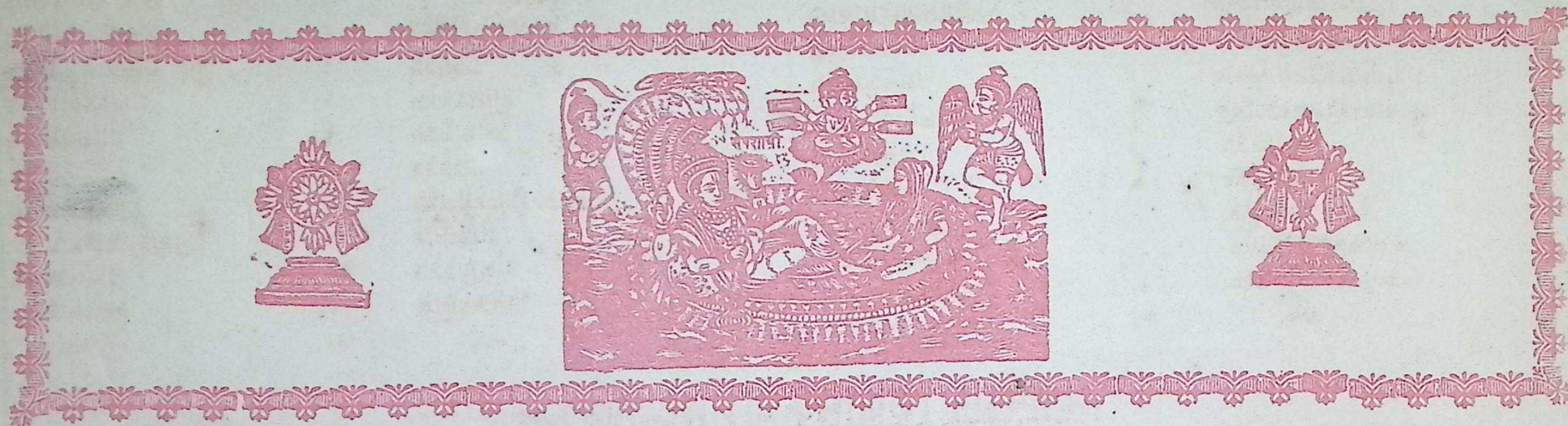
६

अथ शान्तिसारः प्रारभ्यते

श्रीः ।

अथ शान्तिसारानुक्रमणिका प्रारभ्यते ।

इति शान्तिसारानुक्रमणिका समाप्ता ।

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीरामकृष्णार्पितरंनत्वोमांबासदाशिवंरामम् ॥ दिनकरशर्मातनुतेशान्तिकसारंसुखायविबुधानाम् ॥ १ ॥ ग्रन्थेस्मि
न्शान्तिसाराख्येयेमयार्थानिरूपिताः ॥ तेषामादौसुबोधायक्रियतेनुक्रमःस्फुटम् ॥ २ ॥ कथितोयुतहोमोत्रलक्षहोमस्ततःपरम् ॥ कोटि
होमस्तस्यचोक्ताभेदाःशतमुखादयः ॥ आदित्यादिग्रहाणांचप्रत्येकंशांतयस्ततः ॥ शनिस्तुतिर्ग्रहस्नानंग्रहयोगेचशान्तिकम् ॥ विवाहादौ
गुरोःशान्तिःप्रतिशुक्रादिशांतयः ॥ विरुद्धग्रहणेशान्तिःशान्तिर्वैनायकीततः ॥ महारुद्रादिविधयस्तथारुद्राभिषेचनम् ॥ पंचामृतेनस्नप
नंसहस्रघटकंतथा ॥ महास्नानविधिस्तद्वन्महापूजातदुत्तरम् ॥ त्वरितस्याथरुद्रस्याविधानंसमुदीरितम् ॥ लिंगस्यपार्थिवस्याथपूजांचंडी
विधिस्ततः॥दुर्गाकल्पोथसर्पस्यसंस्कारोवस्तुशान्तिकम्॥रजोदर्शनशान्तिश्चशातिर्वैधव्ययोगके ॥ उक्तश्चार्कविवाहोथगोमुखप्रसवस्तथा॥
तथाकृष्णचतुर्दश्याःसिनीवाल्याश्चशान्तिकम् ॥ शान्तिःकुह्वाश्चदर्शस्यमूलाश्लेषाविधिस्ततः ॥ ज्येष्ठाशान्तिस्ततःप्रोक्तानक्षत्रैक्येचशान्ति
कम् ॥ व्यतीपातेचवैधृत्यांसंक्रमेचैवशान्तिकम् ॥ नक्षत्राणांतिथीनांचगंडांतेशान्तिकंततः ॥ उत्तरादौदिनस्यापिक्षयेविषघटीषुचःशान्ति
र्ग्रहणजेप्युक्तायमलोत्पत्तिशान्तिकम् ॥ शान्तिःसदंतजननेत्रिकशान्तिस्ततःपरम् ॥ सिंहादौचप्रसूतस्यगवादेःशान्तिकंततः ॥ दिनमासा
ब्दभेदेनबालशान्तिस्ततःपरम् ॥ रोगर्क्षतिथिवारादिशांतयोज्वरशांतयः ॥ पंचकेचतथाशातिस्त्रिपुष्करमृतेततः ॥ त्रिपादर्क्षमृतेशान्तिर्वि
योगग्रहशान्तिकम् ॥ गजाश्वगोपीडनेचकाकमैथुनदर्शने॥ वायसांतःप्रवेशेचपल्लीसरठशांतिकम्॥कपोतस्यततःशान्तिःकृत्याशान्तिस्ततः
परम् ॥ विद्युद्धतेतथाशान्तिरद्भुतानांचलक्षणम् ॥ उत्पातपाककालस्यशान्तिःसाधारणीततः ॥ देवताग्न्योर्वृक्षवृष्ट्योर्जलानांचविकारके॥

उपस्करविकारेचमृगेपक्षिविकारके ॥ अनिमित्तेगृहादेश्वपातेशान्तिस्ततःपरम् ॥ नानोत्पातेषुशान्तिश्वमृतजीवनशान्तिकम्।उल्काशान्ति
रकालेचहस्तिनोमदआगते ॥ हस्तिन्याश्वतथाधेनोर्मदेशान्तिस्ततःपरम् ॥ शान्तिर्भंगेश्वदंष्ट्राणांभंगेलिंगादिकस्यच ॥ दुःस्वप्नदर्शने
शान्तिःपर्जन्याभावशान्तिकम् ॥ आद्योराजाभिषेकश्वप्रतिवर्षाभिषेचनम् ॥ सिंहासनच्छत्रविधिर्दुर्गस्यविधिरीरितः ॥ तत्रनवग्रहमखस्य
धर्मत्वेनसर्वशान्तिप्रकृतित्वात्सआदौनिरूप्यतेसद्विविधः ॥ अयुतहोमादियुक्तःकेवलश्वेति ॥ तत्राद्योमात्स्यादावुक्तः ॥ द्वितीयोयाज्ञव
ल्क्यस्मृत्यादौ ॥ द्विविधस्यापिधर्माणांसंकरःप्रयोगपारिजातेउक्तः ॥ सकाम्योनैमित्तिकश्व ॥ कार्यारंभेषुसर्वेषुप्रतिष्ठास्वध्वरेषुच ॥ नववे
श्मप्रवेशेचगर्भाधानादिकर्मसु ॥ आरोग्यस्नानसमयेसंक्रांतौरोगसंभवे । अभिचारेचयःकुर्याद्ग्रहपूजांविधानतः ॥ सोभीष्टफलमाप्नोतिनिर्विघ्ने
ननसंशयःइतिप्रयोगपारिजातेउत्पलपरिमलोक्तेः ॥ अत्रनिमित्तसप्तम्यानित्यत्वमपीतितत्रैवोक्तम् ॥ नित्येमंडपोनास्तीत्यप्युक्तंतत्रैवमा
त्स्ये ॥ नित्यंनैमित्तिकंहित्वासर्वमन्यत्समंडपम् । कर्मांगभूतग्रहयज्ञोभ्युदयदिनात्पूर्वंसप्तदिनमध्येकार्यइत्युक्तंपारिजाते ।सत्रिविधः ॥ एका
ग्निरनेककर्तृकः । एकाग्निरेककर्तृकः । अनेकाग्निरनेककर्तृकश्वेति ॥ आद्यस्यनिषेधः पारिजातेआश्वलायनोक्तेः ॥ एकस्तुवहुकुंडेषुकुर्या
द्ग्रहमखंगुरुः ॥ वहुष्वहःसुचैकस्मिन्नन्हिवातद्विधानवित् ॥ एककुंडेतुनवभिर्नैवहोमःप्रशस्यते ॥ इदंचनवाचार्यपक्षेज्ञेयम् । अत्रशूद्राणाम
प्यधिकारः ॥ धर्मेप्सवस्तुधर्मज्ञाःसतांधर्ममनुष्ठिताः ॥ मंत्रवर्ज्यंनदुष्यंतिप्रशंसांप्राप्नुवंतिचेतिशूद्रधर्मप्रकरणेमनूक्तेः ॥ यत्विदंमेधातिथिव्या
चख्यौमंत्ररहितोयोब्राह्मणादीनामुपवासादिधर्मउक्तस्तमनुतिष्ठन्तः शूद्रानदुष्यंतिनपुनःसमंत्रकाण्यपिमंत्रवर्जमनुतिष्ठंतोनदुष्यंतीति ॥तद

युक्तंवाक्यवैयर्थ्यापत्तेः नचसमंत्रककर्मविधीनांशूद्रान्प्राप्तप्रवृत्तेः कर्मणिमंत्रवर्जितविधातुमशक्येतिवाच्यम् ॥ मंत्रराहित्यविशिष्टकर्मविधौबाधकाभावात् ॥ तथाच ॥ ब्राह्मणादिकर्तृकोऽधानवदत्रकर्मभेदः यद्वात्रमंत्राभावः सर्वकर्मांगत्वेनाविधीयते सचप्रकरणाच्छूद्रविषयः ॥ ननुयत्रतुलातडागोत्सर्गादौचतुर्णामपिवर्णानां शूद्रेणापिप्रकर्तव्यमित्यादिवचनाच्छूद्राधिकारस्तत्रैवमंत्रवर्जितविधानमस्त्वितिचेन्न संकोचेप्रमाणाभावात् ॥ नचैवंसंध्यावंदनादौशूद्रस्यमंत्रवर्जमधिकारःस्यादितिवाच्यम् ॥ द्विजत्वस्यतत्राधिकारतावच्छेदकत्वात् किंचशूद्रस्यसमंत्रकतुलादानादावधिकारोरथकारवत् अतएवमाधवेन॥दक्षिणार्थंतु योविप्रःशूद्रस्यजुहुयाद्धविः ॥ ब्राह्मणस्तुभवेच्छूद्रःशूद्रस्तुब्राह्मणोभवेदितिपराशरवाक्यम् ॥ यत्रविप्रःशूद्रस्य यदक्षिणामादाय तदीयंहविः शान्तिपुष्ट्याद्यर्थंवैदिकर्मन्त्रैर्जुहोतितत्रब्राह्मणस्यैवदोषः ॥ शूद्रस्तुहोमफलंलभेतैवेतिव्याख्यातम् ॥ तत्सिद्धोग्रहमखमूलाद्युत्पत्तिवास्तुशांत्यादौशूद्रस्याधिकारः ॥ अतएवमोक्षधर्मेशूद्रंप्रकृष्य मंत्रवर्जंनदुष्यंतिकुर्वाणाः पौष्टिकींक्रियामित्युक्तम् ॥ कुमारीचशुभंपातिमितिचलक्षहोमे ॥ नचशूद्रस्याग्न्यभावादनधिकारः ॥ अस्यश्रौतत्वगार्ह्यत्वाभावेनलौकिकाग्न्यधिकरणत्वाच्छूद्रस्यचतत्सत्वात् । अतएवमनुः। वैवाहिकेग्नौकुर्वीतगार्ह्यंकर्मयथाविधि ॥ पंचयज्ञविधानंचपंक्तिंचान्वाहिकींगृहीति वैवाहिकपदेनदारकालदायाद्यकालहरणसंस्कृतोग्निरुच्यते स्मार्तकर्मविवाहाग्नौकुर्वीतप्रत्यहंगृही ॥ दायकालाहृतेवापिश्रौतंवैतानिकाग्निष्विति याज्ञवल्क्योक्तावपिस्मार्तपरम् ॥ मनूक्त्याउपसंहारात् ॥ तेनगार्ह्यस्यवैवाहिकाग्न्यधिकारणत्वादेतस्यस्मार्तत्वेनगार्ह्यत्वाभावात् लौकिकाग्न्यधिकरणत्वम् ॥ अतएवगार्ह्येमौपासनेकुर्यात्सर्वाधानीतुलौकिके ॥

स्मार्तंचलौकिकेकुर्याच्छ्रौतंवैतानिकाग्निष्वितिस्मृत्यर्थसारेस्मार्तगार्ह्ययोर्भेदउक्तःएतेनसर्वाधानिनःस्मार्तकर्मार्थंपुनः स्मार्ताग्न्युत्पादनार्थं
वदन्वृत्तिकारःपरास्तः स्मार्ताग्नौनवग्रहमखइतिविज्ञानेश्वरोक्तिस्तुकात्यायनविषयस्तत्सूत्रेतथोक्तेः अतएवविनायकशान्तौलौकि
काग्निरेवउक्तः ॥ व्रतहेमाद्रौकालिकापुराणमपि ॥ स्त्रीबालशूद्रमूर्खैस्तुहोतव्यंप्रत्यहंतथा ॥ सभ्येथावावसथ्येवानतुकुंडेकदा
चनेतिसभायांभवःसभ्योलौकिकइत्यर्थः ॥ अवसथइतिगृहनामगृहसम्बन्धीपाकाग्निरित्यर्थः ॥ कुंडपदेनश्रौतगार्ह्यौलक्ष्येतेतयोर्नि
षेधोनित्यानुवादस्तस्मादयुतहोमादिकंलौकिकाग्नावेवश्रौतस्मार्ताग्न्योरितिसिद्धम् ॥ अथायुतहोमादिविधिः ॥ मात्स्ये ॥ वैशंपाय
नमासीनमपृच्छच्छौनकःपुरा ॥ सर्वकामाप्तयेनित्यंकथंशांतिकपौष्टिकम् ॥ शान्तिकमनिष्टशामकम् ॥ पौष्टिकमैहिकफलजनकम् ॥ वैशंपा
यनउवाच ॥ श्रीकामःशान्तिकामोवाग्रहयज्ञंसमाचरेत् ॥ वृष्ट्यायुःपुष्टिकामोवातथैवाभिचरन्पुनः ॥ ग्रहशांतिंप्रवक्ष्यामिपुराणश्रुतिचोदि
ताम् ॥ पुण्येह्निविप्रकथितेकृत्वाब्राह्मणवाचनम् ॥ ग्रहान्ग्रहाधिदेवांश्चस्थाप्यहोमंसमाचरेत् ॥ ग्रहयज्ञास्त्रयःप्रोक्ताःपुराणश्रुतिभाषितम् ॥ गर्त
स्योत्तरपूर्वेणवितास्तिद्वयविस्तृताम् ॥ वप्रद्वयवृतांवेदींवितस्त्युच्छ्रायसंयुताम् ॥ संस्थापनायदेवानांचतुरस्रामुदक्प्लवाम् ॥ स्कांदेतु ॥
तस्माच्चोत्तरपूर्वेणस्थंडिलंहस्तमात्रकम् ॥ त्रिवप्रंचतुरस्रंचवितस्त्युच्छ्रायसंमितामितिवेदेः त्रिमेखलात्वमुक्तम् ॥ अग्निप्रणयनंकृत्वातस्या
मावाहयेत्सुरान् ॥ देवतानांततःस्थाप्याविंशतिर्द्वादशाधिकाः ॥ सूर्यःसोमस्तथाभौमोबुधजीवसितार्कजाः ॥ राहुःकेतुरितिप्रोक्ताग्रहालो
कहितावहाः ॥ संस्मरेद्व्क्रमादित्यमंगारकसमन्वितम् ॥ सोमशुक्रौतथाश्वेतौबुधजीवौचपिंगलौ ॥ मंदोराहुस्तथाकृष्णौधूम्रान्केतुगणान्वि

दुः ॥ ग्रहवर्णानिदेयानिवासांसिकुसुमानिच ॥ धूपामोदोत्रसुरभिरुपविष्टाद्वितानकम् ॥ शोभनंस्थापयेत्प्राज्ञःफलपुष्पसमन्वितम् ॥ गुडौ
दनंरवेर्दद्यात्सोमायघृतपायसम् ॥ अंगारकायसंयावंबुधायक्षीरषाष्टिकम् ॥ लोहितायहविष्यान्नमितिस्कान्देपाठः ॥ दध्योदनंतुजीवायशु
क्रायचघृतौदनम् ॥ शनैश्चरायकृसरमाजमांसंचराहवे ॥ चित्रौदनंतुकेतुभ्यः सर्वभक्षैरथार्चयेत् ॥ स्कांदे ॥ मिश्रितंतिलमाषैश्चनैवेद्यंतुश
नैश्चरे ॥ राहोर्मांसौदनंचैवेकतोश्चित्रौदनंतथेतिपाठः ॥ प्रागुत्तरेणतस्माच्चदध्यक्षतविभूषितम् ॥ चूतपल्लवसंछन्नंफलवस्त्रयुगान्वितम् ॥
पंचरत्नसमायुक्तंपंचभंगसमन्वितम् ॥ स्थापयेदव्रणंकुंभंवरुणंतत्रविन्यसेत् ॥ गंगाद्याः सरितःसर्वाःसमुद्राश्चसरांसिच ॥ गजाश्वर
थ्यावल्मीकसंगमाद्ध्रदगोकुलात् ॥ मृदमानीयविप्रेन्द्रसर्वौषधिसमन्विताम् ॥ स्नानार्थंविन्यसेत्तत्रयजमानस्यधर्मवित् ॥ सर्वेसमुद्राः
सरितस्तीर्थानिजलदानदाः ॥ आयांतुयजमानस्यदुरितक्षयकारकाः ॥ एवमावाहयित्वातानमरान्मुनिसत्तम । होमंसमारभेत्सर्पिर्य
वव्रीहितिलादिना ॥ अर्कःपलाशःखदिरस्त्वपामार्गोथपिप्पलः ॥ उदुंबरःशमीदूर्वाकुशाश्चसमिधस्त्विमाः ॥ एकैकस्याष्टशत
कमष्टाविंशतिवापुनः ॥ होतव्यामधुसर्पिर्भ्यांदध्नाचैवसमन्विताः ॥ प्रादेशमात्राःसमिधःसरलाअपलाशिनीः ॥ समिधःकल्पयेत्प्राज्ञः
सर्वकर्मसुसर्वदा ॥ देवानामपिसर्वेषामुपांशुपरमार्थवित् ॥ स्वेनस्वेनैवमंत्रेणहोतव्याःसमिधःपृथक् ॥ होतव्यंचघृताद्युक्तंचरुभक्ष्यादिकं
पुनः ॥ मंत्रैर्दशाहुतीर्हुत्वाहोमंव्याहृतिभिस्ततः ॥ उदङ्मुखाःप्राङ्मुखावाकुर्युर्ब्राह्मणपुंगवाः॥दशेतिसंख्यादेवतादिविषया ॥ मंत्रवंतश्चक
र्तव्याश्चरवःप्रतिदैवतम् ॥ हुत्वौदनंचरुंसम्यक्ततोहोमंसमारभेत् ॥ आकृष्णेनेतिसूर्यायहोमःकार्योद्विजन्मना ॥ आप्यायस्वेतिसोमा

यमंत्रेणजुहुयात्पुनः ॥ अग्निर्मूर्धादिवोमंत्रमितिभौमायकीर्तयेत् ॥ अग्नेविवस्वदुषसइतिसोमसुतायवै ॥ बृहस्पतेपरिदीयारथेनेतिगुरोर्मतः॥
शुक्रंतेअन्यदितिचशुक्रस्यापिनिगद्यते ॥ शनैश्चरायतुपुनःशन्नोदेवीतिहोमयेत् ॥ कयानश्चित्रऽआभुवदितिराहोरुदाहृतः ॥ केतुंकृण्वन्नि
तिब्रूयात्केतूनामपिशांतये ॥ आवोराजेतिरुद्रस्यबलिहोमंसमारभेत् ॥ आपोहिष्ठेत्युमायास्तुस्योनेतिस्वामिनस्तथा ॥ विष्णोरिदंविष्णु
रितित्वमित्स्वेतिस्वयंभुवः ॥ इंद्रमिद्देवतातयइंद्रायजुहुयात्पुनः ॥ तथायमस्यचायंगौरितिहोमःप्रकीर्तितः ॥ कालस्यब्रह्मजज्ञानमितिमंत्रः
प्रशस्यते ॥ चित्रगुप्तस्यवाज्ञातमितिवेदविदोविदुः ॥ अग्निंदूतवृणीमहेइतिवन्हेरुदाहृतः ॥ उदुत्तमंवरुणइत्यपांमंत्रःप्रकीर्तितः ॥
भूमेःपृथिव्यंतरिक्षमितिवेदेषुपठ्यते ॥ सहस्रशीर्षापुरुषइतिविष्णोरुदाहृतः ॥ इंद्रायेंदोमरुत्वतइतिशक्रस्यशस्यते ॥ उत्कानपर्णेसुभगे
इतिदेव्याःसमारभेत् ॥ प्रजापतेःपुनर्होमःप्रजापतइतिस्मृतः ॥ नमोस्तुसर्पेभ्यइतिसर्पाणांमंत्रउच्यते ॥ एषब्रह्मायऋत्विजइतिब्रह्मण्यु
दाहृतः ॥ विनायकस्यचातूनइतिमंत्रोबुधैःस्मृतः॥ जातवेदसेसुनवामदुर्गामंत्रोयमुच्यते ॥ आदित्प्रत्नस्यरेतसआकाशस्यउदाहृतः॥क्राणा
शिशूर्महीनांतुतद्वद्वायोःप्रकीर्तितः॥ एषोउषाअपूर्व्येत्याश्विनोर्मंत्रोयमुच्यते॥पूर्णाहुतिन्तुमूर्धानंदिवइत्याभिपातयेत्॥ अथाभिषेकमंत्रेणवा
द्यमंगलगीतकैः ॥ यजमानस्यकर्तव्यंचतुर्भिःस्नपनंद्विजैः ॥ सुरास्त्वामभिषिंचंतुब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ वासुदेवोजगन्नाथस्तथासंकर्षणो
विभुः ॥ प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्चभवंतुविजयायते ॥ आखंडलोग्निर्भगवान्यमोवैनिर्ऋतिस्तथा ॥ वरुणःपवनश्चैवधनाध्यक्षस्तथाशिवः ॥ ब्रह्म ॥ ३ ॥
णासहिताःसर्वेदिक्पालाःपांतुतेसदा ॥ कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधापुष्टिःश्रद्धाक्रियामतिः ॥ बुद्धिर्लज्जावपुःशांतिःकांतिस्तुष्टिश्चमातरः ॥

एतास्त्वामभिषिंचंतुधर्मपत्न्यःसमागताः ॥ आदित्यश्चंद्रमाभौमोबुधजीवसितार्कजाः ॥ ग्रहास्त्वामभिषिंचन्तुराहुःकेतुश्चतर्पिताः ॥ देव
दानवगंधर्वायक्षराक्षसपन्नगाः॥ ऋषयोमुनयोगावोदेवमातरएवच ॥ देवपत्न्योद्रुमानागादैत्याश्चाप्सरसांगणाः ॥ अस्त्राणिसर्वशस्त्राणिराजा
नोवाहनानिच ॥ औषधानिचरत्नानिकालस्यावयवाश्चये ॥ सरितःसागराःशैलास्तीर्थानिजलदानदाः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुसर्वकामार्थ
सिद्धये ॥ ततःशुक्लांबरधरःशुक्लमाल्यानुलेपनः ॥ सर्वौषधैःसर्वगंधैःस्नापितोवेदपुंगवैः ॥ यजमानः सपत्नीकःसर्त्विजस्तुसमा
हितः ॥ दक्षिणाभिःप्रयत्नेनपूजयेद्गतविस्मयः ॥ सूर्यायकपिलांधेनुंशंखंदद्यात्तथेंदवे ॥ रक्तंधुरंधरंदद्याद्भौमायककुदान्वितम् ॥
बुधायजातरूपंतुगुरवेपीतवाससी ॥ श्वेताश्वंगुरवेदद्यात्कृष्णांगामर्कसूनवे ॥ आयसंराहवेदद्यात्केतुभ्यश्छागमुत्तमम् ॥ सुवर्णेनसमाःकार्या
यजमानेनदक्षिणाः ॥ सर्वेषामथवागावोदातव्याहेमभूषिताः ॥ सुवर्णमथवादद्याद्गुरुर्वायेनतुष्यति॥स्वमंत्रेणप्रदातव्याःसर्वाःसर्वत्रदक्षिणाः॥
कपिलेसर्वभूतानांपूजनीयासिरोहिणी॥तीर्थदेवमयीयस्मादतःशांतिंप्रयच्छमे॥ पुण्यस्त्वंशंखपुण्यानांमंगलानांचमंगलम् ॥ विष्णुनाविधृतो
नित्यमतः शांतिंप्रयच्छमे॥धर्मस्त्वंवृषरूपेणजगदानंदकारकः॥अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतःपाहिसनातन॥हिरण्यगर्भगर्भस्त्वंहेमबीजंविभावसोः॥
अनंतपुण्यफलदमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ पीतवस्त्रयुगंयस्माद्वासुदेवस्यवल्लभम्॥प्रदानात्तस्यमेविष्णुरतःशांतिंप्रयच्छमे॥विष्णुस्त्वमश्वरूपे
णयस्मादमृतसंभवः ॥ चंद्रार्कवाहनोनित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ यस्मात्त्वंपृथिवीसर्वाधेनुःकेशवसन्निभा ॥ सर्वपापहरानित्यमतःशांतिंप्र
यच्छमे॥यस्मादायसकार्याणितवाधीनानिसर्वदा ॥ लांगलाद्यायुधादीनितस्माच्छांतिंप्रयच्छमे॥यस्मात्त्वंसर्वयज्ञानामंगत्वेनव्यवस्थिता॥

यानंविभावसोर्नित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ गवामंगेषुतिष्ठंतिभुवनानिचतुर्दश ॥ यस्मात्तस्माच्छिवंमेस्यादिहलोकेपरत्रच ॥ यस्मादशून्यंशयनं केशवस्यशिवस्यच ॥ शय्याममाप्यशून्यास्तुदत्ताजन्मनिजन्मनि ॥ यथारत्नेषुसर्वेषुसर्वेदेवाःप्रतिष्ठिताः ॥ तथाशांतिंप्रयच्छंतुरत्नदानेनमे सुराः ॥ यथाभूमिप्रदानस्यकलांनार्हंतिषोडशीम् ॥ दानान्यन्यानिमेशांतिर्भूमिदानाद्भवत्विह ॥ एवंसंपूजयेद्भक्त्यावित्तशाठ्येनवर्जितः ॥ वस्त्रकांचनरत्नाद्यैर्धूपमाल्यानुलेपनैः ॥ अनेनविधिनायस्तुग्रहपूजांसमाचरेत् ॥ सर्वान्कामानवाप्नोतिप्रेत्यस्वर्गेमहीयते ॥ यस्तुपीडाकरोनित्य मल्पवित्तस्यचग्रहः ॥ सतंयत्नेनसंपूज्यशेषानप्यर्चयेन्नरः ॥ स्कांदेतु ॥ तमेवपूजयेद्भक्त्यादक्षिणाभिःस्वशक्तितः ॥ इत्युत्तरार्द्धंपठंति । सदैवायुत होमोयंनवग्रहमखेस्मृतः ॥ विवाहोत्सवयज्ञेषुप्रतिष्ठादिषुकर्मसु ॥ निर्विघ्नार्थंमुनिश्रेष्ठतथोद्वेगाद्भुतेषुच ॥ वश्यकर्माभिचारादितथैवोच्चाटनादि कम् ॥ नवग्रहमखंकृत्वाततःकाम्यंसमारभेत् ॥ अन्यथाफलदंपुंसांनकाम्यंजायतेक्वचित् ॥ तस्मादयुतहोमस्यविधानंतुसमाचरेत् ॥ स्कांदे ॥ देवदानवगंधर्वायक्षराक्षसकिन्नराः ॥ पीड्यंतेग्रहपीडाभिः किंपुनर्भुविमानवाः ॥ शनैश्चरेणसौदासोनरमांसेनियोजितः ॥ राहुणापीडि तोराजानलोभ्रांतोमहीतले ॥ अंगारकविरोधेनरामोराष्ट्राद्विवासितः ॥ अष्टमेनशशांकेनहिरण्यकशिपुर्हतः ॥ रविणासप्तमस्थेनरावणोविनि पातितः ॥ गुरुणाजन्मसंस्थेनहतोराजासुयोधनः ॥ पांडवाबुधपीडायांविकर्मणिवियोजिताः ॥ षष्ठेनोशनसायुद्धेहिरण्याक्षोनिपातितः ॥ एतेचान्येचबहवोग्रहदोषैस्तुपीडिताः ॥ वृष्ट्यायुःपुष्टिकामोवाग्रहयज्ञंसमाचरेत् ॥ नवग्रहमखेकुर्याद्दत्विजश्चतुरःशुभान् ॥ अथवाचैकमभ्य र्च्यविधिनाब्रह्मणासह ॥ जन्मभूर्गोत्रमग्निश्चवर्णस्थानमुखानिच ॥ योज्ञात्वाकुरुतेशांतिंग्रहास्तेनावमानिताः ॥ उत्पन्नोर्कःकलिंगेषुयमुना

यांचचंद्रमाः ॥ अंगारकस्त्ववंत्यांचमगधायांहिमांशुजः॥सैंधवेषुगुरुर्जातःशुक्रोभोजकटेतथा ॥ शनैश्चरस्तुसौराष्ट्रेराहुर्वैराठिनापुरे ॥ अंतर्वे
द्यांतथाकेतुरित्येताग्रहभूमयः॥ यस्ययस्यचयद्गोत्रंतत्तद्वक्ष्याम्यतःपरम्॥आदित्यःकाश्यपोगोत्रआत्रेयश्चंद्रमाभवेत्॥भारद्वाजोभवेद्भौमस्त
थात्रेयश्चसोमजः ॥ शक्रपूज्योंगिरोगोत्रःशुक्रोवैभार्गवस्तथा ॥ शनिःकाश्यपएवाथराहुःपैठीनसिस्तथा ॥ केतवोजैमिनियाश्चग्रहाग्निस्तदनं
तरम् ॥ आदित्येकपिलोनामपिंगलःसोमउच्यते ॥ धूमकेतुस्तथाभौमेजाठराग्निर्बुधेस्मृतः ॥ गुरोश्चैवशिखीनामशुक्रेभवतिपाचकः ॥
शनैश्चरेमहातेजाराहुकेत्वोर्हुताशनः ॥ भास्करांगारकौरक्तौशुक्लौशुक्रनिशाचरौ ॥ सोमपुत्रोगुरुश्चैवतावुभौपीतकौस्मृतौ ॥
कृष्णंशनैश्चरंविद्याद्राहुंचित्राश्चकेतवः ॥ मध्येतुभास्करंविद्याच्छशिनंपूर्वदक्षिणे ॥ दक्षिणेलोहितंविंद्याद्बुधःपूर्वोत्तरेणतु ॥ उत्तरेतुगुरुं
विंद्यात्पूर्वेणैवतुभार्गवम् ॥ पश्चिमेतुशनिंविंद्याद्राहुंदक्षिणपश्चिमे ॥ पश्चिमोत्तरतःकेतुःस्थाप्योवैशुक्लतंदुलैः ॥ अथवावर्णकैःकार्याः
स्वस्ववर्णादिधातुभिः ॥ शुक्रार्कौप्राङ्मुखौज्ञेयौगुरुसौम्यावुदङ्मुखौ ॥ प्रत्यङ्मुखःशनिःसोमःशेषादक्षिणतोमुखाः ॥ प्रत्यङ्मुखावूर्ध्व
दृष्टीउदङ्मुखौवामदृष्टी ॥ प्रत्यङ्मुखावधोदृष्टीदक्षिणतोमुखाः दक्षिणदृष्टयः ॥ आदित्याभिमुखाइत्युक्तेरितिहेमाद्रिः ॥ वर्णरूपगुणैर्युक्ता
व्याहृत्यावाहयेत्तुतान् ॥ वक्ष्येस्थानानिदेवानामीश्वरादियथाक्रमम् ॥ सूर्यस्यैवोत्तरंशंभुमुमांसोमस्यदक्षिणे ॥ स्कंदमंगारकस्यैवदक्षिण
स्यांनिवेशयेत् ॥ सौम्यात्पश्चिमतोविष्णुंब्रह्माजीवस्यपूर्वतः ॥ इंद्रमैन्द्र्यांसिताद्विंद्यान्मंदादाग्नेयतोयमम् ॥ राहोःपूर्वोत्तरेकालंसर्वभूतभया
वहम् ॥ केतोर्नैर्ऋत्यदिग्भागेचित्रगुप्तंनिधापयेत् ॥ उत्तरेशनिसूर्याभ्यां गुरुकेत्वोश्चदक्षिणे ॥ गणाधिपःप्रतिष्ठाप्यःसर्वदेवनमस्कृतः ॥

भानुंतुमंडलाकारंसोमंतुचतुरस्रकम्।अंगारकंत्रिकोणंचबुधंबाणाकृतिंतथा ॥ गुरुंदीर्घंचतुरस्रंपंचास्रंभार्गवंतथा ॥ धनुस्तुल्यंशनिंविद्याद्राहुं
शूर्पाकृतिंतथा ॥ ध्वजाकाराःकेतवश्चगणेशंतत्ररूपिणम्॥स्थापयेच्छुक्लतंडुलैरित्येतस्मिन्पक्षेमंडलाकारेणस्थापनमितिहेमाद्रिः॥दिवाकर
कुजाभ्यांहिदापयेद्रक्तचंदनम् ॥ चंद्रेचभार्गवेचैवसितवर्णंप्रदापयेत् ॥ कुंकुमेनतुसंयुक्तंचंदनंजीवसौम्ययोः ॥ अगुरुंचंदनंदद्याद्राहुकेत्वर्क
जेषुच ॥ ग्रहवर्णानिपुष्पाणिगायत्र्याधूपमाददेत् ॥ रवेःकंदुरकंधूपंशशिनस्तुघृताक्षताः ॥ भौमेसर्जरसंचैवअगुरुंचबुधेस्मृतम् ॥ सिल्हकं
गुरवेदद्याच्छुक्रेबिल्वगिरंतथा ॥गुग्गुलंमंदचारेतुलाक्षाराहोश्चकेतवे ॥ उद्दीप्यस्वेतिमंत्रेणदीपंदद्यादतंद्रितः ॥ अन्नहीनोदहेद्राष्ट्रंमंत्रहीनस्तु
ऋत्विजः ॥ यजमानमदाक्षिण्योनास्तियज्ञसमोरिपुः ॥ अहिंसकस्यदांतस्यधर्मार्जितधनस्यच ॥ नित्यंचनियमस्थस्यसदासानुग्रहाग्रहाः
॥ ग्रहा गावोनेरंद्राश्चब्राह्मणाश्चविशेषतः ॥ पूजिताःपूजयंत्येतेनिर्दहंत्यपमानिताः ॥ ग्रहाणामिदमातिथ्यंकुर्यात्संवत्सरादपि॥आरोग्यबलसं
पन्नोजीवेच्चशरदांशतम् ॥ ग्रहप्रतिमालक्षणंमात्स्ये।पद्मासनःपद्मकरःपद्मगर्भसमद्युतिः ॥ सप्ताश्वरथसंयुक्तोद्विभुजःस्यात्सदारविः ॥ श्वेतः
श्वेतांबरधरोदशाश्वःश्वेतवाहनः ॥ गदापाणिर्द्विबाहुश्चकर्तव्योवरदःशशी ॥ रक्तमाल्यांबरधरः शक्तिशूलगदाधरः ॥ चतुर्भुजोमेषगामी
वरदःस्याद्धरासुतः ॥ पीतमाल्यांबरधरः कर्णिकारसमद्युतिः ॥ खड्गचर्मगदापाणिःसिंहस्थोवरदोबुधः ॥ देवदैत्यगुरूतद्वत्पीतश्वेतौचतु
र्भुजौ॥दंडिनौवरदौकार्यौसाक्षसूत्रकमंडलू॥इंद्रनीलद्युतिःशूलीवरदोगृध्रवाहनः ॥बाणबाणासनधरःकर्तव्योर्कसुतःसदा॥करालवदनःखड्गच
र्मशूलीवरप्रदः ॥ नीलसिंहासनस्थश्चराहुरत्रप्रशस्यते॥धूम्राद्विबाहवःसर्वेगदिनोविकृताननाः॥गृध्रासनगतानित्यंकेतवःस्युर्वरप्रदाः॥सर्वेकि

रीटिनः कार्याग्रहालोकहितावहाः ॥ अंगुलेनोच्छ्रिताःसर्वेशतमष्टोत्तरंसदा ॥ याज्ञवल्क्यः ॥ ताम्रकात्स्वर्णकाद्रक्तचंदनात्स्वर्णजावुभौ ॥ रजतादायसःसाक्षात्कांस्यात्कार्यानवग्रहाः॥ब्रह्मयामलेतु॥ताम्रात्तुकारयेद्भानुंरजतेननिशाकरम् ॥ कुजजीवज्ञरूपाणिसुवर्णेनतुकारयेदिति विशेषः ॥ (अथलक्षहोमविधिर्मात्स्ये) ॥कथितोयुतहोमोयंलक्षहोममतः शृणु ॥सर्वकामाप्तयेयस्माल्लक्षहोमंविदुर्बुधाः॥पितॄणांवल्लभःसाक्षा द्भुक्तिमुक्तिफलप्रदः ॥ ग्रहताराबलंलब्ध्वाकृत्वाब्राह्मणवाचनम् ॥ गृहस्योत्तरपूर्वेणमंडपंकारयेद्बुधः॥रुद्रायतनभूमौवाचतुरस्रमुदक्प्लवम् ॥ दशहस्तानथाष्टौवाहस्तान्कुर्याद्विधानतः ॥ प्रागुत्तरप्लवांभूमिंकारयेद्यत्नतोनरः ॥ प्रागुत्तरंसमासाद्यप्रदेशंमंडपस्यतु ॥ शोभनंकार येत्कुंडंयथावल्लक्षणान्वितम् ॥ नवग्रहमखेकुंडंहस्तमात्रंप्रशस्यते ॥ चतुरस्रंस मंतात्तुयोनिवक्त्रंसमेखलम्॥ चतुरंगुलविस्तारामेखलातद्वदु च्छ्रिता ॥ प्रागुदक्प्रवणाकार्यासर्वतःसमविस्तृता ॥ शांत्यर्थंसर्वलोकानांनवग्रहमखस्मृता ॥ मानहीनाधिकंकुंडमनेकभयदंभवेत् ॥ यास्मात्तस्मात्सुसंपूर्णंशांतिकुंडंविधीयते ॥ अस्माद्दशगुणइत्यग्रेदर्शनादेतावत्पर्यंतमयुतहोमांगविधानम् ॥ इदंचकुंडपरिमाणंनलक्ष होमे तत्रपरिमाणांतरविधानात् ॥ किंत्वयुतहोमे ॥ अस्माद्दशगुणःप्रोक्तोलक्षहोमःस्वयंभुवा ॥ आहुतीभिस्तथान्नेनदक्षिणाभिस्तथैवच॥ आहुतीभिरितिनसमिदाद्याहुतिग्रहणम् ॥ वशिष्ठसंहितायामयुतहोमादित्रयपुरस्कारेण तत्राष्टशतादिसंख्याविधानात् ॥ अन्नेनेतिब्राह्मणभो जनेनेत्यर्थः ॥ द्विहस्तविस्तृतंतद्वच्चतुर्हस्तायतंपुनः ॥लक्षहोमेभवेत्कुंडंयोनिवक्त्रंत्रिमेखलम् ॥ तद्वच्छब्दोविकल्पार्थः ॥ वक्त्रंकंठः। योनि श्चवक्त्रंचत्रिमेखलाश्चविद्यंतेयस्येत्यर्थः ॥ तस्यचोत्तरपूर्वेणवितस्त्युच्छ्रायसंमितम् ॥ प्रागुदक्प्रवणंतत्रचतुरस्रंसमंततः ॥ विष्कंभार्द्धौ

च्छ्रितंप्रोक्तंस्थंडिलंविश्वकर्मणा ॥ विष्कंभार्द्धमष्टादशांगुलानिवप्रांगुलसहितानि ॥ संस्थापनायदेवनांवप्रत्रयसमावृतम् ॥ द्विरंगुलोच्छ्रि
तोवप्रः प्रथमःसमुदाहृतः ॥ त्र्यंगुलोच्छ्रायसंयुक्तंवप्रद्वयमथोपरि ॥ त्र्यंगुलस्यचविस्तारःसर्वेषांकथ्यतेबुधैः ॥ दशांगुलोच्छ्रिताभित्तिः
स्थंडिलस्यततथोपरि ॥ तस्मिन्नावाहयेद्देवान्पूर्ववत्पुण्यतंडुलैः ॥ आदित्याभिमुखाःसर्वेसाधिप्रत्यधिदेवताः ॥ स्थापनीयामुनिश्रेष्ठनोत्तरे
णपराङ्मुखाः ॥ गरुत्मानधिकस्तत्रसंपूज्योभूतिमिच्छता ॥ सामध्वनिशरीरस्त्वंवाहनंपरमेष्ठिनः ॥विषपापहरोनित्यमतःशान्तिंप्रयच्छमे॥
पूर्ववत्कुंभमामंत्र्यतद्वद्धोमंसमारभेत् ॥ सहस्राणांशतंहुत्वासमित्संख्याधिकंपुनः ॥ घृतकुंभवसोर्धारांपातयेदनलोपरि ॥ औदुंबरीमथार्द्रां
चसर्वेशाखाविवर्जिताम् ॥ बाहुमात्रांस्रुचंकृत्वाततस्तंभद्वयोपरि ॥ घृतधारांतयासम्यगग्नेरुपरिपातयेत् ॥ श्रावयेत्सूक्तमाग्नेयंवैष्णवंरौद्रमैंद
वम् ॥ महावैश्वानरंसामज्येष्ठंसामचपाठयेत् ॥ स्नानंचयजमानस्यपूर्ववन्मंत्रवाचनम् ॥ स्नानमभिषेकः ॥ पूर्ववत्सुरास्त्वेत्यादिमंत्रैः ॥
दातव्यायजमानेनपूर्ववद्दक्षिणाःपृथक् ॥ कामक्रोधविहीनेनऋत्विग्भ्यःशांतचेतसा ॥ नवग्रहमखेविप्राश्चत्वारोवेदवेदिनः॥ अथवाऋत्विजौ
शांतौद्वावेवश्रुतिकोविदौ ॥कार्यावयुतहोमेतुनप्रसज्जेताविस्तरे ॥ तद्वच्चेदथवाचाष्टौलक्षहोमेतुऋत्विजः ॥ कर्तव्याःशक्तितस्तद्वच्चत्वारोवा
विमत्सराः ॥ नवग्रहमखेसर्वेलक्षहोमेदशोत्तरम् ॥ दत्वादद्यान्मुनिश्रेष्ठभूषणान्यपिशक्तितः ॥ शयनानिसवस्त्राणिहैमानिकटकानिच ॥
कर्णांगुलिपवित्राणिकंठसूत्राणिशक्तिमान् ॥ तमेवपूजयेद्भक्त्याद्वौवात्रीन्वायथाविधि ॥ एकमप्यर्चयेद्भक्त्याब्राह्मणंवेदपारगम् ॥
दक्षिणाभिःप्रयत्नेनवहूनल्पवित्तवान् ॥ अनेनैकाचार्यकर्तृकप्रयोगउक्तः ॥ लक्षहोमस्तुकर्तव्योयथावित्तंभवेद्बहु ॥ पुत्रार्थीलभते

पुत्रंधनार्थीलभतेधनम् ॥ भार्यार्थीलभतेभार्यांकुमारीचशुभंपतिम् ॥ भ्रष्टराज्यस्तथाराज्यंश्रीकामःश्रियमाप्नुयात् ॥ यंयंप्रार्थयतेकामंतंतंप्राप्नोतिपुष्कलम् ॥ निष्कामःकुरुतेयस्तुसपरंब्रह्मगच्छति ॥ (अथकोटिहोमविधिर्मात्स्ये) ॥ तस्माच्छतगुणःप्रोक्तः कोटिहोमःस्वयंभुवा ॥ आहुतीभिःप्रयत्नेनदक्षिणाभिःफलेनच ॥ पूर्ववद्ग्रहदेवानामावाहनविसर्जने ॥ होममंत्रास्तथाचोक्ताः स्नानेदानेतथैवच ॥ कुंडमंडपवेदीनांविशेषोयंनिबोधमे ॥ चतुर्हस्तंभवेत्कुंडंचतुरस्रंसमंततः ॥ योनिवक्त्रद्वयोपेतंतदाप्याहुस्त्रिमेखलम् ॥ द्व्यंगुलोच्छ्रिताकार्याप्रथमामेखलाबुधैः ॥ त्र्यंगुलोच्छ्रितातद्वद्द्वितीयापरिकीर्तिता ॥ उच्छ्रायविस्तराभ्यांचतृतीया चतुरंगुला ॥ चतुरंगुलविस्तारःपूर्वयोरपिशस्यते ॥ वितस्तिमात्रायोनिःस्यात्षट्सप्तांगुलविस्तृता ॥ वितस्तिशब्दःकुंडार्थपरः ॥ कूर्मपृष्ठोन्नतामध्येपार्श्वयोश्चांगुलोच्छ्रिता ॥ गजोष्ठसदृशीतद्वदायताच्छिद्रसंयुता ॥ एतत्सर्वेषुकुंडेषुयोनिलक्षणमिष्यते ॥ मेखलोपरिसर्वत्रअश्वत्थदलसंनिभा ॥ वेदीचकोटिहोमेस्याद्वितस्तीनांचतुष्टयम् । चतुरस्रासमातद्वत्त्रिभिर्वप्रैःसमावृता ॥ वप्रप्रमाणंपूर्वोक्तंवेदिकायास्तथोच्छ्रयः । तथाषोडशहस्तःस्यान्मंडपश्चचतुर्मुखः ॥पूर्वद्वारेषुसंस्थाप्यबह्वृचंवेदपारगम् ॥यजुर्वेदंतथायाम्येपश्चिमेसामवेदिनम् ॥ अथर्ववेदिनंतद्वदुत्तरेस्थापयेद्बुधः । अष्टौतुहोमकाःकार्यावेदवेदांगवेदिनः ॥ एवंद्वादशतान्विप्रान्वस्त्रमाल्यानुलेपनैः ॥ पूर्ववत्पूजयेद्भक्त्यासर्वाभरणभूषणैः ॥ रात्रिसूक्तंचरौद्रंचपावमानंसुमंगलम् ॥ पूर्वतोबह्वृचःशान्तिपठन्नास्तउदङ्मुखः ॥ शाक्रंरौद्रंचसौम्यंचकूष्मांडंजातवेदसम् ॥ पाठयेद्दक्षिणद्वारेयजुर्वेदिनमुत्तमम् ॥ सुपर्णमथवैराजमाग्नेयंरुद्रसंहिताम् ॥ज्येष्ठसामतथाशान्तिछंदोगःपश्चिमेपठेत् ॥शान्तिसूक्तंचसौरंचतथाशाकु

नकंशुभम् ॥ पौष्टिकंचमहाराजन्नुत्तरेणाप्य थर्ववित् ॥ पंचभिःसप्तभिर्वापिहोमःकार्योंत्रपूर्ववत् ॥ द्वादशसंख्यैरित्यर्थः । वाशब्दश्चपूर्वोक्ता
पेक्षया । स्नानेदानेचमंत्रास्तुतएवमुनिसत्तमाः ॥ वसोर्धाराविधानंचलक्षहोमवदिष्यते ॥ अनेनविधिनायस्तुकोटिहोमंसमाचरेत् ॥ सर्वान्का
मानवाप्नोतिततोविष्णु पदंब्रजेत् ॥ यःपठेच्छृणुयाद्वापिग्रहयज्ञत्रयंनरः ॥ सर्वपापविशुद्धात्मापदमिंद्रस्यगच्छति ॥ अत्रनिकायिनांतुपूर्व
स्येतिन्यायेनग्रहयज्ञत्वसामान्येनउत्तरोत्तरस्यपूर्वविकारत्वम् ॥ तस्यैवचलक्षहोमवदित्यनुवादः अथपदार्थाः । मार्कंडेयः । शिरःस्नातस्तु
कुर्वीतदैवंपित्र्यमथापिवा ॥ प्राङ्मुखोदङ्मुखोवापिश्मश्रुकर्मचकारयेत् ॥ सएव । देवार्चनादिकार्याणितथागुर्वभिवादनम् ॥ कुर्वीतसम्यगाच
म्यप्रयतोपिसदाद्विजः ॥ वृद्धमनुः । प्राणानायम्यकुर्वीतसर्वकर्माणिसंयुतः ॥ मार्कण्डेयः । संकल्प्यविधिवत्कुर्यात्स्नानदानव्रतादिकम्
(तत्रादौगणेशपूजा) आदौविनायकः पूज्य अंतेचकुलदेवतेतिगृह्यपरिशिष्टात् । नक्रतेत्वत्क्रियतेकिंचनेतिमंत्रलिंगाच्चततोनांदीश्राद्धंपुण्या
हवाचनमितिगर्भाधानादिसंस्कारेष्विष्टापूर्तक्रतुष्वपि । वृद्धिश्राद्धंपुराकार्यंकर्मादौस्वस्तिवाचनमितित्रिकांडीस्मरणात् । शौनकः । पुण्या
हवाचनविधिंवक्ष्यामोथयथाविधि ॥ प्रयोक्तुः कर्मणामादावन्तेचोदयसिद्धये । गणेशपूजोत्तरत्वंवाचारात् छंदोगपरिशिष्टे । कर्मादिषुतुस
र्वेषुमातरःसगणाधिपाः ॥ पूजनीयाःप्रयत्नेनपूजिताःपूजयंतिताः ॥ प्रतिमासुचशुभ्रासुलिखितावापटादिषु ॥ अपिवाक्षतपुंजेषुनैवेद्यैश्चपृथ
ग्विधैः ॥ कुड्यलग्नांवसोर्धारांसप्तधारांघृतेनतु ॥ कारयेत्पंचधारांवानातिनीचांनचोच्छ्रिताम् ॥ आयुष्याणिचशांत्यर्थंजप्त्वातत्रसमाहितः ॥ ॥ ७ ॥
षड्भ्यःपितृभ्यस्तदनुश्राद्धदानमुपक्रमेत् ॥ अत्रसर्वेष्वितिसर्वत्रानुषज्यते ॥ तेनगणेशमातृपूजावसोर्धारानांदीश्राद्धानांसर्वकर्मांगत्वम् ।

मातृशब्देनगौर्यादिदेवमातरोब्राह्म्याद्दिमनुष्यमातरश्चगृह्यंते । शातातपोपि । नानिष्ट्वातुपितॄन्श्राद्धेकर्मकिंचित्समाचरेत्॥ कन्यापुत्रविवाहेषुप्रवेशेनववेश्मनः ॥ नामकर्मणिबालानांचूडाकर्मादिकेतथा ॥ सीमंतोन्नयनेचैवपुत्रादिमुखदर्शने ॥ नांदीमुखान्पितॄनादौतर्पयेत्प्रयतोगृहीत्यस्यकन्यापुत्रेत्यादिवचनैरुपसंहारोक्तेनचनानिष्ट्वापितृयज्ञेनवैदिकंकिंचिदाचरेन्नवग्रहयज्ञादौनांदीश्राद्धमितिवाच्यम् ॥ उभयोरेकस्मृतिगतत्वेनोपसंहारयोगात् । नाष्टकासुभवेच्छ्राद्धंनश्राद्धेश्राद्धमिष्यते ॥ नसोष्यंतिजातकर्मप्रोषितागतकर्मस्वितिछंदोगपरिशिष्टस्यैवव्यर्थ्यापत्तेश्च । ततऋत्विग्वरणंतेचायुतहोमेचत्वारोद्वौवा नवग्रहमखेविप्राश्चत्वारोवेदवादिनः ॥ अथवाऋत्विजौशांतौद्वावेवश्रुतिकोविदौ ॥ कार्यावयुतहोमेतुनप्रसज्जेतविस्तरइतिमात्स्यात् ॥ चतुःपक्षेब्रह्माचार्यौद्वौचार्त्विजावितिहेमाद्रिः । द्विपक्षेब्रह्माचार्यौअथवाचैकमभ्यर्च्यैद्विधिनाब्रह्मणासहेतिस्कांदात् । लक्षहोमेतुमात्स्ये । तद्वद्द्वादशवाष्टौवालक्षहोमेपिऋत्विजः ॥ कर्तव्याः शक्तितस्तद्वच्चत्वारोवाविमत्सराः ॥ आचार्यब्रह्मसहितानामेवेयंसंख्या । कोटिहोमेतुमात्स्ये । एवंद्वादशवाविप्रान्वस्त्रमाल्यानुलेपनैः ॥ वसिष्ठसंहितायांत्वयुतलक्षकोटिहोमानुपक्रम्यषोडशब्राह्मणाञ्छुद्धान्दंभानृतविवर्जितान् । तेषांमध्येश्रेष्ठतममाचार्यंतंप्रकल्पयेदित्युक्त्वा । आचार्येभ्योनवभ्यश्चग्रहार्चनफलंततइत्युक्तेर्नवाचार्याएकोब्रह्माषट्ऋत्विजइतिपक्षउक्तः । अस्मिंश्चपक्षेएकेनाचार्यकर्मकार्यमपरेतमन्वारभेरन्नुपक्रमोपसंहारयोर्विरोधादित्युक्तम् । प्रयोगपारिजाते । अयंचपक्षोयुतहोमादिरहितनवग्रहमखेपिभवतीत्युक्तंतत्रैव । अत्रचधेन्वादिनवग्रहदक्षिणानवभ्योदेयाः । हेमाद्रिस्तु । कोटिहोमेयदिफलकालानुरोधेनसमाप्तिः शीघ्रमिष्टातदाविंशतिचतुर्विंशतिर्द्वात्रिंशच्चतुःषष्टिशतंवाऋत्विजोवृणुयादि

त्यूचेभविष्योत्तरेपि ॥ नियोजयेद्द्विजांस्तत्रशतसंख्यान्नृपोत्तम ॥ अलाभेतुबहूनांचयथालाभंनियोजयेत् ॥ नसंख्यानियमश्चात्रब्राह्मणानां
नरोत्तम ॥ नकालनियमश्चैवस्वेच्छयायज्ञ उच्यते ॥ जापकद्वारपालाश्चसर्वपक्षेषुभिन्ना । इतिहेमाद्रिः । ततोमधुपर्कः । संपूज्यमधुपर्केण
ऋत्विजःकर्मकारयेत्॥अपूज्यकारयेत्कर्मकिल्बिषेणैवयुज्यतइतिविश्वामित्रोक्तेः। पूर्वोक्तमात्स्योक्तेश्च। लैंगे। वस्त्रयुग्मंतथाऽप्यूरंकेयूरंकर्णभू
षणम् । अंगुलीभूषणंचैवमणिबंधस्यभूषणम्। कंठाभरणयुक्तानिप्रारंभेधर्मकर्मणः॥पुरोहितायदत्वाथऋत्विग्भ्यश्चापिदापयेत् ॥अप्यूरो जल
पात्रंमंत्रवद्वरणंमधुपर्कंइतिकेचित् ॥ मधुपर्कस्यवरणांगत्वाद्यत्रवरणंतत्रमधुपर्कइतिवृत्तिकृत् । वस्तुतऋत्विजोवृत्वामधुपर्कमाहरेत्इत्य
त्रक्रममात्रविधिनामधुपर्कस्यनवरणांगत्वम् । किंतूभयोर्ऋत्विगंगत्वम् ॥ तेनस्मार्तेमंत्रवद्वरणाभावेपिऋत्विजोवृत्वामधुपर्कोभवति । तेना
त्रवरणोत्तरमाशौचादिपातेऋत्विक्यरावृत्तिरित्युक्तम् । मधुपर्कोत्तरंकर्तव्यम् । मात्स्ये । यजमानःसपत्नीकःपुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ पश्चिमद्वा
रमाश्रित्यप्रविशेद्यागमंडपम् ॥ संग्रहे । समंततश्चसिद्धार्थान्किरेद्रक्षोघ्नमंत्रतः ॥ प्रतिष्ठासारे । सर्वतःपंचगव्येनप्रोक्षयेद्यागमंडपम् ।
आपोहिष्ठात्र्यृचेनैवततःस्वस्त्ययनंजपेत् ॥ शारदातिलके।अंगंसंकोचयन्नंतःप्रविशेद्दक्षिणांघ्रिणा । नैर्ऋत्यांदिशिवास्त्वीशंब्रह्माद्यांश्चसम
र्चयेत् ॥ हेमाद्रौतु ॥ तोरणपूजोत्तरंवास्तुपूजोक्ता । मंडपंसंप्रविश्याथतोरणादिप्रपूज्यच ॥ वास्तुयागंततःकुर्यात्प्रासादेमंडपेथवा ।
वास्तुपूजनंसहोमकंवा । शारदायाम् । पायसान्नैर्बलीन्हरेदितित्रालिमात्रोक्तेः ॥ ततस्तुलापुरुषवन्मंडपपूजा ॥ (ततोऽग्निस्थापनम्) ॥ ८ ॥
तत्रायुतहोमः एकहस्तंकुंडम्। लक्षहोमेद्विहस्तं चतुर्हस्तंवा कोटिहोमेषोडशहस्तम्। मात्स्ये तथोक्तेः कुंडंचमंडपेशानभागेतदीशानभागेवे

दिरितिहेमाद्रिः।तथाचवेदीमंडपाद्बहिर्भागेवापीष्टा। वसिष्ठसंहितायाम्। अयुतादिहोमंप्रकृत्य।कुंडंतन्मध्यभागेतुकारयेच्चतुरस्रकम्। कुंडस्ये
शानभागेतुपूजावेदिंप्रकल्पयेदित्युक्तम् । भविष्येतुकोटिहोमंप्रकृत्य । कुंडस्यपूर्वभागतुवेदिंकुर्याद्विचक्षणइत्युक्तम् । गोभिलेनतु ।
कुंडस्यप्रागुदीच्यांवाप्राच्यामुत्तरतोपिवा । चतुरस्रंचतुर्द्वारंकर्तव्यंग्रहपीठकम् । श्रीकामःपूर्वतःकुर्य्यात्पुष्ट्यर्थंदक्षिणेनतु ॥
पश्चाद्विजन्मसिद्ध्यर्थंशांत्यर्थंचोतरेणतु ॥ ईशान्यांसर्वकामायचाग्नेयांचाभिचारके ॥ नैर्ऋत्यांपुत्रलाभायपुष्ट्यर्थंवायवेनत्वित्युक्तम् ।
स्थंडिलपक्षेपि । वेदिरावश्यकीशिष्टाचारादितिपारिजातः । गोद्भवंगौरीतिलकंतिलकंलिंगमालयापि ॥ लताविताविकाप्यष्ट
लिंगोद्भवमिमानिषट् ॥ मंडलान्यागमोक्तानिभवंतिधृतयेभृशम् ॥ कपालोदरवज्राख्यंशूलमालयाभिधंतथा ॥ शैववैष्णवचक्रंचेत्यु
दितंमंडलत्रयम् ॥ हरेर्हरस्यचप्रीत्यैभवेदित्यागमोदितम् ॥ ग्रहादेर्मंडलंभानोःसर्वतोभद्रमर्चने ॥ लक्ष्म्याश्चसर्वतोभद्रंपूजनेमंडलंतथा ॥
सिंहोदरप्रकृतिकंपद्मोदरसमाह्वयम्॥वाग्देव्याःसर्वतोभद्रंमंडलंचधराह्वयम् ॥भगवत्यादिकानांचशक्तीनांमंडलंभवेत् ॥पूजनेसर्वतोभद्रमेक
लिंगोद्भवंतथा ॥ भैरवक्षेत्रपालादिपूजनेमंडलानितु ॥ सर्वतोभद्रमुख्यानिशैवोक्तान्यखिलान्यपि ॥ यतःस्यात्सर्वतोभद्रंसर्वदेवप्रियप्रदम्॥
सर्वेषांमंडलानांतुप्रकृतित्वेननिश्चितम्॥ अतोभिधीयतेतस्यसमुद्धारेयथागमम्॥अन्येषांमंडलानांतुसर्वेषामितिविस्तरात् ॥ शैवादिष्वागम
ग्रन्थेषुद्धारस्यप्रकल्पनम् ॥ तत्वसागरसंज्ञायांसंहितायांप्रपंचितम् ॥ यथाविधिबृहत्पंचरात्रादिष्वागमेष्वपि ॥ निम्नतोतुंगताहीनेसुश्लक्ष्णे
वेदिकातले ॥ ईशानादिप्लवेनार्द्रंविलिप्तेगोमयेनच ॥ धत्तूरपल्लवधृष्टैर्द्वापामार्गपल्लवैः ॥ देवाराधनमंत्रेणमंत्रितात्पंचगव्यतः ॥

अभ्युक्षितेस्त्रमंत्रेणकृत्वादिक्साधनंततः ॥ खड्गिकामानसूत्रंचगन्धाद्यैरभिपूजयेत् ॥ उत्तराख्यंचतुर्भिःस्यान्मंडलंचतुरस्त्रकम् ॥ हस्तैर्हस्तद्व
यंचस्यान्मध्यमंहस्तमात्रकम् ॥ कनिष्ठमानहस्तंतुपूर्तयोगेप्रशस्यते ॥ बिंदुनालाञ्छनंतत्रकुर्यान्मंत्रप्रदेशतः ॥ तस्योपरिसमंसूत्रं
कृत्वापश्चिमपूर्वयोः ॥ उदक्दक्षिणायस्तद्वत्ककुभोस्तदनंतरम् ॥ बिंदुपूर्वांशयोर्मध्येबिंदुमध्यंविनिक्षिपेत् ॥ तस्योपरिक्षिपेत्सूत्रंद
क्षिणोत्तरदिग्गतम् ॥ मध्यबिंदोःप्रतीच्याश्चमध्यबिंदुंविनिक्षिपेत् ॥ उदग्दक्षिणगंसूत्रंवीथीमध्येपृथक्पृथक् ॥ एवंसूत्रद्वयंचाल्पातपूर्वप
श्चिमदिग्गतम् ॥ एवंषोडशसंख्येषुकोष्ठकेषु कृतेषुच ॥ पूर्वपश्चिमगंसूत्रंवीथीमध्येपृथक्पृथक् ॥ दक्षिणोत्तरगंप्राग्वत्क्षिपेत्सूत्रचतुष्टयम् ॥
कोष्ठकानांभवेदेवंचतुःषष्टिश्चमंडले ॥ अष्टानामथवीथीनांपूर्वपश्चिमदिग्गतम् ॥ सूत्रंविनिक्षिपेद्भूयोमध्यदेशेपृथक्पृथक् ॥ कोष्ठकानां
समग्राणामेवंविरचितेसति ॥ षट्पंचाशच्छतेद्वेचसंख्याप्रोक्तात्रमंडले॥ वीथ्यांयत्प्रांतवर्तिन्यांकोष्ठकानांचतुष्टयम् ॥ मध्यंतद्वद्द्वितीयस्यां
मध्यस्थंकोष्ठकद्वयम् ॥ एषामंतररेखासुरंजितोन्मार्जितासुच॥स्थानंयदेकतांप्राप्तंतद्भवेद्द्वारसंज्ञकम् ॥ एकमेवयदाद्वारपार्श्वयोःकोष्ठकंभ
वेत् ॥ प्रांतवीथ्यांद्वितीयस्यांवीथ्यांपूर्वंव्यवस्थितम् ॥ त्रयंत्रयंतुकोष्ठानामेषारेखासुमध्यतः॥ उन्मार्जितासुयत्स्थानंद्वारशोभाह्वयंतुतत्॥
द्वारशोभासमीपस्थंप्रांतवीथ्यांव्यवस्थितम् ॥ कोष्ठत्रितयकंवीथ्यांद्वितीयस्यांतुकोष्ठकम् ॥ एवंसंतश्चतुर्थेषुरेखासून्मार्जितासुच ॥
स्थानंव्यवस्थितंयस्मादुपशोभाह्वयंतुतत् ॥ एवमन्यासुदिक्षुस्याद्द्वारादीनाम्प्रकल्पना ॥ कोणेषुकोष्ठवह्नंस्यात्पार्श्वस्थमुपशो
भना ॥ तत्रमध्येनिविष्टासुरेखासून्मार्जनेकृते ॥ स्थानंयन्मंडलेतत्तुभवेत्कोणसमाह्वयम् ॥ एवंद्वाराणिचत्वारिद्वारशोभाष्टकं

तथा ॥ उपशोभाष्टकंतद्वत्तथाकोणचतुष्टयम् ॥ तृतीयस्याश्चतुर्थ्याश्चवीथ्यारेखाकदंबके ॥ उन्मार्जितेमध्यगतेभवेद्वीथ्याःसमंततः ॥ पंचम्या अपिवीथ्याश्चमध्येकोष्ठचतुष्टयम् ॥ तत्रमध्यस्थरेखाणांसर्वतोत्पुंसनेकृते ॥ तत्स्थानमेकतांप्राप्तंपीठपद्माव्हयंतुतत् ॥ पार्श्वयोःपीठपद्मायाःकोणस्थंकोष्ठकद्वयम् ॥ प्राग्वत्तत्रैकतांनीतेपीठस्यचरणंतुतत् ॥ वीथ्याःषष्ठ्यास्तुसप्तम्याअष्टम्यामध्यवर्तिनीम् ॥ रेखांत्यक्त्वोपरेखाणांप्राग्वदुत्पुंसनेकृते ॥ वृहत्कोष्ठचतुष्कंस्यान्मंडलाभ्यंतरास्थितम् ॥ ईशानकोणादारभ्ययावत्कोणस्तुनैर्ऋतः ॥ सूत्रंकोष्ठयुगस्यैकंमध्यबिंदोरथोपरि ॥ आग्नेयकोणाद्वायव्यकोणावधितथैवच ॥ अन्यत्रकोष्ठयुग्मेपिसूत्रमन्यद्विनिक्षिपेत् ॥ मध्यतःपीठपद्मायत्सूत्रंबिंदवधिस्थितम् ॥ दिक्चतुष्केपिचतुरस्तस्यभागान्प्रकल्पयेत् ॥ तेषुभागश्चतुर्थोयोमध्यबिंदुसमीपगः ॥ तस्यार्द्धंवर्तुलाकारंक्षिपेत्सूत्रंसमंततः॥ तन्मध्येकर्णिकाकार्याबहिस्तद्वद्द्वितीयके ॥ भागेतुवर्तुलाकारंसूत्रंप्राग्वद्विनिक्षिपेत् ॥ तन्मध्येकेसराणिस्युःकेसरेभ्योबहिःस्थिते ॥ भागेतृतीयकेप्राग्वद्वृत्तसूत्रंविनिक्षिपेत् ॥ तन्मध्येष्टौदलानिस्युस्तेभ्योबाह्येचतुर्थके ॥ भागेन्यद्वर्तुलाकारंक्षिपेत्सूत्रंसमंततः ॥ अष्टसंख्यानिसूत्रस्यदलाग्राणितुसर्वतः॥इत्येकंमंडलंप्रोक्तंसर्वतोभद्रसंज्ञकम् ॥ एतस्माद्दिक्षुसर्वासुबहिर्वीथीप्रमाणतः ॥ सूत्रत्रयंसत्वरजस्तमःसंज्ञंविनिक्षिपेत् ॥ पंचवर्णेनचूर्णेनमंडलंपूरयेत्ततः ॥ हरिद्रारचितंचूर्णंकर्णिकायांविनिक्षिपेत् ॥ धातुवर्णंकेसरेषुव्रीहितंडुलसंभवम् ॥ दलेषुनिक्षिपेदेतत्तेभ्योबात्यप्रदेशतः ॥ शम्यापराजिताचूर्णंव्योमरेखांतरेक्षिपेत् ॥ पीठपद्माबहिर्वीथ्यांनिशाचूर्णंविनिक्षिपेत् ॥ द्वारेषुश्वेतवर्णंचद्वारशोभासुलोहितम् ॥ हरिद्रामुपशोभासुतद्वत्तंडुलसंभवम् ॥ कोणेषुनिक्षिपेच्चूर्णंमंडलस्यबहिःपुनः ॥ श्वेतंतुसत्ववथ्याख्येरजःसंज्ञेचलोहि

तम् ॥ कृष्णंतमोभिधानंचक्रमाच्चूर्णविनिक्षिपेत्॥इदंसर्वतोभद्रम् ॥ चक्रारबिंदंवक्ष्यामिपुंडरीकाक्षवल्लभम् ॥ चतुरस्रंपुराप्रोक्तंक्षेत्रमानभ्र
मान्वितम् ॥ कृत्वातद्धस्तमात्रंतुदद्यात्तत्रभ्रमान्बुधः ॥ एकादशप्रमाणेननाम्नाचैवब्रवीमितान् ॥ अंगुलानांचतुष्केणप्रथमोत्रभ्रमः स्मृतः ॥
नाभिक्षेत्रभ्रमश्चात्रद्वितीयस्त्वंगुलेनतु ॥ ततोर्धांगुलमानेनकार्यंभ्रमचतुष्टयम् ॥ आराश्चतद्वदूर्ध्वंस्यान्नाभ्यामेकांगुलेभ्रमः ॥ शोभाक्षेत्रंतदू
र्ध्वंस्यात्तदूर्ध्वंस्याद्भ्रमद्वयम् ॥ क्षेत्रस्यहस्तमात्रस्थंचैतन्मानंप्रकीर्तितम् ॥ अनयैवादिशाकार्यंद्विगुणंत्रिगुणस्यतु॥ ततश्चाराः प्रकर्तव्यालक्ष
णंतुसुवच्म्यहम् ॥ यावत्योराःप्रकर्तव्यास्तावद्भागांस्तुभाजयेत् ॥ क्षेत्रंततस्त्वराभागंप्रत्येकंभाजयेद्बुधः ॥ ऊर्ध्वाधोभागषट्केनचतुर्विंश
तिकोष्ठकाः ॥ भवंतितैतरामूलंचतुर्भिःकारयेद्बुधः ॥ चत्वारोमध्यतः स्थाप्याःकोष्ठकास्तुतदंततः ॥ भवंतितैतरामूलंचतुर्भिःकारयेद्बुधः ॥
चतुष्टयंकोष्ठकानांमध्याच्चैवतथाभ्रमः ॥ उभयोःपार्श्वयोःकृत्वातद्भ्रमाभ्यांपुनर्भ्रमः ॥ संश्लिष्टंकारयेत्प्राज्ञोभ्रमयोरर्धचंद्रवत् ॥ एवंतुशेषलो
पेनप्रकटाराप्रदृश्यते ॥ तथैकातद्वदन्यास्तुकर्तव्याःसाधकोत्तमैः ॥ अर्धारांवायदाकुर्यात्तदैकंतुभ्रमंभवेत् ॥ मध्येनभागेचारायाभागभक्तेक्र
मात्पुनः ॥ सूत्रंदद्यादर्धसूत्रंनिलीनंप्रकटंततः ॥ अर्धाराहृश्यतेतत्रशोभाक्षेत्रंतथाधिया ॥ शोभांप्रकल्पयेत्प्राज्ञोयथाशोभायुताभवेत् ॥
नलिनीवहमत्स्यंवाशृंगारान्वाप्रकल्पयेत् ॥ द्वारेक्षेत्रद्वयंचात्रत्वारामानेनभाजयेत् ॥ कोष्ठकानांचतुष्कोणंतत्रद्वारंप्रकल्पयेत् ॥ द्वाराद्वा
रांतरंयच्चवीथिकास्ताःप्रकल्पयेत् ॥ यावत्योराभवंत्यत्रतथाद्वारप्रकल्पना ॥ अक्षक्षेत्रेतुकर्तव्यंपद्मपत्रांसितंशुभम् ॥ नाभिःकृष्णा ॥ १० ॥
प्रकर्तव्यारक्तासर्वास्त्वराःकृताः ॥ नेमीपीताथनीलाचरेखाःसर्वाःसितास्तथा ॥ रेखाचतुष्टयंकार्य्यंचतुर्वर्णविभागतः ॥ द्वाराणिश्वे

तवर्णानिवीथयोभद्रवत्स्मृताः ॥ एवंद्वित्रिचतुःपंचगुणमानेनकल्पयेत् ॥ चतुश्चक्रंपंचचक्रमष्टचक्रंतुकारयेत् ॥ अनयैवदिशाभूमेर्वि
स्तारःपरिमाणतः ॥ इतिचक्रारविंदम् ॥ चतुर्विंशतिधाक्षेत्रंकृत्वाष्टाभिः सरोरुहम् । मध्यकोष्ठेषुलिंगानित्वष्टाष्टाभिःप्रकल्पयेत् ॥ तत्राष्टा
भिर्वरंपद्मंषड्भिःकंठचतुष्टयम् ॥ षड्भिरुत्तरपद्मंचवेदिंखुरवदाचरेत् ॥ लिंगोत्सेधस्त्रिभिःकोष्ठैर्विस्तारंद्विपदेनच ॥ पद्मस्याभिमुखंलिंगंविद
ध्यान्नपराङ्मुखम् ॥ विदिक्षुस्वस्तिकानेवमष्टाभिस्तुयथातथा ॥ ईशानकोणादारभ्यपंक्तिंत्यक्त्वातुदक्षिणाम् ॥ सपंक्तावेवमृद्धीयात्पदका
नित्रयोदश ॥ तदग्रेचक्रमेदत्तश्चत्वार्यथपदद्वयम् ॥ तदग्रात्पुनरेवंचस्वपंक्त्यभिमुखंयथा।तथाग्निकोणादारभ्यविहायापरपंक्तिकम् ॥ नैर्ऋ
तात्तुतथारभ्यविहारोत्तरपंक्तिकाम् ॥ वायव्यकोणादारभ्यत्यक्त्वावैपूर्वपंक्तिकाम् ॥ शेषंपूर्वमितिज्ञेयमितिस्वस्तिकलक्षणम् ॥ इतिसम्य
ग्विहायाथरजसैवंप्रपूरयेत् ॥ लिंगंपीठंचशुक्लेनकंठस्योभयपार्श्वगम् ॥ चतुष्पदंततोधामात्सुरक्तेनमनोहरम् ॥ पंचपंचातिरक्तेनलिंगस्योभ
यपार्श्वतः ॥ चत्वारस्तुबहिःपीतनीलरक्तासितेनच ॥ पूरयित्वेतिलिंगानिस्वस्तिकानापिपूरयेत् ॥ ईशादिवायुपर्यंतंक्रमात्कोणचतुष्टयम् ।
सितरक्तपीतकृष्णैःपार्श्वोदरनिभंत्रयम् ॥ लिंगस्वस्तिकसंयुक्तंलिंगस्वस्तिकमंडलम्॥सर्वकामप्रदंत्वेतदाचार्याःसंप्रचक्षते ॥ केवलैःस्वस्ति
कैश्चैवस्वस्तिकंपरिगीयते ॥ इतिलिंगस्वस्तिकम् ॥ चतुरस्त्रीकृतेक्षेत्रेविंशद्भागेसमंततः ॥ मध्यषड्भागिकंपद्मंपीठंस्याद्भागिकंततः ॥
भोगेनवीथिकातुस्यात्पीठंपद्मंचपूर्ववत् ॥ तद्बहिर्वीथिकावप्रौभागिकौद्वारमुक्तवत् ॥ नवनाभमिदंप्रोक्तंमंडलंनवपंकजम् ॥ पद्मस्थानेथवा
कुर्यात्तन्मात्रस्वितिकान्नव॥दिक्षुमध्येथवाब्जानांयद्वामध्येविदिक्षुच ॥ पद्मस्वस्तिकमित्येवंमंडलंसर्वकामदम् । चतुर्भिर्मध्यमैःकोष्ठैरसव्यं

भ्रामयेद्भुजम्॥नद्यावर्तंवदापीठंकर्णांतंस्वस्तिकंभवेत्॥विचित्रैर्णैवकर्णैनलोकपालाभिधेनवा ॥ स्वस्तिकान्रजसाचैवपूरयेच्छेषमुक्तवान् ॥
इतिपद्मस्वस्तिकम् ॥ अथकरणप्रकारस्त्रैविक्रम्यामेव । चतुरस्रंक्षेत्रंचतुर्दिक्षुविंशत्याभागैर्विभज्यकोष्ठशतचतुष्टययुतंनिष्पाद्यसमंताद्वा
ह्यपंक्तौवीथींविधायतदनंतरं पंक्तिचतुष्टयेप्रातिपंक्तिकोष्ठद्वयंमध्येपरिलोप्यचतुर्दिक्षुद्वाराणिकुर्यात् । तद्वारानुगतानितत्पार्श्वयोरष्टौलिंगा
निविदध्यात् । तद्यथा॥वात्यवीथ्यनंतरंद्वारसंम्बन्धकोष्ठत्रयेणपीठंतदुपरितनकोष्ठकत्रयेणदक्षिणोत्तरकोष्ठद्वयस्यबात्यतःएकैकरेखालोपना
न्मध्यकोष्ठैनैकेनकंठंतदुपरिचकोष्ठत्रयेणजलपदंतदुपरिकंठंलिंगंएवंसर्वाण्यपिलिंगानिविधायकोणेषुकर्णकोष्ठांश्चतुरोलतार्थंसंलक्ष्यकृतालिं
गांतरालेशेषरेखाविलोप्यतदुपरिततोद्धरितकोष्ठकेषुवीथीपीठपद्मानिसर्वतोभद्रवत्कुर्यात् । इतिलतालिंगोद्भवम् ॥ सप्तधाविभज्यैकोनपं
चाशत्कोष्ठकंसंपाद्यबहिर्विभागेनचतुर्विंशतिकोष्ठकैः । समंताद्वीथीनिष्पाद्यउर्वरितपंचविंशतिकोष्ठकेषुपूर्वादिदिक्षुकोष्ठकाष्टकंनवपंच
मध्येसंस्थाप्यशेषषोडशकोष्ठलोपेनवीथिकाचतुष्टयांतर्नवपद्मानिअसक्तानिकृत्वावीथ्यनुगान्यष्टद्वाराणिचकुर्यादसंसक्तंनवनाभद्वयम् ॥
चतुरस्रमष्टधाविभज्यचतुःषष्टिपदंकृत्वामध्यकोष्ठचतुष्टयेपद्मंपीठंचसंपाद्यतदनंतरंपंक्तौपद्मार्धैनवीथीतदनंतरंपंक्तौचतुर्दिक्षुपद्मसमानिच
त्वारिद्वाराणिद्वारकोष्ठकमानेनकंठोपकंठकपोलान्कुर्यात् । इतिविभज्यब्रह्मस्थानात्सूत्रभ्रमेण अंगुलानिचत्वारिवृत्तानिकृत्वादिक्षुविदि
क्षुतत्संधिषुसंध्यंतरेषुचद्वात्रिंशत्सूत्राणिदत्वातृतीयवृत्तेसंध्यंतरसूत्राद्बहिःपार्श्वभ्रमेणषोडशार्धचंद्रान्कृत्वा । दिक्षुविदिक्ष्वर्धचंद्रद्वयं
मध्येचतुर्थवृत्तेदलाग्राणि ॥ तृतीयवृत्तेदलसंधीन्द्वितीयवृत्तेकेसराग्राणिप्रथमवृत्तेतद्वत्प्रमाणांपीतांकार्णिकांतन्मध्येनीलवर्णानिचवी

जानिवीथीमूलमध्याग्रेषुशुक्करक्तपीतकेसरजालदलानिचप्रतिवारणयासहस्रशुक्रवर्णानीतिपद्मंनिष्पादयेत् । तत्राभ्युन्नतदलाग्रंमुक्तिकामस्यवीक्ष्याग्रंदिक्पालानांवागोकर्णाग्रंगणानांमंडलाग्रंअश्वत्थदलपत्रकंगौरीसिरस्वत्यादीनांविधेयम् ॥ तत्रशालिपिष्टेनश्वेतहारिद्रयापीतंसिंदूरधात्वादिनारक्तंदग्धयवादिनाकृष्णंशमीपत्रादिनानीलंतद्वर्णकार्थविशेषकामोमुक्ताविद्रुमादिनाएतदेवरजःकुर्यादिति । कोटिहोमेतुकुंडाविशेषः । पश्चिमदक्षिणयोर्योनिद्वयंकार्यम् ॥ योनिवक्रद्वयोपेतंतदप्याहुस्त्रिमेखलमितिमात्स्यात् । भट्टास्तु । योनिवक्रंचेतिद्वयमाहुः । अग्निस्थापनंचयजमानशाखया । यःस्वशाखांपरित्यज्यपरशाखांसमाश्रयेत् । अप्रमाणमृषिंकृत्वासोंधेतमसिमज्जतीतिपराशरोक्तेः । सांगकर्मविधेर्यजमानंप्रतिप्रवृत्तेश्च । स्वाध्यायोध्येतव्यइत्यध्ययनविधिनाऽनुष्ठानोपयुक्तज्ञानजनकत्वेनाध्ययनस्यदृष्टार्थत्वबोधनाच्च । ननुवेदानधीत्यवेदौवेत्यादिनाशाखांतरस्याप्यध्ययनंबोधितंतदपिचपूर्ववत् । दृष्टार्थमेवअतोनस्वपरशाखास्थयोर्विशेषः ॥ अतएवशाखांतराधिकरणोपपादितः । सर्वशाखीयांगोपसंहारोपिसंगच्छते । अन्यथाशाखांतरविहितपदार्थज्ञानाभावात्तदुपसंहारोसंगतःस्यादितिचेत्नएवंवेदांतरम् । यच्छाखांतरस्थपदार्थज्ञानेनतदनुष्ठानसंभवेपिनस्ववेदीयशाखांतरस्थंपदार्थानुष्ठांनंसंभवति । स्वाध्यायोध्येतव्यइत्यत्रस्वाध्यायस्योपादेयत्वेनविवक्षितैकसंख्यत्वादिक्रमापात्तैकवेदस्थायाएकस्याएवशाखायाअध्ययनस्यविधानात्॥तदाहुर्भट्टपादाः॥अत्रस्वाध्यायशब्देनस्वशाखैवगृह्यतइति।वेदानधीत्येतिस्मृत्यांतुवेदांतरस्थानामनेकासामपिशाखानामध्ययनंविधीयतइतिकेचित् । परंतुवेदांतरस्यप्रतिशाखेपर्याप्तत्वाद्वेदांतरस्थाप्येकैवशाखाध्येतव्येत्याहुः॥अन्येतुस्वाध्यायपदे

नस्वपित्रादिपरिगृहीतनानावेदगतैकैकेवशाखागृह्यते । तथाचेदमेववेदानधीत्येतिस्मृतेर्मूलमितिलाघवमित्यस्तुविप्रतिपत्तिः । सर्वथास्वा
ध्यायोध्येतव्यइत्येतद्विधिविहिताध्ययनजन्यज्ञानलाभेनसंभवतिक्रतुविधिचारितार्थ्येऽविहितैच्छिकपाठजन्यज्ञानस्यकर्मण्यनुपयोगः ।
अन्यथाशूद्रस्यापिताद्दृशज्ञानसंभवेनकर्माधिकारःस्यात् । एतेनस्त्रीशूद्रौनाधीयेतामितितयोरध्ययनस्यानिषेधात्तज्जन्यज्ञानाभावेनक्रत्व
धिकारइतिवदंतःपार्थसारथिमिश्राः परास्ताः । तथाहि । यथातप्तेपयसिदध्यानयतिसावैश्वदेव्यामिक्षेतिसर्वनाम्नातच्छब्देनतापविशिष्टमे
वपयःप्रतिनिर्दिश्यते ॥ एवमष्टमेवर्षेब्राह्मणमुपनयीततमध्यापयीतेत्यत्रापितच्छब्देननपुंस्त्वाष्टवर्षत्वादिविशिष्टउपनीतएवपरामृश्यतेवि
नियुज्यतेचाध्ययनेनचत्रैवर्णिकवच्छूद्रस्योपनयनंविहितम् । नचाष्टवर्षत्वादिवद्ब्राह्मणत्वस्यापिपूर्ववाक्येश्रवणाद्ब्राह्मणस्यैवाध्ययनेधिकारः
स्यान्नक्षत्रियविशोरितिवाच्यम् । इत्यध्ययनदानानिवैश्यस्यक्षत्रियस्येतिस्मृत्यातयोःप्राप्तेःस्मृतेस्तुमूलब्राह्मणपदाविवक्षयालाघवादिय
मेवश्रुतिः । श्रुत्यंतरंचेत्यन्यदेतत् । सर्वथात्रैवर्णिकानामेववेदाध्ययनजन्यज्ञानेनाधिकारोनशूद्रस्याध्ययनविधेरभावात् । निषेधस्तुन्यायवल
इत्यस्तुप्रसक्तानुप्रसक्तम् । स्ववेदीयस्वशाखांतरस्थपदार्थस्थानुष्ठानंतुवैधज्ञानाभावान्नभवति । अतएववाजसनेयितैत्तिरीयादीनामष्टार्थानां
प्रधानभूतानामपिशाखांतरस्थानामपिकानांग्रहयोगाभ्यासानामदृष्टार्थानांचांगानामनुष्ठानाभावःसंगच्छते । अन्यथाप्रधानभावेननित्यस्या
पिज्योतिष्टोमादिप्रयोगसिद्धिःस्यात् । स्ववेदीयशाखांतरस्थस्यतुस्वशाखाविरुद्धस्यापिसूत्राद्युपात्तस्यभवति ॥ सूत्राध्ययनस्यस्वाध्याया
ध्ययनवद्वैधत्वात् । स्वशाखीयपदार्थानुष्ठानाशक्तौतुतद्विधिविरुद्धस्याप्यनुद्धरणादिप्रायश्चित्तचातुर्मास्यप्रयोगगतपंचान्हिकैकाहादेरिवभ

वति॥अनेनैवाभिप्रायेणाकरणाच्छाखांतरस्थस्यापिश्रेष्ठत्वमाहुर्देवयाज्ञिकाः। सूत्राध्ययनस्यवैधत्वादेवचग्वेंदाद्येकशाखाध्यायिनामिदानीं तनानांसकलशिष्टानामाधानदर्शपूर्णमासज्योतिष्टोमादिकर्माधिकारोनिर्वहणीयः।अन्यथावैधज्ञानाभावेनसुदुर्धरःस्यात्। वेदांतरस्थमंत्राणां तुसूत्रप्रतीकोपात्तत्वात्। तदध्ययनेनैवाध्ययनासिद्धिः।अधीतायांवेदांतरशाखायांसूत्रेवायस्त्वशाखाविरुद्धमागतंतदध्ययनजन्यज्ञानाविशे षेणानुष्ठेयत्वेनप्रसक्तमपिस्मृत्यानिषिध्यते। यथा। यःस्वशाखांपरित्यज्यपरशाखांसमाश्रयेत्॥ अप्रमाणमृषिंकृत्वासोंधेतमसिमज्जतीति॥ एतेनस्वपरशाखास्थानांसूत्रोपनिबद्धानामंगानांतुल्योविकल्पइतिश्रीमदनंतयाज्ञिकोक्तिः परास्ता। शाखांतराधिकरणीयः। सर्वांगोपिसंहा रस्तुवेदांतरीयशाखांतरस्थांगविषयः। सूत्रोपात्तस्ववेदीयशाखांतरस्थाविरुद्धांगविषयश्चेतिदिक्। विशेषःकश्यपसंहितायाम्। नक्षत्रे यत्रभानुःस्यात्तदाद्यंतत्रिकंत्रिके॥ सूर्यज्ञसुक्रसौरीणामिंदुभौमबृहस्पतेः॥ राहोःकेतोश्चनिर्दिष्टंवदनादौशुभाशुभम्॥ दुष्टेनकुर्याद्धवनमि त्याहुर्भार्गवादयइति॥ इदंचकाम्यविषयम्॥ संस्कारेषुविचारोस्यनकार्योनापिवैष्णवे॥ नित्येनैमित्तिकेकार्योनचाब्देमुनिभिः स्मृतइतितत्रैवोक्तेः॥ दैवाद्धोमकरणेशांतिर्विष्णुधर्मोत्तरे। क्रूरग्रहमुखेचैवसंजातेहवनेशुभे॥ शांतिंविधायगांदद्याद्ब्राह्मणायकुटुंबिने॥ आयसींप्रतिमांकृत्वानिक्षिपेत्तामधोमुखीम्॥ गोमूत्रमधुगंधाद्यैरर्चितांप्रतिमांततः॥ श्वभ्रेनिधायसंपूज्यतत्रहोमोविधीयतइति॥ अन्यद पिवर्ज्यंकैश्चिदुक्तम्॥ अर्कश्चंद्रादष्टमेज्ञाच्चतुर्थेमंदःशुक्रादष्टमेंगारकश्च॥ राहुर्धर्मेजीवतःखेटसुतेहोमेनाशःपुत्रदाराधनानामिति॥ तिथि वारयुतिःसैकावेदभक्तावशेषकान्॥ निवासोग्नेर्व्योम्निरूपेवित्तप्राणविनाशदः॥ पातालेद्विकशेषेणधनसंचयनाशनम्॥ गुणवेदावशेषेण

भूमौविपुलसौख्यदइति । आब्दिकेयुगादिनिमित्तहोमेजपाद्यंगहोमेपिनदिनंशोध्यम् । तस्यस्वतंत्रकालत्वाभावात् ॥ अग्निश्चलौकिकः ।
गार्ह्येमौपासनेकुर्यात्सर्वाधानींतुलौकिके । स्मार्तंचलौकिकेकार्यंश्रौतंवैतानिकाग्निष्वितिस्मृत्यर्थसारात् । कातीयानांतुस्मार्तोपितत्सूत्रेत
थोक्तः । गोभिलगृह्ये । आहूयचैवहोतव्यंयत्रयोविहितोनलः ॥ तथा ॥ शुभंपात्रंतुकांस्यंस्यात्तेनाग्निंप्रणयेद्बुधः ॥ तस्याभावेशरावेणनवेना
भिमुखंचतम् ॥ तथा ॥ लक्षहोमेचवन्हिःस्यात्कोटिहोमेहुताशनः ॥ पूर्णाहुत्यापिलोनामशान्तिकेवरदःस्मृतः ॥ देवीपुराणे ॥ शुभग्रहवि
धौत्वग्निर्लक्षहोमेपराजितः ॥ कोटिहोमेशिवोवन्हिःसर्वकामप्रदायकः ॥ ततोवेद्यांग्रहस्थापनम् । अग्निप्रणयनंकृत्वाततस्त्वावाहयेत्सुरानि
तिमात्स्यात् ॥ वसिष्ठसंहितायाम् ॥ लिखेदष्टदलंपद्मंवेदिकोपरितंडुलैः ॥ तथा ॥ यथारुचिप्रमाणेनप्रतिमाःकल्पयेत्सुधीः ॥ ग्रहपूज
नेचमात्स्यादावादित्यक्रमः । बौधायनेनतुरविभौमशुक्रसोमबुधगुरुमंदादिक्रमउक्तः । आवाहनंचव्याहृतिमंत्रेण । आवाहनंव्याहृति
भिस्तथैवाग्निकुमारकावितिमात्स्यात् । व्याहृत्यावाहयेत्तुतानितिस्कंदाच्चेतिहेमाद्रिः । मदनरत्नेतु । आवाहनस्थापनंभिन्नम् । अतो
व्याहृतिभिरावाह्यतत्तन्मंत्रेणस्थापनंकार्यमित्युक्तम् । प्रयोगपारिजातेतु । प्रणवंत्वादितःकृत्वाभूर्भुवःस्वस्ततःपरम् ॥ चतुर्थ्यानामसंयुक्तं
नमस्कारांतयोजितम् । एषमंत्रःसमाख्यातोग्रहपूजाविधायकः ॥ अनेनावाहनंकुर्यादनेनैवविसर्जयेदितिवामनवचनाद्ग्रहगायत्र्यापूजनमु
क्तम् । बौधायनेत्वावाहनवाक्येविशेषउक्तः ॥ किरीटिनंपद्मासनंपद्मकरंपद्मगर्भसमद्युतिम् ॥ सप्ताश्वंसप्तरज्जुंकलिंगदेशजंकाश्यपगोत्रजंवि ॥ १२ ॥
श्वामित्रर्षित्रिष्टुप्छंदसंरक्ताम्बरधरंरक्ताभरणभूषितंरक्तगंधानुलेपनंरक्तध्वजपताकिनंमुकुटकेयूरसोभितमारुह्यरथंदिव्यंमेरुंप्रदक्षिणंकुर्वा

णंग्रहमंडलेप्रविष्टमधिदेवताग्निसहितंप्रत्यधिदेवतेश्वरसहितंरक्तवृत्तमंडलेपूर्वाभिमुखमादित्यमावाहयामि । किरीटिनंरक्तमाल्यांबरधरं शक्तिशूलगदाधरंचतुर्भुजंमेषगमनमवंतिदेशजंवसिष्ठगोत्रजंजामदग्न्यर्षिंजगतीच्छंदसंरक्तांबरधरंरक्ताभरणभूषितंरक्तगंधानुलेपनंरक्तच्छ त्रध्वजपताकिनंमुकुटकेयूरमणिशोभितमारुत्यरथंदिव्यंमेरुंप्रदक्षिणीकुर्वाणंग्रहमंडलेप्राविष्टमधिदेवताभूमिसहितंप्रत्यधिदेवतास्कंदसहितं त्रिकोणरक्तमंडलेदक्षिणाभिमुखमंगारकमावाहयामि । किरीटिनंश्वेतवर्णचतुर्भुजंदंडिनंवरदमक्षसूत्रकमंडलुंभोजकटदेशजंभार्गवगोत्रजं शौनकर्षिंपंक्तिच्छन्दसंश्वेताम्बरधरंश्वेताभरणभूषितंश्वेतगंधानुलेपनंश्वेतच्छत्रध्वजपताकिनंमुकुटकेयूरशोभितमारुत्यरथंदिव्यंमेरुंप्रदक्षि णीकुर्वाणंग्रहमंडलेप्राविष्टमाधिदेवतेंद्राणिसहितंप्रत्यधिदेवतेंद्रसहितंशुक्लपचकोणमंडलेप्राङ्मुखंशुक्रमावाहयामि । किरीटिनंश्वेतवर्णं गदापाणिंद्विभुजमाग्नेयभागमत्रिगोत्रमात्रेयर्षिमनुष्टुप्छंदसंश्वेतांबरधरंश्वेताभरणभूषितंश्वेतंश्वेतगंधानुलेपनंश्वेतध्वजपताकिनंमुकुट केयूरशोभितमारुत्यरथं दिव्यंमेरुंप्रदक्षिणीकुर्वाणंग्रहमंडलेप्रविष्टंअधिदेवतांबुसहितंप्रत्यधिदेवतोमासहितंचतुरस्रमंडलेप्रत्यङ्मुखंसोम मावाहयामि । किरिटिनंपीतमाल्यांबरधरंपीतवर्णंखड्गगदाचर्मपाणिभूषितंसिंहस्थंवरदंमगधदेशजमत्रिगोत्रजंभरद्वाजर्षिंबृहतीच्छंदसंपीतां बरधरंपीताभरणभूषितं पीतगंधानुलेपनंपीतच्छत्रध्वजरथपताकिनंकेयूरशोभितमारुत्यरथंदिव्यंमेरुंप्रदक्षिणीकुर्वाणंग्रहमंडलेउत्तराभि मुखंसौम्यमावाहयामि । किरीटिनंपीतांबरंपीतवर्णचतुर्भुजंदांडिनंवरदंसाक्षसूत्रकमंडलुंसिंधुदेशजमांगिरसगोत्रजंवसिष्ठर्षिमनुष्टुप्छंदसंपीतां बरधरंपीतमाल्यानुलेपनंपीतच्छत्रध्वजरथपताकिनंमुकुटकेयूरशोभितमारुत्यरथंदिव्यंमेरुंप्रदक्षिणी कुर्वाणंग्रहमंडलेप्रविष्टमधिदेवतेंद्रस

हितंप्रत्यधिदेवताब्रह्मसहितंपीतदीर्घचतुरस्रमण्डलेउदङ्मुखंबृहस्पत्तिमावाहयामि । किरीटिनमिन्द्रनीलसमद्युतिंशूलधरंवरदंगृध्रवाहनंसौ
राष्ट्रदेशजंकाश्यपगोत्रजंभृग्वार्षिंगायत्रीछिंदसंकृष्णांबरधरंकृष्णाभरणभूषितंकृष्णगंधानुलेपनंकृष्णच्छत्रध्वजपताकिनंमुकुटकेयूरमणिशो
भितमारुत्ध्वरथंदिव्यंमेरुंप्रदक्षिणीकुर्वाणंग्रहमंडलेप्रविष्टमधिदेवताप्रजापतिप्रत्यधिदेवतायमसहितंधनुर्मंडलेप्रत्यङ्मुखंशनैश्चरमावाहया
मि । किरीटिनंकरालवदनंखड्गचर्मशूलगदाधरंसिंहासनस्थंपूर्वदेशजंपैठीनसगोत्रजमां गिरसर्षिंमनश्छंदसंकृष्णांबरधरंकृष्णाभरणभूषितं
कृष्णगंधानुलेपनंकृष्णच्छत्रध्वजरथपताकिनंमुकुटकेयूरमणिशोभितमारुत्ध्वरथंदिव्यंमेरुंप्रदक्षिणीकुर्वाणंग्रहमंडलेप्रविष्टमधिदेवतासर्पस
हितंप्रत्यधिदेवतानिर्ऋतिसहितंकृष्णशूर्पमण्डलेप्रदक्षिणाभिमुखंराहुमावाहयामि। धूम्रान्द्विबाहून्गदाधरान्विकृताननान्गृध्रवाहनान्गदिनो
मध्यदेशजान्जैमिनिगोत्रान्गौतमर्षिकान्नानाछंदसान्चित्रांबरधरांश्चित्राभरणभूषितान्चित्रगंधानुलेपनान्कृष्णध्वजरथपताकिनोमुकुटकेयू
रमणिशोभितानारुत्ध्वरथंमेरुंप्रदक्षिणीकुर्वाणान्ग्रहमंडलेप्रविष्टानधिदेवताब्रह्मसहितान्प्रत्यधिदेवताचित्रगुप्तसहितान्कृष्णपिंगलध्वजान्धूम्र
मंडलेदक्षिणाभिमुखान्केतूनावाहयामि । मात्स्याद्युक्तावाहनप्रकारस्तुप्रयोगोदर्शयिष्यते । तत्रसोमादय आदित्याभिमुखाएवस्थाप्याना
त्माभिमुखाः लक्षहोमेचगरुडस्थापनवेदीपूर्वस्यामितिमदनरत्ने । उत्पलपरिमले।ग्रहस्यदक्षिणेपार्श्वेस्थापयेदधिदेवताम् ॥ ग्रहस्योत्तरपा
र्श्वेतुन्यसेत्प्रत्यधिदेवताम् ॥ वसिष्ठसंहितायाम् ॥ शनेःपश्चिमतःस्थाप्यविनायकमथार्चयेत् ॥ तस्यदक्षिणतोदुर्गांजातवेदसइत्यृचा ॥
वायुंचदक्षिणेकोणेशिशुमंत्रेणचार्चयेत् ॥ दक्षिणेतस्यचाकाशमादित्प्रत्नस्यचार्चयेत् ॥ अश्विनौदक्षिणेतस्यकार्याविषोउषाऋचा ॥ उत्पल

परिमले । ततोविनायकंदुर्गांवायुमंबरमश्विनौ ॥ आतूनइंद्रइत्याद्यैर्मंत्रैःप्रागीरितैर्यजेत् ॥ प्रयोगपारिजाते।पद्मप्राग्दलमारभ्यदलाग्रेषुक्रमा न्न्यसेत् । इंद्रादिलोकपालांश्चतत्तन्मंत्रैःप्रपूजयेत् ॥ वसिष्ठसंहितायामपींद्रादिपूजोक्ता । लोकपालक्षेत्रपालादीनांचावाहनमनित्यम् । द्वात्रिंश दितिमात्स्योक्तेः । केवलग्रहमखेतु । अधिदेवतादीनामप्यनित्यम् । याज्ञवल्क्यादिभिरनुक्तेः । कोटिहोमेतुदेवतासुविशेषोभविष्ये । ब्रह्मा णंपूर्वभागेतुमध्येदेवंजनार्दनम् ॥ पश्चिमेचतथारुद्रंस्सूनुमुत्तरतस्तथा ॥ सूनुंस्कन्दम् । ततोग्रहानुक्तोपचारैःपूजयेत् । वसिष्ठः । उपचारा णिसर्वेषामपिशुक्लाक्षतैःसदा ॥ गंधाभावेशुक्लगंधंपुष्पाभावेसुगंधकम् ॥ धूपाभावेगुग्गुलः स्याद्द्रव्याभावेतुमिश्रकम् । पंचामृतंगवामेवमिश्र कंनकदाचन ॥ ततःकलशस्थापनम् । तत्रविशेषोवासिष्ठे । पंचत्वक्पल्लवोपेतंशतौषधिसमन्वितम् ॥ एषामभावेतुदशसर्वौषध्यःप्रकीर्ति ताः ॥ तत आज्यभागांतेहोमः । मार्कंडेयः । संपूजयेत्ततोवह्निंदद्याच्चैवाहुतीःक्रमात् ॥ पृथ्वीचंद्रोदयेचैवदेवीनंदिपुराणयोः ॥ होमेभोजनका लेचसंध्ययोरुभयोरपि ॥ आचांतःपुनराचामेदन्यत्रतुसकृत्सकृत् ॥ हेमाद्रौदेवीपुराणे । गणाधिपतयेदेयाप्रथमातुवराहुतिः ॥ अन्यथावि फलंकर्मभवतीहनसंशयः ॥ भविष्ये । प्रणवादिभिश्चतल्लिंगैःस्वाहाकारांतयोजितैः ॥ जुहुयात्सर्वदेवानांवेद्यांचैवोपकल्पितान् । अनेकक र्तृकेहोमेप्रत्याहुतित्यागस्यकर्तुमशक्यत्वात्सर्वदेवताउद्दिश्यसर्वद्रव्याणिनिर्दिश्यसकृत्त्यागः कार्यइतिहेमाद्रिः । पारिजातेआश्वलायनः । जुहुयात्समिदन्नाज्यैराभिर्ऋग्भिर्यथाक्रमम् ॥ तत्रैवस्कांदे । अष्टोत्तरसहस्रंतुशतमष्टाधिकंतथा ॥ अष्टाविंशतिमष्टौवाएकैकस्यतुहोमयेत् ॥ वसिष्ठः । आदौतुसमिदन्नाज्यैःपृथगष्टोत्तरंशतम् ॥ इयंचसंख्याद्विविधेपिग्रहमखेप्रधानदेवतानांविशेषपरत्वंप्रमाणाभावात् । चरौत्वेकाहु

तिपक्षोपिमात्स्ययाज्ञवल्क्याभ्यामुभयत्रोक्तेः । मात्स्ये । होतव्यंचघृताद्यत्रचरुभक्ष्यादिकंततः ॥ चरुशब्देनगुडौदनादिरुच्यते । तथाचपारिजातेआश्वलायनः । गुडौदनंपायसान्नंक्षीरंसंयावषाष्टिकम् ॥ दध्योदनंघृतान्नंचकृसरंचससचित्रकम् ॥ इत्येतानिहवींषिस्युःसमित्संख्यासमाहुतीः ॥ भक्ष्यपदेनद्राक्षादिगृह्यते । अधिदेवतादिहोमोप्युक्तोहेमाद्रौ । चरुणाचसमिद्भिश्चसर्पिषाचतिलैः क्रमात् ॥ तत्तन्मंत्रैश्चहोतव्याःक्रमात्तदधिदेवताः ॥ अत्रसंख्यापारिजातेगृह्यपरिशिष्टे । प्रधानदशांशेनपार्श्वदेवयोरिति । वासिष्ठेतु । द्वित्राश्चैवाधिदेवत्याःपंचानांचैवपञ्चधा ॥ द्वित्राः द्वौतिस्रोवेत्यर्थः । पंचानांगणेशादीनांपंचधाएकैकेत्यर्थः । पंचपंचेत्यर्थइतिकेचित् । ततइंद्रादिहोमःपारिजाते । इंद्रादिलोकपालांश्चतत्तन्मंत्रैःप्रपूजयेत् ॥ तत्तन्मंत्रैर्जपंकुर्यात्ततोहोमंसमाचरेत् ॥ समित्सुविशेषोमात्स्ये ॥ होतव्यामधुसर्पिर्भ्यांदध्नाचैवसमन्विताः॥वासिष्ठेतुहुनेदाज्याक्तसामिधइत्युक्तम् । ततोयुतादिहोमः । वासिष्ठे । ततोव्याहृतिभिःकुर्यात्तिलहोमंप्रयत्नतः ॥ प्रथमोयुतहोमःस्याल्लक्षहोमोद्वितीयकः ॥ तृतीयःकोटिहोमःस्यात्त्रिविधोग्रहयज्ञकः ॥ एकरात्रंत्रिरात्रंवापंचरात्रमथापिवा॥शिवगाथांविष्णुगाथांशांतिंब्राह्मणभोजनम्॥समापयेत्प्रतिदिनमेवंभक्त्यासमन्वितः॥स्वेच्छयायज्ञउच्यतइतिभविष्योत्तरोक्तेः कालनियमसमिदादिहोमव्यतिरेकेणायुतादिसंख्यापूरणीयेतिहेमाद्रिः।नृसिंहपुराणे॥ततोव्याहृतिभिःपश्चाज्जुहुयात्तुतिलादिकंयावत्प्रपूर्यते संख्यालक्षंवाकोटिरेववा॥होमद्रव्यंचघृतव्रीहितिलान्यतमात् व्याहृतिभिरयुतादिहोमेचग्रहदेवताग्रहयज्ञइत्युक्तेरितिकेचित् ॥ पितामहचरणास्तु।अग्निर्वायुःसूर्यःप्रजापतयोदेवताइत्याहुः।ॐ भूर्भुवःस्वश्चेतितिस्रोव्याहृतयोजपेत्॥आभिश्चहोमेतिसृभिश्चतुर्थीस्यात्समासतइति व्या

व्याहृतिभिर्व्यस्तसमस्ताभिर्होमः॥इतिप्रयोगपारिजाते।मदनरत्नेतु।समस्ताभिरेवव्याहृतिभिर्होमोऽग्निर्वायुःसूर्यश्चदेवताइत्युक्तम्॥अयुतादिहोमे चऋत्विजएवकर्तारइतिकेचित् । तन्न । ऋत्विग्द्वयपक्षेआचार्यस्यहोमकर्तृकत्वात् । कोटिहोमेचविशेषोभविष्ये।पूर्णेपूर्णसहस्रेतुदद्यात्पूर्णा हुतिंशुभाम् ॥ गोभिलोपि । नमुक्तकेशोजुहुयान्नानिपातितजानुकः।उत्तानेनैवहस्तेनअंगुष्ठाग्रेणपीडितम्॥संहतांगुलिपाणिस्तुवाग्यतोजुहु याद्धविः॥तुलादानवद्द्वारपालजपः । वसिष्ठः । ततोजपादीन्जुहुयात्पूर्णाहुतिमथाचरेत् । शौनकः । अयाश्चेत्यादिभिर्हुत्वासमुद्रादूर्मिसूक्त तः ॥ संततामाज्यधारांतांपूर्णाहुतिमथाचरेत् ॥ अयाश्चेतिस्वस्वशाखाप्रायश्चित्तोपलक्षणम् ॥ मात्स्ये । पूर्णाहुतिंचमूर्द्धानंदिवइत्यभिपा तयेत् ॥ अग्निपुराणे । मूर्धानंदिवमंत्रेणसंस्रवेणचधारया ॥ दद्यादुत्थायपूर्णांवैनोपविश्यकदाचन ॥ वसिष्ठसंहितायाम् ॥ मन्त्रेणसप्ततेंअग्ने इतिपूर्णाहुतिंहुनेत्॥वसोर्धारायांकुंभमूलेयवमात्रंछिद्रंकर्तव्यमित्युक्तंहेमाद्रौ । अयुतहोमेनवसोर्द्धारा । मात्स्ये । लक्षहोमप्रकरणेएवतत्पाठा त् । वसिष्ठसंहितायाम्॥स्वस्तिकंकल्पयेत्पश्चात्कुंडस्येशानभागतः ॥ यजमानाभिषेकार्थंतत्रभद्रासनंन्यसेत्॥प्राङ्मुखस्योपविष्टस्ययज मानस्यतत्रच ॥ अभिषेकंततःकुर्युःसाचार्याःषोडशर्त्विजः ॥ विविधैर्मंगलैर्घोषैःसूतमागधजैःसह॥ ततस्तस्याभिषिक्तस्यरक्षार्थंबलिमुत्क्षि पेत् ॥ दिग्विदिक्षुविचित्रान्नैर्दीपैर्नीराजयेत्ततः ॥ शुक्लमाल्यांबरधरःशुक्लमाल्यानुलेपनः ॥ ततोमंगलमागत्यध्यायेदग्निसुरान्ग्रहान् ॥ प्रत्येकंप्रतिमंत्रैश्चदद्यात्पुष्पांजलिंततः ॥ आचार्येभ्योनवभ्यश्चग्रहार्चनफलंततः ॥ समिदाज्यचरूणांचतिलहोमफलंचयत् ॥ ब्रह्मत्वेकुंभपू जायांचार्चनस्यफलंचयत् ॥ गणपक्षेत्रपार्केशदुर्गाह्वयांगदेवताः॥ तासांजपफलंसम्यग्गृह्णीयाज्जलपूर्वकम् ॥ प्रयोगपारिजातेवामनः । अ

चार्यप्रभृतिश्चगृहार्चनफलंततइत्युक्त्वासमिदाज्येतिश्लोकौपठितवान् ।सएव ।ततस्तेभ्योयथाशक्तिदातव्यादक्षिणाततः ॥ आचार्यार्द्धंजापके
भ्योब्रह्मणेचाथतुष्टये ॥ आज्यंनिरीक्ष्यदत्वाचब्राह्मणान्भोजयेत्ततः ॥ तत्रैवाश्वलायनः।एकमेकाहुतौविप्रहोमेत्वन्नेनभोजयेत्॥अंत्याद्योमध्य
मश्चापिविप्रमेकंशताहुतौ ॥ सहस्रस्याहुतेचैकंजघन्योऽविप्रभोजनात् ॥ तस्माद्दातुमशक्तोयोदक्षिणांचान्नमेवच ॥ जपैःप्रणामैस्तोत्रैश्चतोष
येत्तर्पयेद्द्रहान् ॥ भविष्योत्तरे । ततःसमाप्तेयज्ञेतुकारयेत्सुमहोत्सवम् ॥ शंखतूर्यनिनादेनब्रह्मघोषवरेणच ॥ अथपितामहकृतोऽयुतहो
मादिप्रयोगः । कर्मसंकल्प्यगणेशपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धंचकृत्वाऽचार्यब्रह्मर्त्विग्वरणंकुर्यात् । तत्रमंत्राः । आचार्यस्तु
यथास्वर्गेशक्रादीनांबृहस्पतिः ॥ तथात्वंममयज्ञेस्मिन्नाचार्यत्वंकुरुप्रभो ॥ यथाचतुर्मुखोब्रह्मासर्ववेदधरःप्रभुः ॥ तथात्वंममयज्ञेस्मि
न्ब्रह्माभवद्विजोत्तम ॥ अस्ययागस्यनिष्पत्तौभवंतोभ्यर्चितामया ॥ सुप्रसन्नाःप्रकुर्वंतुशांतिकंविधिपूर्वकम् ॥ ततःसर्वान्मधुपर्केणार्चयेत् ।
ततःशुक्लांबरधरःशुक्लमाल्यानुलेपनः॥ साचार्यर्त्विग्यजमानोमंगलघोषेणजलपूर्णकलशहस्तः । ॐभद्रंकर्णेभिः०जनित्वनमितिमंत्रैर्मण्डपं
प्रदक्षिणीकृत्यपश्चिमद्वारेणप्रविश्य । यदत्रसंस्थितंभूतंस्थानमाश्रित्यसर्वदा ॥ स्थानंत्यक्त्वातुतत्सर्वंयत्रस्थंतत्रगच्छतु ॥ अपक्रामंतुभूता
निपिशाचाःसर्वतोदिशम् ॥ सर्वेषामविरोधेनब्रह्मकर्मसमारभेत् ॥ इतिगौरसर्षपान्विकीर्यशुचीवोहव्येतित्र्यृचेनापोहिष्ठेतित्र्यृचेनभूमिंप्रोक्ष्य
स्वस्त्ययनंतार्क्ष्यमितिमंत्रद्वयंजपेत् ॥ ततोमंडपपक्षेतन्नैर्ऋत्येवास्तुवेदिंकृत्वावेदीशानादिकोणचतुष्के । विशंतुभूतलेनागालोकपालाश्च ॥ १६ ॥
सर्वतः ॥ अस्मिन्मंडपेवतिष्ठंतुआयुर्बलकराःसदेतिमंत्रेणचतुरः शंकून्रोपयित्वा । ततः । आग्नेयादिशंकुपार्श्वेमाषभक्तबलीन्दद्यात् । अग्नि

भ्योप्यथसर्पेभ्योयेचान्येतत्समाश्रिताः॥ तेभ्योबलिंप्रयच्छामिपुण्यमोदनमुत्तममिति॥ एवंमंत्रत्रयेणनैर्ऋत्यवायव्येशान्याम्॥ शंकुपार्श्वे
माषभक्तबलीन्दत्वा। तेचमंत्राः। नैर्ऋत्याधिपतिश्चैवनैर्ऋत्यांयेचराक्षसाः॥ बलिंतेभ्यः प्रयच्छामिसर्वेगृह्णंतुमंत्रितम्॥ ॐनमोवायुरक्षेभ्यो
येचान्येतत्समाहिताः॥ बलिंतेभ्यः०। रुद्रेभ्यश्चैवसर्पेभ्योयेचान्येतत्समाश्रिताः॥बलिंतेभ्यःप्रयच्छामिगृह्णंतुसततोत्सुकाः। ततोह्युपरिवस्त्रेषु
वर्णादिशलाकया। ॐ शांतायैनमः। यशोवत्यैनमः। कांतायैनमः। विशालायैनमः। प्राणवाहिन्यैनमः।सत्यैनमः।सुमनायैनमः। नंदायैनम०।
भद्रायै०। इतिपश्चादारभ्यप्रागंताउदक्संस्थानवरेखाःकृत्वा। पुनः। हिरण्यायै०। सुव्रतायै०। लक्ष्म्यै०। विभूत्यै०। विमलायै०। विप्रायै०।
जयायै०।कालायै०। विशोकायै०। इतिदक्षिणारंभाउदगंताःप्राक्संस्थानवरेखाःकृत्वा। मध्येकोष्ठचतुष्टयमेकीकृत्यकोणेषुरेखांदत्वातेनार्द्ध
पदानिसंपद्यंते।ततस्तत्रब्रह्मादीनावाहयेत्।वास्तोश्चतुरस्त्रंशरीरंदेवाअक्रम्यस्थिताइति।तत्तद्देवपदेच तत्तद्देवावाहनम्।तत्रमध्यपदचतुष्केहृ
दये।ब्रह्मणेन०ब्रह्माणं आवाहयामि।पूर्वपदद्वयेदक्षिणस्तने अर्यम्णेन०।अर्यमणं०।दक्षिणपदद्वयेजठरदक्षिणेविवस्वते०।विवस्वतं पश्चिमपद
द्वयेजठरवामेमित्राय०।मित्रं०।उदक्पदद्वयेवामस्तनेपृथ्वीधरा पृथिवधरं०तत्रब्रह्मसमीपस्थानेआग्नेयपदार्धयोर्दक्षिणहस्तेसावित्रसवितारौ।
तत्रपूर्वार्द्धेसावित्रायनमःसावित्रं०। पश्चिमार्द्धेसवित्रे०।सवितारं०।नैर्ऋत्थपदार्द्धयोर्वृषणमेंढ्रयोर्विबुधाधिपजयौ०तत्रपूर्वार्द्धेविवधाधिपाय वि
बुधाधिपं०।पश्चिमार्द्धेजयाय०।जयं०।वायव्यपदार्द्धयोर्वामहस्तेराजयक्ष्मरुद्रौ। तत्रपूर्वार्द्धेराजयक्ष्मणे० राजयक्ष्माणं०। पश्चिमार्द्धेरुद्राय०
रुद्रं०ईशानपदार्द्धयोरूरौमुखयोरापापवत्सौ।तत्रपूर्वार्द्धे अद्भ्योन०अपःआ०पश्चिमार्द्धेआपवत्साय०आपवत्सं०ईशानपददक्षिणार्द्धेवास्तोः

।शिरसिशिखिनेनमः शिखिनं।तद्दक्षिणसार्द्धपदेदक्षिणनेत्रेपर्जन्याय ० पर्जन्यं ०।तद्दक्षिणपदद्वयेदक्षिणश्रोत्रे।जयंतायनमः जयंतं।तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणांसे। कुलिशायुधाय ० कुलिशायुधं ०। तद्दक्षिणपदद्वयेदक्षिणबाहौ। सूर्याय ० सूर्यं ०। तद्दक्षिणपदद्वयेदक्षिणबाहौ। सत्याय ० सत्यं ०। तद्दक्षिणसार्द्धपदेदक्षिणकूर्परेभृशाय ० भृशं ०। तद्दक्षिणाग्नेयपदार्द्धेदक्षिणप्रबाहौ। आकाशाय ० आकाशं। तत्पश्चिमार्द्धेदक्षिणप्रबाहौ । वायवेन ० वायु ०। तत्पश्चिमार्द्धपदेदक्षिणमणिबंधे। पूष्णेन ० पूषणं ०। तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणपार्श्वे। वितथाय ० वितथं । तत्पश्चिमपद्वयेदक्षिणपार्श्वे। गृहक्षताय ० गृहक्षतं। तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणोरौ। यमाय ० यमं ० तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणजानौ। गंधर्वाय ० गंधर्वं। तत्पश्चिमसार्द्धपदे दक्षिणजंघायां। भृंगराजाय ० भृंगराजं। तत्पश्चिमनैर्ऋत्यपदार्द्धेदक्षिणस्फिचि। मृगायन ० मृगं। तदुत्तरार्द्धेपादयोः। पितृभ्योन ० पितॄन्आवा ०। तदुत्तरसार्द्धपदेवामस्फिचि। दौवारिकाय ० दौवारिकं ०। तदुत्तरपदद्वयेवामजंघायां। सुग्रीवाय ० सुग्रीवं ०। तदुत्तरपदद्वयेवामजानौ। पुष्पदंताय ० पुष्पदंतं ०।तदुत्तरपदद्वयेवामोरौ।वरुणाय ० वरुणं ०।तदुत्तरपदद्वयेवामपार्श्वे। असुराय ० असुरं ०। तदुत्तरस्यार्द्धपदेवामपार्श्वे। शेषाय ० शेषं। तदुत्तरवायव्यपदार्द्धेवाममणिबंधे। पापाय ० पापं ०। तत्प्राक्पदार्द्धेवामबाहौ। रोगायन ० रोगं ० तत्प्राक्सार्द्धपदेवामबाहौ। अहये ० आहिं। तत्प्राक्पदद्वयेवामकूर्परे। मुख्यायन ० मुख्यं ०। तत्प्राक्पदद्वयेवामबाहौ।भल्लाटाय ० भल्लाटं ०। तत्प्राक्पदद्वयेवामबाहौ।सोमाय ० सोमं ०।तत्प्राक्पदद्वयेवामांसे।सर्पेभ्यो ० सर्पान्आ ०।तत्प्राक्सार्द्धपदेवामश्रोत्रे।अदितये ० अदितिं ०। तत्प्रागर्द्धपदेवामनेत्रे।दितये ० दितिं ०। उत्तरेवास्तोष्पते वसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप्वास्तोष्पत्यावाहनोविनियोगः। ॐवास्तोष्पतये ० सुवर्णमय्यांमूर्तौवास्तोष्पतये ०

वास्तोष्पतिमावाहयामि। ततःईशानादिविदिक्षु। ऐशान्येचरक्यै०चरकीं०। आग्नेयेविदार्यै०विदारीं०। नैर्ऋत्यैपूतनायै०पूतनां०। उत्तरेपा
पराक्षस्यै० पापराक्षसीं०। मंडलपूर्वादिदिक्षु। तत्रपूर्वे स्कंदाय० स्कंदमा०। दक्षिणेअर्यम्णे०अर्यम्णं० पश्चिमेजृम्भकायजृम्भकम्०।
उत्तरेपिलिपिच्छाय०पिलिपिच्छं०।तदस्तुमित्रा०गृहावै०इतिप्रतिष्ठाप्य। ततःसर्वान्संपूज्यमंडलादैशानेकुंभंसंस्थाप्यमंडलाग्रेपायसबली
न्दद्यात्।तद्यथा। ॐब्रह्मणेनमः। एषपायसबलिर्नमम। एवंसर्वत्र। ॐअर्यम्णेनमःपाय०। विवस्वते०। मित्राय०। पृथ्वीधराय०सावित्रा०
सवित्रे०। विबुधाधिपाय०। जयाय०। राजयक्ष्मणे०। रुद्राय०। अद्भ्योनमः। आपवत्सायन०। शिखिने०। पर्जन्याय०। जयंताय०।
कुलिशायुधाय०। सूर्याय०। सत्याय०। भृशाय०। आकाशाय०। वायवेन०। पूष्णेन०। वितथाय०।गृहक्षताय०। यमाय०। गंधर्वा
य०। भृंगराजाय०। मृगाय०। पितृभ्यो०। दौवारिकाय०। सुग्रीवाय०। पुष्पदंताय०। वरुणाय०। असुराय०। शेषाय०। पापाय०।
रोगाय०। अहये०। मुख्याय०। भल्लाटाय०। सोमाय०। सर्पेभ्यो०। अदितये०। दितये०। एषपायसब०। ततश्चरक्यादिभ्यःमा
षभक्तबलिन्दद्यात्०। सयथा०। चरक्यै०। एषमाषभक्तब०। एवमग्रेपि विदार्यै०। पूतनायै०। पापराक्षस्यै०। स्कंदाय०। अर्यम्णे०। जृंभकाय०।
पिलिपिच्छाय०। एषपायसबलिः इतिबलिन्दत्वा०। ततःपावमानेनराक्षोघ्नेनचसूक्तेनत्रिसूत्र्यामंडपंवेष्टयेत्। अथद्वारपूजा।तत्रपूर्वद्वारेऊर्ध्वे
श्रियैनमः।अधःदेहल्यै०।वामदक्षिणस्तंभयोःगणेशाय०।स्कंदाय०।तत्रकलशद्वये।गंगायै।यमुनायै०।दक्षिणद्वारे०।ऊर्ध्वेश्रियैनमः। अधःदेह
ल्यैनमः।स्तंभयोःपुष्पदंतायनमः।कपर्दिने०।कलशद्वयेगोदायै०।कृष्णायै०।पश्चिमद्वारेऊर्ध्वेश्रियैन०।अधःदेहल्यै०।स्तंभयोर्नंदिने०।चंडा

य॰ कलशद्वयेरेवायै॰ नर्मदायै॰ । उत्तरद्वारेऊर्ध्वश्रियै॰ ॥ अधःदेहल्यैनमः ॥ स्तंभयोःमहाकालाय॰ ॥ भृंगिणे॰ ॥ कलशद्वयेवारुण्यै॰ वेण्यैन॰ ॥ इतिद्वारपूजा ॥ ततस्तोरणादिपूजांकरिष्येइतिसंकल्प्य ॥ तत्रपूर्वस्यदिशिमंडपाद्बहिर्हस्तमात्रेअश्वत्थंवटंवासुदृढंशोभनना मकंवाशंखचिह्नितंतोरणंन्यस्य ॥ ॐअग्निमीळेपुरोहितं॰ ॥ सुदृढतोरणायनमः ॥ सुदृढतोरणंआवाहयामि ॥ सुदृढतोरणायन॰ ॥ गंधं समर्पयामि ॥ पुष्पंधूपंदीपंनैवेद्यतांबूलदक्षिणांतोपचारैःपूजयेत्॥तत्रराहवेनमः॥राहुंआ॰॥बृहस्पतये॰। बृहस्पतिंआ॰॥राहुबृहस्पतिभ्यां गंधाद्युपचारान्समर्पयेत् ॥ तत्रैकःकलशःस्थाप्यः ॥ तत्रमंत्राः ॥ महीद्यौरितिभूमिंस्पृष्ट्वातत्रओषधयः संवदंतइतियवान्आकलशेष्विति कलशंस्थापयित्वा ॥ इमंमेगंगेइतिजलेनापूर्यगन्धद्वारामितिगंधंक्षिप्त्वायाओषधीरितिसर्वौषधीःक्षिपेत् ॥ औषधयःसमितियवान् ॥ कां डात्कांडादितिदूर्वाः॥अश्वत्थेवइतिपंचपल्लवान्॥स्योनापृथिवीतिसप्तमृदः॥याःफलिनीरितिफलम्॥सहिरत्नानीतिपंचरत्नानि॥हिरण्यरूपइ तिहिरण्यम्॥युवासुवासाइतिवस्त्रेणसूत्रेणवामुखेवेष्टयेत्॥पूर्णादर्वीत्युपरिधान्यपूर्णपात्रंन्यसेत्॥ तस्मिन्कलशे ध्रुवाय॰॥ध्रुवं॰ध्रुवायनमः॥ गंधाद्युपचारान्समर्पयामि ॥ ततोदक्षिणेगत्वा ॥ औदुंबरंप्लाक्षंवासुभद्रंविकटनामकंवाचक्रचिह्नितंतोरणंन्यस्य । ॐ इषेत्वोर्जेत्वावायव स्थोपायवस्थदेवोवःसविताप्रार्पयतुश्रेष्ठतमायकर्मणे॥सुभद्रतोरणायसुभद्रतोरणंआवाहयामि । सुभद्रतोरणायन॰ गंधाद्युपचारान्समर्पये त् । तत्रसूर्यायन॰सूर्यंआवा॰ । अंगारकाय॰अंगारकंआ॰ । सूर्याङ्गारकाभ्यांनमःगंधाद्युपचारान्समर्पयेत् ! तत्रैकःकलशःस्थाप्यःतस्मि न्कलशेधरायैनमःधरांआ॰धरायैनमः गंधाद्युपचारान्समर्पयेत्।ततःपश्चिमेगत्वाप्लाक्षमौदुंबरंवासुकर्मसुभीमनामकंवागदादिचिह्नितंतोरणंन्य

स्य ॐ अग्नआया० षि० सुकर्मतोरणायन० सुकर्मतोरणंआ० गंधाद्युपचारान्स० ।तत्रशुक्राय० शुक्रं० ।बुधाय० बुधं० ।शुक्रबुधाभ्यांनमः गंधाद्युपचारान्स० । तत्रैकःकलशःस्थाप्यः । तस्मिन्कलशेवाक्पतयेनमःवाक्पतिं० वाक्पतये० गंधाद्युपचारान्स० । ततउत्तरेगत्वा । वटमाश्वत्थंवापलाशंवासुहोत्रंसुप्रभंवापद्मचिह्नितंतोरणंन्यस्य । ॐशन्नोदेवी० नः । सुहोत्रतोरणाय० सुहोत्रतोरणंआ० सुहोत्रतोरणायन० गंधाद्युपचारान्स० ।तत्रसोमायनमःसोमं० । केतवेन० केतुं० । शनैश्चरायन० शनैश्चरं० । सोमकेतुशनैश्चरेभ्योन० गंधाद्युप० । तत्रैकः कलशः स्थाप्यः । तस्मिन्कलशेविघ्नेशाय० विघ्नेशंआ० विघ्नेशाय० गंधाद्युपचारा० । ततः पूर्वंगत्वापूर्ववन्महीद्यौरित्यादिनाप्रतिद्वारशाखंकलशद्वयंसंस्थाप्यप्रतिकलशंमंत्रावृत्तिः । अस्मिन्कलशद्वयेऐरावताख्यदिग्गजाय० ऐरावताख्यदिग्गजं० ऐरावताख्यदिग्गजाय० गंधाद्युपचारान्स० । तत्रऋग्वेदिनावृत्विजौ । ऋग्वेदः पद्मपत्राक्षोगायत्र्यः सोमदैवतःअत्रिगोत्रस्तुविप्रेंदऋत्विक्त्वंमेमखेभवेतिप्रत्येकंवृत्वा । ॐअग्निमीळेइतिमंत्रेणप्रत्येकंगंधाद्युपचारैःपूजयेत् । ततःसहस्राक्षंमत्तैरावतसंस्थितम् ॥ पीतकिरीटिनंकुंडलधरंदक्षिणवामकरस्थवज्रोत्पलमिंद्रंध्यात्वा ॐएह्येहिसर्वामरसिद्धसाध्यैरभिष्टुतोवज्रधरामरेशसंवीज्यमानोप्सरसांगणेनरक्षाध्वरंनोभगवन्नमस्ते । भोइंद्रइहागच्छइहतिष्ठइंद्रंसांगंसपरिवारंसायुधंसशक्तिकंद्वारकलशेआवाहयामि । ॐआशुःशिशानो० मिंद्रःइतिमंत्रेणपीतांपताकांपीतध्वजंचद्वयमपिदशहस्तदंडंपंचहस्तदंडंवोच्छ्रयेत् । ॐत्रातारमिंद्रम० द्रःइंद्राय० इंद्रंआ० इंद्राय० गंधाद्युप० । इंद्रःसुरपतिःश्रेष्ठोवज्रहस्तोमहाबलः ॥ शतयज्ञाधिपोदेवस्तस्मैनित्यंनमोनमइतिनत्वा ॥ इंद्रायसांगायसपरिवारायसायुधायसशक्ति० एतंमाषभक्तबलिंसमर्पयामीतिबलिंदत्वाचमेत् । ततःआग्नेय्यांग

त्वातत्रपूर्ववत्कलशंसंस्थाप्य । तत्रपुंडरीकाय०पुंडरीकंआ० अमृतायअमृतं० पुंडरीकामृताभ्यां०गंधाद्युप०अनंतरं छागस्थंरक्तवर्णंद
क्षिणवामकरद्वयधृतशक्तिकमंडलुंयज्ञोपवीतिनमग्निंध्यात्वा ॥ एह्येहिसर्वामरहव्यवाहमुनिप्रवर्यैरभितोभिजुष्ट ॥ तेजोवतालोकगणेनसार्द्धं
ममाध्वरंपाहिकवेनमस्ते ॥ भोअग्नेइहागच्छइहतिष्ठअग्निंसांगंसपरिवारंसायुधंसशक्तिकंअस्मिन्कलशेआवा० । ॐअग्निंदूतं०तुइतिमंत्रेणर
क्तांपताकांरक्तंध्वजंचोच्छ्रयेत् ॥ ततःत्वन्नोअग्नेवरुण०त्अग्नये०अग्निंआ०अग्नये०गंधाद्युपचारान्स० ॥ आग्नेयःपुरुषोरक्तःसर्वदेवमयोऽ०
व्ययः ॥ धूम्रकेतूरजोध्यक्षस्तस्मैनित्यंनमोनमइतिनत्वा ॥ अग्नयेसांगायसपरिवारायसायुधायसशक्तिकायएतंमाषभक्तबलिंसमर्पयामीति
बलिंदत्वाचमेत् ॥ ततोदक्षिणेगत्वाप्रतिद्वारशाखंकलशद्वयंसंस्थाप्य । तत्रकलशद्वयेवामनाख्यदिग्गजाय०वामनाख्यदिग्गजं०वामना
ख्यदिग्गजाय०गंधाद्युपचारान्० ॥ तत्रयजुर्वेदिनावृत्विजौअस्मिन्दक्षिणद्वारेशान्तिसूक्तजपार्थेनत्वामहंवृणे ॥ कातराक्षोयजुर्वेदस्त्रैष्टुभोवि
ष्णुदैवतः ॥ काश्यपेयस्तुविप्रेंद्रऋत्विक्त्वंमेमखेभवेतिप्रत्येकंवृत्वा । ॐइषेत्वोर्जेत्वा०णेइतिप्रत्येकंगंधादिभिरभ्यर्च्य ॥ ततोमहिषारूढं
धृतदंडपाशदक्षिणवामकरद्वयंकृष्णांजनचयोपमंअग्निसमलोचनंयमंध्यात्वा ॥ ॐएह्येहिवैवस्वतधर्मराजसर्वामरैरर्चितधर्ममूर्ते ॥ शुभाशुभा
नंदशुचामधीशशिवायनःपाहिमखंनमस्ते ॥ भोयमइहागच्छ०यमंसांगं०द्वारकलशेआवाहयामि ॥ आयंगौ०त्स्वइतिमंत्रेणकृष्णांपताकां
कृष्णंध्वजंचोच्छ्रयेत् ॥ ततोयमायसो०तःयमाय०यमंआ०यमाय०मंधाद्युप०महामहिषमारूढंदंडहस्तंमहाबलम् ॥ आवाहयामियज्ञेऽस्मि
न्पूजेयंप्रतिगृह्यताम् ॥ यमायनमःएतंमाषभक्तबलिंसमर्पयामीतिबलिंदत्वाचमेत् ॥ ततोनैर्ऋत्यांगत्वातत्रपूर्ववत्कलशंसंस्थाप्य । कुमुदाय

नमः कुमुदमा०दुर्जयाय०दुर्जयमा०कुमुददुर्जयाभ्यां० गंधाद्यु० ॥ ततो नरारूढंमहाकायंखड्गहस्तंमहाबलम् ॥ राक्षसैर्वेष्टितंनीलंपीताभर
णभूषितम् ॥ । निर्ऋतिंध्यात्वाॐएह्येहिरक्षोगणनायकस्त्वंविशालवेतालपिशाचसंघैः ॥ ममाध्वरंपाहिपिशाचनाथलोकेश्वरत्वांभगवन्नम
स्ते ॥ भोनिर्ऋतेइहागच्छइहतिष्ठनिर्ऋतिंकलशेआवाहयामि । ॐमोषुणःसहइतिमंत्रेणनीलांपताकांनीलध्वजंचोच्छ्रयेत् ॥ असुन्वंतम
यजमानमिच्छ०स्तु ॥ निर्ऋतये०निर्ऋतिमा० । निर्ऋतये०गंधाद्युप०॥ निर्ऋतिंखड्गहस्तंचसर्वलोकैकपावनम् ॥आवाहयामियज्ञेस्मिन्पूजे
यंप्रतिगृह्यतामूइतिनत्वा निर्ऋतयेसांगायएतंमाषभक्तबलिंसमर्पयामीतिबलिंदत्वाचामेत् ॥ ततःपश्चिमेगत्वाकलशद्वयंप्रतिद्वारशाखंपूर्व
वत्संस्थाप्यअस्मिन्कलशद्वयेअंजनाख्यदिग्गजाय०गंधाद्युप० तत्रसामवेदिनावृत्विजौ ॥ अस्मिन्पश्चिमद्वारेशान्तिसूक्तजपार्थंत्वांवृणे ॥
सामवेदस्त्कपिंगाक्षोजाग्रतःशक्रदैवतः ॥ भारद्वाजस्तुविप्रेंद्रऋत्विक्त्वंमेमखेभवेतिप्रत्येकंवृत्वा ॥ ॐअग्नआयाहि०षि ॥ इतिमंत्रेणप्रत्येकं
गंधाद्युपचारैःपूजयेत् ॥ ततोमकरस्थंपाशहस्तंशुक्लवर्णंकिरीटधारिणंवरुणंध्यात्वा एह्येहियादोगणवारिधीनांगणेनपर्जन्यसहाप्सरोभिः ॥
विद्यामहेंद्रामरगीयमानपाहित्वमस्मान्भगवन्नमस्ते ॥ भोवरुणइ० वरुणंसांगं० द्वारकलशेआवाहयामि॥ इमंमेवरुण०राचके ॥ इतिमंत्रेण
श्वेतांपताकांश्वेतंध्वजंचोच्छ्रयेत् ॥ तत्वायामि० षीः॥वरुणाय० गंधाद्यु०॥पाशहस्तंचवरुणमर्णसांपतिमीश्वरम् ॥ आवाहयामियज्ञेस्मि
न्पूजेयंप्रतिगृह्यतामूइतिनत्वा वरुणायसांगाय० एतंमाष० इतिबलिंदत्वाचामेत् ॥ वायव्यांगत्वा पूर्ववत्कलशंसंस्थाप्य तत्रपुष्पदंताय०
पुष्पदंतमावा० सिद्धार्थायन० सिद्धार्थमावाहयामि पुष्पदंतसिद्धार्थाभ्यांन० गंधाद्युपचारान्० ॥ ततोमृगाधिरूढंधूम्रवर्णंचित्रांबरधरंयुवा

नंवरध्वजधरदक्षिणवामहस्तद्वयंवायुंध्यात्वाएह्येहियज्ञेममरक्षणायमृगाधिरूढःसहसिद्धसंघैः॥प्राणाधिपः कालकवेःसहायगृहाणपूजांभगवन्न
मस्ते ॥ भोवायोइ० वायुंसांगं० कलशेआ० ॥ वायोशतं० पायसेतिमंत्रेण धूम्रांपताकांधूम्रध्वजंचोच्छ्रयेत् ॥ ॐ तववाय० हे ॥
वायवेन० गंधाद्यु० । वायुमाकाशगंचैवपवनंवेगवद्गतिम् ॥ आवाहयामियज्ञेस्मिन्पूजेयंप्रतिगृह्यताम्। अनाकारोमहौजाश्चयश्चाहष्टगतिर्दि
वि ॥ तस्मैपूज्यायजगतोवायवेहंनमामिचेतिनत्वा वायवेसांगाय० एतंमाष० मिइतिबलिंदत्वाचामेत् ॥ ततःउत्तरद्वारेकलशद्वयंप्रतिद्वा
रशाखंसंस्थाप्य तत्रकलशद्वयेसार्वभौमादिग्गजाय० सार्वभौमदिग्गजमा० । सार्वभौमदिग्गजाय० गंधाद्यु० ॥ तत्रअथर्ववेदिनावृत्विजो ॥
अस्मिन्नुत्तरद्वारेशांतिसूक्तजपार्थंत्वामहंवृणे ॥ बृहन्नेत्रोथर्ववेदोनुष्टुभोरुद्रदैवतः ॥ वैशंपायनविप्रेंद्रऋत्विक्त्वंमेमखेभवेतिप्रत्येकंवृत्वा
शन्नोदेवी० नः इतिमंत्रेणप्रत्येकंगंधाद्युपचारैःपूजयेत् ॥ ततो नरयुतविमानस्थंकुंडलहारकेयूररुचिरंवरगदाधरदक्षिणवामभुजद्वयंमकु
टिनंमहोदरंमहाकायंहरितवर्णंकुबेरं ध्यात्वा ॐ एह्येहियज्ञेश्वरयज्ञरक्षांविधत्स्वनक्षत्रगणेनसार्द्धम् ॥ सर्वौषधीभिःपितृभिःसहैवगृहाणपू
जांभगवन्नमस्ते ॥ भोसोमइहा० । द्वारकलशद्वयेआवाह० ॥ ॐ आप्याय० थे ॥ इतिमंत्रेणहरितांपताकांहरितंध्वजंचोच्छ्रयेत् ॥ सोमो
धेनुं० दस्मै ॥ सोमाय० सोमं० ॥ सोमाय० गंधाद्यु० ॥ सर्वनक्षत्रमध्येतुसोमोराजाव्यवस्थितः ॥ तस्मैसोमायदेवायनक्षत्रपतयेनमः ॥
इतिनत्वासोमायसांगाय० एतंमाष० इतिबलिंदत्वाचमेत् ॥ ततः ईशान्यांगत्वा तत्रपूर्ववत्कलशंनिधाय तत्रसुप्रतीकाय० सुप्रतीकं० ।
मंगलाय० मंगलमा० सुप्रतीकमंगलाभ्यां० गंधाद्यु० ॥ ततो वृषारूढंदक्षिणवामहस्तयोर्वरत्रिशूलधरंत्रिनेत्रंशुक्लवर्णमीशानंध्यात्वा ॐ

एह्येहिविश्वेश्वरनस्त्रिशूलकपालखट्वांगधरेणसार्द्धम् ॥ लोकेनयज्ञेश्वरयज्ञसिद्ध्यैगृहाणपूजांभगवन्नमस्ते ॥ भोईशानइहागच्छ० कलशे
आवाह० ॥ अभित्वादेव० महे इतिमंत्रेणश्वेतांपताकांश्वेतंध्वजंचोच्छ्रयेत् ॥ ततस्तमीशानं० स्वस्तये ॥ ईशानाय० गंधाद्यु१० ॥ वृष
स्कंधसमारूढंशूलहस्तंत्रिलोचनम् ॥ आवाहयामियज्ञेस्मिन्पूजेयंप्रतिगृह्यताम् ॥ सर्वाधिपोमहादेवईशानःशुक्लईश्वरः ॥ शूलपाणिर्विरूपा
क्षस्तस्मैनित्यंनमोनमइतिनत्वा ईशानायसां० मि इतिबलिंदत्वाचामेत् ॥ ततः ईशानपूर्वयोर्मध्ये अधःउद्दिश्य ॥ अनंतशयनासीनंफ
णासप्तकमंडितम् ॥ पद्मशंखधरोर्ध्वाधोदक्षिणंकरद्वयं चक्रगदाधरदक्षिणवामकरद्वयंनीलवर्णमनंतंध्यात्वा ॥ ॐ एह्येहिपातालधरामरेन्द्र
नागांगनाकिन्नरगीयमान ॥ यक्षोरगेंद्रामरलोकसंघैरनंतरक्षाध्वरमस्मदीयम् ॥ भो अनंतइहा० अनंतंसांगं० मावाहयामि ॥ आयंगौः०
स्स्वः इतिमंत्रेणश्वेतांपताकां श्वेतंध्वजंचोच्छ्रयेत् ॥ ॐ आयंगौः० स्स्वः ॥ अनंताय० गंधाद्यु० योसावनंतरूपेणब्रह्माण्डंसचरा
चरम् ॥ पुष्पवद्धारयन्मूर्ध्नितस्मैनित्यंनमोनमइतिनत्वा अनंतायसांगायसपरिवाराय०एतंमाष०इतिबलिंदत्वाचामेत् । ततोनैर्ऋत्यपश्चि
मयोर्मध्येऊर्ध्वमुद्दिश्य अक्षसूत्रकुशमुष्टिधरोर्ध्वाधोदक्षिणकरंस्रुवकमंडलुधरोर्ध्वाधोवामकरद्वयंचतुर्मुखंश्मश्रुजटिलंलंबोदरंरक्तवर्णंब्रह्माणं
ध्यात्वा ॐ एह्येहिसर्वाधिपतेसुरेंद्रलोकेनसार्द्धंपितृदेवताभिः ॥ सर्वस्यधातास्यमितप्रभावोविशाध्वरंनःसंततंशिवाय ॥भोब्रह्मन्निहागच्छइह
तिष्ठब्रह्माणंसांगंमा०। ॐ ब्रह्मजज्ञानंप्र०विव इतिमंत्रेणरक्तांपताकांरक्तंध्वजंचोच्छ्रयेत् । ॐ ब्रह्मजज्ञानं०विवः। ब्रह्मणे० ब्रह्माणं०ब्रह्मणे०
गंधाद्यु०।पद्मयोनिश्चतुर्मूर्तिर्वेदावासः पितामहः ॥ यज्ञाध्यक्षश्चतुर्वक्त्रस्तस्मैनित्यंनमोनमइतिनत्वा ब्रह्मणेसांगाय०इतिबलिंदत्वाचामेत् ।

ततोमंडपमध्येअत्युच्चदंडोदशहस्तदीर्घौत्रिहस्तविस्तृतोविचित्रवर्णः ॐ इंद्रस्यवृष्णो०मुदस्थात् । इतिमंत्रेणस्थाप्य। ॐ ब्रह्मजज्ञानं०वः
ब्रह्मणे०गंधाद्यु०ततोमंडपषोडशस्तंभेषुसर्वेभ्योदेवेभ्योन ०वंशेषुकिंनरेभ्योन०पृष्ठेपन्नगेभ्योनमइतिपूजयेत् । ततःपूर्वस्यांदिशिमंडपाद्बहिः
किंचिद्भूमिमुपलिप्यतत्रोपविश्य त्रैलोक्ययोनिभूतानिस्थावराणिचराणिचब्रह्मविष्णुशिवैःसार्द्धंरक्षांकुर्वंतुतानिमे ॥ देवदानवगंधर्वायक्षराक्ष
सपन्नगाः ॥ ऋषयोमानुषागावोदेवमातरएवच ॥ सर्वेममाध्वरेरक्षांप्रकुर्वंतुमुदान्विताः॥ ब्रह्माविष्णुश्चरुद्रश्चक्षेत्रपालोगणैः सह॥रक्षंतुमंडपंस
र्वेघ्नंतुरक्षांसिसर्वतः ॥ त्रैलोकयस्थेभ्यस्स्थावरेभ्योभूतेभ्योनमः ॥ त्रैलोक्यस्थानिस्थावराणिभूतान्यात्रा० । त्रैलोक्यस्थेभ्यश्चरेभ्योभूते
भ्योनमः त्रैलोकयस्थानिचराणिभूतान्या० । ॐ ब्रह्मणे०ब्रह्माणं० । विषणवे०विष्णुं० । शिवाय०शिवं० ॐ देवेभ्योन० देवान्आ०ॐ
दानवेभ्योनमः दानवान्० । ॐ गंधर्वेभ्थोन०गंधर्वान् ०ॐ यक्षेभ्योन्०यक्षान० ॐ राक्षभ्योन० राक्षसान्०। ॐ पन्नगेभ्योन०पन्नगान्
आ० । ॐ गोभ्योन० गाः आ० । ॐ ऋषिभ्योन०ऋषीन्आ० । ॐमनुष्येभ्यो०मनुष्यान्० ॐ देवमातृभ्यो०देवमातॄः० । इत्यावाह्य
प्रत्येकंगंधाद्युपचारैः संपूज्यप्रत्येकंमाषभक्तबलिन्दद्यात्।ततोयजमानः साचार्यऋत्विक्प्रक्षालितपाणिपादआचांतः प्राग्द्वारेणमंडपंप्रविशे
त् । यजमानोग्न्यायतनाद्दक्षिणतउपविशेत् । आचार्यस्तुकुंडपाश्चिमतः उपविश्याचम्यप्राणानायम्यामुककर्मण्यग्निप्रतिष्ठांकरिष्ये तदं
गतयासंमार्जनमेखलायोनिदेवतास्थापनंपूजनंचकरिष्ये इतिसकल्प्याग्न्यायतनंसंमृज्यकुशोदकेनकुंडंप्रोक्ष्यउपरिमेखलायांश्वेतवर्णालंकृ
तायाम् इदंविष्णुरितिविष्णुमावाह्यसंपूज्यमध्यममेखलायांरक्तवर्णालंकृतायांब्रह्मजज्ञानमितिब्रह्माणंमध्योमेखलायांकृष्णवर्णालंकृतायां

कद्रुद्रायेतिरुद्रंयोन्यांरक्तवर्णालंकृतायांगौरीमिमायेतिगौरीमावाह्यसंपूज्य स्वशाखोक्तमार्गेणाग्निंप्रतिष्ठाप्यग्रहवेद्यांपूर्वोक्तप्रकारेणसर्वतोभद्र
मंडलंकृत्वातत्तद्देवताआवाहयेत् । प्राणानायम्यदेशकालौस्मृत्वासर्वतोभद्रमंडलदेवतास्थापनमहंकरिष्यइतिसंकल्प्य ब्रह्मजज्ञानं
गौतमोवामदेवोब्रह्मात्रिष्टुप्ब्रह्मावा ॐब्रह्मजज्ञानं०वः । मध्येब्रह्मणे०ब्रह्माणमा० । आप्यायस्वगौतमःसोमोगायत्री। ॐ आप्यायस्वसमे०थे
उत्तरेसोमाय०सोममा०। अभित्वाजीगर्तिःशुनःशेपईशानोगायत्री।ॐअभित्वादेव०हेईशान्यांईशानाय०ईशानमा० इंद्रंवोमधुच्छंदाइंद्रोगा
यत्री । ॐ इंद्रंवोवि० लः पूर्वेइंद्राय० इंद्रमा० । अग्निंदूतंकाण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्री । ॐ अग्निंदूतं०तु । आग्नेय्यामग्नये० अग्निमा० ।
यमायसोमंयमोयमोनुष्टुप् ॐयमायसोमम०तः । दक्षिणेयमाय०यममा० । मोषुणोघोरः कण्वोनिर्ऋतिर्गायत्री । ॐ मोषुणःपरापरा०ह ।
नैर्ऋत्यांनिर्ऋतये०निर्ऋतिमा० । तत्त्वायामिशुनःशेपोवरुणस्त्रिष्टुप् । ॐतत्त्वायामि०षीः । पश्चिमेवरुणाय०वरुणं०तववायव्यश्वांगिरसो
वायुर्गायत्रीॐतववायवृत०हिवायव्यायांवायवेन०वायुं०ज्मयाअत्रमैत्रावरुणोवसवस्त्रिष्टुप् ॐ ज्मयाअत्र०स्यवायुसोममध्येअष्टौवसुभ्योन०
अष्टौवसून्आ० । आरुद्रासःश्यावाश्वएकादशरुद्राजगती । ॐ आरुद्रासः० वे । सोमेशानयोर्मध्येएकादशरुद्रेभ्यो० । एकादशरुद्रान्०
त्यान्नुसामवेदोमत्स्योद्वादशादित्यागायत्री । ॐ त्यान्नुक्षत्रियां०ये।ईशानेंद्रयोर्मध्येद्वादशादित्येभ्यो०द्वादशादित्यान्आ०।अश्विनावर्तिराहु
गणोश्विनावुष्णिक्।ॐअश्विनावर्तिर०तम्।इंद्राग्नियममध्येअश्विभ्यांनमःअश्विनौआ० । ओमासश्चर्षणीधृतइतिगृत्समदोविश्वदेवागायत्री ।
ॐ ओमासश्च०तंम्।अग्नियममध्येविश्वेभ्योदेवेभ्यो०विश्वान्देवान्आ ०।अभित्यंवामदेवसप्तयक्षाअत्यष्टिः।ॐ अभित्यंदेवं०स्वः।यमानिर्ऋति

मध्येसप्तयक्षेभ्यो ॰ सप्तयक्षान् ॰ आयंगौःसार्पराज्ञीसर्पागायत्री।ॐ आयंगौः स्वः।निर्ऋतिवरुणमध्येभूतनागेभ्यःभूतनागान्आवाहया ॰ अप्सर
सामैतसर्ष्यंशृंगोगंधर्वाप्सरसोऽनुष्टुप्।ॐ अप्सरसांगंधर्वाणां॰ मः। वरुणवायुमध्येगंधर्वाप्सरोभ्यो ॰ गंधर्वाप्सरसःआ॰ । कुमारंमातास्कंदस्त्रिष्टु
प् ॐ कुमारंमाता ॰ तौ । ब्रह्मसोममध्येस्कंदाय ॰ स्कंदमआ ॰ ऋषभमृषभोवैराजोनुष्टुप् ॐऋषभमा ॰ वाम्। ब्रह्मसोममध्येऋषभाय ॰ ऋषभ
मा॰ । अदितिर्लोक्योबृहस्पतिःशूलमहाकालोनुष्टुप् । ॐ अदितिर्ह्यज ॰ वः । ब्रह्मेशानयोर्मध्येदक्षादिसप्तगणेभ्यो ॰ दक्षादिसप्तगणान्आ॰
जातवेदसेकश्यपोदुर्गात्रिष्टुप्ॐजातवेदसोग्निः।ब्रह्मेंद्रमध्येदुर्गायैनमःदुर्गामा ॰ इदंविष्णुर्मेधातिथिर्विष्णुर्गायत्रीॐइदंविष्णुरेः । ब्रह्मेंद्रमध्ये
विष्णवेन ॰ विष्णुमा॰ । उदीरतांशंखःस्वधात्रिष्टुप्ॐ उदीरता ॰ षु । ब्रह्माग्निमध्येस्वधायै ॰ स्वधामा ॰ परंमृत्योसंकुशिकोमृत्युरोगास्त्रिष्टप्
ॐ परंमृत्यो ॰ न् । ब्रह्मयममध्ये मृत्युरोगेभ्यो ॰ मृत्युरोगान्आ॰ । गणानांत्वागृत्समदोगणपतिर्जगती । ॐ गणानांत्वा ॰ ब्रह्मनिर्ऋतिम
ध्येगणपतये ॰ गणपतिमा॰ । शन्नोदेवीरांबरीषःसिंधुद्वीपआपोगायत्री।ॐशन्नोदेवी॰ नः।ब्रह्मवरुणमध्येअद्भ्योन ॰ अपःआवा॰ । मरुतोयस्यरा
हुगणोमरुतोगायत्रीॐमरुतोयस्य॰।नःब्रह्मवायुमध्येमरुद्भ्योन॰ मरुतःआ॰ ।स्योनामेधातिथिर्भूमिर्गायत्री ॐ स्योनापृथिविभवा॰ थाः।ब्रह्म
णःपादमूलेकर्णिकाधःपृथिव्यै ॰ पृथिवीमा॰।इमंमेगंगेइत्यस्यसिंधुक्षित्प्रैय्यमेधोयमुनासरस्वत्यौजगती ।ॐ इमंमेगंगेय ॰ या।तत्रैवगंगादिसर्वेन
दीभ्यो ॰ गंगादिसर्वनदीःआवा॰ । धाम्नोधाम्नोगौतमोवामदेवःसप्तसागरानुष्टुप्। ॐ धाम्नोधाम्नोराज॰ च।तत्रैवक्षारादिसप्तसागरेभ्यो ॰ क्षारादि
सप्तसागरान्आ॰ । तदुपरिमेरवेनमःमेरुमा॰ । बाह्येपरिधौसोमादिसमीपेक्रमेणायुधानि । अष्टदिक्षु गदायै॰गदामा॰ । त्रिशूलाय॰ त्रिशूल

आ०।वज्राय०वज्रमा०।शक्तये०शक्तिमा०।दंडाय०दंडमा।खड्गाय० ।खड्गमा।पाशाय०पाशमा०। अंकुशाय०अंकुशमा०। तद्बाह्येउत्तरादि
क्रमेणगौतमाय०गौतममा०।भरद्वाजाय०भरद्वाजमा०।विश्वामित्रायविश्वामित्रम०।कश्यपाय०कश्यपमा०।जमदग्नये०जमदग्निमा०।वसिष्ठा
य०वसिष्ठमा०। अत्रयेन०अत्रिमा। अरुंधत्यै०अरुंधतीमा०। तद्बाह्येपूर्वाद्यष्टदिक्षु ऐंद्यैन०ऐंद्रीमा०। कौमार्यैन०कौमारीमा०। ब्राह्मै०
ब्राह्मीमा०।वाराह्यै०वाराहीमावा०। चामुंडायै०चामुंडामा०। वैष्णव्यै०वैष्णवीमा। माहेश्वर्यैन०माहेश्वरीमा०। वैनायक्यै०वैनायकीमा०।
तत्रमध्येसूर्याय०सूर्यमा०।बाह्येपूर्वाद्यष्टदिक्षुसोमाय० सोममा०। भौमाय०भौममा०बुधाय० बुधमा०। बृहस्पतये०बृहस्पतिमा० शुक्राय
शुक्रमा०।शनैश्चराय०शनैश्चरमा०। राहवे०राहुमा०। केतवेनमःकेतुमावाहयामि । एतादेवताःप्रतिष्ठाप्यसंपूज्यपूर्वोक्तप्रकारेणाष्टगंधैः
क्षौमवस्त्रोपरिग्रहयंत्रंविलिख्य तदुपरियथाक्रमेणसंस्थाप्य तत्रकुंकुमाक्षतैःग्रहान्त्साधिप्रत्यधिदेवताःस्थापयेत्।तद्यथा। मंडलेआदित्यादि
देवतास्थापनंकरिष्यइतिसंकल्प्य पद्मासनःपद्मकरःपद्मगर्भ०। आकृष्णेनहिरण्यःस्तूपःसवितात्रिष्टुप्सूर्यावाहनेविनियोगः।ॐभूर्भुवःस्वः
कलिंगदेशोद्भवकाश्यपसगोत्रसूर्यइहागच्छेति। आप्यायस्वगौतमःसोमोगायत्री ।ॐभूर्भुवःस्वःयमुनातीरोद्भवआत्रेयसगोत्रसोमइहा०॥
अग्निर्मूर्धाविरूपोंगारकोगायत्री।ॐभू०अवंतीसमुद्भवभारद्वाजसगोत्रभौमइहागच्छेति०। उद्बुध्यध्वंबुधःसौम्योबुधस्त्रिष्टुप् ।ॐभू०मगध
देशोद्भवआत्रेयसगोत्र बुधे०। बृहस्पतेगृत्समदोबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ।ॐभू० सिंधुदेशोद्भवआंगिरसगोत्रबृहस्पतेइ०। शुक्रःपाराशरःशुक्रो
द्विपदाविराट्।ॐभू० भोजकटदेशोद्भवभार्गवसगोत्रशुक्रइ० शमग्निरिरिंबिठिःशनिरुष्णिक्।ॐभू०सौराष्ट्रदेशोद्भवकाश्यपसगोत्रशने

श्वरइ०कयानोवामदेवोराहुर्गायत्री । ॐभू०राठिनापुरोद्भवपैठीनसगोत्रराहोइहागच्छे० । केतुंमधुच्छंदाःकेतुर्गायत्री । ॐभू०अंतर्वेदिस
मुद्भवजैमिनिसगोत्रकेतोइ० । अथाधिदेवताः । त्र्यंबकोवसिष्ठोरुद्रोनुष्टुप्गौरीमिमादीर्घतमाउमाजगती । यदक्रंदोदीर्घतमाःस्कंदस्त्रिष्टुप्
विष्णोर्नुकंदीर्घतमानारायणस्त्रिष्टुप् । ब्रह्मजज्ञानंगौतमोवामदेवोब्रह्मात्रिष्टुप् । इंद्रंवोमधुच्छंदाइंद्रोगायत्री । यमायसोमंयमोयमोनुष्टुप् ।
मोषुणोवोरःकण्वःकालोगायत्री । उषोवाजंप्रस्कण्वश्चित्रगुप्तोबृहती । अथप्रत्यधिदेवताः । अग्निंदूतंकण्वोमेधातितिथिरग्निर्गायत्री ॥
अप्सुमेधातिथिरापोनुष्टुप्०स्योनामेधातिथिर्भूमिर्गायत्री । इदंविष्णुर्मेधातिथिर्विष्णुर्गायत्री । इंद्रश्रेष्ठानिगृत्समदइंद्रस्त्रिष्टुप् । इंद्राणींवृषाक
पिरिंद्राणीपंक्तिःप्रजापतेहिरण्यगर्भः प्रजापतिस्त्रिष्टुप् । आयंगौःसर्पराज्ञीसर्पागायत्रीब्रह्मजज्ञानंगौतमोवामदेवोब्रह्मात्रिष्टुप् । ततउत्तरतः ॥
गणानांत्वागृत्समदोगणाधिपतिर्जगती । जातवेदसेकश्यपोदुर्गात्रिष्टुप् । तववायोव्यश्वांगिरसोवायुर्गायत्रीआदिद्धत्सआकाशोगायत्री ।
एषांउषःप्रस्कण्वोश्विनौगायत्री।यद्वाराहोरुत्तरेविनायकंशनेरुत्तरेवायुंराहोर्दक्षिणे आकाशंकेतोर्दक्षिणेश्विनौउत्तरेक्षेत्रस्यपतिनावाम
देवःक्षेत्राधिपतिरनुष्टुप्वास्तोष्पतेवसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप्।ततःलक्षकोटिहोमयोः।सामध्वनिशरीरस्त्वंवाहनंपरमेष्ठिनः। विषपापहरोनित्य
मतःशांतिंप्रयच्छमे इतिमंत्रेणेंद्रंमित्रंवरुणमितिवागरुत्मंतमुत्तरतः आवाह्यदिक्पालानष्टदिक्षुतन्मंत्रैरावाह्य तत्ररवेःपूर्वेशेषंसोमस्या
ग्रेवासुकिं भौमस्याग्रेतक्षकं बुधोत्तरेककोंटकं गुरूत्तरेपद्मंशुक्रोत्तरेमहापद्मंशनिपश्चिमेशंखपालंराहोः पुरतः कंबलं केतोःपुरतः
कुलिशंस्थापयेत्।ततः पूर्वे अश्विन्यादिसप्तनक्षत्राणि विष्कंभादिसप्तयोगान् ववबालवकरणेसप्तद्वीपान्ऋग्वेदंच दक्षिणे पुष्यादिसप्तनक्षत्रा

णिधृत्यादिसप्तयोगान्कौलवतैतिलकरणेसप्तसागरान्यजुर्वेदंच। पश्चिमेस्वात्यादिसप्तनक्षत्राणिवज्रादिसप्तयोगान्गरवणिजकरणेसप्तपाताला
निसामवेदंचउत्तरे। अभिजिदादिसप्तनक्षत्राणिसाध्यादिषट्योगान्विष्टिकरणंभूरादीन्सप्तलोकान्अथर्ववेदंचवायव्येध्रुवंसप्तर्षींश्च। ततोयथा
वकाशंगंगादिसप्तसरितःसप्तकुलाचलान्अष्टौवसून्द्वादशादित्यान्एकादशरुद्रान्एकोनपंचाशन्मरुतःषोडशमातॄः षड्ऋतून्द्वादशमासान्
द्वेअयने पंचदशतिथीः षष्टिसंवत्सरान् सुपर्णान्नागान्सर्पान्यक्षान्गंधर्वान्विद्याधरानप्सरसःरक्षांसिभूतानिमनुष्यान्इति। कोटिहोमेतुवे
देःपूर्वेब्रह्मा। मध्येजनार्दनः। पश्चिमेरुद्रः। उत्तरेस्कंदः। ततोध्यायेत्। तदस्तुमित्रावरु० गृहावै० इत्यावाह्यपुरुषसूक्तेनषोडशोपचा
रैःसंपूज्यप्रार्थयेत्। आदित्यावसवोरुद्रामरुतोलोकपास्तथा॥ ब्रह्माजनार्दनश्चैवशूलपाणिर्भगाक्षाहा॥अत्रसन्निहिताःसर्वेभवंतुमखभागिनः॥
पूजांगृह्णंतुसर्वत्रमयाभक्त्योपपादिताम्॥ कुर्वन्तुचशुभंसर्वेयज्ञकर्तुस्समीहितमिति॥ ततोवेदीशान्यांकुंभंसंस्थाप्यवरुणंसंपूज्य देवदान
वसंवादेइतिसंप्रार्थ्यान्वाधानंकुर्यात्।चक्षुषीआज्येनेत्यंतमुक्त्वा नवग्रहानष्टशताष्टाविंशत्यष्टान्यतमसंख्याभिः समिच्चर्वाज्याहुतिभिरधि
देवताद्याःप्रधानदशांशेनद्वित्रिभिर्वासमिच्चर्वाज्याहुतिभिः नवग्रहानयुतलक्षकोट्यान्यतरसंख्याभिर्यवव्रीह्यन्यतरघृततिलाहुतिभिः॥
शेषेणस्विष्टकृतमित्यादि।चर्वाज्याहुतिरेकैवसर्वेषामितिपक्षेतथोल्लेखः। लक्षकोटिहोमयोर्गरुत्मंतमष्टशतादिसंख्ययासमिदादिभिः कोटि
होमेब्रह्मादीनांगरुडवत्।चर्वेकाहुतिपक्षेनवस्थाल्योवदानधर्मश्च।लक्षहोमादेर्बहुदिनसाध्यत्वेचरुस्विष्टकृदाद्यदिनएवकार्यम्।यावद्धोमसमाप्ति
प्रतिदिनंग्रहपूजाकार्या। कोटिहोमेप्रतिसहस्रंपूर्णाहुतिरपि।होमसमाप्तावग्निंसंपूज्य स्विष्टकृदादिप्रायश्चित्तहोमांतंकृत्वाग्नेःसमंतादिक्पाले

भ्योवेदेः समंतान्नवग्रहेभ्योवेदेरुत्तरतोविनायकादिसप्तभ्योगरुत्मतेचतत्तन्मंत्रैःमाषभक्तबलीन्दत्वाक्षेत्रपालबलिंदुर्ब्राह्मणेनशूद्रेणवाचतुष्पथे
क्षेपयेत् । ततःप्रक्षालितपादोद्वादशगृहीतेनचतुर्गृहीतेनवाज्येनवस्त्रनारिकेरादियुतेनपूर्णाहुतिंजुहुयात् । तत्रमंत्राः। समुद्रादूर्मिरित्यस्य
गौतमोवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् । मूर्धानंदिवोबार्हस्पत्योभारद्वजोवैश्वानरस्त्रिष्टुप् । पुनस्त्वग्निर्वसुरुद्रादित्यास्त्रिष्टुप् । पूर्णादर्विविश्वेदेवाःशतक्र
तुरनुष्टुप् ॥ सप्ततेअग्नेसप्तनवाग्निर्जगती । धामंतेगौतमोवामदेवआपोजगती । एतैर्हुत्वाइदमग्नयेवैश्वानरायवसुरुद्रादित्येभ्यः शतक्रतवे
सप्तवतेग्नयेद्भ्यश्चनममेतित्यागः । अथवसोर्द्धारांपातयेत् । तत्रमंत्राः । अग्निमीळइतिनवानांमधुच्छंदाअग्निर्गायत्री । विष्णोर्नुकमितिषण्णां
दीर्घतमाविष्णुस्त्रिष्टुप् । आतेपितरितिपंचदशानांगृत्समदोरुद्रस्त्रिष्टुप् । स्वादिष्ठयेतिदशानांमधुच्छंदाःपवमानसोमोगायत्री । महावैश्वा
नरज्येष्ठसामनीचपूर्णपात्रविमोकादिकर्मशेषंसमाप्यसार्त्विक्श्रेयस्संपादनंकृत्वाकुंडेशानभागेस्वस्तिकोपरि भद्रासनेस्थितंयजमानंग्रहकल
शोदकेनसमुद्रज्येष्ठाइत्यादिभिःसुरास्त्वेत्यादिभिश्चाभिषिंचेत्।अत्रपत्नीवामे ।ततोयजमानःसर्वौषधीभिरनुलिप्यस्नात्वाधेन्वादिदक्षिणांपूर्वो
क्तमंत्रैर्दद्यात् । अयुतहोमेएकैकंलक्षहोमेदशकोटिहोमेशतंन्यूनमूल्यंसुवर्णेनसमंकर्तव्यम् । मुख्याभावेसुवर्णंदद्यात् । ततोद्वारजापकेभ्यो
न्येभ्यश्चदक्षिणांदत्वापूर्वंस्थापितदेवताःसंपूज्याचार्यायदत्वाग्निंसंपूज्यविभूतिंधृत्वागच्छगच्छेत्यग्निंविसृज्यब्राह्मणान्संभोज्यकर्मसमाप्तिंवा
चयित्वाकर्मेश्वरार्पणंकृत्वानृत्याद्युत्सवंकारयेत् ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेलक्षहोमादिपद्धतिः ॥ (अथकोटिहोमेशतमुखादिभेदाः) ।
हेमाद्रौभविष्योत्तरे । शताननोदशमुखोद्विमुखैकमुखस्तथा ॥ चतुर्विधोमहाराजकोटिहोमोधीयते ॥ कृत्वाकुंडशतंदिव्यंयथोक्तंहस्त

संमितम् । एकैकस्मिंस्ततःकुंडेदशविप्रान्नियोजयेत् ॥ एकस्थानप्रणीतेग्नौसर्वतःपरिभाविते ॥ होमंकुर्युर्द्विजाःसर्वेकुंडेकुंडेयथोदितम् ॥ अत्रसर्वेतिकर्तव्यतापूर्ववत् । कुंडानांहस्तमात्रताघृतादिशीघ्रदाहिद्रव्यविषयातिलयवादौतु । अयुतेत्वथहोतव्येकुंडस्याद्धस्तमात्रकम् । द्विगुणंलक्षहोमेचकोटिहोमेचतुर्गुणमितिवाक्यात् । लक्षार्द्धेत्रिकरंकुंडंलक्षहोमेचतुःकरमितिवाक्याच्च । द्विकरंत्रिकरंवाबोद्धव्यम् ॥ अत्रमंडपपरिमाणंशतहस्तत्वाद्यार्थिकम् । अर्थात्परिमाणमितिकात्यायनोक्तेः । अत्रचाचार्योनैर्ऋत्यकुंडेग्निंप्रतिष्ठापयेत् । ततस्तमग्निमन्येषुऋत्विजःप्रणयेयुःसहस्रब्राह्मणसंख्याचऋत्विग्विषया । तेनसहस्रंऋत्विजःइतिशतमुखाः । यदादशमुखःकार्यःकोटिहोमोमहामते ॥ विप्राणांद्विशतंतत्रसुविभज्यनियोजयेत् ॥ अत्रचैकैकस्मिन्कुंडेदशलक्षहोमऋत्विजांविंशतिश्च ॥ कुंडंपंचकरंप्रोक्तंदशलक्षाहुतौक्रमात् । इतितंत्रांतरोक्तम् । शेषंपूर्ववत् । इतिदशमुखः । अथकुंडद्वयंकृत्वाविभज्यचविभावसुम् । होमंकुर्युर्द्विजाभूयः संस्कृत्याविधिपूर्वकम् । शतंतत्रानियोज्यंस्याद्विप्राणांप्रविभज्यवै ॥ यद्वामासेर्द्धमासेवाकार्यकालउपस्थिते ॥ तदातुद्विमुखःकार्यःकोटिहोमोविचक्षणैः॥ अत्रपंचाशदृत्विजः ॥ प्रतिकुंडंअन्यत्प्राग्वत् । इतिद्विमुखः । अत्रमंडपविशेषोभविष्योत्तरे । उत्तमंशतहस्तंतुतदर्द्धेनतुमध्यमम् ॥ जघन्यंतुतदर्द्धेनशक्तिकालाद्यपेक्षया॥शतमुखेशतहस्तः।दशमुखेपंचाशद्धस्तः । द्विमुखेपंचविंशतिहस्तः।शतहस्तमंडपेदशहस्तान् ।शतकोष्ठकान्कृत्वा तन्मध्येशतंद्विहस्तानिकुंडानिकुर्यात्।एवंशतमुखयोरपीति।अत्रकोटिहोमानुसूतेःकोटिधर्माएवंभवंति। इतिश्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनुश्रीमद्रामकृष्णभट्टात्मजदिनकरकृतशांतिसारेशतमुखादिभेदनिरूपणम्॥ (अथग्रहशांतयः) ।तत्रादित्यशांतिः।मदनरत्नेभविष्योत्तरे

आदित्यवारंहस्तेनपूर्वंगृह्यविचक्षणः ॥ मंत्रोक्तविधिनासर्वंकुर्यात्पूजांसमाहितः॥प्रत्यर्कंसप्तनक्तानिकृत्वाभक्तिपरोनरः॥ ततस्तुसप्तमेप्राप्ते कुर्याद्ब्राह्मणभोजनम्॥ भास्करंशुद्धसौवर्णंकृत्वायत्नेनमानवः॥ ताम्रपात्रेस्थापयित्वारक्तपुष्पैःप्रपूजयेत् । रक्तवस्त्रयुगच्छत्रंछत्रोपानद्युगान्वितम् ॥ घृतेनस्नापयित्वाचलड्डुकान्विनिवेद्यच ॥ होमंतिलघृतैःकुर्याद्रविनाम्नाचमंत्रवित् ॥ समिधोष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेवच ॥ होतव्या मधुसर्पिर्भ्यांदध्नाचैवघृतेनच ॥ समि धोर्कसमिधः ॥ मंत्रेणानेनविदुषेब्राह्मणायप्रदापयेत् । आदिदेवनमस्तुभ्यंसप्तसप्तेदिवाकर ॥ त्वंरवेतारयस्वास्मानस्मात्संसारसागरात्॥ सूर्यपीडासुघोरासुकृताशांतिःशुभप्रदा ॥ इत्यादित्यशांतिः (अथचंद्रशांतिः) तत्रैव । तद्वच्चित्रासुसंगृह्यसोमवारंविचक्षणः । अनेनैवोक्तविधिनाकुर्यात्पूजादिकंविधोः ॥ सप्तमेतुततःप्राप्तेकुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ॥ सप्तमेनक्ते । कांस्यपात्रेथसंस्थाप्यसोमंरजतसंभवम् । श्वेतवस्त्रयुगच्छन्नंश्वेतपुष्पैःप्रपूजितम् । पादुकोपनाहच्छत्रंभोजनासनसंयुतम् । होमंघृततिलैःकुर्यात्सोमनाम्नाच मंत्रवित् ॥ समिधोऽष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेववा ॥ होतव्यामधुसर्पिर्भ्यांदध्नाचैवघृतेनच ॥ समिधःपलाशस्य । दध्यन्नंशिखरेकृत्वाब्राह्मणायनिवेदयेत् । कृत्वासोमंधृत्वेत्यर्थः । मंत्रेणानेनराजेंद्रसम्यग्भक्त्यासमन्वितः ॥ महादेवजातिवल्लीपुष्पगोक्षीरपांडुर ॥ सोमसौम्योभवास्माकंसर्वदातेनमोनमः ॥ एवंकृतेमहासौम्यःसोमस्तुष्टिकरोभवेत् ॥ इतिचंद्रशांतिः (अथांगारकशांतिस्तत्रैव) स्वात्यामंगारकंगृह्यक्षमायां नक्तभोजनम् ॥ क्षमाभूमिः । सप्तमेत्वथसंप्राप्तेहेमंताम्रेनिवेश्यवै ॥ रक्तवस्त्रयुगच्छन्नंकुंकुमेनानुलेपितम् ॥ निवेद्यभक्त्याकंसारंपुष्पधूपाक्षतादिभिः ॥ होमंघृततिलैःकुर्यात्कुजनाम्नाचमंत्रवित् ॥ समिधोष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेववा ॥ होतव्यामधुसर्पिर्भ्यांदध्नाचैवघृतेनच ॥

समिधःखादिर्यः । मंत्रेणानेनतंदद्याद्ब्राह्मणायकुटुंबिने ॥ कुजकुप्रभवोपित्वंमंगलःपरिगद्यसे ॥ अमंगलंनिहत्याशुसर्वदायच्छमंगलम् ॥ एवं कृतेभौमकृतंदुष्कृतंशांतिमाप्नुयात्।इत्यंगारकशांतिः(अथबुधशांतिः) विशाखासुबुधंगृत्ह्यसप्तनक्तान्यथाचरेत्।बुधंहेममयंकृत्वास्थापितंकांस्यभाजने ॥ शुक्लवस्त्रयुगच्छन्नंशुक्लमाल्यानुलेपितम् । गुडौदनोपसंहारंब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ बुधत्वंबुद्धिजननोबोधवान्सर्वदानृणाम् ॥ तत्वाववोधंकुरुमेसोमपुत्रायतेनमः ॥ होमंघृततिलैःकुर्याद्बुधनाम्नाचमंत्रवित् ॥ समिधोष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेवच ॥ होतव्यामधुसर्पिर्भ्यांदध्नाचैवघृतेनच ॥ समिधोपामार्गस्य । इतिबुधशांतिः (अथगुरुशांतिः) तत्रैव । गुरुंचैवानुराधासुपूजयेद्भक्तितोनरः ॥ पूर्वोक्तविधिनायोगेसप्तनक्तान्यथाचरेत्॥हैमंहेममयेपात्रेस्थापयित्वाबृहस्पतिम्॥पीतांबरयुगच्छन्नंपीतयज्ञोपवीतिनम्। पादुकोपानहच्छत्रकमंडलुविभूषितम्।पूजयेत्पीतकुसुमैःकुंकुमेनविलेपितम्॥धूपदीपादिभिर्दिव्यैःफलैश्चंदनतंडुलैः॥खंडखाद्योपहारैश्चगुरोरग्रेनिवेदयेत्॥धर्मशास्त्रार्थतत्वज्ञज्ञानविज्ञानपारग ॥ विबुधार्तिहरार्चित्यदेवाचार्यनमोस्तुते ॥ होमंघृततिलैःकुर्याद्गुरुनाम्नाचमंत्रवित् ॥ समिधोष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेवच ॥ होतव्यामधुसर्पिर्भ्यांदध्नाचैवघृतेनच ॥ समिधोश्वत्थस्य । विषमस्थेगुरौकार्यामहाशांतिरियंनृभिः ॥ इतिगुरुशांतिः (अथशुक्रशांतिः) ॥ शुक्रंज्येष्ठासुसंगृह्यक्षमायांनक्तभोजनम् ॥ गुरूक्तक्रममार्गेणद्विजसंतर्पणेनच ॥ सप्तमेत्वथसंप्राप्तेरौप्यंशुक्रंतुकारयेत् ॥ वंश्यपात्रेचसंस्थाप्यपूजयेत्सितपंकजैः॥ तदभावेसितैःपुष्पैस्तांबूलैश्चंदनेनच ॥ अग्रेतस्यप्रदातव्यंपायसंघृतसंयुतम्।दद्यादनेनमंत्रेणब्राह्मणायकुटुंबिने ॥ भार्गवोभर्गशुक्रश्चश्रुतिस्मृतिविशारदः ॥ हित्वाग्रहकृतान्दोषानायुरारोग्यदोस्तुसः ॥ होमंघृततिलैःकुर्याच्छुक्रनाम्नाचमंत्रवित् ॥

समिधोष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरेवच ॥ होतव्यामधुसर्पिर्भ्यांदध्नाचैवघृतेनच ॥ इतिशुक्रशांतिः ॥ (अथशनैश्चरादिशांतिः) तत्रैव । शनैश्चरंरा
हुकेतूलोहपात्रेषुविन्यसेत् ॥ कृष्णागरुःस्मृतोधूपोदक्षिणाचस्वशक्तितः ॥ यथाक्रमंशमीदूर्वाकुशानांसमिधःस्मृताः ॥ सप्तमेत्वथसंप्राप्तेत
द्वर्णानथकारयेत् ॥ कृष्णवस्त्रयुगच्छत्रमेकैकंकारयेद्बुधः ॥ मृगनाभ्यासमालभ्यकृसरान्विनिवेद्यच ॥ होमावसानेतत्सर्वंब्राह्मणायोपपादये
त् ॥ शनैश्चरनमस्तेस्तुनमस्तेराहवेतथा ॥ केतवेचनमस्तुभ्यंसर्वशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेशनैश्चरादिशांतिः ॥
(अथशनैश्चरव्रतम्) । तत्रैव। ततोमंदस्यादिवसेस्नानमभ्यंगपूर्वकम्॥कार्यंदेयंचविप्रायतैलमभ्यंगहेतवे॥यस्तुसंवत्सरंयावत्प्राप्तेशनिदिनेनरः॥
तैलंददातिविप्रेभ्यःस्वशक्त्यात्यजतेपिवा ॥ ततःसंवत्सरस्यान्तेप्राप्तेतस्यदिनेपुनः ॥ लोहंघंटार्पितंसौरिंतैलकुंभेविनिक्षिपेत् ॥ लोहेताम्रम
येवाथकृष्णवस्त्रयुगान्वितम् ॥ कृष्णगोदक्षिणायुक्तंकृष्णकंबलशायिनम् ॥ स्वयमभ्यंगतःस्नात्वाकृष्णपुष्पैस्तमर्चयेत् ॥ सुगंधिगंधपुष्पैश्च
कृसरान्नैस्तिलोदनैः ॥ पूजयित्वासूर्यपुत्रंक्षमस्वेतिपुनःपुनः ॥ कृष्णायद्विजमुख्यायतदभावेतरायच ॥ देयःशनैश्चरोभक्त्यामंत्रेणानेनवैद्वि
ज ॥ कोणंनीलांजनप्रख्यंमंदचेष्टाप्रसारिणम्॥छायामार्तण्डसंभूतंनमस्यामिशनैश्चरम्॥नमोर्कपुत्रायशनैश्चरायनीहारवर्णांजनमेचकाय॥श्रु
त्वारहस्यंभवकामदस्त्वंफलप्रदोमेभवसूर्यपुत्र ॥ नमोस्तुप्रेतराजायकृशदेहायवैनमः।शनैश्चरायक्रूरायशुद्धबुद्धिप्रदायिने ॥अथशनैश्चरशां
तिः।तत्रैवस्कान्दे।द्वादशाष्टमजन्मस्थेशनौसर्वग्रहेश्वरे॥श्रावणेमासिसंप्राप्तेप्रथमेशनिवासरे।लोहरूपंशनिंकृत्वास्नाप्यपंचामृतैर्नवै ॥ पुष्पैरष्ट
विधैर्धूपैर्फलैश्चैवविशेषतः ॥ नामभिःपूजयेदेतैःक्रमेणग्रहसत्तमम् ॥ कोणस्थःपिंगलोबभ्रुःकृष्णोरौद्रोयमोंतकः॥सौरिःशनैश्चरोमंदःपिप्पला

देनसंस्तुतः ॥ शन्नोदेवीतिसर्वत्रवैदिकेनचपूजयेत्॥ पूजयित्वाचनैवेद्यंततःकुर्यात्क्रमेणतु॥समाषभक्तंप्रथमेद्वितीयेपायसंशुभम् ॥ तृतीयेत्व
बिलीकार्याचतुर्थेपूरिकाशुभा ॥ अविलीतक्रतंडुलपिष्टादिनिर्मितोलेह्यविशेषः॥प्रथमादिशब्दावासरपराः । इतिशनैश्चरशान्तिः।अथशनैश्च
रस्तुतिः । मदनरत्ने । नारदउवाच । ततःकृतांजलिर्भूत्वास्तुतिंचक्रेसबालकः ॥ पिप्पलादोद्विजश्रेष्ठःप्राणिपत्यमुहुर्मुहुः ॥ नमस्तेकोणसं
स्थायपिंगलायनमोस्तुते ॥ नमस्तेबभ्रुरूपायकृष्णायचनमोस्तुते ॥ नमस्तेरौद्रदेहायनमस्तेचांतकायच ॥ नमस्तेयमसंज्ञायनमस्तेसौरये
विभो ॥ नमस्तेमंदसंज्ञायशनैश्चरनमोस्तुते ॥ प्रसादंकुरुदेवेशदीनस्यप्रणतस्यच ॥ शनैश्चरउवाच । परितुष्टोऽस्मितेवत्सस्तोत्रेणानेनसां
प्रतम् ॥ वरंवरयभोवत्सयेनयच्छामिवांच्छितम् ॥ पिप्पलादउवाच । अद्यप्रभृतिनोपीडाबालानांरविनंदन ॥ त्वयाकार्यामहाभागनस्वकी
याकथंचन ॥ यावद्वर्षाष्टकंजातममवाक्येनसूर्यज ॥ स्तोत्रेणानेनयोऽन्यस्त्वांब्रूयात्प्रातरुपस्थितः ॥ तस्यपीडानकर्तव्यात्वयाभास्करनं
दन ॥ अर्द्धाष्टमिकयायोगेतावकेसंस्थितेनरे ॥ सार्द्धवर्षसप्तपर्यंतंद्वादशजन्मद्वितीयराशिभिर्यःशनैश्चरयोगःसार्द्धाष्टमिका ॥ तववारेतुसंप्रा
प्तेयस्तिलान्लोहसंयुतान् ॥ भक्त्याददातिनोतस्यपीडाकार्यात्वयाविभो ॥ कृष्णांगांयस्तुविप्रायतवोद्देशेनयच्छति ॥ अर्द्धाष्टमिकयापी
डातस्यकार्यात्वयानच ॥ शमीसमिद्भिर्योहोमंतवोद्देशेननिर्वपेत् ॥ तथाकृष्णतिलैश्चैवकृष्णपुष्पानुलेपनैः ॥ पूजांकरोतियस्तुभ्यंधूपंवैगु
ग्गुलंदहेत् ॥ कृष्णवस्त्रेणसंवेष्टयत्याज्यातस्यत्वयाव्यथा ॥ सूतउवाच । एवमुक्तःशनिस्तेनबाढमित्येवजल्प्यच ॥ नारदंसमनुज्ञायजगा
मनिजसंश्रयम् । इतिशनैश्चरस्तुतिः॥अथनवग्रहस्नानानि। तत्रैवविष्णुधर्मे । मंजिष्ठामदमातंगंकुंकुमंरक्तचंदनम्॥पूर्णकुंभेगतंताम्रेसूर्यस्नानंवि

धीयते ॥ मदमातंगगजमदः । उशीरंचशिरीषंचकुंकुमंरक्तचंदनम् ॥ शंखंन्यस्तमिदंस्नानंचंद्रदोषविनाशनम् ॥ खदिरंदेवदारुंचातिलान्याम
लकानिच ॥ पूर्णकुंभेकृतेरौप्येभौमपीडाविनाशनम् ॥ नदीसंगमतोयानितन्मृदासहितानिच ॥ न्यस्तानिकुंभेमाहेयेबुधपीडाविनाशनम् ॥
माहेयेमृन्मये। औदुंबरंतथाबिल्वंवटमामलकंतथा ॥ न्यस्तंतुकुंभेसौवर्णेजीवपीडाविनाशनम्॥गोरोचनामृगमदःशतपुष्पशतावरी ॥ विन्य
स्ताराजतेकुंभेशुक्रपीडाविनाशनम् ॥ तिलान्माषान्प्रियंगुंचगंधपुष्पैस्तथैवच ॥ न्यस्तंकार्ष्णायसेकुंभेसौरिपीडाविनाशनम् ॥ गुग्गुलंहिं
गुलंतालंशुभांचैवमनःशिलाम् ॥ शृंगेचमाहिषेन्यस्येद्राहुपीडाविनाशनम् ॥ तालंहरितालम् ॥ वराहविहितांराजन्पर्वताग्रमृदंतथा ॥
छागक्षीरंखड्गपात्रेकेतुपीडाविनाशनम् ॥ ग्रहस्नानमिदंप्रोक्तंसर्वपीडाविनाशनम् ॥ इतिग्रहस्नानानि। अथग्रहयोगशान्तिः। मदनरत्नेयामले ।
अथातःसंप्रवक्ष्यामिग्रहयोगाख्यशान्तिकम् ॥ एकर्क्षेतिग्मराशौवाएकराश्यर्क्षभेदने॥ शशिसूर्यसमायुक्तेग्रहत्रयसमन्विते ॥ दुर्भिक्षादिभये
चैवचतुर्भयेसमन्विते ॥ महारोगभयेराष्ट्रक्षयोवृष्टिविनाशनम् ॥ पंचग्रहसमायोगेदुर्भिक्षंसंकरादिकम्॥नृपवैरंगर्भनाशोजायतेजननाशनम्॥
ग्रहषट्कसमायोगेमंत्रिणांमरणंभवेत् ॥ पशवश्वादिभयंसर्वंसंकरादिजनक्षयः॥पट्टराज्ञोविनाशोवामहाभयमथापिवा॥सप्तग्रहसमायोगेक्षिती
शमरणंध्रुवम् ॥ जगत्प्रलयमेवापितदानिर्मानुषंजगत्॥सूर्यःस्याद्व्यतिरिक्तश्चेत्तदायोगोमहाद्भुतः॥विनाचंद्रेणयोगोऽपिजगत्प्रलयकारणम् ॥
तदृक्षजातजंतूनांमहारोगोमहाभयम् ॥ अर्थनाशःस्थाननाशोमानहानिर्नृपीडनम् ॥ षण्मासाभ्यंतरेवापिआयुर्हानिःश्रियस्तथा ॥ जन्माष्ट
द्वादशेराशौचतुर्थेपंचमेपिवा॥पूर्वोक्तफलमेवातस्तस्यशांतिंप्रयत्नतः॥कुर्याद्दोषानुसारेणवित्तशाठ्यंनकारयेत् ॥ तत्तद्ग्रहाकृतिंकृत्वासौवर्णेन

प्रयत्नतः॥सुवर्णस्यतदर्द्धेनपादेनापिकनीयसी॥ग्रहस्यैकैककलशंग्रहयोगंप्रमाणतः कारयेत्कुंभमेकंवानिर्व्रणंसुदृढंनवम्॥ग्रहस्यैशानदिग्भा
गेशुद्धदेशेसमस्थले ॥ कुंडेवास्थंडिलेवापिहोमंकुर्याद्विधानतः ॥ तस्यपूर्वोत्तरेदेशेपूर्वस्थानंप्रकल्पयेत् । चतुर्हस्तंहस्तमात्रंस्थंडिलंतंडुले
नतु ॥ लिखेद्ग्रहाकृतिंतत्रस्थापयेत्प्रतिमांततः ॥ अधिप्रत्यधिदेवादीन्दाक्षिणोत्तरतःक्षिपेत् ॥ उक्तगंधैस्तथापुष्पैस्तत्तन्माल्यैःफलैरपि ॥
तत्तद्ग्रहोक्तमंत्रेणपूर्वोक्तेनैवपूजयेत् ॥ ग्रहपूजादिकंकृत्वानैवेद्यांतंसमर्पयेत् ॥ ततोहोमंप्रकुर्वीतस्वगृह्योक्तविधानतः ॥ चतुर्थ्यंतंप्रकुर्वीतक
लशस्थापनंततः ॥ पूर्वोक्तविधिनानेनशुद्धतोयेनपूरयेत् ॥ पंचामृतंपंचगव्यंपंचत्वक्पंचपल्लवम् ॥ तत्तन्मंत्रैर्विनिक्षिप्य औषधानिविनिक्षि
पेत् ॥ तत्तद्ग्रहोक्तविधिनामूलान्यादायनिक्षिपेत् ॥ मूलानिसर्वौषध्यःअब्लिंगैर्वारुणैर्वापिकलशंपूरयेद्गुरुः ॥ तत्तद्ग्रहोक्तविधिनातत्तन्मंत्रैर्हुने
दथ ॥ चर्वाज्येजुहुयात्पश्चात्तिलाहुतिमथाचरेत् ॥ अथस्विष्टकृतंहुत्वाहोमशेषंसमापयेत् ॥ भद्रासनोपविष्टस्ययजमानस्यऋत्विजः ॥ क
लशस्थोदकेनैवमभिषेकंसमाचरेत् ॥ योगग्रहोक्तमंत्रैश्चअधिप्रत्यधिमंत्रतः॥ नवग्रहोक्तमंत्रैश्चजातवेदादिपंचकैः ॥ योगग्रहोक्तमंत्राआकृष्णे
त्यादयः।नवग्रहोक्तमंत्रास्तत्तद्ग्रहशांतिप्रकरणोक्ताः॥आदिदेवनमस्तुभ्यमित्यादयः । त्र्यंबकेनमंत्रेणक्षेत्रस्यपतिनाअपि ॥ यतइंद्रभयेनैवलो
कपालाष्टकैरपि ॥ सुरास्त्वामितिमंत्रेणयेनदेवादयः क्रमात् ॥ अन्यैश्चपुण्यसूक्तैश्चअभिषेकंसमाचरेत् ॥ अभिषेकप्लुतंवस्त्रमाचार्यायनिवे द
येत् ॥ ततःशुक्लांबरधरःकुर्यादाज्यावलोकनम् ॥ ऋत्विग्भ्योदक्षिणांदद्याद्धेनुशंखादिकानपि ॥ तदभावेयथाशक्तिहिरण्यमपिदापयेत् ॥
ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाद्यथाविभवसारतः॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेग्रहयोगशांतिः ॥(अथगुरुपूजा)। मदनरत्नेस्कांदे । कन्याविवाहका

लेतुशुद्धिर्यस्यानविद्यते ॥ ब्राह्मणस्योपनययेयस्यस्याद्दुःस्थितागतः ॥ दुःस्थितंप्राप्तः । एभिःपूजागुरोःकार्याविधिवद्भक्तिभावितैः ॥ मदं
तीकामपुष्पाणिपत्रंपालाशसर्षपाः ॥ मदंतीयूथिका । कामोदमनवृक्षः । गुडूचीचाप्यपामार्गविडंगंशंखिनीवचा ॥ सहदेवीविष्णुक्रांतासर्वौ
षध्यःशतावरी ॥ कुष्ठंमांसीहरिद्रेद्वेसुराशैलेयचंदनम् ॥ वचाकचोरमुक्तंचसर्वौषध्यः प्रकीर्तिताः ॥ तथैवाश्वत्थभंगश्चपंचगव्यंजलंतथा ॥
नूतनंसोदकुंभंचपीतवस्त्रसमन्वितम् ॥ पंचरत्नैःसमायुक्तमीशान्यांस्थाप्यचानलात् ॥ याओषधीतिमंत्रेणसर्वास्त्वस्मिन्विनिक्षिपेत् ॥ कुंभ
स्योपरिभागेतुस्थापयित्वाबृहस्पतिम् ॥ सुवर्णपात्रेसौवर्णींप्रतिमांतुयुधिष्ठिर ॥ कारयेत्तुयथाशक्तिवित्तशाठ्यविवर्जितः ॥ पीतवस्त्रयुग
च्छन्नंपीतयज्ञोपवीतिनम्।पूजयेद्गंधपुष्पाद्यैस्ततोहोमंसमाचरेत् ॥ समिधोश्वत्थवृक्षस्यहोम्याअष्टोत्तरंशतम्।तिलव्रीहियवाज्यंचहोतव्यंचय
थाक्रमम्॥वृहस्पतेतिमंत्रेणऋषिच्छन्दःसमन्वितम्॥ततोहोमावसानेतुपूजयेच्चवृहस्पतिम्॥पीतगंधैस्तथापुष्पैर्धूपैर्दीपैश्चभक्तितः ॥दध्योदनं
चनैवेद्यंफलंतांबूलसंयुतम्॥नमस्तेंगिरसानाथवाक्पतेथबृहस्पते॥क्रूरग्रहेपीडितानाममृतायनमोनमः ॥पूजयित्वासुराचार्यंपश्चादर्घ्यंनिवेदये
त्॥गंभीरदृढरूपांगदेवेज्यसुमतिप्रभो॥ नमस्तेवाक्पतेशांतगृहाणार्घ्यंबृहस्पते॥अर्घ्यंदत्वासुरेशायजपहोमंसमर्चयेत्॥भक्त्याथतेसुराचार्य
होमपूजादिसत्कृतम्। तत्त्वंगृहाणशांत्यर्थंवृहस्पतेनमोनमः॥मंत्रेणानेनसंकल्प्यपश्चात्संप्रार्थयेन्नृप॥जीवोवृहस्पतिःसूरिराचार्योगुरुरंगिराः॥
वाचस्पतिर्देवमंत्रीशुभंकुर्यात्सदामम ॥ सर्वोपचारसंयुक्तांप्रतिमांतांयुधिष्ठिर ॥ प्रणम्यचगवायुक्तामाचार्यायनिवेदयेत् ॥अथाचार्यस्तुनिय
तोवेदवेदांगपारगः ॥ यजमानंसपत्नीकंशांतचित्तंजितेंद्रियम् ॥कुंभोदकंगृहीत्वातुमंत्रैरेतैःप्रसिंचयेत् ॥ इदमापोथमंत्रेणतामग्निमित्यृचातथा

याओषधीरश्वावतीकूष्मांडैश्चाभिषेचयेत्॥ पश्चात्संभोजयेद्विप्रान्यथाशक्तियुधीष्ठिर ॥संक्रांतावपिकौंतेयतथास्वाभ्युदयेषुच॥ कुर्वन्बृहस्पतेः पूजामभीष्टंफलमाप्नुयात् ॥ संक्रांतौगुरुसंक्रातौ । इतिगुरुपूजाविधिः । अथप्रतिकुलादिशांतिः । स्मृतिचंद्रिकायांभृगुः । वाग्दानानंतरं यत्रकुलयोःकस्यचिन्मृतिः॥ तदोद्वाहोनैवकार्यःकृतोवैधव्यमाप्नुयात्॥कुलयोर्वधूवरकुलयोरित्यर्थः॥शौनकः ॥ पितापितामहश्चैवमाताचैव पितामही ॥ पितृव्यस्त्रीसुताभ्राताभगिनीचविवाहिता॥एभिरत्रविपन्नश्चप्रतिकूलंबुधैःस्मृतम् ॥ अन्यैरपिविपन्नैस्तुकेचिदूचुर्नतद्भवेत्॥एतच्च त्रिपुरुषोपलक्षणम् । पुरुषत्रयपर्यन्तंप्रतिकुलंस्वगोत्रिणाम् । प्रवेशनिर्गमेस्तद्वत्तथामंडनमंडने॥ प्रेतकर्माण्यनिर्वर्त्यचरेन्नाभ्युदयक्रियाम् ॥ आचतुर्थंततःपुंसिपंचमेशुभदंभवेदिति । मेधातिथिवाक्येनोपसंहारात् ॥ वधूवरयोःपितरमादायपुरुषत्रयपर्यंतमित्यर्थः ॥ अन्यथा । आचतुर्थादित्यस्यपंचमइत्यस्यचासंगत्यापत्तेः । प्रतिकूलकृतश्चदोषोवर्षावधिरेव । तथाचमेधातिथिः ॥ वाग्दानानंतरंयत्रकुलयोः कस्यचिन्मृतिः ॥ तदासंवत्सरादूर्ध्वंविवाहःशुभदोभवेत् । संकटेतुमासोत्तरंशांतिंकृत्वाविवाहः कार्यः । प्रतिकूलेपिकर्तव्योविवाहोमासतः परः ॥ शांतिंविधायगांदत्वावाग्दानादिचरेत्पुनरितिज्योतिः प्रकाशवचनात् । वाग्दानादीत्यतद्गुणसंविज्ञानोबहुव्रीहिः वाग्दानस्यपूर्वंकृतत्वेनावृत्त्यायोगादितिकेचित् । पुनः पदेनावृत्युक्तेरदृष्टार्थंपुनर्वाग्दानमितिगागाभट्टीयःपंथाः॥शांतिविनायकशांतिम् । संकटेसमनुप्राप्ते याज्ञवल्क्येनयोगिना ॥ शांतिरुक्तागणेशस्यकृत्वातांशुभमाचरेदितिमेधातिथ्युक्तेः ॥ अथनांदीश्राद्धोत्तरंसंस्कार्यमातूरजोदर्शनेशांतिः ॥ माधवीये । प्रारंभात्प्राग्विवाहस्यमातायदिरजस्वला ॥ निवृत्तिस्तेनकर्तव्यासहत्वंश्रुतिचोदनात्॥प्रारंभोत्तरंरजोदर्शनेनकर्मनिषेधइत्यर्थः।

प्रारम्भश्चनांदीश्राद्धम् ॥ प्रारंभोवरणंयज्ञेसंकल्पोव्रतसत्रयोः ॥ नांदीश्राद्धंविवाहादौश्राद्धेपाकपरिक्रियेतिवचनात्॥ मेधातिथिः ॥ चौले
चव्रतबन्धेचविवाहेयज्ञकर्मणि॥ भार्यारजस्वलायस्यप्रायस्तस्यनशोभनम् ॥ वधूवरान्यतमयोर्जननीचेद्रजस्वला॥तस्याः शुद्धेःपरंकार्यंमां
गल्यंमनुरब्रवीत्। संकटेतुशुद्धेःपूर्वमपिश्रियंसंपूज्यमंगलंकार्यम् ॥ अलाभेसुमुहूर्तस्यरजोदर्शेह्युपस्थिते॥श्रियंसंपूज्यविधिवत्ततोमंगलमाच
रेत् ॥ हैमींपद्मांमाषमितांश्रीसूक्तविधिनार्चयेत् ॥ प्रत्यृचंपायसंहुत्वागांचदद्यात्पयस्विनीम् ॥ चूडोपनयनोद्वाहप्रतिष्ठादिकमाचरेदितिवा
क्यसारवचनात् ॥ संग्रहेतुप्रकारांतरमुक्तम् ॥ संकटेसमनुप्राप्तेसूतकेसमुपागते॥ कुष्मांडीभिर्घृतंहुत्वागांचदद्यात्पयस्विनीम् ॥ चौलोपन
यनोद्वाहप्रतिष्ठादिकमाचरेत् ॥ संकटेसूतकेइत्यर्थः ॥ इतिशांतिसारेप्रतिकूलादिशांतिः॥अथप्रतिशुक्रादिशांतिः ॥ तत्रैवमात्स्ये । अथात
श्शृणुभूपालप्रतिशुक्रप्रशांतये॥यात्रारंभेवसानेचतथाशुक्रोदयेसति॥शुक्रपूजाप्रकर्तव्यातांनिशामयभारत।राजतेवाथसौवर्णेकांस्यपात्रेथवा
पुनः॥शुक्लपुष्पांबरयुतेश्वेततंडुलपूरिते॥निधायराजतंशुक्रंशुचिमुक्ताफलान्वितम्।महाश्वेतंगवायुक्तंसामगायनिवेदयेत्।नमस्तेसर्वलोकेशन
मस्तेभृगुनंदन॥ कवेसर्वार्थसिद्ध्यर्थंगृहाणार्घ्यंनमोस्तुते ॥ दत्वैवमर्घ्यंकौंतेयप्रणिपत्यविसर्जयेत् ॥ एवंशुक्रोदयेकुर्याद्यात्रादिषुचभारत ॥
तद्वद्वाचस्पतेःपूजांप्रवक्ष्यामियुधिष्ठिर ॥ सौवर्णपात्रेसौवर्णममरेशपुरोहितम् ॥ पीतपुष्पांबरधरंकृत्वास्नात्वाथसर्षपैः ॥ पालाशाश्वत्थभंगे
नपंचगव्यातिलेनतु ॥ भंगःपल्लवः। पीतांगरागवसनोघृतहोमंतुकारयेत् ॥ प्रणम्यचगवासार्द्धंब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ नमस्तेंगिरसांनाथवा
क्पतेथबृहस्पते ॥ क्रूरग्रहैःपीडितानाममृतायनमोनमः ॥ संक्रांतावपिकौंतेययात्रास्वभ्युदयेषुच॥कुर्वन्बृहस्पतेःपूजांसर्वान्कमान्समश्नुते ॥

अथवामौक्तिकान्येवसुवृत्तानिबृहंतिच ॥ भार्गवांगिरसोश्चैवदानानिप्रतिपादयेत् ॥ इतिशांतिसारेप्रतिशुक्रादिशांतिः ॥ अथग्रहणशांति
र्मात्स्ये।यस्यराशिंसमासाद्यभवेद्ग्रहणसंभवः ॥ स्नानंतस्यप्रवक्ष्यामिमंत्रौषधिसमन्वितम् ॥ चंद्रोपरागंसंप्राप्यकृत्वापुण्याहवाचनम् ॥ संपूज्य
चतुरोविप्रान्शुक्लमाल्यानुलेपनैः ॥ पूर्वमेवोपरागस्यसमानीयौषधादिकम् ॥ स्थापयेच्चतुरःकुंभानग्रतःसागरानिति ॥ गजाश्वरथ्यावल्मी
कसंगमाद्ध्रदगोकुलात् ॥ राजद्वारप्रदेशाच्चमृदमानीयानिक्षिपेत् ॥ पंचगव्यंपंचरत्नंपंचत्वक्पंचपल्लवम् ॥ रोचनंपद्मकंशंखंकुंकुमंरक्तचन्दन
म् ॥ शुद्धस्फटिकतीर्थांबुसितसर्षपगुग्गुलान् ॥ मधुकंदेवदारुंचविष्णुक्रांतांशतावरीम् ॥ बालांचसहदेवींचनिशाद्वितयमेवच ॥ एतत्सर्वं
विनिक्षिप्यकुंभेष्वावाहयेत्सुरान् ॥ सर्वेसमुद्राःसरितस्तीर्थानिजलदानदाः।आयांतुयजमानस्यदुरितक्षयकारकाः ॥ योसौवज्रधरोदेवआदि
त्यानांप्रभुर्मतः ॥ सहस्रनयनश्चेन्द्रोग्रहपीडांव्यपोहतु ॥ यःकर्मसाक्षीलोकानांधर्मोमहिषवाहनः ॥ ममचंद्रोपरागोत्थांग्रहपीडांव्यपोहतु ॥
मुखंयःसर्वदेवानांसप्तार्चिरमितद्युतिः ॥ चन्द्रोपरागसंभूतामग्निःपीडांव्यपोहतु ॥ रक्षोगणाधिपःसाक्षान्नीलांजनसमप्रभः ॥ खड्गहस्तोति
भीमश्चग्रहपिडां० ॥ नागपाशधरोदेवःसदामकरवाहनः ॥ सजलाधिपतिर्देवोग्रह० ॥ प्राणरूपोहिलोकानांसदाकृष्णमृगप्रियः ॥ वायुश्च
न्द्रोपरागोत्थांग्रह० ॥ योसौनिधिपतिर्देवःखड्गशूलगदाधरः ॥ चंद्रोपरागकलुषंधनदोत्रव्यपोहतु ॥ योसाविन्दुधरोदेवःपिनाकीवृषवाहनः ॥
चंद्रोपरागपापानिसनाशयतुशंकरः ॥ त्रैलोक्येयानिभूतानिस्थावराणिचराणिच ॥ ब्रह्मविष्ण्वर्करुद्राश्चदहंतुममपातकम् ॥ एवमावाहयेद्दे
वान्मंत्रैरेभिश्चवारुणैः॥ एतानेवतथामंत्रान्स्वर्णपट्टेविलेखयेत् ॥ ताम्रपट्टेथवालिख्यनववस्त्रेतथैवच ॥ मस्तकेयजमानस्यनिदध्युस्तेद्विजो

त्तमाः ॥ कलशान्द्रव्यसंयुक्तान्नानारूपसमन्वितान् ॥ गृहीत्वास्थापयेद्रूढंभद्रपीठोपरिस्थितम् ॥ पूर्वैरेवतुमंत्रैश्चयजमानंद्विजोत्तमाः ॥ अ
भिषेकंततःकुर्युर्मन्त्रैर्वारुणसूक्तकैः ॥ आचार्यंवरयेत्पश्चात्स्वर्णपट्टंनिवेदयेत् ॥ आचार्येदक्षिणांदद्याद्गोदानंचस्वशक्तितः ॥ होमंचापिप्रकु
र्वीततिलैर्व्याहृतिभिस्तथा ॥ दानंचशक्तितोदद्याद्यदीच्छेदात्मनोहितम्॥सूर्यग्रहेसूर्यनामयुक्तान्मंत्रांश्चकीर्तयेत् ॥ अनेनविधिनायस्तुग्रहणे
स्नानमाचरेत् ॥ नतस्यग्रहणेदोषःकदाचिदपिजायते ॥ भार्गवार्चनदीपिकायांज्योतिस्सागरे ॥ सौवर्णंकारयेन्नागंपलेनाथपलार्द्धतः ॥ तदर्द्धे
नतदर्द्धेनफणायांमौक्तिकंन्यसेत् ॥ ताम्रपात्रेनिधायाथघृतपूर्णेविशेषतः। कांस्येवाकांतलौहेवान्यस्यदद्यात्सदक्षिणम्॥चन्द्रग्रहेतुरूप्यस्यबि
म्बंदद्यात्सदक्षिणम् ॥ नागंरुक्ममयंसूर्यग्रहेबिम्बंचहेमजम् ॥ तुरंगरथगोभूमितिलसर्पिश्चकांचनम् ॥ कालविवेकेऽपि ॥ सुवर्णनिर्मि
तंनागंसतिलंकांस्यभाजनम् ॥ सदक्षिणंसवस्त्रंचब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ सौवर्णंराजतंवापिबिंबंकृत्वास्वशक्तितः ॥ उपरागभव
क्लेशच्छिदेविप्रायकल्पयेत् ॥ मंत्रस्तु । तमोमयमहाभीमसोमसूर्यविमर्दन ॥ हेमताराप्रदानेनममशांतिप्रदोभव ॥ विधुंतुदनमस्तुभ्यं
सिंहिकानंदनाच्युत ॥ दानेनानेननागस्यरक्षमांवेधजाद्भयात् ॥ मदनरत्नेतुस्नानमात्रमुक्तम् । दूर्वांकुरोशीरशमीशिलाजित्सर्वार्थ
सर्वौषधिपंचमृद्भिः ॥ स्नानंविदध्याद्ग्रहणेरवीन्द्वोःपीडाकरेशांतिवहंहियस्य ॥ अद्भुतसागरेभार्गवः । यस्यराज्यस्यनक्षत्रेस्वर्भ
नुरुपरज्यते ॥ राज्यभंगंसुहृन्नाशंमरणंचात्रनिर्दिशेत् ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेग्रहणशांतिः ॥ अथविनायकशांतिः ॥
अत्र । ब्राह्मणैःक्षत्रियैर्वैश्यैःशूद्रैर्वासिद्धिकामुकैः ॥ कर्मनिर्विघ्नसिध्यर्थंसुपूज्यस्तुगजाननः ॥ इतिलैंगात् । यजमानस्तुशूद्रश्चेदृत्विग्भिस्तांनि

योजयेत् ॥ इतिमहार्णवाच्चशूद्रस्याप्यधिकारः । याज्ञवल्क्यः । विनायकःकर्मविघ्नसिद्ध्यर्थंविनियोजितः॥गणानामाधिपत्येचरुद्रेणब्रह्मणा तथा ॥ कर्मणामविघ्नार्थंसिध्यर्थंचेत्यर्थः ॥ तेनोपसृष्टोयस्तस्यलक्षणानिनिबोधत ॥ स्वप्नेवगाहतेत्यर्थंजलंमुंडांश्चपश्यति॥काषायवाससश्चै वक्रव्यादांश्चाधिरोहति ॥ अंत्यजैर्गर्दभैरुष्ट्रैःसहैकत्रावतिष्ठते ॥ व्रजन्नापितथात्मानंमन्यतेनुगतंपरैः ॥ स्वप्नइतिसर्वत्रसंबध्यते । भविष्ये । तैलार्द्रगात्रंविधुरंकरवीरविभूषितम् ॥ एवंस्वप्नानुक्त्वाप्रत्यक्षदर्शनान्याह ॥ याज्ञवल्क्यः। विमनाविफलारंभःसंसीदत्यनिमित्ततः ॥ तेनो पसृष्टोलभतेनराज्यंराज्यनंदनः ॥ कुमारीनचभर्तारमपत्यंगर्भमंगना ॥ आचार्यत्वंश्रोत्रियश्चनशिष्योऽध्ययनंतथा ॥ वणिग्लाभंन चाप्नोतिकृषिंचातिकृषीवलः ॥ स्नपनंतस्यकर्तव्यंपुण्येह्निविधिपूर्वकम् ॥ तस्यविनायकोपसृष्टस्यपुण्येन्हियस्मिन्कस्मिंश्चित् ॥ यत्तु शुक्लपक्षेचतुर्थ्यांचवारेणधिषणस्यच ॥ तिष्येचवीरनक्षत्रेतस्यैवपुरतोनृपेत्यपरार्केभविष्ये तच्छ्रीकामस्नपनपरम् ॥ धिषणस्यगुरोः । तस्यविनायकस्य । तत्रादौदेवतापूजोक्तापरार्केभविष्ये । व्योमकेशंतुसंपूज्यपार्वतींभूमिजंतथा ॥ कृष्णस्यपितरंतातह्यर्कमारंसितंतथा ॥ धिषणंक्लेदपुत्रंचकोणंलक्ष्मचभारत ॥ विधुंतुदंबाहुलेयंनंदकस्यचधारणम् ॥ व्योमकेशःशिवः । भीमजोगणेशः । आरोभौमः । सितःशुक्रः। क्लेदपुत्रोबुधः । कोणःशनैश्चरः। लक्ष्मतद्वांश्चंद्रः । बाहुलेयःस्कंदः । याज्ञवल्क्यः । गौरसर्षपकल्केनसाज्येनोत्सादितस्यच ॥ सर्वौषधैःसर्व गंधैर्विलिप्तशिरसस्तथा ॥ भद्रासनोपविष्टस्यस्वस्तिवाच्याद्विजैःशुभैः ॥ उत्सादितस्यउद्वर्तितांगस्य ॥ सर्वौषधानिमात्स्ये ॥ सहदेवीव चाव्याघ्रीबलाचातिबलातथा ॥ शंखपुष्पीतथासिंहीचाष्टमीतुसुवर्चला ॥ महौषध्यष्टकंह्येतन्महास्नानेषुयोजयेत् ॥ महार्णवेत्वन्यान्युक्तानि ।

सुरामांसीवचाकुष्ठंशैलेयंरजनीद्वयम् ॥ शठचंपकमुस्ताचसर्वौषधिगणःस्मृतः ॥ याज्ञवल्क्यः । अश्वस्थानाद्गजस्थानाद्वल्मीकात्संगमाद्ध्र
दात् ॥ मृत्तिकांरोचनंगंधंगुग्गुलुंचविनिक्षिपेत् ॥ याआहृताएकवर्णैश्चतुर्भिःकलशैर्ह्रदात् ॥ कलशैराहृतास्वप्सुक्षिपेदित्यर्थः । अत्रविशे
षोवैजावापगृह्ये । चतुःप्रस्रवणेभ्यश्चकुंभानाहृत्यतेषुसर्वौषधीःसर्वगंधान्हिरण्यव्रीहियवगुग्गुलून् । मृदमाखूत्करमितिप्रक्षिपेदितिशेषः ।
याज्ञवल्क्यः । चर्मण्यानडुहेरक्तेस्थाप्यभद्रासनंततः ॥ सहस्राक्षंशतधारमृषिभिःपावनंकृतम् ॥ तेनत्वामभिषिंचामिपावमान्यः
पुनंतुते ॥ भगंतेवरुणोराजाभगंसूर्योबृहस्पतिः ॥ भगमिंद्रश्चवायुश्चभगंसप्तर्षयोददुः ॥ यत्तेकेशेषुदौर्भाग्यंसीमंतेयच्चमूर्द्धनि ॥
ललाटेकेशयोरक्ष्णोरापस्तद्घ्नंतुसर्वदा ॥ पूर्वादिकलशत्रयेएकैकोमंत्रश्चतुर्थेमंत्रत्रयमितिविज्ञानेश्वरः । सर्वकलशेषुमंत्रत्रयमित्यप
रार्कः । युक्तंचैतद्देवविनिगमकाभावात् । स्नातस्यसार्षपंतैलंस्रुवेणौदुंबरेणतु ॥ जुहुयान्मूर्द्धनिकुशान्सव्येनपरिगृह्यच ॥ मितश्चसंमितश्चैव
तथाशालकटंकटौ ॥ कूष्मांडोराजपुत्रश्चेत्यंतेस्वाहासमन्वितैः ॥ अपरार्केतुशालकटंकटः । कूष्मांडोराजपुत्रश्चेतिपाठः । मूर्द्धनिहोमः । नामभिर्ब
लिमंत्रैश्चनमस्कारसमन्वितैः ॥ पूर्वोक्तषण्णामभिस्तैलंहुत्वाचरुशेषेणेंद्रादिनामभिर्बलिंदद्यात् इतिविज्ञानेश्वरः । अपरार्केतुपूर्वोक्तचतुर्नामभि
स्तैलंहुत्वातैरेवनामभिः कृताकृतादिबलिर्देयःचरुहोमस्तुनास्त्येवेत्युक्तम् ॥ दद्याच्चतुष्पथेशूर्पेकुशानास्तीर्यसर्वतः ॥ कृताकृतांस्तंडु
लांश्चपललौदनमेवच ॥ मत्स्यान्पक्वांस्तथाचांगान्मांसमेतावदेवतु ॥ मांसंमत्स्यभिन्नम् । एतावदितिपक्वमपक्वंचेत्यर्थः । तिलपिष्टमिश्र
ओदनः । पललौदनः पुष्पंचित्रंसुगंधंचसुरांचत्रिविधामपि ॥ मूलकंपूरिकापूपांस्तथैवोंडेरकस्रजः ॥ दध्यन्नंपायसंचैवगुडमिश्रंसमोद

कम् ॥ ब्राह्मणैःकापिसुरानगाह्या ॥ क्षत्रियवैश्याभ्यांतुपैष्टीनग्राह्येत्यत्रमूलंमृग्यम् । मूलकंप्रसिद्धंग्राह्यमितिमहार्णवे । तदाकारःपिष्टविका
रइतिविज्ञानेश्वरः । उंडेरकस्रजःक्षुद्रापूपाइत्यपरार्कः । महार्णवेतु । वर्तुलैश्चतुरस्रैश्चदीर्घैःपिष्टविकारकैः ॥ निर्मिताःस्रजउच्यंतेउंडेरकस
माख्ययेत्युक्तम् ॥ गुडमिश्रंपिष्टमित्यर्थः । मोदकालड्डुकाःबृहत्पराशरेणकुलमाषाःफलानिचेत्यधिकमुक्तम् ॥ एतत्सर्वमेकस्मिन्शूर्पेनिधा
यसकृन्निवेदयेदित्यर्थः ॥ एतान्सर्वानुपाहृत्यभूमौकृत्वाततःशिरः ॥ विनायकस्यजननीमुपतिष्ठेत्ततोंबिकाम् ॥ दूर्वासर्षपपुष्पाणांदत्वा
र्घ्यंपूर्णमंजलिम् ॥ दूर्वादिपूर्णमंजलिंसजलंविनायकायांबिकायैचार्घ्यंदत्वोपतिष्ठेदित्यर्थः ॥ रूपंदेहियशोदेहिभगंभगवतिदेहिमे ॥ पुत्रान्दे
हिधनंदेहिसर्वान्कामांश्चदेहिमे ॥ विनायकोपस्थानेभगवन्नित्यूहइतिविज्ञानेश्वरः । ततःशुक्लांबरधरःशुक्लमाल्यानुलेपनः ॥ ब्राह्मणान्भोज
येत्पश्चाद्वस्त्रयुग्मंगुरोरपि ॥ एवंविनायकःपूज्यग्रहाश्चैवविधानतः ॥ कर्मणांफलमाप्नोतिश्रियंप्राप्नोत्यनुत्तमाम्॥ आगमेतुविनायकांबिकयोः
पीठेविशेषउक्तः ॥ आदौषट्कोणकंकृत्वापद्ममष्टदलंततः ॥ केसरैःशोभितंतच्चचतुरश्रंततोभवेत् ॥ आसनंकल्पयित्वातुप्रणवेनयथाविधि ॥
कर्णिकायांन्यसेद्देवंगणेशंचांबिकांतथा ॥ आदित्यंचतथान्यस्यब्रह्माविष्णुमहेश्वरान् ॥ न्यसेत्तत्पीठमध्येचषट्पत्रेषुमितादिकान्॥ मातृश्च
केसराग्रेषुपूर्वादिषुसुपूजयेत् ॥ ततश्चाष्टदलेपद्मेपूजयेद्देवतास्तथा ॥ कौमारंपूर्वदिग्भागेचाग्नेय्यांचकुमारकम् ॥ दक्षिणेश्वेतमित्युक्तंनैर्ऋ
त्येकौशिकंतथा ॥ अपस्मारंवारुणेचविशाखंवायुगोचरे ॥ कौबेर्यांविन्यसेत्स्कन्दमीशपत्रेप्रमेयकम् ॥ पूर्वादिपद्मपत्रेचसोमादींश्चग्रहान्न्य
सेत् ॥ ततः । इंद्राग्नीपूर्वपत्रेचत्वाग्नेय्यांचकुमारिका ॥ ब्रह्माणीदक्षिणेचैववाराहीनैर्ऋतेतथा ॥ वैष्णवीपश्चिमेपूज्याचामुंडावायवेतथा॥मात

रश्चोत्तरेपूज्याईशकोणेमहेश्वरी ॥ इंद्रादीनष्टदिक्पालान्पूर्वादिक्रमशोन्यसेत् ॥ शचीस्वाहाचवाराहीखड्गिनीवारुणीतथा ॥ मृगारूढाचकौ
मारीशूलिनीचतथाष्टमी ॥ वज्रंशक्तिंदंडखड्गपाशांकुशगदाअपि ॥ त्रिशूलंलोकपालानामायुधानिक्रमाल्लिखेत् ॥ ऐरावतंतथामेषं
महिषंप्रेतसंज्ञकम् ॥ मकरंचमृगंचैवनरंचवृषभंतथा ॥ ऐरावतःपुंडरीकोवामनःकुमुदोंजनः ॥ पुष्पदन्तः सार्वभौमःसुप्रतीकश्च
दिग्गजाः ॥ ओंकारादिनमोन्तैश्चपूजनीयाःप्रयत्नतः ॥ पीतवस्त्रयुगच्छन्नंकलशंजलपूरितम् ॥ मण्डलात्पूर्वभागेतुसहिरण्यंफला
न्वितम् ॥ गणानांत्वेतिमंत्रेणसहस्रंचाष्टसंयुतमिति ॥ भद्रासनस्थाष्टदलेदेवतावाहनमप्युक्तम् ॥ तत्रैवमध्येकूष्मांडनामानंपूर्वपत्रे
प्रमेयकम् ॥ दक्षिणस्यांविशाखंचपश्चिमेयक्षभैरवम् ॥ उत्तरेराजपुत्रंतुचेशानेजृंभकंतथा ॥ आग्नेय्यांयज्ञविक्षेपंविरूपाक्षंचनैर्ऋते ॥
वायव्येषुचसंस्थाप्यसूर्यकोटरमेवचेति ॥ बलिदानेविशेषस्तत्रैव । चतुष्पथंमत्वा । चतुर्विंशतिदेवेभ्योबलिंदद्याद्यथाविधि । वि
सुरुयश्चतथाइयेनरुयंबकोयक्षएवच ॥ कूष्मांडोभैरवश्चेतिपूर्वस्यांदिशिसंस्थिताः ॥ बलिंगृह्णंतुतेसर्वेमयादत्तंयथाविधि ॥ विनायकश्च
कूष्मांडोराजपुत्रस्तथैवच ॥ यज्ञविक्षेपकश्चैवकुलंगायैनमोनमः ॥ अपामारीदक्षिणस्यांपूजनीयाप्रयत्नतः ॥ शूर्पकेशीशूर्पक्रोडीहैप्रपेतश्चकुं
भकः ॥ विरूपाक्षोलोहिताक्षःपश्चिमस्यांदिशिस्थिताः॥उत्तरस्यांप्रवक्ष्यामिदेवतामुनिसत्तम ॥ विनायकःक्षेत्रपालोवैश्रवणस्ततःपरम् ॥ म
हासेनोमहादेवोमहाराजःसुकीर्तिताः ॥ एतेषांपूजनंकृत्वाबलिदानंततःपरमिति ॥ अथमिताक्षरानुसारेणप्रयोगः । शुभेदिनेविनायकोपसर्ग
निवृत्त्यर्थंकर्मफलसिद्ध्यर्थंवालक्ष्मीप्राप्त्यर्थंविनायकशांतिंकरिष्यइतिसंकल्पयेत्॥केचिद्वृद्धिश्राद्धमिच्छंति।ततःआचार्यंचतुरोऋत्विजश्चवृ

णीत। पराशरमतेऽष्टौ । ततःआचार्योगोमयोपलिप्तदेशेपंचवर्णैर्भद्रासनार्थमेकंस्वस्तिकंकृत्वा ॥तस्यपूर्वादिदिक्षुचतुरःस्वस्तिकान्ऋत्वि
ग्भिःकारयित्वा मध्यस्वस्तिकेरक्तमानडुहंचर्मोत्तरलोमप्राचीनग्रीवंसंस्थाप्यतस्योपरिश्रीपर्णीपीठंसंस्थाप्यश्वेतवस्त्रेणाच्छादयेत् ॥ तत
ऋत्विजश्चतुर्दिक्षुस्वस्तिकेषुचतुरःकलशांश्चंदनचर्चितान्स्रक्दामवेष्टितकंठान्नवाहतवस्त्रभूषितान् धान्यराशौनिधायन्हदोदकेननदी
संगमोदकेनवापूर्य उद्धृतासिवराहेणकृष्णेनशतबाहुना ॥ मृत्तिकेहरमेपापंयन्मयादुष्कृतंकृतमिति कुंभेषुपंचमृदःप्रक्षिप्यगंधद्वा
रामितिचंदनागरुकस्तूरीकर्पूरादीन्गंधान्गोरोचनांगुग्गुलुंचाक्षिप्याश्वत्थेवइतिपंचसहकारादिपल्लवान्निक्षिप्यपूर्णपात्रनिधानांतेकलशस्यमु
खेदेवदानइत्यादिपाठित्वा कुंभेषु त्वन्नोअग्नेःवरुणस्येतिवरुणमावाह्यषोडशोपचारपूजां पंचोपचारपूजांवानिर्वर्त्यशंनोभद्राइत्यादिकां
शन्नोवातःपवतामित्यादिकांवाअन्यांवास्वशाखापठितांशांतिपठेयुः ॥ केचित्तु ऐशान्येपंचमोरुद्रकलशः। पूर्वकुंभेश्रीसूक्तंदक्षिणेमहि
त्रीणामितिसूक्तंपश्चिमेनहितेक्षत्रमितिवारुणमुत्तरेवामदेव्यंपश्चिमेरुद्रसूक्तानीतिजपमाहुः । आचार्योभद्रासनस्योत्तरभागेऐशान्यांवाविना
यकंतज्जननींमंबिकांचपीठादिस्थापितप्रतिमयोःपूजयेत्। तत्रमंत्रौ। एकदंतायविद्महेवक्रतुंडायधीमहितन्नोदंन्तीःप्रचोदयात् ॥सुभगायैवि
द्महेकाममालिन्यैधीमहि । तन्नोगौरीप्रचोदयात्। ततस्तत्रैव । व्योमकेशम् । पार्वतीम् । भौमजम्। वसुदेवम्। अर्कम्। मंगलम्।
शुक्रम्। बृहस्पतिम्। बुधम् । शनैश्चरम् । चंद्रम्। राहुम् ॥ स्कंदम् । विष्णुम् । एतान्संपूज्यम् । गृह्योक्तविधिनाग्निप्रतिष्ठाप्यान्वा
दध्यात्। अत्र। प्रधानम्। मितम्। संमितम् । शालं । कटंकटम् कूष्मांडम्। राजपुत्रं । चैकैकयाचर्वाहुत्यैत्यादिचरुंश्रपयेत् । यज

मानोगवाज्यलोलीकृतेनगौरसर्षपकल्केनोद्वर्तितांगः सर्वौषधचूर्णैश्चंदनागरुकस्तूरिकादिभिश्चलिप्तशिराभद्रासनउपविश्यस्वगृह्योक्तमार्गे
णस्वस्तिवाचनंकुर्वीत । ततआचार्योजीवत्पतिपुत्राभिःस्त्रीभिःकृतमंगलंयजमानमभिषिंचेत् । पूर्वंकलशमादाय-सहस्राक्षंशतधारमृषि
भिःपावनंकृतम् ॥ तेनत्वामभिषिंचामिपावमान्यःपुनंतुतइत्यभिषिंचेत् । ततोदक्षिणंकलशमादाय-भगंतेवरुणोराजाभगंसूर्यो
बृहस्पतिः॥भगमिंद्रश्चवायुश्चभगंसप्तर्षयोददुरित्यनेन॥ततःपश्चिमंकलशमादाय-यत्तेकेशेषुदौर्भाग्यंसीमंतेयश्चमूर्द्धनि॥ललाटेकर्णयोरक्ष्णो
रापस्तद्घ्नन्तुसर्वदेत्यनेन । ततउत्तरकलशमादाय-पूर्वोक्तैस्त्रिभिर्मंत्रैरभिषिच्यबृहत्पाराशरोक्तैरभिषिंचेत् । एतद्वैपावमानंस्नानंसहस्राक्षरं
स्मृतम् ॥ तेनत्वांशतधारेणपावमान्यःपुनंत्विमाः ॥ शक्रादिदशदिक्पालाब्रह्मेशाःकेशवादयः ॥ आपस्तेघ्नंतुदौर्भाग्यंशांतिंददतुसर्वदा ॥
सुमित्र्यानआपओषधयःसंतुदुर्मित्रियास्तस्मैसंतुयोस्मान्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मः॥समुद्रागिरयोनद्योमुनयश्चपतिव्रताः॥दौर्भाग्यंघ्नन्तुतेसर्वेशांतिं
यच्छन्तुसर्वदा ॥ पादगुल्फोरुजंघासुनितंबोदरनाभिषु॥ स्तनोरुबाहुहस्ताग्रग्रीवास्वंसांगसंधिषु॥नासाललाटकर्णभ्रूकेशांतेषुचयत्स्थितम्
तदापोघ्नंतुदौर्भाग्यंशांतिंयच्छंतुसर्वदा ॥ एवमभिषिच्ययजमानस्यपश्चात्तिष्ठन्सव्यपाणिगृहीतकुशांतरितेयजमानमूर्द्धनिसार्षपतैलमौदुं
बरेणस्रुवेणजुहुयात् । ॐमितायस्वाहा । ॐसंमितायस्वाहा । ॐशालायस्वाहा । ॐकटंकटायस्वाहा । ॐकूष्मांडायस्वाहा । ॐराजपु
त्रायस्वाहा ॥ इतियजमानस्त्यागंकुर्यात्।इध्माधानादिकृत्वापूर्वोक्तैःषड्भिर्मंत्रैश्चरुंहुत्वाप्रणीताविमोकांतंकृत्वाचरुशेषेणाग्नेरभिषेकशालायां ॥ ३३ ॥
चैन्द्र्यादिदिक्षुलोकपालेभ्योबलीन्दद्यात्॥इंद्रायनमः। अग्नये० । यमाय०निर्ऋतये०।वरुणाय०।वायवे०।सोमाय०। ईशानाय०।ब्रह्मणे०।अनं

ताय०।अथयजमानःस्नात्वा। शुक्लमाल्यांबरधरोगुरुणासहितोविनायकमंबिकांचपूर्वोक्ततद्गायत्रीभ्यांषोडशोपचारैःसंपूज्य कृताकृततंडुल
तिलयुक्तौदनंपक्वापक्वमत्स्यपक्वापक्वमांसत्रिविधसुरामूलकापूपपूरिकोंडेरकदध्यन्नपायसगुडमिश्रापिष्टलड्डुककुल्माषफलानिपूर्वोक्तमंत्रा
भ्यांविनायकायांबिकायैचतमुपहारंददामीतिदत्वाशिरसाभूमिंनत्वासुकुसुमसहितेनोदकेनपूर्वोक्तमंत्राभ्यामर्घ्यंदूर्वासर्षपपुष्पांजलिंचदत्वा
विनायकमंबिकांचोपतिष्ठेत्-रूपंदेहियशोदेहिभगंभगवन्देहिमे । पुत्रान्देहिधनंदेहिसर्वान्कामांश्चदेहिमे-इतिविनायकम्-रूपंदेहियशोदेहि
भगंभगवतिदेहिमे । पुत्रान्देहिधनंदेहिसर्वान्कामांश्चदेहिमे-इत्यंबिकानि।ततःशूर्पेकुशानास्तीर्योपहारशेषंतत्रनिधायचतुष्पथंगत्वातत्रमंत्रै
र्बलिंदद्यात्-बलिंगृह्णंत्विमेदेवाआदित्यावसवस्तथा॥मरुतोथाश्विनौरुद्राःसुपर्णाःपन्नगाग्रहाः॥ असुरायातुधानाश्चपिशाचामातरस्तथाःशा
किन्योयक्षवेतालायोगिन्यःपूतनाःशिवाः॥ जृंभकाःसिद्धगंधर्वानागाविद्याधरानगाः॥दिक्पालालोकपालाश्चयेचविघ्नंविनायकाः॥ जगतांशां
तिकर्तारोब्रह्माद्याश्चमहर्षयः॥माविघ्नंमाचमेपापंमासंतुपरिपंथिनः।सौम्याभवंतुतृप्ताश्चभूतप्रेताःसुखावहाः॥ ततःआचम्यगृहंगत्वाऽचार्यायव
स्त्रद्वयंऋत्विग्भ्योऽन्येभ्यश्चयथाशक्तिदक्षिणांदत्वा विनायकांबिकयोरुत्तरपूजांकृत्वाविसृज्याचार्यायप्रतिपाद्यविभूतिंधृत्वाऽग्निंविसृज्य
ब्राह्मणान्भोजयेत् । कर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् । । इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेविनायकशांतिः॥ (अथरुद्रविधिः)। तत्रपुरश्चरणविधिर्हे
माद्रौ । कृच्छ्रमादौस्वयंकर्तापराकंचतथापुनः ॥ स्नातईशंसमभ्यर्च्यउषित्वासप्तशर्वरीः॥ जपेद्रुद्रांस्तथाजप्त्वातदंतेप्राशयेद्घृतम् ॥
अपरेहनिसंजातेसमाप्यैवंव्रतंपुनः । भास्कराभिमुखोभूत्वातद्दिनेतान्जपेद्बहून् ॥ भूयश्चाह्निपरेरुद्रंसंपूज्यविधिवत्ततः । घृताक्तैर्बि

ल्वपत्रैश्चरुद्रहोमंप्रकल्पयेत् ॥ एवंसम्यक्कृतेनूनंकृतोसौजायतेद्विजः॥ साक्षाद्रुद्रोमहातेजास्ततःकामांश्चसाधयेत् । रुद्रविनियोगस्त्रेधा । जपेहोमेऽभिषेकेचरुद्राणांजपहोमार्चनविधिंव्याख्यास्यामइतिमहार्णवेबौधायनोक्तेः । किंजप्येनामृतत्वंनोब्रूहिशतरुद्रियेणेतिजाबालश्रुतेश्च । जपशब्देनकेवलोजपउच्यतेइतिकेचित् । अन्येतुमंत्रजपमात्रेदशांशहोमस्यांगत्वाद्दशांशादिहोमविशिष्टोजपोविधीयतइत्याहुः । एतेनहोमरुद्रतर्पणादिअभिषेकरुद्रेचब्राह्मणभोजनंसिद्धम् । जपादिरुद्रश्चपंचधारूपंरुद्रोरुद्रीमहारुद्रोतिरुद्रश्चेतिएकादशगुणवृद्ध्या । तत्ररूपंनामनमकचमकरूपम् । अन्येषांलक्षणमाहमहार्णवेशातातपः । षडंगैकादशीरुद्रोरुद्रद्व्येकादशरुद्रतः।एकादशभिरेताभिर्महारुद्रश्चकथ्यते ॥ एकादशमहारुद्रैरतिरुद्रइतीरितः॥ अस्यार्थः । षडंगाषडंगन्याससहिताएकादशरुद्राणांसमाहारःएकादशीरुद्रइत्युच्यते । षडंगेत्युपलक्षणम् । पंचांगरुद्राणामितिबौधायनोक्तेः । तत्पाठेचप्रकारोबौधायनोक्तेः । नमस्तेरुद्रमन्यवइत्येकादशानामनुवाकानामेकंजपेदिति । अस्यार्थः । सर्वनमकानुवाकान्पठित्वाद्यंचमकानुवाकंपठेत् । पुनःसर्वनमकानुवाकान्पठित्वाद्वितीयंचमकानुवाकंएवमेकादशवारमिति । तथाचहेमाद्रौ । कौशिकः । सद्यादिपंचवक्त्रांश्चचमकादिततोजपेत् ॥ पुनरेवजपेत्सर्वंद्वितीयंचमकंतथा ॥ एवमेकादशगुणंक्रमेणचमकांस्तथा ॥ रुद्रैकादशिनीत्वेषासर्वकामफलप्रदा ॥ एकादशगुणासैवरुद्रइत्यभिधीयते रुद्रएकादशगुणोमहानित्यभिधीयते ॥ महानेकादशगुणस्त्वतिरुद्रइहोच्यते ॥ अत्रचमकभेदात्संज्ञाविरोधोनदोषाय ॥ अथरुद्रजपादिविधिः । हेमाद्रौबौधायनः । अथातः पंचांगरुद्राणांन्यासपूर्वकंजपहोमार्चनविधिंव्याख्यास्यामः । यातेरुद्रेतिशिखायाम्।अस्मिन्महत्यर्णवेइतिशिरसि । सहस्राणीतिललाटे । हं

सः शुचिषदिति भ्रुवोर्मध्ये । त्र्यंबकंयजामहइतिनेत्रयोः।नमःस्रुत्यायेतिकर्णयोः।मानस्तोकइतिनासिकायाम् । अवतत्येतिमुखे।नीलग्रीवौद्वौकं
ठे । नमस्तेअस्त्वायुधायेतिबाह्वोः।यातेहेतिरित्युपबाह्वोः।येतीर्थानीतिहस्तयोः । सद्योजातमितिपंचानुवाकान्पंचस्वंगुलिषु।नमोवःकिरिके
भ्यइतिहृदये । नमोगणेभ्यइतिपृष्ठे । नमोहिरण्यबाहवइतिपार्श्वयोः।विज्यंधनुःकपर्दिनइतिजठरे । हिरण्यगर्भइतिनाभौ । मीढुष्टमइतिक
ट्याम्।येभूतानामधिपतयइतिगुह्ये । सशिराजातवेदाइतिअपाने । मानोमहांतमित्यूर्वोः।एषतइतिजान्वोः । संसृष्टजिदितिजंघयोः।विश्वंभूत
मितिगुल्फयोः ॥ येपथामितिपादयोः॥अध्यवोचदितिकवचम् । नमोबिल्मिनइत्युपकवचम्।नमोअस्तुनीलग्रीवायेतितृतीयनेत्रम् । प्रमुंचध
न्वनइत्यस्त्रम् । यएतावंतश्चेतिदिग्बंधः । ॐ नमोभगवतेरुद्रायेतिनमस्कारंन्यसेत् । ओंकारंमूर्ध्निविन्यस्यनकारंनासिकाग्रतः ॥ मोकारंतु
ललाटेवैभकारंमुखमध्यतः ॥ गकारंकंठदेशेतुवकारंहृदिविन्यसेत् ॥ तेकारंदक्षिणेहस्तेरुकारंवामतोन्यसेत् ॥ द्राकारंनाभिदेशेतुयकारंपा
दयोर्न्यसेत् ॥ सद्यंचपादयोर्न्यस्यवामंन्यस्योरुमध्यतः ॥ अघोरंहृदिविन्यस्यमुखेतत्पुरुषंन्यसेत् ॥ ईशानंमूर्ध्निविन्यस्यहंसोनामसदाशि
वः ॥ हंसहंसेतियोब्रूयाद्धंसोनामसदाशिवः ॥ एवंन्यासविधिंकृत्वाततःसंपुटमारभेत् ॥ त्रातारमिंद्रत्वन्नोअग्नेसुगन्नःपंथामसुन्वंतंतत्वायामि
आनोनियुद्भिर्वयंसोमतमीचानमस्तेरुद्रास्योनापृथिवीत्येतत्संपुटमुद्रादीन्दिक्षुविन्यस्यैवमेवात्मनिरौद्रीकरणंकृत्वा । त्वगस्थिगतैःपापैः
प्रमुच्यतेसर्वभूतेष्वपराजितोभवति । यक्षगंधर्वभूतप्रेतपिशाचब्रह्मराक्षसयमदूतशाकिनीडाकिनीसर्पश्वापदतस्कराद्युपघाताद्युपद्रवाः । स
र्वेज्वलंतंपश्यंतुमांरक्षतुमनोज्योतिरितिवोध्याग्निर्मूर्धानंमर्माणितेजातवेदाइतिगुह्योनाभिहृदयमुखशिरःस्वभिमंत्र्यात्मरक्षाकर्तव्याशिवसं

कं लपं हृदयं पुरुषसूक्तं शिरउत्तरनारायणं शिखाअप्रतिरथं कवचं शतरुद्रियामस्त्रं पंचांगं सकृज्जपेदष्टांगं प्रणम्य हिरण्यगर्भोय: प्राणतोब्रह्मजज्ञानं
महीद्यौरुपश्वासयाग्नेनययातेअग्नेयथावस्वाहेत्यष्टर्चोजपेदथात्मानं रुद्ररूपं ध्यायेत् । शुद्धस्फटिकसंकाशं त्रिनेत्रं पंचवक्त्रकम् ॥ गंगा
धरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम् ॥ नीलग्रीवं शशांकांकं नागयज्ञोपवीतिनम् ॥ व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम् ॥ कमंडल्व
क्षसूत्राभ्यामन्वितं शूलपाणिनम् ॥ ज्वलंतं पिंगलजटाशिखामुद्योतकारिणम् ॥ अमृतेनाप्लुतं हृष्टमुमादेहार्द्धधारिणम् ॥ दिव्यासिं
हासनासीनं दिव्यभोगसमन्वितम् ॥ दिग्देवतासमायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम् ॥ नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम् । सर्वव्यापि
नमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम् ॥ एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक्ततो यजनमारभेत् ॥ हंसइतिईशानं मूर्ध्नि विन्यस्य हंसहंसेति ब्रूयात् । एवमुक्तो
हंसो नाम सदाशिवो भवतीत्यर्थः । अत्र पंचांगन्यास उक्तः ॥ शिखाद्यस्त्रांतमेकेत्रिंशदंगन्यासः प्रथमः ॥ मूर्धादिपादांतं दशांगन्यासो द्वितीयः ।
पादादिमूर्धांतं पंचांगन्यासस्तृतीयः मस्तकादिगुह्यांतं पंचांगन्यासश्चतुर्थः ॥ गुह्यादिमस्तकांतं पंचांगन्यासः पंचम इति । पंचांगरुद्राणा
मित्युपक्रमाद्बौधायनमते पंचैव न्यासाः । शातातपेन तु षष्ठोपिन्यास उक्तः । षडंगैकादशींरुद्रइत्युक्तेः । स च प्रजननादिसर्वांगपर्यंतं षोड
शांगेषु कर्तव्यः । बौधायनेनाभिषेकप्रकरणे तदुक्तेरिति महार्णवः । हेमाद्रौ कौशिकेन संकल्प्य जपहोमावित्युपक्रम्य न्यासद्वयं प्रकारांतरेणो
क्तम् । न्यासं भवादिभिः कुर्यान्नमोंतैः प्रणवान्वितैः ॥ भवं च पादयोर्न्यस्य शर्वं न्यस्योरुमध्यतः ॥ ईशानं गुह्यदेशे तु नाभौ पशुपतिं न्यसेत् ॥ रुद्रं
च हृदये न्यस्य मुखे चोग्रं तु विन्यसेत् ॥ भीमं ललाटपट्टे च महांतं शीर्षिण विन्यसेत् ॥ तथैवांत्यानुवाकस्य मंत्रैर्द्वादशभिः शुचिः ॥ न्यासं कृत्वा

तुलोम्येनवर्जयित्वाभिचारकम्।आद्यंतुपादयोर्न्यस्यद्वितीयंजानुदेशतः॥ऊर्वोस्तृतीयंविन्यस्यचतुर्थंगुह्यदेशतः॥ पंचमंनाभिदेशेतुषष्ठंतुहृ
दयेन्यसेत्॥सप्तमंकंठदेशेतुमुखेचाष्टममुत्तमम्।नवमंनासिकायांतुदशमंनेत्रयोर्द्वयोः॥ एकादशंललाटेतुद्वादशंशीर्ष्णिविन्यसेत्॥ त्रयोदशं
कवचंहुंकृत्वास्त्रेतुफट्ततइति॥ अथरुद्रहोमविधिः। हेमाद्रौबौधायनः। रुद्रैकादशिनीजाप्येत्रयस्त्रिंदशथाहुतीः॥ रुद्रेशतत्रयंप्रोक्तंषष्ट्या
त्र्यधिकयायुतम्॥ रुद्रेलघुरुद्रइत्यर्थः॥ चत्वारश्चमहारुद्रेसहस्राःसप्तवर्जिताः॥ चत्वारिंत्सहस्राश्चकर्तव्याश्चतुरुत्तराः॥ ऊनाश्चसप्तसप्तत्या
ह्यतिरुद्रेविनिश्चयः॥ होमश्चनमःशंभवेतिमंत्रेणेतिहेमाद्रिः। तथाचतन्मतेमंत्रविभागोहोमेनास्ति। महार्णवस्तुश्रुतिषुनानाविधमंत्रविभा
गाम्नातंचयेनप्रकरणस्थमप्यपेक्षितत्वाद्ग्राह्यमित्याह। तत्रहोमस्त्रेधा। समग्रहोमोदशांशहोमः शतांशहोमश्चेति॥ तत्राद्यःप्रधानभूतोज
पांगभूतश्च। उत्तरौत्वंगभूतावेवेतिमहार्णवः॥ त्रिष्वपिपक्षेषुमंत्रविभागःषोढा। एकधात्रेधाषोढाषोडशधाअष्टचत्वारिंशद्धाएकोनसप्तत्युत्त
रशतधाचेति। तत्रत्रेधाविभागस्त्रेधाविभक्तंजुहोति। तत्रद्वयेलोकाइतिश्रुत्योक्तः।षोढाविभागेपितिस्रउत्तराआहुतीर्जुहोति। षट्संपद्यंतेषड्वाऋ
तवःश्रुत्योक्तः।षोडशधाविभागोपि। अपिवाप्रथमादुपक्रम्यनमस्तक्षभ्यइति।जानुदघ्नेधारयमाणोजुहोतिरथकारेभ्यश्चवइत्युपक्रम्यनमःस्वा
युधायेतिनाभिदघ्नेशेषेणाप्रागवतानेभ्यआस्यदघ्नेहुत्वासहस्राणिसहस्रशइतिदशवदानान्हुत्वा अन्वारोहान्जुहोति। नमोरुद्रेभ्योयेपृथिव्या
मिति।जानुदघ्नेधारयमाणोनमोरुद्रेभ्योयेन्तरिक्षइतिनाभिद नमोरुद्रेभ्योयेदिवीत्यास्यदघ्नेहुत्वेतिबौधायनः।एकोनसप्तत्युत्तरशतविभागस्तु
अथैकत्वादेकंवाक्यमितिन्यायेन शाकपूण्याद्युक्तोभयतोनमस्कारत्वादिनावसिद्धः॥ तत्रप्रथमानुवाकः। पंचदशर्चइतिपंचदशमंत्राःगद्वि

तीये।त्रयोदशयजूंषीतितावंतस्तृतीयचतुर्थयोः।प्रत्येकंसप्तदशयजूंषिपंचमषष्ठयोः।प्रत्येकंपंचदशपंदशचयजूंषिसप्तमेषोडशअष्टमेसप्तदश।
नवमेएकोनविंशतिः।दशमेद्वाशर्चः।एकदाशेशर्चःत्रिणिचयजूंषीति। एकोनसप्तत्युत्तरशतमंत्राःअस्मिंश्चपक्षेद्वितीयानुवाकमारभ्यानवमानु
वाकपर्यन्तंनमस्कारादिनमस्कारांतंयजुरितिशाकपूणिः।नमस्काराद्येकंयजुरितियास्कः। महार्णवस्तुशाकपूणिविहितमुभयतोनमस्कारत्वं
द्वितीयतृतीयचतुर्थानुवाकविषयम्।यास्कोक्तंचनमस्कारादित्वंपंचमादिनवमांतंयथा।शिष्टाचारादित्याह। अस्मिंश्चपक्षेदेवानांहृदयेभ्यइतिमं
त्रशेषतदुत्तरमंत्रचतुष्टयेनुषज्यते। जपादौतुविभागाभावान्नानुषंगः।अष्टचत्वारिंशद्विभागस्तुअष्टानुवाकाः।अष्टौयजूंषीतिकाशकृत्स्नोक्तेर्द्वि
तीयानुवाकप्रभृतिनवमान्तैरनुवाकैरष्टौमंत्राःइतरानुवाकेषुत्वनंतरपक्षोक्तोमंत्राविभागइति। तत्ररूपजपेदशांशहोमोदशवारंजपाभावात्।
एवमेकादशिनीजपेशतांशहोमोनास्ति। एकादशिनीदशांशहोमेएकेनैवरूपेणहोमः। अवशिष्टैकरूपस्यदशांशहोमोनास्ति। एवंलघुरुद्र
महारुद्रादावप्यवशिष्टरूपस्यनास्तीतिमहार्णवः। पितृचरणास्तुरूपाहुतीनांदशांशसंभवादष्टचत्वारिंशत्पक्षेपंचाहुतयः। एकोनसप्तत्युत्त
रशतपक्षेसप्तदशांताश्चाद्यैर्मंत्रैस्सद्यांतैर्वाएवमेकादशिन्यादिजपेपि। अवशिष्टरूपेदशांशःसंभवतीत्याहुः।अत्रमूलंनलब्धम्। केचित्त्ववशि
ष्टरूपेपूर्वोक्तवचनान्नमःशंभवमंत्रेणहोमइत्याहुः। एवंमहारुद्रादावपिद्रष्टव्यम्। अयंचषोढाविभागोनमकेष्वेव। चमकेषुतुविभागमाह। बौधा
यनः। महार्णवे। अग्नाविष्णूसजोषसेइतिचतुर्गृहीतंहुत्वा। वाजश्चमेप्रसवश्चमइतिसततांवसोर्धारांजुहोत्यामंत्रसमापनादिति। आमंत्रसमा
पनादितिसर्वचमकानुवाकैरेकाहुतिरित्यर्थः। तथाचसर्वनमकानुवाकहोमांतेअग्नावित्यचैकाहुतिः। अवशिष्टचमकाध्यायेनापरेत्याहुर्द्वित

यमितिकेचित्।अन्येत्वनुवाकभेदादेवद्वितीयाद्यनुवाकेषु भेदासिद्धेः प्रथमानुवाकसमाप्तिरेवात्रोच्यते । तथाचाद्यचमकानुवाकेद्वेआहुती द्वितीयादिचमकानुवाकेदशेत्याहुः । तथाचद्वेआहुतीद्वादशवा आहुतयइतिपक्षद्वयंसिद्धम् । तृतीयोपिपक्षोर्थसिद्धोमहार्णवउक्तः । तथाहि । नमस्तेरुद्रमन्यइत्येकादशानामनुवाकानामेकमेवंजपेदितिवौधायनेनद्वितीयादिवदाद्यस्यापिचमकानुवाकस्यसमस्तस्यजपेएकमंत्रत्वंबो धितम् । जपानुसारीचहोमः।अतःसर्वनमकानुवाकहोमांतेसमस्ताद्यचमकानुवाकेनहोमः।एवमुत्तरेष्वप्यनुवाकेष्वित्येकादशाहुतयइतिअय मेवचपक्षोमुख्यः । आहुतिगणनायामस्यैवलैंगोक्तेः । इदानींतुशिष्टाद्वादशाहुतिपक्षमाश्रित्यदशाहुतिपक्षमेवकुर्वन्ति।अथैकादशिन्यादिहोमे कुंडनिर्णयार्थंचमकद्वादशाहुतिपक्षमाश्रित्यदशांशहोमे चावाशिष्टरूपाहुतित्यागमाश्रित्याहुतिसंख्योच्यते । एकादशिन्यांसमग्रहोमेप्रतिमं त्रपक्षेआहुतयः एकसप्तत्यधिकाष्टादशशती । द्विहस्तंकुंडम् । तत्रैवाष्टाचत्वारिंशत्पक्षेचत्वारिंशदधिकापंचशती । एकहस्तंकुंडम् । लघुरुद्रेसमग्रहोमेप्रतिमंत्रपक्षेविंशत्साहस्रीपंचशतानिएकाशीतिश्च । त्रिहस्तंकुंडम् । तत्रैवाष्टाचत्वारिंशत्पक्षेपंचसहस्राणिनवशतानिच त्वारिंशच्च । द्विहस्तंकुंडम् । महारुद्रेसमग्रहोमेप्रतिमंत्रपक्षेलक्षद्वयंषड्विंशतिसहस्राणित्रिशतीएकनवतिश्च। षड्ढस्तंकुंडम् । तत्रैवाष्टाचत्वा रिंशत्पक्षेपंचषष्टिसहस्राणिशतत्रयंचत्वारिंशत् । चतुर्हस्तंकुंडम्।अतिरुद्रेसमग्रहोमेप्रतिमंत्रपक्षेचतुर्विंशतिलक्षाणिनवतिसहस्राणिएकाधिक शतत्रयंच । अष्टहस्तंकुंडम्।तत्रैवाष्टाचत्वारिंशत्पक्षेसप्तलक्षाणिअष्टादशसहस्राणिसप्तशतीचत्वारिंशच्च।षड्ढस्तंकुंडम् । एकादशिनीजपदशांशहोमेप्रतिमंत्रपक्षेएकाशीतिद्व्यधिकशतम्।एकहस्तंकुंडम्।तत्रैवाष्टाचत्वारिंशत्पक्षेषष्टिः । अरत्निमात्रंकुंडम् ।लघुरुद्रेजपदशांशहोमेप्रतिमं

त्रपक्षेद्वेसहस्रेद्विपंचाशच्च।द्विहस्तंकुंडम् । तत्रैवाष्टाचत्वारिंशत्पक्षेषट्शती।एकहस्तंकुंडम् । तत्रैवाष्टाचत्वारिंशत्पक्षेषट्सहस्राणिपंचाशता
निचचत्वारिंशच्च।द्विहस्तंकुंडम्।अतिरुद्रजपेदशांशहोमेप्रतिमंत्रपक्षेलक्षद्वयंएकोनपंचाशत्सहस्राणिचतुर्विंशतिश्च।षड्ढस्तंकुंडम्।तत्रैवाष्टाच
त्वारिंशत्पक्षेएकसप्ततिसहस्राण्यष्टशतीअशीतिश्च ॥ चतुर्हस्तंकुंडम्॥ त्रिधाविभागादिपक्षास्तुनप्रचरंतीतितद्गणनानोक्ता।एतेषांकरणरज्जु
र्वाजपेय्याम्।विस्तारांगुलमानमेककरतोयावद्दशस्युर्जिना वेदत्रीणिकुसागरःशरयवोपेताभुजंगांबुधिः ॥ निष्पादांबुधिसायकावियवमंकेष्व
र्धयुग्रामषट् नागांगान्ययवानिदङ्मुनियवेनोनाश्वषट्पर्वताः ॥ रुद्रेमंडपपरिमाणमाहसएव परशुरामः ॥ मंडपोष्टगुणात्कुंडात्कुंडहोमानु
सारतः ॥ अथरुद्रवेदिः ॥ तत्ररुद्रहोमस्यग्रहमखविकृतित्वादीशानकोणेवेदिः ॥ ग्रहवेदिरपितत्रैवेतिकेचित् । कुंडस्यप्रागुदीच्यांवाप्राच्या
मुत्तरतोपिवा । चतुरश्रंचतुर्द्वारंकर्तव्यंग्रहपीठकमितिगोभिलोक्तेःप्राच्यामुदीच्यांवेत्यन्ये।अपरेतुग्रहवेदिरेवरुद्रवेदिः। अतिरिक्ततत्सावेप्रमा
णाभावादितिवदंति।वयंतुरुद्रहोमेमंत्रहोमत्वात्तांत्रिकीवेदिः।तथाचमंडपमध्यनवांशेतुलापुरुषवद्वेदिःकार्या ।कुंडंचतदीशानेतुलापुरुषवत् ।
ग्रहवेदिस्तुकुंडादीशानादौमंडपांतर्बहिर्वाग्रहमखेतथाविधानात् । नचरुद्रहोमस्यनियतंशांतिरूपत्वंयेनग्रहमखविकृतित्वंस्यात्।काम्यस्या
पितस्यसत्त्वादितिवदामः । गुर्जरपरशुरामोपि तत्रैकावेदिकाकार्यायज्ञमण्डपमध्यतः । मध्यस्तंभांतरंयावत्तावन्मानकरोच्छ्रयेत्याह ।
महार्णवस्तुकुंडमंडपऋत्विक्संख्यावसोर्धारादिचायुतहोमवत्कार्यमित्याह । अथरुद्रयंत्रंवेद्युपरिवस्त्रेशिष्टाःकुर्वन्तीतितदुच्यते । स्कान्दे ।
प्रणम्यजगतामीशमुमादेहार्द्धधारिणम् ॥ यंत्रोद्धारमहंवक्ष्येरुद्रकल्पानुसारतः । मध्येवृत्तंसमालिख्यतन्मध्येचदशाक्षरम् ॥ बहिरष्टदलंपद्मं

ततःषोडशपत्रकम् ॥ चतुर्विंशतिपत्राक्षंद्वात्रिंशत्पत्रकंतथा ॥ चत्वारिंशत्पत्रकंतुवृत्तंसूर्यसमप्रभम् ॥ पंचपद्मात्मकंवृत्तंचतुरश्रंचभूगृहम्॥ सत्त्वंरजस्तमश्चेतित्रिगुणैःपरितोवृतम् ॥ चतुर्द्वारंद्वारदेशेबहिर्नागसमावृतम्॥रुद्रपीठमितिख्यातंदेवतास्तत्रविन्यसेत्॥ चत्वारिंशच्छतंचैकं देवतानामुदाहृतम् ॥ कर्णिकामध्यदेशेतुरुद्रंपंचास्यमालिखेत् ॥ नमोभगवतेरुद्रायेतितारादिकंन्यसेत् ॥ सोयंदशाक्षरोमंत्रःसर्वकामार्थसिद्धिदः ॥ प्रणवादिनमोंतानिपंचास्यानिततःपरम् ॥ सद्योजातंवामदेवमघोरंतदनंतरम् ॥ ततस्तत्पुरुषंप्रोक्तमीशानंपंचकंक्रमात्।प्रधानमिदमाख्यातंप्रथमावरणेततः ॥ दलेष्वष्टसुनद्यादीन्पूर्वादिक्रमतोन्यसेत् ॥ पूज्यपूजकयोर्मध्येप्राचस्यािद्यंत्रलेखने ॥ आदौनंदिमहाकालौगणेशवृषभौक्रमात् । अनंतरंभृंगिरिटिस्कंदोमाचंडसंज्ञकाः ॥ षोडशारेततःपद्मेद्वितीयावरणेयजेत् ॥ अनंतंचतथासूक्ष्मंशिवंचैकपदंतथा॥ एकरुद्रंत्रिमूर्तिंचश्रीकंठंवामदेवकम् । ज्येष्ठंश्रेष्ठंतथारुद्रंकालंकलविकरणम्॥ बलंबलविकरणंबलप्रमथनंतथा ॥ तृतीयावरणेपद्मेचतुर्विंशद्दलेतथा ॥ अणिमामहिमाचैवलघिमागरिमातथा॥ प्राप्तिःप्राकाम्यमीशित्वंवशित्वंचाष्टभूतयः ॥ततःपरंक्रमेणैवन्यसेद्ब्राह्म्यादिदेवताः॥ ब्राह्मीमाहेश्वरीचैवकौमारीवैष्णवीतथा॥ वाराहींद्रीचचामुंडाचंडिकाचेतिताःक्रमात्॥ततोष्टस्वसितांगादीन्भैरवान्विन्यसेत्पुनः॥असितांगोरुरुश्चंडःक्रोधउन्मत्तभैरवः॥कालभीषणसंहाराभैरवाश्चाष्टकीर्तिताः॥द्वात्रिंशत्पत्रकेपूर्वंभवाष्टकमुदाहृतम् ॥ भवःशर्वेशानपशुपतिरुद्रोग्रभीमकाः॥ महांश्चैवेतिव्याख्याताभवाद्यष्टौप्रकीर्तिताः॥ततोनंतोवासुकिश्चतक्षकश्चकुलीरकः॥ कर्कोटकःशंखपालःकंबलोश्वतरस्तथा ॥ ततोष्टसुन्यसेद्वैन्यंपृथुंहैहयमर्जुनम्॥शाकुंतलेयंभरतंनलंराममितिक्रमात ॥ततःकुलाचलानष्टौदलेष्वष्टसुविन्यसेत् ॥ हिमवान्निषधोविन्ध्योमाल्यवान्पा

यात्रकः॥मलयोहेमकूटश्चगंधमादनसंज्ञकः ॥चत्वार्यावरणान्येवंपंचमावरणेततः ॥चत्वारिंशद्दलेपद्मेपंचमावरणेन्यसेत्॥इंद्राद्यष्टौलोकपालान
ष्टसुक्रमशोलिखेत् ॥इंद्रमग्निंयमंचैवनिर्ऋतिंवरुणंतथा॥वायुंकुबेरमीशानंदलेष्वष्टसुविन्यसेत्॥इंद्रादिलोकपालानामष्टौशक्तीस्ततोलिखेत् ॥
शचीस्वाहाचवाराहीखड्गिनीवारुणीतथा॥मृगारूढाचकौबेरीशूलिनीचतथाष्टमी॥ततोष्टानाम ायुधानिवज्रादीन्यष्टसुन्यसेत् ॥वज्रशक्तीदंडख
ड्गपाशांकुशगदाअपि ॥त्रिशूलंलोकपालानामायुधानिक्रमाल्लिखेत्॥ततोष्टौवाहनान्येषामष्टसुक्रमशोलिखेत्॥ऐरावतंतथामेषंमहिषंश्वेतसंज्ञि
तम् ॥ मकरंचमृगंचैवनरंचवृषभंतथा॥ऐरावतादयोथाष्टदिग्गजास्तदनंतरम् ॥ऐरावतःपुंड रीकोवामनःकुमुदोंजनः॥ पुष्पदंतःसार्वभौमःसुप्र
तीकश्चदिग्गजाः ॥ भूगृहांतःपुनर्लेख्याःपंचपद्मात्मकाद्बहिः ॥ इंद्रंविन्यस्यपूर्वस्यामाग्नेय्यामग्निमेव च ॥ दक्षिणस्यांयमंचैवनैर्ऋत्यांनिर्ऋ
तिंतथा ॥ प्रतीच्यांवरुणंवायुंवायव्यांविन्यसेत्ततः॥ कुबेरंचैवकौबेर्यामीशान्यामीशमालिखेत् ॥ विरूपाक्षंतुविन्यस्यआग्नेयामग्नियोगतः॥
नैर्ऋत्यांनैर्ऋतेयोगेविश्वरूपंचविन्यसेत् ॥ वायव्यांवायुयोगेचलिखेत्पशुपतिंतथा ॥ ईशान्यामूर्ध्वलिंगंचन्यसेदीशानयोगतः ॥ प्रागादिक्रम
तोलेख्याःशेषाद्याभूगृहाद्बहिः ॥ विप्रवर्णश्वेतरूपंसहस्रफणमंडितम् ॥ शेषंविन्यस्यपूर्वस्यांपूजयेदुपचारकैः ॥ तक्षकंवैश्यवर्णंचनीलंपंच
शतैःफणैः ॥ युक्तमुत्तुंगकायंचआग्नेय्यांदिशिविन्यसेत् ॥ अनंतंविप्रवर्णंचतथाकुंकुमवर्णकम् ॥ सहस्रफणसंयुक्तंदक्षिणस्यांप्रपूजयेत् ॥
वासुकिंक्षत्रियंपीतवर्णंसप्तशतैःफणैः ॥ युक्तमुत्तुंगकायंचनैर्ऋत्यांदिशिविन्यसेत् ॥ शंखपालंक्षत्रियंचपीतंसप्तशतैःफणैः ॥ युक्तमावाह्यवा ॥ ३८ ॥
रुण्यांपूजयेद्गंधधूपकैः ॥ महापद्मंवैश्यवर्णंयुक्तंपञ्चशतैःफणैः॥ युक्तमुत्तुंगकायंचवायव्यांदिशिपूजयेत् ॥ कंबलंशूद्रवर्णंचकृष्णंत्रिंशत्फणै

र्युतम् ॥ कौबेर्यांदिशिविन्यस्यपूजयेच्चविधानतः॥ कर्कोटकंशूद्रवर्णंश्वेतंत्रिंशत्फणैर्युतम्।ईशान्यांदिशिविन्यस्यपूजयेद्विधिवत्ततः। रुद्रपी
ठमिदंसर्वरुद्रकृत्येषुविश्रुतम्। शंभुनास्वयमाख्यातंभक्तानुग्रहकाम्यया॥ कुंकुमागरुकर्पूरैर्भूर्जपत्रेथवा पटे ॥ लिखितंपूजितंभक्त्यासर्व
कामार्थसिद्धिदम्॥ यंत्रंमंत्रमयंप्रोक्तमाख्यातादेवतेतिच॥पूजनीयंप्रयत्नेनतेनेदंदेवतामयम्॥नाग्निचोरभयंतत्रनचराजभयंक्वचित्॥यत्रेदंलि
खितंयंत्रंपूज्यतेविधितःसदा॥ अथरुद्रप्रयोगः ॥ देशकालौसंकीर्त्यअमुकफलावाप्त्याश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंस्वयंब्राह्मणद्वारावामुकरुद्रज
पंकरिष्ये इतिसंकल्प्य तदंगतयागणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यब्रह्मर्त्विग्वरणानिकृत्वादेवालयादौजपंसमाप्य
भद्रंकर्णेभिरितिमंडपंप्रविश्यकृतस्यामुकजपस्यदशांशेनप्रतिमंत्रपक्षेणाष्टचत्वारिंशत्पक्षेणवातिलद्रव्येणहोमंकरिष्ये इतिसंकल्प्यगणे
शंसंपूज्यसर्षपविकिरणादिमंडपप्रतिष्ठांतंग्रहमखवत्कृत्वाग्निप्रतिष्ठाप्यग्रहवेद्यांग्रहान्प्रतिष्ठाप्यरुद्रवेदिस्थवस्त्रलिखितरुद्रपीठेदेवाताःस्थाप
येत्। तन्मध्ये। ॐनमोभगवतेरुद्राय। तत्रैवदिक्षु। सद्योजातः। वामदेवः। अघोरः। तत्पुरुषः। ईशानः। ततःपूर्वादि। नंदीमहाकालः
गणेश्वरः।वृषभः।भृंगिरिटिः।स्कंदः।उमा।चंडीश्वरः।इतिप्रथमावरणम्।अनंतः।सूक्ष्मः।शिवः।एकपात्।एकरुद्रः। ।त्रिमूर्तिः।श्रीकंठः।वामदेवः।
ज्येष्ठः।रुद्रः।कलः।कलविकरणः।बलः।बलविकरणः।बलप्रमथनः।इतिद्वितीयावरणम्॥अणिमा।महिमा। लघिमा।गरिमा।प्राप्तिः। प्राकाम्यम्।
ईशिता।वशिता।ब्राह्मी।माहेश्वरी।कौमारी।वैष्णवी।वाराही।इंद्राणी।चामुंडा।चंडिका।असितांगभैरवः। चंडभैरवः।क्रोधभैरवः।रुरुभैरवः।उन्म
त्तभैरवःकालभैरवः।भीषणभैरवः।संहारभैरवः॥ इतितृतीयम्।भवः।शर्वः।ईशानः।पशुपतिः।रुद्रः।उग्रः।भीमः।महान्।अनंतः।वासुकिः।तक्षकः।

कुलीरः । कर्कोटकः । शंखपालः । कंबलः । अश्वतरः । वैन्यः।पृथुः । हैहयः। अर्जुनः । शाकुंतलेयः। भरतः । नलः । रामः । हिमवान्। निषधः । विंध्यः । माल्यवान् । पारियात्रः । मलयः । हेमकूटः । गंधमादनः । इतिचतुर्थावरणम् ॥ इंद्रः । अग्निः । यमः । निर्ऋतिः । वरुणः । वायुः । कुबेरः । ईशानः । शची । स्वाहा । वाराही । खड्गिनी । वारुणी । वायवी । कौबेरी । ईशानी । वज्रः । शक्तिः । दंडः । खड्गः । पाशः । अंकुशः । गदा । त्रिशूलम् । ऐरावतः । मेषः । महिषः । प्रेतः । मकरः । हरिणः । नरः । वृषभः । ऐरावतः । पुंडरीकः । वामनः । कुमुदः । अंजनः । पुष्पदंतः । सार्वभौमः । सुप्रतीकः । इतिपंचमावरणम् ॥ पूर्वेइंद्रः । आग्नेय्यामग्निर्विरूपाक्षश्च । दक्षिणेयमः नैर्ऋत्यांनिर्ऋतिर्विश्वरूपश्च । पश्चिमेवरुणः । वायव्यांवायुः पशुपतिश्च । उत्तरेकुबेरः । ईशान्यामीशानऊर्ध्वलिंगंच । पूर्वेशेषः । तक्षकः । अनंतः । वासुकिः । शंखपालः । महापद्मः । कंबलः । कर्कोटकः । इत्येतान् ।नमोंतै नाममंत्रैस्तत्स्थानेआवाह्य तदस्तु० गृहाणे० प्रतिष्ठाप्य संपूज्य तदीशान्यांकुंभेवरुणंसंपूज्यरुद्रपूजार्थंविप्रंवृणुयात । ततोग्रहमखवद्ग्रहादिभ्योहोमंकृत्वाघृताक्ततिलैरुद्रहोमंकृत्वारुद्रपीठदेवताभ्यएकैकामाज्याहुतिंहुत्वा दिक्पालादिभ्योरुद्रायक्षेत्रपालायचग्रहमखवद्बलिंदत्वा पूर्णाहुतिंवसोर्धारांचकृत्वापूर्णपात्रविमोकादिकर्मशेषंसमाप्याचार्यादिभ्योजपहोमश्रेयोगृहीत्वाऽचार्यादिभ्योदक्षिणांदद्यात् । ततआचार्यादयोरुद्रग्रहकलशोदकेनयजमानस्याभिषेकंकुर्युः। ततोयजमानोग्रहाणांरुद्रस्यचोत्तरपूजांकृत्वास्वशाखोक्तमंत्रेणविसृज्याचार्याय दत्वाग्निंसंपूज्य गच्छगच्छेतिविसृज्यमंडपमाचार्यायदत्वा ब्राह्मणान्भोजयित्वा यस्यस्मृ० प्रमादा० दितिजपित्वा कर्मसंपूर्णतांवाचयित्वा ।कर्मेश्वरार्पणंकृत्वासुहृद्युक्तोभुंजीत । इतिरुद्रपद्धतिः ॥

अथरुद्राभिषेकविधिः।हेमाद्रौमहार्णवेच।अथातोरुद्रस्नानार्चनविधिंव्याख्यास्यामः। आदितएवतीर्थेस्नात्वोपेत्यशुचिःप्रयतोब्रह्मचारीशुक्लवा
सास्तस्यदक्षिणाप्रत्यक्‌देशेतन्मुखः स्थित्वात्मनिदेवताः स्थापयेत्। प्रजननेब्रह्मातिष्ठतु।पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बा
ह्वोरिंद्रस्तिष्ठतु। जठरेअग्निस्तिष्ठतु। हृदयेशिवस्तिष्ठतु। कंठेवसवस्तिष्ठंतु। वक्त्रेसरस्वतीतिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोः
सूर्याचन्द्रमसौतिष्ठेताम्। कर्णयोरश्विनौदेवौतिष्ठेताम्। ललाटेरुद्रास्तिष्ठन्तु।मूर्ध्न्यादित्यास्तिष्ठंतु।पृष्ठेपिनाकीतिष्ठतु। पुरतः शूलीतिष्ठतु।
पार्श्वयोःशिवाशंकरौतिष्ठेताम्। सर्वतोवायुस्तिष्ठतु। ततोबहिः सर्वतोग्निर्ज्वालामालापरिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वंगेषुसर्वादेवतास्तिष्ठंतु। मां
रक्षंतु। अग्निर्वायुः सूर्यश्चंद्रमादिशआपःपृथिव्यौषधिवनस्पतयइन्द्रः पर्जन्यईशान आत्मापुनर्नमअग्निर्मेवाचिश्रितइति। यथालिंगमंगा
निसमृज्याथैनंगंधाक्षतधूपदीपैरात्मानंप्रत्याराधयेत्।आराधितोमनुष्यैस्त्वंसिद्धैर्देवासुरादिभिः॥आवाहयामि भक्त्यात्वांमांगृहाणमहेश्वर॥
त्र्यंबकंयजामहइत्यथैनमाराधयेत्॥आत्वावहंतुहरयः। सचेतसः। श्वेतैरश्वैः सहकेतुमद्भिः॥वाताजवैर्बलमद्भिर्मनोजवैरायाहिशीघ्रंममहव्या
यशर्वोमित्यावाह्य॥संस्थापितेत्वावाहनम्। सद्योजातंप्रपद्यामीत्यावाहनंददाति।भवेभवेनातिभवेभवस्वमामितिपाद्यम्।भवोद्भवायनमइति
अब्लिंगाभिश्चस्नानम्। अब्लिंगाआपोहिष्ठेत्याद्याः। अथाद्भिस्तर्पयति। भवंदेवंतर्पयामि।शर्वंदेवंतर्प०।ईशानंदेवंतर्प०।पशुपतिंदेवंत०।
रुद्रंदेवंत०।उग्रंदेवंत०।भीमंदेवंतमहान्तंदेवंतर्पया।मीतितर्पयित्वाज्येष्ठायनमइत्याचमनीयम्।श्रेष्ठायनमइतिमधुपर्कम्।कलविकरणायइतिपु
ष्पाणिसर्वभूतदमनायइतिधूपम्।मनोन्मनायनमइतिदीपम्।मनोन्मनायनमइतिकालेनैवेद्यम्।अथाष्टभिर्मंत्रैरष्टौपुष्पाणि। भवायदेवायनम

पुष्पंसमर्पयामि । शर्वायदेवाय० । ईशानाय०पशुपतये॥ रुद्रायदेवाय०॥भीमायदेवाय०।महतेदेवाय०।अथास्याघोरतनूरुपातिष्ठते।अथतै
स्यमूर्ध्निहिरण्यकलशेनसंततांधारांनिषिंचेन्मधुनासर्पिषापयसावेक्षुरसेननारिकेलोदकेनचाम्ररसेनवातदलाभेउदकेनवा । नमस्तेरुद्रमन्यव
इत्येकादशानामनुवाकानामेंकंजपेत्सर्वेषांपारेपुनराराधयेत् ॥ उत्तमाराधनेनतदेताद्विधानमुक्तम् । तेनाभिषिक्तेनोदकेनाक्षिभ्यामित्यनुवा
केनाग्लिंगाभिश्चापादात्संमृज्य पापक्षयार्थी । व्याधिविमोचनार्थी ।जीवनार्थी श्रीकामः।शांतिकामः।पुष्टिकामस्तुष्टिकामो।मोक्षार्थी।चकुर्या
देवंकुर्वन्सिद्धिमाप्नोति । आचार्यायदक्षिणांददाति । दशगाःसवत्साःसुवर्णभूषितावृषभैकादशास्तदलाभेएकांगांदद्यादित्याह भगवान्बो
धायनः । यद्यप्यत्रैकएवन्यासउक्तस्तथापिपूर्वोक्तन्यासपंचकमपिकार्यम् । रुद्राणांजपहोमार्चनविधिंव्याख्यास्यामइत्युक्त्वापंचन्यासोक्तेः।
अर्चनमभिषेकइतिमहार्णवः । आत्मानंप्रतीतिस्वशरीरेणमनसापूजयोदित्यर्थः । आराधितइतिमंत्रोमनसावाहनेगंधादौतुत्र्यंबकमं
त्रः । यद्यपिमानसपूजायांनैवेद्यंनोक्तंतथापिशिष्टाःकुर्वंति । संस्थापितइत्यावाह्यपूजायामात्याहंत्विह्यसद्योजातामितिपुनरावाहयोदि
त्यर्थः । अघोरतनूःअघोरेभ्यइत्यादिसदाशिवोमित्यंताःसर्वेषांपंचविधरुद्राणांउत्तमेति । अभिषेकोत्तरंबाह्यपूजैवेत्यर्थः । यत्रतदेतदातिरु
द्राभिषेकोविहितस्तत्रैषाविधीरित्यर्थस्तेन।।पिपापक्षयव्याधीविमोकाद्यर्थाभिषेकांगसंमार्जनमाधिकंकुर्यादित्यर्थः । त्र्यंबकमंत्रविधिस्तुमत्कृ
तकर्मविपाकसारेउक्तः । । इतिदिनकरभट्टकृतशांतिसारेरुद्राभिषेचनविधिः । । अथप्रसंगात्पंचामृताद्यभिषेचनविधिः । हेमाद्रौस्कांदे
मौनव्रते । देवैस्तुवंदिताधेनुःसर्वपापप्रणाशिनी ॥ तत्क्षीरस्नानतोदेवनित्यंमेवरदोभव॥ कामतोऽकामतोवापियन्मयादुष्कृतंकृतम् ॥ तत्स

वैविलयंयातुदधिस्नानेनभोशिव ॥ रसानामुत्तमंत्वाज्यंदेवानांचसदाप्रियम् ॥ तेनत्वंस्नापितोदेवनिधिकांतिप्रदोभव ॥ यस्यधारणमात्रेण तृप्तिंयातिपितामहः ॥ मधुनास्नापितोदेवनित्यंशोकहरोभव ॥ यमलोकभयत्रस्तःशरणंत्वांगतःशिवः ॥ खंडस्नानेनदेवेशमांकुरुष्वसुखान्वितम् ॥ यस्यदर्शनमात्रेणशुद्धिःप्राणाश्वजीवनम् ॥ तेनचोत्तमतोयेनस्नातोदेहिप्रियंध्रुवम् ॥सुगंधंचंदनंदेवंकुंकुमेनसमन्वितम् ॥ अर्चितोऽसिमयाभक्त्याशिवलोकप्रदोभव ॥ अक्षय्यान्बंधुपुत्रार्थान्कायंचैवाक्षिवाङ्मनः ॥ अंतेचैवाक्षयंलोकमक्षतैरर्चितःकुरु ॥ संत ।नःपारिजातश्चयेचान्येसुरपादपाः ॥ तेषांपुष्पैर्मयादेवपूजितःसुखदोभव ॥ धूपोऽयंगृह्यतांदेवसुंदरोगंधवाञ्छुचिः ॥ ईप्सितंमेवरंदेहिपरत्रचशुभांगतिम् ॥ शुद्धाशुक्लांबरावर्तिराज्येनचसमन्विता ॥ दीपवर्तिप्रदानेनप्रीतःस्यादीश्वरोभव ॥ सर्वमन्नप्रदानंचदेवानांतुसदाप्रियम् ॥ तेनचान्नप्रदानेनसुप्रीतोवरदोभव ॥ इतिश्रीमन्मीमांसकभट्टदिनकरकृतेशान्तिसारेपंचामृताभिषेकविधिः ॥ अथसहस्रघटस्नानम् ॥ हेमाद्रौलैंगेतुलादाने ॥ सहस्रकलशेनैवस्नापयेत्परमेश्वरम् ॥ घृतेनकेवलेनापिदेवदेवमुमापतिम् ॥ पयसावाथदध्नावासवैर्द्रव्यैरथापिवा ॥ ब्रह्मकूर्चेनवादेवंपञ्चगव्येनवापुनः ॥ गायत्र्याचैवगोमूत्रंगोमयंप्रणवेनवा ॥ आप्यायस्वेतिवाक्षीरंदधिक्राव्णेतिवैदधि ॥ तेजोसीत्याज्यमीशानंमंत्रेणैवाभिषिंचयेत् ॥ देवस्यत्वेतिदेवेशंकुशांबुकलशैर्नवैः ॥ रुद्राध्यायेनदेवेशंस्नापयेत्परमेश्वरम् ॥ सहस्रकलशैःशंभोर्नाम्नांचैवसहस्रकैः ॥ विष्णुनाकथितैर्वाथनंदिनाकथितैस्तुवा ॥ दक्षेणमखमुख्येनकीर्तितेनापिवापुनः ॥ महापूजाप्रकर्तव्यामहादेवस्यभक्तितः ॥ तद्विधिर्वक्ष्यते ॥ शिवार्चकायदातव्यादक्षिणार्द्धांगुरोस्तथा ॥ बहिःप्रयोगेपीयम् ॥ प्रयोगांगत्वाद्दक्षिणायाः । अवेष्टेरिवबहिःप्रयोगेगुरोर्दक्षिणाशतादि

निष्कांता ॥ दक्षिणांचशतंचार्द्धंतदर्धंवाप्रदापयेदितितत्रैवोक्तेः । क्षीराद्यैःस्नानंसहस्रघटभिन्नम् ॥ तदुक्तंकामिके ॥ सहस्रकलशाद्यैस्तुसंस्ना
प्यपरमेश्वरम् ॥ महापूजाप्रकर्तव्याप्रभूतहविषान्विता ॥ पंचामृतैःपंचगव्यैःक्षीराद्यैःस्नपनंतथा ॥ लक्षघटस्नानेत्विदंशतगुणम् ॥ कर्मविपा
केज्वरघ्नसहस्रकलशस्थानेप्येवमेवविधिर्ज्ञेयः ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेसहस्रघटस्नानम् ॥ अथमहास्नानम् ॥ हेमाद्रौ ॥ शिवधर्मे ॥
यःपुमान्तिलतैलेनकरयंत्रोद्भवेनच॥शिवाभिषेकंकुरुतेसशैवंपदमाप्नुयात् ॥ मानंतत्रैवोक्तम् ॥ स्नानंपलशतंज्ञेयमभ्यंगःपंचविंशतिः ॥ पला
नांद्विसहस्रेतुमहास्नानंप्रकीर्तितम् ॥ इदंतैलंपरम् । लैंगे । महास्नानंचयःकुर्याद्घृतेनमधुनाततः ॥ सयातिममसायुज्यंस्नानेष्वेतेषुसुव्रत ॥
स्नाप्यलिंगंमदीयंचगव्यैनैवघृतेनवा ॥ विशोध्यसर्वद्रव्यैस्तुतोयेनाप्यभिषेचयेत् ॥ महास्नानेप्रसक्तेतुस्नानमष्टगुणंस्मृतम् ॥ जलेनकेवलेने
वगंधतोयेनभक्तितः ॥ अनुलिंपेच्चतत्सर्वंपंचविंशत्पलेनवै ॥ शमीपत्रंचविधिनाबिल्वपत्रंचचंपकम् ॥ त्याज्यानिचापवित्राणिबिल्वपत्रंतु
नत्यजेत् ॥ दशद्रोणैस्तुनैवेद्यमष्टद्रोणैरथापिवा ॥ शतद्रोणसमंपुण्यमाढकेनविधीयते ॥ वित्तहीनस्यमर्त्यस्यनात्रकार्याविचारणा ॥ भेरी
मृदंगमुरजवादित्रैःपटहादिभिः ॥ वादित्रैर्विविधैश्चान्यैर्मंगलैर्विविधैस्तथा ॥ जागरंकारयेत्तत्रप्रार्थयेच्चयथाक्रमम् ॥ स्वभृत्यैःपुत्रदारैश्चतथा
संबंधिबान्धवैः ॥ सार्द्धंप्रदक्षिणंकृत्वाप्रार्थयेल्लिंगमीश्वरम् ॥ हत्युक्त्वाचैवरुद्रंचत्वरितंशांतिमेवच ॥ मंत्रयित्वामहाबीजंतथापंचाक्षरस्यवै॥
इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेमहास्नानम् ॥अथमहापूजा ॥ कालिकापुराणे ॥ कार्तिक्यामथवैशाख्यामयनादिषुपर्वसु ॥ दत्वादीपान्समु
द्रोध्यदेवस्याग्रेबलिंततः ॥ भूतानांदेवदेवस्यबाह्यादिषुभवेत्सुधीः ॥ सद्व्रतीदेवमामंत्र्यस्वपेद्भूमौहरिंस्मरेत् ॥ उपलिप्यगृहंगत्वानिराहारो

निशिस्वपेत् ॥ अपरेह्निमहास्नानंहरायविधिनाशृणु ॥ पंचविंशत्पलेनैवअभ्यंगंकारयेदथ ॥ अभ्यंगस्तैलेन । शिवस्यसर्पिषास्नानंप्रोक्तं पलशतेनवै ॥ पलानांद्विसहस्रेणमहास्नानंविधीयते ॥ तावतामधुनाचैवदध्नाचैवततःपुनः ॥ तावतैवहिक्षीरेणगव्येनैवभवेत्ततः ॥ भूयःसार्द्ध सहस्रेणपलानामैक्षवेणतु ॥ रसेनकारयेत्स्नानंभक्त्याचोष्णांबुनाततःस्नापयेद्भक्तितोलिंगमापीठांतंचतच्छुभम् ॥ नीलोत्पलसहस्रेणमालांब द्धाप्रपूजयेत् ॥ अलाभेतुसहस्राणामर्द्धार्द्धावापिकारयेत् ॥ अलाभेविल्वपत्रैर्वाश्वेतमंदारजैरपि ॥ दमनैर्गुरुपुष्पैर्वाशमीशुक्लार्कनागरैः ॥ प्रपूज्यकारयेद्भक्त्यासुगंधंपुष्पमंडपम् ॥ गुग्गुलुंचाज्यसंयुक्तमगरुंवासितंदहेत् ॥ ततोनीराजनंदीपैः षड्विंशत्यातुकारयेत् ॥ सर्ष पैर्दधियुक्तैश्चदूर्वागोरोचनाक्षतैः ॥ धंगपुष्पोदकंदद्याद्धूपार्थंचंद्रशेखरम् ॥ शतपत्रंततःपद्ममष्टयत्रंसकर्णिकम् ॥ कृत्वानिवेदयन्मू र्ध्निलिंगस्यकुसुमैःसह ॥ चामरंदर्पणंचैवदीपवर्तिम्प्रदापयेत् ॥ धूपंसर्जरसंचैवसंघट्टंपूर्वमेवच ॥ वितानकध्वजौदद्यात्किंकिणीरवना दितौ ॥ अथाष्टभिःक्षितिःपीड्याअंगैर्भक्त्यातुदंडवत् ॥ ततउच्चैःपठेत्स्तोत्रंशंकरंचशिवाप्रियम् ॥ प्रदक्षिणांततोगच्छेच्छनैर्निर्मा ल्यवर्जितः ॥ प्रणम्यचपुनःपश्चान्नैवेद्यंचनिवेदयेत् ॥ कुर्यादेतन्महास्नानंविधिनानेनधर्मवित् ॥ समुद्धृत्यशतंसाग्रंवसेत्कल्पायुतंदि वि ॥ भुवनंब्रह्मलोकांतंभुक्त्वाभोगानशेषतः ॥ ततःक्रीडायतेतस्मिन्विमानस्थोऽमरैर्युतः ॥ भोगान्यथेप्सितान्भुक्त्वाशिवसायु ज्यतांव्रजेत् ॥ केवलेनाथवाज्येनदध्नागव्येनवैतथा ॥ पयसापंचगव्येनपयसेक्षुरसेनवा ॥ यःकारयेन्महास्नानंविधिनानेनमंत्रतः ॥ सोऽपितेनैवमार्गेणगमिष्यातिपरंपदम् ॥ एवमेवहिशूद्रस्यस्पर्शमंत्रविवर्जितः॥ अन्येशूद्रस्याविशेषा अस्मत्पुत्रकृतशूद्रोद्योतेनुसंधेयाः । वा

स्तुसंहितायाम् । पद्ममष्टदलंहैमंनवरत्नैरलंकृतम् ॥ कर्णिकाकेसरोपेतमासनंपरिकल्पयेत् ॥ राजतंतदभावेतुरक्तंसितमथापिवा ॥ तत्प
द्मकर्णिकामध्येकृत्वालिंगंकनीयसम् ॥ अथवास्फटिकोपेतंपूजयेद्विस्तृतंक्रमात्॥ततःपंचवक्त्रपूजाहेरंबादिपूजादीन्युक्तानितानिविस्तरान्नो
च्यंते । इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेमहापूजासमाप्ता ॥ अथत्वरितरुद्रविधानम् । यस्यकुक्षौजगत्सर्वंस्थावरंजंगमंतथा ॥ दुःखच्छिदेनम
स्तस्मैब्रह्मविष्णुशिवात्मने ॥ अस्यत्वरितरुद्रस्यन्यासरुद्राःक्रमेणतु ॥ जपहोमादिकंसर्वंकथ्यतेसर्वसिद्धये ॥ छंदोनुष्टुबथर्वाथऋषिस्त्व
रितसंज्ञकः ॥ देवतात्वरितोरुद्रोबीजशक्तिर्नमोस्त्विति॥देवागारेनदीतीरेशुचावन्यत्रवाशुचिः॥उपविश्यनिय म्यासून्संकल्प्यहृदिसंस्थितम्
करयोस्तलयोश्चैवमूलमंत्रंचविन्यसेत्॥न्यासमंत्रपदैःकुर्यात्पंचभिर्हृदयादिकम्॥अथषण्न्यासाः । यःशिरसि । रुद्रःललाटे । अग्नौनेत्रयोः ।
यः कर्णाभ्याम् । अप्सुनासिकायाम् । यःमुखे। औषधीषुबाह्वोः । यः हृदये।रुद्रःनाभौ । विश्वागुह्ये । भुवनाअपाने । विवेशऊर्वोः । तस्मै
जान्वोः । रुद्रायजंघयोः । नमःगुल्फाभ्याम् । अस्तुचरणयोः । योरुद्रो । अग्नौहृदादिविन्यस्यशीर्षयोस्त्वितिविन्यसेत्।यऔषधीषुशिखायाम्
योरुद्रःकवचंन्यसेत् ॥ विश्वाभुवनाविवेशेतिनेत्रत्रयायवौषट् ॥ तस्मैरुद्रायनमोस्त्वितिअस्त्रमेवच ॥ अनेनैवतुपंचांगन्यासएवमुदाहृतः ॥अं
गुल्यग्राणिमूलेतुकृत्वांगुष्ठेनपीडयेत्॥सामुद्राशुभदाप्रोक्तासैवशान्तिप्रदायिनी॥एषतेरुद्रभागः सहस्वस्राम्बिकयातंजुषस्वस्व ।हा ॥ एषतेरुद्र
भागमितिमुद्राप्रदर्शनम् ।श्रीकामःशीर्ष्णिकुर्वीततेजस्कामस्तुनेत्रयोः ॥ मुखेत्वन्नत्वकामस्तुग्रीवायांरोगनाशनम् ॥हृदयेसर्वकामस्तुनाभौ
ज्ञानंप्रदर्शयेत्॥प्रजाकामस्तुगुह्येस्यात्पशुकामस्तुजंघयोः ॥ जान्वोर्वैग्रामकामस्तुराष्ट्रकामस्तुपादयोः॥वशीकरणकामस्तुवामहस्तेनदर्श

येत् ॥ पापक्षयेभिचारेचव्याधेरुपगतावपि ॥ वहिःशरीरात्कुर्वीतशिवस्याज्ञेतिवैस्मरन्॥एवंमुद्रादर्शयित्वाततोध्यानंसमाचरेत्॥चतुर्बाहुंत्रि
नेत्रंचशुद्धस्फटिकसन्निभम्॥उग्रेकर्मणिचैवोग्रमूर्तिंध्यायेदुमापतिम् ॥ द्विभुजंनागपाशंचशूलपाणिंजटाधरम् ॥ ध्यात्वैवंशंकरंपापान्मुच्यते
मानसोद्भवात्॥अधःशाय्येकभक्ताशीब्रह्मचारीहविष्यभुक् ॥ अयुतेद्वेजपेत्सर्वंप्रत्यहंपूजयेच्छिवम् ॥ जुहुयात्तद्दशांशेनतद्दशांशेनतर्पणम्॥
मार्जनंतद्दशांशेनदशांशेनतुभोजयेत् ॥ एवंकृतेतुसिद्धिःस्यात्फलार्थंतुततोजपेत् ॥ पुरश्चरणमेवंतुकृत्वासंपूज्यशंकरम् ॥ जपेत्त्वरि
तरुद्रंतुसर्वकामसमृद्धये॥श्रीकामःशांतिकामोवाजपेल्लक्षमतंद्रितः॥बिल्वसमिद्भिःश्रीकामश्शांतिकामःशमीमयैः॥जुहुयादाज्यसंमिश्रैस्तर्पणं
मार्जनंततः ॥ जम्बालक्षंतुपुत्रार्थीपायसंजुहुयात्ततः ॥ वित्तार्थीश्रीफलैर्होममायुष्कामस्तुदूर्वया॥तिलैराज्येनसंमिश्रैस्तेजस्कामोघृतेनवै ॥
व्रीहिभिःपशुकामस्तुराष्ट्रकामस्तुवैयवैः ॥ पायसंसर्वकामेनहोतव्यंशर्करान्वितम्॥मध्वक्तान्याम्रपत्राणितत्रिज्वरविनाशिने ॥ हिमभूतज्वरेणै
वगुडूचीभिर्हुनेद्ध्रुवम्॥सर्वरोगविनाशायसूर्यस्याभिमुखोजपेत् ॥अयुतेद्वेजपेहोमःकार्योर्कसमिधाशुभः॥औदुंबरैरन्नकामस्तेजस्कामस्तुखा
दिरैः॥अपामार्गसमिद्धोमाद्भूतबाधाविनश्यति॥ग्रहबाधाविनाशायजपेदश्वत्थसन्निधौ॥लवणान्वितदध्यक्तास्तीक्ष्णाग्राश्वत्थसंभवाः ॥ हूयंते
समिधःशुष्काःस्वाहांतंमंत्रमुच्चरेत्॥दशपंचाहुतीर्हुत्वागच्छगच्छेत्युदीरयेत्॥यावद्धोमोबलिर्देयःपुरुषाहारसंमितः ॥एवंकृतेप्रमुच्येतपुमान्
स्त्रीवामहाग्रहात्॥जुहुयाच्छतपत्राणिसहृष्टोजयमाप्नुयात्॥लाजाहोमेनकन्यार्थीकन्यामाप्नोतिरूपिणीम् ॥ लाजाश्चमधुसंमिश्राःश्वेतपुष्पाणि
वापुनः ॥ हूयंतेहरितेदेशेतस्यविश्वंवशंभवेत् ॥ वामांगमुत्तमंकार्यंस्त्रिविशित्वेविचक्षणैः ॥ हस्त्यश्वामात्यशांत्यर्थंतिलैश्चाज्येनसंयुतैः॥होम

स्थानेतुसंस्थाप्यकुंभमेकंजलान्वितम्॥मंत्रंजप्त्वाष्टसाहस्रंकुंभंस्पृश्यप्रयत्नतः॥अभिषेकस्तुतेषांवैशालांप्रोक्ष्यप्रदक्षिणम्॥ ग्रहग्रामादिशांति
स्तुसर्वैःकार्यास्तुपूर्ववत्॥वास्तुपूजाप्रकर्तव्याप्राच्यांदिशिपदेशुभेईशानायबलिःकार्यःपशूनांपतयेतथा ॥ एवंकृतेपशूनांतुप्रजानांशांतिमा
प्नुयात्।अद्भुतेषुचसर्वेषुपशूनांग्रामबाह्यतः॥उपविश्यजपेद्रुद्रंत्वरितंबहुभिःसह॥होमःपलाशसमिधैःकर्तव्योघृतसंयुतैः। ईशानायबलिःकार्यो
यस्यांदिशितदद्भुतम्॥तदाशापतयेचैवपशूनांपतयेतथा॥वृष्टिकामोजपेल्लक्षंतिलैर्होमोघृतान्वितैः॥बलिपूजाप्रकर्तव्याशिवस्यवरुणस्यच॥
सर्वस्मिन्नपिचैवार्थेत्वरितस्यजपोभवेत् ॥ अयुतद्वयजाप्यंतुयावल्लक्षंततोधिकम्॥ एवंकृतेतुसिद्धिःस्यान्निष्कामःप्राप्नुयाच्छिवम् ॥ ऐहिका
मुष्मिकान्भोगान्भुक्त्वासायुज्यमाप्नुयात्॥इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेत्वरितरुद्रविधानम् ॥ अथपार्थिवपूजा॥तिथितत्त्वेभविष्ये॥मृद्भस्म
गोशकृत्पिंडताम्रकांस्यमयंतथा ॥ कृत्वालिंगंसकृत्पूज्यवसेत्कल्पायुतंदिवि ॥ वार्क्षंवित्तप्रदंलिंगंस्फाटिकंसर्वकामदम्॥नर्मदागिरिजंश्रेष्ठम
न्यद्वापिहिलिंगवत्।लिंगवल्लिंगाकारम् । तेननार्मदादेरपिलिंगस्यनाकारस्यनपूज्यतेतिहेमाद्रौमात्स्ये । रत्नजंहेमजंलिंगंपारदंस्फाटिकंतथा॥
पार्थिवंपिष्टपौष्पंवासर्वाभीष्टप्रदायकम् ॥ पौष्पंलिंगंसहायभूतमृदापिकेवलपुष्पैस्तदसंभवात् । तत्रैवनंदिपुराणे । आयुष्मान्धनवान्श्री
मान्पुत्रवान्धान्यवान्सुखी ॥ वरमिष्टंलभेल्लिंगंपार्थिवंयःसमर्चयेत् ॥ तस्मात्तुपार्थिवंलिंगंज्ञेयंसर्वार्थसाधकम् ॥ तत्रैवशिवधर्मे ॥ वालुकानि
चलिंगानिकारयेत्पार्थिवानिच॥सहस्रपूजनात्सोऽपिलभतेवांछितम्फलम् ॥युगपद्बहुपूजनेविशेषोरुद्रयामले।एवमंतंविधायाथपूर्वमृत्पिंडशे
षतः॥अवशिष्टानिरचयेत्प्रतिष्ठांतंचपूर्ववत् ॥कृत्वाथवापृथक्पिंडान्प्रथमंलिंगसंख्यया॥मंत्रैस्तदीयनिर्माणप्रमुखंतुततश्चरेत् ॥ मृदाहरणादि

प्राणप्रतिष्ठांतमेकैकस्यकुर्यात्।अथवामृदाहरणंसकृत्कृत्वापूजनीयलिंगसमसंख्ययापिंडान्कृत्वासंघट्टनादिपूजांतंप्रत्येकंकुर्यादित्यर्थः। तत्रै
वकालकौमुद्याम्।अक्षादल्पपरीमाणंनलिंगंकुत्रचिन्नरः॥कुर्वीतांगुष्ठतोह्रस्वंनकदाचित्समाचरेत्॥अक्षोऽशीतिरक्तिकाःतेषोडशाक्षइत्यमरात्।
इदंचपरिमाणंप्रधानलिंगस्यनवेदिकायाः।अंगुष्ठशब्देनांगुष्ठबृहत्पर्वग्रंथिरुच्यते।अंगुष्ठांगुलिमानंतुयत्रयत्रोपदिश्यते॥तत्रतत्रबृहत्पर्वग्रंथिभि
र्मानयेत्सदेतिछन्दोगपरिशिष्टात्।अंगुष्ठमानमंगुलिमानंवेत्यर्थः।तत्रैवगौतमः।रात्रावुदङ्मुखंकुर्याद्देवकार्यंसदैवहि। शिवार्चनंसदाप्येवंशुचिः
कुर्यादुदङ्मुखः।सदादिवारात्रौचलिंगे! विनाभस्मत्रिपुंड्रेणविनारुद्राक्षमालया ॥पूजितोपिमहादेवोनस्यात्तस्यफलप्रदः॥तस्मान्मृदाऽपिकर्त
व्यंललाटेवैत्रिपुंड्रकम्॥ॐ हुंनमइतिरुद्राक्षान्प्रत्यभिमन्त्र्यमालांधारयेदित्युक्तम्। तत्रैवपूजाधिकारार्थंपंचाक्षरजपउक्तस्तत्रैवभविष्ये।अपवि
त्रःपवित्रोवासर्वावस्थांगतोपिवा॥महापातकयुक्तोवामंत्रस्यास्यजपेद्यथा ॥ अधिकारीभवेत्सर्वइतिदेवोब्रवीच्छिवः॥इति तथार्थोयथापदात्।
तत्रैवब्राह्मे। यावन्नदीयतेचार्घ्यंभास्करायनिवेदितम् ॥ तावन्नपूजयेद्विष्णुंशंकरंवासुरेश्वरम्॥तत्रैवदेवीपुराणे॥मृदाहरणसंघट्टप्रतिष्ठाह्वानमे
वच॥स्नपनंपूजनंचैवविसर्जनमतःपरम्॥हरोमहेश्वरश्चैवशूलपाणिःपिनाकधृक्॥ पशुपतिःशिवश्चैवमहादेवइतिस्मृतः॥ नामक्रमेणपूर्वोक्तक
र्माणिकार्याणीत्यर्थः। पूजनमर्घ्यादि।प्रतिष्ठाह्वानयोरदृष्टार्थत्वात्पाठक्रमएव। यद्यप्यत्रनामान्येवविनियुक्तानितथापिध्यात्वाप्रणवपूर्वंतुतत्र
नाम्नासमाहितः॥ नमस्कारेणपुष्पादिविन्यसेच्चपृथक्पृथक् ॥ इतिसामान्यवाक्यान्नमोंतताज्ञेया। पूजनेचयद्यपिशिवनामोक्तं। तथातद्यु
क्तंपंचाक्षरोग्राह्यइत्युक्तम्। तत्रैवनंदिपुराणे। गोभूहिरण्यवस्त्रादिबलिपुष्पनिवेदने॥ ज्ञेयोनमःशिवायेतिमंत्रःसर्वार्थसाधकः ॥ पंचाक्षरस्य

नमोन्तत्वाभावात्पुनर्नमःशब्दोवाच्यइत्युक्तंतत्रैवनमःशब्दस्यदानार्थत्वात्पूर्वस्थितनमःशब्देनतत्सिद्धेःविसर्जनात्पूर्वंवामावर्तेनाष्टमूर्तिंपू
जोक्ता । तत्रैवभविष्ये । शर्वायक्षितिमूर्तयेनमः । भवायजलमूर्तये० । रुद्रायाग्निमूर्तये० । उग्रायवायुमूर्तये० भीमायाकाशमूर्तये० । पशु
पतयेयजमानमूर्तये० । महादेवायसोममूर्तये० । ईशानायसूर्यमूर्तयेनमः । मूर्तयोऽष्टौहरस्यैताःपूर्वादिक्रमयोगतः ॥ आग्नेयान्ताःप्रयोज्या
स्तुवेद्यांलिंगेशिवंयजेत् ॥ एतावेद्यांपूज्याइत्यर्थः ॥ अत्रप्रसिद्धप्रागादिग्रहणमित्युक्तम् । तत्रैवयुक्तंतुपूज्यपूजकांतरालस्येति । अत्रशूद्रस्या
प्यधिकारः । शूद्रःकर्माणियोनित्यंस्वीयानिकुरुतेप्रिये ॥ तस्याहमर्चांगृह्णामिचंद्रखंडविभूषिते ॥ नमोन्तेनशिवेनैवस्त्रीणांपूजाविधीयते ॥
स्वाहाप्रणवसंयुक्तंशूद्रेमंत्रंददेद्द्विजः ॥ शूद्रोनिरयमाप्नोतिब्राह्मणःशूद्रतामियात् ॥ इतिस्कांदात् । एवंप्रकारेणप्रणवनिवृत्तिः । अथप्रयोगः ।
अमुककामः । पार्थिवलिंगपूजांकरिष्यइतिसंकल्प्य विभूतिरुद्राक्षधारणंकृत्वायथाशक्तिपंचाक्षरंजप्त्वापुष्पदूर्वायुतमर्घ्यंसूर्यायेदमर्घ्यंनमम
तिदत्वाहरायनमइतिमृदाहरणम् । महेश्वरायनमइतिसंघट्टनम् । शूलपाणयेनमइतिप्रतिष्ठापनम् । पिनाकधृषेनमइत्यावाहनम् । अथशारदो
क्तध्यानम् । ध्यायेन्नित्यंमहेशंरजतगिरिनिभंचारुचंद्रावतंसंरत्नाकल्पोज्ज्वलांगंपरशुमृगवराभीतिहस्तंप्रसन्नम् ॥ पद्मासीनंसमंतात्स्तुतमम
रगणैर्व्याघ्रकृत्तिंवसानंविश्वाद्यंविश्ववंद्यंनिखिलभयहरंपंचवक्त्रंत्रिनेत्रम् ॥ नमःशिवायेतिपाद्यार्घ्याचमनीयानि । पशुपतयेनमइतिस्नानम् ।
नमःशिवायेतिवस्त्रयज्ञोपवीतगंधालंकारपुष्पधूपदीपनैवेद्यफलतांबूलानिदत्वा वेद्यामष्टमूर्तीरक्षतादिनापूजयेत् । शर्वायक्षितिमूर्तयेनमःप्रा
च्याम् । भवायजलमूर्तयेनमईशान्याम् । रुद्रायाग्निमूर्तयेनमउदीच्याम् । उग्रायवायुमूर्तयेनमोवायव्याम् । भीमायाकाशमूर्तयेनमःप्रती

च्याम् । पशुपतयेयजमानमूर्तयेनमःनैर्ऋत्याम् । महादेवायसोममूर्तयेनमःदक्षिणस्याम्। ईशानायसोममूर्तयेनम आग्नेय्याम् ।महादेवायक्ष मस्वेतिसंहारमुद्रयाविसर्जनम् । इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेपार्थिवपूजाप्रयोगः । अथकाम्यप्रयोगः । कार्तिकेमार्गशीर्षेवामाघेवैशाखसं ज्ञके ॥ श्रावणेवहुलेपक्षेव्रतस्याचरणंकुरु ॥ तद्यथा कृतनित्यक्रियःपूजोपकरणानिसंपाद्यशुच्यवकाशेप्रागुदग्उपविश्याचम्यप्राणानायम्याति थ्यादिस्मृत्वामुककामोऽमुकसंख्ययाएतावंतंकालंपार्थिवलिंगानिपूजयिष्येतदंगभूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठामातृकान्याससान्निधास्ये।इतिसंकल्प्य पृथ्वित्वयेतिमंत्रस्यमेरुपृष्ठऋषिःकूर्मोदेवतासुतलंछंदःआसनोपवेशनेविनियोगः॥पृथ्वित्वयाधृतालोकादेवित्वंविष्णुनाधृता॥त्वंचधारयमां देविपवित्रंकुरुचासनमितिकुशाजिनचैलनिर्मितेआसनेउपविश्यपृथिव्यैनमः।आधारशक्त्यै०। विश्वशक्त्यै०।चिच्छक्त्यै० । मायाशक्त्यैनम इत्यासनंसंपूज्य।मूलेनशिखामावद्धयात्मदृष्टयावलोकनेनदिव्यंरूपंअस्त्रायफडितिजलप्रक्षेपेणांतरिक्षात् ।अपसर्पंतुतेभूतायेभूताभुविसंस्थि ताः॥येभूताविघ्नकर्तारस्तेनश्यंतुशिवाज्ञया॥अपक्रामंतुभूतानिपिशाचाःसर्वतोदिशम्॥सर्वेषामविरोधेनब्रह्मकर्मसमारभेत् ॥इतिमंत्राभ्यांवा मपार्ष्णिघातत्रयेणभौमांतरिक्षविघ्नानुत्सार्यसर्वभूतनिवारायशार्ङ्गायसशरायास्त्रराजायसुदर्शनायहुंफडितिछोटिकाभिस्तालत्रयेणचदिग्बंधं विधायास्त्रेणकरशुद्धिंकृत्वा।गुरुभ्योनमः।परमगुरुभ्योनमः।परात्परगुरुभ्योनमः।परमेष्ठिगुरुभ्योनमः।आचार्यगुरवेनमः।नमोमहद्भ्यइतिनत्वा भूतशुद्धिमारभेत् । यथाहृदये। अदीपकलिकारंजीवकलाहंसमंत्रेणांकुशमुद्रयाब्रह्मांडस्थितसहस्रदलपद्मांतर्गताशिवेनसंयोज्य। ॐहांस द्योजातायनिवृत्तिकालात्मनेहुंफडितिपादादिजान्वोर्वामदेवायप्रतिष्ठाकलात्मनेफडितिहृदयादिवदने ॥ तुंहईशानायशांत्यतीतकलात्मने

हुंफडितिवदनादिमूर्धिन्यसेत् । एवंभूतान्युपसंहृत्यजन्मांतेदुःखप्रदंपापपुरुषंदक्षिणकुक्षौविचिंतयेत् ॥ ब्रह्मदत्याशिरस्कंचवर्णकस्तेयक
द्वयम् । सुरापानहृदायुक्तंगुरुतल्पकटिद्वयम् ॥ तत्संयोगिपदद्वंद्वमंगप्रत्यंगपातकम्॥उपपातकरोमाणंरक्तश्मश्रुविलोचनम् ॥ खड्गचर्मध
रंपापमंगुष्ठपरिमाणकम् ॥ अधोमुखंकृष्णवर्णदक्षकुक्षौविचिंतयेत् ॥ ततोयमितिवायुवीजेपूरकेषोडशवारंजप्त्वापापंविशोध्यरमितिवह्निवीजे
कुंभकेचतुःषष्टिवारंजप्त्वातदग्धंनपुनर्वायुवीजेरेचकेद्वात्रिंशद्वारंजप्त्वानित्यशुद्धबुद्धस्वभावंब्रह्मैवाहमितिध्यात्वापुनःसिसृक्षएवमिति। ततोथ
वीजेनस्वावयवानाप्यवहीनविंशतिवारमहमित्याकाशबीजेनदेवाहारात्स्वावयवान्भावयित्वा।ॐ ह्रींईशानायनमःमूर्ध्नि।ॐ ह्रौंतत्पुरुषाय
नमःमुखे । ह्रंअघोरायनमःहृदि । ह्रींवामदेवायनमःगुह्ये । सद्योजातायनमःपादयोः । एवमुत्पन्नेदेवात्मकेदेहेब्रह्माण्डस्थितपरमात्मनःस
काशात्स्वीवंरुंहासोहमितिहृदयमानीयप्राणप्रतिष्ठांकुर्यात् । अस्यश्रीप्राणप्रतिष्ठामंत्रस्यब्रह्मविष्णुरुद्राऋषयः । ऋग्यजुःसामानिछन्दांसि ।
प्राणशक्तिदेवता । आंवीजं । ह्रींशक्तिः । क्रौंकीलकं । स्वशरीरेप्राणप्रतिष्ठापनेविनियोगः । ॐह्रांआंअंकंखंगंघंङंआंआकाशवा
युतेजोजलपृथिव्यात्मने (आंअंगुष्ठाभ्यांनमः ॐह्रींईंचंछंजंझंञंईशब्दस्पर्शरूपरसगंधात्मनेईंतर्जनीभ्यांनमः । ॐह्रूंऊंटंठंडंढंणंऊं
श्रोत्रत्वक्चक्षुजिह्वाघ्राणात्मनेऊंमध्यमाभ्यांनमः । ॐ ह्रैंऐंतंथंदंधंनंऐंवाक्पाणिपादपायूपस्थात्मनेऐंअनामिकाभ्यां० । ॐह्रौंऔंपंफं
बंभंमंऔंखमादानगतिविसर्गानंदात्मनेऔंकनिष्ठिकाभ्यांनमः । ॐह्रःअंयंरंलंवंशंषंसंहंळंक्षंअमनोबुद्ध्यहंकारात्मनेअःअस्त्रायफट् ।
एवंहृदयादौ । अथध्यानम् । रक्तांबोधिस्थपोतोल्लसदरुणसरोजाधिरूढाकराब्जैःपाशंकोदंडमिक्षूद्भवगुणमथचाप्यंकुशंपंचबाणान् ॥

विभ्राणासृक्कपालंत्रिनयनलसितापीनवक्षोरुहाढ्यादेवीबालार्कवर्णाभवतुसुखकरीप्राणशक्तिःपरानः ॥ ओंआंह्रींक्रोंयंरंलंवंशंषंसंहंसोहंहंसः क्रौंह्रीं आंअमुंप्राणइहप्राणा।ॐआँह्रींक्रौंयंरं०क्रौंह्रींआंअमुंजीवइहस्थिताः । ॐआंह्रींक्रौंयंरं० क्रौंह्रींआंअमुंसर्वेन्द्रियाणिॐह्रींक्रौंयं रं० क्रौंह्रींआंअमुंवाङ्मनश्चक्षुः श्रोत्रजिह्वाघ्राणपाणिपादपायूपस्थप्राणाइहागत्यसुखंचिरंतिष्ठंतुस्वाहेतिमंत्रंहृदिकरंनिधायात्रिवारंजपेत् तथैवपंचदशप्रणवावृत्तीःकृत्वाक्रमेणममसंस्काराजाताइतिभावयेत् । इतिप्राणप्रतिष्ठा । अथांतर्मातृकावहिर्मातृकाःश्रीकंगदिमानश्चान्य त्रोक्तप्रकारेणन्यसेत् । ततःपूजांकुर्यात् । तत्रादौसूर्यायदेवताभ्यश्चार्घ्यंनिवेदयेत् । तदुक्तंब्रह्मांडपुराणे । यावन्नदीयतेचार्घ्यंभास्करायानि वेदितम् ॥ तावन्नपूजयेद्विष्णुंशंकरंवासुरेश्वरमिति ॥ निवेदनप्रकारस्तु ॥ भगवन्सूर्यभगवत्योदेवताअद्याऽहंपार्थिवलिंगपूजामाचरिष्यामी त्येकाहपूजनपक्षे । दशाहपूजनपक्षे ॥ अद्येत्यस्यस्थानेदशाहमित्यूहनीयम् ॥ एवंचविंशतिरात्रमासत्रिमासषण्मासनवमासवर्षयावज्जीवप क्षेषूहनीयम् ॥ उपरितनामष्टांगुलीमृदमुपाकृष्यपृथिव्यैनमःइतिपृथ्वीमंत्रेणपृथ्वीमभिमंत्र्यगंधाद्यैरभ्यर्च्य ॥ उद्धृतासिवराहेणकृष्णेनशत वाहुना ॥ मृत्तिकेत्वांप्रगृह्णामिपूजयाचधनेनचेतित्रिः समृद्धचतांमृदंपुनरभिमंत्र्यसंशोध्यशुद्धभांडेस्थापयेत् ॥ अतएवान्वहंमृदंशुद्धपात्रेनि क्षिप्याभिमंत्रितेनजलेनाप्लाव्यपिंडयेत् ॥ ततोमूलमंत्रस्यन्यासंविधायशंखेतरपात्रेजलमापूर्यमूलेनाभिमंत्र्यतेनात्मानंपूजोपहाराणिचप्रो क्ष्यगंधाद्युपकल्प्यद्वारपूजांविदध्यात्॥यथा।देहल्यैनमः।गणेशायनमः) दक्षिणे।चामुंडायै०।वामे । भैरवाय०पूर्वे भैरव्यै०! पश्चिमे । अथार्घ्य स्थापनम् । प्रासादमंत्रस्यवामदेवऋषिःशिरसि । पंक्तिच्छंदोमुखे । सदाशिवोदेवताहृदि । हंबीजं । ऋशक्तिः । सकारःकीलकं । ह्रांहृद

यायनम इतिषडंगः । स्वरक्रमेणफडित्यर्घ्यपात्रंप्रक्षाल्यभूमौचंदनांबुनाकलिपतेमंडलेमत्स्यमुद्रांप्रदर्श्यदशकलाव्यातायसूर्यमंडलायन
मइतिजलेचदनंनिक्षिपेत् ॥ वषडित्यक्षताः। नमइतिपुष्पं । वौषडितिनिरीक्ष्यअंकुशमुद्रयागंगेचयमुनेचैवेतितीर्थान्यावाह्य फडितिसंरक्ष्य
हुमित्यवगुंव्यकराभ्यामाच्छाद्यमूलेनदशवारमभिमंत्र्यतेनात्मानंपूजोपकरणानिचंप्रोक्ष्यास्त्रेणद्वारदेशंप्रोक्ष्य।गुरुभ्योनमः।चिच्छक्त्यैनमः।
नागायै०। यमुनायै०धात्रेनमः। विधात्रेन०।शंखनिधये०।पद्मनिधये०।द्वारश्रियै०। देहल्यै०। इतिशिवद्वारेदेवताःसंपूज्यान्यपूजांविदध्यात्।
आधारशक्त्यैनमः।कूर्माय०।स्कंदाय०।नीलाय०।पद्माय०।ततःपूर्वाद्यष्टदलेषुकर्णिकायांच।वातायै०।ज्येष्ठायै०।रौद्र्यै०।काल्यै०। कलविक
रिण्यै०। बलायै०।बलप्रमथिन्यै०।सर्वभूतदमन्यै०। मनोन्मनायैनमइति । ॐनमोभगवतेसकलगुणात्मशक्तियुक्तायानंताययोगपीठात्मनेत्रि
नेत्रायनमइतिपीठेपुष्पांजलिंदत्वादेशकालौसंकीर्त्यमहेशानुग्रहद्वारामनोवांच्छितसिद्ध्येपूजयिष्ये । पार्थिवानिलिंगान्यमुकसंख्यायाविनि
योगंविधाय । ततःपृथ्वीतलान्मृदमादाय। ततोगंग्लौंगणपतयेनमः । ग्लौंगंह्रींमृदमभिमंत्र्यवराभयपाणियुगंगणपतिंनिर्माययपुनर्मंत्रंपठित्वा
पीठेस्थापयामीतिप्रतिष्ठाप्यॐह्रूंहरायनमइतितोलकान्मृदंगृहीत्वा । ॐमहेश्वरायनमइतिसंघट्टनंविधाय । ॐहंशूलपाणयेनमःस्थापयामी
तिताम्रपात्रेनिधायचसाक्षतलिंगंस्थापनमुद्रयास्थापयेत् । ततःशिवपंचाक्षरमंत्रस्यवामदेवऋषिःशिरसि। पंक्तिच्छंदःमुखे।सदाशिवोदेवता
हृदये। अभीष्टसिद्ध्येविनियोगः ।मूलेनव्यापकंन्यासंकृत्वाकरकपिच्छिकांपुष्पगर्भांहृदिस्थांबद्धाध्यायेत् । तथा । ध्यायेन्नित्यंमहेशंरजत
गिरिनिभंचारुचंद्रावतंसंरत्नाकल्पोज्ज्वलांगंपरशुमृगवराभीतिहस्तंप्रसन्नम् ॥ पद्मासीनंसमंतात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिंवसानंविश्वाद्यंवि

श्ववंद्यंनिखिलभयहरंपंचवक्रंत्रिनेत्रम् । इतिध्यात्वावहन्नासापुटेक्रमेणहृदयाद्देवस्यतेजःपुष्पेसमानयितत्पुष्पंमूर्तौसमर्प्य॥ॐहुंपिनाकपाण
येनमइत्यावाहनादिपंचमुद्राः प्रदर्श्यहुमित्यवगुंठ्यवमितिधेनुमुद्रयामृदीकृत्यपरमीकृत्यषडंगेन्यस्यमुकुलीकृत्याशिवेप्राणप्रतिष्ठांकुर्यात्॥
अस्यश्रीप्राणप्रतिष्ठामंत्रस्यब्रह्मविष्णुमहेश्वराऋषयः । ऋग्यजुःसामानिछंदांसि । चैतन्यदेवता । देवेप्राणप्रतिष्ठापनेविनियोगः । ॐ
आंह्रीं क्रौं यं रं लं वं शं षं सं हं सः सोहंशिवस्यप्राणइहप्राणाः । ॐ आंह्रीं क्रौं यं रं० शिवस्यजीवइहस्थितः ॐ आं ह्रीं क्रौं यं रं०
शिवस्यसर्वेन्द्रियाणि ॐ आं ह्रीं क्रौं यं रं०शिवस्यवाङ्मनस्त्वक्चक्षुःश्रोत्रघ्राणजिह्वापाणिपादपायूपस्थाइहैवागत्यसुखंचिरंतिष्ठंतुस्वाहा
इति चत्वारिवागितिमंत्रेणवागुत्पत्तिंविभाव्यपूर्ववत्करकपिच्छिकांकृत्वाध्यायेत् ॥ बिभ्रद्दोर्भिःकुठारंमृगमभयवरौसुप्रसन्नोमहेशः सर्वा
लंकारदीप्तः सरसिजनिलयोव्याघ्रचर्मात्तवासाः ॥ ध्येयोमुक्तांगरागामृतरसकणिकाद्रिप्रभःपंचवक्त्रस्त्र्यक्षःकोटीरकोट्युद्घटितहिमरुचिः
सर्वदाचंद्रमौलिः ॥ इतिध्यात्वानमस्कारंकुर्यान्मंत्रमुदीरयन् । नमोस्तुस्थाणुरूपायज्योतिर्लिंगामृतात्मने ॥ चतुर्मूर्तेश्वपुंच्छायाभासितां
गायशंभवे ॥ सर्वज्ञज्ञानविज्ञानप्रदानैकेमहात्मने ॥ नमस्तेदेवदेवेशसर्वभूतहितेरत ॥ अनंत कांतिसंपन्नअनंतासनसंस्थितः ॥ अनंत
कांतिसंभोगपरकांतनमोस्तुते ॥ वज्ररूपमहारूपसर्वरूपोत्तमोत्तम ॥ पशुपाशार्णवासीनदृढव्रतनमोस्तुते ॥ स्वभावनिर्मलाकारसर्वोपाधि
विनाशन ॥ योगियोगिन्महायोगयोगीश्वरनमोऽस्तुते ॥ प्राणप्रतिष्ठांकृत्वातुइदंस्तोत्रमुदीरयेत् ॥ लिंगस्तवंमहापुण्यंयःशृणोतिसदानरः ॥
नोत्पद्यतेससंसारेस्थानं प्राप्नोतिशाश्वतम् ॥ एवमेतंविधायाथपूर्वमूर्तिंपडशेषतः ॥ अवशिष्टानिरचयेत्प्रतिष्ठांतंचपूर्ववत् ॥ कृत्वाथवा

पृथक्पिंडान्प्रथमंलिंगसंख्यया ॥ मंत्रैरादायनिर्माणप्रमुखंतुततश्चरेत् ॥ अवशिष्टमृदाशक्तिनिर्माणंप्रमुखंमनुः ॥ ॐ नमोभगवत्यैउमा
देव्यैशिवायैशिवप्रियायैनमइतिमंत्रः ॥ स्कांदेनमनुनातस्यनिर्माणप्रमुखंचरेत् ॥ ॐ ऐं हुं क्षं क्रीं कुमारायनमइतिमंत्रः ॥ विधायषण्मु
खंशक्तिवराभाकृतिमत्करम् ॥ मयूरवाहनंलिंगंपक्त्यंतेचप्रतिष्ठितम् ॥ ततोगणेशप्रमुखान्स्वस्वमंत्रेणपूजयेत् ॥ तत्रपूर्वस्थापित
मध्येउंहुंशिवायनमः । मध्येसमर्पयामीतिनिवेद्य । ॐ हुंपशुपतयेनमः स्नापयामीतिप्रतिलिंगंस्नानंसमर्प्यपुनःशिवायनमइतिदीपदानां
तंकृत्वावरपूजांपूर्वाद्यष्टदिक्षुभवायनमइत्यष्टमूर्तीःसंपूज्यनैवेद्यमानीयवह्निवायुचंद्रबीजैर्बिंभाव्यमंत्रेणापोशनंकृत्वावामेनग्रासमुद्रांप्रदर्श्यद
क्षिणेनपंचप्राणाहुतिमुद्राः प्रदर्शयेत्॥मुद्रालक्षणंगुरुमुखादवगंतव्यम् ॥ मध्येसुगंधजलमुत्तरापोशनंस्वटिकांचदत्वाकरोद्वर्तनमुत्तरापोशनं
फलतांबूलदक्षिणादानादिसमर्प्यनिर्माल्येनचंडीगणेशकुमारशक्तीनांतत्तन्मंत्रैःपंचोपचारैःसंपूज्यमहादेवायनमइतिसंहारमुद्रया तत्तेजःस्व
हृदयमानीयानिर्माल्यंशिरसिचंदनंललाटेधृत्वायथासुखंविहरेदिति॥यस्तुपूजयतेभक्त्यालिंगंत्रिभुवनेश्वरम् ॥ सस्वर्गराज्यमोक्षाणांक्षिप्रंभव
तिभाजनमिति॥इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेकाम्यप्रयोगेविशेषानुष्ठाननिरूपणम्॥(अथकामनाभेदेनसंख्याभेदः) दैशिकात्सकलंज्ञात्वा
कुर्याल्लिंगंफलप्रदं॥विद्यार्थीलिंगसाहस्रंधनार्थीचतदर्द्धकम्॥पुत्रार्थीसप्तसाहस्रंकन्यार्थीतुशतत्रयम्॥ वंध्यालिंगायुतंकुर्यात्सर्वपापहरंशुभम्॥
राज्यार्थीशतसाहस्रंकांतार्थीशतपंचकम् ॥ मोक्षार्थीकोटिगुणितंभूकामश्वसहस्रकम्॥रूपार्थीतुत्रिसहस्रंतीर्थार्थीद्विसहस्रकम् ॥सुहृत्कामेसह
स्रंस्याद्वस्त्रार्थीशतमष्टकम्॥मारणार्थीसप्तशतंमोहनार्थीशताष्टकम् ॥ उच्चाटनपरश्चैवसहस्रंतुयथोक्तवत् ॥ स्तंभनंतुसहस्रेणजारणांचतदर्द्धं ॥ ४७ ॥

वत्॥निगडान्मुक्तिकामस्तुसहस्रंसार्द्धमीरितम् ॥ महाराजभयेपंचशतंचोरादिसंकटे ॥ शतद्वयंचडाकिन्याभयेपंचशतंपरम् ॥ दरिद्रःपंच
साहस्रमयुतंसर्वकामदम् ॥ अथनित्यपूजनेसंख्या ॥ एकंपापहरंप्रोक्तंद्विलिंगंवाथसिद्धिदम् ॥ त्रिलिंगंसर्वकामानांकारणंपरमाद्भुतम् ॥ उत्त
रोत्तरमेवंस्यात्पूर्वोक्तगणनावधि ॥ कृत्वायथोक्तविधिनापापंनश्यतितत्क्षणात् ॥ अथापरम् ॥ लिंगानामयुतंकृत्वानराजभयमावहेत् ॥ सह
स्राणितथापंचनिगडान्मुच्यतेध्रुवम् ॥ कारागृहविमुक्त्यर्थमयुतंकारयेद्बुधः ॥ डाकिन्यास्तुभयेप्राप्तेसहस्रंकारयेत्तदा ॥ सहस्राणांपंचशतंपु
त्रार्थीकारयेत्पुमान् ॥ कृत्वानित्यविधानेनसगुणंसुतमाप्नुयात् ॥ लिंगानामयुतेनैवकन्यकासंततिंमुने॥ एकलिंगार्चनान्नित्यमतुलांश्रियमाप्नु
यात् ॥ लक्षमेकंतुलिंगानांयःकरोतिनरोभुवि ॥ शिवःस्वयंभवेत्क्षिप्रंनात्रकार्याविचारणा ॥ कोटिरेकातुलिंगानांमोक्षदासर्वकामदा ॥
अर्चापार्थिवलिंगानांकोटियज्ञफलप्रदा ॥ अथकाम्यभेदेनफलभेदः ॥ मृद्भस्मगोमयैर्देवितथावालुकयापिवा ॥ कृत्वालिंगंसकृत्पू
ज्यवसेत्कल्पायुतंदिवि ॥ सर्वेषामेववर्णानांस्फाटिकंसर्वकामदम् ॥ सर्वदोषविमुक्त्यर्थमन्यथादोषमावहेत् ॥ यत्फलंपाकयज्ञेषुहविर्यज्ञेषुय
त्फलम् ॥ एकाहात्तदवाप्नोतिलिंगार्चनरतःसदा । गवांशतसहस्रस्यसम्यग्दत्तस्ययत्फलम् ॥ दशाहात्तदवाप्नोतिसम्यक्लिंगार्चनेरतः ॥
वाजपेयशतैरिष्ट्वायल्लभंतेद्विजोत्तमाः ॥ विप्रोविंशातिरात्रेणरुद्रभक्त्यातदाप्नुयात् ॥ अश्वमेधसहस्रस्यसम्यगिष्टस्ययत्फलम् ॥
मासेनतदवाप्नोतिरुद्रलिंगार्चनेरतः ॥ राजसूयसहस्रस्यसम्यगिष्टस्ययत्फलम् ॥ मासेनतदवाप्नोतिशिवलिंगार्चनेरतः ॥ सर्वतीर्थाभिषेकस्य
सर्वदानफलानिच ॥ सर्वयज्ञफलंचैवउपवासफलानिच ॥ सम्यगिष्टफलःसर्वक्षेमाचारःसमाधिना॥नवमासात्समासाद्यब्राह्मणोविजितेंद्रियः ॥

सर्वमेतदवाप्नोतिलिंगेयोऽर्चयतेशिवम् ॥ यस्तुसंवत्सरंपूर्णांपूजयेदेकलिंगकम् ॥ तस्यतुष्टःप्रयच्छामिगाणपत्यंनसंशयः ॥ माघेमासिस
मुद्युक्तस्त्रिसंध्यंयोर्चयेच्छिवम् ॥ लभेत्षण्मासिकंपुण्यंमासैनैवनसंशयः ॥ यथामाघेतथाऽऽषाढेकार्तिकेतुविशेषतः ॥ त्रिषुपुण्यंसमंज्ञे
यंमासेष्वेतेषुयत्फलम् ॥ यस्तुपूजयतेनित्यंलिंगेत्रिभुवनेश्वरम् ॥ सस्वर्गराज्यमोक्षाणांक्षिप्रंभवतिभाजनम् ॥ अथोद्यापनंलैंगे ॥
अथातःसंप्रवक्ष्यामिप्रतिष्ठांलिंगकस्यच ॥ येनयस्यविधानेनव्रतंसंपूर्णतामियाव् ॥ सहस्रंवाथलक्षंवापूजयित्वायथाविधि ॥ कोटिंवाथवि
धानेनकामनांतेथवानरः ॥ समाप्तेतुव्रतेराजन्विनिर्मायमहेश्वरम् ॥ स्थापयित्वाशुभेस्थानेसंपूज्यार्घ्यादिभिःक्रमात् ॥ गंधमाल्यैस्तथाधूपै
र्नैवेद्यैर्विविधैस्तधा ॥ हिरण्यंगांचवासांसिशिवायविनिवेदयेत् ॥ दण्डवत्प्रणतोभूत्वास्तुत्वाचैवविशेषतः ॥ एकाग्रःप्रणतोभूत्वातावन्मंत्रमु
दीरयेत् ॥ कंटकोपहतैःपुष्पैरशस्तैर्भावदूषितैः ॥ केशकीटापविद्धैश्चपूजितोऽसिमयाप्रभो ॥ अन्यथासक्तचित्तेनाक्रियाहीनेनवाप्रभो ॥
मनोवाक्कायदुष्टेनपूजितोसित्रिलोचन॥पादोपहतपात्रेणकृतमर्घ्यादिकंमया ॥ तामसेनचभावेनतत्क्षस्वममप्रभो ॥मंत्रेणाक्षरहीनेनपुष्पेणावि
कलेनच ॥ पूजितोसिमयादेवतत्सर्वंक्षम्यतांमम॥व्रतंसम्पूर्णतांयातुफलंचाक्षय्यमस्तुमे॥एवंस्तुत्वामहादेवंनमस्कृत्याविसृज्यच॥नैवेद्यादित
थावस्त्रंभस्मांगायनिवेदयेत् ॥ ब्राह्मणान्भोजयित्वाथदद्यात्तेभ्यश्चदक्षिणाम् ॥ यथाशक्त्यनुवित्तेनहिरण्यंव्रतदक्षिणा ॥ प्रतिष्ठाउद्यापनमि
त्यर्थः ॥ विनिर्मायसुवर्णादिनाफलादिपरिमाणेनेत्यर्थः ॥ शुभइतिकलशस्थापनमर्थसिद्धम् ॥ दक्षिणांयथाशक्तिधेनुवित्तेनहिरण्यंव्रतदक्षिं ॥ ४८ ॥
णा ॥ अथापरप्रकारोभविष्ये ॥ नारदउवाच ॥ कथमुद्यापनंचास्यकिंप्रकारंमहाफलम् ॥ कथयाशुमहादेवलोकानामुपकारक ॥ ईश्वरउवा

च ॥ येशिवंसमुपासाद्यपूज्यप्राप्तमनोरथाः ॥ तत्प्रमाणंतुसौवर्णंयथाशक्त्यथवापुनः ॥ रौप्यंताम्रमयापिस्यादष्टम्यांचयथोक्ततः ॥ चतुर्दश्यामभद्रायांसोमेनाथंप्रपूजयेत् ॥ उपोष्यप्रथमेह्येवसंपूज्यपरमेश्वरम् ॥ चतुर्दश्यष्टमीयुक्ताअमाचनवमीयुता ॥ पारणंतत्रकर्तव्यंरौद्रयुक्तेपुनर्वसौ ॥ पंचैकादशवाद्वाभ्यामधिकाविंशतिःपरा ॥ चत्वारिंशच्चतुर्भिश्चब्राह्मणान्भोजयेत्ततः ॥ आचार्यंप्रथमंचार्च्यब्रह्माणंचततःपरम् ॥ गणेशमृत्विजादींश्चपूजयेद्विधिनाततः ॥ वस्त्रैश्चदक्षिणाभिश्चपूजयेच्छिवतत्परान् ॥ मृत्युंजयेनमंत्रेणआग्निंहुत्वास्वशक्तितः ॥ रुद्रेणात्यथवाहुत्वानमोमंत्रेणवापुनः ॥ नमोमंत्रोनमोभवायचेति । संख्याचयदारुद्रेणतदाऽतिरुद्रःप्रतिमंत्रपक्षेणयदामृत्युंजयमंत्रोनमोमंत्रोवाकुतालिंगदशांशेनतत्पूजयायुक्तम् ॥ नैवेद्यंदक्षिणास्तोत्रगीतवाद्यसमन्वितम् ॥ मंत्रेणानेनविधिवदाचार्यायनिवेदयेत् ॥ यथासुराणांत्रिपुरंचदग्धमेकेषुणालोकहितार्थमीश ॥ तद्रूपदानादहमप्यशेषैर्दोषैर्विमुक्तोहितथाभवेयम् ॥ तथाकुरुत्वंशरणंप्रपन्नेमयिप्रभोदेववरप्रसादम् ॥ प्रणिपत्यमहादेवंनमस्कुर्यात्पुनः पुनः ॥ सोद्यापनंव्रतंकृत्वाप्राप्नुयात्परमंपदम् ॥ अथपंचाक्षरस्यऋषिन्यासध्यानानि ॥ अस्याशिवपंचाक्षरमंत्रस्य । वामदेवऋषिः । पंक्तिच्छंदःसदाशिवःपरमात्मादेवताइष्टसिद्धचर्थंजपेविनियोगः ॥ मूलेनकरशुद्धिंकृत्वा । तत्पुरुषाघोरसद्योजातवामदेवेशानान्पंचब्रह्ममंत्रान्तर्जन्यादिषुअंगुष्ठांतासुपंचस्वंगुलीषुन्यसेत् । एवंहृदयादौ । ॐसर्वज्ञशक्तिधाम्नेअंगुष्ठाभ्यांनमः । ॐनंतृप्तिशक्तिधाम्नेतर्जनीभ्यांनमः । ॐमंअनादिवोधशक्तिधाम्नेमध्यमाभ्यां० । ॐशिंस्वतंत्रशक्तिधाम्नेअनामिकाभ्यां० । ॐवांनित्यमलुप्तशक्तिधाम्नेकानिष्ठिकाभ्यां० ॥ ॐयंअनंतशक्तिधाम्नेकरतलकरपृष्ठाभ्यांनमः । एवंहृदयादौ । ॐनंतत्पुरुषतर्जनीभ्यां० । ॐमंअघोरमध्यमाभ्यां० । ॐशिंस

द्योजातानामिकाभ्यां० । ॐवांवामदेवकनिष्ठिकाभ्यां० ॥ ॐयंईशानांगुष्ठाभ्यां० । एवंहृदयादौ । ॐनंतत्पुरुषायनमःपूर्वमुखे । ॐमंअघो
राय०दक्षिणमुखे । ॐशिंसद्योजाताय०पश्चिममुखे । ॐवांवामनाय०उत्तरमुखे । ॐयंईशानायनमःऊर्ध्वमुखे । (अथध्यानम् ।) बिभ्रद्दो
र्भिःकुठारंमृगमभयवरौसुप्रसन्नोमहेशः । सर्वालंकारदीप्तःसरसिजनिलयोव्याघ्रचर्मोत्तरीयः ॥ ध्येयोमुक्तांगरागामृतरसकणिकाद्रिप्रभःपंचव
क्त्रस्त्र्यक्षःकोटीरकोटीघटिततुहिनरोचिःकलोत्तुंगमौलिः ॥ एवंध्यात्वायथाशक्तिजपेत् । इतिदिनकरभट्टकृतेशान्तिसारेलिंगोद्यापनविधिः॥
(अथप्रयोगः) । अष्टम्यांचचतुर्दश्यांवाभद्रारहितायांपूर्वविद्धायांपुनर्वसुयुक्तार्द्रायांसोमेवा । कर्तादेशकालौसंकीर्त्यकृतस्यलक्षादि
लिंगपूजाकर्मणःसंपूर्णतासिद्ध्यर्थंलिंगोद्यापनंकरिष्ये । इतिसंकल्प्यगणेशपूजनादिनांदीश्राद्धांतेआचार्यब्रह्मसदस्यान्पंचवाएकादशवा
द्वाविंशतिवाचतुश्चत्वारिंशद्वाऋत्विजोवृणुयात् । ततःआचार्यः कुंडमंडपपक्षेमंडपेतदभावेन्यत्रवासर्षपविकरणभूमिप्रोक्षणेकृत्वामं
डपपक्षेमंडपपूजांकृत्वामध्यवेद्यांतदभावेन्यत्रवालिंगतोभद्रेमंडलदेवताआवाह्य । तत्ररोप्यंताम्रंमृन्मयंवाकलशंसंस्थाप्यतत्रपलतदर्द्धतद
र्द्धेनशक्त्यावासुवर्णरौप्यताम्रान्यतमनिर्मितांउमामहेश्वरप्रतिमामग्न्युत्तारणपूर्वकंसंपूज्यपूजांतेहिरण्यगोवस्त्रत्रयंचशिवायनिवेद्यप्रदक्षिणान
मस्कारौकृत्वाप्रार्थयेत् । कंटकोपहतैःपुष्पैरशस्तैर्भावदूषितैः ॥ केशकीटापविद्धैश्चपूजितोसिमयाप्रभो ॥ अन्यथासक्तचित्तेनक्रियाहीने
नवाप्रभो ॥ मनोवाक्कायदुष्टेनपूजितोसित्रिलोचन ॥ पादोपहतपात्रेणकृतमर्घ्यादिकंमया ॥तामसेनचभावेनतत्क्षमस्वममप्रभो ॥ मंत्रेणाक्षरही ॥ ४९ ॥
नेनपुष्पेणविकलेनच ॥ पूजितोसिमयादेवतत्सर्वंक्षम्यतांमम ॥ व्रतंसंपूर्णतांयातुफलंचाक्षय्यमस्तुमे ॥ मंडपपक्षेग्रहवेद्यांग्रहान्संस्थाप्यम

ध्यवेदीस्थापितकलशोपरिपूर्णपात्रेवस्त्रलिखितंरुद्रयंत्रंसंस्थाप्यतत्रमध्येउमामहेश्वरप्रतिमांसद्योजातादियंत्रदेवताश्चावाह्यपूजयेत् ॥ ततो गीतवाद्यादिभिर्जागरणेननिशामतिवाह्यप्रातःशुचिर्देशकालौस्मृत्वाउद्यापनहोमंकर्तुंस्थंडिलोल्लेखनादिकरिष्यइतिसंकल्प्य ॥ उल्लेखनाद्य ग्निस्थापनांतेसमिद्द्वयमादायचक्षुषीआज्येनेत्यंतेऽत्रप्रधानंरुद्रंमृत्युंजयमंत्रेणनमोभवायेतिमंत्रेणवाअयुतसहस्राष्टशतान्यतमसंख्याभिस्ति लाज्याहुतिभिः । रुद्रपक्षे । अतिरुद्रेणमहारुद्रेणवाग्रहादिन्यथाशक्तिसंख्याकाभिः समिच्चर्वाज्याहुतिभिः । शेषेणस्विष्टकृतमित्यादिबलिपू र्णाहुत्यंतेकलशोदकेनाभिषिक्तोयजमानउमामहेश्वरप्रतिमांसंपूज्यपूर्वोक्तमंत्रैःप्रार्थयित्वा । इमांउमामहेश्वरप्रतिमांआचार्याय । यथासु राणांत्रिपुरंचदग्धमेकेषुणालोकहितार्थमीश ॥ त्वद्रूपदानादहमप्यशेषैर्दोषैर्विमुक्तोहितथाभवेयम् ॥ तथाकुरुत्वंशरणंप्रपन्नेमयिप्रभो देववरप्रसादमितिमंत्रेणदद्यात् ॥ ततोयथाशक्तिदक्षिणांदद्यात् । शिवायानिवेदितंवस्त्रंभस्मांगायदद्यात् । ततोधेनुंहिरण्यंआचार्याय अन्येभ्यश्चयथाशक्तिदक्षिणांदद्याततत्तोग्रहादीन्विसृज्यभूयसींसंकल्प्याग्निंविसृज्ययथाशक्तिब्राह्मणभोजनंसंकल्प्यकर्मेश्वरार्पणंकुर्यादिति । इतिश्रीमन्मीमांसकदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेसोद्यापनलिंगपूजाप्रयोगः ।(अथनवचंडीशतचंडीसहस्रचंडीविधिः)। मार्कण्डेयपुराणेडा मरतंत्रेच । शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिचंडिकाक्रममुत्तमम् ॥ आश्विनस्यसितेपक्षेप्रतिपत्सुयथाक्रमम् ॥ बहुवचनेननवम्यंतंतिलतैलेनस्नानम् । सुस्नातस्तिलतैलेनपूर्वाह्णेचनृपोत्तम ॥ पुण्याहवाचनंकृत्वाद्विजांश्चैवप्रपूजयेत् ॥ ततश्चकारयेद्वेदिंसप्तधान्ययुतांनृप ॥ स्थापयेत्पूर्णकल शंपंचरत्नसमन्वितम् ॥ वस्त्रेचारक्तकेचैवसंलिखेद्यंत्रमुत्तमम् ॥ गर्भेसंस्थापयेद्देवींचंडिकांहेमरूपिणीम् ॥ पंचामृतैश्चसुस्नातांचर्चितांगंध

कुंकुमैः॥ तथारक्तेनवस्त्रेणप्रसन्नांभक्तवत्सलाम् ॥ गुरूपदिष्टविधिनापूजयित्वाप्रयत्नतः ॥ यंत्रोद्धारःप्रयत्नेनज्ञातव्योस्यनृपोत्तम ॥ चतुरस्रा
ष्टषट्कंचत्रिकोणंसंलिखेत्ततः ॥ कुंकुमागरुकर्पूरैश्चंदनैश्चसितासितैः॥पंचकैःकालिकाभिश्चतथाकस्तूरिकादिभिः ॥ चतुरस्रेपूर्वदिशिन्यसेदुडा
णपीठकम्। नाथमुंडेश्वरंचैवमुंडाख्यांपादुकांतथा ॥ न्यसेन्मातृकोपपीठमाग्नेय्यांपृथिवीपते ॥ मातृकेश्वरोपनाथंचमातृकाख्योपपादुकां
पीठंजालंधरंचैवदक्षिणेतुतथैवच ॥ नाभंज्वालामुखंचापिज्वालाख्यांपादुकांतथा ॥ कोल्लापुरोपपीठंचनैर्ऋत्यांविन्यसेन्नृप ॥ कोल्लारेश्वरोप
नाथंकोल्लाराख्योपपादुकाम् ॥ पूर्णगिरिशपीठंचपश्चिमेस्थापयेन्नृप ॥ नाथंपूर्णेश्वरंवापिपूर्णाख्यांपादुकांतथा ॥ संहाराख्योपपीठंचवायव्यां
चप्रपूजयेत् ॥ संहाराख्योपनाथंचसंहाराख्योपपादुकाम्॥उत्तरायांतथादेशेओणपीठंप्रपूजयेत् ॥ओणकेश्वरनाथंचओणाख्यांपादुकांतथाका
मरूपोपपीठंचईशान्यांपूजयेत्ततः॥कामेश्वरोपनाथंचकामाख्यांचोपपादुकाम्॥आग्नेय्यामग्निसुमुखंनैर्ऋत्यांप्रेतवाहनम् ॥ ज्वालामुखंतुवाय
व्यांधूम्राक्षंत्वीशतस्तथा ॥ कोणेचतुष्टयेवापिवेतालानांचतुष्टयम्॥चक्रेअष्टदलेचैवशक्त्यष्टकमुदाहृतम्॥भैरवाष्टकंचततोलोकपालाष्टकंत
था॥ब्राह्मीमाहेश्वरीचैवकौमारीवैष्णवीतथा॥वाराहीचैवमाहेंद्रीचामुंडाचंडिकातथा ॥असितांगोरुरुश्चैवचंडःक्रोधस्तथैवच ॥उन्मत्तभैरवश्चैव
कपालीभीषणस्तथा ॥ संहारभैरवश्चेतिभैरवाष्टकमीरितम् ॥ इंद्रोग्निश्चयमश्चैवनिर्ऋतिर्वरुणस्तथा ॥ वायुःसोमस्तथैशानोलोकपालाःप्रकी
र्तिताः॥गुरुंपरमगुरुंचपरमेष्ठिगुरुंतथा॥गणेशहरिहरंचैवषड्दलेचैवपूजयेत्॥बाह्येत्रिकोणकेचक्रेप्रधानस्यचपृष्ठतः ॥ पूजयेच्चमहाकालींरुद्रो ॥ ९० ॥
गौर्यातथासह ॥ महालक्ष्मींहृषीकेशोलक्ष्म्याचसहितस्तथा ॥ सरस्वत्यापृष्ठदेशेविरिंचिस्त्वनयासह ॥ कालश्चदक्षिणेपूज्योरुद्रश्चापिनृ

पात्मज ॥ सिंहश्चापितथाभक्त्यापूजनीयःप्रयत्नतः ॥ मृत्युर्वामेचविजयोगणेशोमहिषस्तथा ॥ मातृनामततश्चापित्रिकोणेबाह्यतस्तथा ॥
मध्येत्रिकोणकेचक्रंप्रधानंचंडिकांनृप ॥ अधिदेवींमहाकालींदक्षिणेचैवपूजयेत् ॥ प्रत्यधिदेवतांचैववामभागेसरस्वतीम् ॥ पूजयेच्चनृपश्रेष्ठवे
दगर्भामनिंदिताम् ॥ इतियंत्रोद्धारक्रमः ॥ जयाचविजयाचैवजयंतीअपराजिता ॥ दिव्ययोगीमहायोगीसिद्धयोगीगणेश्वरी ॥ प्रेताशीडा
किनीकालीकालरात्रिस्तथैवच ॥ टंकाक्षीरोद्रवेतालीहुंकारीऊर्ध्वकेशिनी॥विरूपाक्षीचशुष्कांगीनरभोजिनिकातथा॥फटकारीवीरभद्राचधू
म्रांगीकलहप्रिया ॥ राक्षसीघोररक्ताक्षीविश्वरूपीभयंकरी॥चंडमारीचचंडीचवाराहीमुंडधारिणी ॥ भैरवीचतथोर्ध्वाक्षीदुर्मुखीप्रेतवाहिनी ॥
खट्वांगीचैवलंबोष्ठीमालिनीमत्तयोगिनी ॥ कालीरक्ताचकंकालीतथाचभुवनेश्वरी ॥ त्रोटिकीचमहामारीयमदूतीकरालिनी ॥ केशिनीमेदि
नीचैवरोमगंगाप्रवाहिनी ॥ विडालीकार्मुकालाक्षीजयाचाधोमुखीतथा ॥ मुंडाग्रधारिणीव्याघ्रीकांक्षिणीप्रेतभक्षिणी ॥ धूर्जटीविकटीघोरी
कपालीविषलंबिनी ॥ चतुःषष्टिस्तुयोगिन्यःपूजनीयाःप्रयत्नतःइतियंत्रोद्धारः ॥ (अथमंत्रोद्धारः) तत्रैव ॥ राजोवाच ॥ पुनस्त्वांपरिपृ
च्छामिचंडिकापूजनंशुभम् ॥ नित्यंचंडयादिजाप्यस्यविधानंचद्विजोत्तम॥ऋषिरुवाच ॥ परिपृच्छसिभोराजन्चंडिकापूजनादियत् ॥ तद
हंसंप्रवाक्ष्यामियथावदनुपूर्वशः ॥ आदौपूज्यामहालक्ष्मीःकर्तृकर्त्रीसदोदिता ॥ यन्नमस्कारतोयज्ञाभवंतिसुकृताःसकृत् ॥ त्रैलोक्यभ्रामरं
मंत्रंशृणुभूपनवाक्षरम् ॥ यस्यविज्ञानमात्रेणपरमैश्वर्यवान्नृप ॥ ऐंबीजमादौंदुसमानदीप्तिंह्रींसूर्यतेजोद्युमतिद्वितीयम् ॥ क्लींमूर्तिवैश्वानरतु
ल्यरूपंतृतीयमानंत्यसुखायाचिंत्यम् ॥ चांशुद्धजांबूनदकांतिरूपंसुपंचमंरक्ततरंप्रकल्प्यम् ॥डांषष्ठमूढार्त्तिहरंसुनीलंयैसप्तमंकृष्णतरंरिपुघ्न

म् ॥ विंपाह्वरंचाष्टमनादिसिद्ध्यैचैंधूम्रवर्णंनवमांविशालम् ॥ एतानिबीजानिनवाक्षरस्यजप्तुःप्रदद्युःसकलार्थसिद्धिम् ॥नवबीजनिबद्धोयंमंत्र
स्त्रैलोक्यपावनः ॥ एतंजपतियोमंत्रीफलंतस्यवदाम्यहम् ॥ वश्याभवंतिकामिन्योराजानोऽनुचराइव ॥ नहास्तिसर्पदावाग्निचौरशत्रुभयंभ
वेत् ॥ सर्वाःसमृद्धयस्तस्यजायंतेचंडिकाज्ञया ॥ नश्यंतिदारुणारोगाःसत्यंसत्यंनसंशयः ॥ सहस्रमस्यमंत्रस्यनवबीजस्ययोजले ॥ नाभि
मात्रेजपेत्सम्यक्कवित्वंलभतेध्रुवम् ॥ अयुतंनवतत्वस्यराजबंधनसंकटे ॥ जपेत्तदातुमुच्येतयोमंत्रीचंडिकाज्ञया ॥ अस्मिन्नवाक्षरेमंत्रेमहाल
क्ष्मीर्व्यवास्थिता ॥ तस्मात्सुसिद्धःसर्वेषांसर्वदिक्षुप्रदीपकः ॥ मंत्राणांपल्लवोन्यासोमंत्राणांप्रणवःशिरः ॥ शिरःपल्लवसंयुक्तोमंत्रः
कामदुघःफलः।न्यासंविनाभवेन्मूकःसुप्तःस्यादासनंविना।पल्लवेनविनामंत्रोनग्नःसंपरिकीर्तितः ॥ शिरोहीनोमृतःप्रोक्तोवृथामंत्रोगुरुंविना ॥
हस्तोदुष्टायदत्तोयोनिर्वीर्यश्चाधिकाक्षरः ॥ अनंतरंयेनबीजेनव्याप्तंकीलिलउच्यते ॥ यस्यजाप्यंशृणोत्यन्यःसमंत्रःकूटउच्यते ॥ ऋषिदैव
तच्छंदोभिःपरित्यक्तोभुजंगमः ॥ मूकःसुप्तोऽथनग्नोयःशिरोहीनोवृथाहृतः ॥ भुजंगःकीलिलः शून्योहृतमंत्रोवृथाफलः ॥ पतींविसर्जयेन्मं
त्रीयदितात्सिद्धिमिच्छति ॥ नमोंतःशांतिकेपुष्टौप्रणिधानेनकीर्तितः ॥ वश्यकर्षणहोमेषुस्वाहांतःसिद्धिदायकः ॥ वौषट्पल्लवसंयुक्तोमंत्रः
पुष्ट्यादिसाधकः ॥ हुंकारपल्लवोपेतोमारणेब्राह्मणंविना ॥ यंत्रंभंजनकार्येषुसुघोरभयनाशने ॥ वषडंतोमहाकल्पोग्रहलाभादिनाशनः ॥
खंडनोच्चाटनेबंधेमंत्रःफट्पल्लवान्वितः॥ ॐकारमुखरौमंत्रौवेदागमसमुद्भवौ ॥ पल्लवोस्त्वागमेमंत्रेवैदिकेनास्तिपल्लवः ॥ पल्लवेनविनाजाप्यो
मंत्रोवेदसमुद्भवः ॥ ननग्नःकीर्त्यतेयस्मान्नैश्वर्यंपरिधानवत् ॥ नद्यादौविधिवत्स्नात्वानाभिमात्रेऽभसिस्थितः ॥ दशांजलिभिरात्मानंनवबी

जेनपावयेत् ॥ कृत्वामाध्याह्निकंसर्वमुदकांतेसमाहितः ॥ तर्पणायमहालक्ष्म्याःषडंगंन्यासमारभेत् ॥ मायाबीजंचंडिकायैहृदयादिनमोन्त
कम् ॥ एवंन्यासक्रियांकृत्वाध्यात्वामहिषमर्दिनीम् ॥ चंडिकांत्रिजगद्धात्रींब्रह्माद्यमरवंदिताम् ॥ नवबीजस्यमंत्रांतेचंडिकातृप्यतामिति ॥
अंजलीनामष्टशतंसुगन्धकुंकुमान्वितम् ॥ सेक्तव्यंचतदर्द्धेनतदर्द्धेनाथवान्वहम् ॥ प्रविश्यदेवतागारंवितानोपरिशोभितम्॥पुष्पप्रकारशोभा
ढ्यंपूजाद्रव्यैःप्रपूजितम् ॥ बहुदीपप्रकाशाढ्यंदिव्यैर्धूपैःसुधूपितम् ॥ तत्रोक्तविधिनाराजन्पूजयित्वाहरीश्वरौ ॥ चतुरस्रेसमेशुद्धेसर्वदोष
विवर्जिते ॥ लिखेदष्टदलंपद्मंचन्दनागरुकुंकुमैः ॥ पद्ममध्येलिखेच्चक्रंषट्कोणंचण्डिकामयम् ॥ षट्कोणचक्रमध्यस्थमाद्यबीजत्रयंन्यसे
त् ॥ गुदमेढ्रांतरस्थानेपदमूलेनपीडनम् ॥ वामपादोपरिस्थाप्यदक्षिणंचरणंदृढम् ॥ एतत्पद्मासनंनामजरामरणवर्जितम् ॥ मौनीबद्धासनो
मंत्रीज्ञानीनिश्चलविग्रहः ॥ अनाहताविशुद्धाज्ञेभेदयित्वायथाक्रमम् ॥ स्वशरीराद्विनिर्गत्यसूक्ष्मरूप्यूर्ध्वमागतः ॥ नमोनंदीसमुत्तीर्यस्थि
त्वास्वकरसंपुटे ॥ शोधयेत्पंचभूतानिज्ञात्वावर्णक्रमंपृथक् ॥ पृथिव्यापोनलोवायुःखंभूतानामयंक्रमः ॥ पृथ्वीपितासितंवारिरक्तवर्णोहुता
शनः ॥ तेषांकृष्णतरोवायुराकाशंनिर्मलंसदा ॥ मनसारोधयेद्बुद्धिंबुद्ध्यासंशोधयेन्मनः ॥ तद्द्वयंपरमंशुद्धमात्मानंसम्यगीरितम् ॥
स्वदेहंब्रह्ममार्गेणयोगयुक्त्यासमाविशेत् ॥ सुषुम्णायांसमाश्रित्यातिष्ठमानमनाहते ॥ आदौसंशोधयेत्पृथ्वींशोषदाहनवामृतैः ॥ पुन
र्वारिपुनस्तेजःपुनर्वायुंसुपावयेत् ॥ बीजैश्चतुर्विधैर्वायोरग्नेर्वरुणशक्रयोः ॥ यमिदंशोषकंबीजंरमिदंदाहनंमहत् ॥ लमाप्लवनबीजंच
वमैंद्रममृतात्मकम् ॥ एवंशुद्धानिभूतानिभवंतिनृपनंदन ॥ व्योम्न्येतच्छोधकंनास्तियतस्तंन्निर्मलंशिवम् ॥ करालयेत्स्वकं

देहंप्रविश्यात्मविशोधनम् ॥ कर्तव्यंयोगमाश्रित्यसर्वकामविवर्जितम् ॥ भूतशुद्धिमिमांकृत्वाथःकुर्याच्चंडिकार्चनम् ॥ तस्याचिरे णकालेनमहालक्ष्मीः प्रसीदति ॥ निकुंबनादधःशक्तेरूर्ध्वशक्तेर्निपातनात् ॥ मध्यशक्तेःप्रबोधाच्चप्राणायामपरोभवेत् ॥ इति मंत्रोद्धारः । (अथपूजाजपहोमविधिस्तत्रैव) । ऋषिरुवाच ॥ पूजानांजपहोमानांसर्वमंगलकर्मणाम् ॥ न्यासंब्रवीमिभूपालसर्वै श्वर्यसुसिद्धये ॥ स्थिरासनेस्थिरोभूत्वानिरहंकारनिर्ममः ॥ स्वगुरोश्चरणौनत्वामहालक्ष्मींचपूर्ववत् ॥ ध्यात्वापूर्णमनःकृत्वाततोन्यासं समाचरेत् ॥ मातृकान्यासविज्ञानीशिरःप्रथमपल्लवे ॥ प्रथमंविन्यसेन्मूर्ध्निललाटेतत्परंन्यसेत् ॥ नेत्रयोर्द्वितयेभूपद्वयमन्यत्कपोलयोः ॥ श्रुत्यांस्वरद्वयंन्यस्यद्वयंनासापुटद्वये ॥ ओष्ठयोर्विन्यसेद्द्वंद्वंद्वंदशनलेखयोः ॥ जिव्हायांविन्यसेदेकंतालुस्थानेचतत्परम् ॥ विन्यसे त्प्रथमंवर्गंभूपतेदक्षिणेकरे ॥ वामेपरंन्यसेद्वर्गंतृतीयंदक्षिणेन्यसेत् ॥ चतुर्थंवामपादेचपंचमंहृदयेन्यसेत् ॥ शेषाक्षराणांनवकंविन्य सेत्सर्वधातुषु ॥ त्वचिरक्तेचमांसेचस्नायुवस्तिषुपंचमम् ॥ मज्जामेदषुपुष्टेषुद्वितयंतत्परेन्यसेत् ॥ अयंतुमातृकान्यासःप्रथमःपरिकीर्तितः॥ सांगवेदसमोभातिभूषितोयेनमांत्रिकः ॥ अथसारस्वतोन्यासोद्वितीयस्तेप्रकथ्यते ॥ उक्तमंत्रस्यसर्वस्यबीजानांदेवतार्चने ॥ आद्यबीजत्रये कृत्वाप्रणवादिनमोन्तकम् ॥ कनिष्ठिकादिसर्वासुपंचस्वंगुलिषुन्यसेत् ॥ करमध्येचपृष्ठेचस्फारेचमणिबंधने॥ हृदिमूर्ध्निशिखायांचकवचेच क्षुरस्त्रयोः ॥ बंधेषुसंप्रयोक्तव्यंसर्वदिक्षुपृथक्पृथक् ॥ भृशंसारस्वतोन्यासोमरुन्यस्मिन्कृतेसकृत्॥त्वरितंविलयंयातिजाड्यप्राक्पापसंभवः॥ तृतीयंतेप्रवक्ष्यामिन्यासंमातृगणान्वितम् ॥ मायाबीजेनसंयुक्ताब्रह्माणीपातुपूर्वतः ॥ एवमीशानपर्यंतमष्टौमातॄःप्रयोजयेत् ॥ ब्राह्मीमाहेश्व

रीचैवकौमारीवैष्णवीतथा ॥ वाराहीनारसिंह्यैंद्रीचामुंडाचाष्टमातृकाः ॥ ऊर्ध्वं॰योमेश्वरीपातुसतद्वीपेश्वरीभुवि ॥ नागेश्वरीचपातालेन्य
सेत्कर्तासुनिर्भयः ॥ जायतेत्रिषुलोकेषुसर्वदेवप्रियोयतः ॥ षड्देवीनांपुनर्न्यासंचतुर्थंत्वेवभूमिप ॥ पूर्वांगेनंदजायातुकमलांकुशमंडिता ॥
खड्गपात्रकरापातुदक्षिणेरक्तदंतिका॥पुष्पपल्लवमूलादिहस्ताशाकंभरीपरम् ॥धनुर्बाणधरादुर्गावामंदुर्गार्तिहारीणी ॥ शिरःपात्रकराभीमाम
स्तकाच्चरणावधि ॥ चरणाच्चशिरोयावद्भ्रामरीचित्रकांतिभृत् ॥ अनेनन्यासयोगेनजरामरणवर्जितः ॥ निर्भयश्चाग्निवारिभ्योमांत्रिकस्तत्क्षणा
द्भवेत्॥पादाभ्यांनाभिपर्यन्तंब्रह्मापातुसमंततः।नाभेर्विशुद्धिपर्यन्तंपातुनित्यंजनार्दनः॥विशुद्धेस्तुशिरोयावत्पातुरुद्रस्त्रिलोकगः ॥ हंसःपादद्व
यंपातुवैनतेयःकरद्वयम् ॥ चक्षुषीवृषभःपातुसर्वांगानिगजाननः ॥ परावरंपरेपातुसर्वानन्दमयोहृदि॥ अभेद्यःपंचमोन्यासःकर्तुःकामदुघः॥
स्मृतः ॥ मध्यंपातुमहालक्ष्मीरष्टादशभुजासती ॥ ऊर्ध्वंसरस्वतीपातुभुजैरष्टभिरूर्जिता ॥ अधःपातुमहाकालीत्रिंशल्लोचनमंडिता ॥ सिंहो
हस्तद्वयंपातुपरहंसोक्षिमंडलम् ॥ महिषेणसमायुक्तःप्रेतःपातुपदद्वयम् ॥ सर्वांगानिमहेशानश्चंडिकाचपरस्परम् ॥ वैकुंठःमुखकृन्न्यासःषष्ठ
स्त्वंप्रवदाम्यहम् ॥ ब्रह्मतःपायुपर्यन्तंनवद्वारेषुविन्यसेत् ॥ उक्तमन्त्रस्यबीजानिप्रणवाद्यंपृथक्पृथक्॥ पायुतोब्रह्मपर्यंतंविन्यसेत्तानिपूर्वतः
॥ न्यासद्वयमिदंप्रोक्तंसुगोप्तंसप्तमाष्टकम् ॥ महाभयमहाव्याधिशत्रुचौरविघातकम् ॥ महारक्षोगणानांचकल्पांतेनियमोभवेत् ॥पूर्वांगंविन्य
सेन्मंत्रंमस्तकाच्चरणावधि ॥ दक्षिणेपृष्ठतोवामेतथालोमविलोमयोः ॥ अस्मिन्न्यासेकृतेराजन्नवमेदेववद्भवेत् ॥ हृन्मस्तकशिखास्वेनंकवचे
लोचनद्वये ॥ अस्त्रेसर्वासुकाष्ठासुपृथङ्मंत्रंविनिक्षिपेत् ॥ नमोंतंप्रथमेप्रोक्तंस्वाहांतेतदनंतरम् ॥ वौषडंतंचहूमंतंवषडंतंफडंतकम्॥पूज्यत्वे

लोक्यदेवानांदशमेस्मिन्कृतेकृती ॥ दशन्यासप्रविष्टोवैयद्वदेत्तत्तदाभवेत् ॥ यत्पश्यतियथादृष्ट्यातद्भवेत्तादृशंकिल ॥ तेनसार्द्धमहा
लक्ष्मीःस्वयंवदतियत्फलम् ॥ भविष्यमभविष्यंवातंपालयतिपूर्ववत् ॥ ब्रह्मविष्णुशिवास्त्वेनंपालयन्त्यात्मवत्सदा ॥ त्रिषुलोके
षुपश्यंतिनतस्मादधिकंक्वचित् ॥ दशन्यासैःकृतैःपापंदशजन्मार्जितंक्षणात् ॥ सुतीव्रंविलयंयातितामिस्रंरविभिर्यथा ॥ सन्नद्धो
दशभिन्यासैश्चंडींसप्तशतींजपेत् ॥ असाध्यंसाधयत्याशुकार्यंलोकत्रयेपियत् ॥ माधवेमासिमध्याह्नेतपतेनिर्मलंरविः ॥ दिवांधा
स्तंनपश्यंतिसर्वदासर्वथायथा ॥ चंडीसप्तशतीजाप्येदशन्यासैःसमुज्ज्वलम् ॥ त्रैलोक्येसर्वदुष्टास्तंनपश्यंतिसदायथा ॥ चंडीसप्तशती
जाप्येसरहस्येनृपोत्तम ॥ तत्सर्वंतेप्रवक्ष्यामिब्रह्मविष्णुशिवैःकृतम् ॥ अंगेषुसर्वसिद्ध्यर्थंवज्रामृतमनःसुखम् ॥ अस्मिन्न्यासेदशश्लोका
ब्रह्मविष्णुशिवोदिताः ॥ खड्गिनीशूलिनीश्लोकमाद्यंकृष्णतरंन्यसेत् ॥ नाभ्यादिचरणांतंतुन्यासंशत्रुविनाशनम् ॥ शूलेनपाहिनोदेविपुनः
श्लोकचतुष्टयम् ॥ बालार्कसदृशंन्यासेचिंतनीयंमहत्तरम् ॥ तद्विशुद्धादिपर्यन्तंन्यासंतिमिरनाशनम् ॥ सर्वस्वरूपइत्यादिश्लोकानांपंचकं
पुनः ॥ शुद्धस्फटिकसंकाशंन्यासंत्रैलोक्यकामदम् ॥ मौलिर्मुखंतथानेत्रेश्रोत्रेनासाद्वयेतथा ॥ लिंगंचैवगुदंचैवदशस्थानंप्रकीर्तितम् ॥
मूर्ध्निविशुद्धिपर्यंतंश्लोकानांपंचकंन्यसेत् ॥ अयमेकादशोन्यासोदशन्याससमोजपेत् ॥ दशन्यासैःकृतंयद्यन्न्यासकर्ताफलंलभेत् ॥ तत्फलं
लभतेसर्वमस्मिन्नेकादशेकृते ॥ नवाक्षरस्यमंत्रस्यजाप्येसर्वफलप्रदे ॥ एतेन्यासाः प्रकर्तव्याश्चंडीसप्तशतीजपे ॥ एवंन्यासविधिंकृत्वा
सृष्टिमुद्रांविलोकयेत् ॥ तस्या विलोकनेराजन्कृतन्यासःस्थिरोभवेत् ॥ परिषिंचतिपूजार्थंद्रव्याणिनववीजतः ॥ तलपृष्ठोद्भवांमुद्रांकृत्वा

स्त्रेणावगुंठयेत् ॥ अर्घ्यपात्रंप्रतिष्ठाप्यपूरयेच्छुभवारिणा ॥ गंधपुष्पाक्षतांस्तत्रविन्यसेन्नृपनंदन ॥ ध्यात्वासर्वाणितीर्थानिहस्तौदत्वा
भिमंत्रयेत् ॥ रक्षार्थंतस्यकर्तव्याचक्रमुद्रास्त्रसंयुता ॥ अर्घ्योदकेनसंस्कारंपूजाद्रव्यस्यपूर्ववत् ॥ कृत्वालोमविलोमाभ्यामात्मानंसम्य
गर्चयेत् ॥ प्रत्यर्थंसप्रतिष्ठाप्यमध्यपीठार्घपात्रयोः ॥ षट्कोणेचैवमध्यस्थेमध्यबीजव्यवस्थितम् ॥ महाकाल्याःसरस्वत्यालक्ष्म्याश्चदक्षि
णान्ययोः ॥ संयुक्तांदक्षिणेवामेसिंहेनमहिषेणच ॥ अष्टादशभुजांध्यात्वामहालक्ष्मींप्रणम्यच ॥ पीठादिपूजनंकुर्यात्स्वबीजेनपृथक्पृथक् ॥
ॐ कारबिंदुमध्यस्थंनामधेयाद्यमक्षरम् ॥ देवतानांस्वबीजंचपूजायामृद्धिसिद्धिदम् ॥ ओंकारंप्रथमंपीठंपूर्णपीठंततःपरम् ॥ तृतीयंकाम
पीठंचपूजयेत्संप्रदायतः ॥ पूर्वादिदिक्षुपीठस्यगणेशादिचतुष्टयम् ॥ गणेशक्षेत्रपालौचपादुकेबटुकस्तथा ॥ अग्नेयादिचतुर्दिक्षुपूज्यंदेवी
चतुष्टयम् ॥ आद्यातत्रजयाप्रोक्ताद्वितीयाविजयास्मृता ॥ जयंतीतत्पराभूपचतुर्थीचापराजिता ॥ पूज्यानामपदैर्देव्यःपीठपंकजमध्यगाः
प्रागादिक्रमयोगेनपंचषट्षट्षडादिकाः ॥ प्रथमा विष्णुनामाचद्वितीयाचेतनास्मृता ॥ बुद्धिनिद्राक्षुधाछायाशक्तिस्तृष्णाष्टमीभवेत् ॥
क्षांतिजातिस्ततोलज्जाशांतिःसहत्रयोदशी ॥ कीर्तिर्लक्ष्मीधृतिर्मेधास्मृतिरेवदयातथा॥तुष्टिःपुष्टिश्चमाताचभ्रांतिरेवंपदक्रमात् ॥ त्रयोविंश
तिसंख्यंयंत्रब्रह्मणापूजिताततः॥नालमूलेचसंपूज्यमाधरादिचतुष्टयम् ॥ आधारकर्मशेषौचचतुर्थीपृथिवीनृप॥ ततोनालंसमभ्यर्च्यपद्मंसंपूज्य
यत्नतः ॥ ज्ञानामृतसुतृप्तात्मामंडलार्चनमारभेत् ॥ अर्घोदकादिरासिच्यमंडलंसौम्यदृष्टिमान् ॥ पूर्वयंत्रादितःपूज्यंमातॄणांमंडलंशिवम् ॥
रहस्यकथितैर्बीजैःस्वबीजेनाथवानृप ॥ आद्येपत्रेसमभ्यर्च्यांब्रह्माणीहंसवाहिनी ॥ माहेश्वरीवृषारूढापूज्यास्याद्धुतभुग्दले ॥ मयूरवाहना

पूज्याकौमारीदक्षिणेदले ॥ नैर्ऋत्येवैष्णवीपूज्यागरुडोपरिसंस्थिता ॥ पश्चिमेयज्ञवाराहींदंष्ट्रोद्धृतवसुंधरा ॥ समीरणदलेपूज्यानारसिंही
महास्वना ॥ गजराजसमारूढापूज्यैंद्रीसौम्यदिग्दले ॥ गणनाथपरीवारासद्रारुद्रेणसंयुता ॥ ईशपात्रेसमभ्यर्च्यांचामुंडांमंडितासदा ॥
ब्रह्माणिकर्णिकामध्येक्रमात्षट्कोणपूजनम् ॥ नन्दजाहेमगर्भासासुरक्तारक्तदंतिका ॥ नीलीशाकंभरीदुर्गासतीदुर्गार्तिहारिणी ॥
हृष्टार्चितमुखीभीमानीलपत्राशिरोधरा ॥ ततोमंडलदुर्धर्षाभ्रामरीवरदार्चिता ॥ आद्येबीजेमहाकालींध्यानपूर्वांसमर्चयेत् ॥ द्विती
येष्टादशभुजांमहालक्ष्मींसमर्चयेत् ॥ तृतीयेऽष्टभुजाध्यानंसमभ्यर्च्यसरस्वतीम् ॥ ततःपृथक्पृथक्पूजांकृत्वामहिषसिंहयोः ॥ मध्य
बीजेचिरंध्यात्वामहालक्ष्मींसमर्चयेत् ॥ आह्वानंपूजनेदद्यादासनंमणिभूषितम् ॥ मंडलस्थातुयादेवीपीठस्थासर्वतस्तदा ॥ महालक्ष्म्यासहै
क्येनचिंतयेद्योगमुद्रया ॥ एकाहारंमहालक्ष्म्यारूपंकृत्वापरावरम् ॥ मुद्रायुधाभुजाकाराचंडिकायांप्रदर्शयेत् ॥ अष्टादशाक्षमालाढ्यंतथा
पद्मंप्रकल्पयेत् ॥ वारिपुष्पाक्षतैर्युक्तंचंदनेनप्रमोदितम् ॥ अर्घ्यंदत्वामहालक्ष्म्यैधेनुमुद्रांप्रदर्शयेत् ॥ संकल्पाचमनेभूपस्नानंपुण्याभिषेच
नम् ॥ विदध्याच्छ्रेयसींमुद्रांयथामाताप्रतुष्यति ॥ महार्हेचित्रितेवस्त्रेचित्राण्याभरणानिच ॥ कस्तूरीकुंकुमोपेतंकर्पूरागरुचंदनम् ॥ सुरभी
णिचपुष्पाणिबिल्वपत्राक्षतांस्तथा॥ निवेद्यचंडिकांभूपदिव्यधूपैःसुधूपयेत् ॥ज्वलन्मणिशिखाकारैर्दीपैर्नीराजयेच्छुचिः॥यथावर्णत्रयोपेतैर्नै
वेद्यैःपायसादिभिः॥अनेकरसपक्वान्नैर्महालक्ष्मींप्रतोषयेत्॥प्रणम्याचमनंदत्वाचंदनंमुखवासने ॥सकर्पूरंचतांबूलंभक्तिभावसमन्वितम्॥प्राणा
नायम्यपूर्वोक्तन्यासंसंस्मृत्यचात्मवान् ॥ प्रथमंचरितंप्रोक्तंमधुकैटभघातनम् ॥ महिषासुरनिर्णाशंचरितंविद्धिमध्यमम् ॥ चरितंचोत्तरंविद्धि

निशुंभादिवधाश्रितम् ॥ चरितानिजपेत्त्रीणिसरहस्यान्यतंद्रितः ॥ चरितंमध्यमंचैषांजपेद्वाचंडिकामयम् ॥ जपेन्नवाक्षरंमंत्रमथवाष्टोत्तरंश
तम् ॥ हुनेज्जपदशांशेनपायसंतिलसर्पिषा ॥ नवाक्षरेणमंत्रेणस्मार्ताग्नौनृपनंदन ॥ नमोदेव्यैमहादेव्यैशिवायैसततंनमः ॥ नमःप्रकृत्यैभद्रा
यैनियताःप्रणताःस्मताम् ॥ अनेनश्लोकपाठेनजुहुयाद्वाशुभंहविः ॥ ऊर्ध्वतःप्रोक्षितोमंत्रैःपात्रानीतःसमुज्ज्वलः ॥ संस्कृतायांभुविस्थाप्यः
स्मार्ताग्निःसंप्रकीर्तितः ॥ देवतार्चनजाप्यस्यभूमेःसंस्करणंतथा ॥ कृत्वासंस्थापयेदग्निंनान्यदासादनंमतम् ॥ शृतंहिपायसंहोमेहुनेत्स्मार्ते
हुताशने ॥ तदभावेसमित्सर्पिस्तिलानांहवनंभवेत् ॥ जुहुयाच्चमहालक्ष्म्यैऋतुकालेसमुद्भवैः ॥ सजपंहोममावेद्यमहालक्ष्मींप्रणम्यच ॥ शूले
नपाहिनोदेवीत्येतैःश्लोकैःप्रदक्षिणाम् ॥ कृत्वावैसुस्थितोभूत्वाचंडिकाध्यानतत्पराः ॥ नमोदेव्यैइतिश्लोकैःपंचभिःपंचवारतः ॥ कृत्वापंचन
मस्कारानुपविश्यासनेशुभे ॥ सर्वस्वरूपइत्यादिषड्भिःश्लोकैःकृतांजलिः ॥ प्रार्थयेज्जगतांधात्रींप्रणतात्मामनेप्सितम् ॥ स्वशरीरेसमारोप्य
दद्यादस्यैविसर्जनम्।अनेनविधिनाभूपयःकुर्याच्चण्डिकार्चनम् ॥ तस्यतुष्टामहालक्ष्मीर्यद्ददातिशृणुष्वतत्॥ एतद्गोप्यंतरंसर्ववेदागमसमुद्भव
म् ॥ ब्रह्मणागुरवेदत्तंगुरूणाचशिवेर्पितम्॥धर्मार्थकाममोक्षाणांत्रिषुलोकेषुसाधनम्॥अनेनसदृशंनास्तिसत्यंसत्यंनसंशयः॥इतिपूजाजपहोम
विधिः ॥ अथकाम्यप्रयोगः॥ऋषिरुवाच ॥ नित्यचंड्यादिजाप्यस्यविधानंतेवदाम्यहम्॥क्रमेणसर्वकार्याणांसिद्धयेसर्वपुण्यदम्॥पूर्वोक्तविधि
नास्नात्वाचंडिकातर्पणादिकम्॥शुक्लभूतामथाष्टम्यांमासंप्रतिदिनंजपेत्॥सकृद्रहस्यसंयुक्तंचंडिकाचरितत्रयम्॥दशांशहोमसहितंयोऽर्चयेत्तेनि
त्यचंडिकाम्॥धनपुत्रयशोदात्रीमहाव्याधिविनाशिनी ॥ महाभयमहादुःखहंत्रीसौख्यप्रदायिनी ॥शुक्लाष्टमीमथारभ्ययावच्छुक्लचतुर्दशी॥न

वदुर्गाविधातव्यासर्वकार्यफलार्थिना॥संपूज्यविधिवद्देवींचंडिकांकृततर्पणैः ॥ कलशंपंचरत्नाढ्यंसहकारदलान्वितम् ॥ सवस्त्रंसंप्रतिष्ठाप्यचं
डिकाग्रेम्भसाभृतम् ॥ समंतात्पूजयेद्दिक्षुदिशापालान्यथाक्रमम्॥चंदनेनविलिप्तांगःस्रग्वीन्यासपरायणः॥नवाहंभूपएकैकंमौनीबद्धासनीजपे
त्॥प्रणवादिरहस्यांतंचंडिकाचरितत्रकम्॥चतुरस्रेसमेकुंडेसमंतान्यस्तमातृके॥एकावरणसंयुक्तेयोनिमंडलमंडिते ॥ दशांशविधीनाहोममु
क्तहव्येनसाधयेत् ॥नवदुर्गामखेकुंडमेवंजानीहिभूपते॥ नित्यचंडीविधानस्थेकुंडमीदृक्प्रकीर्तितम्॥नवचंडीमखेकुंडमीदृग्लक्षणमुच्यते ॥
एतद्द्विगुणितंकुंडंशतचंड्यांप्रकीर्तितम् ॥ कृष्णाष्टमीमवष्टभ्यनवदुर्गाविधानवित् ॥ यद्ययंक्रियतेजाप्यंकालरात्रिर्दुरत्यया ॥ महाकालो
द्भवंदुःखंकालरात्रिर्व्यपोहति ॥ संस्कारैरष्टभिःकुंडैःसंस्कृत्याग्निंप्रतिष्ठयेत् ॥ मायाबीजसमायोगंकुर्यात्तन्मंत्रसाधकः ॥ कुंडमध्येशुवंदर्भैः
परिमृज्योपलेपयेत् ॥ प्रागग्रस्रुवमुलेनरेखास्तिस्रःसमुल्लिखेत् ॥ पांशुमुद्धृत्यरेखाणामभ्युक्षणमतःपरम् ॥ कुंडस्यपूजनंषष्ठंसप्तमंचक्रमुद्र
या ॥ अस्त्रावगुंठनंकुंडेसंस्कारश्चाष्टमस्स्मृतः ॥ शतमंगलनामानंकुंडेग्निंसम्प्रतिष्ठयेत् ॥चंडिकापीठसंपूर्णंब्रह्माणंदक्षिणेद्विज ॥ ततस्तत्सा
ग्निकंकुंडंनवसूत्रेणवेष्टयेत् ॥ कुंडस्यांतरतःस्थाप्याप्रणीतावारिपूरिता ॥ प्रणीतापात्रयोर्मध्येउत्तरेवैश्वदेवतः ॥ स्थापयेत्प्रोक्षणीपात्रंप्रणी
तोदकपूरितम् ॥ प्रणीतापात्रतः पूर्वेस्थाप्यःपात्रागणःक्रमात् ॥ आज्यस्थालींचरुस्थालींगव्यक्षीरसमन्विताम् ॥ स्रुक्स्रुवौचघृतंद्रव्यंतंडु
लाःकुशसूलकाः ॥ पलाशसमिधस्तिस्रःपूर्णपात्रमतःपरम् ॥ सप्तद्वीपेश्वरींध्यात्वागृहीत्वाकुशशूलकान्॥ निक्षिपेत्प्रोक्षणीपात्रेवारुणंबीज
मुच्चरन् ॥ तेनदर्भसमूहेनशतसंख्येनसंस्थितम् ॥ क्रमात्पात्रगणंप्रोक्ष्यप्रोक्षणीपात्रवारिणा ॥ आज्यपात्रेचरुस्थाल्यांनिक्षिपेद्घृततंडुलान्

यथाक्रमेणकर्तव्यंततोद्विश्रपणंतयोः ॥ अभ्युक्ष्यपायसंकार्यंपर्यग्निकरणंतयोः ॥ सव्यंपलाशकाष्ठेनत्रित्रिदर्भैश्चसोज्ज्वले ॥ स्रुवयोःस्नपनं
कार्यंप्रणीतोदकासिंचनैः ॥ पुनःप्रतपनंकृत्वादक्षिणेस्थापनंस्मृतम् ॥ उद्वास्यप्रथमंपूर्वादानीयाग्नेःप्रदक्षिणम् ॥ कुंडाचार्यांतरेस्थाप्यंस्व
बीजंजपगौरवम् ॥ अभिघार्याज्यमार्गेणवायव्येस्थापयेच्चरुम् ॥ स्वबीजजपसंस्कारोधेनुमुद्रांतयोर्भवेत् ॥ तिष्ठन्पलाशसमिधोमौनीवैश्वान
रेक्षिपेत् । कुशशूलकयुक्तानिप्रोक्षण्यद्भिःप्रदक्षिणम् ॥ पर्युक्ष्याग्निप्रणीतायांनिक्षिपेत्कुशशूलकम् ॥ निधायदक्षिणंजानुंभूमावग्निमुखे
हुनेत् ॥ अन्वारब्धःस्रुवेणाज्यंनिर्धूमेहव्यवाहने ॥ प्रजापतिंमहाकालींमहालक्ष्मींसरस्वतीम् ॥ एतदग्निमुखंप्रोक्तंमायाबीजपुरःसरम् ॥
संस्रावंप्रोक्षणीपात्रेनिक्षिपेद्यज्ञसाधनात् ॥ विदध्यात्कल्पितंहोमंमुक्तेनहविषाशनैः ॥ तेनस्विष्टकृतंदद्याद्धविषासोज्वलेनले ॥ मायाबीजंच
ब्रह्माणीमाहेश्वरीकौमारीवैष्णवीवाराहीनारसिंह्यैऐन्द्रैचामुंडायैविच्चेस्विष्टकृतेस्वाहा ॥ मंत्रः। स्विष्टकृदाहुतेः । आज्यस्यनवकंदद्यान्माया
बीजादिनामभिः ॥ तत्रनंदाभगवतीद्वितीयारक्तदंतिका ॥ शाकंभरीतृतीयाचदुर्गाभीमाचतत्परम् ॥भ्रामरीकालिकाचैवाशिवदूतीप्रजापतिः
गंधपुष्पफलोपेतांकृत्वायज्ञात्मकांस्रुचम् ॥ ततःपूर्णाहुतिंदद्याद्घृतस्याच्छिन्नधारया ॥ नवाक्षरेणमंत्रेणमहालक्ष्मीपरायणः ॥ ध्यात्वावन
पुरोडाशमनन्तंदेवदुर्लभम् ॥ प्रोक्षणीपात्रमध्यस्थंमंत्रेणाश्नातिसंस्रवान् ॥ यस्माद्यज्ञरसात्पूतोयज्ञानांब्रह्मरूपिणम् ॥ संस्रावतत्पुरोडाशं
प्राश्नातिसुखपुण्यदम् ॥ सलिलेनप्रणीतायास्तीर्थध्यानपरायणः ॥ करोतिमार्जनंदर्भैःशतेनश्लोकपाठकः ॥ याःशिवासकृयोगाश्चयाभिश्चै
वविनासह ॥ याआपःस्संदधानास्तामेकृण्वंतुभेषजम् ॥ अभिषिंचेद्यदात्मानंचतुर्भिश्चंडिकास्तवैः ॥ दानंदद्याद्विधानेनहेमधेन्वंत्ररा

णिच ॥ नवदुर्गांतवाख्यातापापतापप्रणाशिनी ॥ सर्वैश्वर्यप्रदाभूपकुर्वेनामविलंवितम् ॥ नवदुर्गाविधानेऽस्मिन्यत्फलंपरिकीर्तितम् ॥ काल
रात्रिविधानेऽपितत्फलंलभतेध्रुवम् ॥ एतत्रिगुणितंसर्वंनवदुर्गाजपेफलम् ॥ कथितंतदवाप्नोतिनित्यंचंडीजपेकृते ॥ ऋषिरुवाच । शरद्दता
विषेमासिशुक्लपक्षेनृपोत्तम॥प्रातिपत्तिथिमारभ्यनवचंडींसमारभेत्॥तोरणाढ्येशुभेस्थानेसुवितानेस्वलंकृते ॥ पूर्वादिक्रमयोगेनदिग्देवेभ्योव
लिंहरेत्॥गंधपुष्पाक्षतैर्धूपदीपैश्चसुमनोहरैः॥कादंबरीगजारूढापुनरुक्ताचदृष्टगा॥करालीमहिषारूढारक्ताक्षीप्रेतसंस्थिता ॥श्वेतकौमीरगाश्वे
ताहरितामृगवाहना ॥ यक्षिणीसिंहपृष्ठस्थाकंकालीवृषवाहना ॥ हंसपृष्ठासुरज्येष्ठासर्पराजाहिवाहना ॥ अनेनविधिनादत्वादिग्देवेभ्योबलिंज
पी॥नवग्रहेलोकपालान्दिशापालांश्चपूजयेत्॥कलशंसर्वरत्नाढ्यंहेमवस्त्रोदकान्वितम्॥संप्रतिष्ठाप्यसंपूज्यचांडिकार्चनमारभेत्॥पूर्वोक्तेनाविधा
नेनगंधपुष्पैरनुत्तमैः ॥ वस्त्रालंकारकस्तूरीहरिद्राभिश्चकुंकुमैः ॥ धूपैर्बहुविधैर्दीपैर्नैवेद्यैर्बहुसंस्थया ॥ कृत्वान्यत्पूर्ववत्सर्वंजपेदेकाग्रमानसः
सकृद्रहस्यसंयुक्तंचंडिकाचरितत्रयम् ॥ कुमारीविप्रमुख्यांश्चभोजयेद्विधिपूर्वकम् ॥ यदाद्येदिवसेकुर्याच्चंडिकापूजनादिकम् ॥ द्विगुणंतद्द्विती
येह्नित्रिगुणंतत्परेऽहनि ॥ नवमीतिथिपर्यंतंवृद्ध्यापूजाजपादिकम् ॥ एकाहारंव्रतीकुर्यादहिंसादियमैर्युतः ॥ कृत्वाहोमादिकंसर्वंनवदुर्गावि
धानवत् ॥ वित्तशाठ्यंपरित्यज्यकुर्यादाचार्यतोषणम् ॥ वस्त्रांगुलीयभूधेनुवाजिहेमप्रदानतः ॥ विदधातिविधानंचयएनांनवचंडिकाम् ॥
ऐंद्रब्रह्मादयोभोगास्तमायांतिप्रसेवितुम् ॥ अपुत्रोलभतेपुत्रमधनःसधनीभवेत् ॥ व्याधयश्चक्षयंयान्तिशत्रवश्चसुदारुणाः ॥ नतस्यास्तिभ
यंकिंचिन्नचौराग्निजवारिजम् ॥ ऋषिरुवाच । शतचंडीविधानंतेयथावत्कथयाम्यहम् ॥ सुघोरायामनावृष्ट्यांभूकंपेचसुदारुणे ॥ परचक्रा

गमेगात्रेक्षयेपंचविंशतियोजने ॥ देशेसर्वत्रशान्त्यर्थंशतचंडीमखंजपेत् ॥ शिवाभ्यासेसमेदेशेचतुर्द्वारंसतोरणम् ॥ पताकासंस्कृतंकुर्यान्मं
डपंवेदिभूषितम् ॥ तत्रकुंडंप्रकर्तव्यमुक्तलक्षणसंयुतम् ॥ सदाचाराःकुलीनायेश्रीमंतःसत्यवादिनः॥ चंडिकापाठसंपूर्णादयावंतोजितेंद्रियाः॥
ईदृग्लक्षणसंपन्नादंभमोहविवर्जिताः ॥ दशविप्रान्समभ्यर्च्यमहालक्ष्मीस्वरूपिणः ॥ मधुपर्कविधानेनयथावत्तद्वदाम्यहम् ॥ श्रीपर्णीवृक्षपी
ठानिहस्तमानानिमानतः ॥ अष्टांगुलसमुच्छ्रायसहितानिसमानिच ॥ स्रुवःस्रुचासमायुक्तःखादिरोलक्षणान्वितः ॥ सप्तविंशतिदर्भाणांवेण्य
ग्रग्रंथिभूषितः ॥ विष्टरःसर्वयज्ञेषुलक्षणंपरिकीर्तितम् ॥ शुद्धोदकेनसंपूर्णाःपाद्यार्घ्यार्थसमाहृताः ॥ शंखाअर्घ्यप्रदानायगंधपुष्पयवान्वि
ताः ॥ दूर्वोदकसमायुक्ताःस्थापनीयाःपृथक्पृथक् ॥ महान्त्यर्हाणिवस्त्राणिमुद्रिकाद्यंसुभूषणम् ॥ मयूरपत्रछत्राणिसोष्णीषाणिसमाहरेत् ॥
पादुकाश्चाहरेत्तत्रताम्रभूषणभूषिताः ॥ अन्यत्सर्वंयदस्त्युक्तंमधुपर्कस्यपूजनम् ॥ शतचंडीमखेकर्ताप्रयत्नेनतथाहरेत् ॥ स्मार्तोक्तविधिना
सर्वंमधुपर्कस्यपूजनम् ॥ कृत्वाफलमवाप्नोतिमहायज्ञार्णवोपमम् ॥ अन्येभ्योमधुपर्कस्यविप्रेभ्यःपूजनंसमम् ॥ विद्यात्तद्द्विगुणंदद्यादाचार्या
यसुभक्तिमान् ॥ अन्यैर्द्विजैःस्वयंमंत्रदेशिकस्यप्रपूजनम् ॥ तस्मिन्यज्ञेफलंसत्यमनावृष्टिविनाशनम् ॥ अर्चितास्तेद्विजश्रेष्ठाःसन्तुष्टाःपूर्ण
मानसाः॥यजमानंसपत्नीकंसुतबंधुसमन्वितम्॥उपविश्यासनेकुंडकलशाग्रविभूषितम् ॥ वेदमंत्राक्षतैःपूर्णंकुर्वंतिस्वस्तिवाचनैः ॥ कृततत्स्ना
पनोविप्रैर्वेदवादित्रनिस्वनैः ॥ चंडिकामंडलंचापिपरिवारविभूषितम् ॥ पश्चिमद्वारमार्गेणप्रविश्यक्रतुमंडपम् ॥ ददातिपूजनेनुज्ञांदेशिकाय
कृतांजलिः ॥ देशिकःसर्वमंत्रज्ञोनवभिर्ब्राह्मणैःसह ॥ दिग्देवताग्रहांश्चैवलोकपालसमन्वितान् ॥ दिशापालांश्चसंपूज्यकलशंस्थाप्यपूज्यच ॥

मंडपस्यचतुर्दिक्षुदत्वाभूतबलिंबहिः ॥ मंडपेकलशौद्वौद्वौद्वारेद्वारेनिवेशयेत् ॥ मालिनोदकसंपूर्णावाम्रपल्लवशोभितौ ॥ उपस्पृश्योदकंधृ
त्वाचंडिकांदेववंदिताम् ॥ उपविश्यासनेवेद्यांबद्धापद्मासनंदृढम् ॥ प्राणायामविशुद्धात्मादशैकन्यासभूषितः ॥ चण्डिकापूजनंकुर्याद्विशे
षेणसमन्वितम् ॥ कस्तूरीकुंकुमंजाप्यंसकर्पूरंचचंदनम् ॥ फलद्वयसुसंपूर्णमनुलेपनमाहरेत् ॥ दिव्यवस्त्रमलंकारंहेमगद्याणकत्रयम् ॥ च
क्षुपुष्पचतुर्थांशंगुग्गुलस्यपलत्रयम् ॥ दीपानांद्विशतंश्रेष्ठंमंडपेजपसाधनम्॥कुटपौद्वौहविष्यान्नंनैवेद्यंसरसंशुचि॥तांबूलानांसकर्पूरंशतद्वय
मनुत्तमम् ॥ नवचंडीविधानोक्तंमहालक्ष्मीप्रपूजनम् ॥ नवभिर्ब्राह्मणैःसार्द्धंकृत्वाचार्योद्विजोत्तमः ॥ ददातिनवविप्रेभ्योआचार्यश्चण्डिका
मयः ॥ कार्यंजाप्यप्रसिद्ध्यर्थमतुलंमानपूर्वकम् ॥ ततोनुज्ञामनुप्राप्यवेद्यामाचार्यसन्निधौ ॥ मृद्वासनेषुसन्तुष्टाउपविष्टाःसुनिश्चलाः ॥न्यास
ध्यानसमायुक्तानासाग्रमवलोकिनः ॥ सुगन्धपुष्पमालाभ्यांचंडिकाचरितत्रयम् ॥ सरहस्यमृषिच्छंदोदेवताशक्तिसंयुतम् ॥ जपेयुःपूर्णमे
कंवामौनिनस्त्यक्तमत्सराः ॥ समुत्थायततःकुर्युरेकांसर्वेप्रदक्षिणाम् ॥ चण्डिकांसुनमस्कारैःपरितोष्यपुनःपुनः ॥ उपविश्यासनेषूक्तश्लो
कैःसर्वार्थसाधकैः ॥ प्रार्थयेयुःप्रार्थ्यफलंमहालक्ष्मींदृढव्रताः ॥ कुमार्योदशसंभोज्याभोज्याविप्रादशोत्तमाः ॥ महाकालींमहालक्ष्मींसरस्व
तींजपञ्जपन् ॥ भोजयेत्परयाभक्त्यादेशिकादिदशद्विजान् ॥ ततोभक्तिसमायुक्तोभुञ्जीयाद्यज्ञकृत्पुमान् ॥ सत्कथाभिःसुगीतैश्चसर्ववादि
त्रनिस्वनैः ॥ पूजनैःप्रोक्षणीयैश्चवेदपाठैर्निशांनयेत् ॥ द्वितीयेदिवसेस्नात्वाविधिवत्तेद्विजादश ॥ चंडिकातर्पणंकुर्युःसंपूर्णंध्यानतत्पराः ॥
सर्वंपृथक्पृथक्कृत्वादिग्देवीपूजनादिकम् ॥ बहिर्भूतबलिंदत्वाकृत्वावेदिंप्रदक्षिणाम् ॥ पुष्पागारेमहारम्येस्वेस्वेचआसनेस्थिताम् ॥ जपंति

जयचंडीतियावद्दुर्गाप्रपूजनम् ॥ पूर्वस्मात्पूजनात्कुर्याद्विगुणंपूजनंक्रमात् ॥ आचार्यःसुस्थिरःशांतश्चंडिकायाःप्रतोषणम् ॥ सुकृतेपूजनेवि
प्राजपेयुर्द्विगुणंजपम् ॥ द्विगुणंचप्रकर्तव्यंकुमारीद्विजतोषणम् ॥ कार्यंजागरणंरात्रावुक्तैःसर्वैर्महोत्सवैः ॥ चंडिकापूजनंजाप्यंकुमारीद्विज
पूजनम् ॥ तृतीयेऽहनिकर्तव्यंत्रिगुणंचसजागरम्॥चतुर्थेदिवसेसर्वंसम्यक्कुर्युश्चतुर्गुणम् ॥ महाजागरणोपेतंहोमःस्यात्पंचमेहनि ॥ पायससर्पि
षायुक्तंतिलैःशुक्लैर्विमिश्रितम् ॥ जुहोत्युक्तविधिंकृत्वादशांशेननृपोत्तम ॥ रुद्राध्यायेयथाहोमंमंत्रेणैकेनसाधयेत् ॥ तथास्तोत्रजपेहोमंमं
त्रेणैकेनसाधयेत् ॥ चंडीसप्तशतीजाप्येहोममंत्रोनवाक्षरः ॥ कथितःपूजनाध्यायेतस्माद्धोमेभवेदसौ॥नमोदेव्यैमहादेव्यैशिवायैसततंनमः॥
नमःप्रकृत्यैभद्रायैनियताःप्रणताःस्मताम् ॥ अथवाचभवेद्धोमेश्लोकस्तत्रनिरूपितः ॥ जपहोमेसुसंपूर्णेदिग्देवीनांशतंशतम् ॥ होतव्यंना
ममंत्रैश्चहविष्यान्नेनसादरम् ॥ शतंशतंक्रमाद्देयंसमिदाज्यचरूंस्तिलान् ॥ ग्रहेभ्योवैदिकैर्मन्त्रैःफलपुष्पशतंशतम् ॥ लोकपालदिशापाल
होमेसर्पिश्चरुस्तिलाः ॥ आचार्यश्चद्विजाःसर्वेजुहुयुश्चशतंशतम् ॥ होमेसम्पूर्णतांप्राप्तेनमस्कृत्वेष्टदेवताम् ॥ चंडिकांदेवदेवानामृषी
णांवंदिताम्पराम् ॥ स्तंभद्वयेप्सुचंकृत्वायजमानस्स्वलंकृतः ॥ घृतकुंभदशांशेनदद्यात्पूर्णाहुतिंस्वयम् ॥ मूर्द्धानमन्त्रपाठेननवाक्षरज
पेनवा ॥ प्राशनंमार्जनाद्यंचनवदुर्गाविधानवित् ॥ जपंहुतंसमावेद्यचण्डिकायैमनोरथम् ॥ ब्राह्मणेनिष्कषट्कार्द्धंदद्याद्गोमिथुनद्व
यम् ॥ यस्याःप्रभावमतुलंश्लोकमुक्त्वाकृताञ्जलिः ॥ दद्याद्गोमिथुनान्यष्टावाचार्यायसुभक्तिमान् ॥ चतुर्विंशतिसंख्याकैर्हैमगद्या
णकैःसह ॥ एकैकमष्टविप्रेभ्योदद्याद्गोमिथुनंस्वयम् ॥ निष्कत्रयसमायुक्तंवस्त्रालंकारभूषितम् ॥ सुस्थितंस्वासनेशांतंयजमानंमहो

त्सवम् ॥ कुंकुमोक्ताकृतादूर्वासुगन्धिचन्दनंदधि ॥ आदायदीयतेविप्रआचार्यादिःसुपूजितः ॥ स्तोत्राणांचचतुर्णांचमहालक्ष्मीपरायणः ॥
एकैकश्लोकमुच्चार्यदद्युराशिषमुत्तमाः ॥ धनाढ्यःससुतःपूर्णोलब्धाशीःकृतमंगलः ॥ रक्तपुष्पांजलिंदद्याच्चंडिकायैविसर्जनम् ॥ भूरिदानंत
तःकुर्यात्पुण्यवादित्रनिःस्वनैः ॥ प्रविशन्शांतिपाठैश्चतोरणाढ्यंस्वमालयम्॥शतचंडीविधानस्यकृतेनसुकृतेनहि ॥ महालक्ष्मीर्ददात्यस्मै
त्रैलोक्यसुखमुत्तमम् ॥ यद्यत्कार्यंसमुद्दिश्यक्रियतेशतचंडिकाम् ॥ तत्तत्तस्यमहालक्ष्मीःसत्यमाशुप्रयच्छति ॥ चरितत्रयजाप्यस्यचं
डिकायानरोत्तम ॥ सरहस्यस्यनामानिब्रह्मोक्तानिवदाम्यहम् ॥ महाविद्यामहामंत्रश्चंडीसप्तशतीतिच ॥ मृतसंजिविनीनामचतुर्थम्परिकी
र्तितम् ॥ पंचमंचमाहाचंडीचतुःषष्टिपदीपरम् ॥ एतानियोविजानातिनामानिनृपनन्दन ॥ जपंविनाभवेच्चंडीवरदास्यात्तुसर्वदा ॥ शत
मादौशतंचान्तेजपेन्मंत्रंनवाक्षरम् ॥ चंडीसप्तशतीमध्येसम्पुटोयमुदाहृतः ॥ सकामःसम्पुटेजाप्योनिष्कामःसंपुटंविना ॥ एतद्गोप्यतरंत
त्त्वंचंडिकाजपसिद्धिदम् ॥ ऋषिरुवाच ॥ सर्वयज्ञोत्तमंभूपकुमारीपूजनंशृणु ॥ कृतेयस्मिन्महालक्ष्मीरचिरेणप्रसिद्ध्यति ॥ आमंत्रयेद्दि
नेपूर्वेकुमारींभक्तिपूर्वकम् ॥ पूजादिनेसमाहूयकुमारीमाद्यदेवताम् ॥ मंडलेचरणौतस्याःक्षालयेदुक्तवारिणा ॥ अर्चयेद्धेमपात्रेणवारिपुष्पा
क्षतैःसमम् ॥ सुवितानेशुभेस्थानेपंकजोपरिपीठके॥उपवेश्यकुमारींतांस्वांगेन्यासंसमाचरेत् ॥ आत्मानंविधिवत्पूज्यक्रोधदर्पविवर्जितम् ॥
अथध्यात्वाकुमारींतांमहालक्ष्मीस्वरूपिणीम्॥मातुलिंगंगदांखेटंपात्रंपीयूषपूरितम्॥दक्षिणादौक्रमाद्धस्तेबिभ्रतींसर्वमंगलाम् ॥सुतप्तहेमसर्वां
गींमाधवेमेशपूजिताम् ॥ नवाक्षरेणमंत्रेणसुसिद्धेनसमर्चयेत् ॥दद्यादाचमनंतस्यैदद्याद्वस्त्रंसकंचुकीम् ॥ सुकंकणांगुलीयानिकर्णालंकरणे

शुभे ॥ ग्रैवेयकंप्रदर्शीचचन्दनेनविलेपयेत् ॥ पूजयेत्पुष्पमालाभिर्दिव्यैर्धूपैःसुधूपयेत् ॥ कुर्यादारार्तिकंराजन्तुदुत्यंवाच्यतांमुहुः ॥ भोजयेद्भक्तिभावेनपायसंशर्कराघृतम् ॥ सुपक्कान्नानिचान्नानिभगवल्लूँलोभवर्जितः ॥ फलैःसुस्वादुचान्नंयद्दद्यादस्यैपुनःपुनः ॥ यावत्साभोजनं कुर्यात्तावत्स्तोत्रंजपेत्सुधीः ॥ दद्यादाचमनंतस्यैताम्बूलंचसमर्पयेत् ॥ तोषयेद्धेमदानेनकुमारींप्रणतोऽसकृत् ॥ प्रदक्षिणांनमस्कारान् कृत्वामूर्ध्निकृताञ्जलिः ॥ विसर्जयेत्कुमारींतांस्वगृहंसत्वनिर्भरः ॥ अनेनविधिनाभक्त्याकुमारींयोऽभिपूजयेत् ॥ सपृथ्वीराज्यमासाद्यशिवसायुज्यतांव्रजेत् ॥ यंयंप्रार्थयतेकामंदेवानामपिदुर्लभम् ॥ कुमारीपूजनंकृत्वातंतंप्राप्नोत्यसंशयम् ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशानांकुमारीपरमामता ॥ तत्पूजनेनराजेन्द्रत्रैलोक्यंस्यात्सुपूजितम् ॥ सम्यक्क्रतुफलंतस्यचतुष्पदफलंभवेत् ॥ सर्वतीर्थफलंतस्ययःकुमारीम्प्रपूजयेत् ॥ तस्मात्पूजयभूपालकुमारींपूतमानसः ॥ स्वंराज्यंप्राप्स्यसेवश्यंमातेभूस्त्वत्र संशयः॥रुद्रयामलेविशेषः ॥ शतचंडीविधानंचप्रोच्यमानंशृणुष्वतत् ॥ सर्वोपद्रवनाशार्थेशतचंडींसमारभेत् ॥ षोडशस्तंभसंयुक्तमण्डपंपल्लवोज्ज्वलम् ॥ वसुकोणयुतांवेदिंमध्येकुर्यात्रिभागतः ॥ पक्केष्टरचितांरम्यामुच्छ्रायहस्तसंमिताम् ॥ पंचवर्णरजोभिश्चकुर्यान्मंडलकंशुभम् ॥ पंचवर्णवितानंचकिंकिणिजालमंडितम् ॥ आचार्येणसमंविप्रान्वरयेद्दशसुव्रतान् ॥ ईशान्यांस्थापयेत्कुंभंपूर्वोक्तविधिनाहरेत् ॥ वारुण्यांचप्रकर्तव्यंकुंडंलक्षणलक्षितम् ॥ मूर्तिंदेव्याःप्रकुर्वीतसुवर्णस्यपलेनवै ॥ तदर्द्धेनतदर्द्धेनतदर्द्धेनमहामते॥अष्टादशभुजांदेवींकुर्याद्वाष्टकरामपि ॥ पट्टकूलयुगच्छन्नांवेदिमध्येनिधापयेत् ॥ देवींसंपूज्यविधिवज्जपंकुर्युर्दशद्विजाः ॥ शतमादौशतंचांतेजपेन्मंत्रंनवार्णम् ॥ चंडीसप्तशतीमध्येसं

पुटोयमुदाहृतः ॥ एकंद्वेत्रीणिचत्वारिजपेहीनचतुष्टयम् ॥ रूपाणिक्रमशस्तद्वत्पूजनादिकमाचरेत् ॥ पंचमेदिवसेप्रातर्होमंकुर्याद्वि
धानतः ॥ गुडूचीपायसंदूर्वांतिलाञ्छुक्तान्यवानपि ॥ चंडीपाठस्यहोमेतुप्रतिश्लोकंदशांशतः ॥होमंकुर्याद्ग्रहादिभ्यश्चर्वाज्यसमिद्भिःक्रमात् ॥
हुत्वापूर्णाहुतिंदद्याद्विप्रेभ्योदक्षिणांक्रमात् ॥ कपिलांगांनीलमणिंश्वेताश्वंछत्रचामरम् ॥ अभिषेकंततःकुर्युर्यजमानस्यऋत्विजः ॥ एवंकृते
मरेशानसर्वसिद्धिःप्रजायतइति ॥ (अथसहस्रचण्डीविधिः) । तत्रैव । सहस्रचंडींविधिवच्छृणुविष्णोमहामते ॥राज्यभ्रंशोह्यकस्माच्चेज्जनमारे
महाभये ॥ गजमारेश्वमारेचपरचक्रभयेतथा ॥ इत्यादिविविधेदुःखेक्षयरोगादिजेभये ॥ सहस्रंचंडिकापाठंकुर्याद्वाकारयेत्तथा ॥ जापकास्तु
शतंप्रोक्ताविंशहस्तश्चमंडपः ॥ भोज्याःसहस्रंविप्रेंद्रागोशतंदक्षिणादिशेत् ॥ गुरवेद्विगुणंदेयंशय्यादानंतथैवच ॥सप्तधान्यंचभूदानंश्वेताश्वंच
मनोहरम् ॥ पंचनिष्कमितामूर्तिः कर्तव्यावर्धमानतः ॥ अष्टादशभुजांदेवींसर्वायुधविभूषिताम् ॥ अन्नंवारिचदातव्यंसहस्रंप्रत्यहंविभो ॥
शतंवानियताहारःप्रायोमानेनवर्तयेत् ॥ एवंयश्चंडिकापाठंसहस्रंतुसमाचरेत् ॥ तस्यस्यात्कार्यसिद्धिस्तुनात्रकार्याविचारणेति ॥ अन्येपिवि
शेषाः ॥ योगिनीभैरवीवाराहीतंत्रेषुदेवीकालिकापुराणयोश्चानुसन्धेयाः ॥ तेचप्रयोगेस्पष्टाः । वयंतुयामलाद्युक्तंनानुष्ठेयम् यामलस्यमोह
नशास्त्रत्वेनाप्रामाण्यत्वात् ॥ तथाचस्मार्तनिबंधेकौर्मेदेवीवाक्यम् ॥ यानिशास्त्राणिदृश्यंतेलोकेस्मिन्विविधानिच ॥ श्रुतिस्मृतिविरुद्धानि
तेषांनिष्ठाहितामसी ॥ कापालंभैरवंवापियामलंवाममव्रतम् ॥ एवंविधानिचान्यानिमोहनाख्यानियानितु ॥ मयासृष्टान्यनेकानिमोहायेषांभ
वार्णवे ॥तत्रैवपाद्मे ॥ चकारमोहशास्त्राणिकेशवोपिशिवेरितः । अर्हतंयामलंवामंपंचरात्रंतथाव्रतम् ॥ इतिश्रीमद्रामकृष्णभट्टात्मजदिनकर

भट्टकृते शांतिसारेनवचंडीशतचंडीवर्धापनचंडीसहस्रचंडीप्रयोगः ॥ (अथवैदिकंदुर्गाराधनम्) ॥ शौनकः ॥ जातवेदसइत्येतत्सूक्तंसर्वार्थ साधकम् ॥ आयुरारोग्यसुखदंभूमिदंशत्रुनाशनम् ॥ यद्यद्वांच्छतिवाविप्रस्तत्तदाप्नोत्यसंशयम् ॥ सूक्तेनानेनजुहुयाच्छुक्लांबरधरःशुचिः ॥ जपेद्वानियतोमंत्रंहविष्याशीजितेन्द्रियः ॥ पशुपुत्रधनार्थीचप्रत्येकंलक्षमभ्यसेत् ॥ सर्वेषामेवदेवानांविशिष्टंदेवतालयम् ॥ तस्माद्देवालयेकुर्वन्विशिष्टंफलमश्नुते ॥ ततःप्राचीप्रशस्तादिगाग्नेयीचविशेषतः ॥ प्रतीचीवायवीयाचश्रेष्ठासौम्यादिशाऽथवा ॥ पैशाचिताऽभिचारेचविजयेपि विशिष्यते ॥ कुंडेवास्थंडिलेवापिहोमंकुर्यादतंद्रितः ॥ चतुरस्रंभवेत्कुंडंमेखलाद्वयसंयुतम् ॥ स्थंडिलाद्याज्यभागांतंयज्ञतंत्रंप्रकल्पयेत् ॥ महाद्विजःशुचिर्दांतः सर्वभूतहितेरतः ॥ दुर्गामावाहयेत्कुंभेसायुधाष्टमहाभुजाम् ॥ नीलोत्पलदलश्यामांकिरीटाद्यैर्विभूषिताम् ॥ ततश्चाराध्यतांदेवींतस्मिस्तीर्थोदकान्विते ॥ आवाहनेनहविषासमिद्भिश्चपृथक्पृथक् ॥ मंत्रेणानेनजुहुयादष्टोत्तरशताहुतीः ॥ ततःस्विष्टकृतंचैवहोमशेषंसमापयेत् ॥ उत्थाप्याथजपेन्मंत्रमेतंश्रद्धासमन्वितः ॥ यदादुर्गाचवरदात्वत्प्रसादाच्चपार्वती ॥ इतिदुर्गाकल्पः ॥ (अथसर्पविधिः) शौनकः ॥ अथवक्ष्यामिसर्पस्य संस्कारविधिमुत्तमम् ॥ सिनीवाल्यांपूर्णमास्यांपंचम्यांकारयेच्चतम् ॥ कृतसर्पवधोविप्रःपूर्वजन्मनिवायादि ॥ स्नात्वागत्यततोब्रह्मदंडंदद्याद्विजातये ॥ वधंप्रख्यापयेत्पापीचरेत्कृच्छ्रांश्चतुर्दश ॥ वधेहंजन्मनिकृतेलोहदंडंद्विजातये ॥ दद्यात्पापविशुद्ध्यर्थंश्रोत्रियायकुटुंबिने ॥ विप्रायदंडमूल्यंवाह्यभावेसातिदापयेत् ॥ साक्षाद्वधेकर्मकर्तुमेतदेवप्रदापयेत् ॥ निष्कद्वयंत्रिनिष्कंवानिष्कमेककनीयसम् ॥ अनुमत्यादिकर्तॄणांनिष्कमर्धंतदर्द्धकम् ॥ वित्तशाठ्यंनकुर्वीतदद्याद्वित्तानुसारतः ॥ अनुज्ञांचगुरोर्लब्ध्वासंस्कुर्यात्तदनंतरम् ॥ प्रियंगुव्रीहिगोधूमतिल

पिष्टेनवापुनः ॥ कृत्वासर्पाकृतिंतेनसर्पभोगसमान्वितम् ॥ अनेनवक्ष्यमाणेनप्रार्थयद्दक्षिणेत्वहिम् ॥एहिपूर्वंमृतःसर्पअस्मिन्पिष्टेसमाविश ॥ संस्कारार्थमहंभक्त्याप्रार्थयामिसमाहितः॥वस्त्रोपवीतगंधाद्यैरक्षतैःकुसुमादिभिः ॥ कर्तापुष्पाञ्जलिंदत्वाप्रणिपत्यहरेद्बहिः॥प्रक्षालितांघ्रिपाणिस्तुह्याचम्योपविशेद्भुवि ॥ कुर्यात्संस्कारसंकल्पंप्राणायामपुरःसरम् ॥ यज्ञोपवीतिनाकार्यंसर्पसंस्कारकर्मतु ॥ लौकिकाग्निप्रतिष्ठाप्यसमिदाधानमाचरेत् ॥ ततोग्नेरग्निदिग्भागेभूमिंसंप्रोक्ष्यवारिभिः ॥ चितिंकृत्वाथसंस्तीर्यकुशैराग्नेयकाग्रकैः ॥ पर्युक्ष्याग्निंपरिस्तीर्यपरिषिच्यसमर्पयेत् ॥ कृत्वेध्माधानपर्यन्तंसत्पात्रासादनादिकम् ॥ आघारौचक्षुषीहुत्वासर्पिषातुयथाविधि॥सर्पंगृहीत्वायत्नेनचितिमारोपयेत्सुधीः॥ अपः स्पृष्ट्वास्पृशेच्छ्रोत्रंगत्वाचाग्निसमीपतः ॥ स्रुवेणजुहुयादाज्यमग्नौव्याहृतिभिस्त्रिभिः ॥ सर्पास्येजुहुयादाज्यंव्याहृत्याचसमग्रया ॥ आज्यशेषंस्रुवेणैवसर्पदेहेनिषिंचयेत् ॥ चमसस्थैर्जलैःसर्पंव्याहृत्याभ्युक्ष्यपाणिना ॥ अग्नेरक्षाणोइत्यनयासर्पायाग्निंप्रदापयेत् ॥ उपतिष्ठेद्दह्यमानंनमोस्तुसर्पमंत्रतः ॥ ज्ञानतोज्ञानतोवापिकृतःसर्पवधोमया ॥ पूर्वजन्मनिवासर्पतत्सर्वंक्षमयस्वमे ॥ इतिसंप्रार्थ्यनागेंद्रंस्नात्वागत्यततःपुनः ॥ क्षीराज्येनततश्चाग्निंप्रोक्ष्यव्याहृतिभिस्त्रिभिः ॥ हुतेसर्पजलेनाग्निम भिषिंचेत्ततःपरम् ॥ नास्थिसंचयनंकुर्यात्स्नात्वाचम्यगृहंव्रजेत् ॥ ब्रह्मचर्यादिकंकार्यंत्रिरात्राशौचमिष्यते ॥ चतुर्थेहनिसंप्राप्तेसचैलंस्नानमाचरेत् ॥ घृतपायसभुक्तैस्तुद्विजानष्टौतुभोजयेत्॥कर्तानामपदैर्विप्रानर्चयेद्वक्ष्यमाणकैः ॥ सर्पोनंतस्तथाशेषःकपिलोनागएवच ॥ कालिकःशंखपालश्चभूधरश्चप्रकीर्तितः ॥ पादप्रक्षालनंकुर्यादेभिर्नामपदैःपृथक् ॥ गंधपुष्पाक्षतैर्धूपदीपाद्यैरर्चयेद्द्विजान् ॥ एवंकृतेविधानेवैसर्पसंस्कारकर्मणि ॥

सर्पहिंसाकृतात्पापान्मुच्यतेनात्रसंशयः ॥ कुष्ठव्याध्यभिसंयुक्तेसर्वथाभेषजंत्विदम् ॥ आयुरारोग्यमैश्वर्यंप्राप्यकामानवाप्नुयात् ॥ इतिसर्पसंस्कारः । (अथवास्तुशान्तिः) मात्स्ये । चैत्रेव्याधिमवाप्नोतियोगृहंकारयेन्नृप ॥ वैशाखेधेनुरत्नानिज्येष्ठेमृत्युंतथैवच ॥ आषाढेभृत्यरत्नानिपशुवर्गमवाप्नुयात् ॥ श्रावणेभृत्यलाभंचहानिंभाद्रपदेतथा ॥ पत्नीनाशोऽश्विनेविंद्यात्कार्तिकेधनधान्यकम् ॥ मार्गशीर्षेतथाधान्यंपौषेतस्करतोभयम् ॥ लाभंचबहुशोविंद्यादग्निंमाघेविनिर्दिशेत् ॥ फाल्गुनेकांचनंपुत्रानितिकालवतंस्मृतम् ॥ रत्नमालायाम् ॥ कर्कनक्रहरिकुंभगतेऽर्केपूर्वपश्चिमसुखानिगृहाणि ॥तौलिमेषवृषवृश्चिकयातेदक्षिणोत्तरसुखानिवदंति॥अश्विनीरोहिणीमूलउत्तरात्रयमैंदवम् ॥ स्वातीहस्तोनुराधाचगृहारंभेप्रशस्यते॥आदित्यभौमवर्ज्यैस्तुसर्वेवाराःशुभावहाः॥ वज्रव्याघातशूलेषुव्यतीपातातिगंडयोः ॥ विष्कंभगंडपरिघवज्रयोगेनकारयेत् ॥ यथामैत्रेयमाहेंद्रेगंधर्वाभिजित्रोहिणे ॥ तथावैराजसावित्रेमुहूर्तेगृहमारभेत् ॥ चंद्रादित्यबलंलब्ध्वा लग्नेशुभनिरीक्षिते ॥ स्तंभोच्छ्रायादिकर्तव्यमन्यत्तुपरिवर्जयेत् ॥ प्रासादेचैवमेवंस्यात्कूपवापीषुचैवहि ॥ पूर्वंभूमिंपरीक्षेतपश्चाद्वास्तुंप्रकल्पयेत् ॥ श्वेतारक्तातथापीताकृष्णाचैवानुपूर्वशः ॥ विप्रादेःशस्यतेभूमिरतःकार्यंपरीक्षणम् ॥ विप्राणांमधुरास्वादाकषायाक्षत्रियस्यतु ॥ कषायाकटुकातद्वद्वैश्यशूद्रेषुशस्यते ॥ अरत्निमात्रेवैगर्तेस्वनुलिप्तेतुसर्वतः ॥ घृतमामशरावस्थंकृत्वावर्तिचतुष्टयम् ॥ ज्वालयेद्भूपरीक्षार्थंपूर्णंतत्सर्वदिङ्मुखम् ॥ दीप्तौपूर्वादिगृह्णीयाद्वर्णनामानुपूर्वशः ॥ वास्तुःसामूहिकोनामदीप्यतेसर्वतःस्तुसः ॥ शुभदःसर्ववर्णानांप्रासादेषु गृहेषुच ॥ अरत्निमात्रंगर्तंतुपरीक्ष्यंखातपूरणे ॥ अधिकेश्रियमाप्नोतिन्यूनेहानिःसमेसमम् ॥ फलकृष्टेथवादेशेसर्वबीजानिवापयेत् ॥ त्रिपं

चसप्तरात्रेणयन्नरोहंतितान्यपि॥ज्येष्ठोत्तमकनिष्ठाभूर्वर्जनीयेतरामता ॥ पंचगव्यौषधिजलैःपरिक्षिप्त्वाचसेचयेत्॥ दानहेमाद्रौमात्स्ये ॥ एका
शीतिपदंकृत्वारेणुभिःकनकेनतु ॥ पश्चात्पिष्टेनानुलिंपेत्सूत्रेणालोडयसर्वतः ॥ दशपूर्वायतारेखादशचैवोत्तरायताः ॥ सर्ववास्तुविभागेषु
विज्ञेयानवकानव ॥ पदस्थान्पूजयेद्देवांस्त्रिंशत्पंचदशैवतु ॥ द्वात्रिंशद्बाह्यतःपूज्याःपूज्याश्चांतस्त्रयोदश ॥ मध्येनवपदास्त्वेकश्चत्वारस्त्रिप
दाःस्मृताः ॥ विंशतिस्त्वेकपदकास्तावंतोद्विपदाःस्मृताः ॥ नामतस्तान्प्रवक्ष्यामिस्थानानिचनिबोधत ॥ ईशानकोणादिसुरान्पूजयेत्क्र
मशोनव ॥ शिखीचैवाथपर्जन्योजयंतःकुलिशायुधाः ॥ सूर्यसत्यौभृशश्चैवआकाशोवायुरेवच ॥ पूषाचवितथश्चैवगृहक्षतयमावुभौ ॥ गंध
र्वौभृंगराजश्चमृगःपितृगणस्तथा ॥ दौवारिकोथसुग्रीवःपुष्पदंतोजलाधिपः ॥ असुरःशेषपापौचरोगोहिर्मुख्यएवच ॥ भल्लाटःसोमसर्पौचअ
दितिश्चदितिस्तथा ॥ बहिर्द्वात्रिंशदेतेतुतदंतश्चतुरःशृणु ॥ ईशानादिचतुष्कोणसंस्थितान्पूजयेद्बुधः ॥ आपश्चैवाथसावित्रोजयोरुद्रस्तथै
वच ॥ मध्येनवपदोब्रह्मातस्यचाष्टौसमीपगाः ॥ अर्यमासविताचैवविवस्वान्विबुधाधिपः ॥ मित्रोथराजयक्ष्माचतथापृथ्वीधरःस्मृतः ॥ अष्ट
मश्चापवत्सस्तुपरितोब्रह्मणःस्मृताः ॥ आपश्चैवापवत्सश्चपर्जन्योग्निर्दितिस्तथा ॥ पदिकानांतुवर्गोयमेवंकोणेष्वशेषतः ॥ तन्मध्येतुबहिर्विं
शद्द्विपदास्तेतुसर्वतः ॥ अर्यमाचविवस्वांश्चमित्रंपृथ्वीधरस्तथा ॥ ब्रह्मणःपरितोदिक्षुत्रिपदास्तेतुसर्वतः ॥ मूर्धन्यग्निःसमादिष्टोमुखेचापःसमा
श्रिताः ॥ पृथ्वीधरोर्यमाचैवस्तनस्थानमधिष्ठितौ ॥ वक्षःस्थलेचापवत्सःपूजनीयःसदाबुधैः॥नेत्रयोर्दितिपर्जन्यौश्रोत्रेदितिजयंतकौ ॥ सर्पें
द्रौवंशसंस्थौतुपूजनीयौप्रयत्नतः। सत्यरोगादयस्तद्वद्बाह्वोः पंचचपंचच ॥ रुद्राश्चराजयक्ष्माचवामहस्तसमास्थितौ ॥ सावित्रःसवितातद्व

द्धस्तंदक्षिणमाश्रितौ ॥ विवस्वानथमित्रश्चजठरेसंव्यवस्थितौ ॥ पूषाचपापयक्ष्माणौहस्तयोर्मणिबंधने ॥ तथैवासुरशेषौचवामपार्श्वेसमा
स्थितौ ॥ पार्श्वेतुदक्षिणेतद्वद्वितीयःसगृहक्षतः ॥ ऊर्वोर्यमांबुपौज्ञेयौजान्वोर्गंधर्वपुष्पकौ ॥ जंघयोर्भृंगसुग्रीवौस्फिक्स्थौदौवारिकोमृगः ॥
जयशक्रौतथामेढ्रेपादयोःपितरस्तथा ॥ मध्येनवपदेब्रह्माहृदयेसतुपूज्यते ॥ चतुःषष्टिपदोवास्तुप्रासादेब्रह्मणःस्मृतः ॥ ब्रह्माचतुष्पदस्तत्र
कोणेष्वेकपदस्तथा ॥ बहिःकोणेषुचाष्टौतुसार्द्धाश्चोभयसंस्थिताः ॥ विंशतिर्द्विपदाश्चैवचतुःषष्टिपदेस्मृताः ॥ होमस्त्रिमेखलेकार्यः
कुंडेहस्तप्रमाणके ॥ यवैःकृष्णतिलैश्चैवसमिद्भिःक्षीरवृक्षजैः ॥ पालाशैःखादिरैश्चापामार्गोदुंबरसंभवैः ॥ कुशदूर्वाभवैर्वापिमधुसर्पिः सम
न्वितैः ॥ कार्यस्तुपंचभिर्बिल्वैर्बिल्वबीजैरथापिवा ॥ होमांतेभक्ष्यभोज्यैस्तुवास्तुदेशेबलिंहरेत् ॥ तद्वद्विशेषंनैवेद्यमिदंदद्यात्क्रमेणतु ॥ ईश
कोणेघृताक्तान्नंशिखिनेविनिवेदयेत् ॥ ओदनंसोत्पलंदद्यात्पर्जन्यायघृतान्वितम् ॥ जयंतायध्वजंपीतंपैष्टंकूर्मंचसंत्यजेत् ॥ इंद्रायपंचरत्ना
निपैष्टंचकुलिशंतथा ॥ वितानकंचसूर्यायापूपंसक्तुंतथैवच ॥ सत्यायघृतगोधूमंमत्स्यान्दद्याद्भृशायच ॥ शष्कुलीश्चांतरिक्षायदद्यात्सक्तूं
श्चवायवे ॥ लाजाःपूष्णेतुदातव्यावितथेचणकौदनम् ॥ गृहक्षतायमध्वन्नंयमायापिशितौदनम् ॥ गंधौदनंचगंधर्वेभृंगेमेषस्यजिह्विकाम् ॥
मृगाययावकंदद्यात्पितृभ्यःकृसरंतथा ॥ दौवारिकेदंतकाष्ठंपैष्टंगृहबलिंतथा ॥ सुग्रीवेपूपकान्दद्यात्पुष्पदंतायपायसम् ॥ कुशस्तंबे
नसंयुक्तंतथापद्मंचवारुणे ॥ पिष्टंहिरण्मयंदद्यादसुरायसुरामता ॥ घृतौदनंचशेषायगोधांवैपापयक्ष्मणे ॥ घृतलड्डुकांस्तुरोगायना
गेपुष्पंफलान्वितम् ॥ भक्ष्यंमुख्यायदातव्यंमुद्गौदनमतःपरम् ॥ भल्लाटस्थानकेदद्यात्सोमायमधुपायसम् । नागायशालिजंपिष्टमदित्यैपो

लिकास्तथा ॥ दितेस्तुपूरिकांदद्यादित्येवंबाह्यतोबलिः ॥ क्षीरमापायदातव्यमापवत्सायवैदधि ॥ सवित्रेलड्डुकान्दद्यात्समरीचंकुशोदकम् । सवित्रेगुडपूपांश्चजयायघृतचंदनम् ॥ विवस्वतेपुनर्दद्याद्रक्तंचंदनपायसम् ॥ हरितालौदनंदद्यादिंद्रायघृतसंयुतम्॥ गुडौदनंतुमित्रायरुद्राय घृतपायसम् ॥ आमंपक्वंतथामांसंदेयंस्याद्राजयक्ष्मणे ॥ पृथ्वीधरायमांसानिकूष्मांडानिचदापयेत् ॥ शर्करापायसंदद्यादर्यम्णेपानमेवच पंचगव्यंयवांश्चैवतिलाक्षतहविश्चरुम् । भक्ष्यंभोज्यंचविविधंब्रह्मणेविनिवेदयेत् ॥ एवंसंपूजितादेवाःशांतिंकुर्वंतितेसदा ॥ सर्वेषांकांचनंदद्या द्ब्राह्मणेगांपयस्विनीम् । राक्षसानांबलिर्देयोमांसौदनसमन्वितः ॥ मांसौदनंघृतंपद्मंकेसरंहविषान्वितम् । ईशानभागमाश्रित्यचरक्यैविनिवे दयेत् ॥ मांसौदनंसरुधिरंहरिद्रौदनमेवच ॥ आग्नेयींदिशमाश्रित्यविदार्यैविनिवेदयेत्॥ दध्योदनंसरुधिरंमत्स्यखंडैश्चसंयुतम् ॥ पीतरक्तं बलिंदद्यात्पूतनायातुराक्षसी ॥ वायव्येपापराक्षस्यैमत्स्यमांसैःसुरासवम् ॥ पायसंवापिदातव्यंस्वनाम्नासर्वतःक्रमात् ॥ नमस्कारानुयुक्तेन प्रणवाद्येनसर्वतः ॥ ततःसर्वौषधिस्नानंयजमानस्यकारयेत् ॥ द्विजांस्तुपूजयेद्भक्त्यायेचान्येगृहमागताः ॥ एतद्वास्तूपशमनंकृत्वाकर्मसमा चरेत् ॥ प्रासादभवनोद्यानप्रारंभेपरिवर्तने ॥ जीर्णोद्धारेतथोत्थानेतथागृहनिवेशने ॥ द्वाराभिवर्तनेतद्वत्प्रासादपरिवर्तने ॥ पुरवेश्मप्रवे शेचसर्वदोषोपशांतये ॥ वास्तूपशमनंकृत्वाततःसूत्रेणवेष्टयेत् ॥ राक्षोघ्नपावमानेनसूक्तेनभवनादिकम् ॥ नृत्यमंगलवाद्यंचकुर्याद्ब्राह्मण वाचनम् ॥ अनेनविधिनायस्तुप्रतिसंवत्सरंबुधः ॥ गृहेवायतनेकुर्यान्नसदुःखमवाप्नुयात् ॥ गृह्योक्तहोमविधिनाबलिकर्मकुर्यात्प्रासा दवास्तुशमनेचविधिर्यउक्तः ॥ अत्रपौराणवास्तुशांतिःस्वगृह्योक्तवास्तुशांत्यासमुच्चयोविधीयते ॥ संतर्पयेद्द्विजवरानथभक्ष्यभोज्यैःशुक्लां

वरःस्वभवनंप्रविशेत्सुरूपम् । कृत्वाग्रतोद्विजवरानथपूर्णकुंभंदध्यक्षताम्रदलपुष्पफलोपशोभम् । दत्वाहिरण्यवसनानितथाद्विजेभ्यो मांगल्यशांतिनिलयंसगृहंविशेच्च ॥ नारदसंहितायाम् । अकपाटमनाच्छन्नमनन्नबलिभोजनम् ॥ गृहेनप्रविशेद्धीमानापदामाकरो हितत् ॥ वसिष्ठः ॥ कृत्वाशुक्रंपृष्ठतोवामतोर्कंविप्रान्पूज्यानग्रतः पूर्णकुंभम् ॥ हर्म्यंरम्यंतोरणंस्रग्वितानैःस्त्रीभिःस्रग्वीगीतवाद्यैर्विशेच्च ॥ नारदसंहितायाम् ॥ मृत्पेटिकांस्वर्णरत्नधान्यशैवालसंयुताम् ॥ गृहमध्येहस्तमात्रगर्तेन्यासायविन्यसेत्॥ वसिष्ठसंहितायाम्॥ निर्माणेमंदिराणांचप्रवेशेत्रिविधेपिवा ॥ वास्तुपूजाचकर्तव्यातस्मात्तांकथयाम्यतः ॥ गृहमध्येहस्तमात्रंसमंतात्तंडुलोपरि ॥ एकाशीतिपदंकार्यंतिलैस्तुल्यंसुशोभनम् ॥ एकद्वित्रिपदाःपंचचत्वारिंशत्सुरार्चिताः ॥ द्वात्रिंशद्ब्राह्मतोवक्ष्यमाणांश्चांतस्त्रयोदश ॥ तेषांस्थानानिनामानिवक्ष्यामीश्वरकोणतः ॥ तत्राग्निइशंभुकोणस्थस्त्वसौचैकपदेश्वरः ॥ तस्माद्वितीयःपर्जन्यश्चासावेकपदेश्वरः ॥ जयंतेंद्रार्कसत्याख्यभृशाश्चद्विपदेश्वराः ॥ आकाशवायूपरतःक्रमादेकपदेश्वरौ ॥ एवंप्राच्यांनवज्ञात्वात्वेवमेवान्यदिक्षुच ॥ आद्यावंत्यावेकपदौद्विपदाःपंचमध्यगाः ॥ पूषाद्यष्टौयमांताःस्युरमरायाम्यभागगाः ॥ आद्यौचांत्यावेकपदौद्विपदाःपंचमध्यगाः ॥ अष्टौपितृगणाधीशाःपापांताः पश्चिमेसुराः ॥आद्यंतौद्वारेकपदौद्विपदाःपंचमध्यगाः ॥ रोगादिदित्यंतसुराःसप्तसौम्यादिशिक्रमात् ॥ तत्राधस्ताच्चतुष्कोणेष्वीशानादिषु चक्रमात् ॥ आपःसावित्रविजयरुद्राश्चैकपदेश्वराः॥मध्येनवपदोब्रह्मातस्येशानादिकोणगाः ॥ आपवत्सौपसविताविबुधाधिपसंज्ञकाः॥राजयक्ष्माचचत्वारःसुराश्चैकपदेश्वराः॥ ब्रह्मणःपूर्वतोदिक्षुत्रिपदाश्चामराअमी ॥ अर्यमाचविवस्वांश्चमित्रःपृथ्वीधरःक्रमात् ॥ स्वस्वस्थानेषुदे

वेषुस्थापितेष्वीदृशंभवेत् ॥ कोणेषुपंचपंचैवचतुष्षैकपदाःसुराः ॥ प्रागादिदिक्षुद्विपदाःपंचपंचयथाक्रमम् ॥ ब्रह्मणःपूर्वतोवायुःपूषाचवि
तथस्तथा ॥ गृहक्षतःपितृपतिर्गन्धर्वोभृंगराजकः ॥ मृगपितृगणाधीशस्तथादौवारिकाह्वयः ॥ सुग्रीवःपुष्पदन्तश्चजलाधीशोनिशाचरः ॥
शेषःपापश्चरोगोहिर्मुख्योभल्लाटएवच ॥ सोमसर्पौदित्यदितिद्वात्रिंशदमराःस्मृताः ॥ आपश्चैवापवत्सश्चजयोरुद्रस्तथैवच ॥ मध्येनवपदो
ब्रह्मातस्थौचाष्टौसमीपगाः ॥ प्रागाद्यंतरितादेवाः परितोब्रह्मणःस्मृताः ॥ अर्यमासविताचैवविवस्वान्विबुधाधिपः ॥ मित्रोथराजयक्ष्माचत
थापृथ्वीधरःक्रमात् ॥ आपवत्सोष्टमःपंचचत्वारिंशत्सुरोत्तमाः ॥ ज्ञात्वैवंस्थाननामादिब्रह्मणासहितान्यसेत् ॥ वास्तुज्ञोवास्तुमंत्रेणगंध
पुष्पाक्षतादिभिः ॥ आदिपदेनपूर्वादि ॥ वास्तुमंत्रेणवास्तुज्ञोदूर्वादध्यक्षतादिभिरितिनारदसंहितोक्तेः ॥ प्रणवेनार्चयेद्वापिअथवास्वस्वना
मभिः ॥ शुक्लवस्त्रयुगंदद्याद्धूपदीपफलैःसह ॥ अपूपैर्भूरिनैवेद्यैर्वाद्यैःसहसमर्पयेत् ॥ तांबूलंचततोदद्याद्देवेभ्यश्चपृथक्पृथक् ॥ दत्वापुष्पां
जलिंकर्ताप्रार्थयेद्वास्तुपूरुषम् ॥ वास्तुपुरुषनमस्तेस्तुभूशय्याभिरतप्रभो ॥ मद्गृहेधनधान्यादिसमृद्धंकुरुसर्वदा ॥ इतिप्रार्थ्य
ततोदद्याद्दक्षिणामर्चकायच ॥ विप्रेभ्योभोजनंदत्वास्वयंभुञ्जीतबंधुभिः ॥ एवंयःकुरुतेसम्यग्वास्तुपूजांप्रयत्नतः ॥ आरोग्यं
पुत्रपौत्रादिधनंधान्यंलभेन्नरः ॥ वास्तुपूजामकृत्वायःप्रविशेन्नवमंदिरम् ॥ रोगान्नानाविधान्क्लेशानश्नुतेसर्वसंकटान् ॥ बौधायनः ॥
अथातोगृहशान्तिकर्मगृहवृद्धिमिच्छन्मासिमास्यृतावृतौसंवत्सरेसंवत्सरेआपूर्यमाणपक्षेपुण्येनक्षत्रेगृहशान्तिमारभेदपामार्गपलाशशमी
शिरीषोदुम्बरसदाभद्रमुस्तातृणमिन्द्रवल्याचगृहंसंमार्ष्टिमानोमहान्तमानस्तोकइतिपञ्चगव्येनदर्भमुष्टिनासंप्रोक्ष्ययतइंद्रभयामहेस्वास्ति

दाविशस्पतिरितिद्वाभ्यांकृणुष्वपाजःप्रसितिंनपृथ्वीमित्यैतेनानुवाकेनसिद्धार्थान्प्रकीर्यवास्तुमध्येऽथदेवयजमानोल्लेखनप्रभृत्यग्निमुखान्कृ
त्वापक्वाज्जुहोतिवास्तोष्पतइतिद्वाभ्यामथाज्याहुतीरुपजुहोतिवास्तोष्पतेध्रुवास्थूणेतिषड्भिरनुच्छदसंसावित्र्यासहस्रंजुहुयास्स्त्विष्टकृत्प्रभृ
तिसिद्धमाधेनुरवप्रदाना।द्वाह्मणानन्नेनपरिविष्यपुण्याहंस्वस्तिमृद्धिमितिवाचयीतैवंप्रयुंजानस्यबहवःपुत्राभवंतिबाधाप्रहीयंतेग्रहाव्याधयश्च
तंनगृह्णंतिनदंष्ट्रिणोनतस्करसर्पराक्षसपिशाचाबाधंतइतिहस्माहबौधायनः ॥ नारदसंहितायाम् ॥ स्नानागारंदिशिप्राच्यामाग्नेय्यांपाव
कालयम् ॥ याम्यायांशयनंगेहंनैर्ऋत्यांशस्त्रमंदिरम् ॥ प्रतीच्यांभोजनगृहंवायव्यांपशुमंदिरम् ॥ भांडागारंतूत्तरस्यामीशान्यां
देवमंदिरम् ॥ वसिष्ठसंहितायाम् ॥ स्वगृहात्पश्चिमेभागेपितृस्वाग्रजमंदिरम् ॥ गृहपादागृहस्तंभाःसमाःकार्याश्चनासमाः ॥ नात्युच्छ्रितंना
तिनीचंकुड्योत्सेधंयथारुचि ॥ भित्तिःपक्वेष्टकाकार्यादारुणाप्यथवामृदा ॥ कार्याचित्रपटैर्वापितृणैःपत्रैश्चनक्वचित् ॥ गर्गः ॥ द्वारंप्रयत्नात्कर्तव्यं
सर्वद्वारप्रतिष्ठितम् ॥ परकोणैःपरद्वारैःपरस्तंभैःपरद्रुमैः ॥ कूपवृक्षादिभिश्चैवहतंद्वारंनिरर्थकम् ॥ राजतोभयमत्युच्चैरतिनीचेतुचोरतः ॥ विनाश
श्चातिविस्तीर्णेसंवृतेचातिचक्रुधा ॥ अतिप्रमाणेदारिद्र्यमत्यल्पेव्याधितोभयम् ॥ जिह्मेत्वर्थाविनश्यंतिकुटिलेऋणवद्भवेत् ॥ कुक्षिलेकुक्षि
रोगःस्यात्क्षुद्भयंकुक्षिपीडिते ॥ कूपस्थानंवसिष्ठसंहितायाम् ॥ ऐश्वर्यंपुत्रहानिश्चस्त्रीनाशोनिधनंभवेत् ॥ संपच्छत्रुभयंसौख्यंपुष्टिःप्रागादितः
क्रमात् ॥ कूपेकृतेमध्यमेतुधनहानिश्चवास्तुतः ॥ तस्मात्सम्यग्विचार्याथकूपंकुर्याच्चबुद्धिमान् ॥ तत्रैवद्वारे ॥ पुन्नागशोकतिलकशमीवकु
लचंपकाः ॥ दाडिमीपिप्पलीद्राक्षापिचुमंदजपामराः ॥ बंधूकपूगपनससरोजगृहमाल्लिकाः ॥ मल्लिकापाटलीजातिनारीकेलस्तृणद्रुमः ॥ एते

गृहांगणेवृक्षास्सर्वदामंगलप्रदाः ॥ प्लक्षकर्कंधूवृक्षौद्वौगृहस्योत्तरतःशुभौ ॥ न्यग्रोधोदुंबराश्वत्थाःप्रागादिषुशुभप्रदाः ॥ अगस्तिमातुलिंगाख्यं हरिद्राकदलीस्नुषा॥स्वयंप्रजाताअप्येतेदुःखशोकभयप्रदाः॥(अथास्मत्पितृकृतोमात्स्यानुसारीवास्तुशांतिप्रयोगः) गृहप्रवेशेपूर्वेद्युःशुभेपूर्वाह्णे गृहारंभादौसद्यःसस्त्रीकःशुचिःप्राङ्मुखःयजमानोदेशकालौस्मृत्वा । अस्यवास्तोःशुभतासिद्ध्यर्थंसनवग्रहमखांवास्तुशांतिंकरिष्यइति सकल्प्यतदंगत्वेनगणेशपूजापुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यर्त्विग्वरणानिकरिष्येइतिसंकल्प्यतानिकृत्वाचार्यादीन्कृत्वालंकार वस्त्रादिभिः पूजयेत् ॥ ऋत्विजश्चत्वारःततःआचार्यःआचार्यकर्मकरिष्यइतिसंकल्प्यसर्षपान्विकिरेदेभिर्मंत्रैः । यदत्रसंस्थितमितिमंत्राभ्यां भूतप्रेतपिशाचाद्याअपक्रामंतुराक्षसाः । स्थानादस्माद्व्रजंत्वन्यत्स्वीकरोमिभुवंत्विमामितिचसर्षपान्विकीर्यपंचगव्येनसर्वगृहंप्रोक्ष्यहस्त मितिकुंडंस्थंडिलंवाकृत्वातत्पूर्वतस्तदीशान्यांचहस्तमितवेदिद्वयंकृत्वाईशानवेदिरीशानादिचतुष्कोणेषुविशंतुभूतलेनागालोकपालाश्चस र्वतः । अस्मिन्गृहेवतिष्ठंतुआयुर्बलकराःसदेतिमंत्रेणचतुरःशंकून्रोपयेत् । प्रासादादौगृहपदस्थानेतन्निर्देशः । ततःशंकुपार्श्वेईशानादि । अग्निभ्योप्यथसर्पेभ्योयेचान्येतत्समाश्रिताः । तेभ्योबलिंप्रयच्छामिपुण्यमोदनमुत्तममितिमाषभक्तबलीन्दत्वावेद्युपरिवस्त्रेकुंकुमादिना सुवर्णरजतादिशलाकया । शांतायै० । यशोवत्यै० । कांतायै० । विशालायै० । प्राणवाहिन्यै० । सत्यै । सुमत्यै० । नंदायै० । सुभद्रायै० । सुरथायै० । एतैर्नामभिःपश्चादारंभाःप्रागंताःउदक्संस्थाअंगुलद्वयांतरालादशरेखाः कृत्वा । हिरण्यायै० । सुव्रतायै० । लक्ष्म्यै० । विभूत्यै० । विमलायै० । प्रियायै० । जयायै० । ज्वालायै० । विशोकायै० । इडायै० । एतैर्दक्षिणारंभाउदगन्ताः

शिखि	पर्ज.	जयं	कुलि	सूर्य	सत्या	भृशा	आका	वायु
दित्यै	आयं		अर्य	मृणे	नमः	सवि	सा.	पूष्णे
अदि	आपव							वित
सर्वा	धरा		ब्र	म्ह	णे		वि	ग्रह
सोमा	थ्वी		न	मः	ब्र.		वस्व	यमा
भल्ला	पृ		म्हा	ण	मा.		ते	गंध
मुख्या							विबु	भृंग
अह	रुद्रा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		जया	मृगाः
रोगा	पापा	शोषं	असु	वरु	पुष्प	सुग्री	दौवा	पितृ

प्राक्संस्थादशरेखाःकृत्वा । कुण्डेस्थंडिलेवाग्निंप्रतिष्ठाप्यदक्षिणवेद्यांसांगग्रहान्संस्थाप्य । तदीशान्यांकलशंचसंस्थाप्यवास्तुमंडलेप्रतिमादौदेवताआवाहयेत् । ईशाकोणपदेवास्तोः शिरसिशिखिनेन० शिखिनमावाहयामि । तद्दक्षिणैकपदेदक्षिणनेत्रेपर्जन्यम् ॥ तद्दक्षिणपदे तत्पश्चिमेचदक्षिणश्रोत्रेजयंतंतद्दक्षिणप दद्वयेदक्षिणांसेकुलिशायुधम् ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौसूर्यम् ॥ तद्दक्षिणपदद्वयेदक्षिणबाहौसत्यम् ॥ तद्दक्षिणपदद्वयेदक्षिणकूर्परेभृशम् तद्दक्षिणोपरिस्थितैकपदेदक्षिणप्रबाहावाकाशम् । तद्दक्षिणाग्नेयकोणपदेदक्षिणप्रबाहौ वायुम् । तत्पश्चिमैकपदेदक्षिणमणिबंधेपूषाणम् । तत्पश्चिमपदेतदुत्तरपदेचदक्षिणपार्श्वे वितथम् । तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणपार्श्वेएवगृहक्षतम् । तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणोरौयमम् । तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणजानौगंधर्वम् । तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणजंघायांभृंगराजम् । तत्प श्चिमोपरिस्थैकपदेदक्षिणास्फिचिमृगम् । तत्पश्चिमेनैर्ऋत्यकोणपदेपादयोःपितॄन् । तदुत्तरै कपदेवामस्फिचिदौवारिकम् । तदुत्तरपदेतत्प्राक्पदेच । वामजंघायांसुग्रीवम् । तदुत्तरपदद्व येवामजानौपुष्पदंतम् । तदुत्तरपदद्वयेवामोरौवरुणम् । तदुत्तरपदद्वयेवामपार्श्वेअसुरम् । तदु

त्तरपदद्वयेवामपार्श्वेंएवशोषम् ॥ तदुत्तरोपरिस्थैकपदेवाममणिबन्धेपापम् । तदुत्तरवायव्यकोणपदेवामप्रबाहौरोगम् ॥ तत्प्रागेकप
देवामप्रबाहावेवअहिम् । तत्प्राक्पदेतद्दक्षिणपदेचवामकूर्परेमुख्यम् । तत्प्राक्पदेवामबाहौभल्लाटम् । तत्प्राक्पदद्वयेवामबाहौसोमम् ।
तत्प्राक्पदद्वयेवामांसेसर्पम् । तत्प्राक्पदद्वयेवामश्रोत्रेअदितिम् । तत्प्रागुपरिस्थैकपदेवामनेत्रेदितिम् । तद्दक्षिणेशिखिपदाधःकोणपदेमुखे
अपः ।आग्नेयेवायुपदाधःकोणपदेदक्षिणहस्तेसावित्रम् । नैर्ऋत्येपितृपदाधःकोणपदेमेढ्रेजयम् ॥ वायव्येरोगपदाधःकोणपदेवामहस्तेरुद्रम् ।
मध्यपदेष्वीशानकोणपदाद्दक्षिणपदत्रयेदक्षिणस्तेनअर्यमणम् ।तद्दक्षिणाग्नेयैककोणपदेदक्षिणस्तंनेसवितारम् ।तत्पश्चिमपदत्रयेजठरदक्षिण
भागेविवस्वंतम् । तत्पश्चिमनैर्ऋत्यकोणपदेवृषणयोर्विबुधाधिपम् । तदुत्तरपदद्वयेजठरवामभागेमित्रम् । तदुत्तरवायव्यकोणपदेवामहस्ते
राजयक्ष्माणम् । तत्प्राक्पदत्रयेवामहस्तेपृथ्वीधरम् । तत्प्रागीशानकोणपदेउरसिआपवत्सम् । मध्यनवपदेषुहृन्नाभ्योर्ब्रह्माणम् ।ततःउत्तरे
वृषवास्तुम् । वास्तोष्पतेवसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप्वास्तोष्पत्यावाहनेविनियोगः । ॐवास्तोष्पतेप्रतिजानीह्यस्मानितिमंत्रेणस्थापयेत् ।
सचसुवर्णस्यरूप्यस्यवा । ततोमंडलाद्बहिरीशानादिचतुष्कोणेषुचरकींविदारींपूतनांपापराक्षसींपूर्वादिदिक्षुस्कंदमर्यमणंजृंभकंपिलिपिच्छं
चप्राग्वन्नाममंत्रैःसंस्थाप्य । प्रागाद्यष्टदिक्षुइंद्रादींस्तत्तन्मंत्रैर्नामभिर्वासंस्थाप्यतदस्त्वित्यावाह्यासनाद्युपचारैःप्रत्येकंएकत्रवापदार्था
नुसमयेनवाभ्यर्च्यमंडलादीशान्यांकलशंसंस्थाप्यतत्रगंधौषधियवदूर्वापंचपल्लवसप्तमृत्पंचरत्नानिप्रक्षिप्यवस्त्रेणाभिवेष्ट्ययवपूर्णपूर्णपात्रंनि
धायवरुणमावाह्यतीर्थान्यावाहयेत् । केचित्तुब्रह्मादिदेवतास्थापनंवदंति । ततोन्वाधानंकुर्यात् । तत्रचक्षुषीआज्येनेत्यंतमुक्तानवग्र

हानष्टशताष्टाविंशत्यष्टान्यतमसंख्याभिः। समिद्भिस्तिलाज्याहुतिभिश्चअधिदेवताःप्रत्यधिदेवताविनायकादीन् चतुःसंख्याभिःसमिद्भिस्ति
लाज्याहुतिभिश्चशिखादिपंचचत्वारिंशद्देवता अष्टसहस्राष्टशताष्टान्यविंशत्यष्टान्यतरसंख्याभिःउदुंबरसमित्तिलपायसाज्याहुतिभिर्वास्तो
ष्पतइतिचतसृभिर्ऋग्भिःक्रमेणअनंतरोक्त संख्याभिःसमित्तिलपायसाज्याहुतिभिर्वास्तोष्पतिंवास्तोष्पतइतिचतसृभिर्वास्तोष्पतेध्रुवास्थू
णामित्यनयाचक्रमेणपंचैकान्यतरसंख्याभिर्बिल्वाहुतिभिस्तद्बीजाहुतिभिर्वाचरक्यादीनष्टचतुरन्यतरसंख्याभिःसमित्तिलपायसाज्याहुति
भिःशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिनिर्वापपूर्वकमाज्यभागांतंकुर्यात्॥यजमानोद्रव्यत्यागंकुर्यात्।होमांतेआचार्यःस्विष्टकृदादिप्रायश्चित्तहोमांतंकृ
त्वादिक्यालनवग्रहक्षेत्रपालेभ्यःसदीपमाषभक्तबलीन्दत्वामूर्धानमितिपूर्णाहुतिंजुहुयात्।वैश्वानरायेदंप्रणीतानयनादिकर्मशेषंसमाप्यवास्तु
मंडलपाश्चिमदेशेशिखिनेएषपायसबलिर्नममेत्येवंशिख्यादिभ्योबलीन्दद्यात् ।तान्विप्रेघृतयुतपायसेनक्षत्रियादौवक्ष्यमाणैस्तदलाभेपायसेने
तिततश्चरक्यादिभ्यस्तथैवमाषभक्तबलीन्दद्यात् । ततःआचार्यादयःसमुद्रज्येष्ठाइत्यादिवैदिकैःसुरास्त्वेत्यादिपौराणैश्चमंत्रैर्यजमानंसपत्नी
कंशांतिकलशोदकेनाभिषिच्यसर्वौषधिभिरनुलिप्यस्नापयेयुः । ततःआचार्योब्रह्मस्थानेसुरूपांभूषितांपृथ्वींध्यात्वा ॐ धरायैनमइतिमंत्रे
णप्रपूजयेत् । सर्वदेवमयंवास्तुवास्तुदेवमयंपरमितिततोगृहंप्रागादितस्त्रिसूत्र्यापावमानेनसूक्तेनराक्षोघ्नेनचवेष्टयेत् । छिन्नेसूत्रेऽशुभम् । त
तोदुग्धपूर्णयाचस्तनकुंभ्यातथैवसूक्तद्वयेनधारामविच्छिन्नांकुर्यात्अथयजमानोगृहस्याग्नेयेआकाशपदेजानुदघ्नमवटंखात्वातंगोमयेनोपालि
प्यशुक्लचंदनपुष्पाक्षतादिभिरलंकृत्यशाल्यादिसप्तबीजानिदध्योदनंचप्रक्षिप्यनवकुंभंजलपूर्णंशुक्लैकपुष्पयुतगंधादिभिरार्चितंहस्तद्वये

नादायजानुभ्यामवनिंगत्वा ॐ नमोवरुणायेतितज्जलेनगर्तंपूरयेत्।तत्रावर्तेप्रदक्षिणेपुष्पेचोर्ध्वंमुखेशुभम्।वैपरीत्येत्वशुभम्।ततोमृन्निर्मितपे
टिकायांसप्तबीजदध्योदनशैवालपुष्पाणिप्रक्षिप्यपूर्वंस्थापितंवृषवास्तुंतूर्यमंगलघोषेणानीयतस्यांसंस्थाप्यगन्धादिभिःसंपूज्यप्रार्थयेद्वाभ्या
म् । पूजितोसिमयावास्तोहोमाद्यैरर्चनैःशुभैः ॥ प्रसीदपाहिविश्वेशदेहिमेगृहजंसुखम् ॥ वास्तुपुरुषनमस्तेस्तुभूशय्याभिरतप्रभो ॥ मद्गृहं
धनधान्यादिसमृद्धंकुरुसर्वदेति ॥ ततःपेटिकामाच्छाद्यतस्मिन्गर्तेशनैर्निक्षिपेदनेनमंत्रेण । सशैलसागरांपृथ्वींयथावहसिमूर्द्धनि ॥ तथामां
वहकल्याणसंपत्संततिभिःसहेति ॥ गर्तंचतथैवमृदापूरितेमृदाधिक्यउत्तमंसाम्येमध्यमंन्यूनत्वेत्वधमंफलंविद्यात् ॥ गर्तोपरिभूमिंगोमयेनोप
लिप्यशुक्लगंधपुष्पाक्षतैःपूजयेत् ॥ ततोग्नेःपश्चिमतआचार्यंसंपूज्यालंकृतांसवत्सांगांवासोयुगंचदक्षिणांदत्वा । ब्रह्मर्त्विग्भ्योयथाशक्तिदक्षि
णांदत्वाग्रहाणांशिख्यादिवास्तुदेवतानांचपूजांकृत्वाक्षमाप्यउत्तिष्ठ । यांतुदेवेतिविसृजाचार्यहस्तेप्रतिपाद्याग्निंसंपूज्यगच्छेतिविसृज्यब्राह्म
णैः शांतिपाठयित्वाग्रहादीनां शिख्यादीनांचप्रीत्यर्थंप्रत्येकत्रींस्त्रीनेकैकंयथाशक्तिब्राह्मणान्संभोज्याशिषोगृहीत्वासुहृद्युतोभुंजीत ।
एवंप्रथमेह्निवास्तुशांतिंविधायद्वितीयेन्हिगृहप्रवेशंकुर्यात् । सचेत्थम् । नवजलपूर्णंपल्लवोपेतंदूर्वायुतंसुगंधादिलिप्तंवस्त्रवेष्टितंसंपूर्णपात्रं
सफलंकलशमंजलिनागृहीत्वायजमानोब्राह्मणान्वितःसदारपुत्रस्तूर्यघोषेणगृहंप्रविश्यप्रधानगृहमध्येधान्योपरितंकलशंस्थापयेत् । ततो
गृहस्थैर्यार्थंपुण्याहंवाचयित्वाब्राह्मणान्संपूज्यभोजयित्वाशिषो गृहीत्वासुहृद्युतोभुंजीत । इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेवास्तुशां
तिप्रयोगः । (अथदुष्टरजोदर्शनशांतिः) प्रथमरजोदर्शनेचैत्रज्येष्ठाषाढभाद्रपदकार्तिकपौषप्रतिपत्षष्ठ्यष्टमी द्वादश्यमारि

क्तापापवारभरण्यार्द्रापुष्याश्लेषापूर्वाज्येष्ठामूलपूर्वाषाढापूर्वाभाद्रपदाव्याघातगंडातिगंडशूलवैधृतिव्यतीपातपरिघेपूर्वार्द्धंभद्रात्रिधा ॥ वि
भक्तदिनांत्यभागरात्रिसंध्यापापलग्नसंक्रांतिदग्धदिनरविचंद्रोपरागाशौचजीर्णारुणनीलवस्त्रपितृपरगृहाअशुभाः । अत्रदोषबहुत्वेएवशां
तिकंकार्यम् । प्रभूतदोषेयदिदृश्यतेतत्पुष्पंततःशांतिककर्मकार्यामितिवसिष्ठसंहितोक्तेः ॥ प्रभूतदोषेवैधव्यानिःसंततित्वापादकेइति
केचिदर्थमाहुः । ग्रहणेतुरजोदर्शनदोषैकत्वेपिशांतिः । ग्रहणेचंद्रसूर्यस्यप्रसूतिर्यदिजायते ॥ व्याधिःपीडातदास्त्रीणामादौऋतुदर्शनादिति
शौनकेननिरपेक्षस्यनिमित्तत्वोक्तेः ॥ तत्रशांतिर्वक्ष्यते । कृतेपिशांतिकेशुद्धकालीनरजोदर्शनावधिसंगोनकार्यः । विवर्जयेदेवतदेकशय्यां
यावद्रजोदर्शनमुत्तमेह्नीतिवसिष्ठोक्तेः । शांतिरुक्तातेनैव । चेद्दुष्टेह्निनवोदकुंभसलिलैःसन्मंत्रितैरौषधैः । स्नानंपापनुदंसपंचकलशैःकार्यंसमृ
द्धीजकैः ॥ ऐशानतोगोमयमंडलेचपरिस्तृतेऽग्नौजुहुयाच्चदूर्वाम् ॥ युग्मांघृताक्तांचसमित्प्रमाणांगायत्रिसंज्ञाष्टसहस्रसंख्या ॥ शतप्रमाणाम
थवाघहंत्रीशुभायवैव्याहृतिभिस्तिलैश्च ॥ ततःसुरान्भूमिसुरान्पितॄंश्चसंतर्पयेदन्नसुवर्णवस्त्रैः ॥ प्रयोगपारिजातेशौनकः ॥ सार्तवानांतुना
रीणांशांतिंवक्ष्यामिशौनक ॥ पंचमेह्निचतुर्थेवागृहातिथ्यपुरःसराम् ॥द्रोणप्रमाणधान्येनव्रीहिराशित्रयंभवेत् ॥ कुंभत्रयंन्यसेद्राशौतंतुवस्त्रा
दिवेष्टितम् ॥ पूरयेत्तीर्थसलिलैःप्रतिकुंभंपृथक्पृथक् ॥ सूक्तेनाथनवचैनप्रसुवआपइत्यथ ॥ ऋचायाःप्रवचस्तद्वद्रायत्र्याचततःक्रमात् ॥
मध्यकुंभेक्षिपेद्धान्यमौषधानिचहेमच ॥ उदुंबरःकुशादूर्वाशजीवंवटबिल्वकाः ॥ विष्णुक्रांताचतुलसीबर्हिषंशंखपुष्पिका ॥ शतावर्यश्वगंधा
चनिर्गुंडीसिर्षपद्वयम् ॥ अपामार्गःपलाशश्चपनसोजीवकस्तथा ॥ प्रियंगवश्चगोधूमाव्रीहयोश्वत्थएवच ॥ क्षीरंदधिचसर्पिश्चपद्मपत्रंतथोत्पल

म् ॥ कुरंटकत्रयंगुंजावचाभद्रकमुस्तकाः ॥ द्वात्रिंशदौषधानीहयथासंभवमाहरेत्॥मृत्तिकाश्चौषधादीनितन्मंत्रेणक्षिपेत्क्रमात् ॥ कुंभोपरि
न्यसेत्पात्रंकांस्यंमृद्वेणुताम्रजम् ॥ भुवनेश्वरींन्यसेत्तत्रइंद्राणींचपुरंदरम् ॥ आचार्यःपूजयेद्वान्योगायत्र्यामंत्रसारया ॥ इंद्राणींपूजयेद्देवीमिंद्र
णीमासुनारिषु ॥ क्रमेणपूजयेदिंद्रमिंद्रत्वावृषभंवयम् ॥ आवाहनादिसकलैरुपचारैःप्रपूजयेत् ॥ तन्मध्येसंस्पृशन्कुंभंमंत्रेणभुवनेश्वरीम् ॥
जपेद्गायत्रीमाहोमाच्छ्रीसूक्तंचजपेत्ततः ॥ स्पृशन्वैदक्षिणंकुंभंमृत्विगेकोजपेदथ ॥ चत्वारिरुद्रसूक्तानिचतुर्मंत्रोत्तराणिच ॥ संस्पृशन्नुत्तरं
कुंभंश्रीरुद्रंरुद्रसंख्यया ॥ शन्नइंद्राग्निसूक्तंचतत्रैवसंस्पृशन्जपेत् ॥ कुंभस्यपश्चिमेदेशेशांतिहोमंसमाचरेत् ॥ दूर्वाभिस्तिलगोधूमैःपायसे
नघृतेनच ॥ तिसृभिश्चैवदूर्वाभिरेकैकाचाहुतिर्भवेत् ॥ अष्टोत्तरसहस्रंवाशतमष्टोत्तरंतुवा ॥ गायत्र्यैवतुहोतव्यंहविरत्रचतुष्टयम् ॥ एवका
रादिंद्राणींद्रयोर्होमोनास्तीतिकेचित् ॥ ततःस्विष्टकृतंहुत्वासमुद्राद्रूर्मिसूक्ततः ॥ संततामाज्यधारांतांपूर्णाहुतिमथाचरेत् ॥ अथाभिषेकंकु
र्वीतप्रतिकुंभस्थितोदकैः ॥ आपोहिष्ठेतिनवभिःसूक्तेनचततःपरम् ॥ इंद्रोअंगत्र्यृचेनैवपावमानैःक्रमेणतु ॥ उभयंशृणवच्चनस्वातिदाविशए
कया ॥ त्र्यंबकेनचमंत्रेणजातवेदसइत्यृचा ॥ समुद्रज्येष्ठाइत्यादित्रायंतांचत्रिभिःक्रमात् ॥ इमाआपत्र्यृचेनैवदेवस्यैवेतिमंत्रतः ॥
मंत्रेणाथतमीशानंत्वमग्नेरुद्रइत्यथ ॥ तमुष्टुहीतिमंत्रेणभुवनस्यपितरंतथा ॥ यातेरुद्रेतिमंत्रेणशिवसंकल्पमंत्रतः ॥ इंद्रत्वावृषभं
पंचमंत्रैश्चैवाभिषिंचयेत् ॥ धेनुंपयस्विनींदद्यादाचार्यायचभूषणैः ॥ सदक्षिणमनड्वाहंप्रदद्याद्रुद्रजापिने ॥ महाशांतिंप्रजप्याथब्राह्मणा
न्भोजयेत्ततः ॥ अथास्मत्पितृकृतप्रयोगः । देशकालौसंकीर्त्यममपत्न्याःप्रथमरजोदर्शनेऽमुकदुष्टमासादिसूचितसकलारिष्टनिरसनद्वा

राश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंसनवग्रहमखांशौनकोक्तांशांतिंकरिष्यइतिसंकल्प्य । गणेशपूजनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यब्रह्मर्त्विग्वरणानिकु
र्यात् । ऋत्विजश्चाष्टौषट्चत्वारोवा । ततः । आचार्योगृहेशानदेशेतद्दक्षिणोत्तरयोश्चमहीद्यौरितिभूमिंस्पृष्ट्वा । ओषधयःसंवदंतइतिद्रो
णप्रमाणव्रीहीणांराशित्रयंकृत्वातत्रकुंभत्रयमाकलशेष्वितिस्थापयेत् । सर्वत्रमंत्रावृतिः । ततः । प्रसुवआपइतिनवर्चस्यसूक्तस्यसिंधुक्षि
त्प्रैय्यमेधोनद्योजगती कलशेषूदकपूरणेविनियोगः । प्रसुवआपइत्यादियाःप्रवतइत्यस्यवसिष्ठोनद्यःशक्वरी विनियोगःप्राग्वत् । गंधद्वारामि
तित्रिष्वपिगंधम् । याओषधीरितिसर्वौषधीः । ओषधयःसमितियवान् । ततोमध्यकुंभेव्रीहियवमाषतिलकंगुश्यामाकमुद्गान्क्षिप्त्वा । गाय
त्र्याउदुंबरकुशदूर्वारक्तोत्पलचंपकबिल्वविष्णुक्रांतातुलसीबर्हिषशंखपुष्पिणीशतावर्यश्वगंधानिर्गुंडीरक्तपीतसर्षपापामार्गपलाशपनसजी
वकप्रियंगुगोधूमव्रीह्यश्वत्थदधिदुग्धमधुघृतपद्मपत्रनीलोत्पलसितरक्तपीतकुरंटकत्रयगुंजावचाभद्रकमुस्ताख्यानिद्वात्रिंशदौषधानिसर्वा
णियथासंभवंवाक्षिपेत् । ततस्त्रिषुकांडात्कांडादितिदूर्वाः । अश्वत्थेवइतिपंचपल्लवान् । स्योनापृथिवीतिसप्तमृदः । याःफलिनीरितिफला
नि । सहिरत्नानीतिपंचरत्नानि । हिरण्यरूपइतिहिरण्यंचक्षिपेत् । युवासुवासाइतिसूत्रेणवाससावाकलशकंठान्वेष्टयित्वा । गंधाक्षतादिभिः
कलशान्भूषयेत् । ततःकलशत्रयोपरितेनैवक्रमेणसौवर्णराजतंकांस्यमयंताम्रमयंमृन्मयंवायवादिपूरितंपात्रत्रयंपूर्णादर्वीतिमंत्रेणनिधाय
तदुपरिश्वेतवस्त्रत्रयंन्यस्यतत्रचंदनादिनाष्टदलानिकुर्यात् । तत्रमध्येगायत्र्याविश्वामित्रोभुवनेश्वरीगायत्री भुवनेश्वर्यावाहनेविनियोगः । ॐ
तत्सवितु॰भुवनेश्वरीमावाहयामीतियथाशक्तिसुवर्णनिर्मितांभुवनेश्वरीप्रतिमामग्न्युत्तारणपूर्वकंस्थापयेत् । तद्दक्षिणकुंभोपरिवस्त्रेइंद्राणी

वृषाकपिरिंद्राणीपंक्तिः इंद्राण्यावाहनेवियोगः।उत्तरकलशोपरिइंद्रत्वाविश्वामित्रइंद्रोगायत्री इंद्रावाहनेविनियोगः।ततःसूक्तमंत्रैःपूजांकुर्यात् । ततोमध्यकुंभे । आचार्योष्टसहस्रमष्टशतंवागायत्रींजप्त्वाश्रीसूक्तंजपेत् । ततः । एकऋत्विक्दक्षिणकुंभेरुद्रसूक्तानिजपेत् । तानिच । कद्रु द्रायेतितवइमारुद्रायतवसइत्येकादशातेपितरितिपंचदशइमारुद्रायस्थिरधन्वनइतिचतस्रःआवोराजानमित्येकातमुष्टुहीत्येकाभुवनस्यापित रंत्र्यंबकमिति । अथान्यऋत्विगुत्तरकुंभेएकादशावृत्तिभीरुद्रंशंनइंद्राग्नीइतिसूक्तंजपेत् । ततः । आचार्यःकुंभपश्चिमेग्निंसंस्थाप्यतदीशा न्यांनवग्रहादींस्तत्तन्मंत्रैरावाह्यषोडशोपचारैःसंपूज्य । तदीशान्यांप्राग्वत्कुंभंसंस्थाप्यतत्रवरुणमावाह्यान्वाधानंकुर्यात् । चक्षुषीचआज्येने त्यंतमुक्त्वानवग्रहान्प्रत्येकंप्रतिद्रव्यमष्टसंख्याभिःसमित्तिलाज्याहुतिभिः।अधिदेवताःप्रत्यधिदेवताश्चप्रत्येकंप्रतिद्रव्यंचतुःसंख्याभिः।समि त्तिलाज्याहुतिभिः । भुवनेश्वरीमष्टसहस्राष्टशताष्टोत्तरशतान्यतरसंख्याभिर्दूर्वातिलमिश्रगोधूमपायसाज्याहुतिभिः । इंद्राणीमिंद्रंचप्रति द्रव्यमष्टाविंशतिसंख्याभिर्दूर्वातिलमिश्रगोधूमपायसाज्याहुतिभिः । शेषेणस्विष्टकृतपूर्णपात्रनिधानांतंकृत्वागोदुग्धपायसंश्रपयित्वाज्य भागांतंकुर्यात्ततोयजमनोदक्षिणतउपविश्यत्यागंकुर्यात् । आचार्योहोमानंतरंस्विष्टकृदादिप्रायाश्चित्तहोमांतंकृत्वादिक्पालनवग्रहभुवने श्वरींद्राणींद्रक्षेत्रपालेभ्योमाषभक्तबलींस्तत्तन्मंत्रैर्दत्वासमुद्राद्रूर्मिंत्र्यृचेनपूर्णाहुतिंहुत्वाप्रणीताविमोकादिकर्मशेषंसमाप्यसर्वकलशोदकेनघृ तनववस्त्रंयजमानंतादृशंचिभार्यांसार्त्विगभिषिंचेदेतैर्मंत्रैः । आपोहिष्ठेतिनवयएकाद्धिदयतइत्येकात्रिभिष्ट्वंदेवेतिसप्तउभयंसृणवच्चनः । स्व स्तिदाविशस्त्र्यंबकंजातवेदसेसमुद्रज्येष्ठाइतिचतस्रः । त्रायंतामितितिस्रइमा आपइतितिस्रः । देवस्यत्वेत्यापस्तंवशाखागता ॥ ६८ ॥

स्त्रयः । तमीशानंत्वमग्नेरुद्रः । तमुष्टुहिभुवनस्यपितरंयातेरुद्रयज्जाग्रतइतिषट्इंद्रत्वावृषभंवयमितिपंचसुरास्त्वामभिषिंचं त्वित्यादयश्चपौराणाः । यजमानोग्निमाचार्यादींश्चसंपूज्याचार्यायधेनुं रुद्रजापिनेसदक्षिणमनड्वाहंयथाशक्तिभूयसींदक्षिणांदद्यात् । ततोभुवनेश्वर्यादीनांग्रहाणांचोत्तरपूजांकृत्वोत्तिष्ठ० । यांतुदेवेतिविसृज्याचार्यायप्रतिपाद्याग्निंसंपूज्यगच्छगच्छेतिविसृज्यशांतीःपाठयित्वा । भुवनेश्वर्यादीनांग्रहाणांचप्रीतयेत्रींस्त्रीन्ब्राह्मणान्भोजयित्वासुहृद्युतोभुंजीत । इतिदुष्टरजोदर्शनशांतिः । बौधायनसूत्रेऋतुशांतिव्याख्यास्यामस्तिथिवारनक्षत्रलग्नदोषशांत्यर्थंचतुर्थेह्निपंचमेह्निवाशांतिस्नानंप्रकुर्वीत । देवालयेगृहेवाप्रस्थाष्टाभिर्धान्यैस्तदर्द्धैस्तंदुलैस्तदर्द्धैस्तिलैश्चारत्निमात्रंचतुरस्रंकृत्वा।मध्येनलिनमुल्लिख्यकुशैर्दूर्वाभिःप्रच्छाद्यतस्मिन्तन्तुवेष्टितंकुंभंनिधायापोवाइदꣳसर्वमित्येतेनानुवाकेनाब्लिंगाभिश्चकुंभमुदकैःपूरयित्वा । कूर्चमंतर्धायपंचपल्लवान्पंचत्वचोनिक्षिप्यकपित्थाश्वत्थपालाशबिल्वोदुंबरंचनवरत्नंचनिक्षिप्य । नववस्त्रयुग्मेनाच्छाद्यनारीकेरफलेनापिधायबिल्वपल्लवैश्चूतपल्लवैश्चावकीर्यपुरुषंपुंडरीकाक्षंध्यात्वा । गंधपुष्पधूपदीपैःकुंभमभ्यर्च्याथश्रोत्रियांश्चबहुश्रुतानष्टचतुरोवाऋत्विजोवरणपूर्वमभ्यर्च्याचार्यंचतंकुंभमन्वारभ्यवैष्णवींगायत्रींसहस्राष्टकंवावदतोगायत्रींचवेदादीनापोहिष्ठामयोभुवइतितिसृभिर्हिरण्यवर्णाःशुचयःपावकाइत्येतमनुवाकंपवमानःसुवर्जनइत्येतमनुवाकंपुरुषसूक्तंऋचांप्राचीमित्येनेनानुवाकेनाथालंकृतांपत्नीमुरुविष्टरेतृणआसीनामापोहिष्ठामयोभुवइतितिसृभिर्हिरण्यवर्णाःशुचयःपावकाइति चतसृभिःपवमानःसुवर्जनइत्येतेनानुवाकेनऋत्विजःप्रत्येकमाशीर्वादपुरःसरंस्नापयेयुस्ततोनारींपंचगव्यंप्राशयित्वायत्त्वगस्थिगतंपापंदेहेतिष्ठतिमामके ।प्राशनात्पं

चगव्यस्यदहत्यग्निरिवेंधनमितिशुचौदेशेस्थंडिलंकल्पयित्वालौकिकाग्निंप्रतिष्ठाप्यस्वगृह्योक्तविधिनाग्निमुखांतंकृत्वाविष्णुसूक्तेनशताष्टक
संख्ययापलाशसमिधोहुत्वैवंब्रह्मसूक्तेनान्नंरुद्रसूक्तेनाज्यंतेषामष्टादशकृत्वोथायुष्यहोमंघृतसूक्तेनहुत्वाततोनक्षत्रहोमंतत्तन्मंत्रेणतस्यचतुर्द
शकृत्वः पूर्ववत्समिदन्नाज्यैस्त्र्यंबकंयजामहइतितिलहोमंशताष्टकाहुतीरुपजुहुयात्स्व ष्टकृत्प्रभृतीतिसद्धमाधेनुवरप्रदानाद्दक्षिणांदद्यादाचार्या
यविशेषतस्ततः पुण्याहवाचनंकृत्वाततोनारीपापात्प्रमुच्यतेतेत्याह भगवान्बौधायनः(अथकन्यायावालवैधव्यहेतुलक्षणग्रहयोगशान्तिः)मार्कं
ण्डेयः।वालवैधव्ययोगेतुकुंभद्रुप्रतिमादिभिः॥कृत्वालग्नंततःपश्चात्कन्योद्वाह्येतिचापरे।तत्रपुनर्भूदोषाभावउक्तोविधानखंडे॥स्वर्णद्रुपिप्पला
नांचप्रतिमाविष्णुरूपिणी॥तयासहविवाहेतुपुनर्भूत्वंनजायते॥सूर्याऽरुणसंवादे।विवाहात्पूर्वकालेचचंद्रताराबलान्विते ॥ विवाहोक्तेनमंत्रेणकुं
भेनसहचोद्वहेत्॥सूत्रेणवेष्टयेत्पश्चाद्दशतंतुविधानतः॥ कुंकुमालंकृतंदेहंतयोरेकांतमंदिरे॥ततःकुंभंचनिःसार्यप्रभज्यसलिलाशये॥ततोभिषे
चनंकुर्यात्पंचपल्लववारिभिः॥कुंभप्रार्थनातत्रैव।वरुणांगस्वरूपायजीवनानांसमाश्रय।पतिंजीवयकन्यायाश्चिरंपुत्रसुखंकुरु॥देहिविष्णोवरंदेव
कन्यापालयदुःखतः॥ ततोलंकारवस्त्राढ्यांवरायप्रतिपादयेत् ॥ इतिकुंभविवाहः॥मूर्तिदानमपितत्रैवोक्तम्॥ब्राह्मणंसाधुमामंत्र्यसंपूज्यविधि
धार्हणैः ॥ तस्मैदद्याद्विधानेनविष्णोर्मूर्तिंचतुर्भुजाम्॥शुद्धपर्णसुवर्णेनवित्तशक्त्याथवापुनः॥निर्मितांरुचिरांशंखगदाचक्राब्जसंयुताम्॥दधा
नांवाससीपीतेकुमुदोत्पल मालिनीम्॥सदक्षिणांचतांदद्यान्मंत्रमेतमुदीरयेत्॥यन्मयाप्राचिजनुषिघ्नंत्यापतिसमागमम् ॥ विषोपविषशस्त्राद्यै
र्हतोवातिविरक्तया॥प्राप्यमानंमहाघोरंयशःसौख्यधनापहम्॥वैधव्याद्यतिदुःखौघनाशायसुखलब्धये ॥बहुसौभाग्यलब्ध्यैचमहाविष्णोरिमां

तनुम्॥सौवर्णींनिर्मितांशक्त्यातुभ्यंसंप्रददेद्विज॥ अनघाअहमस्मीतित्रिवारंप्रजपेदिति ॥ एवमस्त्वितितस्योक्तंगृहीत्वास्वगृहंविशेत्॥ततोवै
वाहिकंकुर्याद्विधिंदातामृगीदृशः। (अथार्कविवाहः)अथतृतीयमानुषीविवाहनिषेधात्तदर्थमर्कविवाहउच्यते।मात्स्येकश्यपः उद्वहेद्वतिसिद्धच
र्थंतृतीयांनकदाचन॥मोहादज्ञानतोवापियदिगच्छेत्तुमानुषीम्।नश्यत्येवनसंदेहोगर्गस्यवचनंयथा॥संग्रहे ॥तृतीयायदिचोद्वाहेन्नहिसाविधवा
भवेत्॥चतुर्थादिविवाहार्थंतृतीयेऽर्कंसमुद्वहेत्॥आदित्यदिवसेवापिहस्तर्क्षेवाशनैश्चरे॥शुभेदिनेवापूर्वाह्णेकुर्यादर्कविवाहकम् ॥ब्राह्मे॥ग्रामात्प्रा
च्यामुदीच्यांवासपुष्पफलसंयुतम्॥परीक्ष्ययत्नतोहस्तात्स्थंडिलादियथाविधि॥कृत्वार्कंपुरतस्तिष्ठन्प्रार्थयेतद्विजोत्तमः॥त्रिलोकवासिसप्ता
श्वछाययासहितोरवे॥तृतीयोद्वाहजंदोषंनिवारयसुखंकुरु॥तत्राध्यारोप्यदेवेशंछाययासहितंरविम्॥वस्त्रैर्माल्यैस्तथागंधैस्तन्मंत्रेणैवपूजयेत् ॥
तन्मंत्र आकृष्णेनेति॥चतुर्थेदिवसेऽतीतेपूर्ववत्तांप्रपूजयेत् ॥ विसृज्यहोममग्निंचउद्वहेन्मानुषींपराम् ॥ व्यासः॥सपुष्पफलशाखैकमर्कगुल्मं
समाश्रयेत्॥अर्ककन्याप्रदानार्थमाचार्यंकल्पयेत्पुरा॥अर्कसंनिधिमागत्यतत्रस्वस्त्यादिवाचरेत्॥नांदीश्राद्धेहिरण्येनअष्टवर्गान्प्रपूजयेत् ॥पू
जयेन्मधुपर्केणवरंविप्रस्यहस्ततः॥यज्ञोपवीतंवस्त्रंचहस्तकर्णादिभूषणम् । उष्णीषगंधमाल्यादिवरायास्मैप्रदापयेत्॥अर्कंप्रदक्षिणंकुर्वन्जपे
न्मंत्रमिमंबुधः॥ममप्रीतिकरायेयंमयासृष्टापुरातनी॥अर्कजाब्रह्मणासृष्टाअस्माकंप्रतिरक्षतु ॥पुनः प्रदक्षिणीकुर्यान्मंत्रेणानेनमंत्रवित्॥नमस्ते
मंगलेदेविनमःसवितुरात्मने॥त्राहिमांकृपयादेविपत्नीत्वंमेइहागता॥अर्कत्वंब्रह्मणासृष्टःसर्वप्राणिहितायच ॥ वृक्षाणामादिभूतस्त्वंदेवानांप्रीति
वर्द्धनः॥तृतीयोद्वाहजंपापंमृत्युंचाशुविनाशय॥ततश्चकन्यावरणंत्रिपुरुषंकुलमुच्चरेत् ॥ आदित्यःसविताचार्यःपुत्रीपौत्रीचनप्त्रिका॥गोत्रंका

गोत्रंकाश्यपमित्युक्तंलोकेलौकिकमाचरेत्॥मुहूर्तेकैंनिरीक्षेतस्वस्तिसूक्तमुदीरयेत् ॥ आशीर्भिः सहितः कुर्यादाचार्यप्रमुखैर्द्विजैः ॥ अथा
चार्यसमाहूयविधिनातन्मुखाच्चताम् ॥ प्रतिगृह्यततोहोमेगृह्योक्तविधिनाचरेत् ॥ अर्ककन्यामिमांविप्रयथाशक्तिविभूषिताम् ॥ गोत्रायश
र्मणेतुभ्यंदत्तांविप्रसमाश्रय॥इतिदानमंत्रः ॥ अंजल्यक्षतकर्माणिकृत्वाकंकणपूर्वकम्॥यावत्पंचावृतंसूत्रंतावदर्कंप्रवेष्टयेत् ॥स्वशाखोक्तेनमं
त्रेणगायत्र्यावाऽथवाजपेत्॥पंचीकृत्यपुनः सूत्रंस्कंदेवध्नातिमंत्रतः ॥ बृहत्सामेतिमंत्रेणसूत्ररक्षांप्रकल्पयेत्॥अर्कस्यपुरतःपश्चाद्दक्षिणोत्तरत
स्तथा॥कुंभांश्चनिक्षिपेत्पश्चादाग्नेयादिचतुष्टये ॥ सवस्त्रंप्रतिकुंभंच त्रिः सूत्रेणैववेष्टयेत्॥हरिद्रागंधसंयुक्तंपूजयेच्छीतलंजलम्॥प्रतिकुंभंमहा
विष्णुंसंपूज्यपरमेश्वरम्॥पाद्यार्घ्यादिनिवेद्यांतंकुर्यान्नाम्नैवमंत्रवित्॥पुनः प्रदक्षिणंकृत्वामंत्रमेतमुदीरयेत् ॥ मयाकृतमिदंकर्मस्थावरेषुजरा
युणा ॥ अर्कापत्यानिनोदेहितत्सर्वंक्षंतुमर्हसि ॥ इत्युक्त्वाशांतिसूक्तानिजप्त्वातंविसृजेत्पुनः ॥ गोयुग्मंदक्षिणांदद्यादाचार्यायचभक्तितः॥इतरे
भ्योपिविप्रेभ्योदक्षिणांचापिशक्तितः ॥ तत्सर्वंगुरुवेदद्यादंतेपुण्याहमाचरेत् ॥ शौनकः ॥ तृतीयेस्त्रीविवाहेतुसंप्राप्तेपुरुषस्यतु॥आर्कंविवाहं
वक्ष्यामिशौनकोहंविधानतः ॥ अर्कसन्निधिमागत्यतत्रस्वस्त्यादिवाचयेत्॥नांदिश्राद्धंप्रकुर्वीतस्थंडिलंचप्रकल्पयेत् ॥ अर्कमभ्यर्च्यसौर्यांच
गंधपुष्पाक्षतादिभिः सौरीआकृष्णेनेति ॥ स्वयंचालंकृतस्तद्वद्वस्त्रमाल्यादिभिःशुभैः ॥ अर्कस्योत्तरदेशेतुसमन्वारब्धएतया ॥ एतयाऽर्के
कन्यया ॥ उल्लेखनादिकंकुर्यादाघारांतमतःपरम् ॥ आज्याहुतिंचजुहुयात्संगोभिरनयैकया ॥ यस्मैत्वाकामकामायेत्येतयर्चाततःपरम् ॥
व्यस्ताभिश्चसमस्ताभिस्ततश्चास्विष्टकृद्भवेत् ॥ परिषेचनपर्यंतमयाश्चेत्यादिकंक्रमात् ॥ अथप्रयोगः ॥ सुभदिनेग्रामात्प्राच्यामुदीच्यां ॥ ७० ॥

वार्कसमीपंगत्वादेशकालौसंकीर्त्यममभावितृतीयमानुषीपरिणयनस्यशुभतासिद्धचर्थमर्कविवाहंकरिष्यइतिसंकल्प्यगणपतिपूजनपुण्याह वाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यवरणानिकुर्यात्॥ततोवरोर्कंपुरतस्तिष्ठन्सूर्यंप्रार्थयेत् ॥ त्रिलोकवासिन्सप्ताश्वच्छाययासहितोरवे ॥ तृतीयोद्वाहजंदोषंनिवारयसुखंकुरु ॥ ततोर्कंवृक्षेछायासहितंसूर्यंआकृष्णेनेतिमंत्रेणषोडशोपचारैःपूजयेत् ॥ तत्रवस्त्रदानकालेवस्त्रेणतंतुभिश्चार्कमा वेष्टयेत् ॥ अभिषेकेआपोहिष्ठेत्यादयोमंत्राः ॥ ततआचार्योवरंमधुपर्कंयज्ञोपवीतवस्त्रभूषणोष्णीषगंधमाल्यैःपूजयेत् ॥ ततोवरोर्कंप्रदक्षिणींकुर्वन् ॥ ममप्रीतिकरायेयंमयासृष्टापुरातनी ॥ अर्कजांब्रह्मणासृष्टाअस्माकंप्रतिरक्षतुइतिजपेत् ॥ पुनःप्रदक्षिणीकुर्वन् ॥ नमस्तेमंगलेदेविनमःसवितुरात्मजे ॥ त्राहिमांकृपयादेविपत्नीत्वंमेइहागता ॥ अर्कत्वंब्रह्मणासृष्टःसर्वप्राणिहितायच ॥ वृक्षाणामादिभूतस्त्वंदेवानांप्रीतिवर्द्धनः ॥ तृतीयोद्वाहजंदोषंमृत्युंचाशुविनाशयेतिजपेत्॥ततःकन्यांप्रयच्छेदाचार्यंप्रार्थयेत्॥ततआचार्यःकाश्यपावत्सारनैध्रुवेतित्रिप्रवरान्वितकाश्यपगोत्रोत्पन्नां आदित्यस्यप्रपौत्रींसवितुःपौत्रींममाऽमुकशर्मणःपुत्रींअर्कनाम्नींकन्यां अमुकप्रवरान्वितामुकगोत्रायामुकप्रपौत्रायामुकपौत्रायामुकपुत्रायामुकनाम्नेवरायदास्येइतिवाग्दानंकुर्यात् ॥ ततोवरःसुमुहूर्तेर्ककन्यांनिरीक्ष्यस्वस्तिनोमिमीतेतिसूक्तंपठेत् ॥ ततःआचार्योवाग्दानवद्गोत्राद्युच्चार्यइमामर्ककन्यांतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिवरहस्तेजलंदत्वा ॥ अर्ककन्यामिमांविप्रयथाशक्तिविभूषिताम् ॥ गोत्रायशर्मणेतुभ्यंदत्तांविप्रसमाश्रयेतिमंत्रंपठेत् ॥ ततआचार्योवरस्यकंकणबंधंसूत्रेणकृत्वार्ककन्याप्रतिनिधित्वेनाक्षतारोपणंतदुक्तमंत्रैःकुर्यात् ॥ वरोप्यर्केतदुक्तमंत्रैरक्षतारोपणंकुर्यात् ॥ ततोवरोगायत्र्यार्कंसूत्रेणपंचकृत्वआवेष्टयतेनसूत्रेणबृहत्सामेतिमं

त्रेणस्कंधेवध्नीयात् ॥ ततोवरआचार्योवार्कस्याष्टदिक्षुअष्टौकलशान्संस्थाप्यकलशकंठान्वस्त्रेणसूत्रेणवावेष्टचहरिद्रांनिक्षिप्यसर्वत्रेदंविष्णु
रितिविष्णुंसंपूज्यार्कोत्तरेऽग्निंप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् ॥ अत्रप्रधानंबृहस्पतिमग्निमग्निवायुंसूर्यंप्रजापतिंचाज्येनेत्युक्त्वाशेषेणस्विष्टकृत
मित्याद्युक्त्वाज्यभागांतेसंगोभिरांगिरसइतिबृहस्पतयेहुत्वा यस्मैत्वाकामकामायवयंसंम्राडचजामहे तमस्मभ्यंकामंदत्वात्थेदंत्वंघृतं
पिबेत्यग्नयेव्यस्तसमस्तव्याहृतिभिर्हुत्वाकर्मशेषंसमापयेत् ॥ ततोवरोममप्रीतिकरेतिमंत्रेणार्कंत्रिः प्रदक्षिणीकृत्य ॥ मयाकृतमिदं
कर्मस्थावरेषुजरायुणा ॥ अर्कापत्यानिनोदेहितत्सर्वंक्षंतुमर्हसीतिप्रार्थयेत् ॥ ततःशांतिसूक्तानिपठित्वाऽर्कस्थसूर्यंविसृज्याचार्यायगोयुग्मं
यथाशक्तिभूयसींचदत्वाविष्णुप्रतिमामाचार्यायप्रतिपाद्यपुण्याहवाचनंकुर्यात्॥ ततःपंचमेऽह्निपुनरर्केसूर्यंपूर्ववत्संपूज्यविसृज्यमानुषींपरिण
येत् ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेऽर्कविवाहप्रयोगः ॥ इदानींजन्मनक्षत्रतिथिदोषादिशांतिकम् ॥ मूलव्याख्याप्रयोगाभ्यांब्रूतेदिनकरः
सुधीः ॥ तत्रादौबहुशांत्यंगत्वाद्गोमुखप्रसवोभिधीयते ॥ प्रयोगपारिजातेगर्गः ॥ प्रणिपत्यरविंवक्ष्येप्रायश्चित्तमनुस्मरन् ॥ सर्वारिष्टविनाशा
ययदुक्तंज्योतिरर्णवे ॥ पित्ररिष्टेसुतारिष्टेमात्ररिष्टेतथैवच ॥ पित्ररिष्टेपित्ररिष्टसूचकनक्षत्राद्युत्पत्तौ ॥ एवमग्रेपि ॥ प्रायश्चित्तंतदाकुर्या
त्तत्तद्दोषस्यशांतये ॥ पूषाश्विनौगुरौसार्पमघाचित्रेंद्रमूलभे ॥ एषुऋक्षेषुजातस्यकुर्याद्गोजननंतथा ॥ अत्रप्रायश्चित्तंमूलादिशांतिकंगोजन
नंचकुर्यादितिसमुच्चयोविधीयते ॥ अन्यथागोजननस्यानिष्टनिरासार्थत्वेनशांत्याविकल्पःस्यात् ॥ नचादृष्टार्थत्वात्समुच्चयः ॥ एकप्रकर ॥ ७१ ॥
णाधीतत्वाभावात् ॥ अन्यथादिनक्षयादिनिरसनार्थंकदलीदानादेरपिसमुच्चयापत्तेः ॥ तत्रापिशांतिकांतरात्पूर्वंपश्चाद्वागोजननंकार्यम् ॥ ज

न्मर्क्षेवात्रिजन्मर्क्षेशुभवारेशुभेदिने ॥ कृत्वाभ्यंगादिकंसर्वंगृहालंकारपूर्वकम् ॥ गोमयेनोपलिप्याथगृहस्यैशानभागके॥ पंकजंकर्णिकायुक्तं
रजोभिःश्वेतवर्णकैः ॥ व्रीहीस्तत्रविनिक्षिप्ययथावित्तानुसारतः ॥ नवशूर्पंचतन्मध्येरक्तवस्त्रंप्रसारयेत् ॥ स्थापयित्वाशिशुंतत्रपुनःसूत्रेणवे
ष्टयेत् ॥ प्राङ्मुखंतमवाक्पादंतिलगर्भंगतंशिशुम् ॥ गोमुखंदर्शयित्वाथपुनर्जातंतुगोमुखात् ॥ शिशुमभिगोमुखंदर्शयित्वेत्यर्थः ॥ विष्णु
र्योनींतिसूक्तेनगव्येनस्नापयेच्छिशुम् ॥ गव्येनपंचगव्येन ॥ गवामंगेषुमंत्रेणगवामंगेषुसंस्पृशेत् ॥ गोवामांगेषुसंस्पृशेदितिवापाठः॥ विष्णोः
श्रेष्ठेतिमंत्रेणगोप्रसूतंतुवालकम् ॥ आचार्यस्तुसमादायपश्चान्मात्रेददेत्तदा ॥ ज्योतिर्निबंधेतु ॥ साचार्यस्तुसमादायपश्चान्मात्रेददेतिपतेोति
पाठः ॥ माताजघन्यभागस्थाशिशुमानीयतन्मुखात् ॥ तन्मुखाद्गोमुखात् ॥ ततःपित्रेतदादद्यात्ततोमात्रेप्रदापयेत् ॥ वस्त्रंसंस्थाप्यततो
स्यपुत्रस्यमुखमीक्षयेत् ॥ संस्थाप्यनिष्काश्य ॥ गोमूत्रंगोमयंक्षीरंदधिसर्पिश्चसंयुतम् ॥ आपोहिष्ठादिभिर्मंत्रैरभिषिंचेत्ततःशिशुम् ॥ मूर्ध्नि
चाघ्रायतंपुत्रंतन्मंत्रेणतदापिता ॥ अंगादंगात्संभवसिहृदयादधिजायसे ॥ आत्मावैपुत्रनामासिसजीवशरदःशतम् ॥ तन्मंत्रेणांगादंगादित्य
नेन ॥ मूर्द्धनित्रिरवघ्रायतंशिशुंस्थापयेत्ततः ॥ पुण्याहंवाचयेत्पश्चाद्ब्राह्मणैर्वेदपारगैः ॥ अत्रस्वशाखोक्तमार्गेणपुण्याहवाचनंकुर्यादितिके
चित्पुण्याहशब्दमात्रंवाचयेदित्यपरे ॥ दरिद्रायाथविप्रायतांगामभ्यर्च्यदापयेत् ॥ गोवस्त्रस्वर्णधान्यानिदद्यादर्कादितःक्रमात् ॥ यथाश
क्तिधनंदद्याद्ब्राह्मणेभ्यस्तदापिता ॥ ततोहोमंप्रकुर्वीतस्वस्वशाखोक्तमार्गतः ॥ होमंहोमसंबंध्युल्लेखनादिहोमस्यवक्ष्यमाणत्वात् ॥
उल्लेखनादिकंकृत्वाआज्यभागांतमाचरेत् ॥ होमस्यैशानदिग्भागेधान्योपरिशुभंघटम् ॥ होमस्यहोमदेशस्य।पंचगव्यंघटेस्थाप्यतिलांस्त

त्रविनिक्षिपेत् ॥ क्षीरद्रुमकषायांश्चपंचरत्नानिनिक्षिपेत् ॥ कषायोनिर्यासः ॥ वस्त्रयुग्मेनसंच्छाद्यगंधादिभिरथार्चयेत् ॥ विष्णुंवरुणम
भ्यर्च्यप्रतिमांचविधानतः ॥ प्रतिमांरूपम् ॥ यतइंद्रादिभिर्मंत्रैःकुंभंस्पृश्याभिमंत्रयेत् ॥ यतइंद्रेतिषड्चस्यसूक्तस्यग्रहणम् ॥ आश्वला
यनेनयतइंद्रभ यामहइतिसूक्तशेषमितिभयानिरसनार्थत्वेनषड्चस्योक्तत्वात् ॥ दधिमध्वाज्ययुक्तेनहोमंकुर्यात्प्रयत्नतः ॥ युक्तेनेति
भावक्तः ॥ दधिमध्वाज्यानांयोगेनेत्यर्थः ॥ आपोहिष्ठेतितिसृभिरप्सुमेसोमइत्यर्थः ॥ तद्विष्णोःपरमंपदमक्षीभ्यामितिसूक्ततः ॥
ऋग्भिराशिःप्रत्यृचंचाऽष्टाविंशतिसंख्यया ॥ अशक्तावष्टसंख्यंवादधिमध्वाज्यसंयुतम् ॥ आदित्यादिग्रहाणांचहोमंकुर्यात्समंत्रकम् ॥
ग्रहाणांचहोमंदधिमध्वाज्येनेत्यन्वयः ॥ अन्यथापुनर्दध्यादिग्रहणस्यवैयर्थ्यापत्तेः ॥ इतिगोमुखप्रसवविधिः ॥ अथप्रयोगः ॥ देशका
लौसंकीर्त्यास्यवालकस्यामुकनक्षत्रोत्पत्तिसूचितारिष्टनिरसनद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंगोमुखप्रसवंकरिष्ये । गणेशंसंपूज्याचार्यंविष्णुंवृणु
यात् ॥ आचार्यः श्वेतपंकजमध्येयथाशक्तिव्रीहीन्निक्षिप्यतेषुशूर्पंनिधायशूर्पेरक्तवस्त्रंप्रसार्यतिलान्विकीर्यप्राङ्मुखंशिशुंनिधायसूत्रेणशूर्पंवेष्ट
यित्वाशिशुसमीपेगोमुखमानीयप्रसवंभावयित्वाविष्णुर्योनिमितिसूक्तेनमीलितेनपं चगव्येनशिशुंस्नापयित्वागवामंगेष्वितिमंत्रेणगोवामांगेषु
सर्वांगेषुवास्पृशेत् ॥ ततोविष्णोश्रेष्ठेनेतिमंत्रेणाचार्यःशिशुमादायमात्रेदद्यात् ॥ मातापित्रेपितामात्रेदत्त्वावस्त्रंसंप्रार्थ्यपुत्रमीक्षेत ॥ ततःआ
चार्यःशिशुंपंचगव्येन आपोहिष्ठेतितिसृभिरभिषिंचेत्॥ ततःपिताअंगादंगादितिशिशुंमूर्ध्नित्रिरवघ्रायमात्रेदत्वास्यगोमुखप्रसवकर्मणःपुण्या ॥ ७२ ॥
हंभवंतोब्रुवंत्वित्युक्त्वातान्वाचयित्वागामाचार्यायदत्वाग्रहप्रीत्यर्थंप्रत्येकंगोवस्त्रस्वर्णधान्यानिदत्वायथाशक्तिभूयसींदक्षिणांदद्यात् ॥ ततः

आचार्योऽग्निंग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वाधानंकुर्यात् ॥ तत्रप्रधानंआपोहिष्ठेतितिसृभिरप्सुमेइत्यनयाचप्रत्यृचमष्टशताष्टाविंशत्यष्टसंख्याभिःविष्णुं तद्विष्णोरित्यृचातावतीभिर्यक्ष्महणमक्षिभ्यामितिसूक्तेनप्रत्यृचंतावतीभिर्ग्रहांश्चतावतीभिर्दधिमध्वाज्याहुतिभिःशेषेणस्विष्टकृतामित्याद्या ज्यभागांतंकृत्वाग्नेरीशान्यांकुंभंसंस्थाप्यपूर्णपात्रोपरितद्विष्णोरितिविष्णुप्रतिमांतत्वायामीतिवरुणंचाभ्यर्च्यकुंभंस्पृष्ट्वावक्ष्यमाणमंत्रान्ज पेत् । यतइंद्रेतिषण्णांकण्वपुत्रःप्रतिरथइंद्रोबृहतीच्छंदःजपेविनि०॥ ततोमिलितैर्दधिमध्वाज्यैर्होमंकुर्यात् ॥ तत्रआपोहिष्ठेतितिसृणांसिंधु द्वीपआंबरीषआपोगायत्रीअप्सुमेमेधातिथिरापोनुष्टुप्तद्विष्णोर्मेधातिथिर्विष्णुर्गायत्रीअक्षिभ्यामितिषण्णांविवृहायक्ष्महानुष्टुप्एभिर्मंत्रैर्नव ग्रहमंत्रैश्चहुत्वास्विष्टकृदादिकर्मशेषंसमाप्यब्राह्मणान्भोजयेत् । इतिगोमुखप्रसवप्रयोगः ॥ अथकृष्णचतुर्दशीजातशांतिः ॥ पारिजातेम दनरत्नेगर्गः ॥ मंदरेतुसुखासीनंगर्गंमुनिवरंप्रभुम् ॥ नमस्कृत्यतुपप्रच्छशौनकोमुनिपुंगवः ॥ शांतिकर्माणिसर्वाणिततोजानाम्यहंपुरा ॥ अधुनाश्रोतुमिच्छामिकृष्णपक्षचतुर्दशीम् ॥ दिवावायदिवारात्रौप्रसूतेःकिंफलंवद ॥ कृष्णपक्षचतुर्दशीमभिलक्षीकृत्यप्रसूतेःफलंवदेत्यर्थः कृष्णपक्षेचतुर्दश्यांप्रसूतेःषड्विधंफलम् ॥ चतुर्दशींचषड्भागांकुर्यादादौशुभंस्मृतम् ॥ द्वितीयेपितरंहंतितृतीयेमातरंतथा ॥ चतुर्थेमातुलंहंति पंचमेवंशनाशनम् ॥ षष्ठेतुधनहानिःस्यादात्मनोवंशनाशनम् ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनशांतिंकुर्याद्विधानतः ॥ आचार्यंवरयेद्धीमान्पुत्रदारसम न्वितम् ॥ सर्वालंकारसंयुक्तंसर्वलक्षणसंयुतम् ॥ ब्रह्माणमृत्विजश्चैवस्वस्तिवाचनपूर्वकम् ॥ रुद्राधिदेवतातस्याःकर्षमात्रसुवर्णतः ॥ तदर्द्धा र्द्धेनवाकुर्याद्वित्तशाठ्यविवर्जितः ॥ तस्याश्चतुर्दश्याः ॥ प्रतिमामाह ॥ प्रतिमांकारयेच्छक्त्यासर्वलक्षणसंयुताम् ॥ वृषभेचसमासीनंवर

दाभयपाणिनम् ॥ शुद्धस्फटिकसंकाशंश्वेतमाल्यांबरावृतम् ॥ त्र्यंबकेनतुमंत्रेणपूजांकुर्याद्विधानतः ॥ स्थापयेच्चतुरःकुंभांश्चतुर्दिक्षुयथा
विधि ॥ आग्नेयीमारभ्यस्थापनंआग्नेयकुंभमारभ्येत्यग्रेदर्शनात् ॥ पुण्यतीर्थजलोपेतान्धान्यस्योपरिविन्यसेत् ॥ तन्मध्येस्थापयेत्कुंभंश
तच्छिद्रसमन्वितम् ॥ पंचमृत्पंचरत्नानिपंचत्वक्पंचपल्लवान् ॥ पंचधान्यंसुवर्णंचतत्तन्मन्त्रैर्विनिक्षिपेत्॥शतौषधानिनिक्षिप्यश्वेतवस्त्रैश्चवेष्ट
येत् ॥ सुरभीणिचपुष्पाणिश्वेतानिपरिवेष्टयेत् ॥ सर्वेसमुद्राःसरितस्तीर्थानिजलदानदाः ॥ आयांतुयजमानस्यदुरितक्षयकारकाः ॥ आवा
ह्यवारुणैर्मंत्रैरनेनचविधानतः॥वक्ष्यमाणैर्वारुणैर्मंत्रैर्वरुणम्॥अनेनोक्तेनसमुद्रादींश्चेत्यर्थः॥इमंमेवरुणेत्यनयातत्वायामीत्यृचातथा ॥ त्वन्नोअ
ग्नेत्यनयासत्वन्नइतिमंत्रतः ॥ आग्नेयकुंभमारभ्यपूजांकुर्याद्यथाक्रमम् ॥ आनोभद्राख्यसूक्तंचभद्राअग्नेश्चसूक्तकम् ॥ जप्त्वापुरुषसूक्तंचकद्रु
द्रंचक्रमाज्जपेत् ॥ ईश्वरस्याभिषेकंचग्रहपूजांचकारयेत् ॥ ईश्वरस्यपूर्वस्थापितेश्वरप्रतिमायाइत्यर्थः ॥ पूजाकर्मसुनिर्वर्त्यहोमंकुर्याद्विधा
नतः ॥ कुर्यादाधारपर्यंतंस्वगृह्योक्तविधानतः ॥ आघारांतत्वोक्त्याचक्षुषीनइतिकेचित् ॥ समिदाज्यचरूंश्चैवतिलमाषांश्चसर्षपैः ॥ सर्षपैः
सहितोक्त्यासर्षपाणांपृथक्द्रव्यत्वम् ॥ समिधोविशिनष्टि ॥ अश्वत्थप्लक्षपालाशसमिद्भिःखादिरैःशुभैः॥अष्टोत्तरसहस्रंवाअष्टोत्तरशतंतुवा॥
अष्टाविंशतिमेतैश्चहोमंकुर्यात्पृथक्पृथक् ॥ त्र्यंबकेनैवमंत्रेणतिलान्व्याहृतिभिःक्रमात् ॥ ग्रहाएवंचहोतव्याअस्मदुक्तविधानतः ॥ एवंक्रमे
णहोतव्यंहोमशेषंसमापयेत्॥सर्वालंकारयुक्तानांत्रयाणामभिषेचनम्॥त्रयाणांमातापितृबालानाम्॥ चतुर्भिःकलशैरद्भिर्बृहत्कुंभःसमन्वितैः॥
वृहत्कुंभःशतच्छिद्रः॥ धौतांबराणिधृत्वाथकुर्यादाज्यावलोकनम् ॥ पूर्णाहुतिंचजुहुयाद्यजमानःसमाहितः ॥तत्सर्वंपरयाभक्त्याईश्वरायनिवे

दयेत्॥सर्वालंकारसंयुक्तांसवत्सांगांपयस्विनीम्॥प्रतिमांवस्त्रयुग्मंचआचार्यायनिवेदयेत्॥ईश्वरप्रीतयेभक्त्याकुर्याद्ब्राह्मणभोजनम्॥एवंयःकु
रुतेशांतिंसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ सर्वान्कामानवाप्नोतिचिरंजीवीसुखीभवेत् ॥ इतिचतुर्दशीशांतिविधिः ॥ अथप्रयोगः ॥ नामकरणात्पूर्वंशुभे
ह्निअस्यबालकस्यकृष्णचतुर्दशीजन्मसूचितारिष्टनिरसनद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंकृष्णचतुर्दशीजननशांतिंकरिष्येइतिसंकल्प्यगणपतिपू
जनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यर्त्विग्वरणानिकुर्यात् ॥ षड्भागचतुर्दश्याद्वितीयतृतीयांशयोरुत्पत्तौगोमुखप्रसवोपिततः
आचार्यःसर्षपान्विकीर्यभूमिंप्रोक्ष्याग्नेयीमारभ्यविदिक्षुचतुरःकुंभान्मध्येशतच्छिद्रंचसंस्थाप्यतस्मिन्पंचमृदःपंचपल्लवान्। पंचरत्नानिपंचत्व
चः।पंचधान्यानिसुवर्णंशतौषधानिचप्रक्षिप्यत्रिभिर्वस्त्रैर्माल्यादिभिश्चवेष्टयित्वापूर्णपात्रोपरिकर्षतदर्द्धार्द्धकृतांरुद्रप्रतिमांत्र्यंबकमितिमंत्रेणसं
पूज्यसर्वेयसमुद्राइतिकुंभमभिमंत्र्याग्नेयकलशेइमंमेवरुणेतिनैर्ऋतेतत्वायामीतिवायव्येत्वन्नोअग्नेईशानेसत्वंनइतिवरुणंसंपूज्याग्नेयादिकलशे
ष्वानोभद्राअग्नेसहस्रशीर्षाकद्रुद्रायेतिसूक्तानिक्रमेणजपेत् । ततोग्निग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात्अत्रप्रधानम्। त्र्यंबकंअश्वत्थप्लक्षपलाशखा
दिरसमिदाज्यचरुसर्षपयुततिलमाषैःप्रत्येकमष्टसहस्राष्टशताष्टाविंशत्यन्यतरसंख्ययात्र्यंबकमितिमंत्रेणप्रजापतिंसमस्तव्याहृतिभिस्तिल
द्रव्येणतथैवसंख्ययाशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिबलिदानांतेशतच्छिद्रगतैश्चतुष्कलशोदकैर्ग्रहकलशोदकेनसाचार्यर्त्विजोयजमानमभिषिंचे
युः । यजमानोधौतवाससीपरिधायसपरिवारोरूपंरूपमित्याज्यमवलोक्यतत्पात्रंसदक्षिणंविप्रायदत्वापूर्णाहुतिंहुत्वाकृतंहोमादिकर्मरुद्राय
समर्प्याचार्यायसोपस्करांगांवस्त्रयुग्मंचदत्वाऋत्विग्भ्योदक्षिणांदत्वाब्राह्मणान्भोजयेत् । इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेकृष्णचतुर्दशी

शांतिप्रयोगः । अथसिनीवालीकुहूशांतिः । कुह्वादिशांतेर्नदर्शशांत्यासमुच्चयःयापूर्वामावास्यासासिनीवालीयोत्तरासाकुहूर्यापर्यस्तमिथाद
भ्युदयादितिसातिथिरितिबह्वृचब्राह्मणभेदोक्तेः । अथसिनीवालीकुह्वोर्दर्शे चोक्तयोःशांत्योर्व्यवस्थाछंदोगपरिशिष्टभाष्ये । चतुर्दश्यंतेअमा
याश्चाष्टावितिनवप्रहरश्चंद्रस्यक्षयकालःचतुर्दश्यष्टमेयामेक्षीणोभवतिचंद्रमाः।अमावास्याष्टमेयामेपुनःकिलभवेदणुरितिवाक्यात् ।अत्रेन्दुरा
द्येप्रहरेवतिष्ठतेचतुर्थभागोनकलावशिष्टः । तदंतमेवक्षयमेतिकृष्णमेवंज्योतिश्चक्रविदोवदंतीतिवाक्यात् । एवंचतुर्दश्यंत्यामाद्ययाम
योरणुश्चंद्रःशास्त्रस्यचक्षुषोगोचरोभवतिसकालोदृष्टचंद्रत्वात्सासिनीवालीअमांत्ययोर्यामयोःशास्त्रस्यचक्षुषोगोचरइतिक्षीणश्चंद्रःसकालःकु
हूःमध्यमाःपंचयामादर्शइतिव्यवस्थयाशांतिव्यवस्थेति ॥ परेतु ॥ चतुर्दशीमात्रयुक्तेऽहोरात्रेवर्तिन्यमासिनीवाली ॥ प्रतिपन्मात्रयुतेतिकु
हूः ॥ वारत्रयस्पर्शिमध्यमाहोरात्रवर्तिन्यमादर्शः ॥ तस्मिंश्चतुर्दशीप्रतिपदोरभावेनोभयलक्षणेनाक्रांतत्वात् ॥ तथाचभवतांवामदर्शःकेवल
चतुर्दशीकेवलप्रतिपद्युक्तत्वाभावात्तुदर्शशांतिप्राप्तिरितियुक्तमाहुः॥ प्रयोगपारिजातेउत्तरगार्ग्यः॥सिनीवाल्यांप्रसूतास्याद्यस्यभार्यापशुस्त
था॥ गजाश्वमहिषीचैवशक्रस्यापिश्रियंहरेत्।येसंतिसकलाश्चान्येस्वप्रसादोपजीविनः ॥ वर्जयेत्तानशेषांस्तुपशुपक्षिमृगादिकान् ॥ सिनीवा
लीकुहूत्यन्नानितिशेषः ॥ कुहूप्रसूतिरत्यर्थंसर्वदोषकरीस्मृता ॥ यस्यप्रसूतिरेतेषांतस्यायुर्धननाशनम् ॥ कुह्वामपिपक्षद्विप्रसवोनिषिद्धः
सर्वगंडसमस्तत्रदोषस्तुप्रबलोभवेत् ॥ शांतिंविनाविशेषेणपरित्यागोविधीयते ॥ विशेषेणउत्तमपक्षेणशांतिकरणंविनापरित्यागः॥यदितूत्त
मपक्षेनशक्तिस्तदाकियत्कालंत्यागंकृत्वाशांतिःकर्तव्येत्याह॥परित्यागात्तत्रशांतिंकुर्याद्धीमान्विचक्षणः ॥ रुद्रःशक्रश्चपितरःपूज्याःस्युर्देव

ताःक्रमात् ॥ कर्षमात्रसुवर्णेनतदर्द्धार्द्धेनवापुनः ॥ अथवाशक्तितःकुर्याद्वित्तशाठ्यविवर्जितः ॥ प्रतिमांकारयेच्छंभोश्चतुर्भुजसमन्विताम् । त्रिशूलखड्गवरदाभयहस्तांयथाक्रमात् ॥ श्वेतवर्णांश्वेतपुष्पांश्वेतांबरवृषस्थिताम् ॥ त्र्यंबकेनचमंत्रेणपूजांकुर्याद्यथाविधि ॥ इंद्रश्चतुर्भुजो वज्रांकुशचापससायकः ॥ वज्रांकुशचापैःसहितःसायकोस्येतिविग्रहः ॥ रक्तवर्णोगजारूढोयतइंद्रेतिमंत्रतः ॥ पितरःकृष्णवर्णाश्चचतुर्हस्ताविमानगाः ॥ यष्टचक्षसूत्रकमंडलवभयस्यैवधारिणः ॥ गदाक्षसूत्रेतिवापाठः ॥ येचेहइतिमंत्रेणपूजांकुर्यादनंतरम् ॥ मदनरत्नेतुयेसत्याइतिमंत्रेणेतिपाठः ॥ तस्मिन्पक्षेयेसत्यासोहविरदइतिमंत्रः ॥ आग्नेयींदिशमारभ्यकुंभान्कोणेषुविन्यसेत् ॥ तन्मध्येस्थापयेत्कुंभंशतच्छिद्रसमन्वितम् ॥ तेष्वेवपंचगव्यादींस्तत्तन्मंत्रैश्चनिक्षिपेत् ॥ चतुर्ष्वित्यर्थः ॥ गोदानंवस्त्रदानंचसुवर्णंचोर्वरांशुभाम् ॥ दशदानानिचोक्तानिक्षीरमाज्यंगुडस्तथा ॥ गोदानादेर्दशदानांतर्गतत्वाद्वारद्वयमनुष्ठानम् ॥ आज्यावेक्षणमेतानितत्तन्मंत्रैश्चकारयेत् ॥ समिदाज्यचरोर्होमंतिलमाषैश्चसर्षपैः ॥ तिलमाषाणामेकद्रव्यत्वम् ॥ समिधआह ॥ अश्वत्थप्लक्षपालाशसमिद्भिःखादिरैःशुभैः ॥ अष्टोत्तरशतंमुख्यंप्रत्येकंजुहुयाद्विजः ॥ त्र्यंबकेनचमंत्रेणतिलान्व्याहृतिभिःपुनः ॥ मुख्यमित्युक्तेरधिदेवतादेःअष्टविंशत्यादिन्यूनसंख्ययाहोमः ॥ चतुर्भिःकलशैर्युक्तंबृहत्कुंभसमन्वितम् ॥ शांतिवत्सकलंकार्यमभिषेकंचकारयेत् ॥ कार्यंकर्तव्यमभिषेकंचतुर्दशीशांतिवत्कुर्यादित्यर्थः ॥ पितृमातृशिशूनांचअभिषिंचेत्तुवारुणैः ॥ षष्ठीद्वितीयार्था ॥ शंकरस्याभिषेकंचकुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ॥ ब्राह्मणांस्तर्पयिष्यइतिप्रश्नंवाकर्मसंपूर्णतावाचनंकृत्वेत्यर्थः ॥ इत्युत्तरगार्ग्योक्तसिनीवालीकुहूशांतिविधिः ॥ अथप्रयोगः ॥ देशकालौसंकीर्त्यास्यबालकस्यसिनीवालीजन्मसूचितसकलारिष्टनिरसनद्वा

राश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंसिनीवालीजननशांतिंकरिष्येइतिसंकल्प्यगणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यर्त्विग्वरणानिकु
र्यात् ॥ कुह्वांतुकुहूपदेनसंकल्पोगोमुखप्रसवश्च ॥ ततःआचार्यःसर्षपान्विकीर्यभूमिंप्रोक्ष्यआग्नेयीमारभ्यविदिक्षु चतुरःकुंभान्मध्येशतच्छि
द्रंसंस्थाप्यचतुर्षुपंचगव्यंपंचमेमृत्पंचपल्लवपंचरत्नपंचत्वक्पंचधान्यसुवर्णानिनिक्षिप्यतच्छिद्रेपूर्णपात्रोपरिकर्षतदर्द्धार्द्धकलिपतांरुद्रप्रतिमां
संपूज्यतद्दक्षिणतोयतइंद्रेतींद्रप्रतिमामुत्तरतश्चयेचेहेतिमंत्रेणपितृप्रतिमांसंपूज्यचतुर्षुकुंभेषुवरुणंपूजयित्वाशांतिःपठेत् ॥ ततोयजमानोदा
नानिकुर्यात्॥ गवामंगेष्वितिगाम् ॥ शरण्यंसर्वलोकानांलज्जायारक्षणंपरम् । सुवेषधारिवस्त्रत्वमतःशांतिंप्रयच्छमे॥वासः॥हिरण्यगर्भेतिहिर
ण्यम् ॥ सर्वसस्याश्रयाभूमिर्वराहेणसमुद्धृता ॥ अनंतसस्यफलदाअतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ भूमिम् ॥ ततोदशदानानिकुर्यात् ॥ तानिच ॥
गोभूतिलहिरण्याज्यंवासोधान्यंगुडानिच ॥ रौप्यंलवणमित्याहुर्दशदानानिपंडिताः ॥ चतुर्णांमंत्राउक्ताः ॥ महर्षेर्गोत्रसंभूताःकश्यपस्य
तिलाःस्मृताः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनममपापंव्यपोहतु ॥ तिलान् ॥ कामधेनुषुसंभूतंसर्वक्रतुषुसंस्थितम् ॥ देवानामाज्यमाहारमतःशांतिंप्र
यच्छमे ॥ आज्यम्॥ सर्वदेवमयंधान्यंसर्वोत्पत्तिकरंमहत् ॥ प्राणिनांजीवनोपायमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ धान्यम्॥यथादेवेषुविश्वात्माप्रवरश्च
जनार्दनः ॥ सामवेदस्तुवेदानांमहादेवस्तुयोगिनाम् ॥ प्रणवःसर्वमंत्राणांनारीणांपार्वतीयथा ॥ तथारसानांप्रवरःसदैवेक्षुरसोमतः ॥ ममत
स्मात्परांलक्ष्मींददस्वगुडसर्वदा ॥ गुडम् ॥ प्रीतिर्यतःपितॄणांचविष्णुशंकरयोःसदा ॥ शिवनेत्रोद्भवंरूप्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ रूप्यम् ॥
यस्मादन्नरसाःसर्वेनोत्कृष्टालवणंविना ॥ शंभोःप्रीतिकरंनित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ लवणम् ॥ इतिदशदानानि ॥ क्षीरजातास्तथाशंखा

क्षीरादमृतसंभवः ॥ क्षीरात्क्षीरोदवत्कीर्तिःक्षीरेप्राणस्यसंभवः ॥ क्षीरम् ॥ पूर्वोक्तमंत्राभ्यांपुनराज्यंगुडंचदत्वाकांस्यपात्रेरूपंरूपमितिमंत्रेण सकुटुंबःप्रतिस्वरूपंवीक्ष्य ॥ आज्यतेजःसमुद्दिष्टमाज्यंपापहरंस्मृतम्॥ आज्यंसुराणामाहारमाज्येदेवाःप्रतिष्ठिताः ॥ इत्याज्यपात्रम् ॥ ततः आचार्योग्निंग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् ॥ अत्रप्रधानंत्र्यंबकमश्वत्थप्लक्षपलाशखदिरसमिदाज्यचरुतिलसहितमाषसर्षपद्रव्यैःप्रत्येकमष्टश तसंख्ययाइंद्रंपितॄंश्चतैरेवद्रव्यैरष्टाविंशतिसंख्ययाप्रजापतिंचव्याहृतिभिरष्टाविंशतिसंख्ययाशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिबलिदानांतेपूर्णाहुतिं हुत्वाशतच्छिद्रगतैश्चतुःकलशोदकैर्ग्रहकुंभोदकेनचतत्वायामीत्यादिभिर्वारुणमंत्रैरभिषिच्यरुद्रप्रतिमायांत्र्यंबकमित्यभिषेकंकृत्वोत्तरपूजां कृत्वाविसृज्याचार्यहस्तेप्रतिपाद्याग्निंविसृज्यब्राह्मणांस्तर्पयिष्यइतिपृष्ट्वायथाशक्तिब्राह्मणान्भोजयेत् इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेसिनीवा लीकुहूशांतिप्रयोगः ॥ अथदर्शजातशांतिः ॥ नारदः ॥ अथातोदर्शजातानांमातापित्रोर्दरिद्रता ॥ तद्दोषपरिहारार्थंशांतिंवक्ष्यामि तेसदा ॥ पुण्याहंवाचयित्वादौकृतुसंकल्पपूर्वकम् ॥ कुंडंवास्थंडिलंकुर्यात्तद्देशेस्थापयेद्घटम् ॥ तद्देशेतत्समीपे ॥ तत्कुंभेनिक्षिपेद्द्रव्यंद धिक्षीरघृतादिकम् ॥ आदिशब्दाद्गोमूत्रगोमये ॥ न्यग्रोधोदुंबरोश्वत्थाःसचूतानिंबकस्तथा ॥ एतेषांवृक्षमूलानांत्वगादीन्पल्लवांस्तथा ॥ पं चरत्नानिनिक्षिप्यवस्त्रयुग्मेनवेष्टयेत् ॥ सर्वेसमुद्राःसरितस्तीर्थानिजलदानदाः ॥ आयांतुयजमानस्यदुरितक्षयकारकाः ॥ आपोहिष्ठात्र्यृचेना थकयानश्चित्रइत्यृचा ॥ यत्किंचेदमृचाचैवसमुद्रज्येष्ठइत्यृचा॥अभिमन्त्र्योदकंपश्चादग्नेःपूर्वप्रदेशके॥हरिद्रंरक्तकंचैवकृष्णंश्वेतंचनीलकम् ॥ एतेषांतंडुलैश्चैवसर्वतोभद्रमुद्धरेत् ॥ कुंभतःपश्चादग्नेश्चपूर्वतोहरिद्रारंगरक्तैस्तंडुलैःसर्वतोभद्रमुद्धरेदित्यर्थः॥दर्शस्यदेवतायाश्चसोमसूर्यस्व

रूपकम् ॥प्रतिमांस्वर्णजांनित्यंराजतींताम्रजांतथा।पितृरूपायादर्शदेवतायाःसोमसूर्ययोश्चस्वरूपंप्रतिमारूपंस्थापयेदित्यर्थः॥इतिप्रयोगपा
रिजातः।सर्वतोभद्रमध्येचस्थापयेद्दर्शदेवताम्॥ग्रहवर्णवस्त्रयुग्मंतद्वर्णगंधपुष्पकम् ॥आप्यायस्वेतिमंत्रेणसवितापश्चात्तथैवच ॥उपचारैःसमा
राध्यततोहोमंचरेत्सुधीः ॥ कृत्वावन्हिप्रतिष्ठाप्यक्रतुसंकल्पमीदृशम् ॥ आयुरारोग्यसिद्ध्यर्थंसर्वारिष्टप्रशांतये ॥ पुत्रस्यदर्शजननंतस्यदो
षनिवर्हणम् ॥ मातापित्रोःकुमारस्यसर्वारिष्टप्रशांतये ॥ तेषामायुःश्रियेचैवशांतिहोमंकरोम्यहम् ॥ आयुरारोग्येतिश्लोकद्वयेनक्रतुसं
कल्पंकृत्वेत्यर्थः ॥ समिधश्चचरुद्रव्यंक्रमेणजुहुयाद्गृही ॥ हुनेत्सवितृमंत्रेणसोमोधेनुंचमंत्रतः ॥ एतैर्मंत्रैश्चप्रत्येकंहुनेदष्टोत्तरंशतम् ॥ एतैरि
तिबहुवचनात्पितृहोमोप्यष्टोत्तरशतमितिप्रयोगपारिजातः ॥ दर्शस्यदेवताहोमअष्टाविंशतिसंख्यया ॥ होममेवंतुकृत्वाथविदध्याच्चाभिषेच
नम् । श्रीसूक्तमायुष्यसूक्तंसमुद्रज्येष्ठइत्यृचा । एतैर्मंत्रैरभिषेकंमातापित्रोःशिशोस्तथा॥ततःस्विष्टकृदादिस्याद्धोमशेषंसमापयेत्॥ हिरण्यं
रजतंचैवकृष्णांधेनुंसदक्षिणाम् ॥ अन्येभ्योपियथाशक्तिदातव्यादक्षिणातथा ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्तत्रकारयेत्स्वस्तिवाचनम् । इतिनारदोक्त
दर्शशांतिविधिः ॥ अथप्रयोगः ॥ देशकालौसंकीर्त्यास्यबालकस्यदर्शजननसूचितसकलारिष्टनिरसनद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंदर्शजननशां
तिंकरिष्यइतिसंकल्प्यगणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यर्त्विग्वरणानिकुर्यात् । ततः। आचार्यःसर्षपान्विकीर्यभूमिंप्रो
क्ष्यकुंडात्स्थंडिलाद्वापूर्वप्रदेशेकुंभंसंस्थाप्यतत्रपंचगव्यंन्यग्रोधोदुंबरोश्वत्थचूतनिंबवृक्षाणांमूलत्वचःपल्लवांश्चपंचरत्नानिनिक्षिप्यवस्त्रयुग्मे
नसंवेष्ट्य । सर्वेसमुद्राःसरितस्तीर्थानिजलदानदाः ॥ आयांतुयजमानस्यदुरितक्षयकारकाः ॥ इति । आपोहिष्ठेतित्र्यृचेनकयानश्चित्रइति ।

यत्किंचेदमितिसमुद्रज्येष्ठाइति चोदकमभिमंत्र्यपूर्णपात्रंनिधायवरुणंपूजयेत् । ततः । कुंभात्पश्चिमेअग्नेःपुरतोहरिद्रारक्तैस्ताम्रैःकृष्णैश्चतंडुलै र्यथाशोभंसर्वतोभद्रंविरच्यतन्मध्येयेचेहेतिपितॄनावाह्य । दक्षिणतआप्यायस्वेतिसोममुत्तरतश्चसवितापश्चादितिसूर्यमावाह्यसर्वान्पूजयेत् । ततोऽग्निंग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् । अत्रप्रधानम् । ग्रहान्ग्रहयज्ञोक्तद्रव्येणपितॄन्सोमंसूर्यंचाष्टोत्तरशताष्टाविंशत्यन्यतमसंख्याभिः । शेषे णस्विष्टकृतमित्याद्याज्यभागांते । आयुरारोग्येतिमंत्राभ्यांहोमसंकल्पंकृत्वाहिरण्यवर्णामितिसूक्तेन । आयुष्यंवर्चस्यमितिसूक्तेन । समु द्रज्येष्ठाइत्यनयाचमातापितृशिशूनभिषिच्यस्विष्टकृदादिबलिदानांतेपूर्णाहुतिंहुत्वा । शेषंसमाप्याचार्याययथाशक्तिरजतंहिरण्यंकृष्णांधेनुं चसदक्षिणांदत्वा । ऋत्विग्भ्यश्चयथाशक्तिदत्वापित्रादीनामुत्तरपूजांकृत्वा ॥ विसृज्याचार्यायप्रतिपाद्याग्निंविसृज्यब्राह्मणान्भोजयित्वा । शांतीःपाठयित्वास्वस्तिवाचनंकुर्यादिति॥इतिश्रीनारायणभट्टसुतरामकृष्णभट्टसुतादिनकरभट्टकृतेशांतिसारेदर्शजातशांतिप्रयोगः ॥ अथ मूलशांतिः । तत्रमूलवृक्षोजपार्णवे । मूलस्तंभंत्वचाशाखापत्रंपुष्पंफलंशिखा ॥ वेदाश्चमुनयश्चैवदिशश्चवसवस्तथा ॥ नंदाबाणारसारुद्रा मूलभेदाःप्रकीर्तिताः॥मूलेमूलविनाशःस्यात्स्तंभेहानिर्धनक्षयः॥त्वचिभ्रातृविनाशायशाखामातुर्विनाशकृत् ॥पत्रेसपरिवारस्यपुष्पेतुनृपव ल्लभः॥फलेषुलभतेराज्यंशाखायामल्पजीवितम् ॥ अन्यत्रत्वन्यथोक्तम्॥मूलेसप्तघटीषुमूलहननंस्तंभेष्टसौख्यंक्षयंत्वग्दिग्बंधुविनाशनंचवि टपेरुद्रैर्हतोमातुलः॥पत्रैकेसुकृतीतुबाणकुसुमेमंत्रीफलेसागरैराज्यंवन्हिशिखाल्पमायुरितिसन्मूलांघ्रिपेस्यात्फलम् ॥ पत्रादिघटिकानामुत्त मत्वेपिचरणदोषोस्त्येव॥मूलस्यस्वर्गादिस्थितत्वम् ।फलंचभूपालवल्लभे।वृषालिसिंहेषुघटेषुमूलंदिविस्थितंयुग्मतुलांगनासु ॥ पातालगंमे

षधनुःकुलीरनक्रेषुमर्त्यैंष्वितिसंस्मरंति॥अत्रवृषादौसूर्येसतिइत्यध्याहार्यम् ॥ स्वर्गेमूलेभवेद्राज्यंपातालेचधनागमः ॥ मृत्युलोकेयदामूलं तदाशून्यंसमादिशेत्॥स्वर्गादिस्थितेपिचरणदोषोस्ति॥मर्त्यादिस्थितेपिशुभंपत्रादिफलमस्ति ॥वसिष्ठः॥ नैर्ऋत्यभोद्भूतसुतःसुतावाक्षिप्रा दवश्यंश्वशुरंनिहंति॥तदंत्यपादेजनितोनिहंतितस्योत्क्रमेणाभिभवेत्कलत्रम्॥ उत्क्रमेणवैपरीत्येनतस्यकलत्रमित्यन्वयः।सुरेशताराजनिता धवाग्रजंद्विदैवताराजनितातुदेवरम् ॥ पुरंदरर्क्षेजनितःसुतस्तथास्वस्याग्रजंहंतिनपुत्रिकायदि ॥ नृसिंहप्रसादे । धवाग्रजंहंतिसुरेंद्रजाताात थैवपत्न्याभगिनीपुमांश्च ॥ द्विदेवजादेवरमाशुहन्याद्भार्यानुजामाशुनिहंतिसूनुः ॥ पत्न्यग्रजामग्रजंवाहंतिज्येष्ठर्क्षजः पुमान् ॥ तथापत्नी स्वसारंवाशालकंचद्विदैवजः ॥ कन्यकादेवरंहंतिविशाखांत्यसमुद्भवा ॥ आद्यपादत्रयेणैवआद्यभेतुपुमान्भवेत् ॥ आद्यपादत्रयेदेवरंह न्यात्पुमांस्तुआद्यपादत्रयएवपत्नीकनिष्ठंहन्यादित्यर्थः ॥ नहन्याद्देवरंकन्यातुलामिश्रद्विदैवजा ॥ तद्दक्षांत्योद्भवावर्ज्यादुष्टावृश्चिक पुच्छवत् ॥ भल्लाटः । अभुक्तमूलसंभवंपरित्यजेत्तुबालकंसमाष्टकंपिताथवानतन्मुखंविलोकयेत् ॥ तदाद्यपादकेपिताविपद्यतेजनन्यथ ॥ तृतीयकेधनक्षयश्चतुर्थकःशुभावहः॥तदीयमंत्यपादतःफलंतथैवसार्पभे॥चतुर्थःशुभःबालाभिप्रायम् ।मूलाद्यपादजोहंतिपितरंचद्वितीयजः॥ मातरंचतृतीयोर्थान्सुहृदंचतुरीयजः॥फलंतदेवसार्पर्क्षेप्रतीपंत्वंत्यपादत॥इतिकश्यपसंहितोक्तेः।प्रथमेपितुर्नैष्टोद्वितीयेमातुस्तृतीयेधनधान्य स्यचतुर्थेकुलशोकावहःस्वयंपुण्यभागीस्यादिति । कातीयपरिशिष्टाच्च । यत्तुवसिष्ठेन । तुरीयजःशुभकरःफलमेतदेववैलोमतोभुजगाधि ष्ण्यभवस्यसर्वमित्युक्तंतदपिबालपरम् । अभुक्तमूलमाहवसिष्ठः । ज्येष्ठांतेघटिकाचैकामूलादौघटिकाद्वयम् ॥ अभुक्तमूलमित्याहुर्जातंतत्र

विवर्जयेत्॥ बृहन्मनुनात्वन्यथोक्तम् । ज्येष्ठांतंघटिकार्धंतुमूलादौघटिकार्धकम्॥तयोरंतर्गतानाडीअभुक्तंमूलमुच्यते। बृहन्नारदेनाप्यन्यथो
क्तम् । अभुक्तमूलगंडांतंनाडिकानांचतुष्टयम् ॥ तत्रैकांत्यघटीद्वंद्वंमूलाद्यंद्वंद्वमेवच गंडांतस्तु ॥ गंडांतस्त्रिविधोज्ञेयोनक्षत्रातिथिलग्नगः ॥
नवपंचचतुर्थांत्येध्व्येकाद्धांतपरतोग्रगाः ॥ अस्यार्थः ॥ अश्विनीतोनवमंआश्लेषा । ततोज्येष्ठारेवतीतदंत्येघटिकेपरतोदशमंमघाततोमू
लंततोश्विनीतदादौघटिकोएवंचतुर्घट्योगंडांतः । एवंप्रतिपत्प्रभृतिपंचमांतिषष्ठादौचैकघटिकातिथिगंडांतः । एवंमेषप्रभृतिचतुर्थान्तेपंचमा
दौचअर्द्धार्द्धंघटिकालग्नगंडान्तः । तदुक्तंरत्नमालायाम् । पौष्णाश्विन्योःसार्पपित्र्यर्क्षयोश्चयच्चज्येष्ठामूलयोरंतरालम् ॥ तद्गंडांतंस्याच्च
तुर्नाडिकंहियात्राजन्मोद्वाहकालेप्यनिष्टम् ॥ ज्योतिर्निबंधे । पूर्णानंदाख्ययोस्तिथ्योः संधिर्नाडिद्वयंतथा ॥ गंडांतंमृत्युदंजन्मया
त्रोद्वाहव्रतादिषु ॥ कुलीरसिंहयोःकीटचापयोर्मीनमेषयोः ॥ गंडांतमंतरालंस्याद्घटिकार्द्धंमृतिप्रदम् । ज्योतिनिर्बंधेतु नक्षत्रगंडांतमन्य
थोक्तम् । सार्पेन्द्रपौष्णभेष्वंत्यषडंशांशाभसंधयः ॥ तदग्रभत्वाद्यपादाभानांगंडांतसंज्ञकाः ॥ उत्तरगार्ग्येणाप्यन्यथोक्तम् ॥ अश्विनीमघ
मूलादौद्विषट्कनवनाडिकाः ॥ रेवतीसार्पशाक्रांतिमासाश्वऋतुसायकाः॥ सांप्रदायिकास्तुचतुर्नाडिकएवगंडांतेगंडांतशांतिकंकुर्वंति ॥ गंडां
तफलमुक्तंरत्नसंग्रहे । सर्वेषांगंडजातानांपरित्यागोविधीयते ॥ वर्जयेद्दर्शनंतेषांतच्चषाण्मासिकंभवेत् ॥ तिथ्यर्क्षगंडेपितृमातृनाशो
लग्नेतुसंधौतनयस्यनाशः ॥ सर्वेषुनोजीवतिहंतिबंधून्जीवेत्पुनःस्याद्बहुवारणाश्वः ॥ अत्रकेचिदभुक्तमूलजातस्याजन्मपरित्यागोवास
माष्टकादर्शनंवाशांत्यकरणेएवतत्करणेतुनोभयमित्याहुः ॥ अन्येतु ॥ त्यागोवामूलजातस्यस्यादष्टाब्दात्प्रदर्शनमितिशौनकोक्तेर

भुक्तमूलजातस्याष्टाब्दादर्वाक्नशांतिकरणेपिदर्शनम् ॥ शांतिश्चत्यागपक्षेपिसिंहप्रसूतगोशांतिवदित्याहुः ॥ निष्कर्षस्तुनशांतित्यागप
क्षेदर्शनासंभवेनगोमुखप्रसवासंभवात् ॥ अत्रगंडांतोत्पत्तौगंडांतशांतिस्तत्तन्नक्षत्रशांतिर्गंडांतसामान्यविहितशिवाभिषेकादेस्तिथिगंडेत्वन
ड्वाहंनक्षत्रेधेनुरुच्यतेइत्येतद्विहितगोदानादेश्चसमुच्चयः ॥ अत्रत्यागविधानेस्वत्वस्यापायात्पातकिनंत्यजतीत्यादौत्यजतेर्दानार्थत्वाभावा
च्च॥सिंहादिप्रसूतिवन्मूलप्रसूतस्यापिपीडनंनभवतीतिकेचित् तन्न। त्यागविधानेपिस्वत्वापायेप्रमाणाभावात्॥अतश्चात्रत्यजतिनाजन्मदर्श
नाभावोवाजन्मत्यागपक्षेसमाष्टकेदर्शनेवान्यद्वाराजातकर्मादिकरणंमध्येचाकस्मिकदर्शनेशांतिपूर्वस्वयंतत्करणम् ॥ अतस्त्यागपक्षे पीड
नादिभवत्येवेति ॥ एतेनसिंहाद्युत्पन्नगवादीनामपिदानंसिद्धम् ॥ पुण्यंत्वल्पम् अवश्यत्याज्यत्वात् मूलोत्पन्नप्रतिगृहीतुश्चनत्यागशांतिका
दिनप्रत्युत्पत्तिकालेस्वत्वाभावेनमूलोत्पन्नपुत्रत्वाभावात् ॥ मूलमध्येप्रतिग्रहेपिनशांतिकंतत्रानुत्पत्तेरिति ॥ आश्लेषाफलमुक्तम् ॥ मूर्द्धा
स्यनेत्रगलकर्णयुतंचबाहूहृज्जानुगुह्यपदमित्यहिदेहभागाः ॥ बाणाद्रिनेत्रहुतभुक्श्रुतिनागरुद्रषण्नंदपंचाशिरसःक्रमशस्तुनाड्यः ॥ राज्यं
चपितृक्षयोमातृनाशः ॥ कामत्रपारातिपितृभक्तावलघ्नत्यागभोगधनक्रमात् । पादफलंपूर्वमुक्तम्॥ज्येष्ठाफलमुक्तम् ॥ब्रह्मयामले॥ ज्येष्ठा
द्यौजननीमाताद्वितीयेजननीपिता ॥ तृतीयेजननीभ्रातास्वस्यमाताचतुर्थके ॥ आत्मानंपंचमेहंतिषष्ठेगोत्रक्षयोभवेत् ॥ सप्तमेचोभयकुलं
ज्येष्ठभ्रातरमष्टमे ॥ नवमेश्वशुरंहंतिसर्वस्वंदशमेंशके ॥ नक्षत्रविशेषेणापिफलमुक्तंनृसिंहप्रसादे ॥ चित्राद्यार्द्धेपुष्यमध्येद्विपादेपूर्वाषाढा
धिष्ण्यपादेतृतीये ॥ जातपुत्रश्चोत्तरामातृपित्रोर्भ्रातरंबालनाशंसर्वनक्षत्रेषुफलावधिस्तत्रैव ॥ द्विमासंचोत्तरादोषःपुष्येचैवत्रिमासिकः ॥

पूर्वाषाढाष्टमेमासिचित्राषाण्मासिकंफलम् ॥ नवमासंतथाश्लेषामूलेचैवाष्टवर्षकम् ॥ ज्येष्ठापंचदशेमासिपुत्रदर्शनवर्जिता ॥ यत्रतुपादजातादौदोषमात्रंश्रूयतेनशांतिकम्।तत्रग्रहमखःकर्तव्यः॥तथाचवसिष्ठः ॥ व्यतीपातेंगहानिःस्यात्परिघेमृत्युमादिशेत् ॥ वैधृतौपितृहानिःस्यान्नष्टेंदावंधतांव्रजेत् ॥ मूलेसमूलनाशःस्यात्कुलनाशोधृतौभवेत् ॥ विकृतांगेचहीनेचसंध्ययोरुभयोरपि ॥ पर्वण्यपिप्रसूतौचसर्वारिष्टभयप्रदः ॥ तद्वत्सदंतजातश्चपादजातस्तथैवच ॥ तस्माच्छांतिंप्रकुर्वीतग्रहाणांकुरचेतसा।मिति ॥ व्यतीपातादौतन्निमित्तकशांतिग्रहमखयोःसमुच्चयः तत्रापिस्वतंत्रप्रयोगतोवा ॥ यत्तुतत्तत्प्रकरणेपुनर्ग्रहमखविधानंतदेकप्रयोगतानियमार्थमितिकेचित् ॥ अन्येत्वंगस्यैकप्रयोगतापिन्यायादेवसिद्धेत्यंगभूतग्रहमखाद्भिन्नंग्रहमखांतरंविधीयतइत्याहुः ॥ ग्रहमखस्यचसर्वशांतिषुपूर्वांगत्वात्सहप्रयोगेपिपूर्वंग्रहहोमःपश्चात्तत्प्रधानहोमइति ॥ अथमूलशांतिविधिः ॥ शौनकः ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिमूलजाताहितायच ॥ शांतिमितिशेषः ॥ मातापित्रोर्धनस्यापिकुलज्ञातिहितायच ॥ त्यागोवामूलजातस्यस्यादष्टाब्दात्प्रदर्शनम् ॥ अभुक्तमूलजातानांपरित्यागोविधीयतइति ॥ अदर्शनाद्वापिपितुःसतुतिष्ठेत्समाष्टकम् ॥ एवंचदुहितुर्ज्ञेयंमूलजातफलंबुधैः ॥ जातस्यद्वादशाहेतुजन्मर्क्षेवाशुभेदिने ॥ अत्रकेचिच्छुभदिनपदंद्वादशाहादिविशेषणमितिनस्वतंत्रकालविधानमितिवदन्ति ॥ अन्येतुदिनपदस्यद्वादशाहपदांतर्गतस्यवाहःपदस्यपौनरुक्त्यापत्तेः स्वतंत्रकालविधानमित्याहुः ॥ समाष्टकेद्वादशहेकुर्याद्वाशांतिमादरात् ॥ अभुक्तमूलोत्पत्तौसमाष्टकादर्शनपक्षेसमाष्टकानंतरं तद्भिन्नमूलोत्पत्तौद्वादशाहेवेत्यर्थः ॥ मदनरत्नेतुद्वादशाब्देइतिपाठः ॥ अन्यथापौनरुक्त्यापत्तेः ॥ यदैवशांतिकंकुर्यात्कर्मतत्रंप्रचक्ष

ते ॥ सुसमेपुण्यदेशेतुमंडपंकारयेद्बुधः ॥ पुण्यर्ग्भिर्मंत्रितैस्तोयैःप्रोक्षितायांक्षितौततः ॥ ऋत्विजस्तुकश्यपेनोक्ताः ॥ ब्राह्मणाः ॥
श्रोत्रियाश्चाष्टौद्वादशत्वथषोडश ॥ तत्रोदकुंभंसुश्लक्ष्णंरक्तंव्रणविवर्जितम् ॥ अकृष्टमूलंनिर्णिक्तंपूरयेन्निर्मलांभसा ॥ निर्णिक्तंप्रक्षालितम् ॥
वस्त्रावगुंठितंकुर्यात्पूरयेत्तीर्थवारिणा ॥ कूर्चंहेमसमायुक्तंचूतपल्लवसंयुतम् ॥ स्वस्तिकोपरिविन्यस्यक्षीरद्रुमसपल्लवैः ॥ द्रोणव्रीहींश्च
निक्षिप्यईशान्यांचनिधापयेत् ॥ पंचरत्नानिनिक्षिप्यसर्वौषधिसमन्वितम् ॥ अर्चितंगंधपुष्पाद्यैःश्रीरुद्रंचस्पृशन्जपेत् ॥ कुंभंस्पृशन्रु
द्रंजपेदित्यन्वयः ॥ अत्रचपूर्णपात्रोपरिरुद्रप्रतिमांपूजयित्वाजपःकर्तव्यः ॥ तत्कुंभमस्त्रप्रतिमांतस्मैदद्यात्प्रयत्नतइतिअग्रेदर्शनात् ॥ अत्र
केचित्सर्वौषधिसमन्वितमित्युक्तेःसर्वौषधीनामपिपूज्यत्वमाहुस्तन्निर्मूलम् ॥ षडंगसहितंसम्यक्तंजपेद्रुद्रसंख्यया ॥ बह्वृचारुद्रसूक्तैर्वाछंदो
गारुद्रसामभिः ॥ एकादशाष्टत्रिद्व्येकशक्तितःसंख्ययाजपेत्॥इयंसंख्यासूक्तेषुसामसुच ॥ तत्राप्रतिरथंसूक्तंशतरुद्रानुवाककम् ॥ अप्रतिरथ
माशुःशिशानइति ॥ शतरुद्रानुवाकसत्वमग्नेरुद्रइति ॥ रक्षामंत्रंतथापुण्यंरक्षोघ्नंचस्पृशन्जपेत् ॥ एतेषामप्येकादशवारंजपः ॥ त्र्यंबकं
तुजपेत्सम्यगष्टोत्तरसहस्रकम् ॥ एकवारंतथाजापीपावमानीःस्पृशञ्जपेत् ॥ जपस्यपंचकुंभांश्चद्वयंवातदलाभतः॥पूर्वोक्तएकःकुंभोवावक्ष्य
माणोद्वितीयकः ॥ एतेपंचेत्येवंसप्तकुंभाइतिकेचित ॥ अन्येतुपूर्वोक्तकुंभमध्येईशानादिकोणचतुष्केचत्वारइतिपंचवक्ष्यमाणःषष्ठइत्याहुः॥
कश्यपसंहितायांतु ॥ शतच्छिद्रस्यसहितंकुंभपंचकमुक्तकंईशानादिचतुष्कोणेष्वव्रणाञ्जलपूरितान् ॥ पूर्वोक्तद्रव्यसंयुक्तान्स्थापयेद्रक्त ॥ ७९ ॥
वर्णकान् ॥ शतच्छिद्रंबृहत्कुंभंस्थापयेत्तंडुलोपरि ॥ कात्यायनपरिशिष्टेतुकुंभद्वयमुक्तम् ॥ द्वितीयोदकुंभंकृत्वाचतुःप्रस्रवणसंयुक्तमिति

कुंभद्वयपक्षेपिचतुर्विंशतिदलस्थःकुंभोभिन्नएव ॥ निर्ऋतिस्थापनंचयत्रैव ॥ चतुःप्रस्रवणेचपूर्णपात्रोपरिशतमूलानिनिधायसामान्यप्राप्तं
वरुणंपूजयेत् ॥ तदुक्तंकात्यायनेन ॥ द्वितीयोदकुंभंकृत्वाचतुःप्रस्रवणसंयुक्तंतदुपरिष्टान्मूलानिधारयेत्वंशापात्रेकृतवस्त्रेबध्नेति ॥
पंचकुंभपक्षेपिमध्यकुंभोपरिशतमूलानितस्यकुंभचतुष्टयसहितस्यचतुःप्रस्रवणस्थानापन्नत्वाद्रुद्रकुंभातिरेकेषुवरुणपूजानिर्ऋतिश्चतुर्विं
शद्दलएवपूज्यःजपस्यपंचकुंभाइत्युक्तेः ॥ सर्वेषुपूर्वोक्तमंत्रजपोवाशांतिजपोवाकार्यः । कुंभद्वयव्यवस्थामाह ॥ श्रीरुद्रश्चैवकुंभश्चसर्व
सूक्तानितत्रतु ॥ तथान्यंचशुभंकुंभंपूर्वोक्तैर्लक्षणैर्युतम् ॥ चतुःप्रस्रवणंकुर्यात्पंचवक्रंतथैवच ॥ वस्त्रावगुंठितंकुर्यात्पूरयेत्तीर्थवारिणा ॥
पंचरत्नसमायुक्तमाम्रपल्लवसंयुतम् ॥ गजाश्वरथ्यवल्मीकसंगमाद्ध्रदगोकुलात् ॥ राजद्वारप्रदेशाच्चमृदमानीयनिक्षिपेत् ॥ कुंभस्यनैर्ऋतेदेशे
होमस्थानंप्रकल्पयेत् ॥ गोमयालेपितेदेशेकुर्यात्स्थंडिलमुत्तमम् ॥ मंडपपक्षेपिस्थंडिलमेवमंडपमुपक्रम्यैवस्थंडिलविधानात् ॥ कृत्वा
ग्निमुखपर्यंतमुल्लिख्यादिस्वशाखतः ॥ अग्निमुखमाग्निस्थापनम् ॥ पूर्णपात्रनिधानातंकृत्वापूजांसमारभेत् ॥ पूजांतत्सामग्रींतस्यावक्ष्यमाण
त्वात् ॥ नक्षत्रदेवतारूपंसुवर्णेनप्रयत्नतः ॥ निष्कमानेनचार्द्धेनपादेनाथस्वशक्तितः ॥ प्रतिमांलक्षणैर्नैकांकारयित्वाविचक्षणः ॥ यद्वामूल्यं
सुवर्णस्यस्थापयित्वाप्रपूजयेत् ॥ संस्मरेन्निर्ऋतिंश्यामंसुमुखंनरवाहनम् ॥ रक्षोधिपंखड्गहस्तंदिव्याभरणभूषितम् ॥ ज्योतिर्निबंधेमूर्त्य
तरमुक्तम् ॥ ॥ मूलरूपंविधातव्यंश्वेतंकुणपवाहनम् ॥ खड्गखेटधरंचोग्रंद्विभुजंचवृकाननमिति ॥ प्रतिमापूजनार्थायवस्त्रयुग्मंप्रकल्पयेत् ॥
पंकजंकारयेद्धूमौरक्ताभैर्व्रीहितंडुलैः ॥ चतुर्विंशद्दलोपेतंशुक्लैर्वाकर्णिकान्वितम् ॥ तस्योपरिन्यसेत्पात्रंस्वर्णंताम्रंप्यमृन्मयम् ॥ पात्रंकलश

म् ॥ शुद्धवस्त्रेणसंछाद्यतत्रमूलानिनिक्षिपेत् ॥ मूलानिशतमूलानि ॥ विष्णुक्रांतासहदेवीतुलसीतुशतावरी ॥ मूलानीमानिगृह्णीयात्सर्वा लाभेविशेषतः ॥ तस्योपरिन्यसेत्पात्रमितियदुक्तंतत्रविशेषमाह ॥ स्थापयेत्कर्णिकामध्येवस्त्रगंधाद्यलंकृतम् ॥ कूर्चंहेमजलोपेतंकुंकुमौष धिसंयुतम्॥कूर्चोदर्भस्तंभः॥कुंभोपरिन्यसेद्विद्वान्मूलनक्षत्रदेवताम्॥अधिप्रत्यधिदेवौचदक्षिणोत्तरयोःक्रमात्॥अधिदेवंयजेदादौज्येष्ठानक्षत्र दैवतम्॥ तथाप्रत्यधिषाढाश्वपूजयेद्देवतांशुभाम्॥उत्तराषाढऋक्षाद्यानुराधांतमर्चयेत्॥ ऐंद्र्यादीशानपर्यंतंपूजयेत्स्वस्वनामतः॥भूमिस्थचतु र्विंशतिदलेषुपूर्वदलमारभ्यचतुर्विंशतिनक्षत्राणिस्थाप्यानीत्यर्थः॥नक्षत्रदेवताःस्थाप्याइतिकेचित्॥लिंगोक्तैश्चैवमंत्रैश्चप्रधानादीन्प्रपूजयेत्॥ कश्यपेनतु ॥ सुवर्णेनप्रमाणेनतदर्द्धार्द्धेनवापुनः ॥ यथावित्तानुसारेणप्रतिमांनिर्क्रृतेःसुधीः ॥ उदुंबरवटाश्वत्थप्लक्षाम्रात्वक्सपल्लवान् ॥ शतौषधीमूलशंखनवरत्नानिमृत्तिकाः ॥ पंचामृतांबुसद्वाजिंकुंकुमंरोचनंफलम् ॥ कुष्ठंमांसीहरिद्रेद्वेमुराशैलेयचंदनम् ॥ वचाकचोरकंमुस्ता सर्वौषध्योदशस्मृताः ॥ गजाश्वरथ्यावल्मीकसंभवस्थानसंभवाः ॥ ह्रदगोराजनगरद्वारतश्चाष्टमृत्तिकाः॥तिलमाषव्रीहियवगोधूमाश्चप्रियंग वः ॥ चणकैःसहिताश्चाष्टौसद्बीजाख्यानिसर्वदा ॥ दधिमध्वक्षतैःकुंभान्वस्त्रैस्तल्लिंगमंत्रकैः ॥ प्रधानेमंत्रश्च ॥ मोषुणश्चेतिमंत्रेणनिर्क्रृतिंचार्च येत्ततः ॥ इतिकश्यपसंहितोक्तेः ॥ पंचामृतेनसंस्नाप्यआवाह्याथसमर्चयेत् ॥ उपचारैःषोडशभिर्यद्वापंचोपचारकैः ॥रक्तचंदनगंधाद्यैःपुष्पैः कृष्णसितादिभिः ॥ मेषभृंगादिभिर्धूपैर्घृतदीपैस्तथैवच ॥ सुरापोलिकमांसाद्यैर्नैवेद्यैश्चोदनादिभिः ॥ मत्स्यमांससुरादीनिब्राह्मणानांविव र्जयेत् ॥ सुरास्थानेप्रदातव्यंक्षीरंसैंधवमिश्रितम् ॥ पायसंलवणोपेतंमांसस्थानेप्रकल्पयेत् ॥ उक्तमद्याद्यलाभेतुयथालाभंसमर्पयेत् ॥ पुष्पां

तंतुसमभ्यर्च्यहोमंकुर्याद्यथोदितम् ॥ पुष्पांजल्यंतमित्यर्थः ॥ निर्वापप्रोक्षणादीनिचरोःकुर्याद्यथाविधि ॥ हविर्गृहीत्वाविधिवन्नैर्ऋत्येवऋचा हुनेत् ॥ मोषुणःपरापरेतियत्तेदेवीतिवापुनः ॥ पायसंघृतसंमिश्रंहुनेदष्टोत्तरंशतम् ॥ समिदाज्यचरूंपश्चाच्छक्तितःसंख्ययाहुनेत् ॥ अधिदेवतयोश्चैवजुहुयात्स्वस्वमंत्रतः ॥ चतुर्थ्यंतैर्नमोंतैश्चस्वाहांतैःस्वस्वमंत्रकैः ॥ नक्षत्रदेवताभ्यश्चपायसेनतुहोमयेत् ॥ स्वस्वमंत्रकैर्नाममंत्रैरित्यर्थः कृणुष्वेतिपंचदशर्ग्भिर्जुहुयात्कृसरंततः ॥ अत्रऋग्भिरितिग्रहणात्प्रत्यृचंहोमः ॥ यत्रतुअमुकसूक्तेनहोमःकर्तव्यइत्याम्नातम् ॥ तथातत्रैवश्रीसूक्तेनेतितत्रसूक्तेनैवहोमःकर्तव्यइतियुक्तम् ॥ संप्रदायस्तुप्रत्यृचंहोमइति ॥ गायत्र्याजातवेदसेत्र्यंबककइतिक्रमात् ॥ अत्रक्रमादित्युक्तेरेतत्पर्यन्तंकृसरान्वयः ॥ उत्तरत्रवक्ष्यमाणसमिदाज्यचर्वन्वयःमंत्रद्वयस्यपाठादेवसिद्धेरितिकेचित् ॥ सीरायुंजंतितामग्निवास्तोष्पत्यग्निमेवच ॥ तामग्निवर्णांतपसाज्वलंतींवैरोचनीमिति ॥ क्षेत्रस्यपतिनागृणानामग्निंदूतंतथैवच ॥ एतत्पर्यंतंकृसरान्नंइत्यपरे ॥ संख्यातुवक्ष्यमाण ॥ श्रीसूक्तेनतथाविद्वान्समिदाज्यचरूंन्क्रमात् ॥ अष्टोत्तरशतैर्वापिअष्टाविंशतिभिःक्रमात् ॥ अष्टाष्टसंख्ययावापिजुहुयाच्छक्तितोबुधः ॥ त्वन्नःसोमेनजुहुयात्पायसंतुत्रयोदश ॥ चतुर्गृहीतमाज्यंचयातेरुद्रेतिमंत्रतः ॥ स्रुवेणजुहुयादाज्यंमहाव्याहृतिभिःक्रमात् ॥ महाव्याहृतीराहपराशरः ॥ संक्षेपायासृजद्ब्रह्मासप्तमाव्याहृतीःपुरा ॥ भूर्भुवःस्वर्महर्जनस्तपः सत्यंतथैवच ॥ आद्यास्तिस्रोमहाप्रोक्ताःस्रुवस्तुप्रतियोजयेत् ॥ शंखस्तु ॥ भूर्भुवःस्वर्महोजनस्तपःसत्यमितिमहाव्याहृतयइत्याह ॥ बौधायनेनतु ॥ भूरग्नयेचेतिमंत्रचतुष्टयंमहाव्याहृतयइत्युक्तम् ॥ चतुर्गृहीतादौसकृदेवहोमः ॥ हुत्वास्विष्टकृतंपश्चात्प्रायश्चित्ताहुतीर्हुनेत् ॥ आचार्योयजमानोवाअग्नौपूर्णाहुतिंहुनेत् ॥ समुद्रादूर्मीतिसूक्तेनप्राजापत्यऋचातथा ॥ पूर्णाद

विंसप्ततेतिमंत्रैःपूर्णाहुतिंहुनेत् ॥ होमशेषंसमाप्याथवह्निमारोपयेद्बुधः ॥ जातारण्याग्निपक्षेनवग्रहविकृतित्वाद्वास्मार्ताग्निपक्षेत्रवह्निसमारो
पः ॥ लौकिकाग्निपक्षेनसमारोपः ॥ कुम्भाभिमंत्रणंकुर्याद्दक्षिणेनाभिमर्शयेत् ॥ मृत्यूपशमनार्थायजपेच्चत्र्यंबकंशतम् ॥ रुद्रकुंभोक्तमार्गेण
रुद्रमंत्रंस्पृशन्जपेत् ॥ रुद्रकुंभंस्पृशन्पूर्वोक्तंरुद्राद्दिमंत्रंजपेदित्यर्थः ॥ तत्रायंनियमःत्र्यंबकस्यशतवारमेवनसाहस्रवारम् ॥ धूपंदीपंचनैवेद्यं
कुंभयुग्मेनिवेदयेत्।कुंभयुग्मेरुद्रकुंभेनिर्ऋतिकुंभेच ॥ प्रसादयेत्ततोदेवमभिषेकार्थमादरात् ॥ निर्ऋतिंरुद्रंच ॥ तस्मिन्कालेग्रहातिथ्यं ॥
कर्तव्यंभूतिमिच्छता ॥ पृथक्प्रशस्तंतेनैवनक्षत्रेष्टचासहैववा ॥ ग्रहातिथ्यंग्रहमखः ॥ तेनमूलशांत्यग्निनानक्षत्रेष्टिमूलशांतिः ॥ अभिषेकावि
धिंवक्ष्येसर्वाचार्यैरुदीरितम् ॥ भद्रासनोपविष्टस्ययजमानस्यऋत्विजः ॥ दारपुत्रसमेतस्यकुर्युः सर्वेभिषेचनम् ॥ अक्षिभ्यामितिसूक्तेनपा
वमानीभिरेवच ॥ आपोहिष्ठेतिनवभिरापइद्वाद्वयेनच ॥ मदनरत्नेतु यतइंद्रद्वयेनचेतिपाठः ॥ सहस्राक्षत्र्यृचेनापिदेवस्यत्वेतिमंत्रकैः ॥ शिव
संकल्पमंत्रेणवक्ष्यमाणैश्चमंत्रकैः ॥ वक्ष्यमाणमंत्राश्चप्रयोगेवक्तव्याः ॥ तच्छंयोरभिषेकंतुसर्वदोषोपशांतिदम् ॥ सर्वकामप्रदंदिव्यंमंगलानां
चमंगलम् ॥ वस्त्रांतरितकुंभाभ्यांपश्चात्स्नापयेद्बुधः ॥ ततःशुक्लांबरधरःशुक्लमाल्यानुलेपनः ॥ यजमानोदक्षिणाभिस्तोषयेदृत्विगादि
कान् ॥ धेनुंपयस्विनींदद्यादाचार्यायसवत्सकाम् ॥ निर्ऋतिप्रतिमांवस्त्रंकुंभंहेमचदापयेत् ॥ वस्त्रकुंभौनिर्ऋतिसंबंधिनौ ॥ हेमस्वतंत्रंयथा
शक्ति ॥ ग्रहार्थवस्त्रप्रतिमास्तत्तदुक्ताचदक्षिणा ॥ श्रीरुद्रजापिनेदेयःकृष्णोनड्वान्प्रयत्नतः ॥ तत्कुंभवस्त्रप्रतिमांतस्मैदद्यात्प्रयत्नतः ॥ इत
रेभ्योपिविप्रेभ्यः शक्त्यादद्याच्चदक्षिणाम् ॥ ऋत्विग्भ्यइत्यर्थः ॥ उक्तालाभेततोदद्यादाचार्यंब्रह्मऋत्विजाम् ॥ तत्तन्मूल्यंप्रदातव्यंशक्त्यावा

थप्रदापयेत् ॥ उत्तमपक्षेणमूल्यंदातव्यंतदशक्तावधमपक्षेणेत्यर्थः ॥ आचार्यायचयद्दत्तंतदर्द्धंब्रह्मणेभवेत् ॥ सदस्यायब्रह्मणोर्द्धंमृत्विग्भ्यश्वतदर्धकम् ॥ मुख्यदक्षिणायाअभावेअर्द्धादिकल्पना ॥ ज्योतिर्निबंधेत्वत्रसर्वमूलहोमोप्याम्नातः ॥ प्रच्छादनोर्णवस्त्रादिदद्याद्धेनुंचकांचनम् ॥ दानंतद्धोमयेद्विप्रःसर्वमूलानितत्रवैइति ॥ देवताचात्रमूलमेव ॥ आशीश्वतेभ्योगृह्णीयात्प्रणम्याथक्षमापयेत् ॥ दद्यादन्नंपायसादिब्राह्मणान्भोजयेच्छतम् ॥ अलाभेसतिपंचाशद्दशकंतदलाभतः ॥ सर्वेशांतिश्वपठनंब्राह्मणैराशिषस्तथा ॥ गृहीक्षमापयेद्विप्रान्निर्ऋतिःप्रीयतामिति ॥ विधानेचरितेस्मिंस्तुततःशांतिर्भवेद्ध्रुवम् ॥ गंडांतेप्येवंकर्तव्यंपुष्याद्धेतद्वदेवतु । पुष्याद्धैपुष्यस्नानमंत्रैःस्नपनमित्यर्थः ॥ अतएवज्योतिर्निबंधे ॥ पुष्यस्नानोक्तमंत्रैश्वस्नापयेद्दंपतीशिशुमित्युक्तम् ॥ मदनरत्नेतु पुष्याद्धेएवमेवत्वितिपाठः ॥ इतिशौनकीयेमूलशांतिविधिः ॥ शतमूलानिदैवज्ञमनोहरेपुराणसमुच्चये ॥ बर्हिःशिखा १ हरिक्रांता २ सहदेवी ३ पुनर्नवा ४ ॥ शरपुंखा ५ वराहीच ६ काकजंघा ७ सुलक्षणा ८ ॥ तुंबिकाचैव ९ कर्कंधुः १० कर्पूरी ११ कालवल्लिका १२ ॥ कर्कोटिकाच १३ चक्रांका १४ श्वेतार्को १५ व्याघ्रपत्रिका १६ ॥ रुदंती १७ चाश्वगंधाच १८ मुसली १९ गिरिकार्णिका २० ॥ इंद्रवारुण्य २१ पामार्ग २२ शंखपुष्पी २३ कुमारिका २४ शल्लकी २५ चाथगंधारी २६ निर्गुंडी २७ देवदालिका २८ वटः २९ शमी ३० तथाप्लक्षः ३१ पालाशो ३२ श्वत्थएवच ३३ चूत ३४ श्वोदुंबरो ३५ जंबू ३६ नंदीवृक्षोथ ३७ वेतसः ३८ पुन्नागो ३९ थार्जुनो ४० शोको ४१ बकुलो ४२ इमंतकस्तथा ४३ शाल ४४ स्ताल ४५ स्तमालश्च ४६ पाटलः ४७ शतपत्रिका ४८ मधूकश्च ४९ शिरीषश्च ५० श्रीवृक्षो ५१ बृहतद्वियं

५२ ५३ बला ५४ चातिबलाचैव ५५ पाठा ५६ नागबलातथा ५७ जातीच ५८ बकुलश्चैव ५९ केतकी ६० कदलीतथा ६१ मातुलिंगी ६२ जयंतीच ६३ यवानी ६४ पुंड्रिकातथा ६५ द्रोणपुष्पा ६६ तथाकुंभी ६७ श्रीपर्णी ६८ मदनस्तथा ६९ चंपकं ७० पद्मकंचैव ७१ तथाकांचनपुष्पिका ७२ सिद्धेश्वरीच ७३ बदरी ७४ राजवृक्षो ७५ धवस्तथा ७६ कुंदश्च ७७ मुचुकुंदश्च ७८ गोजिह्वा ७९ क्षरकंटुका ८० दाडिमी ८१ बीजपूरीच ८२ ब्राह्मी ८३ चामलकीतथा ८४ भृंगराज ८५ अधःपुष्पी ८६ मत्स्याक्षी ८७ चाटरूषकं ८८ तरंगिणी ८९ गुडूचीच ९० निशाह्वा ९१ शतमूलिका ९२ बाकुची ९३ काकजंघाच ९४ बर्बरी ९५ तुलसीतथा ९६ कुशः ९७ काशश्चे ९८ क्षुमूलं ९९ तथासर्षपमूलकं १०० अलाभेचोक्तमूलानांसद्वृक्षाणांसमाहरेत्।सर्वेषामलाभेयथालाभमाहरेदित्यर्थः।अथतेषांमध्यदेशभाषया नामानि।मयूरशिखा १ विष्णुक्रांता २ गदहश्च ३ पुनर्नवा ४ सरकोका ५ वाराहीकंद ६ मसी ७ लक्ष्मणा।८ लौकी ९ वैरी १० कर्पूरी ११ करेंबु १२ खखसी १३ चाकवड १४ श्वेतार्क १५ हैंसी १६ रुदंती १७ असगंधा १८ मूसरी १९ कोरैया२० इद्रारुनी २१ चिटचिरा २२ शंखपुष्पी २३ घिकुवारी २४ शालै २५ गंधप्रसादनी २६ मेउडी २७ देवदाली २८ वट ५२९ शमी ३० पाकरी ३१ परास ३२ पीपर ३३ आंब ३४ गुलरी ३५ जामुनी ३६ धनवहेरा ३७ वेतसा ३८ नागकेशर ३९ कौह ४० अशोक ४१ बौलसरी ४२ पाषाणभेद ४३ शाल ४४ तमाल ४५ ताल ४६ पारंडी ४७ सेवंती ४८ महुवा ४९ सिरीसा ५० बेल ५१ कटाई ५२ बड़ीकटाई ५३ बरियारी५४ ककही ५५ पाठी ५६ गुरसकरी ५७ चंवेली ५८ बकुल ५९ केवडा ६० विजड़दर ६१ मातुलिंग ६२ जैती ६३ अजवाइनी ६४ पुंड्रि

का ६५ गूम ६६ जलकुंभी ६७ कंभारी ६८ दौना ६९ चंपा ७० पद्मकाष्ठ ७१ पीतकतृसरैया ७२ भुईंचांफा ७३ बड़ीवैरी ७४ सिरो
जी ७५ धव ७६ कुंद ७७ मुचकुंद ७८ गौमी ७९ मुंडुई ८० अनार ८१ आम्लवेतस ८२ ब्राह्मी ८३ और ८४ भोंगरिया ८५ अधहुली
८६ गंडिनी ८७ अररूस ८८ सेवार ८९ गुरीवी ९० हरद ९१ शतावरी ९२ बकुची ९३ कोवाठोठी ९४ ममरी ९५ तुलसी ९६ कुश
९७काश९८ऊख९९सरिसौ १०० सर्वौषधिगणश्चतत्रैवोक्तः।मुरामांसीवचांकुष्ठंशैलेयंरजनीद्वयम॥सठीचंपकमुस्ताचसर्वौषधिगणःस्मृतः॥
एकांगी१जटामांसी२वे खंड३कोष्ठ४मनशील५हलद६दारुहलद७कचोरा८चंपा९मोथ१०कात्यायनेनशतमूलमध्येद्वात्रिंशन्मूलान्युक्तान्य
प्रतिषिद्धानि।यानिकानिचिद्राह्याणीत्युक्तम्।प्रतिषिद्धानिचतेनैवोक्तानि।अथातोमूलविधिंव्याख्यास्यामइत्युपक्रम्यप्रधानानिमूलानिवक्ष्या
म्यष्टादशमाहिरण्यमयमूलसप्तधान्याप्रथमाकाश्मर्यासहदेव्यपराजिताबालापाठाशंखपुष्पाधःपुष्पीमधुयाष्टिकाचक्रांकितामयूरशिखाकाक
जंघाकुमारिकाद्वयंजीवंत्यपामार्गभृंगराजलक्ष्मणासुलक्ष्मणाजातिव्याघ्रपत्रश्चक्रमर्दकासिद्धेश्वराश्वत्थोदुंबरपलाशप्लक्षवटार्कदूर्वारोहितकश
तावरीशमीत्यादिमूलशतंपूरयित्वा । तास्मान्निषिद्धानिमूलानिवक्ष्यामि । वैल्वधवानिंबकदंबराजवृक्षोक्षशालप्रियालदाधिकपित्थको
विदारश्लेष्मातकविभीतकशाल्मलीसरलसर्वकंटकिवर्ज्यंतत्राभिषेकंकुर्यात्।पितुःशिशोर्जनन्यादेवस्यत्वेतिऔदुंबर्यासदीमुदगग्रामास्तृष्णा
तितत्रासीनासंपातेनाभिषिंचातिशिरसोध्यनुलोमाशिरोमेश्रीर्यशइतियथालिंगमगांनिसंस्पृशातिस्नाना।दूर्ध्वंनेऋंतंपायसंश्रपयित्वाइमयंमयंस्रु
क्स्रुवंप्रताप्यसमृज्यान्वारब्धआघारावाज्यभागौहुत्वासत्वन्नामितिचतस्रःस्थालीपाकेनजुहुयात्कृणुष्वपाजइतिपंचदशाज्याहुतीश्चतुर्गृहीते

नजुहुयान्मानस्तोकइतिद्वाभ्यांयातेरुद्रशिवातनूरितिषट्ट । अग्नेरक्षांसिसेधतिशुक्रशोचिरमर्त्यः शुचिः पावकईड्यइतित्वन्नः सोमविश्वतो रक्षाराजन्नघायतः नरिष्येत्वावतः सखेतिस्विष्टकृदादिप्राशनांतंकृष्णागौः कृष्णाश्वतिलाहेममयमूलंसप्तधान्यसंयुक्तमाचार्यायदद्यात्कृष्णोनड्वान्ब्रह्मणेदद्यान्नक्षत्रसूचकेभ्योवासोदद्यादन्येभ्योब्राह्मणेभ्यः सुवर्णंदद्यात्कृष्णागौः पायसेनब्राह्मणान्भोजयेत् । सार्पदैवतेगंडजातेएषविधिः । कात्यायनेनोक्तः । कृतेशांतिर्भवतीतिअष्टादशमाषंतत्परिमितंसुवर्णकृतमूलम्केचित्तुअष्टादशमाषमितिनपठंति यानितुपुराणसमुच्चयविहितान्यपिबैल्वादीन्यत्रप्रतिषिद्धानि । तेषुविकल्पः ॥ अथशौनकोक्तमार्गेणमूलशांतिप्रयोगः ॥ उक्तकालेगोमुखप्रसवंकृत्वादेशकालौसंकीर्त्यममास्यकुमारस्यकुमार्यावामूलप्रथमचरणादिजन्मसूचितपित्राद्यरिष्टादिशांतिद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंसनवग्रहमखांमूलजननशांतिंकरिष्यइतिसंकल्प्य । गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धानिकृत्वाचार्यब्रह्मसदस्यानृत्विजश्चाष्टौचतुरोवावृत्वा मधुपर्कवस्त्रालंकारादिभिर्यथाविभवमर्चयेत् । ततः । आचार्यःप्राणानायम्यास्मिन्कर्मणिआचार्यकर्मकरिष्यइतिसंकल्प्य । यदत्रसंस्थितमितिसर्षपान्विकीर्यापोहिष्ठादिमंत्रैःकर्मभूमिंप्रोक्ष्यमंडपपक्षेमंडपदेवतापूजांकृत्वाईशानदेशेवर्णकैः स्वस्तिकंविरच्यतत्रमहीद्यौरितिभूमिंस्पृष्ट्वा। ओषधयः समितिद्रोणप्रमाणव्रीहीन्निक्षिप्यतत्राकलशेष्वितिकुंभंनिधायेमंमेगंगेइतिवारिणाऽऽपूर्य गंधद्वारामितिगंधंयाओषधीरिति। ओषधीः ओषधयः समितियवान्कांडात्कांडादितिदूर्वाः अश्वत्थेवइतिपंचपल्लवान्चूतपल्लवांश्च । स्योनापृथिवीतिसप्तमृदः । याःफलिनीरितिफलम् । सहिरत्नानीतिपंचरत्नानि । आपोहिष्ठेतित्र्यृचेनपंचगव्यम् । हिरण्यवर्णइतिसुवर्णंचप्रक्षिप्ययुवासुवासाइतिकलशंवाससासंवे

घृचपूर्णांदर्वींतितदुपरिताम्रादिमयंपूर्णपात्रंनिदध्यात् । कुंभस्थापनादौयथाशाखंमंत्रपाठः । ततोरुद्रकलशाच्चतुर्दिक्षुचतुरःकलशान्स्थाप
यित्वापूर्णपात्रनिधानांतंकुर्यात् ॥ प्रतिकलशंमंत्रावृत्तिः ॥ मध्यकुंभेसुवर्णनिर्मितांरुद्रप्रतिमांत्र्यंबकमितिमंत्रेणावाह्यपूजयेत् ॥ अस्यव
सिष्ठोरुद्रोनुष्टुप् । ततएकऋत्विक्कुंभंस्पृष्ट्वारुद्रैकादशनींजपेत् । यदियाज्ञुषोयजमानः ॥ बह्वृचश्चेच्चत्वारिरुद्रसूक्तानि । छंदोगस्तुरुद्रसामा
नि । अत्रशक्तितएकादशाष्टत्रिद्वेकसंख्याग्राह्या केचित्तुरुद्रःसर्पसाधारणोबह्वृचच्छंदोगयोस्तुसूक्तसाम्नोऽर्थवस्थितंविकल्पयइत्याहुःकद्रुद्रेति
नवर्चस्यसूक्तस्यघोरःकण्वोरुद्रोगायत्रीजपेविनि० । इमारुद्रायतवसइत्येकादशर्चस्यकुत्सरुद्रआद्यानवजगत्योंत्येद्वेत्रुष्टुभौजपेविनि० आते
पितरितिपंचदशर्चस्यगृत्समदोरुद्रस्त्रिष्टुप्जपेविनि० इमारुद्रायस्थिरधन्वनइतिचतुर्ऋचस्यवसिष्ठोरुद्रस्तिस्रोजगत्योंत्यात्रिष्टुप्जपेविनि०
आवोराजानंवामदेवोरुद्रस्त्रिष्टुप्जपेविनि० । तमुष्टुहिभौमोत्रिरुद्रस्त्रिष्टुप्जपेविनि० । भुवनस्यपितरंऋजिश्वारुद्रस्त्रिष्टुप्जपेवि० । एकादशा
नांरुद्रसाम्नांवामदेवोरुद्रआद्यस्यत्रिष्टुप्।ततश्चतुर्णांगायत्रीततस्त्रयाणामुत्कृतिच्छंदःजपेवि०। ततएकऋत्विङ्मध्यकुंभेत्र्यंबकमित्यष्टसहस्रं
जपेत् । अन्येषुतुक्रमेणआशुःशिशानइतित्रयोदशर्चस्यइंद्रोपतिरथऋषिःइंद्रोदेवताचतुर्थ्याबृहस्पतिस्त्रिष्टुप्छंदःअंत्यानुष्टुप्जपेवि०।त्वमग्ने
रुद्रइत्यनुवाकस्यहव्यवाड्ऋषिःअग्न्यात्मारुद्रोजगतीज०। त्वमग्नइत्य०जा।रक्षोहणमितिपंचविंशर्चस्यांगिरसःपायुरग्निस्त्रिष्टुप्चतुस्रोन्त्यानुष्टु
भःजपेविनि० अत्रसंख्यापूर्वोक्ता॥शक्त्याग्राह्याचतुर्थेतुपवमानमपिसकृत्॥यद्वाएतेषामपिरुद्रकुंभएवजपःचतुर्षुतुशांतिजपइतिपंचकुंभासंभ
वेकुंभद्वयंवाअस्मिन्पक्षेरुद्रकुंभेरुद्रादिजपःअन्यस्मिंस्तुवरुणमावाह्यशांतिजपइति ॥ अथवापंचकुंभस्थानेएकएवचतुःप्रस्रवणःतत्रमध्यमकुं

भकार्यमध्यकुंभचतुष्टयकार्याणिचतुर्षुप्रस्रवणेषुइतिविवेकः॥ततःपूर्वस्थापितकुंभोत्तरतश्चतुर्विंशद्दलंपंकजंपंचवर्णैःशुक्लतंदुलपिष्टेनवाकृत्वा
कर्णिकायांमंत्रवत्कुंभंसंस्थाप्यगंधद्वारामित्यन्तंकृत्वाशतमूलानितदलाभेविष्णुक्रांतासहदेवीतुलसीशतावरीकुशान्कुंकुमंचप्रक्षिप्ययाओष
धीरित्यादिपूर्णपात्रनिधानांतंकृत्वोपरिवस्त्रेष्टदलंकृत्वाकर्णिकायांमोषुणइतिनिष्कतदर्धतदर्धनिर्मितांनिर्ऋतिप्रतिमांपंचामृतस्नापितांस्था
प्यतद्दक्षिणतइंद्रंवोमधुच्छंदाइंद्रोगायत्रीतींद्रंतदुत्तरतश्चअप्सुमेमेधातिथिरापोरनुष्टुप्इत्यपःस्थापयेत्॥ततःप्रागादितश्चतुर्विंशतिषुभूमिस्थ
दलेषुउत्तराषाढाद्यनुराधांतानिनक्षत्राणितद्देवतावास्थापयेत्॥ ताश्चविश्वेदेवाःविष्णुः वसवःवरुणः अजैकपात् ॥ अहिर्बुध्न्यःपूषा अश्विनौ
यमःअग्निः प्रजापतिः सोमः रुद्रः अदितिः बृहस्पतिः सर्पाः पितरः भगः अर्यमा सविता त्वष्टा वायुःइंद्राग्नी मित्रइति ॥ ततोलोकपालाना
वाह्य नैर्ऋतेग्निस्थापनंकृत्वातदीशान्येनवग्रहांस्तत्तन्मंत्रैरावाह्यान्वादध्यात् । चक्षुर्षीआज्येनेत्यंतमुक्त्वानवग्रहानमुकसंख्याभिःसमिच्चर्वा
ज्याहुतिभिःअधिदेवताःप्रत्यधिदेवतालोकपालान्विनायकादींश्चप्रत्येकममुकसंख्याभिःसमिच्चर्वाज्याहुतिभिः ॥ निर्ऋतिंप्रतिद्रव्यमष्टोत्तरश
तसंख्याभिर्घृतसंमिश्रपायससमिदाज्यचर्वाहुतिभिः । इंद्रमपश्चप्रतिद्रव्यमष्टाविंशतिसंख्याभिर्घृतसंमिश्रपायससमिदाज्यचर्वाहुतिभिः ॥
विश्वेदेवाद्यश्चतुर्विंशतिदेवताअष्टाष्टसंख्याभिःपायसाहुतिभिः ॥ रक्षोणंकृणुष्वेतिपंचदशर्ग्भिःप्रत्यृचमष्टाष्टाभिःकृसराहुतिभिः । सवितारंदु
र्गांत्र्यंबकंक्षेत्रपतिंकूस्तुतिंदुर्गांवास्तोष्पतिंअग्निंक्षेत्राधिपतिंमित्रावरुणौअग्निंएताअष्टाष्टसंख्याभिःकृसराहुतिभिःश्रियंहिरण्यवर्णामितिपंचदश
र्ग्भिःप्रतिमंत्रमष्टसंख्याभिःसमिदाज्यचर्वाहुतिभिः । सोमंत्रयोदशवारंपायसाहुतिभिः । रुद्रंचतुर्गृहीतेनाज्येन। अग्निंवायुंसूर्यंप्रजापतिंचाज्ये

नशेषेणास्विष्टकृतमित्यादिपूर्णपात्रनिधानांतंकृत्वास्वस्वमंत्रैर्निर्ऋत्यादिपूजांकुर्यात्तत्रवस्त्रयुग्मंरक्तचंदनंकृष्णसुरभीणिपुष्पाणिमेषशृंग
स्यधूपःनैवेद्यंपुरुषाहारान्नंपोलिकाश्वब्राह्मणस्यसुरास्थानेसैंधवमिश्रंक्षीरंमांसस्थानेलवणयुक्तंपायसंक्षत्रियादीनांतुसतिसंभवेमुख्यमेवएताव
न्नैवेद्यंपूजांसमाप्य अन्वाधानक्रमेणपायसकृसरचरून्स्नपर्यायित्वाज्यभागांतंकुर्यात्॥ततोयजमानःसर्वदेवताउद्दिश्यत्यागंकुर्यात्॥ततोऋत्वि
क्सहितआचार्योंजुहुयात् ॥तद्यथा॥नवग्रहादिदेवताधिप्रत्यधिदेवताविनायकादीनांतत्तन्मंत्रैःसमिदाज्यचरून्निर्दिश्यसंख्यया।हुत्वानिर्ऋतेरिं
द्रस्यापांचमंत्रैःक्रमेणद्रव्यचतुष्टयंहुत्वावक्ष्यमाणर्ग्भिर्जुहुयात्॥कृणुष्वेतिपंचदशर्चस्यगौतमोवामदेवोरक्षोहात्रिष्टुप्कृसरहोमेवि०॥ प्रत्यृचम
ष्टसंख्ययासर्वत्रजुहुयात्॥गायत्र्याकृसरंजातवेदसेकश्यपोदुर्गात्रिष्टुप्कृसरहोमेवि०।त्र्यंबकं०सिरायुंजंतीत्यस्यबुधऋत्विक्स्तुतिर्गायत्रीकृसर
होमेवि०।तामग्निवर्णांसौभरिर्दुर्गात्रिष्टुप्वास्तोष्पतोवसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप्।अग्निंमेधातिथिरग्निर्गायत्रीक्षेत्रस्यवामदेवःक्षेत्रपालोनुष्टुप्गृणा
नाजमदग्निर्मित्रावरुणौगायत्रीअग्निंदूतंपुरोदधइत्यस्यआंगिरसोविरूपोग्निर्गायत्रीसर्वत्रकृसरहोमेविनियोगः ॥ हिरण्यवर्णामितिपंचदशर्चस्य
आनंदकर्दमचिक्लितेंदिरासुताऋषयःश्रीर्देवताआद्यास्तिस्रोनुष्टुभःचतुर्थीप्रस्तारपंक्तिःपंचमीषष्ठ्यौत्रिष्टुभौततोष्टावनुष्टुभःअंत्याप्रस्तारपं
क्तिःप्रत्यृचंसमिदाज्यचरूनष्टशताष्टाविंशत्यष्टान्यतरसंख्ययाहोमेविनि०॥त्वन्नःसोमविश्वतइत्यस्यप्रगाथःसोमस्त्रिष्टुप्पायसहोमेवि०॥ त्व
न्नःसोमविश्वतोगोपइतिवामंत्रःत्वन्नःसोमसुक्रतुरितिवाअनयोरैंद्रोविमदःसोमःप्रस्तारपंक्तिः॥ततश्चतुर्गृहीताज्यंयातेरुद्रेतिकश्यपोरुद्रःस्वरा
डनुष्टुप्ततःस्रुवेणव्यस्तसमस्तव्याहृतिभिराज्यंहुत्वास्विष्टकृदादिप्रायश्चित्तहोमांतंकुर्यात ॥ ततोदिक्पालेभ्योनवग्रहेभ्योविनायकादिभ्यो

निर्ऋतयेइंद्रायाग्न्योरुद्रायक्षेत्रपालायसदीपमाषभक्तबलीन्दद्यात्॥ततआचार्योयजमानोवापूर्णाहुतिंजुहुयात्।तत्रमंत्राः।समुद्रादूर्मीरित्येकाद
शर्चस्यवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् अंत्याजगतीपूर्णाहुतिहोमेवि०॥प्रजापतेहिरण्यगर्भःप्रजापतिस्त्रिष्टुप्पूर्णा०॥पूर्णादर्वीतिविश्वेदेवाःशतक्रतुरनुष्टुप्
पूर्णाहुति०॥सप्ततेअग्नेसप्तवानग्निर्जगतीपूर्णाहुति०॥ततःप्रणीतानिनयनादिकर्मशेषंसमाप्यचतुःकुंभमध्यवर्तिनंकुंभंदक्षिणतःस्पृष्ट्वात्र्यंबक
मितिशतवारंजपेत्॥ याजुषश्चेद्यजमानस्तदारुद्रैकादशिनीमपि ॥ बह्वृचश्चेद्रुद्रसूक्तानिसामगश्चेद्रुद्रसामानिआथर्वणश्चेत्र्यंबकमंत्रमात्रंअथ
वाएकादशाष्टात्रिद्व्येकसंख्यायारुद्रजपः शतंत्र्यंबकजपश्चसर्वेषां ततोरुद्रंनिर्ऋतिंचपंचोपचारैःसंपूज्य त्र्यंबकंमोषुणइत्युपस्थायसर्वकलशो
दकंपात्रांतरेगृहीत्वासर्त्विगाचार्योयजमानंसर्वौषधीभिरनुलितांगंधृतनववस्त्रंतद्वामतोधृतनववस्त्रांसपुत्रांतत्पत्नीमुपवेश्यवक्ष्यमाणैर्मंत्रैरभि
षिंचेत्॥तेचअक्षिभ्यामितिषण्णांकश्यपोविवृहायक्ष्मनाशनोनुष्टुप्अभिषेकेवि०॥ त्रिभिष्ट्वंदेवेतिसप्तानांवसिष्ठऋषिःआद्यानांत्रयाणामग्निर्दैव
तातश्चतुर्णांविश्वेदेवाआद्यागायत्रीद्वितीयानुष्टुप् ततस्तिस्रोगायत्र्योंत्येद्वेअनुष्टुभौ अभिषेकेविनि०॥आपोहिष्ठेतिनवर्चस्यांबरीषःसिंधुद्वीप
आपोगायत्रीअंत्येद्वेअनुष्टुभौपंचमीवर्द्धमानासप्तमीप्रतिष्ठा अभिषेकेविनियोगः॥आपइद्वेतिद्वयस्यसमर्षयोविश्वेदेवाअनुष्टुप् अभिषेकेवि०॥
सहस्राक्षेणेतिप्राजापत्योयक्ष्मनाशनोयक्ष्महात्रिष्टुप् अभिषेकेवि०॥देवस्यत्वेत्यापस्तंबशाखागतैस्त्रिभिर्मंत्रैःयज्जाग्रतइतिषण्णांप्रजापतिर्मन
त्रिष्टुप् अभिषेके० ॥ योसौवज्रधरोदेवोमहेंद्रोगजवाहनः ॥ मूलजातशिशोर्दोषंमातृपित्रोर्व्यपोहतु ॥ १ ॥ योसौशक्तिधरोदेवोहुतभुङ्मे
षवाहनः ॥ सप्तजिह्वश्चदेवोग्निर्मूलदोषंव्यपोहतु ॥ २ ॥ योसौदंडधरोदेवोधर्मोमहिषवाहनः ॥ मूलजातशिशोर्दोषंव्यपोहतुयमोमम॥

॥ ३ ॥ योसौखड्गधरोदेवोनिर्ऋतीराक्षसाधिपः ॥ प्रशामयतुमूलोत्थंदोषंगंडांतसंभवम् ॥ ४ ॥ योसौपाशधरोदेवोवरुणश्चजलेश्वरः ॥
नक्रवाहःप्रचेतानोमूलोत्थाघंव्यपोहतु ॥ ५ ॥ योसौदेवोजगत्प्राणोमारुतोमृगवाहनः ॥ प्रशामयतुमूलोत्थंदोषंबालस्यशांतिदः ॥ ६ ॥
योसौनिधिपतिर्देवःखड्गभृद्वाजिवाहनः ॥ मातापित्रोःशिशोश्चैवमूलदोषंव्यपोहतु ॥ ७ ॥ योसौपशुपतिर्देवःपिनाकीवृषवाहनः ॥
आश्लेषामूलगंडांतदोषमाशुव्यपोहतु ॥ विघ्नेशःक्षेत्रपोदुर्गालोकपालानवग्रहाः ॥ सर्वदोषप्रशमनंसर्वेकुर्वंतुशांतिदाः ॥ ९ ॥ सुरा
स्त्वामभिषिंचंत्वित्यादिभिश्चाभिषिच्यतच्छंयःशंभुर्विश्वेदेवाःशक्वरीअभिषेके० ॥ ततोरुद्रनिर्ऋतिकलशोदकेनान्येनचशतच्छिद्रमं
तर्धायाभिषिक्तोयजमानोधौतेवाससीधृत्वातिलकंकृत्वाचार्यादीन्संपूज्याचार्यायसवत्सांधेनुंब्रह्मणेवृषभंरुद्रजापिनेकृष्णमनड्वाहं ऋत्विग्भ्यो
यथाशक्तिदक्षिणांभूयसींचदत्वानिर्ऋत्यादीनामुत्तरपूजांविधायउत्तिष्ठ० । अभ्यारमि० । यांतुदेवगणाइतिविसृज्यसंकल्पपूर्व
कमाचार्यहस्तेप्रतिपाद्याग्निंसंपूज्यगच्छगच्छेत्यग्निंविसृज्यशततदर्द्धदशान्यतरब्राह्मणभोजनंसंकल्प्यशांतिसूक्तजपंकारयित्वायस्यस्मृत्ये
तिजपित्वाकर्मसंपूर्णतांवाचयित्वाकर्मेश्वरार्पणंकृत्वासुहृद्युतोभुंजीतेतिइतिमूलशांतिप्रयोगः ॥ अथकश्यपसंहितोक्तोमूलजननशांतिवि
धिः । ईशानभागेपूर्वेवाउत्तरेवास्वसद्मतः॥मंडपंचतुरस्रंचचतुर्हस्तंप्रमाणतः । चतुर्द्वारसमायुक्तंतोरणाद्यैरलंकृतम् ॥ गोमयेनानुलिप्ते तु
चतुरस्रेचमंडले॥पूर्वोक्तलक्षणोपेतंकुंडमीशानतोबहिः॥सुवर्णेनप्रमाणेनतदर्धार्धेनवापुनः ॥ यथावित्तानुसारेणप्रतिमांनिर्ऋतेः सुधीः ॥ उदुं
बरवटाश्वत्थप्लक्षाम्रकसपल्लवम्॥शतौषधीमूलशंखनवरत्नानिमृत्तिकाम्॥पंचामृतांबुसद्बीजंकुंकुमंरोचनंफलम्॥कुष्ठंमांसीहरिद्रेद्वेमुराशैलेयचं

दनम् । वचाकचोरकंमुस्तासर्वौषध्योदशैवहि ॥ गजाश्वरथ्यावल्मीकसंगमस्थानसंभवाम् । ह्रदगोराजनगरद्वारतश्चाष्टमृत्तिकाम् ।
तिलमाषव्रीहियवगोधूमानिप्रियंगवः ॥ चणकैःसहिताश्चाष्टौसद्बीजाख्यानिसर्वदा ॥ ब्राह्मणाः श्रोत्रियाश्चाष्टौद्वादशत्वथषोडश ॥
ततस्तान्वरयेत्कर्तास्वस्तिवाचनपूर्वकम् । ईशानादिचतुष्कोणेष्वव्रणान्जलपूरितान् ॥ पूर्वोक्तद्रव्यसंयुक्तान्स्थापयेद्रक्तवर्णकान् ॥ शत
च्छिद्रंभवेत्कुंभंस्थापयेत्तंदुलोपरि ॥ स्थापयेन्मंडपेमध्येखड्गचर्मोग्रदंष्ट्रिणम् ॥ मोषुणश्चेतिमंत्रेणनिर्ऋतिंचार्चयेत्ततः ॥ शुक्लाक्षतांबरैः
षोडशोपचारांश्चकारयेत् ॥ दधिमध्वक्षतैःकुंभान्वस्त्रैस्तल्लिंगमंत्रकैः ॥ गंधपुष्पैःसधूपाद्यैरर्चयेत्कुशदूर्वकैः ॥ रुद्रेणकमशोभद्राःअग्नेः
सूक्तेनभक्तितः ॥ आनोभद्राअनेनैवपुरुषसूक्तेनचार्चयेत् ॥ मूलंप्रजामित्यष्टौवावाक्यान्याचार्यकोजपेत् ॥ दुर्गांचग्रहविघ्नेशलोकपालां
श्चपूजयेत् ॥ स्वगृह्योक्तविधानेनकुंडेग्निंस्थापयेत्ततः ॥ प्रजापतयेस्वाहेतिमुखांतंजहुयाद्यमम् । मूलायस्वाहाप्रजापतयेस्वाहेत्युपहोमसमं
त्रौ ॥ पलाशसमिदाज्येनत्वनेनाष्टसहस्रकम् ॥ अथवाष्टोत्तरशतंप्रत्येकंजुहुयात्ततः ॥ मूलंप्रजामित्यष्टाभिर्वाक्यैर्मंत्रद्वयेनच ॥ सावित्रसौ
म्यनैर्ऋत्यमंत्रैरश्वत्थसंभवैः ॥ समिद्भिश्चतिलव्रीहीन्हुत्वाव्याहृतिभिस्ततःपूर्णाहुतिंचजुहुयाज्जपादीनांचपूर्वकम् ॥ ततोमंगलघोषैश्चस्नान
कर्मसमाचरेत् ॥ आद्यपादेपितुर्गंडेत्रयाणामभिषेचनम् ॥ इतरत्रशिशोर्मातुरभिषेकंचकारयेत् ॥ धारयित्वाबृहत्कुंभंशतच्छिद्रंसमाहितः॥
ततःकुर्यादनेनैवतुकर्मणानिर्ऋतिःप्रीयतामितिवाचयेत् ॥ आचार्यायवृषंलोहपिंडंदद्यात्सदक्षिणम् ॥ आचार्यान्यब्राह्मणेभ्योदद्याच्छ ॥ ८६ ॥
क्त्याचदक्षिणाम् ॥ श्रोत्रियायविशिष्टायब्राह्मणायकुटुंबिने ॥ वस्त्रालंकारसंयुक्तांधेनुंदद्यात्पयस्विनीम् ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाद्दंभलोभवि

वर्जितः ॥ कुरुतेशांतिकंयस्तुगंडदोषात्प्रमुच्यते ॥ एतत्सर्वंसार्पभेपिसमानंकिंचिदुच्यते ॥ सर्पेभ्यःस्वाहेतिमंत्रमुखांतेजुहुयात्ततः ॥ आश्लेषाभ्यःस्वाहादंदशूकेभ्यःस्वाहेत्युपहोममंत्रौ ॥ इदंसर्पेभ्यइत्यष्टौवाक्यैः।कार्यंतुपूर्ववत् ॥ तेषामास्तीकऋषिएषुसर्पाश्चदेवताः ॥ नमोअस्तुसर्पेभ्यइत्युपचारश्चकारयेत् ॥ अयंचविधिस्तैत्तिरीयपरःतदीयमंत्राग्निमुखयुक्तत्वात् ॥ इतिकश्यपोक्तोमूलाश्लेषाशांतिविधिः ॥ अथ शौनकोक्तआश्लेषाशांतिविधिः ॥ आश्लेषायांतुजातानांशांतिंवक्ष्याम्यतःपरम् ॥ जातस्यद्वादशाहेचशांतिहोमंसमाचरेत् ॥ असंभवेतु जन्मर्क्षेअन्यस्मिन्वाशुभदिने ॥ स्नातोभ्यंगादिभिस्तस्मिन्वरयेत्तुद्विजोत्तमान् ॥ ऋत्विक्संख्यामूलवत् । विभवेपंचकुंभास्तुद्वयंवातदलाभतः ॥ कुंभद्वयस्यमूलव्यवस्थातोवैलक्षण्यमाह ॥ देवतास्थापनेचैकमेकंरुद्राभिमंत्रणे ॥ चतुर्विंशद्दलोपरिप्रधानदेवतास्थापनार्थमेको द्वितीयश्चतुःप्रस्रवणः ॥ मूलर्क्षोक्तप्रकारेणकुंभंनिक्षिप्यपूजयेत् ॥ चतुःप्रस्रवणेपंचरत्नादिचतुर्विंशद्दलस्थेचशतमूलानीत्यर्थः ॥ गोमयालेपितेदेशेधात्वाद्युपरिशोभिते ॥ पंकजंकारयेत्तत्रचतुर्विंशद्दलान्वितम् ॥ तंडुलैःकारयेद्यद्वारक्तपीतासितासितैः ॥ कर्णिकायांन्यसेद्व्रीहींस्थापयेत्तेषुकुंभकम् ॥ आकलशेष्वित्यनयाकलशस्थापनंशुभम् ॥ इमंमेगंगेमंत्रेणपूरयेत्तीर्थवारिणा ॥ कुंभंचवस्त्रगंधाद्यैस्तत्तन्मंत्रैःप्रपूजयेत् ॥ याःफलिनीरित्यनयाक्षिपेद्रत्नौषधादिकान् ॥ कुंभोपरिस्थपात्रेतुआश्लेषाप्रतिमांयजेत् ॥ निष्कनिष्कार्धपादैर्वाकारयित्वास्वशक्तितः ॥ तत्पूर्वोत्तरनक्षत्रेदक्षिणोत्तरयोर्यजेत् ॥ ऐंद्रादीशानपर्यंतमितरर्क्षाणिपूजयेत् ॥ नक्षत्रदेवताइतिकेचित् ॥ मूलोक्तेनविधानेनकुंभयोरभिमंत्रणम् ॥ रुद्रर्चारुद्रकुंभेतुपूर्ववच्छेषमाचरेत् ॥ पंचामृतस्नानादिसुरादिनैवेद्यां

तमित्यर्थः । नमोअस्तुसर्पेभ्यःपूजामंत्रइतीरितः ॥ सर्पोरक्तस्त्रिनेत्रश्चद्विभुजःपीतवस्त्रकः ॥ फलकासिधरस्तीक्ष्णोदिव्याभरणभूषितः ॥ एवंध्यात्वाततोभ्यर्च्यहोमकर्मसमाचरेत् ॥ कर्तुःशाखोक्तमार्गेणआचार्यस्याथवाचरेत् ॥ मुखान्तंकर्मनिर्मायहविरादायशास्त्रतः ॥ इदंसर्पेभ्योजुहुयात्साधिप्रत्यधिदैवतम् ॥ इदंहवि०। अष्टोत्तरशतंवाथअष्टाविंशतिमेववा ॥ मूलनक्षत्रवच्छेषंहोमकर्मसमाचरेत्॥ पूर्णाहुत्यंतकर्माणिकृत्वासम्पातकंतथा ॥ पूर्णाहुत्यंतमित्युक्तारुद्रकुंभादौपुनःरुद्रादिजपोनास्ति ॥ कुम्भेजलंचप्रक्षिप्यअभिषेकमथाचरेत् ॥ दारपुत्रसमेतस्ययजमानस्यपूर्ववत् ॥ अभिषिंचेत्तथाऽऽचार्योऋत्विग्भिःसहितस्तथा ॥ अभिमंत्रितकुंभाद्भिरभिषेचनमाचरेत् ॥ तथापौराणमंत्रैश्चपल्लवैरभिषेचयेत् ॥ आश्लेषाऋक्षजातस्यमातापित्रोर्धनस्यच ॥ भ्रातृज्ञातिकुलस्थानांदोषंसर्वंव्यपोहतु ॥ १ ॥ योऽसौवागीश्वरोनामअधिदेवोबृहस्पतिः ॥ मातापित्रोःशिशोश्चैवगण्डातंचव्यपोहतु ॥ २ ॥ पितरःसर्वभूतानांरक्षन्तुपितरःसदा ॥ सर्पनक्षत्रजातस्यवित्तंचज्ञातिबान्धवान् ॥ एवंकृतेभिषेकेतुसर्पशान्तिर्भवेद्ध्रुवम्॥ततःशुक्लाम्बरधरोयजमानःसुभूषितः ॥ दक्षिणाभिस्ततोविप्रान्मूलवच्चप्रतोषयेत् ॥ भुक्तवद्भ्यश्चविप्रेभ्यःस्वीकुर्यादाशिषंगृही ॥ इत्युक्तेनविधानेनसर्वारिष्टंव्यपोहति ॥ उत्तरपूजायामर्घ्यमाह ॥ सर्पाधिशनमस्तुभ्यंनागानांचगणाधिप ॥ गृहाणार्घ्यंमयादत्तंसर्वाऽरिष्टप्रशान्तये ॥ मूलनक्षत्रवत्कुर्यात्सार्पगंडेस्वनामतः ॥ आश्लेषामूलगंडांतदोषमाशुव्यपोहत्वित्येवमूहः ॥ यद्वामूलगंडांतेयथागंडांतशांतिर्भिन्नाएवमत्रापि ॥ इतिशौनकोक्तआश्लेषाशांतिविधिः ॥ ज्योतिर्निबन्धेतुविशेषउक्तः॥ नागप्रतिकृतिंकुर्यात्सौवर्णींपलमानतः ॥ अथवाशक्तितःकुर्याद्वित्तशाठ्यंविवर्जयेत् ॥ कद्रुद्रायप्रचेतसइतिमंत्रविशेषतः ॥ नैवेद्यंह्यामिषंचा

स्तिपूजादानकृतिःसमा ॥ अयुतंहवनंह्यत्रतिलैःसाज्यैःप्रधानकैः ॥ ब्रह्मवृक्षस्यसमिधःशतमष्टोत्तरंशुभाइति ॥ अथप्रयोगः ॥ द्वादशाहेज
न्मर्क्षेन्यस्मिन्वाशुभेहनिगोमुखप्रसवंकृत्वायजमानः कृताभ्यंगोदेशकालौस्मृत्वाअस्यबालकस्यआश्लेषाजन्मर्क्षसूचितापित्राद्यरिष्टादिशांति
द्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमाश्लेषाजननशांतिंकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्यतदंगतयागणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यवरणा
निकुर्यात् ॥ ततऋत्विजश्चाष्टौचत्वारोवा ॥ ततःआचार्योऽस्मिन्कर्मणिआचार्यकर्मकरिष्येइतिसंकल्प्य । यदत्रसंस्थितमितिसर्षपान्विकी
र्यआपोहिष्ठेतिमंत्रैःकर्मभूमिंप्रोक्ष्यईशानदेशेपंचवर्णैःस्वस्तिकंविरच्यतत्रैकंकलशंस्थापयेत्॥व्रीहयोद्रोणप्रमाणाः । आपोहिष्ठेतित्र्यृचेनपंच
गव्यंतत्रनिक्षिपेत् ॥ ततोविभवेतस्मात्कलशाच्चतुर्दिक्षुचतुरःकलशान्स्थापयेत् ॥ ततःपूर्णपात्रोपरिस्थवस्त्रेसौवर्णींरुद्रप्रतिमांत्र्यंबकमिति
मंत्रेणावाह्यपूजयेत् ॥ अस्यवासिष्ठोरुद्रोनुष्टुप्ततःएकऋत्विक्कुंभंस्पृष्ट्वारुद्रैकादशिनींजपेत् ॥ यदियाजुषोयजमानःबह्वृचश्चेच्चत्वारिरुद्रसू
क्तानि । छंदोगश्चेद्रुद्रसामानि । रुद्रसाम्नोःएकादशाष्टत्रिद्व्येकसंख्याग्राह्या । केचित्तुरुद्रःसर्वसाधारणोबह्वृचच्छंदोगयोस्तुसूक्तसाम्नोरुद्रे
णसहविकल्पइत्याहुःइदमेवशिष्टाःकुर्वन्ति।रुद्रसूक्तानितुकद्रुद्रायेतिघोरःकण्वोरुद्रोगायत्री।इमारुद्रायतवसइत्येकादशर्चस्यसूक्तस्यकुत्सो
रुद्रोनवजगत्योंत्येद्वेअनुष्टुभौ आतेपितरितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यगृत्समदोरुद्रस्त्रिष्टुप् इमारुद्रायस्थिरधन्वनइतिचतसृणांवसिष्ठस्तिस्रोजग
त्योंत्यात्रिष्टुप् आवोराजानंवामदेवोरुद्रस्त्रिष्टुप् तमुष्टुहिभौमोत्रिरुद्रस्त्रिष्टुप्भुवनस्यपितरंऋजिश्वारुद्रस्त्रिष्टुप् त्र्यंबकंवसिष्ठोरुद्रोनुष्टुप् तत
स्त्र्यंबकमितिमन्त्रमष्टोत्तरशतंपावमानीश्चमध्यकुम्भेजपेत् ॥ ततःप्राक्कुंभआशुःशिशानइतित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यइंद्रोप्रतिरथऋषिः इंद्रोदे

वताबृहस्पतिस्त्रिष्टुप्छंदोंत्यानुष्टुप् दक्षिणकुंभेत्वमग्नेरुद्रइत्यनुवाकस्यहव्यवाट्ऋषिःअध्यात्मारुद्रोदेवताजगतीच्छंदः पश्चिमकुंभेरक्ष
णोइत्यस्यवामदेवोऽग्निस्त्रिष्टुप् उत्तरकुम्भेरक्षोहणमितिपंचविंशर्चस्यसूक्तस्य आंगिरसःपायुस्त्रिष्टुप् अंत्याश्चतस्त्रोनुष्टुभः अत्रापिपूर्वोक्तसं
ख्याशक्त्याग्राह्याःपंचकुंभासंभवेचतुःप्रस्रवणंपंचवक्त्रंकुंभंस्थापयित्वासर्वंतत्रैवकुर्यात्॥ ततःकुंभोत्तरतश्चतुर्विंशद्दलपंकजंपंचवर्णैःकृत्वाक
र्णिकायांकलशंस्थापयेत् ॥ तत्रयाःफलिनीरितिरत्नौषधीःक्षिपेत् ॥ ततःपूर्णपात्रोपरिसर्पप्रतिमामाश्लेषाप्रतिमांनमोअस्तुसर्पेभ्यइत्यावाह
येत् ॥ ततः॥सर्पो रक्तस्त्रिनेत्रश्चद्विभुजःपीतवर्णकः ॥ फलकासिधरस्तीक्ष्णोदिव्याभरणभूषितः॥इतिसर्पंध्यात्वा तद्दक्षिणेबृहस्पतेगृत्समदो
बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् इतिमंत्रेणप्रतिमायांबृहस्पतिमावाह्य उत्तरतश्चउदीरतांशंखःस्वधास्त्रिष्टुप् अनेनप्रतिमायांपितॄनावाह्यप्रागादितश्चतुर्विं
शतिपंकजदलेषुपूर्वामारभ्यपुनर्वसुपर्यन्तंनक्षत्राणितद्देवताआवाहयेत्॥ यथाभगः१। आर्यमा २। सविता ३। त्वष्टा ४। वायुः ५। इंद्रा
ग्नी ६। मित्रः ७। इंद्रः ८। निर्ऋतिः ९। आपः १०। विश्वेदेवाः ११। विष्णुः १२। वसवः १३। वरुणः १४। अजैकपात् १५।
अहिर्बुद्ध्यः१६।पूषा१७। अश्विनौ १८। यमः १९। अग्निः २०। प्रजापतिः २१। सोमः २२। रुद्रः २३। अदितिः २४। इतिततोलो
कपालानावाह्य पदार्थानुसमयेनकांडानुसमयेनवापूजयेत् ॥ ततःआचार्योऽग्निंग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् ॥ अत्रप्रधानम् नवग्रहान्प्रत्ये
कममुकसंख्याभिःसमिच्चर्वाज्याहुतिभिः । अधिदेवताःप्रत्यधिदेवताश्चामुकसंख्याभिः । समिच्चर्वाज्याहुतिभिर्विनायकादीन्लोकपालां
श्चप्रत्येकंअमुकसंख्याभिः । समिच्चर्वाज्याहुतिभिः । प्रधानदेवतांसर्पान्प्रतिद्रव्यमष्टोत्तरशतसंख्याभिः । पायसाहुतिभिः । रक्षोहणंकृणुष्वे

तिपंचदशर्ग्भिः। प्रत्यृचमष्टसंख्याभिःकृसराहुतिभिः। सवितारंदुर्गांत्र्यंबकंऋत्विक्स्क्तिदुर्गांवास्तोष्पतिंअग्निंक्षेत्राधिपतिमित्रावरुणौअ
ग्निएताः अष्टाष्टसंख्याभिः।कृसराहुतिभिः। श्रियंहिरण्यवर्णामितिपंचदशऋग्भिः। प्रतिमंत्रमष्टसंख्याभिः। समिदाज्यचर्वाहुतिभिः। सो
मंत्रयोदशसंख्याभिः। पायसाहुतिभिः। रुद्रंचतुर्गृहीतनाज्येन। अग्निंवायुंसूर्यंचाज्येनशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिपूर्णपात्रनिधानांतंकृत्वा
पायसकृसरचरून्श्रपयित्वाज्यभागांतंकुर्यात् ॥ ततोयजमानोदक्षिणतःसर्वादेवताउद्दिश्यत्यागंकुर्यात् ॥ ततऋत्विक्सहितआचार्योहोमं
कुर्यात्।तद्यथा ॥नवग्रहानधिदेवताःप्रत्यधिदेवताःविनायकाद्याःलोकपालांश्चतत्तन्मंत्रैर्हुत्वासर्पेभ्योबृहस्पतयेपितृभ्यश्चतत्तन्मंत्रैर्द्रव्यचतुष्ट
यंहुत्वाभागादिचतुर्विंशतिदेवताभ्योऽष्टाष्टसंख्ययापायसंजुहुयात् ॥कृणुष्वेतिपंचदशर्चस्यगौतमोवामदेवोरक्षोहात्रिष्टुप्कृसरहोमेविनियोगः
गायत्र्याकृसरंजातवेदसेकश्यपोदुर्गात्रिष्टुप्कृसरहोमेवि० ॥ त्र्यंबकंवसिष्ठोरुद्रोनुष्टुप्कृसरहो० । सीरायुंजंतीत्यस्यबुधःसौम्यऋषिः
ऋत्विक्स्तुतिर्देवतागायत्रीच्छन्दःकृसरहोमेवि० । तामग्निवर्णांसौभरिर्दुर्गात्रिष्टुप्कृसरहोमे० ॥ वास्तोष्पतेवसिष्ठोवास्तोष्पति
स्त्रिष्टुप्कृसरहोमे० ॥ अग्निंकाण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्रीकृसरहो० ॥ क्षेत्रस्यपतिनावामदेवः क्षेत्रपालोनुष्टुप् कृसरहोमेवि० ॥
गृणाना भार्गवोजमदग्निर्मित्रावरुणौगायत्री कृसरहो० ॥ अग्निंदूतंपुरोदधइत्यस्यआंगिरसोविरूपोग्निर्गायत्रीकृसरहो० ॥ हिरण्य
वर्णामितिपंचदशर्चस्यसूक्तस्यआनंदकर्दमचिक्लीतेंदिरासुताऋषयः ॥ श्रीर्देवताआद्यास्तिस्रोनुष्टुभःचतुर्थीप्रस्तारपंक्तिःपंचमीषष्ठ्यौ
त्रिष्टुभौततोष्टावनुष्टुभःअंत्याप्रस्तारपंक्तिःहोमेविनियोगः । प्रत्यृचंसमिदाज्यचरूनष्टशताष्टाविंशत्यन्यतमसंख्यया जुहुयात् ॥

त्वन्नःसोमविश्वतइत्यस्यप्रगाथःसोमस्त्रिष्टुप्पायसहोमे० ॥ १३ ॥ त्वन्नःसोमविश्वतोगोपाइतिवामंत्रःत्वन्नःसोमसुक्रतुरितिवा अन
योरैन्द्रोविमदःसोमःप्रस्तारपंक्तिःयातेरुद्रेतिकश्यपोरुद्रःस्वराडनुष्टुप् चतुर्गृहीतमाज्यहोमेविनियोगः ॥ ततःस्रुवेणऽयस्तसमस्तऽव्या
हृतिभिराज्यंहुत्वास्विष्टकृदादिप्रायश्चित्तहोमांतेदिक्पालेभ्योनवग्रहेभ्योविनायकादिभ्यःसर्पेभ्योबृहस्पतयेपितृभ्योरुद्रायक्षेत्रपालायसदी
पमाषभक्तबलीन्दद्यात् ॥ ततःआचार्योयजमानोवाचतुर्गृहीतेनद्वादशगृहीतेनवापूर्णाहुतिंजुहुयात् ॥ तत्रमंत्राः ॥ समुद्रादू
र्मिरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यगौतमोवामदेवोग्निस्त्रिष्टुप्पूर्णाहुतिहोमे० ॥ प्रजापतेहिरण्यगर्भःप्रजापतिस्त्रिष्टुप्पूर्णादर्विर्विश्वेदेवाःशतक्रतुरनु
ष्टुप् सप्ततेअग्नेसप्तनवाग्निर्जगतीपूर्णाहुतिहोमे० ॥ एतैर्मंत्रैःपूर्णाहुतिंहुत्वाप्रणीतानिनयनादिकर्मशेषंसमाप्यरुद्रंसर्पांश्चपंचोपचारैःसम्पूज्य
त्र्यंबकंमोषुणइत्युपस्थायसर्वकलशोदकंपात्रांतरेगृहीत्वासर्त्विगाचार्योयजमानं सर्वौषधीभिरनुलिप्तांगंधृतनववस्त्रंधृतनववस्त्रांसपुत्रांतत्प
त्नींचाभिषिंचेत्॥अक्षीभ्यामितिषण्णांकश्यपोविवृहायक्ष्मनाशोनुष्टुप् त्रिभिष्ट्वंदेवेतिसप्तानांवसिष्ठऋषिः आद्यानांत्रयाणामग्निर्दैवतातत श्च
तुर्णांविश्वेदेवाःआद्यागायत्रीद्वितीयानुष्टुप् ततस्तिस्रोगायत्र्योंत्येद्वेअनुष्टुभौ आपइद्वेतिसप्तर्षविश्वेदेवाअनुप्आपोहिष्ठेतिनवर्चस्यांबरीषः
सिंधुद्वीपआपोगायत्रीपंचमीवर्द्धमानासप्तमीप्रतिष्ठाअंत्येद्वेअनुष्टुभौसहस्राक्षेणेतिप्राजापत्योयक्ष्मनाशनोयक्ष्महात्रिष्टुप् अभिषेकेविनियोगः
ततःयोसौवज्रधरोदेवोमहेंद्रोगजवाहनः ॥ सार्पजातशिशोर्दोषंमातापित्रोर्व्यपोहतु ॥ योसौशक्तिधरोदेवोहुतभुङ्मेषवाहनः ॥ सप्त ॥ ८९ ॥
जिह्वश्चदेवोग्निःसार्पदोषंव्यपोहतु ॥ योसौदंडधरोदेवोधर्मोमहिषवाहनः ॥ सार्पजातशिशोर्दोषंव्यपोहतुयमोमम ॥ योसौखड्गधरोदे

वोनिर्ऋतीराक्षसाधिपः ॥ प्रशामयतुसापौत्थंदोषंगंडांतसंभवम् ॥ योऽसौपाशधरोदेवोवरुणश्चजलेश्वरः ॥ नक्रवाहःप्रचेतानःसापौ त्थाघंव्यपोहतु ॥ योसौदेवोजगत्प्राणोमारुतोमृगवाहनः ॥ प्रशामयतुसापौत्थंदोषंबालस्यशान्तये ॥ योसौनिधिपतिर्देवःखड्गभृ द्वाजिवाहनः ॥ मातापित्रोःशिशोश्चैवसार्पदोषंव्यपोहतु ॥ योसौपशुपतिर्देवःपिनाकीवृषवाहनः ॥ आश्लेषामूलगंडांतदोषमाशुव्यपो हतु ॥ विघ्नेशोक्षेत्रपोदुर्गालोकपालानवग्रहाः ॥ सर्वदोषप्रशमनंसर्वेकुर्वन्तुशांतिदाः ॥ आश्लेषाऋक्षजातस्यमातापित्रोर्धनस्यच ॥ भ्रातृज्ञातिकुलस्थानांदोषंसर्वंव्यपोहतु ॥ योसौवागीश्वरोनामअधिदेवोबृहस्पतिः ॥ मातापित्रोःक्षिशोश्चैवगंडांतंसंव्यपोहतु ॥ पितरः सर्वभूतानांरक्षन्तुपितरःसदा ॥ सर्पनक्षत्रजातस्यवित्तंचज्ञातिबांधवान् ॥ सुरास्त्वेत्यादिभिश्चाभिषिच्यतच्छंयोःशंयुर्विश्वे देवाःशक्करीअभिषेकेविनियोगः ॥ ततःसर्वकलशोदकेनान्येनचशतच्छिद्रमंतर्धायाभिषिक्तोयजमानःआचार्यायधेनुंब्रह्मणेवृषभंरुद्रजा पिनेकृष्णमनड्वाहंरुद्रप्रतिमांचऋत्विग्भ्योयथाशक्तिदक्षिणांदत्वासर्पाणामुत्तरपूजनंविधायताम्रपात्रेफलपुष्पादियुक्तमर्घ्यंगृहीत्वासर्पाधी शनमस्तुभ्यंनागानांचगणाधिपगृहाणार्घ्यंमयादत्तंसर्वारिष्टप्रशांतयेइत्यर्घ्यंदत्वाउत्तिष्ठेतिविसृज्यसंकल्पपूर्वकमाचार्यहस्तेप्रतिपाद्याग्निंसं पूज्यगच्छगच्छेतिविसृज्ययथाशक्तिब्राह्मणान्भोजयित्वाशांतिजपंकारयित्वासुहृद्युतोभुंजीत ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेआश्ले षाशांतिप्रयोगः ॥ (अथज्येष्ठाशांतिविधिः) ॥ गर्गः ॥ घटिकैकाचमात्रांतेज्येष्ठादौघटिकाद्वयम् ॥ तयोःसंधिरितिज्ञेयंशिशुगंडसमी रितम् ॥ प्रथमेचद्वितीयेचज्येष्ठायांचतृतीयके ॥ पादत्रयेजातनरोज्येष्ठायत्रप्रजायते । ज्येष्ठांत्यपादजातस्तुपितुःस्वस्यचना

शनः ॥ जायतेनाऽत्रसंदेहोदशाहाभ्यंतरेयथा ॥ ज्येष्ठर्क्षेचपुमान्जातःस्वाग्रजस्यविनाशनः ॥ ज्येष्ठर्क्षेकन्यकाजाताहंतिशीघ्रंधवाग्र
जम् ॥ तस्माच्छांतिंप्रवक्ष्यामिगंडदोषप्रशांतये ॥ सुदिनेशुभनक्षत्रेचंद्रताराबलान्विते ॥ सूतकांतेतथाकुर्याज्ज्येष्ठाशांतिंविधानतः ॥ वज्रां
कुशधरंदेवमैरावतगजान्वितम् ॥ कुर्याच्छचीपतिंरम्यंदेवेंद्रंसुरनायकम् ॥ कर्षमात्रसुवर्णेनकर्षार्द्धेनाथपादतः ॥ तद्विधानंप्रकुर्वीतवित्तशा
ठ्यंनकारयेत् ॥ शालितंडुलसंपूर्णकुंभस्योपरिपूजयेत् ॥ इंद्रायेन्द्रोमरुत्वेतइतिमंत्रेणवाग्यतः ॥ गंधपुष्पैर्धूपदीपैर्नानाभक्ष्यनिवेदनैः ॥
पूजयेद्विधिनाविप्रलोकपालगणान्वितम् ॥ रक्तवस्त्रद्वयोपेतंपूजयेत्सुरनायकम् ॥ तत्रसंस्थापयेत्कुंभांश्चतुर्दिक्षुविशेषतः ॥ तन्मध्येस्थाप
येत्कुंभंशतच्छिद्रसमान्वितम् ॥ पुण्योदकसमायुक्तंवस्त्रयुग्मेनवेष्टितम् ॥ कुंभेषुविन्यसेद्धीमान्पंचगव्यंसमंत्रकम् ॥ पंचामृतंपंचरत्नंमृत्तिकाः
पंचसंख्यकाः ॥ पंचवृक्षकषायांश्चपंचपल्लवकांस्तथा ॥ सुवर्णंकुशदूर्वाश्चशतौषधिविनिक्षिपेत् ॥ पूरयेद्वारुणैर्मन्त्रैःपंचकुंभान्प्रयत्नतः ॥
त्वन्नोअग्नेजपेदादौसत्वन्नोऽपिद्वितीयकम् ॥ समुद्रज्येष्ठाइतिचइमंमेगंगेचतुर्थकम् ॥ पूजयेयुर्वस्त्रयुग्मैश्चतुरःकलशानपि ॥ पूजयेयुरितिवहु
वचनादृत्विक्कर्तृकापूजा ॥ जपंकुर्युःप्रयत्नेनमंत्रैरेभिर्द्विजोत्तमाः ॥ आनोभद्राजपंचादौभद्राअग्नेद्वितीयकम् ॥ तृतीयंपुरुषसूक्तंकद्रुद्राय
चतुर्थकम् ॥ आचार्योमूलमंत्रेणजपंकुर्याद्विशेषतः ॥ इंद्रसूक्तंरुद्रजाप्यंजपेन्मृत्युंजयंततः ॥ इंद्रंसं पूज्यदेवेंद्रंवरुणंकुंभसंस्थितम् ॥ सुसंकल्प
विधानेनहोमकर्मततश्चरेत् ॥ समिद्भिर्ब्रह्मवृक्षस्यशतमष्टोत्तरंतथा ॥ अष्टोत्तरसहस्रकमितिक्वचित्पाठः ॥ सर्पिषाचरुणाचैवमूलमंत्रेणवा
ग्यतः ॥ हुनेज्जाप्यंचतेनैवयतइंद्रभयेतिच ॥ तिलान्व्याहृतिभिर्हुत्वाशतमष्टोत्तरंपृथक् ॥ भार्याशिशुसमोपेतंयजमानंविशेषतः ॥ अभिषे

कंप्रकुर्वीतसूक्तैर्वारुणसंज्ञितैः ॥ समुद्रज्येष्ठादिभिर्मंत्रैरिमंमेवरुणस्तथा ॥ द्यौःशांत्येत्यादिभिर्मंत्रैरभिषेकंसमाचरेत् ॥ ज्योतिर्निबंधेघोष
शीत्यादिभिर्मंत्रैरितिपाठः ॥ तन्मंत्रास्तुमहार्णवेप्रसिद्धाः ॥ अभिषेकनिवृत्तौतुयजमानःसमाहितः ॥ शुक्लांवराणिधृत्वाथकुर्यादाज्यावलो
कनम् ॥ रूपंरूपेतिमंत्रेणचित्रंतच्चक्षुरेववा ॥ देवतापुरतःस्थित्वाधूपदीपनैवेद्यकम् ॥ दद्यादाचमनंसम्यक्‌तांबूलार्घ्यंतथैवच ॥ नमस्तेसु
रनाथायनमस्तुभ्यंशचीपते ॥ गृहाणार्घ्यंमयादत्तंगंडदोषप्रशांतये ॥ आचार्यऋत्विगादीनांकारितंयत्फलंशुभम् ॥ लब्ध्वातुतत्फलंसम्य
क्‌देवेन्द्रायनिवेदयेत् ॥ आचार्यादिभिः ॥ कारितंयत्कर्मतज्जन्यंशुभमाचार्यादिभ्यःप्रतिगृह्येंद्रायसमर्पयेत् ॥ आचार्यायचगांदद्यात्सु
शीलांचपयास्विनीम् ॥ रक्तवर्णांवस्त्रयुतांसर्वालंकारभूषिताम् ॥ वस्त्रयुग्मपिधानांचयथाविभवसारतः ॥ यक्षगंधर्वसिद्धैश्चपूजितोऽसिश
चीपते ॥ दानेनानेनदेवेशगंडदोषंविनाशय ॥ अनेनगांदद्यादित्यर्थः ॥ अष्टोतरशतंसंख्यंकुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ॥ तेभ्योपिदक्षिणां
दत्वाप्रणिपत्यक्षमापयेत् ॥ अज्ञानाद्वाथवाज्ञानाद्वैकल्प्याद्वाधनस्यच ॥ यन्न्यूनमतिरिक्तंचतत्सर्वंक्षंतुमर्हसि ॥ अथप्रयोगः ॥ गोमुखप्र
सवंकृत्वादेशकालौसंकीर्त्यअस्याशिशोर्ज्येष्ठाज ननसूचितसकलारिष्टनिरसनद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंज्येष्ठाजननशांतिंकरिष्येइतिसंकल्प्य
गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यर्त्विग्वरणानिकुर्यात् ॥ ततःआचार्यःसर्षपविकिरणादिभूमिप्रोक्षणंकृत्वामहीद्यौरि
तिभूमिंस्पृष्ट्वा ओषधयःसमितियवान्भूमौनिक्षिप्यआकलशेष्विति कलशंसंस्थाप्यशालितंडुलैःकलशंपूरयित्वापूर्णादर्वीतिपूर्णपात्रंनिधा
यतदुपरिकर्षतदर्द्धार्द्धकल्पितामिंद्रप्रतिमामिंद्रायेंद्रोमरुत्वतइतिमंत्रेणवाग्यतःपूजयेत् ॥ पूजायांचवस्त्रद्वयंदद्यात् ॥ इंद्राभिन्द्राँह्वोक

पालान्समंतादावाह्यपूजयेत् ॥ ततःपूर्वादिदिक्षुचतुरःकुंभान्मध्येशतच्छिद्रंसंस्थाप्य दिक्कुंभेषुपंचगव्यंपंचामृतपंचरत्नपंचमृत्तिकापंचवृक्ष
कषायपंचपल्लवसुवर्णकुशदूर्वाःशतौषधीश्चक्षिप्त्वावस्त्रयुग्मेनवेष्टयित्वावरुणमावाह्यपूजयेत् ॥ पूजायांचवस्त्रद्वयंदद्यात् ॥ ततःपूर्वकलशेत्व
न्नोअग्नइतिमंत्रेणदक्षिणंसत्वंनोअग्नइतिपश्चात्समुद्रज्येष्ठेत्युत्तरंइमंमेगंगेइत्यभिमंत्रयेत् ॥ ततोऋत्विजश्चतुर्षुकुंभेषु आनोभद्राइतिसूक्तंभद्रा
अग्नेरितिसूक्तंपुरुषसूक्तंकद्रुद्रायेतिचसूक्तानिरुद्रंमृत्युंजयंचजपेयुः॥ततोग्निंग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् ॥अत्रप्रधानंइंद्रंपलाशसमिदाज्यच
रुद्रव्यैरष्टशतसंख्ययाइंद्रायेंदोमरुत्वतइतिमंत्रेणप्रजापतिंतिलद्रव्येणाष्टशतसंख्ययाव्याहृतिभिःशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिहोमकालेइंद्रायेंदो
मरुत्वतयतइंद्रभयामहइतिचमंत्रंजपेत्॥ जपांतेबलिपूर्णाहुतिंपूर्णपात्रविमोकंचकृत्वावरुणसूक्तैः समुद्रज्येष्ठेतिचतुर्भिरिमंमेवरुणेत्यनयाद्यौः
शांतेतिवाभिषिंचेत्यजमानोरूपंरूपमित्याज्यमवलोक्यतत्पात्रंसदक्षिणंब्राह्मणायदत्वेंद्रंसंपूज्यनमस्तेसुरनाथायनमस्तुभ्यंशचीपतेगृहाणा
र्घ्यंमयादत्तंगंडदोषप्रशांतयेइत्यर्घ्यंदद्यात् ॥ आचार्यादिभ्योजपहोमादिश्रेयोगृहीत्वातमिंद्रायसमर्प्याचार्यायरक्तवर्णावस्त्रद्वययुतांसवत्सांगा
म् ॥ यक्षगंधर्वसिद्धैश्चपूजितोसिशचीपते ॥ दानेनानेनदेवेशगंडदोषंविनाशयेतिमंत्रेणदद्यात् ॥ ततउत्तरपूजांविधायविसृज्यप्रतिमांदत्वा
ग्निंविसृज्यशतंब्राह्मणान्भोजयित्वातेभ्योयथाशक्तिदक्षिणांदत्वेन्द्रंप्रार्थयेत् ॥ अज्ञानादथवाज्ञानाद्वैकल्याद्वाधनस्यच ॥ यन्न्यूनमतिरिक्तं
वातत्सर्वंक्षंतुमर्हसिइति ॥ इतिनारायणभट्टसुतश्रीमद्रामकृष्णभट्टसुतदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेज्येष्ठाशांतिप्रयोगः ॥ अथवृद्धगर्गोक्तै
कनक्षत्रजननशांतिविधिः॥एकस्मिन्नेवनक्षत्रेभ्रात्रोर्वापितृपुत्रयोः॥प्रसूतिश्चेत्तयोर्मृत्युर्भवेदेकस्यनिश्चयः॥भ्रात्रोर्भ्रातृभगिन्योरित्यर्थः॥पितृपु

त्रयोःपित्रोर्नक्षत्रेपुत्रदुहित्रोरित्यर्थः॥तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिसर्वाचार्यमतेनतु॥शुभर्क्षेशुभवारेचचंद्रताराबलान्विते ॥रिष्टविष्टिविवर्जेंतुप्रारभेद्दिवसेसुधीः ॥ आचार्यं वरयेत्पूर्वंचतुरोऽथद्विजोत्तमान् ॥ पुण्याऽहंवाचयित्वातुशांतिकर्मसमाचरेत्॥अग्नेरीशानदिग्भागेनक्षत्रप्रतिमांततः॥तत्तद्दृक्षोक्तमंत्रेणपूजयेत्कलशोपरि ॥नक्षत्रमंत्रावसिष्ठप्रोक्तेकात्यायनपरिशिष्टेउक्ताः ॥ अत्रनक्षत्रंतद्देवतांचपूजयेत्॥वक्ष्यमाणज्योतिर्निबंधवचनात्॥रक्तवस्त्रेणसंच्छाद्यवस्त्रयुग्मेनवेष्टयेत्॥ स्वशाखोक्तेनमार्गेणकुर्यादग्निमुखंततः॥अनेनैवतुमंत्रेणहुनेदष्टोत्तरंशतम्॥तत्तदृक्षोक्तेनेत्यर्थः॥प्रत्येकंसमिदन्नाज्यैःप्रायश्चितंतमेवच॥ अभिषेकंततःकुर्यादाचार्यःपितृपुत्रयोः॥ इत्यत्रपितृग्रहणमुपलक्षणम् ॥ यन्नक्षत्रेजन्मतेनसहबालस्याभिषेकइत्यर्थः ॥वस्त्रालंकारगोदानैराचार्यम्पूजयेत्पुनः॥ऋत्विजांदक्षिणांदद्यान्माषत्रयसुवर्णकम्॥देवताप्रतिमादानंधान्यवस्त्रादिभिः सह॥यानशय्यासनादीनिदद्याद्दोषप्रशांतये ॥भोजयेद्ब्राह्मणान्सर्वान्वित्तशाठ्यविवर्जितः॥इत्येकनक्षत्रजननशांतिविधिः॥अथप्रयोगः॥मातापितृनक्षत्रोत्पत्तौगोमुखप्रसवंकृत्वाभातृनक्षत्रोत्पत्तौतमकृत्वादेशकालौसंकीर्त्याऽस्यशिशोः पित्रादिनक्षत्रोत्पत्तिसूचितसकलारिष्टनिरसनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंपित्रादिनक्षत्रजननशांतिंकरिष्येइतिसंकल्प्य गणपतिपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यर्त्विग्वरणानिकुर्यात् ॥ ऋत्विजश्चत्वारः ॥ ततः आचार्यः सर्षपान्विकीर्यभूमिंप्रोक्ष्याग्न्यायतनादीशान्यांकलशंसंस्थाप्यपूर्णपात्रोपरिजन्मर्क्षप्रतिमांतद्दृक्षमंत्रेणपूजयेत्पूजायांचैकंरक्तवस्त्रंश्वेतंचवस्त्रयुग्मंदद्यात् ॥ ततोग्निंग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् ॥ अत्रप्रधानं अमुकनक्षत्रंतद्देवतांवासमिच्चर्वाज्यैः प्रत्येकमष्टशतसंख्ययाशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिबलिदानांतेपूर्णाहुतिंप्रणीताविमोकादिचकृत्वाकलशजलेनाभिषिच्याचार्यय

वस्त्रालंकारगाः ऋत्विग्भ्यश्चमाषत्रयपरिमितंसुवर्णंदत्वाउत्तरपूजांकृत्वाप्रतिमांविसृज्याचार्यहस्तेप्रतिपाद्याचार्याययथाशक्तिधान्यवस्त्रया नशय्यासनानिदत्वाचार्यर्त्विजोभोजयेदिति ॥ इतिश्रीमद्दिनकरभट्टकृतेशांतिसारेएकनक्षत्रजननशांतिप्रयोगः ॥ अथज्योतिर्निबंधोक्तएक नक्षत्रशांतिविधिः ॥ समानभेयदादेविपितापुत्रौचसोदरौ ॥ भगिन्यौवास्ववंधूवातदापूर्वस्यनाशनम् ॥ एकस्मिन्नेवनक्षत्रेपुत्रयोः ॥ पितृपुत्र योः ॥ प्रसूतयोस्तयोर्मृत्युर्भवेदेकस्यनिश्चयः ॥ विधानंतत्रकर्तव्यंजन्मनक्षत्रपूजनम् ॥ नक्षत्रदेवतापूज्यात्वधिप्रत्यधिपूर्वकम् ॥ यस्यऋ क्षस्ययद्द्रव्यंदक्षिणाविधिमंत्रणम् ॥ तच्चतच्चविधातव्यमृक्षदैवततुष्टये ॥ स्वगृह्योक्तविधानेनहवनंतत्रकारयेत् ॥ भक्त्याहरिहरौदेवौस्व र्णरूप्यमयौशुभौ ॥ ततोमूर्तिदानमंत्रः ॥ विविधस्यास्यविश्वस्यपितरौवि श्वतोमुखौ ॥ प्रीयेतांमूर्तिदानेनदेवौहरिहरावुभौ ॥ दानंहोमावि धिःपश्चान्नादेनचाभिषेचनम् ॥ अभिषेचनपूर्वांचविप्रपूजास्मृताशिवे ॥ ततोभिगम्यगोविंदशूलिनोश्चनिकेतनम् ॥ तूर्याणांचनिनादेनजय घोषेणपार्वति ॥ पूजाविधिंसमाप्यैवंसर्वोपस्करसंयुतम् ॥ प्रार्थयेद्देवदेवेशौलक्ष्मीशैलसुतेश्वरौ ॥ दंडवत्प्रणिपातेनवंदनीयौपुनःपुनः ॥ ततःस्वगृहमागत्यब्राह्मणान्भोजयेत्सुधीः ॥ तोषयेद्दक्षिणादानैर्यथाशक्त्यावरानने ॥ एवंकृतेविधानेतुविघ्ननाशोभवेद्ध्रुवम् ॥ अथशौन कोक्तव्यतीपातादिशांतयः ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिशौनकःशांतिमुत्तमाम् ॥ कुमारजन्मकालेतुव्यतीपातश्चवैधृतिः ॥ संक्रमश्चरवेस्त त्रजातोदारिद्र्यकारकः ॥ संक्रमशब्देनसंक्रमकालात्पूर्वाःपराश्चषोडशघटिकागृह्यन्ते ॥ द्वात्रिंशद्दंडैःसंपूर्णसूर्यमंडलस्यराश्यंतरप्रवेशात् । दरिद्रंचमहादुःखंव्याधिपीडामहद्भयम् ॥ अश्रियंमृत्युमाप्नोतिनात्रकार्याविचारणा ॥ स्त्रीणांचदुःखंशोकंचसर्वनाशकरोभवेत् ॥

शांतिश्चपुष्कलाकार्यातत्रदोषोनकश्चन ॥ गोमुखप्रसवंकुर्याच्छांतिंकुर्यात्प्रयत्नतः ॥ जपाभिषेकदानैश्चहोमाद्यापिविशेषतः ॥ नवग्रहमखंकुर्यात्तस्यदोषोपशांतये प्रथमंगोमुखाज्जन्मततःशांतिंसमारभेत् ॥ अनेनपाठादेवप्राथम्येसिद्धेपुनःप्राथम्यविधानंइतरशांतिषु प्राथम्यंनियतामित्येतदर्थः ॥ गृहस्यपूर्वदिग्भागेगोमयेनोपलिप्यच ॥ अलंकृतेचदेशेतुव्रीहिराशिंप्रकल्पयेत् ॥ पंचद्रोणमितंधान्यं तदर्द्धतंदुलेनतु ॥ तदर्द्धतुतिलैःकुर्यादन्योन्योपरिकल्पयेत् ॥ द्रव्यत्रितयराशौतुअष्टपत्रंलिखेद्बुधः ॥ पुण्याहंवाचयित्वातुआचार्यं वरयेत्पुरा ॥ राशिकल्पनात्पूर्वं ॥ आचारवंतंधर्मज्ञंकुलीनंचकुटुंबिनम् । मंत्रमंत्रार्थतत्त्वज्ञंशांतिकर्मणिकोविदम् ॥ पंचांगभूषणंदद्यात्पट्टवस्त्रांगुलीयकम् ॥ राशौप्रतिष्ठितंकुंभमव्रणंसुमनोहरम् ॥ तीर्थोदकेनसंपूर्यसमृदोषधिपल्लवम् ॥ सगव्यंगंधरत्नंचवस्त्रयुग्मेनवेष्टयेत् ॥ तस्योपरिन्यसेत्पात्रंसूक्ष्मवस्त्रेणसंयुतम् ॥ प्रतिमांस्थापयेद्धीमान्साधिप्रत्यधिदेवताम् ॥ चंद्रादित्याकृतीपार्श्वेमध्येवैधृतिमर्चयेत् ॥ वैधृतिंतद्देवतांरुद्रंइदंवैधृतिशांतौ ॥ मध्येरुद्रस्तद्दक्षिणोत्तरयोः ॥ सूर्यचंद्रावित्यर्थः ॥ व्यतीपातसंक्रमशांतौतुमध्येसूर्यस्तद्दक्षिणोत्तरयोश्चाग्निरुद्रावित्याह ॥ एवमेवव्यतीपातेशांतौसंक्रमणस्यच ॥ भानोरुत्तरतोरुद्रमग्निंदक्षिणतोयजेत् ॥ निष्कमात्रेणवार्द्धेनपादेनापिस्वशक्तितः ॥ प्रतिमांकारयेद्धीमांस्तत्तल्लक्षणलक्षिताम् ॥ रुद्रसूर्यौलक्षणयुक्तौ । केचित्तुअंगप्रतिमास्वप्येतन्मानंप्रतिमापूजनार्थायवस्त्रयुग्मंनिवेदयेत् ॥ अधिदैवंभवेत्सूर्यश्चंद्रःप्रत्यधिदैवतम्॥इदंवैधृतिशांतौतत्तद्व्याहृतिपूर्वेणतत्तन्मंत्रेणपूजयेत्॥त्र्यंबकेनमंत्रेणप्रधानप्रतिमांयजेत्॥अंगत्वेप्यनेनैवपूजा ॥ उत्सूर्यइतिमंत्रेणसूर्यपूजांसमाचरेत् ॥ प्रधानत्वेंगत्वेच ॥ आप्यायस्वेतिमंत्रेणसोमपूजांसमाचरेत् ॥ उपचारैःषोडश

भिर्यद्वापंचोपचारकैः ॥ अर्चितंगंधपुष्पाद्यैःफलंनैवेद्यमर्पयेत् ॥ मृत्युंजयेनमंत्रेणप्रधानप्रतिमांस्पृशन् ॥ अष्टोत्तरसहस्रंवाअष्टोत्तरशतंतु
वा ॥ अष्टाविंशतिनावाथप्रजप्यस्वस्वशक्तितः॥सर्वंसौरंप्रजप्याथसोमार्थंसोममंत्रतः ॥ आनोभद्रेतिसूक्तंचभद्राअग्नेश्चसूक्तकम् ॥ जपेच्चपौ
रुषंसूक्तंत्र्यंबकमतःपरम्॥कुंभंस्पृष्ट्वाचतुर्दिक्षुजपंकुर्युःस्तथार्त्विजः॥चतुर्दिक्षुचत्वारिसूक्तानीत्यर्थः ॥ केचित्तुएकैकस्यजपमाहुः ॥ कुंभ
स्यपाश्चिमेदेशेस्थंडिलेग्निंप्रकल्पयेत् ॥ स्वगृह्योक्तविधानेनकारयेत्संस्कृतानलम् ॥ त्र्यंबकेयमंत्रेणसमिदाज्यचरून्हुनेत् ॥ अष्टोत्तरसहस्रं
वाअष्टोत्तरशतंतुवा ॥ अष्टाविंशतिवाकुर्यात्स्वस्यवित्तानुसारतः ॥ सूर्यचंद्रयोःप्रधानतोल्पसंख्या ॥ मृत्युंजपेनमंत्रेणतिलहोमंसमाचरेत्॥
सर्वशांतिष्वयंहोमः ॥ ततःस्विष्टकृतंहुत्वाअभिषेकंचकारयेत् ॥ समुद्रज्येष्ठासूक्तेनआपोहिष्ठात्र्यृचेनच ॥ अक्षीभ्यामितिसूक्तेनपावमानी
भिरेवच ॥ त्र्यंबकेनउत्सूर्यआप्यायस्वेतिमंत्रतः ॥ सुरास्त्वामितिमंत्रेणअभिषेकंसमाचरेत् ॥ आचार्यपूजयेत्पश्चाद्वस्त्रहेमांगुलीयकैः ॥
गोदानंवस्त्रदानंचहेमदानंविशेषतः ॥ तद्दोषशमवार्थायआचार्यायनिवेदयेत् ॥ श्वेतवस्त्रधरोभूत्वाभूषणाद्यैरलंकृतः ॥ यजमानस्त्रियायुक्तो
आज्यावेक्षणमाचरेत् ॥ प्रच्छादनपटंदद्यात्ततःशांतिर्भविष्यति॥जापकेभ्योब्राह्मणेभ्योदक्षिणाभिश्चतोषयेत्॥जापकेभ्योऋत्विग्भ्यःदीनांध
कृपणेभ्यश्चप्रदद्याद्भूरिदक्षिणाम्॥ब्राह्मणान्च्छतसंख्याकान्मिष्टान्नैर्भोजयेच्चतान्॥तानृत्विजश्चेत्यर्थः॥वन्धुभिःसहभुंजीतयथाविभवसारतः ॥
एवंयःकुरुतेमर्त्योनैवदुःखमवाप्नुयात् ॥ आयुरारोग्यमैश्वर्यमातापित्रोःशिशोरपि॥सर्वदुःखनिवृत्तिश्चपुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम्॥सर्वान्कामानवाप्नोति
सुखीभूत्वाचिरंवसेत् ॥ इतिशौनकोक्तव्यतीपातादिशांतिविधिः॥अथप्रयोगः॥गोमुखप्रसवंकृत्वादेशकालौसंकीर्त्यास्यशिशोर्वैधृतिजननसू

चितसकलारिष्टनिरसनद्वाराश्री परमेश्वरप्रीत्यर्थंवैधृतिजननशांतिंकरिष्येइतिसंकल्प्य। व्यतीपातादौतुतत्संकल्पः।व्यतीपातवैधृत्योःसंक्रम
दिनपातेशांतिद्वयंएकत्ररुद्रप्राधान्यादपरत्रसूर्यप्राधान्यात्।यदातुव्यतीपातेसंक्रमस्तदाव्यतीपातामावास्याश्राद्धवत्तंत्रम्।ततोगणपतिपूजन
पुण्याहवाचनमातृकापूजननांदीश्राद्धाचार्यत्विग्वरणानिकुर्यात्॥ततः। आचार्यःसर्षपान्विकीर्यभूमिंप्रोक्ष्यपूर्वस्यांगोमयेनोपलिप्यतत्रपंचद्रो
णमितव्रीहिराशिंकृत्वातदुपरिसार्द्धद्रोणद्वयमिततंदुलराशिंकृत्वातदुपरिसपादद्रोणमिततिलराशिंकृत्वाराशिमस्तकंसमंकृत्वा ॥ तत्रपंचरं
गैरष्टदलंकृत्वातत्कर्णिकायांकुंभंप्रतिष्ठाप्यतीर्थजलेनापूर्यतत्रसप्तमृत्तिकासर्वौषधिपंचपल्लवपंचगव्याष्टगंधपंचरत्नानिप्रक्षिप्यवस्त्रयुग्मेनावे
ष्टचपूर्णपात्रंनिधायतदुपरिसूक्ष्मवस्त्रेणदेवताःस्थापयेत्।तत्रवैधृतिशांतौत्र्यंबकमितिमंत्रेणमध्येरुद्रम्। तद्दक्षिणतउत्सूर्यइतिमंत्रेणसूर्यमुत्तर
तश्चाप्यायस्वेतिसोमम्। व्यतीपातसंक्रमशांतौतुउत्सूर्यइतिमध्येसूर्यम्।।तद्दक्षिणतोग्निंदूतमित्यग्निमुत्तरतश्चत्र्यंबकामितिरुद्रम्।सर्वत्रमंत्राः।
व्याहृतिपूर्वकंपूजांविधायरुद्रप्रातिमांस्पृशन्मृत्युंजयमंत्रंसबीजमष्टसहस्राष्टशताष्टाविंशतिसंख्ययायथाशक्तिवाजपेत् । ततःसूर्यप्रातिमांस्पृ
शनृग्वेदस्यसर्वंसौरमंत्रान्जपेत् । तेचउदुत्यमितित्रयोदशर्चस्यसूक्तस्यकण्वपुत्रःप्रस्कण्वोनवाद्यागायत्र्योंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः । चित्रंदे
वानामितिषडर्चस्यांगिरसःकुत्सःसूर्यस्त्रिष्टुप्इंद्रंमित्रमितिद्वयोरौचथ्योदीर्घतमास्त्रिष्टुप् । हंसःशुचिषदित्येकस्यागौतमपुत्रोवामदेवोजगती।
यत्वासूर्येत्येकस्याभूमिपुत्रोत्रिरनुष्टुप्।यदद्यसूर्येत्येकस्याउत्सूर्यइतितिसृणांउद्धोतिसार्द्धचतसृणांमैत्रावरुणिर्वसिष्ठस्त्रिष्टुप् उदुत्यदर्शतमिति
बृहती । शीर्षइतिसतोबृहती । तच्चक्षुरितिपुरउष्णिक् । बण्महांअसीतिद्वयोर्भृगुपुत्रोजमदग्निःपूर्वाबृहती । उत्तरासतोबृहती । नमोमित्रस्ये

तिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यसूर्योभितपाःसूर्योजगती । शन्नोभवेतित्रिष्टुप् । सूर्योनोदिवइतिपंचर्चस्यसूर्यपुत्रश्चक्षुर्गायत्री । विभ्राड्बृहदितिचत
सृणांसूर्यपुत्रोविभ्राड्जगती । विभ्राजमित्यस्तारपंक्तिः।आयंगौरितित्र्यृचस्यस्वयंभूःसार्पराज्ञीःसर्पागायत्री।सर्वेषांसूर्योदेवता । ततः । सोम
प्रतिमांस्पृशन्नाप्यायस्वेतिजपेत् । व्यतीपातसंक्रमशांतौपूर्वंसूर्यजपस्ततोमृत्युंजयजपःअग्निजपोनास्ति।ततश्चतुर्दिक्षुऋत्विजःकुंभंस्पृष्ट्वा
आनोभद्राइतिसूक्तंपुरुषसूक्तंत्र्यंबकमंत्रंचजपेयुः।केचित्तुएकैकस्यांदिशिएकैकसूक्तमितिवदंति । ततः । आचार्योग्निग्रहांश्चप्रतिष्ठाप्यान्वाद
ध्यात् । रुद्रंअष्टसहस्राष्टशतान्यतरसंख्ययासमिदाज्यचरुद्रव्येणव्यतीपातसंक्रमयोस्तुसूर्यंरुद्रसंख्ययाग्निरुद्रौचाष्टाविंशतिसंख्ययामृत्युंज
यंतिलद्रव्येणअष्टसहस्राष्टशताष्टाविंशत्यन्यतरसंख्ययाशेषेणस्विष्टकृतमित्यादि । मृत्युंजयहोमोव्यतीपातादावपि । बलिदानांतेपूर्णाहुतिं
हुत्वासमुद्रज्येष्ठाइतिसूक्तेनआपोहिष्ठेतित्र्यृचेनअक्षिभ्यामितिसूक्तेनपावमानीभिःप्रधानदेवतामंत्रैःसुरास्त्वेत्यादिपौराणैश्चाभिषिंचेयुः। ततो
यजमानोभिषेकवस्त्रमाचार्यायदत्वास्त्रीवाल्युक्तोरूपंरूपमित्याज्यमवेक्ष्यतत्पात्रंसदक्षिणंब्राह्मणायदत्वाचार्यायवस्त्रद्वयंगांहेमांगुलीयकंय
थाशक्तिसुवर्णप्रच्छादनपटंचदत्वाऋत्विग्भ्यश्चयथाशक्तिपारितोषिकीमन्येभ्यश्चभूरिदक्षिणांदत्वोत्तरपूजांकृत्वाविसृज्याचार्यहस्तेप्रतिपा
द्याग्निंविसृज्यशतंब्राह्मणानृत्विजश्चभोजयेदिति । इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेव्यतीपातादिशांतिप्रयोगः । अथगर्गोक्तनक्षत्रगंडांतशांति
विधिः । अश्विनीमघमूलादौत्रिषट्कनवनाडिकाः । रेवतीसार्पशाक्रांतेमासाश्वऋतुसायकाः । प्रकारांतरेणगंडांतमाह । अश्विनीमघमूलादौ
नाडिकाद्वितयंतथा ॥ रेवतीसार्पशाक्रांतेनाडिकाद्वितयंतथा ॥ अश्विनीमघमूलानांपूर्वार्द्धेबाध्यतेपिता ॥ पूषाहिशक्रपश्चार्द्धेजननीबाध्य

तेशिशोः ॥ पितृघ्नाश्चदिवाजातोरात्रिजातस्तुमातृहा ॥ दिवाजातोदिवापतितगंडांतजातइत्यर्थः ॥ एवंरात्रिजातः। आत्मघ्नुक्संध्ययो
र्जातोनास्तिगंडेनिरामयः । सर्वेषांद्वंद्वजातानांपरित्यागोविधीयते ॥ वर्जयेद्दर्शनंभावंतच्चषाण्मासिकंभवेत् ॥ तस्यशांतिंप्रवक्ष्या
मिसोममंत्रेणभक्तिमान् ॥ कांस्यपात्रंप्रकुर्वीतपलैःषोडशभिर्नवम् ॥ अष्टाभिर्वाचतुर्भिर्वाद्वाभ्यांवाशोभनैतथा ॥ तन्मध्येपायसंशंखे
नवनीतेनपूरिते ॥ राजतंचंद्रमचैंत्तुसितपुष्पसहस्रकैः ॥ दैवज्ञःक्षौमवासास्तुशुक्लमाल्यांबरार्चितः ॥ सोमोयामितिसंचिंत्यआप्या
यस्वेतिपूजयेत् ॥ जपेत्साहस्रकंमंत्रंश्रद्धधानःसमाहितः ॥ दद्याद्वैदक्षिणामिष्टांगंडदोषप्रशांतये ॥ शुक्लंवागीश्वरंचैवताम्रपात्रसमन्वित
म् ॥ गंडदोषोपशांत्यर्थंदद्याद्वेदविदेशुचिः ॥ इतिगंडांतशांतिविधिः ॥ ज्योतिर्निबंधेतु ॥ ब्रह्मपुराणोक्तत्वेनैतानेवश्लोकान्पठित्वा ॥ कुंकु
मंचंदनंकुष्ठंगोरोचनमथापिवा ॥ घृतपूर्णेषुकुंभेषुचतुर्षुप्रक्षिपेत्क्रमात् ॥ सहस्राक्षेणमंत्रेणबालकंस्नापयेत्क्रमात् ॥ पितृयुक्तंदिवाजातंमातृ
युक्तंतुरात्रिजम् ॥ स्नापयेत्पितृमातृभ्यांसंध्ययोरुभयोरपि ॥ कांस्यपात्रंघृतैःपूर्णंगंडदोषोपशांतये ॥ सक्षीरमौक्तिकंशंखंश्वेतवस्त्रयुगंशु
भम् ॥ यजुर्वेदविदेदद्याद्गंडदोषापनुत्तये ॥ दद्याद्धेनुंहिरंण्यंचग्रहांश्चापिप्रपूजयेत् ॥ आयुर्वृद्धिकरंजप्त्वाकुर्याद्ब्राह्मणतर्पणम् ॥ तिथिगंडा
दौतुगर्गः ॥ तिथिगंडेत्वनड्वाहंनक्षत्रेधेनुरुच्यते ॥ कांचनंलग्नगंडेतुगंडदोषोविनश्यति ॥ इतिनक्षत्रगंडांतशांतिविधिः ॥ अथप्रयोगः ॥
गोमुखप्रसवंकृत्वादेशकालौसंकीर्त्यास्यशिशोरमुकनक्षत्रगंडांतोत्पत्तिसूचितसकलारिष्टनिरसनद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंनक्षत्रगंडांतशांतिं
करिष्ये ॥ इतिसंकल्प्यतदंगतयागणपतिपूजनपुण्याहवाचननांदीश्राद्धानिकृत्वाऽऽचार्यंवृत्वातंशुक्लैःक्षौमवस्त्रमाल्यैरर्चयेत् ॥ ततः । आ

चार्यः सर्षपविकिरणभूमिप्रोक्षणेकृत्वाषोडशभिरष्टाभिश्चतुर्भिर्वाद्वाभ्यांवापलैःकांस्यपात्रंकृत्वातत्पायसेनपूरयित्वातत्रनवनीतपूरितशंखंपू
र्वाग्रंनिधायतन्मुखेराजतींचंद्रप्रतिमांआप्यायस्वेतिमंत्रेणषोडशोपचारैःसंपूज्यसितपुष्पसहस्रत्रयेण ३००० पुष्पांजलिंदत्वातदुत्तरतस्ता
म्रपात्रेबृहस्पतिप्रतिमांतन्मंत्रेणार्चयेत् । ततोयजमानःप्रतिमामाचार्यायदत्वायथाशक्तिदक्षिणांचदद्यात् । इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेन
क्षत्रगंडांतशांतिप्रयोगः ॥ अथोत्तरादिशांतिविधिः ॥ उत्तरातिष्यचित्रासुपूर्वाषाढोद्भवस्यच ॥ कुर्याच्छांतिंप्रयत्नेननक्षत्राकारजांबुधः ॥
सुवर्णेनतदर्द्धेनयथावित्तानुसारतः ॥ नक्षत्राधिपतेरूपंकृत्वावस्त्रद्वयान्वितम् ॥ वरुणस्यार्चनंकार्यंस्वस्तिवाचनपूर्वकम् ॥ कुंभेवरुणमभ्य
र्च्यपूर्णपात्रोपरिनक्षत्राधिपतिंपूजयेदित्यर्थः ॥ शतौषधानिनिक्षिप्यमृत्वक्पल्लवसंयुतं पूजांतेसमिदन्नाज्यैर्होमंतिलयवैस्तथा ॥ ततःपूर्णाहु
तिंहुत्वावेदाध्यायिकुटुंबिने ॥ उत्तराप्रथमेपादेतिलपात्रंतथैवच ॥ तिष्येतुगांसवत्सांचसुशीलांचपयस्विनीम् ॥ अजांचित्रासुवैदद्यात्पूर्वा
षाढेतुकांचनम् ॥ यवांश्चव्रीहिमाषांश्चतिलमुद्गान्प्रदापयेत् ॥ यथावित्तानुसारेणकुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ॥ पितुरायुष्यवृद्ध्यर्थंशांतिरत्रविधी
यते ॥ अथदिनक्षयादिशांतिविधिः ॥ दिनक्षयेव्यतीपातेव्याघातेविष्टिवैधृतौ ॥ शूलेगंडेतिगंडेचपरिघेयमघंटके ॥ कालदंडेमृत्युयोगेद
ग्धयोगेसुदारुणे ॥ तस्मिन्गंडदिनेप्राप्तेप्रसूतिर्यदिजायते ॥ विचार्यतत्रदैवज्ञःशांतिंकुर्याद्यथाविधि ॥ यजनंदेवतानांचग्रहाणांचैवपूजनम्॥
यजनंवक्ष्यमाणम् ॥ दीपंशिवालयेभक्त्याघृतेनपरिदापयते ॥ अभिषेकंशंकरस्यअश्वत्थस्यप्रदक्षिणम् ॥ आयुर्वृद्धिकरंजाप्यंसर्वारिष्टवि
नाशनम् ॥ गुरुदैवतविप्राणांपूजनंगोत्रवर्द्धनम्॥गाणपत्यंपुरुषसूक्तंसौरंमृत्युंजयंशुभम् ॥ शांतिजाप्यंरुद्रजाप्यंकृत्वामृत्युंजयीभवेत् ॥मूले

वासः पर्गंडेवाकुर्यादेतान्नियततः ॥ एतेषांमूलव्यतीपातादिशांत्यासमुच्चयः ॥अथविषघटिकाशांतिविधिः ॥ विषनाड्योज्योतिर्निबंधे॥तिथी पुनागाद्रिगिरीशवारिधिर्गजाद्रिदिक्पावकदिक्षुभास्कराः ॥ मुनीशसंख्याप्रथमातिथेःक्रमात्परंविषाख्यंघटिकाचतुष्टयम् ॥ विंशच्चतुर्द्दादश दिक्चशैलबाणाश्वतत्त्वानियथाक्रमेण ॥ २० ४ १२ १० ७ ५ २५ सूर्यादिवारेषुभवंत्यनंतरंनाड्योविषाख्यंघटिकाचतुष्टयम् ॥ नारदः ॥ खमार्गणा५०वेदपक्षाः२४खरामा३०व्योमसागराः ४० ॥ वार्धिचंद्रा १४ रूपदस्राः २१ खरामा ३० व्योमबाहवः २० द्विरामाः ३२खाग्नयः३०शून्यदस्राः २० कुंजरभूमयः १८ ॥ रूपपक्षा २१ व्योमदस्रा २० वेदचंद्रा १४ श्चतुर्दश १४ शून्यचंद्रा २० वेदचंद्राः १४ षडक्षा५६वेदबाहवः २४॥ शून्यदस्रा २० शून्यचंद्राः १० पूर्णचंद्रा१०गजेंदवः १८॥ तर्कचंद्रा१६ वेदपक्षाः २४ खरामा३०श्चाश्विभात्क्रमात् ॥ आभ्यः पराः स्युर्घटिकाश्चतस्रोविषसंज्ञिताः ॥ वृद्धगर्गः ॥ विषनाडीषुसंजातः सर्वारिष्टभयप्रदः ॥ पितृमातुलमात्मानंघातयेन्नात्र संशयः ॥ मातुश्चविषशस्त्राद्यैः क्रूरेलग्नेंशकेपिवा ॥ तद्दोषपरिहारायशांतिकर्मसमारभेत् ॥ रुद्रोयमोग्निर्मृत्युश्चदेवताः परिकीर्तिताः ॥ सुवर्णेनयथाशक्त्यातत्तल्लक्षणलक्षिताः ॥ प्रतिमाः कारयित्वातुआढकयव्रीहिभिः स्थले ॥ स्थंडिलंपरिकल्प्याथकुंभमौषधिसंयुतम् ॥ जलैः संपूर्यसंस्थाप्यमृदादिप्रक्षिपेत्ततः ॥ आढकयव्रीहिभिः कुंभस्थलंपरिकल्पयेदित्यन्वयः ॥ वस्त्रद्वयेनसंवेष्ट्यपंचरत्नानिनिक्षिपेत् ॥ कुंभोपरितुसंस्थाप्यचतस्रः प्रतिमास्तथा ॥ तत्रतंत्रैश्चमंत्रैश्चक्रमादचेंद्धुनेत्तथा ॥ समिच्चरुघृतद्रव्यैः प्रत्येकंचयथाक्रमात् ॥ ऋत्विग्भिश्चसहाचार्योहुनेदष्टसहस्रकम् ॥ अष्टोत्तरशतंवाथअष्टाविंशतिमेववा ॥ ततास्तिलैर्हुनेद्देवांस्तत्तन्मंत्रैश्चकृत्यवित् ॥ ततोऽभिषिंचयेद्दानमंत्रैः

पौराणिकैःक्रमात् ॥ वक्ष्यमाणमंत्रैर्दानंकुर्यादित्यर्थः ॥ प्रीयतांभगवानीशःपिनाकीसर्वतोमुखः ॥ तवमूर्तिप्रदानेनममपापंव्यपोहतु ॥ दंष्ट्रा
करालवदनोनीलांजनसमाकृतिः ॥ रक्तसिक्तगदापाणिर्मृत्योर्मांपातुसर्वदा ॥ दानमेवंविधैर्मंत्रैर्यथाविधिसमाहितः ॥गोभूहिरण्यवस्त्रैश्च आचा
र्यंपूजयेत्सुधीः ॥ एवंकुर्याद्विधानेनविषदोषःप्रशाम्यति ॥ इतिविषघटिकाशांतिविधिः ॥ अथग्रहणजननशांतिः ॥ शौनकः ॥ ग्रहणे
चंद्रसूर्यस्यप्रसूतिर्यदिदृश्यते ॥ व्याधिपीडातदास्त्रीणामादौतुऋतुदर्शनात्॥ इत्थंसंजायतेयस्तुतस्यमृत्युर्नसंशयः॥व्याधिःपीडाचदारिद्र्यं
शोकश्चकलहोभवेत्॥शांतिंतेषांप्रवक्ष्यामि नराणांहितकाम्यया॥यस्मिन्नृक्षेविशेषेणग्रहणंयदिजायते ॥तन्नक्षत्राधिपंरूपंसुवर्णेनप्रकल्पयेत्॥
ऋक्षाधिपस्यरूपमित्यर्थः ॥ यथाशक्त्यानुसारेणवित्तशाठ्यंनकारयेत् ॥ सूर्यग्रहेसूर्यरूपंहिरण्येनस्वशक्तितःचंद्रंचंद्रग्रहेधीमान्रजतेनविशे
षतः॥राहोरूपंप्रकुर्वीतनागेनैवविचक्षणः॥नागेनसीसेन ॥ शुचौदेशेप्रयत्नेनगोमयेनोपलेपयेत्॥तस्योपरिन्यसेद्धीमान्नवंवस्त्रंसुशोभनम्॥त्रया
णांचैवरूपाणांस्थापनंतत्रकारयेत्॥रक्ताक्षतंरक्तगंधंरक्तपुष्पांबराणिच॥सूर्यग्रहेप्रदातव्यंसूर्यप्रीतिकरायच ॥ प्रीतिकरणायेत्यर्थः॥श्वेतवस्त्रं
श्वेतमाल्यंश्वेतगंधानुलेपनम् ॥ चंद्रग्रहेप्रदातव्यंच न्द्रप्रीतिकरायच॥राहवेचैवदातव्यंकृष्णपुष्पांबराणिच॥दद्यान्नक्षत्रनाथायराहुप्रीतिकराय
च॥सूर्यंसंपूजयेद्धीमानाकृष्णेनेतिमंत्रतः॥चंद्रग्रहेतथासम्यगाप्यायस्वेतिमंत्रतः ॥ स्वर्भानोरितिमंत्रेणराहुंयत्नेनपूजयेत्॥एवंसंपूजयेद्धीमान्स
मिद्भिश्चार्कसंभवैः॥सूर्य्यग्रहइत्यर्थः॥चंद्रग्रहेचपालाशसमिद्भिर्जुहुयात्ततः ॥ दूर्वाभिर्जुहुयाद्धीमान्राहोसंप्रीणनायच॥समिद्भिर्ब्रह्मवृक्षस्यमेश्ा
यजुहुयाद्बुधः॥आज्येनचरुणाचैवतिलैश्चजुहुयात्ततः॥त्रिभ्यइत्यर्थः ॥ पंचगव्यैःपंचरत्नैःपंचत्वकपंचपल्लवैः ॥जलैरौषधकल्कैश्चसहितैःकलशो

दकैः अभिषेकं प्रकुर्वीत यजमाने प्रयत्नतः ॥ मंत्रैर्वारुणसंभूतैरापोहिष्ठादिभिस्त्रिभिः ॥ इमंमेगंगेइत्यादितत्त्वायामीतिमंत्रकैः ॥ अभिषेकेनिवृत्तेतुय
जमानः समाहितः ॥ आचार्यंपूजयेत्पश्चात्सुशांतोविजितेंद्रियः ॥ तस्मैदद्यात्प्रयत्नेनभक्त्याप्रतिकृतित्रयम् ॥ गांचैवदक्षिणांदद्याद्यजमानः समाहि
तः ॥ इत्थंग्रहणजातानांसर्वारिष्टविनाशनम् ॥ कथितंभार्गवेणेदंशौनकायमहात्मने ॥ इतिग्रहणजातशांतिः ॥ अथकात्यायनोक्तयम
लजननशांतिः ॥ अथातोयमलजननेप्रायश्चित्तविधिंव्याख्यास्यामोभार्यागौर्दासीमहिषीवडवा नां विकृतिंप्रसवेत्प्रायश्चित्तीभवेत्पूर्णेदशाहेचतु
र्णांक्षीरिवृक्षाणांकषायमुपसंहरेत्प्लक्षवटोदुंबराश्वत्थशमीदेवदारुगौरसर्षपास्तेषांमिश्रमपोहिरण्यदूर्वांकुराग्रपल्लवैरष्टौकलशान्प्रपूर्यसर्वौषधी
नांदंपतीस्नापयित्वाआपोहिष्ठेतितिसृभिःकयानश्चित्रइतिद्वाभ्यांपंचैंद्रेणपंचवारुणेनेदमापःप्रवहतेत्यपाधमितिस्नापयित्वालंकृत्यतौदर्भेषूप
वेश्यतत्रमारुतंस्थालीपाकंश्रपयित्वाज्यभागाविष्ट्वाज्याहुतीःपूर्वोक्तैःस्नपनमंत्रैःस्थालीपाकस्यजुहोति। अग्नयेस्वहा ।सोमायस्वाहापवमानाय
स्वाहा। पावकायस्वाहा। मारुतायस्वाहा। मरुभ्द्यःस्वाहा। यमायस्वाहांतकायस्वाहा। मृत्यवेस्वाहा। ब्रह्मणेस्वाहा। अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहेति। एतदे
वग्रहोत्पातेषूलूकगृध्रकपोताःश्येनोवागृहंप्रविशेत्स्तंभेवाप्ररोहेद्वल्मीकंमधुजालंवास्रवेदुदकुंभःप्रज्वलनेआसनशयनयानभंगेगृहकपोतिका
कृकलासशरीरसर्पणेछत्रध्वजविनाशेऽन्येषूत्पातेषुभूकंपोल्कापातकाकसर्पसंगमप्रेक्षणादिष्वेतामेवग्रहशांतिंचोक्तविधिनाकृत्वा ॥ आचार्या
यवरंदत्त्वाब्राह्मणान्भोजयित्वास्वस्तिवाचयिताशिषःप्रतिगृह्यशांतिर्भवतीति। अत्रविकृतिंप्रसवेइत्यस्ययमलजननेपीत्यर्थः । तथायंक्रमात्
इदंचकुलनाशाद्यरिष्टनिवारणार्थत्वाच्छ्रौतेनमारुतत्रयोदशकपालेनप्रत्यवायपरिहारार्थेनसमुच्चीयते। इतियमलजननशांतिः । अथसदंतज

ननशांतिः । पाद्मेहेमाद्रौविष्णुधर्मोत्तरेच॥दंतजन्मनिबालानांलक्षणंतान्निबोधमे ॥ उपरिप्रथमंयस्यजायंतेचशिशोर्द्विजाः॥दंतैर्वासहयस्याज्ज
न्मभार्गवसत्तम ॥ द्वितीयेचतृतीयेथचतुर्थेपंचमेतथा ॥ यदादंताश्चजायंतेमासेचैवमहद्भयम् ॥ मातरंपितरंवाथखादेदात्मानमेववा ॥ तत्र
शांतिंप्रवक्ष्यामितांमेनिगदतःशृणु॥ गजपृष्ठगतंबालंनौस्थंवास्थापयेद्विजः ॥ तदभावेतुसर्वज्ञकांचनेचवरासने ॥सर्वौषधैःसर्वगंधैर्बीजैःपुष्पैः
फलैस्तथा ॥ पंचगव्येनरत्नैश्चमृत्तिकाभिश्चभार्गव ॥ स्नापयेदित्यन्वयः । स्थालिपाकेनधातारंपूजयेत्तदनंतरम्॥चतुर्थ्यैतनाम्नासकृदाहुतिः
सप्ताहंचात्रकर्तव्यंतथाब्राह्मणभोजनम् ॥ अष्टमेऽहनिविप्राणांतथादेयात्रदक्षिणा ॥ स्थालीपाकोत्रसप्ताहंकर्तव्यइतिकेचित् । कांचनंराज
तंगांचभुवंवाधान्यमेवच ॥ दद्यादितिशेषः । इतिसदंतजननशांतिः । अद्भुतसागरेत्वत्रपंचदशीशांतिरुक्ता । तत्रैवबृहस्पतिः । बालाना
मष्टमेमासिषष्ठेमासिततःपुनः ॥ दंतायस्यचजायंतेमातावाम्रियतेपिता ॥ बालकःपीड्यतेतत्रस्वयमेवनसंशयः ॥ दधिक्षौद्रघृताक्तानाम
श्वत्थसमिधांततः ॥ जुहुयादष्टचशतंप्राज्ञःमंत्रेणमंत्रवित् ॥ धेनुंचदक्षिणांदद्यात्ततःसंपद्यतेशुभम् ॥ यत्तुज्योतिर्निबंधे॥अष्टमादिषु मासेषु
दंतोत्थानंशुभावहमित्युक्तंतत्तद्गुणसंविज्ञानबहुव्रीहिणानवमादिपरम् । इतिषष्ठाष्टममासयोर्दंतोत्पत्तिशांतिः । साधारणेनप्रकारांतरमु
क्तंपद्मपुराणे । दंतजन्मनिसामान्येशृणुस्नानमतःपरम् ॥ सामान्येनिषिद्धे । भद्रासनेनिवेश्येममूर्ध्निमूलफलैस्तथा ॥ सर्वौषधैःसर्ववीजैःपंच
गव्यैस्तथैवच ॥ स्नापयेत्पूजयेच्चाथवह्निसोमसमीरणम् ॥ समीरणोवायुः । पर्वतांश्चतथाख्यातान्देवदेवंचकेशवम् । एतेषामेव
जुहुयाद्घृतमग्नौयथाविधि ॥ ब्राह्मणानांतुदातव्यायथाशक्त्याचदक्षिणा ॥ ततस्त्वलंकृतंबालमासनेतूपवेशयेत् ॥ पूज्याश्चाविधवानार्यो

ब्राह्मणाःसुहृदस्तथा ॥ अथत्रिकशांतिः । शांतिसर्वस्वे । सुतत्रयेसुताचेत्स्यात्तत्रयेवासुतोयदि ॥ मातापित्रोःकुलस्यापितदाऽनिष्टंमहद्भवे
त् ॥ ज्येष्ठनाशोधनेहानिर्दुःखंवासुमहद्भवेत् ॥ जातस्यैकादशाहेवाद्वदशाहेशुभेदिने ॥ आचार्यमृत्विजोवृत्वाग्रहयज्ञपुरःसरम् ॥ब्रह्मविष्णु
महेशेंद्रप्रतिमाःस्वर्णतःकृताः ॥ पूजयेद्धान्यराशिस्थकलशोपरिशक्तितः ॥ पंचमेकलशेरुद्रंपूजयेद्रुद्रसंख्यया ॥ रुद्रसूक्तानिचत्वारिशांति
सूक्तानिसर्वशः ॥ रुद्रसंख्ययारुद्रसूक्तानिजपेदित्यर्थः । आचार्योजुहुयात्तत्रसमिदाज्यतिलैश्चरुम् ॥ अष्टोत्तरसहस्रंवाशतंवात्रिंशतींतुवा ॥
देवताभ्यश्चतुर्वक्त्रादिभ्योग्रहपुरःसरम् ॥ ब्रह्मादिमंत्रैरिंद्रस्ययतइंद्रभयामहे ॥ ततःस्विष्टकृतंहुत्वाबलिंपूर्णाहुतिंततः ॥ अभिषेकंकुटुं
बस्यकृत्वाचार्यंप्रपूजयेत् ॥ हिरण्यंधेनुरेकाचऋत्विजांदक्षिणाततः ॥ आज्यस्यवीक्षणंकृत्वाशांतिपाठंतुकारयेत् ॥ इतित्रिकशांतिः ॥
अथसिंहादिप्रसूतगवादिशांतयः ॥ अद्भुतसागरेनारदः ॥ भानौसिंहगतेचैवयस्यगौःसंप्रसूयते ॥ मरणंतस्यनिर्दिष्टंषड्भिर्मासैर्नसंशयः ॥
प्रसूतांतत्क्षणादेवतांगांविप्रायदापयेत् ॥ ततोहोमंप्रकुर्वीतघृताक्तमधुसर्षपैः ॥ आहुतीनांघृताक्तानामयुतंजुहुयात्ततः ॥ व्याहृतिभि
र्होमः ॥ सोपवासःप्रयत्नेनदद्याद्विप्रायदक्षिणाम् । वस्त्रयुग्मंचगांचैवसुवर्णंचप्रदापयेत् ॥ इष्टदैवतमंत्रेणततःशांतिर्भविष्यति ॥ अथर्ववेदप
रिशिष्टे ॥ माघेबुधेचमहिषीश्रावणेवडवादिवा ॥ सिंहेगावःप्रसूयंतेस्वामिनोमृत्युदायकाः ॥ विधानंतत्रकर्तव्यंनरेणहितमिच्छता ॥
सौरैःसूक्तैःप्रकर्तव्योहोमःसूर्यस्यतुष्टये । प्रधानंतिलसर्पिश्चपायसंशर्करायुतम् ॥ सहस्रंहवनंप्रोक्तंदानान्यष्टौयथाविधि ॥ प्रत्यृचंपायसं
हुत्वातांगांविप्रायदापयेत् ॥ ततोष्टौदानानिदापयेत्॥तिलंलोहंहिरण्यंचकार्पासंलवणंतथा ॥ सप्तधान्यंक्षितिर्गांवएकैकंपावनंस्मृतम्॥ इति

सिंहादिप्रसूतगवादिशांतिः॥इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेजननशांतयः ॥ (अथबालपीडाशांतयः) । सारसंग्रहेक्रियाकालगुणोत्तरे । ग्रहोध नवतीनामागृह्णातिजातमात्रकम् ॥ क्रियाकालगुणोत्तरेतु प्रथमेहनिगृह्णातिबालकंबालिनीग्रहीत्युक्तम् ॥ नारायणीयेतुपापिनीग्रहीतिपाठः । ग्रीवायांपृष्ठभागेचललाटेश्रवणेमुखे ॥ उद्वेजयतिगात्राणिआहारंचनगृह्णते ॥ मांजिष्ठाधातकीलोध्रहरितालंचचंदनम् ॥ एतैःप्रलेपयेद्बालंततोमुंचतिसाग्रही ॥ भोगंदद्यात्तुमातॄणांसर्वकालंविचक्षणः ॥ गंधंमाल्यंचकृसरंसुरामांसंयथेच्छया ॥ भोगंबलिंसर्वकालंसंध्यात्रयेनिमित्तानंतरंचेतिमदनरत्ने ॥ तत्रैवनारायणीये ॥ मत्स्यमांससुराभक्ष्यगंधस्रग्धूपदीपकैः ॥ बलिंहरेदित्यर्थः । तत्रैवक्रियाकालोत्तरे । लेपनंधातकीलोध्रमंजिष्ठातालचंदनैः ॥ धूपयेन्महिषाक्षेणततोमुंचतिसाग्रही ॥ बलिदानेविशेषस्तत्रैवप्रयोगसागरे ॥ कदंबश्च करंजश्चबिभीतोनिम्बएवच ॥ अश्वत्थोदुंबरौचैवश्लेष्मातकवटौतथा ॥ मातृवृक्षाःक्रमेणोक्ताःपूर्वादीशांतदिग्गताः ॥ तेषामेकंसमाश्रित्यवलिंदद्याद्यथोदितम् ॥ प्रतिस्थूलंप्रत्युदकंप्रतिवृक्षमथापिवा॥स्थूलमुच्चप्रदेशः । बल्याशायामनुक्तायांप्राक्प्रोक्तानानुसारतः ॥ यत्रवारोचते तत्रमातॄणांबलिमाहरेत् ॥ कृत्वानीराजनांतंबलिमितिविधिवद्बालमाहूयतत्रसंस्पृश्याद्भिःसमंत्रंशिरसिसुकुसुमैरक्षतैर्भ्रामयित्वा ।क्षिप्त्वाग्रेदेवतायाविधिवदुपहितैस्तत्रगीतैःसुमंत्रैःकुर्याद्रक्षांसमीक्ष्यक्षणमिवविलयंयातिदुष्टग्रहार्तिः ॥ नीराजनमंत्रोनारायणीये॥ब्रह्माविष्णुश्चरुद्रश्चस्कंदोवैश्रवणस्तथा ॥ रक्षंतुत्वरितंबालंमुंचमुंचकुमारकम्॥तत्रैवकालगुणोत्तरे। पलाशाश्वत्थकापित्थबिल्वोदुंबरपल्लवाः ॥ पंचभंगःस्मृतोह्येषबालानांहितकारकः ॥ प्रयोगसागरेतु । पलाशोदुंबरोश्वत्थबिल्वन्यग्रोधपल्लवैः ॥ क्वथितेनकषायेणपरिषिंचेत्प्रशांतये ॥परिषेचनमभिषेकः

पूर्वोक्तवालिदानानुलेपनादिकर्मसुमंत्रस्तत्रैवनारायणीये ॥ चंडोसकर्णावनिलोत्रिनिष्ठोठांतिसनासार्धशशीचचंडः ।हुंफट्शिरोंतोमनुरेषहन्या
द्वालग्रहंक्लृतजपादिकर्मॐरकुखुदर्णखंहुंफट्स्वाहा ।सारसंग्रहेक्रियाकालगुणोत्तरे । ग्रहीतुमाहिषीनामगृह्णतेतुद्विरात्रकम् ।कासश्वासार्तिमा
न्बालोगात्रंसंकोचतेतदा ॥ अपामार्गमुशीरंचपिप्पलीवीजकंतथा ॥ अजाक्षीरेणसंपिष्यततोबालंप्रलेपयेत् ॥ गवांशृंगैश्चकेशैश्चनखैश्चधूप
येच्छिशुम् ॥ भोगंदद्याच्चमातॄणांततोमुंचतिसाग्रही ॥ भोगोगंधादिपूर्वोक्तः ॥ १ ॥ एवमग्रेपि ॥ घंटालीसाग्रहीनामगृह्णतेचत्रिरात्रकम् ॥
जृंभतेश्वसतेबालोरोदित्येवमुहुर्मुहुः ॥ नोन्मी लयतिगात्राणिआहारंचनगृह्णते ॥ गोदंतंगजदंतंचतथाचैकैकराजिनम् ॥ अजाक्षीरेणनिष्पि
ष्यततोबालंप्रलेपयेत् ॥ धूपयेन्निम्बपत्रैश्चसितसर्षपसंयुतैः ॥ लेपितंधूपितंबालंततोमुंचतिसाग्रही ॥ ३ ॥ काकोलीसाग्रहीनामगृह्णतेचतु
रात्रकम् ॥ फेनमुद्वमतेबालोदिशश्चैवनिरीक्षते ॥ उद्वेजयतिगात्राणिरोदित्येवमुहुर्मुहुः ॥ गजदंताहिनिर्मोकसर्षपैःसमभागकैः ॥ गोमूत्रेण
तुपिष्टानिततोबालंप्रलेपयेत् ॥ भोगंदद्याच्चमातॄणांकुल्माषैःसममासवम् ॥४॥ हंसनीसाग्रहीनामगृह्णतेपंचरात्रकम् ॥ जृंभतेश्वसतेबालआ
काशंचनिरीक्षते ॥ मेषशृंगंवचांलोध्रंहरितालंमनःशिलम्॥अजामूत्रेणसंपिष्यततोबालंप्रलेपयेत् ॥ भोगंदद्याच्चमातॄणांततोमुंचतिसाग्रही ॥
॥ ५ ॥ फूत्कारीसाग्रहीनामगृह्णतेषट्चरात्रिकम् ॥ हस्तौपादौचाक्षिपतिहसतेचपुनःपुनः ॥ मुह्यतेरोदतेबालआहारंचनगृह्णते ॥ गजदंतं
गुग्गुलंचराजसर्षपसंयुतम् ॥ पिष्टाचघृतसंयुक्तंततोबालंप्रलेपयेत् ॥ भोगंदद्याच्चमातॄणांध्रुवंमुंचतिबालकम् ॥ ६ ॥ मुक्तकेशीग्रहीनाम
गृह्णतेसप्तरात्रकम् ॥ मुंचत्येवधृतोनादंकाकवद्रुदतेसदा॥जायतेपूतिगंधश्चबालकोनात्रसंशयः ॥ कुष्ठंत्वचावचांचैवछागमूत्रेणपेषयेत् ॥

एतैःप्रलेपयेद्बालंधूपोव्याघ्रनखस्यच ॥ भोगंदद्यात्तुमातृणांततोमुंचतिसाग्रही ॥ ७ ॥ गृह्णतेचाष्टरात्रंतुग्रहीनामत्रिदंडिका ॥ अतीवश्वसते
बालोगृह्यमाणस्तुरोदिति ॥ निरीक्षतेदिशश्चैवजिह्वालालायतेसदा ॥ लेपनंतुवचाहिंगुलशुनैःसहसर्षपैः ॥ भोगंदद्याच्चमातृणांततोमुंचति
साग्रही ॥ ८ ॥ सातुमेषीग्रहीनामगृह्णतेनवरात्रकम् ॥ मुहुश्चत्रसतेबालऊर्ध्वंनिःश्वसतेसदा ॥ रोदित्येवाप्यविश्रांतमुभौमुष्टीदशत्यपि ॥
चंदनंचवचाकुष्ठंतगरंसितसर्षपाः ॥ उदकेनैवपिष्टानिततोबालंप्रलेपयेत् ॥ धूपंनरनखैःसार्द्धंतथावानररोमभिः ॥ मातृणांभोगनैवेद्यैःशिशुं
मुंचतिसाग्रही ॥९ ॥ रोदनीसाग्रहीनामगृह्णतेदशरात्रकम्॥नीलोत्पलसवर्णाभोबालोभवतिवर्णतः ॥ दिवारोदितिरात्रौचगृध्रगन्धश्चजायते॥
रक्तंतुजायतेमूत्रंसुष्टुगंधसमन्वितम् ॥ कुष्ठंसर्जरसंचैववचासर्षपसंयुतम् ॥ उदकेनचसंपिष्यततोबालंप्रलेपयेत्॥धूपयेन्निंबपत्रैश्चसमंमांस्याच
लाक्षया ॥ भोगंदद्यात्तुमातृणामासवंकोद्रवौदनन्॥दिनत्रयंबलिंदद्याद्वचाचैवप्रलेपयेत्॥अथमासेषु॥पूतनाशिखिनीनामगृह्णतेमासजातकम्॥
तयागृहीतमात्रस्तुकाकारावंप्रमुंचति ॥ दिवारात्रौचश्वसतेगृध्रगंधश्चजायते ॥ सरक्तंस्रवतेमूत्रंचक्षुर्भ्यांनैवपश्यति॥तेनसारमतेनित्यंकुमारी
बलिकांक्षिणी ॥ पायसंत्रिविधंदद्यान्मासंचैवचतुर्विधम्॥रक्तपुष्पंततोगंधंवस्त्रंदद्याच्चपीतकम् ॥ मत्स्यमांसंसुरांचैवदिशमाश्रित्यदक्षिणाम्॥
अधःकरंजवृक्षस्यमध्याह्नेबलिमाहरेत् ॥ पायसादियुक्तंबलिंदद्यादित्यर्थः ॥ धूपंगोदंतनखजंदद्याच्छृंगसमन्वितम्॥दीपकंतिलतैलेनसप्तरात्रं
बलिंहरेत् ॥ स्नापितंधूपितंबालंततोमुंचतिसाग्रही ॥१॥ पूतनाकुलटानामगृह्णतेचद्विमासिकम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुबालोसौकंपतेसदा ॥
शीतलानिचगात्राणिस्विद्यंतेवापिनित्यशः ॥ ग्रीवाचपृष्ठतोवक्रामुखंचपरिशुष्यति॥ क्षीरंपिबतिविस्रब्धंतत्क्षणादेवछर्दति ॥ तंडुलैःपंचवर्णै

स्तुबलिंदद्यात्समाहितः ॥ पुष्पंगंधांश्चवस्त्राणिकृष्णान्येवप्रदापयेत् ॥ धूपयेन्निंबपत्रैश्चकुसुंभलशुनेनच॥दीपंहितिलतैलेनबलिंपूर्वेणदापयेत् ॥ एवंकृतेतुसादेवीबालंमुंचतितत्क्षणात् ॥ २ ॥ पूतनागौतमीनामगृह्णतेसात्रिमासिकम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुबालोरोदितिनिश्चितम् ॥ स्रवन्मूत्रंपुरीषंचनिद्रामोहयुतोभवेत् ॥ मधुगंधश्चभवतिगोगंधश्चक्वचित्क्वचित् ॥ ओदनंक्षीरशाकंचयवान्नंसोष्णमेवच ॥ सक्तवस्तिलचूर्णस्यपिंडिकांचैवदापयेत् ॥ धूपयेत्सर्षपैःश्वेतैःस्नापयेच्चविशेषतः ॥ स्नपनंपंचगव्येनतिलतैलेनदीपकम् ॥ पूर्वांतुदिशमाश्रित्यमध्याह्नेबलिमाहरेत् ॥ एतेनबलिदानेनततोमुंचतिसाग्रही ॥ ३ ॥ पूतनापिंगलानामचतुर्थेमासिगृह्णते ॥ तयागृहीतमात्रस्तुकंपतेदक्षिणेकरे॥ क्षीरंपिबतिविश्रब्धंरावंमुंचतिदारुणम् ॥ श्वेतवर्णंशरीरंचमुखंचपरिशुष्यति ॥ पूतिगंधंभवेत्तस्यगात्रेबालकस्यतु ॥ नमंत्रानौषधंतस्यबलिंतन्नकारयेत् ॥ धार्तंतव्यंचानिस्नेहंयदिजीवतिमानवः ॥ ४ पूतनाकुंचनीनामगृह्णतेपंचमासकम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुजायतेकांचनप्रभः ॥ सीदंतिसर्वगात्राणिमुखंचपरिशुष्यति ॥ क्षीरंपिबतिविस्रब्धंरोदित्येवमुहुर्मुहुः ॥ ओदनेपोलिकाशाकमत्स्यमांसानिकारयेत् ॥ पक्वान्नंपालिकांचैवस्वस्तिकान्श्यामकांस्तथा ॥ दक्षिणांदिशमाश्रित्यमध्याह्नेबलिमाहरेत् ॥ एतेनबलिदानेनततोमुंचतिसाग्रही ॥ ५ ॥ पूतनापंकजानामषण्मासंगृह्णतेशिशुम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुरोदित्येवमुहुर्मुहुः ॥ ज्वरश्चविविधस्तस्यकुक्षिशूलश्चजायते॥ मांसौदनंसुरामांसंबलिंविविधमेवच ॥ पुष्पैर्गंधैस्तथादीपैर्बलिंतस्याःप्रकल्पयेत् ॥ एवंबलिविधानेनततोमुंचतिसाग्रही ॥ ६ ॥ पूतनाशीतलानामगृह्णतेसप्तमासिकम् ॥ आस्फोटयतिगात्राणितदाऽऽहारंनगृह्णते ॥ मांसौदनंसुराशाकंकुल्माषंचतिलास्तथा ॥ चक्रकाणिचपिष्टानिकुसुमंविविधंतथा ॥

एकरात्रंबलिंदद्यात्ततोमुंचतिसाग्रही ॥ ७ ॥ पूतनारजनीनामगृह्णतेचाष्टमासिकम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुबालोमुह्यातितत्क्षणात् ॥ स्फोट
काःसर्षपाकाराजायंतेतत्कलेवरे ॥ स्वनतेकंपतेचैवमुखंचपरिशुष्याति ॥ एवंहिलक्षणंज्ञात्वाबलिंतत्रनकारयेत् ॥ नमन्त्रंनौषधंतस्यबाल
कस्यसमाचरेत् ॥ जीवितेतस्यसंदेहोविनाशेनास्तिसंशयः ॥ ८ ॥ शिशुंमासेचनवमेगृह्णतेकुंभकर्णिका ॥ तयागृहीतमात्रस्तुतत्क्षणादे
वछर्दति ॥ दुर्गन्धकृच्छरीरेचज्वरोभवतिदारुणः ॥ क्षीरंपिबतिविस्रब्धंततोभवतिनिस्वनः ॥ कृसरंमत्स्यमांसंचक्षीरमोदनमेवच ॥ कुल्माष
तिलचूर्णंचपुष्पगंधादिशोभितम् ॥ पूर्वांदिशंसमाश्रित्यमध्याह्नेबलिमाहरेत् ॥ एवंकृतेतुविधिनाततोमुंचतिसाग्रही ॥ ९ ॥ पूतनापंकजा
नामगृह्णतेदशमासिकम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुचक्षुर्भ्यांनैवपश्याति ॥ उद्वेजयतिगात्राणिआहारंचनरोचते ॥ ओदनंकृसरारक्तंमत्स्यमांसं
सुरासवम् ॥ घंटांचैवपताकांचसक्तुपिष्टंचकारयेत् ॥ उत्तरादिशमाश्रित्यमध्याह्नेबलिमाहरेत् ॥ १० ॥ गृह्णात्येकादशेमासिराक्षसीनामपू
तना ॥ तयागृहीतमात्रस्तुदृग्भ्यांकिंचिन्नपश्यति ॥ नमंत्रोनौषधंतस्यनबलिःकार्यतेबुधैः ॥ तयागृहीतोजविच्चेत्ततोमेविस्मयोमहान् ॥ ११ ॥
पूतनाचपलानाममासेद्वादशकेभवेत् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुरोदित्येवमुहुर्मुहुः ॥ ओदनंदधिकुलमाषंतिलचूर्णंतथैवच ॥ लाजाश्चापूपकाश्चैव
सर्वंयत्नेनकारयेत् ॥ पूर्वांदिशमथाश्रित्यमध्याह्नेबलिमाहरेत् ॥ १२ ॥ अथवर्षेषु । गृह्णातिवार्षिकंबालंपूतनापापकारिणी ॥ तयागृहीतमा
त्रस्तुधरण्यांपततेध्रुवम् ॥ नोन्मीलयतिगात्राणिरोदित्येवमुहुर्मुहुः ॥ दह्यंतेचैवगात्राणिआहारश्चनरोचते ॥ गुडौदनंसुरामांसंकुलमाषंपो
लिकादधि ॥ तिलपिंडंचलाजाश्चगंधमाल्यंसुगंधवत् ॥ धूपयेच्चापिगोदन्तैः केशैश्चनखसंयुतैः ॥ स्नपनंपंचभंगेनतिलतैलेनदीपकम् ॥

पूर्वांदिशमथासाद्यएकएत्रंबलिंहरेत् । एवंकृतेविधानेतुततोमुंचतिसाग्रही ॥ १ ॥ कुमारीरोदनीनामगृह्णतेचद्विवार्षिकम् ॥ तयागृही तमात्रस्तुज्वरेणपरिपीड्यते ॥ स्रवतेशोणितंविष्ठांमूत्रंरक्तंचजायते ॥ स्फुरतेदाक्षिणोहस्तोरोदित्येवपुनःपुनः ॥ पद्मकेसरसंकाशंगात्रं तत्रप्रजायते ॥ तेनसारमतेनित्यंकुमारीबलिकांक्षिणी ॥ गुडाक्तंकृसरंमांसंसिंदुवारंचपोलिकाम् ॥ कुष्माषंदधिसंयुक्तंतिलचूर्णंतथै वच ॥ पिष्टमूर्तिंबलिंकृत्वापूर्वस्यांदिशिचाहरेत्॥ धूपयेत्सर्षपैःश्वेतैर्दोषघ्नैर्बालकंततः ॥ पालाशाश्वत्थकापित्थबिल्वोदुंबरपल्लवाः॥पंचभंग स्मृतस्त्वेषबालानांहितकारकः ॥ स्नापितंधूपितंबालंततोमुंचतिसाग्रही ॥ २ ॥ कुमारीधनदानामगृह्णतेचत्रिवार्षिकम् तयागृहीतमा त्रस्तुचक्षुर्भ्यांनैवपश्यति ॥ सीदंतिसर्वगात्राणिज्वरःशोषश्चजायते ॥कंपतेवामहस्तश्चआहारश्चनरोचते॥ओदनंकृसरंमांसंमत्स्यानांचसुरा सवम् ॥ कुल्माषंदधिमाषाश्चफलानिकुसुमानिच ॥ फलेतुप्रतिमांकृत्वाबलिंतत्रप्रदापयेत् ॥ धूपंमयूरपिच्छैश्चमृगरोमनखैस्तथा ॥ स्नपनं पंचभंगेनरात्रौचैवबलिंहरेत् ॥ उत्तरांचदिशंगत्वाशुचिर्भूत्वासमाहितः ॥ सन्नद्धःकवचीभूत्वाबलिकर्मसमारभेत् ॥ विधानमेतत्कृत्वातु ततोमुंचतिसाग्रही ॥ ३ ॥ चतुर्वार्षिकबालंतुचपलानामगृह्णते ॥ तयागृहीतमात्रस्तुज्वरेणपरितप्यते ॥ सीदंतिसर्वगात्राणिश्वसतेकंपते पुनः ॥ कारयेत्सर्पकृष्णेनगंधमाल्यबलिंतथा ॥ स्नपनंपंचभंगेनमेषशृंगेणधूपनम् ॥ यथासिद्धंबलिंकृत्वापूर्वस्यांदिशिदापयेत् ॥ बलि दानमिदंकृत्वाततोमुंचतिसाग्रही ॥ ४ ॥ कुमारीवर्तनीनामगृह्णतेपंचवार्षिकम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुअंधोभवतिबालकः ॥ सीदंतिस र्वगात्राणिमुखंचपरिशुष्यति ॥ मूत्रंप्रस्रवतेनित्यंत्रसत्येवमुहुर्मुहुः ॥ पायसंशर्कराक्षीरंतिलपिष्टंसुरासवम् ॥ पक्वाऽपक्वानिमांसानिदधिमूलं

फलंतथा। धूपयेल्लशुनैःकेशैःसर्षपैश्चसमन्वितैः ॥ स्नपनंपंचभंगेनतिलतैलेनदीपकम् ॥ सप्तरात्रंबलिंदद्यात्ततोमुंचतिसाग्रही ॥५॥ कुमारीयमुना
नामगृह्णतेषष्ठवार्षिकम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुरोदितिस्वरदारुणम् ॥ हसतेचदिवारात्रौआहारश्चनरोचते ॥ मत्स्यमांससुरामांसंपायसंकृस
रंदधि ॥ पूपकान्पोलिकाश्चैवगंधमाल्यानुलेपनम् ॥ स्नपनंपंचभंगेनतिलतैलेनदीपकम् ॥ गवांशृंगेणधूपंचगोरोचननखैस्तथा ॥ चतुः
पंचशुचिर्भूत्वात्रिरात्रंवाबलिंहरेत् ॥ एवंकृत्वाविधानेनबालंमुंचेन्नसंशयः ॥ ६ ॥ कुमारीजातवेदाश्चगृह्णतेसप्तवार्षिकम् ॥ तयागृहीतबा
लंतुरूपेणैवोपलक्षयेत् ॥ मुह्यतेचदिवारात्रौआहारश्चनरोचते ॥ कृसरामत्स्यमांसानिपायसंघृतमिश्रितम् ॥ दधिक्षीरंमधुतथापूपकांश्च
विशेषतः ॥ कुशैरास्तरणंकृत्वातिलहोमंचकारयेत् ॥ ॐ कूष्मांडीनिभगवतीराजनीसजुह्वतबालकंमुंचरश्रोसर ॥ ॐ सरदोषंहरदो
षंहरस्वाहा ॥ सर्वग्रहाणांदुष्टानांहोतव्यंसविधानवत् ॥ धूपंसर्षपधूपेनपञ्चरात्रंतुहोमयेत् ॥ ततोमुंचतिसाबालंसर्वदोषेभ्यएवच ॥ ७ ॥
कुमारीललितानामगृह्णतेचाष्टवार्षिकम् ॥ तयागृहीतमात्रस्तुबालोरोदितिगर्जति ॥ आस्फोटयतिबाहुभ्यांत्रसतेचपुनःपुनः ॥ पा
यसंकृसराभ्यक्तंकुलमाषंस्वस्तिकांतथा ॥ रक्तंपूपान्मत्स्यमांसंदधिगंधांश्चदीपकम् ॥ दद्यात्तुवटवृक्षस्यमूलेगत्वास्वयंशुचिः ॥ धूपे
चकुष्ठमांसीस्यादेवंमुंचतिसाग्रही ॥ ८ ॥ (अथदिनमानवर्षग्रहहराणि) ॥ रावणः ॥ संभेदकूलद्वयमृत्तिकायामूर्तिंविधायैककरप्रमाणाम् ॥
त्रिलोचनांशूलकपालपाणिंजटाधरांरुद्रतनुंदधानाम् ॥ भुजंगभूषांभसितोज्ज्वलांगींमंगीकृताशेषललामललिमाम् ॥ अत्रमूर्तौसमावा
ह्यरुद्रंसर्वग्रहाधिपम् ॥ स्कंदादिपूतनायुक्तंपूजयेच्चंदनादिभिः ॥ विरच्यतंडुलैश्चूर्णैश्चतुरस्रंकरद्वयम् ॥ तत्रसंस्थाप्यपूर्वस्यांतावदर्चा

विधिंचरेत् ॥ तत्तन्मंत्रैर्विचित्रैश्चनानोपकरणादिभिः ॥ ततःसोपस्करांतांतुनिक्षिपेच्चचतुष्पथे ॥ कार्पासास्थिमयूरपिच्छबृहती
निर्माल्यपिंडांतकत्वङ्मांसीविषदंशविट्तुषवचाकेशाहिनिर्मोककैः ॥ नागेंद्रद्विजहिंगुशृंगमरिचैस्तुल्यैश्चधूपःकृतःस्कंदोन्मादपिशाचरा
क्षससुरावेशज्वरघ्नःस्मृतः ॥ मदनरत्नेकुमारतंत्रे ॥ द्वितीयेदिवसेमासेहायनेवासुनंदन ॥ गृह्णातिपूतनाबलंयोगिनीस्वस्तनापिवा ॥ ततोभ
वेज्ज्वरःपूर्वःसंकोचोहस्तपादयोः ॥ दंताप्रखादत्यनिशंनिमीलयतिचक्षुषी ॥ आहारंचनगृह्णातिदिवारात्रंचरोदिति ॥ अक्षिरागच्छर्दनंच
भवेद्भीतिःपुनःपुनः ॥ कृशत्वंचप्रजायेतइत्येतच्छिशुलक्षणम् ॥ तंडुलप्रस्थपिष्टेनविनिर्माथाथपुत्तिकाम् ॥ त्रयोदशध्वजादीपाःस्वस्तिका
यवलौदनाः ॥ प्रस्थप्रमाणपिष्टेनसिद्धापूपाश्चमत्स्यकाः ॥ मासंचेत्येतदखिलंपश्चिमायांदिशिक्षिपेत् ॥ पश्चिमायांचसंध्यायामेतद्द्या
द्दिनत्रयम् ॥ द्वितीयदिनादिग्रहगृहीतेपिप्रथमदिनादिगृहीतवत् ॥ धूपस्नानब्राह्मणभोजनादिकार्यमितिमदनरत्ने ॥ २ ॥ तृतीयदिवसे
मासेवर्षेवापूतनाभिधा ॥ गृह्णीयाद्योगिनीबालंततःपूर्वंज्वरोभवेत् ॥ प्रस्थप्रमाणपिष्टेनपुत्तिकांकारयेत्तदा ॥ रक्तौदनंध्वजोरक्तःस्वस्ति
कोरक्तएवच ॥ रक्तपुष्पंरक्तगंधस्तथागंधानुलेपनम् ॥ पश्चिमायांचसंध्यायामुदीच्यांनिक्षिपेद्बलिम् ॥ ३ ॥ चतुर्थेऽहनिमासेतुवर्षेगृह्णाति
बालकम् ॥ तुषमंडनिकानामपूतनावाथयोगिनी ॥ भीषणाख्याततस्तस्यजायतेप्रथमंज्वरः ॥ गात्रभंगोस्थितिर्मूर्ध्नोवैवर्ण्यंचाक्षिमी
लनम् ॥ वैकथ्यंश्यामताश्वासःकंपोरुचिरितीरितम् ॥ तिलपिष्टमयींकृत्वापुत्तिकांबिल्वकंटकैः ॥ अष्टांगैरर्चयेत्पुष्पयुक्तशुक्लध्वजोर्जुनः ॥
स्वस्तिकोर्द्धप्रस्थसिद्धंभक्तंतावदपूपकाः ॥त्रिसंध्यंपश्चिमाशायांबलिंदद्यात्प्रयत्नतः ॥ तावत्अर्धप्रस्थम् ॥ गोशृंगंसर्पनिर्मोकंलशुनं

निंबपत्रकम् ॥ मनुष्यकेशमार्जारलोमान्याजघृतंतथा ॥ एतैश्चधूपयेदेकनिशिसंध्यात्रयेपिच ॥ एकस्मिन्नेवदिनेबलिः ॥ ४ ॥ पंचमे दिवसेमासेवर्षेवापूतनाशिशुम् ॥ बिडालिकाख्यागृह्णीयात्प्रथमंजायतेज्वरः ॥ हिक्काश्वासश्चशूलश्चगात्रभंगोरुचिस्तथा ॥ तंडुलप्रस्थ पिष्टेनविनिर्मायतुपुत्तिकाम् ॥ शुक्लौदनंध्वजाःपंचस्वस्तिकाःपंचचोज्ज्वलाः ॥ पंचदोषारशुक्लानिकुसुमानिचचंदनम् ॥ अपराह्णेवृक्ष मूलेपश्चिमायांदिशिक्षिपेत् ॥ पंचमदिनात्प्रभृतिचतुर्थदिनाद्युक्तोधूपोपिकर्तव्यइतिमदनरत्ने ॥ ५ ॥ षष्ठेहनितथामासेहायनेचापिबा लकम् ॥ पूतनाशकुनीनामगृह्णीयात्तदनंतरम् ॥ ज्वरउद्वेजनंगात्रेशोषःश्वासोरुचिस्तथा ॥ कासश्चहस्तपादाक्षिसंकोचश्चेतिलक्षणम् ॥ तंडुलप्रस्थपिष्टेनविनिर्मायाथपुत्तिकाम् ॥ कृष्णौदनंध्वजाःपंचकृष्णाःस्वस्तिकपंचकम् ॥ कृष्णएवाथमत्स्यश्चपायसंदुग्धमेवच ॥ मां संचापूपकास्त्वर्द्धप्रस्थपिष्टविनिर्मिताः ॥ अपराह्णेपश्चिमायांनिक्षिपेद्बलिपुत्तिकाम् ॥ पुत्तिकांपूर्ववत्कृत्वापललंशुनपाचितम् ॥ मत्स्याःपर्पटिकाश्चैवरक्तंचप्रस्थसंमितम् ॥ उदीच्यांपूर्वसंध्यायांबलिर्देयःप्रशांतये ॥ अत्रबलिदानयोर्विकल्पः ॥ ६ ॥ सप्तमेदिवसे मासेवर्षेवाशुष्करेवती ॥ गृह्णातिपूतनाबालंततःस्यात्प्रथमंज्वरः ॥ गात्रभंगोथविद्वेषआहारेकंपरोदने ॥ प्रस्थसंमितपिष्टेनसम्यक्कृ त्वाथपुत्रिकाम् ॥ सप्तध्वजाःसप्तदीपाःस्वस्तिकाःसप्तवैतथा ॥ पुष्पाणिमत्स्यमांसंचभक्तंचेत्युदगाहरेत् ॥ ७ ॥ अष्टमे दिवसेमासेवर्षेवाक्रमतेशिशुम् ॥ बिडालिकानामधेयापूतनास्यततोज्वरः ॥ गात्रभेदोत्ररुदितंरोदनंनेत्रमीलनम् ॥ जिह्वाशो षशिरःस्फोटआहारद्वेषएवच ॥ तंडुलप्रस्थपिष्टेनपुत्तलींकारयेत्ततः ॥ पायसंमधुसर्पिश्चक्षिरिलाजाश्चशष्कुलीः ॥ गुग्गुलंमेषमांसं

चतथापर्पटिकाअपि ॥ ध्वजादीपाश्चचत्वारोगंधानानाविधाअपि ॥ सुमनांसिचरक्तानीत्येवमंत्रोदितोबलिः ॥ अमुंसप्ताहरेत्पूर्वसंध्यायांदक्षिणादिशि ॥ कृष्णाष्टम्यांवक्ष्यमाणमंत्रेणानेनसंयतः ॥ पूजापितथैवचअष्टमीग्रहणमुपलक्षणम् ॥ नवमेदिवसेवर्षेहायनेवापिबालकम् ॥ गृह्णातिमदनानाम्नीपूतनातदनंतरम् ॥ ज्वरश्छर्दिर्घृणाध्यानंकासःश्वासश्चतृष्णता ॥ गात्रभंगश्चशूलश्चचिह्नान्येतानिबालके ॥ प्रस्थमात्रेणपिष्टेनविनिर्माय चपुत्तिकाम् । ओदनंमत्स्यमांसंचपर्पटिंचेक्षुमूलकम् । निक्षिपेत्पूर्वसंध्यायामुत्तरस्यांबलिंदिशि ॥ मंत्रस्तु ॥ ॐ नमोभगवतेवासुदेवायहुंफट्स्वाहा ॥ ९ ॥ दशमेदिवसेमासेहायनेबाथबालकम् ॥ पूतनारेवतीनामगृह्णीयाद्बालकंततः ॥ ज्वरश्छर्दिःश्वासकासौशूलंचेत्येतदीरितम् ॥ प्रस्थप्रमाणपिष्टेनपुत्तिकांतत्रकल्पयेत् ॥ अष्टांगेलेपयेत्तत्रबिल्वपत्रस्यकंटकैः ॥ गुडौदनंचसर्पिश्चध्वजानांपंचविंशतिः ॥ स्वस्तिकानांप्रदीपानांपंचविंशतिरेवच ॥ चत्वारिरक्तपुष्पाणीत्येतद्दक्षिणदिग्गतम् ॥ संध्यात्रयेवक्ष्यमाणमंत्रेणानेननिक्षिपेत् ॥ ॐ नमोभगवतेवासुदेवायहुंफट्स्वाहा ॥ १० ॥ एकादशदिनेमासेहायनेपूतनार्चिका ॥ गृह्णातिबालकंपश्चाज्ज्वरस्तस्यप्रजायते ॥ अन्नद्वेषोमुखेशोषोगात्रभंगश्चरोदनम् ॥ ऊर्ध्वदृष्टिरपीत्येतल्लक्षणंतद्ग्रहाच्छिशोः ॥ पुत्तिकामाषपिष्टेनरचिताशुक्लमोदनम् ॥ पुष्पाण्यपिचशुक्लानिध्वजानांपंचविंशतिः ॥ स्वस्तिकानांप्रदीपानांपंचविंशतिरेवच ॥ एतत्सर्वंयमाशायांसंध्यायांप्रातराहरेत् ॥ ॐ नमोभगवतेवज्रहस्तायॐ फट्स्वाहा ॥ ११ ॥ द्वादशेदिवसेमासेवर्षेवापूतनाशिशुम् ॥ अद्भुताख्याप्रगृह्णातिज्वरःस्यात्प्रथमंततः ॥ रोदनंसर्वदादंतखादनंरक्तनेत्रता ॥ त्रयोदशस्वस्तिकाश्चध्वजादीपास्त्रयोदश ॥ अपूपामत्स्यमांसंचतथापर्पटिकाअपि ॥ एतत्सर्वंदक्षिणस्यांदिशिमंत्रेणनिक्षिपेत् ॐ नमोनारायणा

यहनदुष्टसत्वानांफट्स्वाहा ॥ १२ ॥ अथत्रयोदशादिवर्षशांतिः मदनरत्नेप्रयोगसागरे ॥ वर्षेत्रयोदशेबालंग्रहीगृह्णातिपक्षिणी ॥ तच्चेष्टाकि
लहृच्छूलज्वररोदनहासनम् ॥ शाल्योदनसुरामांसमत्स्यकुल्माषपायसैः ॥ दद्यात्सकृसरंप्रोक्तैर्मध्याह्नेत्रिदिनंबलिम् ॥पिबेच्चाभ्यंजयेत्सार्पि
स्ततोमुंचतिसाग्रही ॥ १३ ॥ वर्षेचतुर्दशेबालंस्वच्छंदानामतोग्रही ॥ गृह्णातिचेष्टातत्रस्याच्छोणितस्रवणंतथा ॥ शूलंचनाभिदेशेस्यात्त
त्रनास्तिप्रतिक्रिया ॥ १४ ॥ वर्षेपंचदशेबालंग्रहीगृह्णातिवारुणी ॥ तत्रेदंचेष्टितंविंद्याज्ज्वरोनिद्राविहस्तथा ॥ कुल्माषकृसरापूपपोलिका
पायसासवैः ॥ सपूगकैर्बलिंदद्यात्त्रिरात्रंचापिधूपयेत् ॥ चंदनेनाज्यसंयुक्तंततोमुंचातिसाग्रही ॥ १५ षोडशेवत्सरेबालंग्रहीगृह्णातिदुर्जया ॥
तच्चेष्टाहासनंकोपोयास्यामीतिवचोमुहुः ॥ कुल्माषकृसरापूपतिलपिष्टान्नफल्गुकैः ॥ दध्नासहबलिंदद्यात्प्रच्यांदिशिदिनत्रयम् ॥ १६ ॥
वर्षेसप्तदशेबालंग्रहीगृह्णातिबालकी ॥ कासश्वासौचविज्ञेयौतत्रनास्तिप्रतिक्रिया ॥ संवत्सरगृहाह्येतेकुमारीपदपूर्वकाइति ॥ इतिबालपीडाशां
तयः ॥ अथरोगोत्पत्तिशांतिर्वसिष्ठसंहितायाम् ॥ रोगशांतिंप्रवक्ष्यामिरोगार्तानांशरीरिणाम्॥ बलिपूजांगहोमैश्चजपब्राह्मणभोजनैः ॥ यस्मि
न्धिष्ण्येयदानॄणांरोगःसंजायतेतदा ॥ तद्धिष्ण्यपूजाकर्तव्यातदीश्वरसुतुष्टये ॥ सुवर्णेनप्रमाणेनतदर्धार्द्धेनवापुनः ॥ धिष्ण्येशप्रतिमा
कल्प्यायथावित्तानुसारतः ॥ ईशान्यामथवाप्राच्यामुदीच्यांदिशिसंलिखेत् ॥ तंडुलोपर्यष्टदलंपद्मंगोमयमंडले ॥ पंचामृतैश्चसलिलैस्त
त्तन्मंत्रैःपृथक्पृथक् ॥ स्नाप्यकल्पोक्तमंत्रेणप्रतिमांस्थापयेत्ततः ॥ कर्णिकायांतुसंस्थाप्यध्यात्वादेवंसमर्चयेत् ॥ तद्वर्णवस्त्रगंधाद्यैरुक्तधू
पोपहारकैः॥ आरक्तवर्णकुंभंचपंचभिःपल्लवैर्युतम् ॥ शुक्लवस्त्रस्वर्णरत्नशतौषधिसमन्वितम् ॥ देवस्यपूर्वतःस्थाप्यजलमंत्रैःसमर्चयेत् ॥

तत्प्राच्यांस्थंडिलेवह्निंविधिवत्स्थापयेत्ततः ॥ मुखांतेजुहुयादुक्तद्रव्येणाष्टसहस्रकम् ॥ उक्तद्रव्येणतत्तन्नक्षत्रशांतौवक्ष्यमाणेनातिलहोमंव्या
हृतिभिरष्टोत्तरसहस्रकम् ॥ पूर्णाहुतिंचजुहुयात्सम्यक्जपतिपूर्वकम् ॥ ततःशुद्धोपविष्टस्यरोगिणःप्राङ्मुखस्यच ॥ मंत्रपूतैःकुंभजलैरब्लि
गैर्वारिमंत्रकैः ॥ मार्जनंकारयेत्तस्यसम्यक्संकल्पपूर्वकम् ॥ नीराजनंविशुद्धात्मापूजास्थानंसमागतः ॥ देवंहुताशनम्भक्त्याप्रणम्यप्रार्थये
दिति ॥ अमृतोद्भवधिष्ण्येशयज्ञस्त्वंशंकरात्मकः ॥ रोगादस्माच्चमांरक्षतववश्याश्चधिष्ण्यपाः ॥ इतिप्रार्थ्यततोदद्यात्प्रतिमांवस्त्रसंयुता
म् ॥ दक्षिणासहितांगांचआचार्यायकुटुंबिने ॥ ब्राह्मणेचयथाशक्त्याब्राह्मणान्भोजयेत्ततः ॥ कृत्वानक्षत्रपूजांचतिथिवासरयोरपि ॥ सर्वान्का
मानवाप्नोतिरोगरोगात्प्रमुच्यते ॥अत्रजपःआपस्तंबशाखीयानामष्टौवाक्यानां एतद्विधियुतांवक्ष्यमाणांनक्षत्रशांतिंकृत्वातिथिशांतिंवारशां
तिंचकुर्यादित्यर्थः ॥ अश्विन्यामुत्थितोव्याधिर्नवरात्रेणमुंचति ॥देवस्यत्वेतिमंत्रस्यगायत्रीकाश्यपोश्विनौ ॥ श्वेतवर्णौसुधापूर्णौकुंभांभोजध
रौपृथक् ॥ चंदनोत्पलपुष्पाज्यगुग्गुलूचगुडप्रियौ ॥ क्षीरलड्डुकभोक्तारौसमिधःक्षीरवृक्षजाः ॥ आज्यंगुग्गुलुश्चधूपइत्यर्थः ॥ गुडःक्षीरल
ड्डुकंचनैवेद्यं समिधोहोमद्रव्यमित्यर्थः ॥ एवमग्रेपिद्रष्टव्यम् ॥ गुडौदनबलिंदद्याद्दीपैःसार्द्धंनिशामुखे ॥ १ ॥ भरण्यामुत्थितोव्याधिराचि
रान्निधनप्रदः । मासेनमुंचत्यथवादैवस्यकुटिलागतिः ॥ त्र्यंबकस्यतुमंत्रस्यचोक्ताश्छंदार्षिदेवताः ॥ गंधोगरुःकरवीरपुष्पंधूपश्चगुग्गुलः ॥
आज्यदीपंचसर्वेषांनैवेद्यंचगुडौदनम् ॥ पाशदंडधरोरक्तस्त्वाज्यमध्वाक्षतैर्हविः ॥ महिषीनायकारूढाकृसरान्नबलिंहरेत् ॥ वक्ष्यमाणेनमंत्रे
णबलिंसम्यक्प्रदापयेत् ॥ कृत्तिकासूत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचति॥ स्रुक्स्रुवाभयवरदःसुवर्चामेषवाहनः ॥ मेधातिथिर्जगत्यग्निःपुनंतुमामि

त्यस्यच ॥ चंदनंयूथिकापुष्पंघृतधूपःसगुग्गुलः ॥ नैवेद्यंतिलमाषान्नंवटकाद्येनसंयुतम् ॥ गुडौदनंहविस्तत्रपायसेनबलिंहरेत् ॥ ३ ॥ रोहि
ण्यामुत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचति ॥ नमोब्रह्मणमंत्रस्यगायत्रीविधिरीश्वरः ॥ शुष्कःकमंडलुस्वक्षसूत्राभयवरप्रदः ॥ चंदनंकमलंपुष्पं
सदशांगंचगुग्गुलम् ॥ नैवेद्यंपायसंसाज्यंसर्वदानैर्हविर्भवेत् ॥ दधिक्षीरघृतक्षौद्रशाल्यन्नेनबलिंहरेत् ॥ ४ ॥ चंद्रभेचोत्थितोव्याधिःपंचरात्रे
णमुंचंति ॥ गदावरदपाणिश्चश्वेतोसौरथवाहनः ॥ नवोनवोभवत्यस्यगायत्रीगौतमःशशी ॥ चंदनंकुमुदंपुष्पंदशांगंपायसौदनम् ॥ नैवेद्यं
मंडकापूपघृतक्षौद्रसमन्वितम् ॥ शर्करादधिमिश्रेणशुक्लान्नेनबलिंहरेत् ॥५॥ आर्द्रायामुत्थितोव्याधिरचिरान्निधनप्रदः ॥मासेनमुंचत्यथवादै
वस्यकुटिलागतिः॥शुद्धस्फटिकसंकाशःशूलखड्ग भयेष्टदः॥नमःशंकरायेत्यस्यवृहतीशोविधिर्ऋषिः॥चंदनंसौरभंपुष्पंदशांगंपायसौदनम् ॥
समध्वाज्यंहविस्तत्रदध्योदनबलिंहरेत् ॥६॥ पुनर्वसौभवेद्व्याधिर्नवरात्रेणमुंचति ॥ कमंडलवक्षसूत्रेध्मदर्भस्रुक्स्रुवभृत्सदा ॥ अदितिर्द्यौश्चमंत्र
स्यत्रिष्टुपोद्रुहिणोदितिः॥हरिद्राकुंकुमंगंधःपुष्पंसेवंतिकादयः॥धूपोमलयजंपिष्टंघृतान्नंपीतवर्णकम्॥घृताक्तंतंडुलहविःपीतान्नेनबलिंहरेत् ७॥
पुष्येसमुत्थितोव्याधिःसप्तरात्रेणमुंचति ॥ पीतोदंडकमंडलवक्षसूत्राभयोद्यतः ॥ वृहस्पतेअतीत्यस्यत्रिष्टुपूजीवांगिराऋषिः ॥ कुंकुमंवारिजं
पुष्पंनैवेद्यंघृतपायसम्॥मंडकागुडसंयुक्तमेतदेवहविर्भवेत्॥समंडकघृतान्नेनबलिंतत्रसदापयेत्॥आश्लेषासूत्थितोव्याधिःक्लेशान्मासेनमुंचति
नमोअस्त्वितिमंत्रस्यहविराडानिसर्पराट् ॥ मधुवर्णोभोगयुक्तःखड्गचर्मधरःशुभः ॥ सकुंकुमागरुर्गंधःपुष्पंचागस्तिसंभवम्॥घृतंगुग्गुलधूपो
त्रनैवेद्यंक्षीरसर्पिषा॥हविःसाज्यंसुदध्यन्नंदध्योदनबलिंहरेत्॥९॥पितृभेचोत्थितोव्याधिराचिरान्निधनप्रदः ॥ अथवासार्द्धमासेनधूमोदंडपवित्र

धृक्॥आयंतुनस्त्वितिचास्यजगतीपितरोऽब्जजः ॥चंदनंचंपकंपुष्पंधूपःसघृतगुग्गुलुः॥नैवेद्यंघृतपिष्टान्नंतिलान्नंसघृतंहविः ॥ सतिलाज्यंचमु
द्गान्नंबलिंचपितृतृप्तये ॥१०॥पूर्वाफाल्गुनभेव्याधिरर्द्धमासेनमुंचति॥भगएवभगवानित्यस्यत्रिष्टुप्र्यागोविधिः ॥पद्माभयकरःपद्मवर्णःसिंहा
सनेस्थितः ॥ चंदनंमालतीपुष्पंबिल्वधूपोघृतौदनम्॥नैवेद्यंशर्करापूपलड्डुकाद्यैश्चसंयुतम् ॥ घृतौदनंहविस्तत्र पायसेनबलिंहरेत् ॥११॥ अ
र्यमर्क्षेभवेद्व्याधिरर्धमासेनमुंचति ॥ पद्मवर्णःपद्मसंस्थःपद्मगर्भसमद्युतिः ॥ अर्यमायातिमंत्रस्यचार्यमात्रिष्टुबब्जजः ॥ कर्पूरःकुंकुमंगंधःपु
ष्पंबंधूकसंज्ञकम् । घृतगुग्गुलधूपोत्रनैवेद्यंघृतपायसम् । होमद्रव्यंघृतान्नंस्याच्छालयन्नेनबलिंहरेत् ॥ १२ ॥ हस्तेसमुत्थितोव्याधिर्नवरा
त्रेणमुंचति ॥ उदुत्यमितिहिरण्यस्तूपोगायत्र्यदितिर्यजेत् ॥ रक्तगंधंकुंकुमंचपुष्पंराजीवसंज्ञकम् । गंधगुग्गुलुधूपोत्रनैवेद्यंघृतपायसम् ।
मधुपुष्पंतिलाज्यान्नंदूर्वाभिःसहितंहविः ॥ गुडशर्करमध्वाज्यपिष्टान्नेनबलिंहरेत ॥ १३ ॥ चित्रायामुत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचति ॥ चि
त्रंदेवानामित्यस्यत्वष्टात्रिष्टुप्पितामहः ॥ अक्षसूत्राभयकरश्चित्रवर्णःशिवेतरः ॥ सकुंकुमागरुर्गंधःकुसुमंचित्रवर्णकम् ॥ नैवेद्यंमोदकाज्या
न्नंचित्रान्नंसघृतंहविः ॥ तदन्नेनबलिंदद्यात्सर्वरोगापनुत्तये ॥ १४ ॥ स्वात्यृक्षेचोत्थितोव्याधिःसर्वदानिधनप्रदः ॥ एकद्वित्रिचतुष्पंचषण्मा
सैर्वापिमुंचति ॥सनःपितेतिमंत्रस्यगायत्रीमरुदंगिराः ॥ खड्गचर्मधरःकृष्णोगंधःकृष्णागरुर्भृशम् ॥ पुष्पंदमनकंधूपंचंदनागरुगुग्गुलुः ॥
नैवेद्यंपायसंसाज्यंहविस्तेनबलिंहरेत् ॥ १५ ॥ द्विदैवभेभवेद्व्याधिर्मासैनैकेनमुंचति ॥ इंद्राग्नीआगतमितिगायत्रीवास्यचैवहि ॥ मधुच्छन्द
ऋषींद्राग्नीतयोर्ध्यानंचपूर्ववत् ॥ श्रीखंडंकुंकुमंगंधंतयोःपुष्पंसरोरुहम् ॥ देवदारुस्तयोर्धूपोनैवेद्यंघृतपायसम् ॥ तदेवान्नंहविस्तत्रचि

त्रान्नेनबलिंहरेत् ॥१६॥ मित्रभेचोत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचाति ॥ मित्रस्यचर्षणीरितिगायत्रीचास्यचैवहि ॥ ऋषिर्हिरण्यस्तूपाख्यस्तन्नामि
त्रोधिदेवता ॥ द्विभुजःपद्मगर्भाभःपद्मभूपद्मसंस्थितः ॥ कुंकुमंपुंडरीकाख्यंपुष्पंधूपंचचंदनम्॥ नैवेद्यंपायसंसाज्यंहविःकंदंचसूरणम् ॥ बलि
स्तत्रप्रदातव्योमधुशर्करपायसम् ॥ घृतपूरकमाषान्नंमुद्गगर्भैश्चसंयुतम् ॥१७॥ ज्येष्ठायामुत्थितोव्याधिर्मृत्युरेवनसंशयः ॥ अथवामासमेकं
वामुंचत्येवनसंशयः॥इंद्रंवइतिमंत्रस्यगायत्रींद्रोंगिराऋषिः ॥ इंद्रस्तुपूर्ववद्गंधंचंदनंकुसुमंशुभम्॥ कर्पूरधूपोनैवेद्यंचित्रान्नंसुमनोहरम् ॥ हवि
स्तुसूरणंकंदंमधुकंदंसुपायसम् ॥ विचित्रपुष्पगंधेनदध्यन्नेनबलिंहरेत् ॥१८॥ मूलभेचोत्थितोव्याधिर्मासाधेनविमुंचाति ॥ खड्गचर्म
धरःकृष्णःकरालवदनःप्रभुः ॥ मोषुणस्यचगायत्रीघोरःकण्वोथनिर्ऋतिः॥गंधःकृष्णागरुःपुष्पंपद्मनीलोत्पलंशुभम् ॥ धूपःकृष्णागरुर्माष
मिश्रान्नमुपहारकम् ॥ तदेवान्नंहविस्तत्रमाषान्नेनबलिंहरेत् ॥ १९ ॥ वारिभेचोत्थितोव्याधीरोगिणोनिधनप्रदः ॥ विमुंचत्यथवामासै
र्द्वित्रिषड्भिश्चसप्तभिः ॥ आप्यायस्वेतिमंत्रस्यगायत्रीपद्मयोर्जलम् ॥ सुवर्णोद्विभुजःपद्मपाणिर्गंधश्चचंदनम् ॥ पद्मशैलेयधूपोत्रनैवेद्यंघृत
पायसम् ॥ हविर्मसुरपिष्टान्नंतदन्नेनबलिंहरेत् ॥ २० ॥ विश्वभेचोत्थितोव्याधिःसार्धमासेनमुंचाति ॥ विश्वेदेवासइत्यस्यगायत्री
विश्वदेवता ॥ कमंडलवभयांभोजवरदश्चकुशासनः ॥ चंदनंकमंडलुंपुष्पंधूपःसघृतगुग्गुलुः ॥ नैवेद्यंपायसाज्यान्नंहविरप्ये
तदेवहि ॥ समिद्भिर्नितुलैःसार्द्धंतदन्नेनबलिंहरेत् ॥ २१ ॥ श्रवणेचोत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचति ॥ अतोदेवेतिमंत्र
स्यगायत्रीपद्मजोहरिः॥पीतांबरःकृष्णवर्णःशंखचक्रगदाब्जजः ॥ चंदनंमालतीपुष्पंधूपःकर्पूरगुग्गुलुः॥शालयन्नंषड्रसोपेतंभक्ष्यभोज्यादिभि

रसह ॥ नैवेद्यंहविरप्येतत्पायसेनबलिंहरेत् ॥ २२ ॥ वसुभेचोत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचति ॥ त्रायंतामितिमंत्रस्यानुष्टु
पूव्यासोवसुस्ततः ॥ चापबाणधरःशुक्लोगंधःकर्पूरचंदनम् ॥ वारिजंगुग्गुलुर्धूपोनैवेद्यंघृतपायसम् ॥ हविश्चौदुंबरसमिद्गुडपायससंयुतम् ॥ ल
ड्डुकापूपमध्वाज्यतिलपिष्टबलिंहरेत् ॥ २३ ॥ वारुणेचोत्थितोव्याधिरष्टरात्रेणमुंचति ॥ इमंमेवरुणइत्यस्यगायत्रीकण्ववारिपः ॥ नागपा
शधरःश्रीमान्नवरत्नविभूषितः ॥ मकरस्थोगुरुर्गन्धःपुष्पंचकमलोत्पलम् ॥ कर्पूरंचंदनंधूपोनैवेद्यंघृतपोलिका ॥ हविरश्वत्थसमिधश्चित्रान्नेनब
लिंहरेत् ॥ २४ ॥ अजैकपाद्भवोव्याधिःसर्वदानिधनप्रदः ॥ अथवाबहुभिर्मासैर्दिवसैर्वाविमुंचति ॥ वामपादकरंभूम्यामाकाशेतत्परद्वय
म् ॥ प्रसार्यप्रांजलिःसाक्षादीश्वरंचिंतयन्स्थितः ॥ शमग्निरित्यस्याजपाद्गायत्रीचतुराननः ॥ कुंकुमंचंदनंगंधंपुष्पंश्वेतार्कसंभवम् ॥ धूपः
शतौषधीमिश्रोनैवेद्यंदधिपायसम् ॥ हविःकूष्मांडखंडःस्याद्दध्यन्नेनबलिंहरेत् ॥ २५ ॥ अहिर्बुध्न्येभवेद्व्याधिःसार्धमासेनमुंचति ॥ नमस्तेरुद्र
इत्यस्यसर्वंतत्रैवसंस्थितम् ॥ गंधचंदनकर्पूरैःपुष्पंपद्मोत्पलंशुभम् ॥ सबिल्वगुग्गुलुर्धूपोनैवेद्यंघृतपायसम् ॥ मुद्गमाषतिलान्नाज्ययवव्रीहि
भवंहविः ॥ २६ ॥ रेवत्यामुत्थितोव्याधिरष्टरात्रेणमुंचति ॥ हंसःशुचिषदित्यस्यजगतीवामदेवकः ॥ पूषाचदेवतांभोजवर्णोभोजधरःशुभः ॥
रक्तचंदनगंधोत्रपुष्पंमंदारसंज्ञकम् ॥ धूपस्तुगुग्गुलुःसाज्यंनैवेद्यंघृतपायसम् ॥ हविस्तदेवसजलंदध्यन्नेनबलिंहरेत् ॥ भूतेशत्रुस्मृ
तोयस्माद्रोगनाथोमहाज्वरः ॥ रोगादस्माच्चमांत्राहित्वंगृहीत्वोत्तमंबलिम् ॥ २७ ॥ इतिनक्षत्रपीडाशांतयः ॥ (अथबौधायनोक्तज्वराद्युत्पत्तौ
शांतयः) ॥ प्रतिपदिकष्टंसंदेहोदिनानिदशअग्निर्देवताग्निरस्मीतिपूजामंत्रः ॥ हैमीप्रतिमाघृतधूपोघृतदीपश्चयथासंभवंनैवेद्यंघृतंहोमद्रव्यंशा

तिर्भवति ।अत्रसर्वत्रप्रथमंतत्तद्देवतामंत्रजपः॥सहस्रादिसंख्याकःपश्चात्पूजाहोमदानादिसंख्याचाष्टोत्तरशतादिव्यांधितारतम्येनकल्प्यासहस्र
मृत्युर्दिनेशः॥ १॥द्वितीयायांदिनानिषोडशब्रह्मादेवताब्रह्मजज्ञानमितिजपपूजाहोममंत्रः । अगरुर्धूपःघृतदीपःसर्वत्रशर्करानैवेद्यंतिलयवाज्या
निहोमद्रव्याणिप्रतिमाहैमी ॥२॥ तृतीयायांदिनानिनवपार्वतीदेवतागौरीर्मिमायेतिमंत्रः ।दूर्वाभिःपूजांकुंकुमगंधःगुग्गुलुःसर्वधूपोघृतदीपःद्रा
क्षाक्षीराज्यनैवेद्यंपायसंत्रिमधुराक्तंदूर्वाश्चप्रतिमाहैमी॥३॥चतुर्थ्यांदिनानिषोडशगणपतिर्देवतागणानांत्वेतिपूजाहोमादिमंत्रःहैमीप्रतिमाकुंकु
मंरक्तचंदनंगंधःकरवीरादीनिपुष्पाणिअगरुधूपोलड्डुकेक्षुखंडानिनैवेद्यंनारिकेलसकलानिकदलीफलानिचहोमद्रव्यम्॥४॥पंचम्यांदिनान्येक
विंशतिर्नागोदेवताहैमीप्रतिमानमोअस्तुसर्पेभ्यइतिमंत्रः ॥ चंदनंगंधःसुरभिपुष्पाणिघृतधूपःपयोनैवेद्यंतिलयवाज्यपायसशर्करामधूनियथा
होमद्रव्यम्॥५॥षष्ठ्यांदिनानिद्वादशस्कंदोदेवताद्रप्सश्चस्कंदोतिपूजामंत्रः॥पीतचंदनम्॥ रक्तंवागंधः ॥ रक्तानिपुष्पाणिजातीपुष्पाणिवाज
टामांसिधूपः॥लड्डुकादिनैवेद्यंफलानिवातिलयवाज्यशर्करामधूनियथाहोमद्रव्यंहैमीप्रतिमाशांतिर्भवति ॥६॥सप्तम्यांदिनान्यष्टौदिननाथोदेव
ताआसत्येनआकृष्णेनोतिवामन्त्रःहैमीताम्रजावाप्रतिमाकुंकुमंगंधःकरवीरादीनिपुष्पाणिगुग्गुलुर्धूपःशर्कराघृतसंयुक्तंपायसंनानाफलनैवेद्यं
अर्कसमिधःपायसंहोमद्रव्यम्॥७॥अष्टम्यांदिनानित्रयोदशईश्वरोदेवतातमीशानमितिपूजामंत्रः ॥राजतीप्रतिमाकर्पूरमिश्रंचंदनंगंधःबिल्वद
लान्यर्कपुष्पाणिनीलोत्पलानिचपुष्पाणिजटामांसीधूपःपायसंनानाभक्षाश्चनैवेद्यंत्रिमध्वक्तास्तिलाहोमद्रव्यंरोगशांतिर्भवति ॥८॥नवम्यांदि
नान्यष्टादशभगवतीदुर्गादेवताजातवेदसइतिपूजामंत्रः ॥हैमीप्रतिमारक्तचंदनगंधःकुंकुमादिकंवानैवेद्यंहोमद्रव्यंमोदनम्॥९॥दशम्यांदिनानि

पंचविंशतिःयमोदेवताहैमीलौहीवाप्रतिमायमायत्वेतिपूजामंत्रः ॥चंदनंमृगमदश्चगंधःमधुसर्जरश्चधूपःतिलतैलदीपःबिल्वपत्राणिकृष्णतिला
श्चहोमद्रव्यम्॥कृसरान्नंनैवेद्यंघृतमधुतिलमुद्गहोमद्रव्यम् ॥१०॥ एकादश्यांदिनानिसप्तविश्वेदेवादेवताविश्वेदेवासइतिमंत्रःहैमीप्रतिमाश्वेत
चंदनगंधःकृष्णागरुर्धूपःघृतदीपःतुलसीपत्राणिपूजायांयवमोदकंनैवेद्यंतिलयवमध्वाज्यंहोमद्रव्यम् ॥११॥द्वादश्यांद्वादशदिनानिरुद्रोदेवता
यातेरुद्रेतिमंत्रःहैमीप्रतिमाचंदनंश्रीखंडंअगरुर्धूपःघृतदीपःपायसंनैवेद्यंचंपकपुष्पंकमलंचपूजायांतिलयवाज्यमधूनिहोमद्रव्यंशांतिर्भवति
॥ १२ ॥ त्रयोदश्यांदिनान्यष्टौशमीदेवतारौक्मीराजतीवामूर्तिःआप्यायस्वेतिमंत्रः॥पूजादौश्वेतचंदनगंधःचंदनधूपःघृतदीपःदधिशर्करानैवे
द्यंतिलयवास्त्रिमध्वक्ताहोमद्रव्यंशांतिर्भवति ॥१३॥ चतुर्दश्यांदिनानिद्वाविंशतिःनमःशंभवेचेतिमंत्रःरौक्मीराजतीवामूर्तिःश्वेतचंदनगंधःअ
र्कपुष्पंबिल्वदलानिवापूजायांअगरुर्धूपःपायसंनैवेद्यंत्रिमध्वक्तास्तिलाहोमद्रव्यम् ॥ १४ ॥ अमायांदिनान्यष्टादश शचीदेवताहोतायक्षदिति
मंत्रः॥हैमीप्रतिमाकुंकुमादिगंधःनानासुगंधपुष्पाणिकृष्णागरुर्धूपःफेणिकापूरिकानैवेद्यंघृतपायसंहोमद्रव्यम् ॥ १५ ॥ पूर्णिमायांदिनानिषो
डशचंद्रोदेवतादमनकपूजायामन्यत्सर्वंत्रयोदशीशांतावुक्तंग्राह्यम् ॥ १६ ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेतिथिदोषशांतिः ॥ अथाश्वला
यनोक्तवारशांतिः ॥आदित्यवासरस्यरुद्रोदेवतायातेरुद्रेतिमंत्रः॥हैमीराजतीवामूर्तिःचंदनगंधःअगरुर्धूपःघृतदीपःपायसंनैवेद्यंहोमद्रव्यंच ॥
॥१॥ सोमवासरस्यपार्वतीदेवतागौरीर्मिमायेतिमंत्रः॥हैमीराजतीवाप्रतिमाकुंकुमगंधःसुगंधिपुष्पंअगरुर्धूपःघृतदीपःनानाभक्ष्याणिनैवेद्यंति
लयवाहोमद्रव्यंदेवभक्तसंतर्पणंच ॥ २ ॥ भौमस्यस्कंदोदेवताअन्यत्सर्वंषष्ठीशांतिवत् ॥ ३ ॥ बुधवासरस्यविष्णुर्देवताविष्णोरराटमसीति

मंत्रः॥हैमंस्वरूपंपीतचंदनंपीतपुष्पाणिकमलानिचअगरुर्धूपः घृतदीपःयवलड्डुकनैवेद्यंतिलयवाज्यहोमः॥४॥गुरुवारस्यब्रह्मादेवताब्रह्मजज्ञान
मितिमंत्रः॥हैमीप्रतिमाकुंकुमगंधःपर्णपुष्पंगुग्गुलुधूपःशर्कराज्यंनैवेद्यंतिलयवधानाघृतंहोमद्रव्यम्॥ ५ ॥ शुक्रवासरस्यइंद्रोदेवतात्रातारमिं
द्रमितिमंत्रः॥हैमीमूर्तिःचंदनंगंधःचंपकंपुष्पंअगरुर्धूपःघृतपक्वंनैवेद्यंतिलयवाज्यमधूनिहोमद्रव्यम् ॥ ६ ॥ शनिवारस्ययमोदेवतायमेनदत्त
मितिमंत्रः॥हैमीलौहीवाप्रतिमाताम्रजेतिकेचिच्चंदनंगंधःपुष्पंकृष्णंमधुधूपःतिलतैलेनदीपःमधुमत्स्याश्चनैवेद्यंतिलामधुचहोमद्रव्यंशांतिर्भ
वति ॥ ७ ॥ इतिवारशांतिः ॥ प्रतिपद्युत्थितोव्याधिर्द्वादशाहेनमुंचति॥अग्निस्तुदेवतातत्रकृसरान्नबलिंहरेत् ॥ १ ॥ द्वितीयायांभवेद्व्याधिः
पंचरात्रेणमुंचाति॥ब्रह्मातुदेवतातत्रपायसेनबलिंहरेत्॥२॥ तृतीयायांभवेद्व्याधिःसप्तरात्रेणमुंचाति॥कामस्तुदेवतातत्रघृतान्नेनबलिंहरेत् ॥३॥
चतुर्थ्यामुत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचति॥चंद्रस्तुदेवतातत्रमुद्गान्नेनबलिंहरेत् ॥ ४ ॥ पंचम्यामुत्थितोव्याधिर्नवरात्रेणमुंचतिनागस्तुदेवता
तत्रदुग्धान्नेनबलिंहरेत् ॥५॥ षष्ठ्यांसमुत्थितोव्याधिश्चतूरात्रेणमुंचाति॥स्कंदस्तुदेवतातत्रमुद्गान्नेनबलिंहरेत् ॥६॥ सप्तम्यामुत्थितोव्याधिर
ष्टरात्रेणमुंचाति॥अर्यमादेवतातत्रगुडान्नेनबलिंहरेत्॥७॥ अष्टम्यामुत्थितोव्याधिर्दशरात्रेणमुंचति ॥ बृहस्पतिर्देवतात्रपायसान्नंबलिंहरेत्॥८॥
नवम्यामुत्थितोव्याधिर्मरणंनिश्चितंभवेत्।यमस्तुदेवतातत्रमाषान्नेनबलिंहरेत्॥९॥ दशम्यामुत्थितोव्याधिःपंचरात्रेणमुंचति।सवितादेवतात
त्रघृतान्नेनबलिंहरेत्॥१०॥एकादश्युत्थितोव्याधिस्त्रिरात्रेणचमुंचाति॥महाविष्णुर्देवतात्रपूपान्नेनबलिंहरेत् ॥११॥द्वादश्यामुत्थितोव्याधिर्मर
णंनिश्चितंभवेत्।रोगिणोनविनिर्मुक्तिर्यमलोकंसगच्छति१२त्रयोदश्युत्थितोव्याधिःसप्तरात्रेणमुंचाति।।वरुणोदेवतातत्रलड्डुकान्नंबलिंहरेत् १३

चतुर्दश्यांभवेद्व्याधिर्मृत्युदोवाद्विमासकः॥मुंचंतिदेवताःसर्वाःपिष्टान्नेनबलिंहरेत्॥ १ ४॥पूर्णिमायांभवेद्व्याधिस्त्रिरात्रेणप्रमुंचाति ॥चंद्रस्तुदेवता तत्रदध्योदनबलिंहरेत् ॥ १५ ॥ अमावास्यांभवेद्व्याधिर्मासैनैकेनमुंचति ॥ अथवाष्टाचत्वारिंशद्दिनानिदाहपीडितः ॥ ३० ॥ महामृत्युर्भवेत्तेनयमलोकंसगच्छति ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिसर्वदोषोपशांतये ॥ पितॄणांप्रतिमाकार्यासौवर्णीकर्षसंमिता ॥ येचेहपितरइतिपूजामंत्रउदीरितः ॥ कृष्णागरुश्चंदनंचकृष्णपुष्पैस्तुपूजयेत् ॥ समिदाज्यतिलैर्माषचर्वाज्येनचहोमयेत् ॥ अष्टोत्तरशतंवापिअष्टाविंशतिरेववा ॥ कृष्णागौश्चप्रदातव्याआचार्यायसदक्षिणा ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चादेकादशस्वशक्तितः ॥ सर्वारिष्टप्रशांत्यर्थंदीर्घायुश्चसुखीभवेत् ॥ रविवारेभवेद्व्याधिर्ज्वरदाहेनपीडितः ॥ सवितादेवतातत्रपायसान्नंबलिंहरेत् ॥ १ ॥ इंदुवारेभवेद्व्याधिःसप्तरात्रेणमुंचति ॥ सोमस्तुदेवतातत्रघृतान्नेनबलिंहरेत् ॥ २ ॥ भौमवारेभवेद्व्याधिःक्लेशायमरणायच ॥ कुजस्तुदेवतातत्रहरिद्रान्नबलिंहरेत् ॥ ३ ॥ बुधवारेभवेद्व्याधिःक्लेशायमरणायच ॥ बुधस्तुदेवतातत्रमुद्गान्नेनबलिंहरेत् ॥४॥ गुरुवारेभवेद्व्याधिःपञ्चरात्रेणमुंचति ॥ गुरुस्तुदेवतातत्रहरिद्रान्नंबलिंहरेत् ॥५॥ भृगुवारेभवेद्व्याधिःसप्तरात्रेणमुंचति ॥ भृगुश्चदेवतातत्रहरिद्रान्नंबलिंहरेत् ॥६॥ शनिवारेभवेद्व्याधिर्मासार्द्धेनाविमुंचाति॥शनिस्तुदेवतातत्रमाषान्नेनबलिंहरेत् ॥७॥ पञ्चराश्यादिषड्वर्गाद्बलिंदद्यात्तदीश्वरे ॥ योबलिंकुरुतेसम्यग्रोगीरोगात्प्रमुच्यते ॥ आधाननिधनप्रत्यक्जन्माह्वयविपत्करे ॥ नक्षत्रेजनितेव्याधौक्लेशायमरणायच ॥ आश्लेषार्द्रात्रिपूर्वायमवरुणमरुच्छुक्रतारानलाःस्युर्द्वादश्यांस्कंधरिक्तातिथिषुचरविजारार्कवारेषुयेषाम् ॥ रोगःसंजायतेतेयमपुरमचिरात्प्राप्नुवंत्येवचंद्रेजन्मन्यष्टारुयबंधुव्ययभवनगतेमृत्युलग्नेचराशौ ॥ इतिदिनकरभटकृतेशांतिसारेव्याधिन

क्षत्रादिशांतयः ॥ अथज्वरशांतयःमदनरत्नेआश्रेयप्रोक्तनक्षत्रपरिघूने॥ अश्विन्यांज्वरोत्पत्तिश्चेद्दशदिनानिपीडानीलोत्पलपुष्पैःपूजागुग्गुलु
धूपःक्षीरलड्डुकंनैवेद्यंदेवस्यत्वेतिपूजामंत्रः ॥ क्षीरवृक्षसमित्प्रधानद्रव्यम् ॥ गायत्र्याष्टशतंहुत्वादध्योदनबलिंहरेत् ॥ एकादशदिनादार
भ्यपंचविंशतिदिनांतेसुखीस्यात् ॥१ ॥ भरण्यांज्वरोत्पत्तिश्चेन्मृत्युःसंदेहोवागुडापूपंनैवेद्यंकृष्णसुरभिपुष्पंमहिषाक्षोधूपःत्र्यंबकमितिपूजा
मंत्रः॥घृतमधुतिलाहोमद्रव्यंगायत्र्याष्टोत्तरशतंयमायहुत्वाएकविंशतिदिनांतेसुखीस्यात् ॥२॥ कृत्तिकायांज्वरश्चेन्नवदिनानिपीडाघृतौदनं
नैवेद्यंयूथिकापुष्पपूजासर्पिर्धूपःपुनंतुमांदेवजनाइतिपूजामंत्रः॥सावित्र्याष्टोत्तरशतंदध्योदनंचहुत्वाहुतशेषेणबलिंहरेत्पंचादिनादारभ्यएकविं
शतिदिनांतेसुखीस्यात् ॥ ३॥ रोहिण्यांज्वरश्चेन्नवदशत्रीणिदिनानिपीडाक्षीरान्ननैवेद्यंकमलपुष्पपूजासर्जरसोधूपःनमोब्रह्मणइतिपूजामंत्रः ॥
घृतंसर्वधान्यानिचहोमद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वाक्षीरान्नेनप्रजापतयेबलिंदद्यात्त्रिदिनादारभ्यनवदिनांतेसुखीस्यात् ॥ ४ ॥ मृगशिरसि
ज्वरश्चेत्पंचदिनानिपीडापायसंनैवेद्यंकुमुदोत्पलपुष्पपूजादशांगोधूपःनवोनवइतिपूजामंत्रः ।मुद्गतिलपंचगव्यंहोमद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहु
त्वामुद्गतिलैश्चंद्रायबलिंदद्यात्पंचदिनादारभ्यनवदिनांतेसुखीस्यात्॥५॥आर्द्रायांज्वरश्चेन्मृत्युर्दिनान्येकविंशत्पीडावासोहालकंनैवेद्यंधत्तूर
पुष्पपूजाअगरुर्धूपःनमःशंभवेतिपूजामंत्रः॥मध्वाज्यंहोमद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वापायसान्नेनरुद्रायबलिंदद्यात् ।पंचदिनादारभ्यदशादि
नांतेसुखीस्यात् ॥६॥पुनर्वसौज्वरश्चेत्सप्तदिनानिपीडागुडौदनंनैवेद्यंमल्लिकापुष्पपूजामलयजोधूपःअदितिर्द्यौरितिपूजामंत्रःघृततंडुलाःप्रधा
नद्रव्यंगायत्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वाअदितयेगंधमाल्यौदनैर्बलिंदद्यात्सप्तदिनादारभ्यसप्तविंशद्दिनांतेसुखीस्यात् ॥७॥पुष्येज्वरश्चेत्सप्तदिनानिपी

डाखंडमंडकानैवेद्यंमल्लिकासरोरुहंचपुष्पंगुग्गुलुधूपः॥बृहस्पतेअतीतिपूजामंत्रः॥घृतपायसंद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वागंधमाल्यौदनैर्बृह
स्पतयेबलिंदद्यात् ।दिनत्रयादारभ्यसप्तदिनांतेसुखीस्यात्॥८॥आश्लेषायांज्वरश्चेन्नवदिना॥निपीडापायसंनैवेद्यंअतसीपुष्पपूजाघृतमंडोधूपः॥
मधुवातेतिपूजामंत्रः दधिमध्वाक्तकृसरान्नंद्रव्यंगायत्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वासक्तवन्नेननागायबलिंदद्यान्नशांतिश्चेदष्टदिनांतेमरणंस्यात्।९।मघायां
ज्वरश्चेन्मृत्युः॥एकविंशतिदिना॥निपीडावाघृतपूरकंनैवेद्यंचंपकपुष्पपूजागुग्गुलुधूपः॥पितुंनुस्तोषमितिपूजामंत्रः॥घृतमधुमिश्रतिलाक्षतवट
पत्राणिद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वातिलैःपितृभ्योबलिंदद्यान्नशांतिश्चेद्दशदिनांतेमृत्युः॥१०॥ पूर्वायांज्वरश्चेद्दशदिनानिषष्टिःपंचदशवापी
डारक्तमाल्यौदनंनैवेद्यंबिल्वफलधूपः॥अर्यमणंनुदेवमितिमंत्रः॥घृतप्रियंगवः द्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वागंधपुष्पेणसूर्यायबलिंदद्यात्षष्ठादि
नादारभ्यषष्टिदिनांतेसुखीस्यात् ॥११॥उत्तरायांज्वरश्चेदेकविंशतिदिनानिपीडाकृसरंनैवेद्यंश्वेतकरवीरपूजाबिल्वफलधूपःयन्मेतिमंत्रःतिल
माषसर्पिर्व्रीहियवद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वातैरेवार्यम्णेबलिंदद्यादष्टादशदिनादारभ्यएकविंशतिदिनांतेज्वरमोक्षः ॥१२॥ हस्तेज्वरश्चेन्मृ
त्युःसंदेहोवादिनानिपंचदशपीडाअपूपंनैवेद्यंरक्तकरवीरपूजादशांशोधूपःउदुत्यमितिमंत्रः ॥दधिघृतंद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वागंधपुष्पेण
बलिंदद्यात् ॥ पंचदिनादारभ्यएकविंशतिदिनांतेसुखीस्यात् ॥१३॥ चित्रायांज्वरश्चेद्दिनानिपंचपीडामोदकंनैवेद्यंजपापुष्पपूजादशांगोधूप
श्चित्रंदेवानामितिमंत्रः ॥जलमिश्रघृतंचित्रौदनंद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वात्वष्ट्रेघृतामिश्रमुद्गैर्बलिंदद्यात्॥सप्तदिनादारभ्यपंचविंशतिदिनांते
सुखीस्यात् ॥ १४ ॥ स्वात्यांज्वरश्चेत्षष्टिदिनानिपीडादध्योदनंनैवेद्यंदमनकपुष्पपूजाश्वेतागरुधूपःसनःपितेवेतिमंत्रःघृताक्तयवाद्रव्यंसा

वित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वागंधपुष्पेणवायवेबलिंदद्याद्दशदिनादारभ्यचत्वारिंशद्दिनांतेसुखीस्यात् ॥ १५ ॥ विशाखायांज्वरश्चेद्विंशतिदिना
 निपीडागुडकंनैवेद्यंबंधूकपुष्पपूजादेवदारुर्धूपः शन्नइंद्राग्नीइतिपूजामंत्रः ॥ दुग्धौदनघृतंद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वापयोमिश्रितैर्गंधमा
ल्यैरिंद्राग्निभ्यांबलिंदद्याद्दशदिनादारभ्यविंशतिदिनांतेसुखीस्यात् ॥ १६ ॥ अनुराधायांज्वरोत्पत्तिर्दशदिनानिपीडापायसाज्यंनैवेद्यंआर
क्तपुष्पंचंदनंधूपःकर्पूरदीपःमित्रस्यचर्षणीधृतइतिपूजामंत्रः ॥ घृताक्तसूरणकंदंद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वामधुशर्करापायसघृताक्तमाषान्नं
मुद्गगंधपुष्पसहितंमित्रायबलिंदद्यात्पंचदिनादारभ्यदशदिनांतेसुखीस्यात् ॥१७॥ज्येष्ठायांज्वरश्चेन्मृत्युःसंदेहोवापंचदिनानिपीडाचित्रौदनं
नैवेद्यंपटोलीपुष्पपूजाकर्पूरागरुर्धूपःइंद्रंवोइतिपूजामंत्रः॥घृताक्तसूरणकंदंद्रव्यंसावित्र्याऽष्टोत्तरशतंहुत्वागंधपुष्पेणेंद्रायबलिंदद्यान्नशांतिश्चेद
न्यतरांगतिंगच्छतीत्याश्वलायनोमांडव्यश्च ॥१८॥ मूलेज्वरश्चेन्मृत्युःसंदेहोवादशदिनानिपीडामत्स्यमांससुरापोलिकानैवेद्यंरक्ताशोकपुष्प
पूजामेषशृंगोधूपःमोषुणःपराइतिपूजामंत्रःसघृतकंदमूलंद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वानिर्ऋतयेपायसान्नेनबलिंदद्यात् ॥१९॥पूर्वाषाढायांज्व
रश्चेत्पंचविंशतिदिनानिपीडामंडकानैवेद्यंकह्लारपुष्पपूजामनःशिलाधूपःआपोहिष्ठेतिमंत्रः ॥ रक्तशालिद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वावरुणाय
पायसान्नेनबलिंदद्याच्चतुर्दिनादारभ्यविंशतिदिनांतेसुखीस्यात् ॥२०॥ उत्तराषाढायांज्वरश्चेद्विंशतिदिनानिपीडापंचभक्ष्यनैवेद्यंपंचवर्णपुष्पैः
पूजालाक्षाधूपःविश्वेदेवासआगतइतिमंत्रः ॥ घृतसल्लकीखंडानिद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वाविश्वेभ्योदेवेभ्यःपायसान्नेनबलिंदद्यादेकादशदि
नादारभ्यविंशतिदिनांतेसुखीस्यात्॥२१॥श्रवणेज्वरश्चेन्मासद्वयंपीडासंदेहोवाक्षीरशर्कराघृतमंडकानैवेद्यंजातिपुष्पपूजादशांगोधूपःअतोदे

वाइतिमंत्रः।रक्ततंडुलाद्द्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वागंधपुष्पेणविष्णवेबलिंदद्यान्मासांतेवत्सरांतेवासुखीस्यात् ॥२२॥धनिष्ठायांज्वरश्चेत्पंच
दशदिनानिपीडापायसंनैवेद्यंशतपत्रपुष्पपूजागुग्गुलुर्धूपः।त्रायंतामिहदेवाइतिमंत्रःबिल्वोदुंबराश्वत्थसमिधोद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वाघृ
तमिश्रमुद्गैर्वसुभ्योबलिंदद्याद्दशदिनादारभ्यपंचदशदिनांतेसुखीस्यात् ॥ २३ ॥ शततारायांज्वरश्चेद्दशदिनानिपीडाघृतमंडकानैवेद्यंजलो
द्भवपूजाकर्पूरागरुर्धूपःइमंमेवरुणेतिमंत्रः ॥अश्वत्थसमिधःद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वावरुणायपायसेनबलिंदद्यात्षष्ठादिनादारभ्यद्वादशादि
नांतेसुखीस्यात् ॥ २४॥ पूर्वाभाद्रपदायांज्वरश्चेन्मृत्युःसंदेहोवाद्वाविंशतिदिनानिपीडादधिघृतंनैवेद्यंअर्कपुष्पपूजासर्वौषधिर्धूपःशंनोअजए
कपादितिमंत्रः॥घृतकूष्मांडखंडंद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वागंधमाल्यौदनैरजैकपादेबलिंदद्याद्दशदिनांतेशांतिर्मृतिर्वा ॥ २५ ॥ उत्तराभा
द्रपदायांज्वरश्चेत्पंचदशदिनानिपीडागुडसहितौदनंनैवेद्यंपंकजपत्राणिपुष्पंघृतधूपःविष्णोर्योनिमितिपूजामंत्रः ॥घृतयुतमाषमुद्गाद्रव्यंसावि
त्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वागंधपुष्पेणाहिर्बुध्न्यायबलिंदद्यात्॥२६॥ रेवत्यांज्वरश्चेद्दशदिनानिपीडातिलतंडुलपिष्टंनैवेद्यंमंदारपुष्पपूजागुग्गुलुर्धूपःहं
सःशुचिषदितिमंत्रः। घृतान्नजलसहितकदलीफलानिचद्रव्यंसावित्र्याष्टोत्तरशतंहुत्वागंधपुष्पादिभिःपूष्णेबलिंदद्यात्पंचदिनादारभ्यविंशति
दिनांतेसुखीस्यात्॥२७॥इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेनक्षत्रशांतयः॥अथांशविभागेनरोगदिनसंख्यादैवज्ञमनोहरेगर्गः॥कृत्तिकासुज्वरस्ती
व्रोव्याधिर्भवतिपैत्तिकः ॥ दशाहंप्रथमेपादेएवंज्ञात्वाविनिर्दिशेत् ॥ दशद्वितीयेभागेचतृतीयेदिनपंचकम् ॥ रोहिण्यांप्रथमेपादेनवरात्रंप्रकी
र्तितम् ॥ द्वितीयेद्विगुणंप्रोक्तंतृतीयेदशरात्रकम् ॥ नक्षत्रेचंद्रदैवत्येसप्ताहंप्रथमेंऽशके ॥ मध्यमांशेतथाविंशद्व्याधिर्द्वादशरात्रिकम् ॥

तृतीयेमुनिभिःप्रोक्तोदिनानांपंचविंशतिः ॥ नक्षत्रेरुद्रदैवत्येपक्षःस्यात्प्रथमेंशके ॥ द्वादशाहंद्वितीयेचतृतीयांशेनजीवति ॥ पुनर्वसौज्वरं
विंद्यात्प्रथमेंशेत्रिपक्षकम् ॥ मध्यमेदिवसान्सप्ततृतीयेपंचविंशतिः ॥ पुष्येस्यात्प्रथमेसप्तद्विकेविंशतिवासरान् ॥ तृतीयांशेभवेद्व्याधिर्दिव
सानेकविंशतिः ॥ आश्लेषायांचनक्षत्रेयस्यसंभवतिज्वरः ॥ मासत्रयेणप्रागंशेकष्टैर्जीवतिमानवः ॥ द्वितीयेचतृतीयेचमृत्युरेवनसंशयः ॥
नक्षत्रेपितृदैवत्येरोगोयत्रप्रकीर्तितः ॥ प्रथमेसप्तरात्रंस्याद्वितीयेद्वादशाहतः ॥ तृतीयेपंचदशभिरंतेविंशतिसंख्यया ॥ नक्षत्रेभगदैवत्ये
यस्यसंजायतेज्वरः ॥प्रथमेपंचरात्रंस्यान्मध्येद्वादशवासरान् ॥ तृतीयेंऽशेतथाज्ञेयोमृत्युरेवनसंशयः ॥ उत्तराप्रथमेंशेतुवासराणिचतुर्दश ॥
द्वितीयेसप्तरात्रंतुतृतीयेदिवसानव ॥ यदिहस्तेभवेद्रोगःप्रथमेसप्तरात्रकम् ॥ चत्वार्यहानिद्वितीयेतृतीयेदिनपंचकम् ॥ मृत्युर्विन्द्या
त्तथापूर्वेत्वाष्ट्रेयस्यभवेज्ज्वरः ॥ त्रिमासात्तुद्वितीयेंशेरोगोभवतिदारुणः ॥ तृतीयेंशेतथाज्ञेयोवासराणित्रयोदश ॥ वायव्येप्राक्सप्तदश
द्वितीयेचैकविंशतिः ॥ अंत्येचैवतृतीयेंशेमृत्युमेवविनिर्दिशेत् ॥ प्रथमेंशेविशाखायास्त्रिगुणाःषोडशस्मृताः ॥ द्वितीयेद्वादशप्रोक्तास्तृती
येतुतथैवच ॥ मैत्रस्यादौषोडशाहाद्द्वितीयेपक्षमादिशेत् ॥ तृतीयेंशेचतुःषष्टिवासराणांमहामुने ॥ त्रिपक्षंप्रथमेज्येष्ठाद्वितीयेस्यात्तुषो
डश ॥ तृतीयेंशेपुनर्मृत्युरतिसारात्प्रजायते ॥ मूलांशेप्रथमेपक्षोद्वितीयेद्वादशैवतु ॥ तृतीयेनवरात्रेणक्लेशान्मुक्तोभवेन्नरः ॥ जलर्क्षादौत्रयो
मासामध्यमेहानिषोडश ॥ तृतीयेमृत्युरेवस्याद्रोगिणांतुमहामुने ॥ विश्वर्क्षेप्रथमेपक्षंमध्येद्वादशरात्रकम् ॥ दिनानांविंशतिःप्रोक्तातृतीयेंशे
महामुने ॥ सप्ताहमादौश्रवणेविंशतिर्मध्यमांशके ॥ षोडशाहंतृतीयेंशेसत्यमेतद्ब्रवीम्यहम् ॥ धनिष्ठादौचविंशत्यामध्यमेमासयुग्म

कम् ॥ मासस्तृतीयेविज्ञेयोदैवज्ञैश्वनिवेदितम् ॥ वारुणेदारुणोयोगस्त्रिपक्षःप्रथमेंशके ॥ द्वितीयेमासषट्कंचषोडशाहंतृतीयके ॥ पूर्वा
भाद्रपदायांचदिनाष्टादशकंपुनः ॥ मध्येमरणकंविद्यादंतेष्टाऽहात्सुखीभवेत् ॥ अहिर्बुध्न्येपक्षमादौमध्येषोडशरात्रकम् ॥ अंतेऽष्टा
विंशतिर्ज्ञेयापीडास्यात्पापकर्मभिः ॥ रेवत्यांप्रथमेंशेष्टौद्वित्रिभागेचषोडश ॥ दस्रेदशाहंपूर्वांशेमध्येसप्तदशाहतः ॥ अंतेत्रिंशद्दिना
नीतिकथितंपूर्वसूरिभिः ॥ भरण्यांप्रथमेंशेचसप्तवासरमेववा ॥ मध्येमृत्युस्तथांत्येंशेरोगोमासत्रयावधिः ॥ एवंज्ञात्वासुधीःसम्यक्शांतिकु
र्वीतयत्नतः ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेनक्षत्रांशवशेनरोगदिनविवेकः ॥ अथपंचकमरणादिशांतिः ॥ पंचकंनक्षत्रपंचकंसार्द्धचतुष्टयं
वा ॥ कुर्यान्नदारुतृणसंग्रहमंतकाशायानंमृतस्यदहनंगृहगोपनंच॥शय्यावितानमिहवासवपंचकंचेत्केचिद्वदंतिपरतोवसुदैवताधांदितिदैवज्ञ
मनोहरोक्तेः ॥ अत्रचमरणमप्यनिष्टावहम् ॥ त्रिपुष्करेपिमरणदाहावनिष्टौत्रिपादभेमरणमात्रं तत्तन्निमित्तशांतिविधिषुतथानिर्देशात् ॥ त्रि
पुष्करमाहभूपालवल्लभः ॥ रविभौममंदवारेभद्रातिथिषुत्रिपादकेधिष्ण्ये ॥ योगस्त्रिपुष्कराख्योद्विपादकेयमलनामास्यात् ॥ रत्नकोशेतु॥
गुरुभौममंदवारेभद्रायांविषमपादर्क्षे ॥ योगस्त्रिपुष्करोयंत्रिगुणफलोयमलभेद्विगुणम् ॥ गर्गः ॥ पंचकेपंचगुणितंत्रिगुणंचात्रिपुष्करे ॥ यम
लेद्विगुणंसर्वंहानिवृद्ध्यादिकंभवेत् ॥ तत्रपंचकमरणेतदुत्तरंतदैववादाहःकार्यः ॥ कुंभमीनस्थितेचंद्रेमरणंयस्यजायते॥ पंचकानंतरंकार्यंत
स्यदाहादिकंखलु ॥ अथवातद्दिनेकार्योदाहस्तुविधिपूर्वकमितिमदनरत्नेब्रह्मात् ॥ पंचकाभ्यंतरेनैवकार्यादाहादिकाक्रिया ॥ पुनर्मृत्युभया
त्तस्मात्पंचकानंतरंशुभेतिदैवज्ञमनोहरेगारुडाच्च ॥ तत्रैवकारिकायाम् ॥ सद्योदाहादिकंकार्यंपंचकर्क्षमृतस्यच ॥ वक्ष्यमाणविधानेनप्राय

श्चित्तपुरःसरम् ॥ चत्वारःपुरुषादर्भमयाःशवसमीपतः ॥ तन्मंत्रैर्मंत्रितास्स्थाप्यास्ततोदाहस्तुतैःसह ॥ सूतकांतेतुपुत्राद्यैःकार्यं
शांतिकमुक्तवत् ॥ कांस्यपात्रघृतंदद्यात्कुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ॥ मदनरत्नेगारुडे ॥ आदौकृत्वाधनिष्ठार्धमेतन्नक्षत्रपंचकम् ॥ रेवत्यंतं
सदादूष्यमशुभंदाहकर्मणि ॥ शवस्यचसमीपेतुक्षेप्तव्याःपुत्तलास्तदा ॥ दर्भमयास्तुचत्वारऋक्षमंत्राभिमंत्रिताः ॥ ततोदाहःप्रकर्त
व्यस्तैश्चपुत्तलकैःसह ॥ सूतकांतेतथापुत्रैःकार्यंशांतिकपौष्टिकम् ॥ पंचकेषुमृतोयोवैनगतिंलभतेनरः ॥ तिलांश्चैवाहिरण्यंचतमुद्दिश्य
घृतंदहेत् ॥ तत्रैवब्राह्मे ॥ धनिष्ठापंचकेजीवोमृतोयदिकथंचन ॥ त्रिपुष्करेयाम्यभेवाकुलजान्मारयेध्रुवम् ॥ तदानिष्टविनाशार्थं
विधानंसमुदीर्यते ॥ दर्भाणांप्रतिमाकार्याःपंचोर्णासूत्रवेष्टिताः ॥ यवपिष्टेनानुलिप्तास्ताभिःसहशवंदहेत् ॥ प्रेतवाहःप्रेतसखःप्रेतपःप्रेत
भूमिपः ॥ प्रेतहर्तापंचमस्तुनामान्येतानिचक्रमात् ॥ अत्रप्रतिमागंधमाल्याद्यैरलंकृत्यप्रथमांशवस्यशिरसिद्वितीयांनेत्रयोस्तृतीयांवाम
कुक्षौचतुर्थींनाभौपंचमींपदयोर्न्यस्यतदुपरितन्नामभिर्घृतंहुत्वापुनर्यमायसोमंत्र्यंबकमितिमंत्राभ्यांप्रत्येकंतास्वाज्यंहुत्वादहेदितिभट्टाः ॥
सूतकांतेततःपुत्रःकुर्याच्छांतिकपौष्टिकम् ॥ कांस्यपात्रस्थितंतैलंवीक्ष्यदद्याद्द्विजन्मने ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशेंद्रवरुणप्रीतयेततः ॥
माषमुद्गयवव्रीहिप्रियंग्वादिप्रयच्छति ॥ स्वर्णदानंरुद्रजाप्यंलक्षहोमोद्विजार्चनम् ॥ गोभूदानंषडंशेनकुर्याद्दोषोपशांतये ॥ अपरार्केपि ॥
धनिष्ठापंचकमृतेपंचरत्नानितन्मुखे ॥ प्रास्याहुतित्रयंतत्रहुनेद्दहवपामिति ॥ ततोनिर्हरणंकुर्यादेषसाग्नेर्विधिःस्मृतः ॥ इतरंनिखनेद्दे ॥१११॥
वेजलेवाप्रतिपादयेत्॥तत्रैव॥नीलकंहीरकंनीलंपद्मरागंचमौक्तिकम्॥पंचरत्नमिदंप्रोक्तमृषिभिःपूर्वदर्शिभिः॥ रत्नानांवाप्यभावेतुस्वर्णकर्षार्द्धं

मेववा॥सुवर्णस्याप्यभावेतुआज्यंज्ञेयंविचक्षणैः॥धनिष्ठायांविशेषमाहबौधायनः॥ वासवेमरणंचेत्स्याद्गृहेवापिपुनर्मृतिः ॥सुवर्णदक्षिणांदद्या
त्कृष्णवस्त्रमथापिवा॥अथत्रिपुष्करादिशांतिःमदनरत्नेगर्गः॥द्वित्रिपुष्करयोगेतुमृतिर्मृत्यंतरावहा ॥दहनेमरणेचैवत्रिगुण्यंस्यात्त्रिपुष्करेखन
नेप्येवमेवस्याद्देहाद्दोषोपशांतये ॥ तिलपिष्टैर्यवैर्वापिशरीरंतस्यकारयेत् ॥ सूर्पेनिधायालंकृत्यदाहयेत्पैतृकोपरिदाहमंत्रमाहबौधायनः ॥
अष्टात्वामितिमंत्रेणतिलपिष्टंप्रदापयेत् ॥ द्वित्रिपुष्करयोर्दोषंत्रिभिःकृच्छ्रैर्व्यपोहति॥ दैवज्ञमनोहरेगारुडे ॥ त्रिपुष्करेत्रयःकार्याःपुत्तला
द्वौद्विपुष्करे॥मृतस्यचसमीपेतुस्थाप्याःपिष्टमयास्ततः॥ कार्योदाहस्तुतत्सार्धंसूतकांतेतुशांतिकम् ॥ कृत्वागाश्चहिरण्यंचदद्याद्वित्तंचश
क्तितः ॥ तत्रैवप्रेतखंडे ॥ त्रिपुष्करमृतेदद्याद्गोत्रयंमूल्यमेववा ॥ द्विपुष्करेचगोयुग्मंततोदाहोनदोषकृत् ॥ अथत्रिपादशांतिः ॥ अपरार्के ॥
पुनर्वसूत्तराषाढाकृत्तिकोत्तरफाल्गुनी ॥ पूर्वाभाद्रपदाविशाखाचज्ञेयमेतत्त्रिपादभम् ॥ त्रिपादर्क्षमृतौतद्वद्धिरण्यशकलंमुखे ॥ तस्यापिष्टम
यंकुर्यात्पुरुषत्रितयंयतः ॥ होमंप्रतिमुखंकुर्यात्तथावहवपामिति ॥ कर्णायसंचकार्पासंकुसुंभंप्रतिपाद्यच ॥ निर्यात्यसाग्निसंस्कुर्याद्धुव्यग्नौवा
न्यमुत्सृजेत् ॥ मरणपद्धतौभट्टाः ॥ स्वगृह्योक्तविधानेनकृत्वाग्निस्थापनंततः ॥ अन्वाधानंनिर्वपणंदेवतानांतथाहुतीः ॥ यमायधर्मराजाय
मृत्यवेचांतकायच॥ औदुंबरायदध्नायनीलायपरमेष्ठिने ॥वृकोदरायचित्रायचित्रगुप्तायवैक्रमात्॥ विधिनाश्रपणंकृत्वाएकैकामाहुतिंहुनेत् ॥
कृष्णांगांकृष्णवस्त्रांचहेमनिष्कसमन्विताम्॥दद्याद्विप्रायशांतायप्रीतोभवतुमेयमइति ॥इयंशांतिःपंचकादिसाधारणीविधानमालायाम् ॥ ध
निष्ठापंचकेयाश्चदेवताश्चत्रिपुष्करे ॥ ताःपूज्यास्तुप्रयत्नेनमंत्रैस्तल्लिंगसंज्ञकैः ॥ तिथिवारौचनक्षत्रंत्रिपुष्करइतिस्मृतः ॥ सर्वेषामपितेषांतु

त्रयोदेवाःप्रकीर्तिताः ॥ यमोरुद्रश्चमघवासंपूज्योविधिवद्बुधैः ॥ कुबेरस्यपृथक्पूजाविधातव्यामनीषिभिः ॥ होमंचविधिवत्कुर्यान्नक्षत्रशमनो
चितम् ॥सामान्यंचहविस्तेषांसाज्यंपायसमुत्तमम् ॥मंत्राभावेचगायत्रीपालाश्यःसमिधस्तथा। होमांतेयजमानस्यविदध्यादभिषेचनम्।लक्ष्मी
सूक्तंजपेत्पश्चाद्दद्याद्दानानिभूरिशः॥लक्ष्मीनारायणप्रीत्यैमंचकंचसतूलिकम् ॥वृषंगजंचमहिषंलोहंताम्रंचराजतम् ॥ एतन्निर्मूलमितिशिष्टाः।
इतिशांतिसारेपंचकादिमरणशांतिः । अथद्वादशाब्दादूर्ध्वमवलोकनविधिःस्मृत्यंतरे । दंपतीपितृपुत्रौचस्वसारौभ्रातरौतथा । पितृव्य
मातुलौचैवदौहित्रौभागिनेयकौ ॥ पुत्रिकापितरौचैवभगिनीपितरौतथा ॥ द्वादशाब्देव्यतीतेतुदूरदेशंगतोयदि ॥ एतेषामेकमेकोपिनान्यो
न्यमवलोकयेत् ॥ इच्छंतिकेचिदाचार्याः ॥ अन्योन्यमवलोकनम् ॥ शिवालयेथवातीर्थेस्नात्वाप्रज्वाल्यदीपकौ ॥ शिवंसंपूज्यविधिवदुभौ
तौदेवमध्यतः । धृत्वाकांस्यमयंपात्रंसजलंरत्नपूरितम् ॥ शांतिकैर्मंत्रघोषैश्चद्विजैःसहविलोकयेत् ॥ आननंचैकमेकस्यदृष्ट्वासम्यक्शिवंनमे
त् ॥ ब्राह्मणेभ्योयथाशक्त्यादद्यात्पात्रंसदक्षिणम् ॥ अन्येभ्यश्चाथविप्रेभ्योयथावित्तानुसारतः ॥ तेभ्योपिदक्षिणांदत्वापूजयेच्चपुनःपुनः ॥
नत्वादेवंद्विजान्सूर्यमागच्छेत्स्वस्यमंदिरम् ॥ ततोव्याहृतिभिर्होमंशतमष्टोत्तरंतिलैः ॥ कृत्वाथभोजयेद्विप्रान्यथावित्तानुसारतः ॥ बांध
वैःसहभुंजीतसर्वारिष्टप्रशांतये ॥ इत्थंयःकुरुतेमर्त्यस्तस्यारिष्टंनविद्यते ॥ आयुष्कामोनरश्चैवमकृत्वानावलोकयेत् ॥ पूर्वविलोकितानां
तुविधिरेषउदाहृतः ॥ नचैवापूर्वदृष्टानामितिप्राहुर्मनीषिणः ॥ पारिजाते ॥ द्वादशाब्देव्यतीतेतुनकुर्याद्भ्रातृदर्शनम् ॥ पित्रोःपुत्रस्यनैवाहु
र्महाहानिकरंभवेत् ॥ दर्शनंतुप्रकुर्वीतशिवंपूज्यशिवालये ॥ कांस्यपात्रंस्फोटयित्वाअंतःपटविधानतः॥मुखावलोकनंपश्चात्समालिंग्यविप

र्ययात् ॥ एवंकृतेविधानेतुदोषशांतिर्भविष्यति ॥ सूर्यारुणसंवादेतु ॥ गणेशमृत्युंजयविष्णुलक्ष्मीमघोरसंज्ञंचगृहंघटेषु ॥ आवा
ह्यसंपूज्यचधान्यराशौहोमंचकुर्यादिहदेवमंत्रैः॥शिवपूजांप्रकुर्वीतप्रतिमापूजनंततः॥अघोरप्रतिमांदद्याद्ब्राह्मणायसदक्षिणाम्॥अनेनसहगच्छ
त्वंक्रीडस्वचसुखंचिरम्॥मांतथैवाधुनामुंचक्षमांकुरुममोपरि॥शिवाग्रेतुसमागत्यकृत्वाचैवांतरेपटम् ॥ उभाभ्यांनारिकेलंचभङ्क्त्वाभूयोधि
गम्यताम् ॥ निवर्तसूक्तंजप्त्वादावघोरद्विजपुंगवम् ॥ अघोरप्रतिग्राहिणंब्राह्मणमित्यर्थः । विसर्जयेत्पुनस्तंचनैवपश्येत्कदाचन ॥ कांस्यपा
त्रेघृतंकृत्वाद्दृष्ट्वारूपंस्वकंस्वकम् ॥ तत्पात्रंब्रह्मणेदद्याद्दक्षिणासंयुतंततः॥पादप्रक्षालनंकृत्वाआचम्यचयथाविधि ॥ शांतिमंत्रान्पठेत्पश्चात्पू
जांगृह्यशिवंव्रजेत् ॥ धूपदीपादिनैवेद्यंतांबूलैर्दक्षिणादिभिः॥वस्त्रैराभरणैर्दिव्यैस्तोषयेच्छंकरंततः॥ शिवस्यप्रार्थनांकृत्वाजपेत्सूक्तंकानिक्रद
त्॥प्रदक्षिर्णांभद्रंचेतिपठेत्सूक्तशिवोपरि॥पुष्पांजलिंचयुगपद्द्याच्चैवांतरंपटम्॥पुनःपुनर्नमस्कृत्यपश्चात्तंचविलोकयेत् ॥प्रणामालिंगनंकुर्या
त्स्वागतंक्षेमपृच्छनम् ॥ ततोद्विजवराःसर्वेसूक्तानिस्वस्तिकानिच ॥ पठित्वाहोमदेशंचगच्छेयुश्चमुदान्विताः ॥ प्रतिमापूजनंकृत्वावह्नेश्चा
पियथाक्रमम् ॥ होमशेषंसमाप्यैवंब्रह्माचार्यादिकान्यजेत् ॥ अभिषेकंततःकुर्युरुभयोर्मंगलंवदेत् ॥ स्वस्तिशब्दंतथाब्रूयुर्गांचदद्यात्पयस्वि
नीम् ॥ देवान्वह्निंविसृज्याथकुंभेलक्ष्मींनिधायच ॥ आचार्यब्रह्मऋत्विग्भिर्वाद्यघोषपुरःसरम् ॥ स्वगृहंचशनैर्गच्छेत्सार्द्धंतेनप्रवासिना॥देवा
नांचैवतृप्त्यर्थंकर्तव्यंद्विजभोजनम् ॥ एवंकृतेविधानेतुनस्याद्विघ्नंकदाचन ॥ देवद्विजप्रसादेनकल्याणंस्यान्नसंशयः ॥ आयुष्यंक्षेममारोग्यं
पुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम् ॥ सौभाग्यमतुलंचैवलभेदस्यप्रसादतः ॥ आरामेपुण्यतीर्थेवादेवागारेऽथसंगमे ॥ सुपवित्रनदीतीरेविधानंक्षेमदंभवेत् ॥

अथप्रयोगः ॥ सुमुहूर्तेचंद्रताराबलान्वितेपुण्याहंवाचयित्वाचार्यब्रह्मर्त्विगादीन्कृत्वादेशकालौसंकीर्त्यास्माकंसकुटुंबानांक्षेमायुरारोग्यैश्वर्या
भिवृद्ध्यर्थंसर्वत्रमंगलाभ्युदयार्थमात्मनोबंध्वादीनांद्वादशाब्दाधिकप्रवासस्थितिजनितपापग्रहपीडापरिहारार्थंवियोगग्रहशांतिंकरिष्यइति
संकल्प्य ॥ तदंगस्थंडिलोल्लेपनकलशस्थापनेकरिष्यइतिसंकल्प्यदधिदूर्वामृत्पंचगव्यसर्वौषधीहिरण्यरत्नफलपुष्पपंचपल्लवाद्यलंकृतेषुपंच
धान्यपुंजस्थितपंचकलशेषुतीर्थवारिणापूर्णेषुस्थापितवंशपात्रोपरिअष्टदलालंकृतवस्त्रेषुगणेशमृत्युंजयविष्णुलक्ष्म्यघोरप्रतिमानामस्युत्ता
रणंकृत्वातत्तन्मंत्रैःकलशावाहनपूजनस्थापनादिपूर्वकंतत्तन्मंत्रैस्तत्तद्देवतानामावाहनादिपूजांकुर्यात् ॥ ततोन्वाधानंकृत्वातत्तदुद्देशेनप्रति
दैवतंदूर्वातिलाज्यचरुशर्कराभिरष्टसहस्रमष्टशतमष्टाविंशतिंवाहुतीर्हुत्वाअघोरमंत्रेणाघोरायहुत्वारुद्राभिषेकंकृत्वाशिवालयेंतःपटंधृत्वोभा
वपियुगपच्छिवस्यपुरतोनारीकेलफलंप्रत्येकंभङ्क्त्वाहोमदेशंगत्वानिवर्तध्वमितिसूक्तंजपेताम् ॥ ततोघोरंप्रार्थयेताम्। अघोरत्वंमहाकायनृणां
विश्लेषकारक ॥ त्वत्क्षोभजनितंघोरंनृणांविश्लेषजंफलम् ॥ वियोगविषमाक्षस्त्वंविषमांघ्रिकरायुध ॥ विबुद्धिर्विगतस्थायीविलापीविगताश्र
यः ॥ योगभ्रष्टोयोगध्वंसीयोगीयोगाविघातकः ॥ नृनार्योर्योगहंताचबंधुयोगवियोगकृत् ॥ गच्छत्यनुदिनंचोर्वीम्प्राणिनांक्लेशहेतवे ॥
योगविश्लेषकार्यत्वाद्वियोगंत्वांप्रचक्षते ॥ भावियोगमहाघोरप्राणिनांक्लेशदायक ॥ शरणागतमापन्नंत्राहिमांशोकसागरात् ॥
द्विजंसमभ्यर्च्याघोरप्रतिमांदद्यादाज्यावेक्षणंकृत्वाशांतिमंत्रान् ॥ जपित्वापादौप्रक्षाल्यशिवंगंधपुष्पैस्तोषयित्वास्वस्तिनोआनोभ
द्राकनिक्रदत्प्रदक्षिणीभद्रंवदेतिसूक्तानिपठन्अंतः पटंनिष्काश्ययुगपच्छिवोपरिपुष्पांजलिंदत्वामुहुःशिवंनमस्कृत्यसंप्रार्थ्यबंधुंविलोकये

त् ॥ तौप्रणामक्षेमालिंगनेकृत्वास्वागतंपृष्ट्वायेयज्ञेनेत्याशिषोदत्वाहोमशेषंसमाप्याभिषेकंकृत्वाभ्युद्रासनंकृत्वाकुंभेलक्ष्मीप्रतिमांनिधायवा
द्यघोषपुरःसरंब्राह्मणैःसहप्रवासिनाचसहगृहंप्रविशेत्ततोब्राह्मणान्संभोज्यद्विजान्वस्त्रालंकारदक्षिणाभिःसंतोष्यस्वस्तिभवंतोब्रुवंत्वितिब्रूया
त्तेचस्वस्तिरस्त्वितिप्रत्यूचुः ॥ इतिप्रवासादागतग्रहविधानम् ॥ अथतडागादौमृतदोषशांतिः ॥ नदीनदसमुद्रेषुमृतदोषो
नविद्यते ॥ वापीकूपतडागेषुमृतस्यशुद्धिरिष्यते ॥ सूतकानंतरंशुद्धिःशौनकेनह्युदीरिता ॥ उद्धरेच्छतसाहस्रंतदर्धार्द्धमथा
पिवा ॥ अष्टोत्तरसहस्रंवाकलशैर्जलमुद्धरेत् ॥ मृततारतम्येनब्राह्मणादिवर्णभेदेनगवादिपशुभेदेनकलशोद्धारणंप्रयोगांविधिवत्कृत्वाजा
तदोषपुरःसरम् जलदेवार्चनंकार्यंमंडलेभद्रसंज्ञके ॥ जलदेवतावरुणःसदीपंचबलिंदद्याद्देवताभ्यायथाविधि ॥ एवंपूजाविधातव्या
ततोहोमंसमारभेत् ॥ लोकपालग्रहादिभ्योजलाधिपतयेतथा ॥ अष्टोत्तरशतंचैवप्रत्येकंतिलसर्पिषा ॥ जलशुद्धिंततः कुर्याद्ब्रह्मकूर्चपुरः
सरम् ॥ मृत्तिकाभिश्चतोयैश्चतिलामलकभस्मभिः ॥ अश्वस्थानाद्गजस्थानाद्वल्मीकात्संगमाद्ध्रदात् ॥ राजद्वाराच्चतुष्पथादितिमृदः । ज
लानिनदीनदसमुद्रगंगादिर्जीर्णकूपप्रस्रवणोदकैःयज्ञकुंडभस्मतिलामलकशंखोदकविष्णुपादोदकैर्जलावगाहनम् ॥ पावमानीभिःप्रायश्चित्त
सूक्तैःपौरुषंपावमानंचनतमंहइतीतिचऋस्वसूक्तंजपेत्अन्यान्यपिवारुणानिजप्त्वाजलमवगाह्यशांतिंपठेत् ॥ कस्यनूनमित्यादीनिस्वस्तिवा
चनपूर्वंतुहोमशेषंसमापयेत् ॥ अभिषेकंततःकृत्वाब्राह्मणान्भोजयेदथ ॥ दक्षिणाभिश्चसंतोष्यतेभ्यआशिषोगृहीत्वाजलशुद्धिर्भवेध्रुवंइति
जलशुद्धिः ॥ अथगजशांतिः ॥ वसिष्ठसंहितायाम् ॥ यस्यराज्ञोगजाःसंतितदधीनाखिलाधरा॥तस्माद्गजाःकल्पनीयाःपोषणीयाश्चसर्वदा ॥

कल्पनंपोषणंतेषांगजवक्रप्रसादतः॥तस्माद्गजाननोराज्ञापूजनीयःप्रयत्नतः॥गजाननोगजपतिर्गजसूक्तंजपेत्सदा ॥असावेवप्रभुस्तेषांपोषणेशो
षणेसदा ॥ पुरामहेश्वरोदेवउक्तवानस्यजन्मनि ॥ यदायदागजानांचजायंतेव्याधयस्तदा ॥ तदाशांतिंप्रकुर्वीतपूजाहोमजपादिभिः ॥ भानु
वारेचसंक्रांतौग्रहणेचंद्रसूर्ययोः ॥ विषुवत्ययनेचैवव्यतीपातेदिनक्षये ॥ अन्यस्मिन्पुण्यदिवसेचंद्रताराबलेष्वपि ॥ दिग्बंधनंसमेभूमौईशान्ये
चसुरालये ॥ मध्याद्विनिर्गतैःसूत्रैश्चतुरस्रंतुकारयेत् ॥ मंडपंत्वष्टभिर्हस्तैःसूत्रमार्गेणकारयेत् ॥चतुःषष्टिदलंकृत्वामंडपांतःक्षमातले ॥ मध्ये
चतुष्पदेव्योममंडलंवेदिकास्थलम् ॥ द्वादशांशात्मकंवायुमंडलंव्योमवेष्टितम् ॥ विंशांशकात्मकंवह्निमंडलंव्योमवेष्टितम् ॥ निखिलान्मंड
लान्वेष्ट्वामहिमंडलमास्थितम् ॥ ज्ञात्वाग्निमंडलंतत्रदिक्षुकुंडचतुष्टयम् ॥ प्रोग्रखामध्यमंकुंडद्वारंचैकांशमानतः ॥ तथैवकुंडद्वारंचशेषदि
क्षुप्रकल्पयेत् ॥पूर्वोक्तलक्षणोपेतंमेखलावप्रसंयुतम् ॥ तोरणाद्यैरलंकृत्यवितानंवेदिकोपरि॥ आशिषोवाचनंकुर्यात्सम्यक्संकल्पपूर्वकम् ॥
ऋत्विजोवरयेत्पश्चाच्चतुर्विंशतिसंख्यकान् ॥ तेषांमध्येशिष्टतममाचार्यंतंप्रकल्पयेत्॥मधुपर्कादिकंकृत्वातत्तत्कार्येनियोजयेत्॥ब्राह्मणांश्चतु
रोहोतॄन्कुंडेषुविनियोजयेत् ॥ द्वारेषुजापकानष्टौषट्संख्यानंगजापकान्गंधपुष्पादिकंकृत्वातत्रकार्येप्रयोजयेत् ॥ ब्रह्मणःपंचविप्रांश्चयोजये
च्चयथाविधि ॥ कारयेच्चसुवर्णेनगजवक्त्रंचतुर्भुजम् ॥ अक्षमालापरश्वधबीजदंतधरंक्रमात् ॥ वाहनायुधवर्णादिसर्वेषांकथितंपुरा ॥ तत्पुरु
षायविद्महेवक्रतुंडायधीमहि॥तन्नोदंतीप्रचोदयात्॥वामदेवऋषिःछंदोसौतत्रगायत्रीगजवक्त्रोस्यदेवताकुंभाष्टकंचतुर्द्वारेपूर्वोक्तद्रव्यसंयुतम् ॥ ॥११४॥
लिखेदष्टदलंपद्मंवेदिकातंडुलोपरि ॥ गजवक्त्रंकर्णिकायांलोकपालान्दलेषुच॥गणेशशक्रयोर्मध्येपद्ममष्टदलंलिखेत्॥आदित्यादिग्रहांस्तत्रपू

जयेत्पूर्ववक्रमात्॥गणेशयमयोर्मध्येपंचकोणंप्रकल्पयेत्॥तत्रपंचमहाभूतानर्चयेत्पूर्ववत्तदा॥गणेशांबुपयोर्मध्येत्रिकोणंमंडलंलिखेत्॥तत्रार्च
येदष्टभुजांमहिषासुरमर्दिनीम्॥गणेशसोमयोर्मध्येवर्तुलंमंडलंलिखेत्॥तत्रार्चयेत्प्रयत्नेनचाश्विनौदेवताद्वयम्॥ऐशान्यामर्चयेद्रुद्रंमंडलेतेजसां
निधिम्॥आग्नेय्यामर्चयेद्विष्णुमंडलंहाटकात्मकम्॥वेदात्मकंचनैर्ऋत्यामर्चयेद्ब्रह्ममंडलम्॥वायव्यामर्चयेत्सम्यग्मंडलंप्रणवात्मकम्रुद्रेणपु
रुषसूक्तेनचतुर्वेदादिमंत्रकैः॥प्रणवस्यऋषिश्छंदोदेवताकथितापुरा ॥तत्तद्वर्णैर्गन्धपुष्पैर्वस्त्रधूपैश्चदीपकैः॥सम्यक्कृत्वोपचाराणिरक्तवस्त्रैर्गजा
ननम्॥प्राक्कुंडंगजवक्रस्यपंचभूतात्मकंततः ॥ दुर्गाकुंडंप्रतीच्यांचउदक्कुंडंग्रहात्मकम् ॥तदेवाश्विनकुंडंचग्रहहोमादितःपरम् ॥ दिक्कुंडेदिक्षु
दिग्घोमःकर्तव्यस्स्वस्वमंत्रकैः ॥ स्वगृह्यविधिनाकुंडेस्थापयेच्चहुताशनम् ॥ मुखांतेस्वस्वकुंडेचजुहुयात्तन्मुखाहुतिम् ॥ पालाशसमिदा
ज्यान्नैःपृथगष्टोत्तरंशतम् ॥ ग्रहमंत्रैःसमिद्भिश्चहोमंपूर्ववदाचरेत् ॥ चतुर्दिक्षुचतुर्वेदपरायणपराद्विजाः ॥ अब्लिंगैर्वारुणैःसूक्तैःकलशार्चापरा
श्वते॥नैवेद्यंविविधान्नेनबहुवाद्यैःसमर्पयेत्॥तांबूलानिततोदद्याच्छांतिवाचनपूर्वकम् ॥ एकरात्रंत्रिरात्रंचनवरात्रमथापिवा ॥ अनेनविधिनाकु
र्यादेकभक्तोजितेंद्रियः ॥ तिलहोमंव्याहृतिभिःसहस्रंचाष्टसंयुतम् ॥ एवंप्रतिदिनंसम्यग्व्रीहिभिश्चयथापुरा॥ संपूर्णेदिवसेकर्ताकुर्यात्पूर्णाहुतिं
ततः ॥ मंत्रपूतोदकैःकर्तागजानांमार्जयेत्ततः ॥ अलंकृत्यपुनःसम्यग्गंधपुष्पादिभिस्तथा ॥ हुतशेषंततोदद्यादौपनायनिकंगजे ॥ दोषशां
त्यैपंचदुर्गारुद्रंपुरुषसूक्तकम् ॥ पंचब्रह्मादिभिर्मंत्रैर्गजशालासुमार्जयेत् ॥ गृहीत्वासुकृतंतेभ्योदक्षिणांचसमर्पयेत् ॥ आचार्यायततोदद्यान्नि
ष्काणामेकविंशतिम् ॥ तदर्धमितरेभ्यश्चयजेच्छेषान्स्वशक्तितः ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्स्वयंभुंजीतबंधुभिः॥ एवंयःकुरुतेसम्यग्गजशां

तिंनृपोत्तमः॥सर्वान्कामानवाप्नोतिगजवृद्धिंलभेत्तुसः॥इतिगजशांतिः अथाश्वशांतिः॥तत्रैवभूपतेर्यस्यसन्त्यश्वाःसएवविजयीरणे॥श्रीमान्सएवतत्तस्मात्कार्यमश्वाभिरक्षणम्॥सूर्यःस्वात्यृक्षसंपातेजायंतेबहवोरुजः॥यदायदारुग्जननमश्वानामथवातदा ॥ सलोकपालोरेवंतपूजांहोमंचकारयेत् ॥ भानुवारेचसंक्रांतावयनेविषुवद्वये॥ दिनक्षयेव्यतीपातेद्वादश्यामश्वभेपिवा॥ऐशान्यामष्टभिर्हस्तैश्चतुर्भिर्वापिमंडपम् ॥ चतुर्द्वारंवितानस्रक्तोरणाद्यैरलंकृतम् ॥ तन्मध्येवेदिकांतस्यपंचविंशतिमानतः ॥ मंडपस्यबहिःकुंडंप्राच्यांपूर्वोक्तलक्षणम् ॥ वरयेत्पूर्ववद्विप्रान्स्वस्तिवाचनपूर्वकम् ॥ सूर्यपुत्रंहयारूढंपंचवक्रंदशांबकम्॥रक्तवर्णंकशाखड्गंरेवंतंद्विभुजंस्मरेत् ॥ सूर्यपुत्रनमस्तेस्तुनमस्तेपंचवक्रक ॥ नमोगंधर्वदेवायरेवंतायनमोनमः ॥ मंत्रेणानेनरेवंतंगंधवस्त्राक्षतादिभिः ॥ विधिवद्वेदिकामध्येतंडुलोपरिपूजयेत् ॥ परितःस्वस्वमंत्रैस्तान्लोकपालांश्चपूजयेत् ॥ प्राग्वदेवकशांखड्गंरेवंतस्यसपीपतः ॥ ऋग्वेदादिचतुर्वेदान्जपेद्वारेषुपूर्ववत् ॥ पूर्णकुंभान्रक्तवर्णान्गंधवस्त्राद्यलंकृतान् ॥ पंचत्वक्पल्लवोपेतानष्टमृद्भिःसुसंयुतान् ॥ द्वारेषुस्थाप्यचाग्निंलिंगमंत्रैःकार्यसमर्चनम् ॥ रेवंतपूजामाचार्यःकृत्वागृह्यविधानतः ॥ स्थापयेच्चव्याहृतिभिस्तस्मिन्कुंडेहुताशनम् ॥ ततस्तत्राज्यभागांतेमुखाहुतिमतंद्रितः ॥ अग्नयेस्वाहेतिहुत्वाधृतेनादौप्रयत्नतः ॥ रेवंतपूजामंत्रेणआद्यंतप्रणवेनच ॥ पलाशसमिदन्नाज्यैःपृथगष्टोत्तरंशतम् ॥ आचार्योजुहुयाद्व्रीहींस्तिलान्व्याहृतिभिस्ततः॥एकरात्रंत्रिरात्रंवानवरात्रमथापिवा ॥ अनेनविधिनाकुर्यादेकभक्तोजितेंद्रियः ॥ जपादिपूर्वकंसम्यक्कर्तापूर्णाहुतिंहुनेत् ॥ ततोमंगलघोषैश्चनैवेद्यंचसमर्पयेत् ॥ ततस्तद्धुतशेषेणसहकुंभोदकेनच ॥ प्रदक्षिणंव्रजन्नश्वान्सुप्रीतोबलिमुत्तमम् ॥ जीमूतस्येत्यनूवाकांश्चतुरोदिक्षुनिक्षि

पेत् ॥ आचार्यायततोदद्याद्दक्षिणांगोचतुष्टयम् ॥ तदर्द्धंवातदर्धंवायथावित्तानुसारतः ॥ ब्राह्मणेभ्योजापकेभ्यस्त्वाचार्यार्द्धंप्रदापयेत् ॥
ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाच्छांतिवाचनपूर्वकम् ॥ एवंयःकुरुतेसम्यगश्वशांतिमनुत्तमाम् ॥ मुच्यतेसर्वरोगेभ्योवर्द्धतेनात्रसंशयः ॥
इत्यश्वशांतिः ॥ अथगजनीराजनम् ॥ उत्पलपरिमलेशौनकः ॥ नवम्यामाश्वयुङ्मासिकार्तिक्यामथवापिवा ॥ हास्तिनीरा
जनंकुर्याद्राजागजसमृद्धये ॥ प्रागुदक्प्रवणेदेशेविशालेसुमनोहरे ॥ पूर्वस्यामुत्तरस्यांवानगरस्यबहिर्दिशि ॥ पंचाशद्धस्तनिर्माणं
देशंसंप्रोक्ष्यवारिणा ॥ तन्मध्येतोरणंकुर्याद्वनस्पतिमयंशुभम् ॥ स्योनापृथिवीत्यनयास्थापितंसुदृढंसमम् ॥ षोडशारत्निमुत्से
धाद्विस्तारेणतदर्द्धकम् ॥ ऋजुनिरीक्षणंस्निग्धंवस्त्रयुग्मविभूषितम् ॥ उच्छ्रयस्वेतिमन्त्रेणसंप्रोक्ष्यपरितोजनैः ॥ अन्यैश्चैवाऽलिं
गमंत्रैर्गन्धपुष्पैस्तथार्चयेत् ॥ कोणस्तंभद्वयेवेदिंद्विहस्तेकारयेदथ ॥ फलपुष्पैस्तबककिसलयैर्भूषयेत्ततः ॥ होमंतद्दक्षिणेकुर्यात्समाहित
मनागुरुः ॥ कुंडेवास्थंडिलेवाथयज्ञतंत्रप्रकल्प्यच ॥ पूर्णकुंभानष्टदिक्षुविन्यसेद्धान्यराशिषु ॥ तेष्वावाह्यदिशांपालान्पूजयेद्वस्त्रमाल्यकैः॥
योजातइतिसूक्तेनप्रत्यृचंजुहुयाद्घृतम् ॥ मधुच्छंदसआज्येनसूक्तेनाज्यंयजेत्ततः॥ आचिदित्यादिसूक्तेनयाम्यहोममतः परम् ॥ एवंकृत्वा
तुविधिवन्निवृत्तेजुहुयाद्घृतम् ॥ यच्चिद्धितेतिसूक्तेनजुहुयाद्वरुणायच ॥ आवायावितिसूक्तेनयजेद्वायुंसमाहितः ॥ त्वंसोमप्रतिसूक्तेनसोमाय
जुहुयाद्धविः ॥ पश्चाद्रौद्रेणकौत्सेनरुद्रमिष्ट्वायथाक्रमम् ॥ आनोभद्रेतिसूक्तेनहोमशेषंसमापयेत् ॥ वरुणायैवमिष्ट्वाथमधुनापयसातथा ॥
पश्चात्स्विष्टकृतंहुत्वाबलिंतेभ्यःसमाहरेत् ॥ दुर्गामाराध्यविधिवदग्नौपूर्वोत्तरेस्वयम् ॥ कृत्तिकाश्चसमभ्यर्च्यवस्त्राभरणमाल्यकैः ॥ हिरण्य

कुसुमंसिंहीमम्रृतांचापराजिताम् ॥ पृश्निपत्रींततोव्याघ्रींदूर्वांमुत्पलमालिनीम् ॥ कुष्ठचंदनपद्मानिनलदान्यगरूणिच ॥ प्रक्षिप्यकुंभेसौव
र्णेतर्थितोयैःप्रपूर्यच ॥ गजाधिपंगजांश्चैवप्रोक्षयेत्तेनवारिणा ॥ आपोहिष्ठेतिसूक्तेनस्वस्तिवाच्ययथाविधि ॥ गजमारोप्यराजानंतोरणाभ्यं
तरेगुरुः ॥ स्वस्त्यात्रेयंजपेन्मंत्रंत्रिःकृत्वातुप्रदक्षिणम् ॥ प्रस्थापयेत्प्रभुंतेनगजेंद्रेणद्विजोत्तमः ॥ पार्श्वतोदीप्यमानासुदीपिकासुचदी
पकैः ॥ सारोहाःसादिनःसर्वेगच्छेयुस्तस्यपृष्ठतः ॥ उपलिप्तासुशालासुस्वास्तृतासुविसृज्यतान् ॥ सामात्योभृत्यसहितः प्रविशेन्मंदि
रंनृपः ॥ ब्राह्मणान्भोजयित्वातुगुरवेदक्षिणांततः ॥ हस्तिनंगांहिरण्यंचवस्त्रंमाल्यानुलेपनम् ॥ दद्यान्नृपःस्वयंतस्मैसम्यगाभरणानिच ॥
एवंनीराजनाद्राजासर्वान्कामानवाप्नुयात् ॥ निरातंकाद्विजाःसर्वेभविष्यंतिनसंशयः ॥ इतिगजनीराजनम् ॥ अथाश्वनीराजनंतत्रैवोक्तम् ॥
अश्वनीराजनंवक्ष्येअश्वानांहितकाम्यया ॥ तद्वच्चैवाश्वयुङ्मासिपूर्वपक्षेनृपोत्तमः॥कारयित्वाश्वशालासुहोमशालामलंकृताम् ॥ प्रत्यूषेस्नाप
यित्वाश्वान्सम्यक्तीर्थेजलाशये ॥ सप्ताहंकारयेद्धोमंरक्षांबध्वातुरंगमान् ॥ स्थंडिलाद्याज्यभागांतंयज्ञतंत्रंप्रकल्पयेत् ॥ ब्राह्मणःसोद
कान्कुंभांश्चतुर्दिक्षुसहौषधीन् ॥ विन्यस्यधान्यपुंजेषुदिक्पालांस्तत्रपूजयेत्॥अश्वमारोप्यराजानंतोरणाभ्यंतरेगुरुः ॥ गजस्यनीराजनवत्स
र्वंकुर्यादतंद्रितः॥एवंनीराजनाद्राजासर्वान्कामानवाप्नुयात् ॥ इत्यश्वनीराजनम् ॥ अथगोशांतिः ॥ मदनरत्नेविष्णुधर्मे । अतःपरंप्रवक्ष्या
मिकर्मनैमित्तिकंतव ॥ धेनूनांमारकेप्राप्तेतथारोगाद्युपद्रवे ॥ क्षीरक्षयेतथान्यस्मिन्प्रकृतेस्तुविपर्यये ॥ त्रिरात्रोपोषितोविद्वानेकरात्रोषितो
पिच॥गवांमध्येशुभेदेशेस्थंडिलेग्निंप्रकल्पयेत् ॥ अष्टपत्रंन्यसेत्पद्मंकर्णिकाकेसरान्वितम् ॥ पूजयेत्कर्णिकामध्येवासुदेवंश्रियासह ॥ केसरे

पूजनंकार्यंदेवतानांयथाक्रमम्॥ यासांतासांतुवक्ष्यामितवनामानिभार्गव॥सुभद्रांनामदेवींतुपूर्वभागेसमर्चयेत्॥पूजनीयस्ततोब्रह्मासुरभिस्त
दनंतरम्॥ततःसूर्यस्ततोधेनुर्बहुरूपाद्विजोत्तम॥ ततस्तुपृथिवींदेवींततोनंतंतुपूजयेत्॥ततःखंविश्वरूपाख्यांदिग्धेनुंतदनंतरम्॥ततःसिद्धिंत
तःऋद्धिंततःशांतिसमर्चयेत्॥गेहिनीनामदिग्धेनुस्ततःपूज्याद्विजोत्तम॥ततश्चंद्रमसंदेवंमहादेववृषंततः ॥महादेवंततोदेवींपूजयेत्तदनंतरम्॥
इत्येतादेवताःप्रोक्ताःकेसरेष्वेवषोडश॥पत्रेषुपूजनीयास्तुदिक्पालासुयथादिशम्॥गंधमाल्यादिवस्त्रंचधूपदीपान्नसंपदः ॥प्रत्येकंपूजयेद्रामदे
वताःप्रयतोद्विजः ॥ पूर्णकुंभांश्चसर्वासांप्रत्येकंविनिवेदयेत् ॥भक्ष्यश्चगीतवस्त्राणिवर्धमानैःसुतंडुलैः ॥ सहिरण्यैर्यथाशक्तिततोहोमंसमाचरे
त् ॥ वेदिंकृत्वायथाशास्त्रंसमिध्यचहुताशनम् ॥ एकैकांदेवतांरामसमुद्दिश्ययथाविधि ॥ चतुर्थ्यंतेननाम्नातुधर्मज्ञोजुहुयाक्रमात् ॥ ततोर
क्षोहणैर्मंत्रैर्जुहुयाद्गौरसर्षपान् ॥ ततःसमापयेद्विद्वानग्निकर्मयथाविधि ॥ सुवर्णंचतथाकांस्यंधेनुंवस्त्रयुगंतथा ॥ कर्त्रादेयमुपद्रष्ट्रेवस्त्रयुग्मं
शुभंतथा ॥ भोजनंगोरसप्रायंब्राह्मणांश्चात्रभोजयेत् ॥ स्वस्तिवाच्यंततःपश्चादन्नमादायवैद्विजः ॥ रक्षोहणंतथामंत्रैःकुर्युस्तेउक्षणंगवाम् ॥
गवांचपूजाकर्तव्यागंधमाल्यानुलेपनैः ॥ कर्तव्याश्चतथावत्सायथाकामंद्विजोत्तम ॥ शांतिकर्मगवामेतत्सर्वोत्पातप्रशांतये ॥ इतिगोशां
तिः ॥ अथकाकमैथुनशांतिः ॥ श्वेतकाकमैथुनदर्शनमेवानिष्टावहम् ॥ काकोमैथुनयुक्तश्चेच्छ्वेतःसयदिदृश्यतइतिहेमाद्रौगर्गोक्तेः ॥ नार
दसंहितायाम् ॥ दिवावायदिवारात्रौयःपश्येत्काकमैथुनम् ॥ सनरोमृत्युमाप्नोतिह्यथवास्थाननाशनम् ॥तद्दोषशमनायेत्थंशांतिकर्मसमाच
रेत् ॥ गृहस्येशानभागेतुहोमस्थानंप्रकल्पयेत् ॥ स्वगृह्योक्तविधानेनतत्रस्थाप्यहुताशनम् ॥ मखांतेसमिदन्नाज्यैर्हुनेदष्टोत्तरंशतम् ॥

प्रतिमंत्रंत्र्यंबकेणअपमृत्युद्वयेनच ॥ व्याहृतिभिर्व्रीहितिलैर्जपाद्यंतंप्रकल्पयेत् ॥ पूर्णाहुतिंचजुहुयात्कर्ताशुचिरलंकृतः ॥ स्वर्णशृंगींरौ
प्यखुरांकृष्णांधेनुंपयस्विनीम् ॥ वस्त्रालंकारसहितांनिष्कद्वादशसंयुताम् ॥ तदर्द्धेनतदर्द्धेनतदर्द्धार्द्धेनवायुताम्॥यथावित्तानुसारेणतन्यूना
धिककल्पना ॥ आचार्यायश्रोत्रियायतांगांदद्यात्कुटुंबिने ॥ ब्राह्मणेभ्योविशिष्टेभ्योयथाशक्त्याचदक्षिणाम् ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्स्व
स्तिवाचनपूर्वकम् ॥ एवंयःकुरुतेसम्यक्सतद्दोषात्प्रमुच्यते ॥ अद्भुतसारेगर्गः ॥ काकस्यमैथुनंपश्येत्काकःशिरसिचेद्विशेत् ॥ शिरस्युर
सिवाकुर्यात्पक्षाघातंनखैस्तथा ॥ विदारणंचकुरुतेशयानंचस्पृशेद्यदि ॥ तदावदेत्तुमरणंमहारिष्टमथापिवा ॥ महारात्रेयथाकाकोवासतेहे
तुनाविना ॥ तद्गृहारिष्टमाचष्टेग्रामारिष्टमथापिवा ॥ शांतिंतत्रप्रकुर्वीतविधानेनयथोदिताम् ॥ उद्दिश्यारिष्टशमनंकुर्यात्संकल्पमादितः ॥
शुचौदेशेरत्निमात्रेस्थंडिलेग्निंनिधायच ॥ तदीशानेचाष्टदलेकलशोपरिशक्तितः ॥ हिरण्यनिर्मितंतंविद्द्लोकपालसमन्वितम् ॥ पूजयित्वा
स्वशाखोक्तविधिनाश्रपयेच्चरुम् ॥ कृत्वाज्यभागपर्यंतंजुहुयात्क्रमशोहविः ॥ पालाशीःसमिधोव्रीहींश्चरुमाज्यमितिक्रमात् ॥ अष्टोत्तरसह
स्रंतुशतमष्टोत्तरंतुवा ॥ यतइंद्रेतिमंत्रेणलोकपालेभ्यएवच ॥ शक्त्याहुत्वास्वशाखोक्तप्रायश्चित्ताहुतीर्हुनेत् ॥ लोकपालबलिंदत्वाइंद्राग्नेच
रुशेषतः ॥ वायसेभ्योबलिंदद्यादैंद्रवारुणमंत्रतः ॥ पूर्णाहुतिंततोदत्वाआचार्यंपूजयेत्ततः ॥ कुंभोदकेनाभिषेकोयजमानस्यविस्तरात् ॥
आचार्यायेंद्रप्रतिमांदद्यात्सोपस्करांततः ॥ शक्त्याचभूयसींदद्याद्विजानांभोजनंदिशेत् ॥ शतंतदर्द्धमर्द्धंवाशक्त्याभावेदशापिवा ॥ सर्वे
शांतिंपाठयित्वागृह्णीयाच्चद्विजाशिषः ॥ एवंकृतेभवेच्छांतिःकाकारिष्टविनाशिनी ॥ मानवसंहितायाम् ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिवायसःप्रवि

शेद्गृहम् ॥ प्रवेशद्वारतोगच्छेन्मासमेकंविवर्जयेत् ॥ द्वारांतरेयदागच्छेत्षण्मासंस्तद्विवर्जयेत् ॥ देवालयंविशेच्चैवशीघ्रंमृत्युकरोभवेत् ॥
देवालयेनृपाणांतुग्रामनाशोभविष्यति ॥ गृहप्रवेशनेकाकोगृहाशेषक्षयंकरः ॥ श्वानमार्जारतोगच्छेद्वायसःप्रविशेद्गृहम् ॥ गृहस्थमरणंवि
द्यात्सर्वनाशोगृहेभवेत् ॥ एतेषांदोषजातानांशांतिंवक्ष्येसमासतः ॥ प्रवेशस्थानदेशेतुदक्षिणेवागृहात्ततः ॥ गोमयेनोपलिप्तेचस्थंडिलेसम
लंकृते ॥ आचार्यंवरयेत्पश्चाद्ब्राह्मणंवेदपारगम् ॥ व्रीहिद्रोणेचसुश्लक्ष्णंस्थापयेद्व्रणंघटम् ॥ पंचपल्लवसंयुक्तंपंचगव्यसमन्वितम् ॥
पंचरत्नसमायुक्तंपूजयेत्तीर्थवारिणा ॥ तस्योपरिन्यसेत्पात्रंकाकरूपंशचीपतिम् ॥ कर्षमात्रसुवर्णेनपादेनाथस्वशक्तितः ॥ प्रतिमांपूजये
त्पश्चाद्वस्त्रयुग्मंनिवेदयेत् ॥ यतइंद्रेतिमंत्रेणअर्चयित्वातुदैववित् ॥ इंद्राग्नीशानपर्यंतमर्चयेल्लोकपान्क्रमात् ॥ कुंभाभिमंत्रणंकुर्या
च्छ्रीरुद्रंचस्पृशञ्जपेत् ॥ स्वगृह्योक्तेनविधिनाहोमकर्मसमाचरेत् ॥ यतइंद्रेतिमंत्राभ्यांसमिदाज्यचरून्हुनेत् ॥ अष्टोत्तरसहस्रं
वाशतमष्टोत्तरंतुवात्र्यंबकेणचमंत्रेणतिलानष्टशतंहुनेत् ॥ इदंविष्णुस्तुमंत्रेणलाजहोमंसमाचरेत् ॥ उपहोमंततःकृत्वामहाव्याहृतिभिर्हु
नेत् ॥ ततःस्विष्टकृतंहुत्वाहोमशेषंसमापयेत् ॥ संपातैरभिषिक्तस्तुगोयुग्मंदक्षिणांदिशेत् ॥ आज्यावलोकनंकृत्वामहाशांतिंपठेत्ततः ॥
इतिवायसशांतिः ॥ अथपल्लीसरठशांतिः ॥ वसिष्ठसंहितायाम् ॥ कुड्यगेमस्तकाद्यंगेपतितेफलमुच्यते ॥ मस्तकेराज्यलाभःस्याद्भालेकर्णे
चभूषणम् ॥ नेत्रयोर्मित्रलाभःस्यात्सुगंधंनासिकोपरि ॥ वक्त्रेसुभोजनंकंठेस्त्रीलाभःस्कंधयोर्जयः ॥ अंसेतेजोविवृद्धिःस्यादर्थवृद्धिःकरद्वये
वक्षःस्थलेतुसौभाग्यंहृदिप्रीतिविवर्द्धनम् ॥ पुत्रलाभस्तुकुक्षौस्यान्नाभौकीर्तिविवर्द्धनम् ॥ अर्थलाभस्तुपृष्ठेस्यात्पार्श्वयोःसुहृदागमः ॥ कटि

स्थानेवस्त्रलाभोगुह्यस्थानेसमागमः॥गुददेशेविनाशःस्यादूरुजान्वोश्चवाहनम्॥जंघयोःपादयोश्चैवसदागमनमादिशेत् ॥ पादतश्चोर्ध्वगमनंकु
र्यादामस्तकाद्यदि॥गात्रेप्रदक्षिणेचापिराज्यलाभोभवेत्तदा॥मस्तकात्पादपर्यंतंयदिगच्छेदधोपिवा ॥ भवेयुश्चतदातस्यकुटुंबकलहामयाः॥
सरटीपतनादेवसचैलंस्नानमाचरेत् ॥ नारदसंहितायाम् ॥ पल्याःप्रपतनेचैवसरठस्यप्ररोहणे ॥ शुभाशुभंविजानीयात्तत्तत्स्थानविशेष
तः ॥ पल्याःप्रपतनेपूर्वैःफलमुक्तंशुभाशुभम् ॥ शीर्षेराज्यश्रियोवाप्तिर्भालेत्वैश्वर्यवर्द्धनम् ॥ सव्येभुजेजयःप्रोक्तोह्यपसव्येमहद्भयम् ॥ कुक्षौ
दक्षिणभागेतुधनलाभस्तथैवच ॥ वामकुक्षौतुनिधनंगदितंपूर्वसूरिभिः ॥ सव्यहस्तेमित्रलाभोवामहस्तेतुनिःस्वता ॥ उदरेसव्यभागेतुसुपु
त्रावाप्तिरुच्यते ॥ वामभागेमहारोगःकव्यांसव्येमहद्यशः ॥ वामकव्यांतुनिधनंमुनिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ॥ जान्वोरेवंविजानीयात्सव्यपादेशुभा
वहम् ॥ वामपादेतुगमनंस्त्रीणांव्यक्तंफलंवदेत् ॥ फलंप्ररोहणेचैवसरठस्यप्रचारतः ॥ सर्वांगेप्यशुभंविंद्याच्छांतिंकुर्यात्स्वशक्तितः ॥ शुभ
स्थानेशुभावाप्तिरशुभेदोषशांतये ॥ तत्स्वरूपंसुवर्णेनरुद्ररूपंतथैवच ॥ मृत्युंजयेनमंत्रेणवस्त्रादिभिरथार्चयेत् ॥ अग्निंतत्रप्रतिष्ठाप्यजुहुया
त्तिलपायसैः ॥ आचार्योवारुणैःसूक्तैःकुर्यात्तत्राभिषेचनम् ॥ आज्यावलोकनंकृत्वाशक्त्याब्राह्मणभोजनम् ॥ गणेशक्षेत्रपालार्कदुर्गाक्षोण्यंग
देवताः ॥ तासांप्रीत्यैजपःकार्यःशेषंपूर्ववदाचरेत् ॥ ऋत्विग्भ्योदक्षिणांदद्यात्षोडशेभ्यःस्वशक्तितः ॥ इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेपल्लीस
रठशांतिः ॥ अथकपोतशांतिः ॥ तत्रैव ॥ आरोहेत्तुगृहंयस्यकपोतोवाप्रवेशयेत् ॥ स्थानहानिर्भवेत्तस्ययद्वाऽनर्थपरंपरा॥ दोषायधनिनांगे
हेदरिद्राणांशिवायच ॥ तच्छांतिस्तुप्रकर्तव्याजपहोमविधानतः॥ब्राह्मणान्वरयेत्तत्रस्वस्तिवाचनपूर्वकम्॥षोडशद्वादशाष्टौवाश्रौतस्मार्तक्रि

यापरान् ॥ देवाःकपोतइत्यादिऋग्भिः स्यात्पंचभिर्जपः ॥ कुंडंकृत्वाप्रयत्नेनस्वगृह्योक्तविधानतः ॥ ईशान्यांस्थापयेद्वह्निंसुखांतिष्ठोत्तरंशत
म् ॥ प्रत्येकंसमिदाज्यान्नैःप्रतिप्रणवपूर्वकम् ॥ यतइंद्रभयामहेस्वस्तिदेतिऽयंबकैः ॥ त्रिभिर्मंत्रैश्चजुहुयात्तिलान्व्याहृतिभिःसह ॥ जपादींश्च
ततोभक्त्याकर्तापूर्णाहुतिंस्वयम् ।विप्रेभ्योदक्षिणांदद्याद्धोमशांतिंततोजपेत्।ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्स्वयंभुंजीतबंधुभिः।एवंयःकुरुतेभक्त्या
तस्माद्दोषात्प्रमुच्यते ॥ पिंगलस्यस्वरेप्येवंमधुवल्मीकयोरपि॥सम्पूर्णमंदिरेहानिःशून्यसद्मनिमंगलम्॥ प्राकारेषुपुरद्वारे प्रासादाद्येषुवीथि
षु ॥ तत्फलंग्रामपस्यैवसीम्निसीमाधिपस्यच ॥ शांतिकर्माऽखिलंकार्यंपूर्वोक्तेनक्रमेणतु ॥ इतिकपोतपिंगलादिशांतिः ॥ अथकृत्याशां
तिः ॥ शौनकोहंप्रवक्ष्यामिकृत्याशांतिंद्विजन्मनाम्॥ कुर्यात्स्वजन्मनक्षत्रेमासेमासेसमाहितः ॥ सुसंस्नातोनवंवस्त्रमाच्छाद्यसमलंकृतः ॥
द्विजास्यैःस्वस्तिवाच्योच्चैराशीर्भिर्वेदपारगैः ॥ सुसंस्कृतेसुप्रदेशेपरेणानवलोकिते॥अथाज्यभागपर्यंतंयज्ञतंत्रंप्रकल्पयेत्॥उपलेपनप्रभृतिजु
हुयात्पायसंचरुम् ॥ यांकल्पयतिसूक्तेनऋचोद्धारिशनैःपुनः।इंद्रस्तवेतिसूक्तेनजुहुयाच्चघृताहुतिम् ॥ ततःस्विष्टकृत्प्रभृतिहोमशेषंसमापये
त् ॥ शांत्यर्थंदक्षिणादेयाब्राह्मणांश्चैवभोजयेत् ॥ जपेद्वैतानिसूक्तानियतात्मासुसमाहितः ॥ प्रत्यांगिरसकल्पेनसद्यस्तांप्रतिबाधते ॥ इति
कृत्याशांतिः ॥ अथाशनिदग्धगृहादिशांतिः ॥ वेश्मक्षेत्रादिदग्धेषुवैद्युतेनाग्निनायदि ॥ तेषांशांतिंप्रवक्ष्यामिशौनकोहंद्विजन्मनाम्॥ तस्मि
न्देशेजानुमात्रंगर्तंकृत्वावत्सिनतुशीपालमवकांचैवनिधायस्वस्तिवाचयेत् ॥ कर्तास्यपश्चिमेदेशेहोमंकुर्याद्विचक्षणः ॥ इध्माधानादिपर्यंतं
यज्ञतंत्रंप्रकल्पयेत् ॥ उपलेपादिकंसर्वमिध्माधानाज्यभागयोः॥ आज्याहुतीःशंवतीभिर्जुहुयादग्निमग्रतः॥सप्रतथेतिसूक्तेनजुहुयाच्चचरुंततः

ततःस्विष्टकृत्प्रभृतिहोमशेषंसमापयेत् ॥ अग्नेरुत्तरतःस्विष्टात्स्वस्त्यात्रेयंजपेत्ततः ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्तत्रयथाशक्तिचदक्षिणा ॥ तदग्नि
दग्धवपुषेप्रदद्याद्ब्राह्मणायच ॥ ॥ प्राणदग्धेषुसर्वेषुहिरण्यंदक्षिणाभवेत् ॥ इत्यशनिदग्धगृहादिशांतिः ॥ अथाद्भुतशांतयः ॥ उत्पातउप
सर्गअद्भुतंचेतिपर्यायाः । तल्लक्षणंवसिष्ठसंहितायाम् ॥ अन्यत्वंप्रकृतेर्यत्तदसावुत्पातसंज्ञकः ॥ अधर्मतस्त्वसत्याच्चनास्तिक्यादतिलोभ
तः ॥ अनाचारान्नृणांनित्यमुपसर्गःप्रजायते ॥ तद्भेदस्तत्रैव ॥ दिव्यांतरिक्षक्षितिजाविकाराघोररूपिणः ॥ ग्रहर्क्षजाःकेतवश्चउत्पातादिव्य
संज्ञकाः ॥ निर्घातापरिवेषोल्कापुरंदरधनुर्ध्वजाः ॥ एवमाद्यामहोत्पाताअंतरिक्षाह्वयाःस्मृताः ॥ उत्पद्यतेक्षितौयच्चस्थावरंवाथजंगमम् ॥
तदेकदेशिकंभौमउत्पातःपरिकीर्तितः ॥ भौमाःस्युस्तुच्छफलदाआंतरिक्षास्तुमध्यमाः ॥ संपूर्णफलदादिव्यावर्षार्द्धार्त्तदर्धतः ॥ अथ
केतुफलंवसिष्ठसंहितायाम् ॥ केतोरुदयास्तमयंज्ञातुंगणितान्नशक्यतेयस्मात् ॥ दिव्यांतरिक्षभौमास्तस्मात्रिविधाश्चकेतवोजगति ॥ १ ॥
एकोत्तरशतभेदादृश्यंतेवासहस्रभेदास्ते ॥ औत्पादिकरूपत्वाद्भवंतिबहवस्तथैकोवा ॥ २ ॥ दिविऋक्षग्रहजास्तेदिव्याख्याःकेतवोमहाफ
लदाः ॥ परिवेषेंद्रधनुरुल्कागंधर्वनगराणिनिर्घाताः ॥ ३ ॥ गगनविकारजमेतन्मध्यमफलदंतथांतरिक्षंच ॥ भूमिभवाभौमास्स्युश्चरास्थिरा
वस्तुसंभवायेच ॥ ४ ॥ तेधमफलदास्तेषांकथयामिफलानिरूपाणि ॥ वर्षैर्मासैःपक्षैःक्रमशःपरिपाकमुपयांति ॥ ५ ॥ स्निग्धःप्रसन्नरूपः
शुक्लनिभोह्रस्वदंडवत्सौम्यः ॥ उदास्तमयेत्वेवंसुभिक्षसौख्यावहःकेतुः ॥ ६ ॥ धूमनिभोधूमाख्यःकेतुर्दोषप्रदोभवति ॥ इंद्रशरासन
रूपःस्थूलनिभोवर्षभीतिदःसम्यक् ॥ ७ ॥ बहुभिःशिखिभीरतुलाविद्युन्मणिहारहेमनिभाः ॥ अपरेंद्रदिशोर्दृश्यान्महाहवंतादिगी

शुकमुखबंधुनिभावह्निसुराक्षतजसन्निभारूक्षाः ॥ दृश्यंतेयद्यनलदिशितावंतस्तेपिशिखिभयदाः ॥ ९ ॥ मृत्यु
शानाम् ॥ ८ ॥
सुतावक्राशिखाःकृष्णारूक्षाःप्रहरणाकाराः ॥ दृश्यंतेयाम्यायांजनमारकभयप्रदास्ते ॥ १० ॥ क्षितितनयाद्वात्रिंशद्दर्पणसदृशाः
सरश्मयोविशिखाः ॥ क्षुद्भयदाःसशिरस्कायमतनयामृत्युदाश्चशैलनिभाः ॥ ११ ॥ शशितनयाःकुसुमनिभाःकुंदेंदुक्षीररजत
निभाः ॥ उत्तरभागेशिखिनोजंतूनांतेसुभिक्षकराः ॥ १२ ॥ त्रिशिखीत्रिवर्णयुक्तोब्रह्मसुतोब्रह्मदंडनिभः ॥ अनियतदिक्प्रभवोसौ
शांतिकरोब्रह्मदंडाख्यः ॥ १३ ॥ शनितनयास्तारास्थाःशुक्लऋजवश्चषट्संख्याः ॥ दृश्यंतेद्वित्रिदिनैःशुभदामासैश्चरुग्भयदाः ॥ १४ ॥
जीवसुताविचकाख्याःशुक्लास्ताराश्रिताःस्निग्धाः ॥ याम्यायांदिशिसंस्थाबहवस्तेतापदाःसततम् ॥ १५ ॥ बुधतनयाश्चोराख्याः
शुक्लाःसूक्ष्मायथेष्टदिक्प्रभवाः ॥ आमयभयदाःसततंजंतूनांपंचपंचाशत् ॥ १६ ॥ कुजतनयाःकैकेयाःक्षतजानलसन्निभास्त्रिशूलधराः ॥
याम्यायांदिशिसंस्थाःक्षुद्भयदाःषष्टिसंख्याकाः ॥ १७ ॥ तामसकीलकसंज्ञाराहुसुताःसूर्यमंडलेदृष्टाः ॥ तेषांतन्निखिलफलंसम्यक्क
थितंचसूर्यवारेपि ॥ १८ ॥ अग्निसुतास्त्वाग्नेय्यांविंशत्यधिकाश्चशतसंख्याकाः ॥ प्रलयानलसदृशभानुवन्हिभयप्रदास्तोपि ॥ १९ ॥
अरुणाख्याःश्यामनिभाःशुक्रसुताविविधरूपसंकीर्णाः ॥ शस्त्रक्षुद्भयदास्तेसमोत्तरसप्ततिश्चसंख्याकाः ॥ २० ॥ दंडकसंज्ञाश्चाष्टौ
तारासदृशाःप्रजापतेस्तनयाः ॥ द्वाचत्वारिंशोत्तरशताधिकाःपापदाविधातृसुताः ॥ २१ ॥ वरुणभवार्ककाख्याद्वित्रिंशद्वंशगुल्मयष्टि
निभाःशशिवत्प्रभासमेताराज्ञोन्यत्वंप्रकुर्वंति ॥ २२ ॥ कालभवाःषण्णवतिसंख्यास्तेषांकबंधनिभाः ॥ तन्नामानःशिखिनःपुंड्रामयभी

विमलास्ताराकारादशदिक्षुसमुद्भवाः शिखिनः ॥ एवंसहस्रभेदाः पापाश्चैषांविशेषमभिधास्ये ॥ २४ ॥ पश्चि
तिदाजगतः ॥ २३ ॥ विमलास्ताराकारादशदिक्षुसमुद्भवाः शिखिनः ॥ एवंसहस्रभेदाः पापाश्चैषांविशेषमभिधास्ये ॥ २४ ॥ पश्चि
मदिशिसंभूतश्चोत्तरनम्रश्चसौम्यकेतुःसः ॥ कुरुतेसुभिक्षमतुलंसितवर्णोसौमहास्निग्धः ॥ २५ ॥ दक्षिणनम्रःप्राच्यांतथाविधोयाम्य
केतुःसः।रूक्षःक्षुद्भयदायीमरकभयंवाकरोत्येव ॥२६॥ धूमनिभोयाम्यायांकपालकेतुर्बृहत्तनुःस्निग्धः ॥दिक्षुविदिक्षुप्रभवःक्षुन्मरकावृष्टिरोग
करः ॥ २७ ॥ प्राच्यांदिशिसंभूतःप्रदक्षिणंभ्रमतिचक्रवद्रूक्षः ॥ सचचक्रकेतुरनिशंकपालकेतोश्चतुल्यफलः ॥ २८ ॥ पश्चिमतःसंभूतो
याम्यांदिशंभ्रमतिचप्रदक्षिण्यम् ॥ धूमनिभोविषमाख्यःकेतुर्भूभारमपनयति ॥ २९ ॥ कतिपयदिवसंगत्वागमननिवृत्तिकरोधूमनिभः ॥
नरपतिकलहाज्जगतःकरोतिविलयंसचक्रकाख्यः ॥ ३० ॥ गगनत्रिभागादीर्घःश्यामनिभोसौमहासटाकारः ॥ ऋतुवक्रगतिंकुरुतेक्रम
शोजगतस्त्रिभागहरः ॥ ३१ ॥ गतिरहितोध्रुवकेतुः ॥ प्रमाणवर्णाकृतिर्नभवेत् ॥ ग्रहनक्षत्रोपगतेदृष्टोनैवाशुभप्रदः केतुः ॥३२॥ उपकरणे
षुचराज्ञांसुरगृहतरुपर्वतेषुसदनेषु ॥ दर्शनमुपैतिपतितंविनाशिनामेवनियमेन ॥३३॥ कुमुदनिभःकुमुदाख्योदिवसैःषड्भिस्तुपश्चिमेदृष्टः॥
प्रागुत्तरदिशियदिवासुभिक्षमतुलंकरोत्येव ॥ ३४ ॥ तारोपरिमणिकेतुर्याम्यायांदिशिसकृद्दृष्टः ॥ उदयास्तमयसमयेशुभदोसौक्षीर
दारेव ॥ ३५ ॥ जलधारेवहिऋज्वीनतयाशिखयापरेणदृष्टःसः ॥ जलकेतुर्जलसदृशःसुभिक्षकरस्तुसर्वजंतूनाम् ॥ ३६ ॥ हरिलांगूल
निभोभवकेतुःक्रकचसन्निभोवापि ॥ बहुरोगभयंकुरुतेसर्पाकारस्तुसर्वदाभवति ॥ ३७ ॥ अपरोपिपद्मकेतुःपद्मनिभःपद्मगर्भसंकाशः ॥
क्षेमकरोनृपतीनांसुभिक्षदःसर्वजंतूनाम् ॥ ३८ ॥ आवर्तकेतुरयंप्रादक्षिण्येनदीप्तिमान्शुक्लः ॥ शुभदोव्यत्ययकेतुस्त्वतुलामयभीति

रीतिकरः॥३९॥आक्रम्यगगनमखिलंसंवर्ताख्यस्स्सधूमनिभः ॥शूलाग्रस्त्वितरोवासकेतुरसकृद्भयप्रदोजगतः ॥४०॥ शुभदाःशुक्लनिभायेकृ
ष्णास्त्वशुभप्रदाजगतः ॥ केतूनांफलमुक्त्वावक्ष्येदस्रादिभेषुजातानाम्॥४१॥अश्विन्यांयदिकेतुर्जातस्तदश्वजीविनोहन्यात्॥याम्येम्लेच्छा
धिपतिंबहुलायांकलिंगाधिपतिम् ॥ ४२ ॥ रोहिण्यामतुलबलंनिहंतिकेतुश्चशूरसेनेशम् ॥ औशीनरमुख्यपतीन्सौम्येरौद्रेचजलजंतून्
॥ ४३ ॥ अश्मकदेशाधिपतिंत्वादित्येपुष्यभेचमगधपतिम् ॥ आर्याधिपतिंसार्पेपांड्याधिपतिंचपितृधिष्ण्ये ॥ ४४ ॥ भाग्यर्क्षे
तूज्जयिनंचोत्तरेदण्डनायकांस्त्वखिलान्॥ हस्तर्क्षेधनिकवरांश्चित्रायांकुरुभवांस्त्वखिलान्॥४५॥कांबोजनृपतिमुख्यंप्रभंजनेजातकेतुरपि॥
इक्ष्वाकुवंशनाशंद्विदैवभेचगौडेशम् ॥ ४६ ॥ ज्येष्ठायांयदिजातःसहन्यतेसर्वमंडलाधीशम् ॥ मूलेभद्राधिपतिंजलदैवेकलिंगदेशप
तिम् ॥ ४७ ॥ गृंजरिकायेदेशास्ताह्नन्याद्वैश्वधिष्ण्यजःसोपि ॥ केकयनाथंहन्याच्छ्रवणर्क्षेवसुभवेखिलान्द्रविडान् ॥ ४८ ॥ नैमिषंनृप
तिंहन्याच्छतभिषजस्त्वजांघ्रिजश्चपांचालान् ॥ अहिर्बुध्न्यर्क्षभवःसंकरिकान्किरातकोणभवान् ॥ ४९ ॥ पौष्णर्क्षभवःकेतुर्द्विजसज्जनधर्म
मार्गस्थान् ॥ अभिजिन्नक्षत्रभवःकौंकणदेशंचनिशिचरांश्चापि ॥ ५० ॥ येकेतवश्चाश्विमुखर्क्षजातास्ताराग्रहादिष्वपिसंभवाश्च ॥ कुर्वंतुते
तीक्ष्णफलंजनानामन्येपिसामान्यफलप्रदाःस्युः ॥ ५१ ॥ उल्कादिलक्षणंतत्फलंचनारदीये ॥ स्वर्गच्युतानांरूपाणियान्युल्कास्तानिवैभु
वि ॥ धिष्ण्योविद्युदशनितारापंचविधाःस्मृताः ॥ पीडाश्चोष्ट्राहिगोमायुखरगोगजदंष्ट्रिकाः ॥ कपिगोधाधूमनिभाविविधाःपापदानृणाम् ॥
उदयास्तमयेर्केन्द्वोःपतितोल्काशुभप्रदा ॥ सितरक्तापीतसितासोल्काहंतिद्विजातिनः॥ राजराष्ट्रविनाशायप्रासादप्रतिमासुच ॥ गृहेषुस्वा

मिनांपीडानृपाणांपर्वतेषुच ॥ दिक्षुतत्तद्दिगीशानांकर्षकाणांस्थलेषुच ॥ गोष्ठेगोस्वामिनांपीडाशिल्पिकानांजलेषुच ॥ वर्तुलोल्कापुरंहं
तिच्छत्राकारापुरोहितम् ॥ वंशगुल्मलताकाराराष्ट्रंविद्राविणीतथा ॥ इतिकेतुफलम् ॥ अथपरिवेषः ॥ किरणावायुनिहताउच्छ्रितामंडली
कृताः ॥ नानावर्णाकृतयःखेपरिवेषाःशशिनयोः ॥ मुहुर्मुहुःप्रलीयंतेनसंपूर्णफलप्रदाः ॥ अनेकवृत्तवर्णश्चपरिवेषोनृपांतकृत् ॥ द्विमंडल
श्वभूनाथंनृपघ्नोथत्रिमंडलः ॥ द्वौग्रहौपरिवेषस्थौक्षितीशकलहप्रदौ ॥ कुर्वंतिकलहानर्थंपरिवेषगतास्त्रयः ॥ चत्वारःपरिवेषस्थानृपस्यमर
णप्रदाः ॥ परिवेषगताःपंचजगत्प्रलयदाग्रहाः ॥ नृपहानिःकुजादीनांपरिवेषेपृथक्पृथक् ॥ प्रावृड्ऋतौतुशरदिपरिवेषोजलप्रदः ॥प्रायेणान्ये
ष्वृतुषुतदुक्तफलदायिनः ॥ अन्यत्रापि ॥ रविशशिपरिवेषेपूर्वयामेचपीडा रविशशिपरिवेषेमध्यमेचातिवृष्टिः । रविशशिपरिवेषेधान्य
नाशस्तृतीये रविशशिपरिवेषेराज्यनाशश्चतुर्थे ॥ इतिपरिवेषः ॥ अथेंद्रधनुः ॥ नानावर्णांशवोभानोःसाभ्रवायुनिघट्टिताः ॥ यद्व्योम्नि
चैवसंस्थानमिंद्रचापंप्रदृश्यते ॥ अथवाशेषनागेंद्रदीर्घनिःश्वाससंभवम् ॥ विदिक्षुजंदिक्षुजंचतद्दिक्पविनाशनम् ॥ अवृष्टौवृष्टिदंत्वैंद्र्यां
दिशिवृष्ट्यामवृष्टिदम् ॥ अवनीगाढमच्छिन्नंप्रतिकूलंधनुर्द्वयम् ॥ नृपांतकृद्यदिभवेदानुकूलेतुतच्छुभम् ॥ इतींद्रधनुः ॥ अथनिर्घा
तः ॥ वायुनानिहतोवायुर्गगनात्पततिक्षितौ॥तदादीप्तः सुगुरुतःसनिर्घातोतिदोषकृत् ॥ इतिनिर्घातः॥ अथरजः॥सितेनरजसाच्छन्नादिग्ग्रा
मवनपर्वताः ॥ यदातदाभवंत्येतेनिधनंयांतिभूमिपाः ॥ भूमोद्भवस्तुयस्यांवैतस्यांदिशिविनाशनम् ॥ ऋतावन्यत्राशिशिरात्संपूर्णफलदंरजः
॥ इतिरजः ॥ अथभूकंपः ॥ भूभारखिन्ननागेंद्रशेषविश्रामसंभवः।भूकंपःसोपिजगतामशुभायभवेत्सदा ॥ यामक्रमेणभूकंपाद्द्विजादीनामनि

ष्टदाः ॥ अनिष्टदाःक्षितीशानांसंध्ययोरुभयोरपि ॥ प्रायेणनिखिलोत्पाताःक्षितीशानामनिष्टदाः ॥ षाड्भिर्मासैश्चभूकंपोद्वाभ्यांदाहःफलप्रदः॥
अनुक्ताःपंचभिर्मासैस्तदानींफलदंरजः ॥ इतिभूकंपः ॥ अथग्रहयुद्धम् ॥ अद्भुतसागरेगर्गः॥ छादनंरोधनंचैवरश्मिरोधंतथैवच ॥ अपसव्यं
ग्रहाणांचचतुर्द्धायुद्धमुच्यते ॥ इदंचभौमादीनामेवनसूर्यचंद्रयोः ॥ताराग्रहाणांपंचानांयुद्धान्युक्तानियोगतइत्युपसंहारात् ॥ पराजयलक्षणं
चतत्रैव ॥ ग्रहोग्रहंसमागम्यश्यामी भवतियोभृशम्॥हानिंप्राप्नोतिवक्तव्यंस्यंदतेचमुहुर्मुहुः ॥तत्फलंविस्तरभीतेनोच्यते ॥ अत्रसामान्यशां
तिरेवविशेषानुक्तेः ॥ इतिग्रहयुद्धम् ॥ अथप्रतिसूर्यः ॥ तत्रैवमयूरचित्रे ॥ उदीयमानःसूर्योवैदृश्यतेप्रतिरूपकः ॥ त्रीण्यब्दानिभवेन्नाशो
मासार्द्धेननसंशयः ॥ अत्रापिसाधारणशांतिः ॥इतिप्रतिसूर्यः॥अथरश्मिदंडः ॥ वाराहसंहितायाम्॥रविकिरणजलदमरुतांसंघातोदंडवत्सि
तोदंडः॥सविदिङ्मुखोनृपाणामशुभोदिक्षुद्विजानांच॥इतिरश्मिदंडः ॥ अथदिग्दाहः॥अद्भुतसागरेबार्हस्पत्ये ॥ यदास्तमितआदित्येवह्नि
ज्वालाप्रदृश्यते ॥ दिशांदाहंतुतंविन्द्यादितिभार्गवभाषितम्॥नारदसंहितायाम् ॥ दिग्दाहःपीतवर्णश्चेत्क्षितीशानांभयप्रदः॥इतिदिग्दाहः॥
अथच्छाया॥तत्रैवमात्स्ये॥विरजस्केरवौचैवयदाच्छायानदृश्यते॥दृश्यतेचप्रतीपावातदादेशभयंवदेत्॥अत्रमासिकःफलपाकः॥अनुक्तफल
कालत्वात्॥इतिच्छाया॥अथमेघगर्भोपघातः।तत्रैववटकनिकायाम्॥गर्भोपघातलिंगान्युल्काशनिभूमिकंपनिर्घाताः॥ग्रहयुग्मराहुशशिनांभ्रं
शःपुरोवारजोवापि ॥ तत्रैवबृहत्संहितायाम् ॥ रुधिरादिवृष्टिवैकृतमथवेंद्रधनुर्निर्दर्शनंराहोः ॥ इत्युत्पातैरेतैर्विविधैश्चान्यैर्हतोगर्भः॥इतिमेघ
गर्भोपघातः॥अथाद्भुतपाककालः ॥ अद्भुतसागरेबृहत्पाराशरः ॥ तत्रोत्पातफलंदिव्यंपूर्णेवर्षेपिपच्यते ॥आंतरिक्षंतथाभौमंमासैःषड्भिस्तथ

र्तुर्भिः ॥ निर्घातस्तुत्रिभिर्मासैर्गंधर्वनगराणिच॥ अग्निनासप्तरात्रेणमासेनोल्काविपच्यते ॥ पुरचैत्यादिभंगेषुपुरसंक्रमणेषुच ॥ नरेंद्रध्वजभं
गेषुफलंमासाद्विपच्यते ॥ शांतिस्वरूपजातानांपाकःषण्मासिकोभवेत् ॥अरिष्टंपच्यतेषट्सुमासेषुफलदंत्रिषु ॥ अतिहर्षोतिशोकश्चसद्यए
वविपच्यते ॥ कीटमूषकसर्पाणांमक्षिकादिषुयत्फलम् ॥ पच्यतेतद्द्विमासेनमधुसप्तसुपच्यते ॥ हयानांहस्तिनांचैवशकुनंचशुनस्तथा ॥ स
द्यरुयहाद्वानियतमुलूकस्यतथैवच ॥ विदेहवाक्संश्रवणंदर्शनंयक्षरक्षसाम् ॥ पशूनांविकृतंयच्चषष्ठेमासिविपच्यते ॥ मांसतैलविकारेषुदेहां
गस्पंदनेषुच ॥ वस्त्रजातिविकारेषुफलंस्यात्सप्तमेऽहनि ॥ चित्रकर्मणिमासाभ्यांशयनेषष्ठमासिकम् ॥ वल्मीकेषट्सुमासेषुक्षयेवृद्धौतथात्रि
षु ॥ जयोच्छ्रायेषुभग्नेषुयज्ञकर्मणिवैकृते ॥ सोमध्वजविकारेचविकाराःसप्तमासिकाः ॥ तंतुबीजेविकारेषुराज्ञःशस्त्रेवजृंभणे ॥ पद्मोत्पलफ
लादीनांफलंषाण्मासिकंभवेत् ॥ विनाशेनिष्कलंतेषांपाककालेनिवर्तते ॥ तत्रैवगर्गः ॥ पक्षाद्विपाकःसूर्यस्यपाकःसोमस्यमासिकः ॥ मा
सद्वयेस्मृतोराहोर्विपाकोनात्रसंशयः ॥ त्रिभिर्मासैर्विपाकस्तुनियतंधूमकेतवः ॥ संवत्सरविपाकौतुज्ञेयौसूर्यबृहस्पती ॥ षाण्मासिकश्चो
शनसःसूर्यजस्यतुपंचभिः ॥ त्रिभिर्मासैस्तुभौमस्यउल्कापातस्तुमासिकः ॥ अष्टभिर्भूमिकंपस्तुनिर्घातःपच्यतेत्रिभिः ॥ अना
र्तवंपुष्पफलंषड्भिर्मासैर्विपच्यते ॥ पक्षिकीटपतंगानांदशाहात्फलमादिशेत् ॥ घृततैलवसावर्षैःसद्यःफलमुदाहृतम् ॥ अरिष्टंषट्सुमासेषुप
च्यतेकलहंत्रिषु ॥ हिरण्यविक्रियायांतुफलंमासाद्विपच्यते ॥ कलहार्थविपर्याससउत्सवक्रियययासह ॥ अचलानांचचलनेषण्मासात्फलमादि
शेत् ॥ कीटमूषकसर्पाणांमक्षिकाणांतथैवच ॥दशनेत्वतिमात्रेणफलंत्रैमासिकंभवेत् ॥ रात्राविंद्रधनुर्दृष्ट्वाराज्ञःशीलविपर्ययम् ॥ वानराणां

नराणांचतथैवगजवाजिनाम् ॥ नानावादित्रशब्दानांफलंमासाद्विपच्यते ॥ गृध्रगोमायुसिंहानांफलंमासाद्विपच्यते ॥ बिडालनकुलानां
चवराहव्याघ्रयोस्तथा ॥ श्रुत्वांतरिक्षेशब्दंतुफलंमासाद्विपच्यते ॥ मात्स्येविष्णुधर्मोत्तरेच ॥ अद्भुतेतुसमुत्पन्नेयदिवृष्टिःशिवाभवेत् ॥
सप्ताहाभ्यंतरेज्ञेयमद्भुतंनिष्फलंभवेत् ॥ शिवानिर्विकारा॥इतिअद्भुतपाककालः ॥ अथाद्भुतफलस्नानानि ॥ अद्भुतसागरेपाराशरः ॥
राज्ञःशरीरेलोकेच्चपुरदारपुरोहिते ॥ पाकआयातिपुत्रेषुतथाकोशेचवाहने ॥ तत्रैवगर्गः ॥ पुरेजनपदेकोशेवाहनेचपुरोहिते ॥ पुत्रे
स्वामिनिभृत्येचपच्यतेदैवमष्टधा ॥ वसिष्ठसंहितायाम् ॥ भौमंशांत्याशमंयातिमार्दवंत्वंतरिक्षजम् ॥ दिव्यंहेमान्नगोभूमिदानैस्तत्को
टिहोमतः ॥ महोपहाराद्रुद्रस्यगोदोहात्तत्पुरःसरम् ॥ अलंकृतेक्षितितलेयावत्क्षारप्लवंभवेत् ॥ अपिदिव्यंशमंयातिकिंपुनस्त्विवत
रद्वयम् ॥ अत्राधिकारीतत्रैव ॥ अकृत्वाशांतिकंराजादुःखांभोधौनिमज्जति ॥ अश्वरोमथाष्टवर्गादि ॥ रजोदर्शनादौतुतत्स्वामि
नोधिकारः ॥ केचित्त्वत्रापिराज्ञोधिकारमाहुः ॥ अथवासर्वाद्भुतशांतिषुसर्वेषामधिकारः ॥ अद्भुतसागरे ॥ येतेषुशांतिंकुर्वंतिनतेयांतिप
राभवम् ॥ येतुनप्रतिकुर्वंतिक्रियामश्रद्धयान्विताः ॥ नास्तिक्याद्वाविमोहाद्वाविनश्यंत्येवतेचिरादितिगर्गोक्तेः ॥ अश्वादिकंचदावाशां
तिःकार्या ॥ वृक्षोत्पातेछेदनमाहनारदः ॥ अकालेपुष्पितावृक्षाहृश्यंतेफलितायदि ॥ कार्यंतच्छेदनंतत्रततःशांतिर्मनीषिभिः ॥ अथोत्पा
तसाधारणशांतयः ॥ अथाद्भुतानांसर्वेषांशांतिंवक्ष्यामिशौनक ॥ आश्चर्यमद्भुतंपश्येल्लक्षणेनसमन्वितम् ॥ दिव्यानिचांतरिक्षाणिभौमानी
तित्रिधाभवेत् ॥ रश्मिहीनंरविंपश्येद्रवौछिद्रंचभेदनम् ॥ नक्षत्रचंद्रसूर्याणांमहोल्कापतनंतथा ॥अमेघेविद्युतंपश्येन्नचमेघेचविद्युतम् ॥ अति

सूर्यंचतुर्दिंक्षुपरिवेषंतथात्रयम् ॥ त्रिकोणंचतुरस्रंवाविपरीताकृतिंतथा ॥ प्रतिचंद्रेतथारात्रौचंद्रस्याप्येवमेवतु ॥ अश्वमृत्यांसुरक्तानांवर्ष
णंजलकाष्ठयोः ॥ अनग्निधूममाकाशेपतंतींदीपिकांतथा ॥ गंधर्वनगरंदृष्ट्वादिवानक्षत्रदर्शनम् ॥ एवमादीनिदिव्यानिअशुभान्यद्भुतानिच ॥
अथान्यान्यंतरिक्षाणिह्यद्भुतानिनिबोधमे॥गगनंलोहितंपश्येपश्येद्वाकाकमैथुनम्॥काकदुर्गंधिवद्वंधोयद्वाशिरसिजायते ॥ शिरस्युपविशेत्का
कस्ताडयेद्वाप्यकारणात् ॥ देवालयानिकंपंतेदृश्यंतेप्रतिरूपकम् ॥ कलशोविकलेत्किंचित् ध्वजप्रपतनंतथा ॥ भिद्यंतेदेवताःसर्वाःस्विद्यंते
चाप्यकारणात्॥उन्मीलंत्यपिरोदंतिनिमीलंतिहसंतिच॥गायंत्यकस्मान्नृत्यंतितिष्ठंतिनिजपीठतः ॥ पीठदेशेप्रजायंतेमधुच्छत्रंपिपीलिकाः॥
रात्राविंद्रधनुर्दृष्ट्वादिवाश्वेतंचवायसम् ॥ एवमादीन्यसंख्यानिआकाशप्रभवाणिच ॥ भूमेःकंपनभेदौचनिर्घातःकंपनंस्फुटम् ॥ पूयनंतटनंवा
पिज्वलंतंचनिरिंधनम्॥छत्राकंमधुवल्मीकंगृहेयत्रप्रजायते॥तृणानिचैवदारूणिप्ररोहंतिगृहोत्तरे ॥ शुष्कवृक्षाःप्ररोहंतिक्षीयतेतैलभांडकम्॥
जायंतेचोद्भिदःसर्वेप्राणिनोबहुधामताः ॥ अरण्यस्थामृगाःसर्वेअतीताश्चाप्यकारणात्॥प्रविशंतिगृहेयत्रगृहमारोहयेद्यदि॥सर्वेमृगाश्चगावोवा
अश्वोष्ट्रमहिषादयः ॥ निर्गच्छंतिगृहद्वारात्सर्पोवैस्वयमेवहि ॥ मंडूकसर्पनकुलैर्मुखाग्रैप्रविशेद्यदि ॥ सौवीरभांडान्मंडूकोनिर्गच्छन्प्रविशे
त्तथा ॥ तृणगुल्मलतावृक्षाविपरीतफलाअपि ॥ कदलीपूगवृक्षादिकाष्ठगर्भेफलद्वयम् ॥ उद्यानस्थापितारंभादक्षिणाभिमुखेफले ॥ देवो
द्यानेनरोद्यानेविलीयंतेमधूनिच ॥ गवाश्वमहिषीभार्यायुगलप्रसवेसति ॥ गवादित्रीणिविप्रेभ्योदानंकुर्याद्विशेषतः ॥ मनुष्यादंतसहिताजा
यंतेपिनचांगकाः ॥ अजाश्वमहिषीगावःखरोष्ट्राद्याविशेषतः ॥ विखुरायत्रजायंतेकंटकांगास्तथैवच ॥ हीनांगानिचसूयंतेअधिकांगास्तथैव

च ॥ स्थूलायांमुकुलंभार्यास्वस्तनंगौःपिवेद्यदि ॥ शुनकोगृहमारोहेत्प्रविशेद्वाशिवापुरम् ॥ शुनकानांकपोतानांदृश्यतेमैथुनंयादि ॥ दृश्य
तेमर्कटस्कंधोगोदुग्धेरुधिरंयदि ॥ एवमादीन्यसंख्यानिपार्थिवान्यद्भुतानिच ॥ कर्तुःश्रोतुश्चमंतुश्चद्रष्टुरादेष्टुरेवच ॥ उपदेष्टुश्चसर्वेषामुत्पा
तानांफलंसमम्॥गृहोद्यानेस्थितोत्पातस्तद्गृहस्यैवबाधकम् ॥ होमकुंडेस्थितोत्पातेतत्कर्तुश्चैवबाधकम् ॥त्रेताग्निकुंडजोत्पातेतद्राज्ञश्चैवबा
धकम्॥सभातलेस्थितोत्पातंपश्चाद्द्वारेचसंस्थितम्॥गोनिवासस्थितोत्पातंतद्ग्राम्नश्चैवबाधकम्॥ स्वयंभूस्थानजोत्पातंतद्राज्ञश्चैवबाधकम्॥
तद्राज्ञश्चैवराज्यस्यबाधकंपरिचक्षते॥गृहेपक्षिप्रवेशेचमृगश्चप्रविशेत्तथा॥तद्गृहान्निर्गतेसर्पैमासात्तत्प्रविशेन्नरः ॥ मासेतीतेततःपश्चाद्गृहशुद्धिं
चकारयेत्॥शांतिहोमंततःकुर्यात्प्रविशेन्मंदिरंततः॥एतेषांचफलंवक्ष्येसुयुक्तंशास्त्रनोदितम्॥आत्मनोनिधनंयातिक्षिप्रमेवनसंशयः॥वियोगः
पुत्रपत्न्याचक्षेत्रद्रव्यादिनाशनम्॥तद्ग्रामेचैवतद्देशेअनावृष्टिर्भविष्यति॥तत्स्थानचलनंवापिबंधनंशोकमाप्नुयात्॥एतेषांशमनार्थायहोमःका
र्योद्विजातिभिः॥तस्मिन्नहनिकर्तव्यःशांतिहोमोयथाविधि॥तदैवमुख्यकालत्वाद्दिनशुद्धिमतःपरम्॥अद्भुताहःसमारभ्यतत्पक्षेहोममाचरेत्॥
चंद्रानुकूल्येदिवसेसुनक्षत्रेसमारभेत् ॥ अद्भुतेसतिदेशेचदक्षिणेवागृहोत्तरे ॥ दशद्वादशहस्तंवामंडपंकारयेच्छुभम् ॥ कुंडेवास्थंडिलेवापि
गोमयेनसवारिणा ॥ उपलिप्यस्थंडिलंतद्वंगमालिकमाचरेत् ॥ उत्तमेनवकुंभांश्चपंचकुंभांश्चमध्यमे ॥ द्विकुंभंतुकनिष्ठेवैजपकुंभांश्चकल्पये
त् ॥ होमस्यैशानदिग्भागेशांतिकुंभमथापरे ॥ देवतास्थापनार्थायकुंभमेकमथापरम् ॥ स्वर्णराजतताम्रैश्चकारयेन्मृण्मयेनवा ॥ सुस्निग्धा
निचकुंभानिअभिन्नान्यव्रणानिच ॥ धवलीकृतकुंभानिवेष्टयेत्सिततंतुभिः॥कुंभानिवेष्टयेत्पश्चान्नवशुक्लांबरैःशुभैः ॥ गंधपुष्पाक्षतैरत्नैःकुंभा

निक्रमशोर्चयेत् ॥ पल्लवैश्छादयेच्चूतैर्यद्वाजंब्वादिकोमलैः॥प्रतिमांकारयेद्धीमान्जातरूपमयेणच॥माषविंशतिमानेनसुवर्णेनोत्तमेनच॥अ
ष्टमाषेणवाकुर्याच्चतुर्माषेणवातथा ॥ माषद्वयप्रमाणेनमाषमात्रेणशक्तितः ॥ द्युर्निमित्तेसूर्यरूपमाकाशेवायुमूर्तिजम् ॥ भूनिमित्तेअग्निरूपं
लक्षणेनैवकारयेत् ॥ तदभावेतुतन्मौल्यंनिधायाथप्रपूजयेत् ॥ आहूयमंत्रान्संपूज्यस्वास्तिवाचनपूर्वकम् ॥ आचार्यंवरयेत्पश्चाद्ब्राह्मणंवेदपा
रगम् ॥ सर्वावयवसंपूर्णंकुलीनंचकुटुंबिनम् ॥ आचारवंतंधर्मज्ञंसर्वलोकहितैषिणम् ॥ शीललक्षणसंपूर्णंरूपौदार्यगुणान्वितम् ॥ सदासंतुष्टम
नसंरागद्वेषविवर्जितम् ॥ उत्पातशांतावेतस्यांत्वमाचार्योभवेतिच ॥ एवंकृत्वातथाचार्यंब्राह्मणंचतथाविधम् ॥ आचार्यवत्सदस्यंचसर्वज्ञंव
रयेत्ततः ॥ ऋत्विजोवरयेत्पश्चात्षोडशाष्टौचभक्तितः ॥ वित्तानुरूपंवरयेद्द्वौवाळक्षणलक्षितौ ॥ अन्यांश्चकर्मकार्यार्थंवरयेद्ब्राह्मणोत्तमान् ॥
देवतास्थापनार्थायहोमस्यैशानदेशके ॥ पद्ममष्टदलंकुर्यादक्षतैर्व्रीहितंदुलैः ॥ कर्णिकाकेसरोपेतंसर्वशोभासमन्वितम् ॥ देवतास्थापनेकुं
भंपद्ममध्येनिधायच॥सजलौषधिसंयुक्तंवस्त्रगंधाद्यलंकृतम्॥वस्त्रंदेवासनार्थायकुंभवस्त्रेनिधायच॥सलिलौषधिसंयुक्तंकुंभंपुष्पादिभिर्यजेत् ॥
अन्वाधानाज्यभागांतंकुर्यात्तंत्रंयथाविधि ॥ होमंकुर्यात्ततःपश्चादाचार्योब्राह्मणैःसह ॥ सदस्योदेवतापूजांकुर्यान्मंत्रेणभक्तितः ॥ पंचामृते
नसंस्नाप्यस्थापयेत्कुंभमंतिके ॥ छादयेद्देवतारूपंनवशुक्लांबरेणच ॥ उद्यन्नद्येतिमंत्रेणतस्मिन्वायुंप्रपूजयेत् ॥ यस्मैत्वंसुकृतेत्येनपूजय
ज्जातवेदसम् ॥ रक्तगंधाक्षतैःपुष्पैर्धूपदीपोपहारकैः ॥ तांबूलंकल्पयेत्तस्मैस्नानवस्त्रादिभिर्यजेत् ॥ तन्मंत्रेणैवतंदेवंयजेदष्टोपचारकैः ॥
देवपूजोत्तरेकालेततःकुंभाभिमंत्रणम्॥ऋत्विग्भिरादशावृत्याकुंभंस्पृष्ट्वाभिमंत्रयेत् ॥ अपनश्शोशुचदघमष्टाभिश्चयथाक्रमम् ॥ यदंतियच्च

दूरकइत्यृचांसप्तकंतथा ॥ यद्व्रह्मापवमानेतिऋग्भिष्षड्भिर्यथाक्रमम् ॥ उद्वयंतमसस्पर्यादित्प्रत्नस्यरेतसः ॥ देवाःकपोतसूक्तेनकपो
तादिप्रवेशनम् ॥ त्र्यंबकंजातवेदसेश्रीसूक्तेनाभिमंत्रयेत् ॥ उत्तमेचाष्टसाहस्रंमध्यमेशतसंख्यया ॥ अष्टाविंशतिसंख्यावातृतीयेतद
नंतरम् । पलाशीयैःसमिद्भिश्चघृताक्तैर्जुहुयादथ ॥ मृत्युंजयेनमंत्रेणहस्तेनाग्नौक्रमेणच ॥ तावतोजुहुयादाज्यंजातवेदसइत्यृचा ॥ रक्त
चंदनसंयुक्तंपायसंघृतसंयुतम् ॥ तथैवजुहुयादग्नौसमिदाज्यप्रमाणतः ॥ ऋगादौप्रणवंचोक्त्वास्वाहाकारमृगंततः ॥ अपनश्शोशुचदि
तिनवविंशतिर्भिर्हुनेत् ॥ कुंभाभिमंत्रणोक्तैश्चऋग्भिराभिश्चपायसम्॥शांत्यर्थंतिलहोमंचहुनेद्व्याहृतिभिस्त्रिभिः॥ सौविष्टकृतमारभ्यहोमशे
षंसमापयेत् ॥ समुद्रादूर्मिसूक्तेनहुनेत्पूर्णाहुतिंततः ॥ पश्चिमेवोत्तरेपूर्वमग्नेरीशानदेशके॥ यजमानाभिषेकार्थमासनंचनिधायच ॥ दारपुत्र
समेतस्ययजमानस्यऋत्विजः ॥ नादेयैःशांतिकुंभस्थैश्चान्यकुंभस्थितोदकैः ॥ अभिषिंचेत्ततःपश्चात्पल्लवैःकलशास्थितैः ॥ समुद्रज्येष्ठाइ
त्याद्यैस्त्रायंताइत्यृचेनच॥इमाआपस्तृचेनैवदेवस्यत्वेतिमंत्रतः॥भद्रंदशाक्षरेणैवधामंतेनाभिषेचयेत् ॥अभिषिक्तोहतंवस्त्रंपरिधायप्रभूषितः॥
सशुक्लवस्त्रैःप्रत्येकमंगुलीयककुंडलैः॥ गंधाक्षतैःपुष्पमाल्यैर्धूपदीपोपहारकैः॥आचार्यंपूजयेदादौब्रह्माणंतदन्तरम्॥सदस्यमृत्विजादींश्चयज
मानःप्रपूजयेत् ॥ सुवर्णंयत्समाख्यातंयजमानेनदक्षिणा ॥ आचार्यायचयादत्ताब्रह्मणेतुतदर्धकम् ॥ ब्रह्मवच्चसदस्यायथावित्तानुसारतः ॥
अभिषेकृसुविप्रेभ्योदक्षिणांचप्रदापयेत् ॥ सर्वेभ्यश्चैवविप्रेभ्यस्तदानीमेवदापयेत्॥ सहिरण्यांसवस्त्रांचसर्वाभरणभूषिताम् ॥ धेनुंपयस्विनीं
दद्यादाचार्यायसवत्सकाम् ॥ तत्तत्कुंभंचऋत्विग्भ्यःसहिरण्यंसवस्त्रकम् ॥ तत्रस्थेभ्यश्चविप्रेभ्योहेमवित्तानुसारतः ॥ यद्युक्तदक्षिणाभावे

प्युनुक्तेहोमकर्मणि ॥ हिरण्यंदक्षिणांदद्यात्तदानीमभिलपिकामपि ॥ आद्याशिर्वचनंतेषांप्रणिपत्यक्षमापयेत् ॥ सहस्रंभोजयेद्विप्रांश्छतंवादश
कंतथा ॥ घृताक्तैर्भक्ष्यभोज्यैश्चअभावेत्रिवृतान्नकैः॥बंधुभिःसहभुंजीततथापुत्रादिभिःस्वयम्॥एवंयःकुरुतेशांतितस्यायुर्वर्द्धतेसदा ॥ अद्भु
तोद्भवदोषाश्चनाशंयांतिनसंशयः ॥ दृष्टादृष्टाहिदोषाश्चनश्यंतेहिचसर्वदा ॥ आयुरारोग्यमैश्वर्यंप्राप्यकीर्तिंचविंदति ॥ स्त्रीणांचपुत्रपौत्रा
णांवर्द्धतेकल्पमायुषा ॥ सर्वान्कामानवाप्नोतिशौनकस्यवचोयथा ॥ वासिष्ठसंहितायाम् ॥ हस्तैःषोडशभिःकार्यंचतुरस्रंसमंततः ॥ मंडपंय
ज्ञियैर्वृक्षैरथवानवदारुभिः ॥ हस्तैश्चतुर्भिस्तन्मध्येकुंडंकार्यंसमंततः ॥ समंततश्चतुर्भिरित्यन्वयः ॥ तथाचक्षेत्रफलेनषोडशहस्तंकुंडम् ॥
खातंहस्तैश्चतुर्भिश्चवप्रत्रयसमन्वितम् ॥ षडंगुलोन्नतस्त्वाद्योद्वादशांगुलविस्तृतः ॥ दशांगुलोन्नतोमध्येअष्टांगुलसुविस्तृतः ॥ चतुर्दशां
गुलोत्सेधश्चतुरंगुलविस्तृतः ॥ तृतीयवप्रःकर्तव्योयोनिश्चैकातुपश्चिमे ॥ चतुर्दशांगुलैर्दीर्घाचोन्नताषोडशांगुलैः ॥ हीनाधिकानकर्तव्या
विस्तारःषड्विंशंगुलैः ॥ कुंडस्यलक्षणंत्वेकंकोटिहोमेतुसर्वदा ॥ ईशान्यांवेदिकाकार्यासार्द्धहस्तप्रमाणतः ॥ उन्नताविस्तृताकार्याप्रागुदक्प्र
वणाशुभा ॥ सर्वदेवमयींत्वाद्याशिवपूजापुरःसरम् ॥ ग्रहांस्तानर्चयेत्तत्रपूर्वोक्तविधिनाततः ॥ पालाशसमिदाज्यान्नैर्मुखांतेष्टशतंपृथक् ॥
अघोरमंत्रेणततोग्रहहोमंचकारयेत् ॥ तिलहोमंव्याहृतिभिर्घृताक्तंजुहुयात्ततः ॥ द्वारेषुजापकैःस्वस्ववेदपारायणंक्रमात् ॥ चमकंनमकं
सूक्तंपुरुषोक्तांगजापकैः ॥ होमंनवभिराचार्यैःकारयेद्ब्राह्मणैःसह ॥ नैवेद्यांततःपश्चाच्छांतिवाचनपूर्वकम् ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्स्वयं
भुंजीतबंधुभिः ॥ शिवविष्णुकथालापैर्दिनशेषंनयेत्ततः ॥ एवंयावत्कोटिहोमस्तावत्कार्यमतंद्रितैः ॥ तदर्द्धंवातदर्द्धंवालक्षहोममथापिवा ॥

कार्यंदोषानुसारेणवित्तशाठ्यविवर्जितः॥होमांतेदक्षिणांदद्याच्चतुर्विंशतिऋत्विजः॥ प्रतिद्विजमलंकारंसार्द्धंनिष्कशतद्वयम्॥तदर्धंवातदर्धंवा
दोषवित्तानुसारतः ॥ उक्तासाधारणीशांतिरुत्पातानामतःपरम् ॥उत्पाताश्चैवतच्छांतिर्वक्ष्यतेत्रपृथक्पृथक् ॥ नारदसंहितायाम्॥देवालये
स्वगेहेवाईशान्यांपूर्वतोपिवा॥कुंडंलक्षणसंयुक्तंकल्पयेन्मेखलायुतम् ॥ गृह्योक्तविधिनातत्रस्थापयेच्च हुताशनम् ॥ जुहुयादाज्यभागांतेपृथग
ष्टोत्तरंशतम् ॥ यतइंद्रभयामहेस्वस्तिदाघोरमंत्रकैः॥ समिदाज्यचरुव्रीहितिलैर्व्याहृतिभिस्तथा ॥ कोटिहोमंतदर्द्धंवालक्षहोममथापिवा॥
यथावित्तानुसारेणतन्न्यूनाधिककल्पना ॥ एकविंशतिरात्रंवापक्षंपक्षार्द्धमेववा ॥ पंचरात्रंत्रिरात्रंवाहोमकर्मसमाचरेत्॥दक्षिणांचततोदद्यादा
चार्यायकुटुंबिने ॥ गणेशक्षेत्रपालार्कदुर्गाक्षोण्यंगदेवताः॥ तासांप्रीत्यैजपःकार्यःशेषंपूर्ववदाचरेत् ॥ ऋत्विग्भ्योदक्षिणांदद्यात्षोडशभ्यः
स्वशक्तितः ॥अद्भुतसागरेगर्गः॥ सावित्र्यालक्षहोमंचशुभैरेवविशारदः ॥ गांभूमिंचहिरण्यंचधान्यंवस्त्रं तथैवच॥ दद्याच्चगुरवेग्रामंधेनुंवा
सोयुगंतथा॥ अलंकारैश्चविविधैःप्रीणयेत्प्रीतमानसः ॥ अनेनविधिनाभौममद्भुतंशमयेद्गुरुः ॥ एषएवविधिर्ज्ञेयअंतरिक्षाद्भुतेषुच ॥ विशेषो
त्रतुसावित्र्यादशलक्षंतुहोमयेत् ॥ होमंसमाहितमनाःकुर्याच्चधृतकंबलम् ॥ धेनूनांद्वादशंदेयंशतनिष्कसमायुतम् ॥ गुरवेदीयमानंतुश
मयेदंबराद्भुतम् ॥ दिव्याद्भुतेषुकर्तव्यःकोटिहोमःसमाहितैः॥ गोसहस्रंचदातव्यंगुरवेदक्षिणाविधौ ॥ एषप्रोक्तोविधिःसम्यग्दिव्यारिष्टवि
पत्करः॥ कोटिहोमाशक्तौचअल्पफलदिव्योत्पातेअमृताख्यामहाशांतिःकर्तव्याअद्भुतसागरे ॥ प्रयतस्तेषुसर्वेषुदिव्येष्वद्भुतकेष्वपि॥
महाशांतिंबुधःकुर्यादमृतंविश्वभेषजमितिगर्गोक्तेः ॥ अथर्वमुनिश्च ॥ अद्भुतेष्वपिसर्वेषुत्रिविधेषुनसंशयः ॥ दिव्यांतरिक्षभौमेषुअमृ

तासंस्मृताबुधैः ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ सर्वोत्पातप्रशमनीअमृताचाभयास्मृता (इतिश्रीदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेउत्पातशांतयः) मदन रत्नेमात्स्ये ॥ दिव्यांतरिक्षभौमेषुशांतिरत्राभिधीयते ॥ विशेषेणतुभौमेषुशांतिःकार्यातथाभवेत्॥अभयाचांतरिक्षेषुसौम्यादिव्येषुपार्थिव॥ विजिगीषुःपरान्राजन्भूतिकामश्चयोभवेत् ॥ विजिहीर्षुःपरानेवमभियुक्तस्तथापरैः ॥ तथाभिचारशंकायांशत्रूणामपिनाशने ॥ भये महतिवाप्राप्तेअभयाशांतिरिष्यते ॥ राजयक्ष्माभिभूतस्यक्षयक्षीणस्यचाप्यथ ॥ सौम्याप्रशस्यतेशांतिर्यज्ञकामस्यचाप्यथ ॥ अतिवृष्ट्या मनावृष्ट्यांशलभाखुभयेतथा ॥ प्रसक्तेषुचचौरेषुवैष्णवीशांतिरिष्यते ॥ पशूनांमारकेप्राप्तेनराणामपिदारुणे ॥ भूतेषुदृश्यमानेषुरौद्री शांतिस्तथेष्यते ॥ वेदनाशेसमुत्पन्नेजननाशेचनास्तिके ॥ अपूज्यपूजनेजातेब्राह्मीशांतिस्तथेष्यते ॥ भविष्यत्यभिषेकेचपरचक्रभये षुच ॥ स्वराष्ट्रभंगेभेदेचरौद्रीशांतिःप्रशस्यते ॥ त्र्यहातिरिक्तपवनेरूक्षेसर्वदिगुत्थिते ॥ वैकृतेष्वधिवातेचवायवीशांतिरिष्यते ॥ अभि शापेभयेप्राप्तेभार्गवीस्यात्तथैवच ॥ जातप्रसववैकृत्येप्राजापत्यामहाभुज ॥ उपस्कराणांवैकृत्येत्वाष्ट्रीपार्थिवनंदन ॥ अश्वानांशांति कामस्यतद्विकारेतथोत्थिते ॥ अश्वान्कामयमानस्यगांधर्वीशांतिरिष्यते ॥ गजानांशांतिकामस्यशांतिरांगिरसीमता ॥ पिशाचादि भयेजातेनैर्ऋतेनैर्ऋतीस्मृता ॥ अपमृत्युभयेजातेदुःस्वप्नेपिमहाभुज ॥ याम्यांतुकारयेच्छांतिंसंप्राप्तेमारकेतथा ॥ धननाशेसमुत्पन्ने कौबेरीशांतिरिष्यते ॥ वृक्षाणांतुतथार्चानांवैकृतेसमुपस्थिते ॥ भूमिकंपेतथाशांतिंपार्थिवींसंप्रयोजयेत् ॥ प्रथमेदिनयामेतुरात्र्यांवाम नुजोत्तम ॥ प्रथमेयामइतिरात्र्यपिसंबध्यतेएवमुत्तरत्रापि ॥ हस्तेस्वात्यांचचित्रायामादित्येचाश्विभेतथा ॥ आर्यम्णसौम्यजातेषुवायव्ये

त्वद्भुतेषुच ॥ द्वितीयेदिनयामेतुरात्रौचरविनंदन ॥पुष्याग्नेयविशाखासुपित्र्याजभरणीषुच ॥ आजंपूर्वाभाद्रपदा ॥ उत्पातायेतथाभाग्ये आग्नेयींतेषुकारयेत् ॥ भाग्येपूर्वासु ॥ तृतीयेदिनयामेतुरात्रौचरविनंदन ॥ रोहिण्यांवैष्णवीब्राह्मेवासवेवैश्वदैवते ॥ ज्येष्ठायांचतथामैत्रेयेभवं त्यद्भुताःक्वचित् ॥ ऐंद्रींतेषुप्रयोक्तव्याशांतीरविकुलोद्वह ॥ चतुर्थेदिनयामेचरात्रौचरविनंदन ॥सार्पेपौष्णेतथार्द्रायामाहिर्बुध्न्येचवारुणे ॥ मूलेचजलदैवत्येयेभवंत्यद्भुतास्तथा ॥ वारुणींतेषुकर्तव्यामहाशांतिर्महीक्षिता ॥ मित्रमंडलवेलासुयेभवंत्यद्भुताःक्वचित् ॥ तत्रशां तिद्वयंकार्यंनिमित्तेसतिनान्यथा ॥ एताःशांतयअथर्वणेप्रसिद्धाः॥अथविशेषशांतयः॥ तत्रदेवताविकारेहेमाद्रौगर्गः ॥ देवतार्चाःप्रनृत्यंतिवे पंतिप्रज्वलंतिच ॥ आरटंतिचरोदंतिप्रस्विदंतिहसंतिच ॥ उत्तिष्ठंतिनिषीदंतिप्रधावंतिवमंतिच ॥ भजंतिविकृताश्चेष्टामानुषाणांभयावहाः ॥ अवाङ्मुखावातिष्ठंतिस्थानात्स्थानंभ्रमंतिच ॥ वमंत्यग्निंतथाधूमंस्नेहरक्तंत थावसाम् ॥ एवमादीनिदृश्यंतेविकाराःसहजोत्थिताः ॥ लिंगा यतनचित्रेषुतत्रवासंनरोचयेत् ॥ राज्ञोवाव्यसनंतत्रसचदेशोविनश्यति ॥ देवयात्रासुचोत्पातान्दृष्ट्वादेशभयंवदेत् ॥ देवतार्चाविकारेषुअं तेष्वेवपुरोहितः ॥ देवतार्चांतुगत्वावैस्नात्वाह्याच्छाद्यभूषयेत् ॥ पूजयेत्तां महाभागगंधमाल्यान्नसंपदा ॥ मधुपर्केणविधिवदुपतिष्ठेदनंतर म् ॥ तल्लिंगेनचमंत्रेणस्थालीपाकेयथाविधि ॥ पुरोधाजुहुयाद्वह्नौसप्तरात्र मतंद्रितः ॥ विप्राश्चपूज्यामधुरान्नपानैःसदक्षिणंसप्तदिनंनरेंद्र ॥ प्रा तेष्टमेह्निक्षितिगोप्रदानैःसकांचनैःशांतिमुपैतिपापात् ॥ अथाग्निविकारेगर्गः ॥ अग्निःप्रदीप्यतेयत्रराष्ट्रेभृशमनिंधनः ॥ नदीप्यतेचेंधनवांस्त द्राष्ट्रंपीड्यतेनृप ॥ प्रासादतोरणद्वारनृपवेश्मसुरालयाः ॥ एतेचयत्रदह्यंतेतत्रराज भयंवदेत् ॥ विद्युतावाप्रदह्यंतेतत्रापिनृपतेर्भयम् ॥ अ

नैशानितमांसिस्युर्विनापांसुरजांसिच ॥ धूमश्वानग्निजोयत्रतत्रविद्यान्महद्भयम् ॥ तडिद्विनाभ्रंगगनेभयंस्याद्दृष्टिवर्जिते ॥ दिवासतारेगगने
तथैवभयमादिशेत् ॥ ग्रहनक्षत्रवैकृत्येताराविकृतिदर्शने ॥ पुत्रवाहनदारेषुचतुष्पदगृहेषुच ॥ स्वभावाद्वापिहीयेतधेनुवत्सादिकंचयत् ॥
लोहायुधविकारःस्यात्तत्रसंग्राममादिशेत् ॥ त्रिरात्रोपोषितस्तत्रपुरोधाःसुसमाहितः ॥ समिद्भिःक्षीरवृक्षाणांसर्षपैश्चघृतेनच ॥ होमंकुर्या
दग्निमंत्रैर्ब्राह्मणांश्चैवभोजयेत् ॥ दद्यात्सुवर्णंचतथाद्विजेभ्योगांचैववस्त्राणितथाभुवंच ॥ एवंकृतेतत्समुपैतिनाशंयदग्निवैकृत्यभवंद्विजेंद्र (अ
थवृक्षोत्पातशांतिः) गर्गः ॥ पुरेषुयेषुदृश्यंतेपादपादैवचोदिताः ॥ रुदंतोवाहसंतोवावमंतोवारसान्भुवि ॥ अरोगावासरोगावानित्यमेव
विचारयेत् ॥ अरोगावाविनावातंशाखांमुंचंतिपादपाः ॥ पुष्पंजलंतथाकाष्ठंदर्शयंतिचपादपाः ॥ पूर्वावस्थांदर्शयंतिफलंपुष्पमनार्तवे ॥
क्षीरंस्नेहंसुरांरक्तंमधुतोयंस्रवंतिवा ॥ शुष्यंत्यरोगाःसहसाशुष्काारोहंतिवापुनः ॥ उत्तिष्ठंतिहिपातिताःपतंतिचतथोत्थिताः ॥ तत्रवक्ष्यामिते
ब्रह्मन्विपाकेफलमेवच ॥ रोदनेव्याधिरल्पेतिहसनेदेशविभ्रमः ॥ शाखाप्रपतनेकुर्यात्संग्रामंयोधपातनम् ॥ बालानांमरणंकुर्याद्बालानांफल
पुष्पतः ॥ स्वराष्ट्रभेदंकुरुतेफलपुष्पमनार्तवम् ॥ क्षीरंसर्वत्रगंभीरंस्नेहंदुर्भिक्षलक्षणम् ॥ वाहनापचयंमद्येरक्तेसंग्राममादिशेत् ॥ मधुस्रावेभ
वेद्व्याधिर्जलस्रावेणवर्षति ॥अरोगशोषणंज्ञेयंब्रह्मन्दुर्भिक्षलक्षणम् ॥ शुष्केषुसंप्ररोहत्सुवीर्यमन्नंमहीपते ॥ उत्थानेपतितानांचभयंभेदकरंभ
वेत् ॥स्थानात्स्थानेतुगमनेदेशभंगेतथादिशेत् ॥ जल्पत्स्वपिचवृक्षेषुस्वनत्स्वपिधनक्षयम् ॥ एतत्पूजितवृक्षेषुसर्वराजोपिपच्यते ॥ पुष्पैः
फलैर्वाविकृतेराज्ञोमृत्युंतथादिशेत् ॥ अन्येषुचैववृक्षेषुवृक्षोत्पातेष्वतंद्रितः ॥ आच्छादयित्वातंवृक्षंगंधमाल्यैर्विभूषयेत् ॥ वृक्षोपरितथाछत्रं

कुर्यात्पापप्रशांतये ॥ शिवमभ्यर्चयेद्देवंपशुंचास्मैनिवेदयेत् ॥ मूलेभ्यइतिवृक्षेषुहुत्वारुद्रंजपेत्ततः ॥ मध्वाज्ययुक्तेनतुपायसेनसंपूज्यविप्रां
श्चभुवंचदद्यात् । गीतेननृत्येनतथार्चयेत्तंदेवंहरंपापविनाशहेतोः ॥ अद्भुतसागरेऔशनसे ॥ अश्वत्थेपुष्पितोक्षिप्रंब्राह्मणास्तुह्युदुंबरे ॥
प्लुक्षेवैश्यास्तुपीडचंतेन्यग्रोधेदस्यवस्तथा ॥ कदंबइक्षुर्वंशोवाफुल्छितश्चेत्कथंचन॥ वसंतेपुष्पितेयत्रबाणजंबूर्धवस्तथा॥ शृंगवेरोथवायत्रमा
सैःषड्भिर्जनक्षयः॥कुसुमेकुसुमोत्पत्तिःपरचक्रागमंवदेत्॥औदुम्बराणांसमिधोजुहुयादयुतंततः ॥ महाव्याहृतिभिर्विप्रान्भोजयेद्वैसदक्षिणम्॥
कदलीगर्भमूर्द्धन्यःप्ररोहंतिगृहेयदि॥अरण्यंसभवेद्देशोगर्गस्यवचनंयथा ॥सहिरण्यंवृषंदद्याद्विजायौदुम्बरीसमित् ॥ इमारुद्रेतिमंत्रेणहोतव्यं
चसहस्रधा ॥ इतिवृक्षोत्पातशांतिः॥ अथवृष्टिवैकृतशांतिः ॥ गर्गः ॥अतिवृष्टिरनावृष्टिर्दुर्भिक्षायोभयीमता ॥ अनृतौतुदिवानंतावृष्टिर्व्या
धिभयायतु ॥ अनभ्रवैकृताश्चैवविज्ञेयाराजमृत्यवे ॥ अनभ्रवैकृतामेघमंतरेणजातगर्जितादयः ॥ शीतोष्णानांविपर्यासेऋतूनांरिपुजंभय
म् ॥ शोणितंवर्षतेयत्रतत्रशस्त्रभयंभवेत् ॥ फलंपुष्पंतथाधान्यंपरिणाहिभयायतु ॥ पांसुजंतुफलानांचवर्षणेरोगजंभयम् ॥ छिद्रंवान्नप्रव
र्षेणसस्यानामीतिवर्धनम् ॥ विरजस्केरवौव्यभ्रेयदाछायानदृश्यते ॥ दृश्यतेतुप्रतीपावातत्रदेशेभयंभवेत् ॥ प्रतीपाप्रतिकूलाछायाविपरी
तछायेत्यर्थः ॥ निरभ्रेवातथारात्रौश्वेतंयाम्योत्तरेणतु ॥ इंद्रायुधंतथादृष्ट्वाउल्कापातंतथैवच ॥ दिग्दाहपरिवेषौचगन्धर्वनगरंतथा ॥ परच
क्रभयंविंद्यादेशोपद्रवमेवच ॥ सूर्येन्दुपर्जन्यसमीरणानांयागस्तुकार्योविधिवद्द्विजेंद्रैः ॥ धान्यानिगोकांचनदक्षिणाश्चदेयाद्विजानामघनाश
हेतोः ॥ इतिवृष्टिवैकृतशांतिः ॥ अथजलाशयवैकृतशांतिः ॥ गर्गः ॥ नगरादपसर्पन्तेसमीपउपयांतिच ॥ नद्योनदप्रस्रवणानिरस्तावैभ

वंतिवा ॥ विवर्णकलुषंतप्तफेनावर्ततुसंकुलम् ॥ क्षीरंस्नेहंसुरांरक्तंवहंतेव्याकुलोदकम् ॥ षण्मासाभ्यंतरेतत्रपरचक्रभयंविदुः ॥ जलाशया नदंतेचप्रज्वलंतिकथंचन ॥ विमुंचंतितथाब्रह्मन्ज्वालाधूमंरजांसिच ॥ अखातेवाजलोत्पत्तिःससत्त्वावाजलाशयाः ॥ संगीतशब्दाहश्यंतेज नमारभयंविदुः ॥ दिव्यंमहाभयंविद्धिमधुमात्रावसेचनम् ॥ जप्तव्यावारुणामंत्रास्तैश्चहोमोजलंभवेत् ॥ मध्वाज्ययुक्तंपरमान्नमत्रदेयंद्विजाना मथभोजनार्थम् ॥ गावश्चदेयाःसितवस्त्रयुक्तास्तथोदकुंभाःसकलाघशांत्यै ॥ इतिजलाशयवैकृतशांतिः ॥ अथोपस्करवैकृतशांतिः । गर्गः ॥ यांतियानान्ययुक्तानियुक्तान्यपिनयांतिचेत् ॥ चोद्यमानानितत्रस्यान्महद्भयमुपस्थितम् ॥ वाद्यमानानवाद्यंतेवाद्यंतेवाप्यनाहताः ॥अच लाश्चचलंत्येवनचलाश्चचलंतिच ॥ आकाशेतूपनादश्चगीतगंधर्वनिस्वनः ॥ काष्ठदर्वीकुठारादिविकारंकुरुतेयदि ॥ गवलंशूलसंघाश्चस्त्रिय स्त्रीवापिजायते ॥ उपस्करादिविकृतौघोरशस्त्रभयंभवेत् ॥ वायोस्तुपूजांद्विजसक्तुभिश्चकृत्वानियुक्तांश्चजपेच्चमंत्रान् ॥ दद्यात्प्रभूतंपर मान्नमत्रसदक्षिणंतेनशमोस्यभूयात् ॥ इत्युपस्करवैकृतिशांतिः ॥ अथमृगपक्षिवैकृतशांतिः ॥ गर्गः ॥ प्रविशंतियदाग्रामानारण्यामृगप क्षिणः ॥ अरण्यंयांतियाग्राम्याःस्थलंयांतिजलोद्भवाः ॥ स्थलजावाजलंयांतिघोरावाशांतिनिर्भयाः ॥ राजद्वारेपुरद्वारेशिवाश्चाप्य शिवप्रदाः ॥ दिवारात्रिचरावापिरात्रौवापिदिवाचराः ॥ ग्रामांस्त्यजंतिग्रामंवाशून्यतांतस्यनिर्दिशेत् ॥ दीप्तंवासंतिसंध्यासुमंडलानिच कुर्वंते ॥ वाशंतेविस्वरंयत्रतदाप्येतत्फलंलभेत् ॥ प्रदोषेकुक्कुटोवाशेद्धेमंतेवापिकोकिलः ॥ अर्कोदयेर्काभिमुखीशिवावापिभयंदिशेत् ॥ गृहेकपोतःप्रविशेत्क्रव्यादोमूर्ध्निलीयते ॥ मधुवामक्षिकाकुर्यान्मृत्युर्गेहपतेर्भवेत् ॥ क्रव्यादोगृध्रकाकादिः ॥ प्राकारद्वारगेहेषुतोरणा

पणवीथिषु ॥ केचिच्छत्रायुधाद्येषुक्रव्यादःसंश्रयेद्यदि ॥ जायतेवाथवल्मीकोमधुवाद्दश्यतेयदि ॥ सदेशोनाशमायातिराजा
वाम्रियतेतदा ॥ मूषिकाःशलभान्दृष्ट्वाप्रभूतक्षुद्रयंवदेत् ॥ काष्ठोन्मूकास्थिशृंगाःस्याश्वानेमरकवेदना ॥ दुर्भिक्षवेदिनोज्ञेयाः
काकाधान्यमुषोयदि ॥ जनानाभिभवंतश्चनिर्भयारण्यवेदनाः ॥ काकोमैथुनयुक्तश्चेच्छ्वेतःसयदिदृश्यते ॥ राजावाम्रियतेतत्रस
देशोवाविनश्यति ॥ उलूकोवासतेयत्रनिपतेद्वातथागृहे ॥ ज्ञेयोगृहपतेर्मृत्युर्धननाशस्तथैवच ॥ वासतेकुशब्दंकरोति ॥ मृगपक्षिविकारे
षुकुर्याद्धोमंप्रदक्षिणम् ॥ देवाःकपोतइतिचजप्तव्यंपंचभिर्द्विजैः ॥ वसुदेवान्विवेकेतद्देयागावश्चदक्षिणाः ॥ जपेच्छकुंतसूक्तंच
सनोवेदशिरांसिच ॥ गावश्चदेयाविधिवद्विजानांसकांचनावस्त्रयुगोत्तरीयाः ॥ एवंकृतेशांतिमुपैतिपापंमृगैर्द्विजैर्वाविनिवेदितंयत् ॥ इतिमृ
गपक्षिवैकृतशांतिः ॥ अद्भुतसागरेनारदः ॥ मध्याह्नेचार्द्धरात्रेचउदयेऽस्तमयेथवा ॥ ग्राममध्येयदाविप्रफूत्कारंकुरुतेतदा ॥ ग्रामोत्सादो
भवेत्तत्रराज्ञोमरणमादिशेत् ॥ जुहुयात्पंचसाहस्रंजातवेदसमंत्रवित् ॥ धेनुंचदक्षिणांदद्यात्सुवर्णंधान्यमेववा ॥ अस्मिन्नाशुकृतेशांतिःशुभं
ग्रामस्यवैभवेत् ॥ अथाकस्मिकप्रासादपतनशांतिः । गर्गः॥ प्रासादतोरणाट्टालद्वारप्राकारवेश्मनाम्॥अनिमित्तंतुपतनंदृढानांराजमृत्यवे॥
जरसावाथधूमेनदिशोयत्रसमाकुलाः ॥ आदित्यचंद्रताराश्चविवर्णाभयवृद्धये ॥ राक्षसायत्रदृश्यंतेब्राह्मणाश्चविधर्मिणः ॥ ऋतवश्चविपर्य
स्ताअपूज्यंपूजयेज्जनः ॥ नक्षत्राणिवियोगानितन्महद्भयलक्षणम् ॥ केतूदयोपरागौचछिद्रंवाशशिसूर्ययोः ॥ ग्रहर्क्षविकृतिर्यत्रतत्रापिभयमा
दिशेत् ॥ स्त्रियश्चकलहायंतेबालानिघ्नतिबालकान् ॥ क्रियाणांमुचितानांचविच्छित्तिर्यत्रदृश्यते ॥ अग्निर्यत्रनदृश्येतधूमयानोथशाम्यति

क्रव्यादावायसावाहायांतिचोत्तरतस्तथा ॥ पूर्णकुंभाःस्रवंतेचवन्हिर्वाविप्रलुप्यते ॥ मांगलयध्वनयोयत्रनश्रूयंतेसमंततः॥क्षवथुर्वाधतेवाथप्रोत्साहेसतिनार्दितः ॥ नदैवतेषुवर्तन्तेयथावद्ब्राह्मणेषुच॥मंदघोषाणिवाद्यानिवाद्यंतेविस्वराणिच॥गुरुमित्राद्विषोयत्रशत्रुपूजारताजनाः॥ब्राह्मणान्सुहृदोमान्यान्जनोयत्रावमन्यते॥शांतिमंगलहोमेषुनास्तिक्यंयत्रमन्यते॥राजावाम्रियतेतत्राथवादेशोविनश्यति॥राज्ञोविनाशेसंप्राप्तेनिमित्तानिनिबोधमे ॥ब्राह्मणान्प्रथमंद्वेष्टिब्राह्मणांश्चविनिन्दतिब्राह्मणस्वानिवादत्तेब्राह्मणांश्चजिघांसति॥ नतान्स्मरतिकृत्येषुयाचितांश्चान्वसूयति॥रमतेनिंदयावैषांप्रशंसांनाभिनंदति ॥ अपूर्वंतुकरंलभात्तथापातयतेजने॥ एतेष्वभ्यर्चयेत्सम्यक्सपत्नीकान्द्विजोत्तमान्॥भोज्यानिचैवकार्याणिसुराणांवलयस्तथा॥गावश्चदेयाद्विजपुंगवेभ्योभुवंतथाकांचनमंबराणि॥होमश्चकार्योद्विजपूजनंचएवंकृतेशांतिमुपैतिपापम् ॥ मयूरचित्रे ॥ यदाकटकटायंतेभवनान्यायुधानिच ॥ मासाभ्यंतरमात्रेणतदासंग्राममादिशेत् ॥ दिव्यावैकादशीशांतिःकरणीयाविपश्चिता॥ अथ नानोत्पातशांतिः ॥ गर्गः ॥ औत्पातिकींमहाशांतिंतत्त्वतःशृणुमेऽधुना ॥ यत्रव्याधिरनावृष्टिःपरचक्रमुपस्थितम् ॥ दुर्भिक्षंजनमारीवाराज्ञोमरणमेववा ॥ तत्रशांतिक्रमःप्रोक्तोमहाक्रतुमिहारभेत् ॥ पुनर्होमश्चकर्तव्योबृहस्पतिमतंयथा ॥ गावस्तथैवदातव्यास्तथैवायुर्विवर्धनीः ॥ राज्ञोभिषेकंकुर्वीत तथैवचसऋत्विजः ॥ त्रिरात्रंसप्तरात्रंवाउपोष्यचपुरोहितः ॥ औदुंबरीणांविधिवत्समिधांचशतंदहेत् ॥ सावित्र्याकारयेत्कर्मततःपापंप्रशाम्यति ॥ अत्युष्णमतिशीतंचअतिवर्षमनूदकम् ॥ आनर्तवंपुष्पफलमतिमात्रंचमारुतः ॥ भैरवंचातिमात्रंचरुदंतिमृगपक्षिणः॥ विद्युत्स्तनितनिर्घोषमनभ्रेवातिवर्षणम् ॥ सिंहव्याघ्रस्येतराणांदर्शनंचचतुष्पथे ॥ ईदृशैर्लक्षणोत्पातैर्विनाशमभिलक्ष

येत्॥अन्योत्रजायतेराजातथाचान्यःपुरोहितः ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिपापप्रशमनींशुभाम् ॥ औदुंबरीणांसमिधांशतमष्टोत्तरंदहेत् ॥ सहस्त्री
रघृताक्तानांमहत्सूत्रगणैःशुभैः ॥ हुत्वाशतसहस्रंतुपरांशांतिमवाप्नुयात्॥ यमलानिचजायंतेशुभानिनीचवाहनाः ॥ मुंडवक्रमुखश्चैवकुटा
श्चकुणपास्तथा ॥ अमानुषामानुषाणांगजानांमृगपक्षिणाम् ॥ जायंतेउपरिदंतावैअश्वाश्चविकृताननाः ॥ बहुशीर्षमशीर्षंवाबहुवर्णमवर्ण
कम् ॥ एकशृंगंमशृंगंवाचतुर्भुजमथाभुजम् ॥ दीर्घकर्णमकर्णंवागजकर्णमुखंतथा ॥ व्यालव्याघ्रमुखाकारंबिडालमुखमुन्नतम् ॥ ईदृशा
निस्वरूपाणिदृश्यंतेयत्रगौतम ॥ तत्रसंग्रामतोब्रूयाद्भयंक्षयकरंमहत् ॥ जनक्षयंचपौराणांराज्ञःश्रेणिवधंतथा ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिसर्व
पापप्रणाशिनीम् ॥ खदिराश्वत्थसमिधांसहस्राष्टोत्तरंदहेत् ॥ विरूपाक्षेणमंत्रेणविधिवत्सुसमाहितः ॥ विरूपाक्षेणअग्निर्मूर्द्धेत्यादिनातत्रहिवि
रूपाक्षऋषिः ॥ दद्याच्चकपिलांधेनुंहुतांतेशांतिमिच्छता ॥ ततस्तच्छाम्यतेपापंजातवेदोवचोयथा ॥ यत्राकार्याणिकार्यंत्तेअदंडचेदंडपा
तनम् ॥ अपूज्याश्चैवपूज्यंतेमान्यांश्चैवावमन्यते ॥ अनड्वांश्चपिबेद्धेनुंचानड्वाहंपिबेद्यदि ॥ विधुनोतिचगौर्वत्संप्रजातंनाभिनंदति ॥ प्रजातंव
त्संगौरितिशेषः ॥ मैथुनंविपरीतंचअकालेमृगपक्षिणाम् ॥ ब्राह्मणाभिन्नमर्यादानतिष्ठंतिस्वकर्मसु ॥ ईदृशैर्लक्षणोत्पातैर्विन्द्याद्देशस्यविभ्रम
म् ॥ कलहंजायतेघोरंदुर्भिक्षंजनमारकम् ॥ राजामात्यविनाशंचपौराणांचमहद्भयम् ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिसर्वपापप्रणाशिनीम् ॥ प्रज्वा
ल्याश्वत्थसमिधःकृत्वासंस्तरणंमहत्॥औदुंबरीणांसमिधांसहस्राष्टोत्तरंबुधः ॥ जुहुयाद्विधिवद्वह्नौपरांशांतिमभीप्सता ॥ दासीदाससमायुक्तं
गृहंदद्याद्द्विजातये ॥ ततःप्रशाम्यतेपापंवसिष्ठस्यवचोयथा ॥ कृष्णापिपीलिकायत्रग्रामेषुनगरेषुच ॥ दृश्यंतेह्यतिमात्रंचेदूर्ध्वंवंशकृताल

याः ॥ शांतिगृहेदेवगृहेतथाचनृपतेर्गृहे ॥ उपर्युपरिमात्रंतुदृश्यंतेवेश्मनस्तदा ॥ मक्षिकामशकादंशाअतिमात्रभयावहाः ॥ ईदृशैर्लक्षणो
त्पातैर्महाचोरभयंभवेत् ॥ द्रव्याणांहरणंब्रूयात्परचक्रस्यचागमम् ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिविश्वामित्रोपदर्शिताम् ॥ अश्वत्थसमिधश्चैवहुत्वा
चाष्टोत्तरंशतम् ॥ पूर्णपात्राणिवैदद्याद्धुतांतेभूरिदक्षिणाम् ॥ दासीदाससमायुक्तंगृहंदद्याद्द्विजातये॥तिलपात्रंप्रदातव्यंतिलान्जुहुतिसंयतः ॥
अनग्निर्ज्वलतेयत्रविधूमेधूमदर्शनम् ॥ अलयुक्तमयुक्तंवापुरंप्रविशतेतदा ॥ बालैःसहकुमाराश्चकलहंयत्रकुर्वते ॥ कलहंब्राह्मणानांचसेनाप
तिपरिग्रहम् ॥ गवाद्यानांभवेन्नित्यंयथाघोषनिवासिनाम् ॥ श्रेष्ठिनांसार्थवाहानांकलहोयत्रजायते ॥ राजामात्यविनाशंचपौराणांचमह
द्भयम् ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिपितामहवचोयथा ॥ पालाशसमिधश्चाग्नौसहस्रंष्टोत्तरंदहेत् ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्तत्रपरमान्नेनशांतये ॥ प्राका
रेनगरेद्वारगोपुराट्टालकेषुच ॥ रथ्याचतुष्पथेचैवदेवतायतनेषुच ॥ निवासंयत्रकुर्वंतिबकाःकाकाश्चकौशिकाः ॥ गृध्राःपरभृतश्चैवआरण्या
मृगपक्षिणः ॥ निरूहेत्कलहंघोरंसिद्धानांवचनंयथा ॥ निरूहेत्तर्कयेत ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिनारदेनोपलक्षिताम् ॥ अश्वत्थसमिधांचैवघृ
ताक्तानांविभावसौ ॥ वायव्येनेहमंत्रेणनिवेद्यंचसुशोभितम् ॥ ततस्तुशाम्यतेपापंनारदस्यवचोयथा ॥ मृतःश्मशानंयोनीतउपजी
वतिमानवः ॥ गृहेयस्यप्रविष्टोसौतिष्ठेदथकदाचन ॥ अचिरान्मृत्युमायातिहृतमत्रपरिग्रहः ॥ सावित्र्याष्टसहस्रेणक्षीरशांतिंचकार
येत् ॥ क्षीरशांतिश्चरक्तानामेकवर्णानामित्यादिनावक्ष्यमाणा ॥ कपिलांतिलकांस्यंचहुतांतेभूरिदक्षिणाम् ॥ ततस्तच्छाम्यतेपापंधर्मराज ॥१३०॥
मतंयथा ॥ श्वासृगालोथवागृध्राःकाकोवायदिमानुषः ॥ श्मशानान्मांसमादायपुरमध्येप्रवेशयेत् ॥ नगरंपत्तनंवापिग्रामंवायदिवागृहम् ॥

अचिरेणैवकालेनतत्श्मशानंभविष्यति ॥ चौरमंडलपातंतुपरचक्रस्यचागमम् ॥ अनारोग्यमनावृष्टिर्दुर्भिक्षंजनमारकम् ॥ संग्रामशस्त्रसंपातंक्षिप्रमेवविनिर्दिशेत् ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामियथापापंप्रशाम्यति ॥ अश्वत्थसमिधश्चैवतिलांश्चमधुसंयुतान् ॥ विरूपाक्षेणमंत्रेणाविरूपाक्षान्सशोणितान् ॥ तिलपात्रोपहारंचक्षीरशांतिंचकारयेत् ॥ ततश्चशाम्यतेपापंप्रजापतिमतंयथा ॥ सौत्रामणीपाकयज्ञःपशुबंधस्तथैव च ॥ क्रतवश्चप्रवर्त्तन्तेअनधीत्यकृतोदयाः ॥यस्मिंस्तथाप्रवर्त्ततेक्रोधलोभभयादपि ॥ अदत्वादक्षिणांसम्यङ्महदुत्पातलक्षणम् ॥ अनारोग्यमनावृष्टिर्दुर्भिक्षंजनमारकम् ॥ ज्वरःकासस्तथाश्वासकच्छूदद्रुविकोष्टिकाः ॥ शिरोरोगोक्षिरोगाश्चपांडुरोगोगलग्रहः ॥ आधयश्चप्रवर्त्तन्तेदुर्दुष्टैःस्वल्पलक्षणैः ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामिबृहस्पतिमतंयथा ॥ त्रिरात्रोपोषितोभूत्वाहविष्याशीःपुरोहितः॥सक्षीराणांघृताक्तानांसमिधां वैशतंदहेत् ॥ पलाशस्येतिविशेषः॥ततस्तच्छाम्यतेपापंबृहस्पतिमतंयथा॥इतिनानोत्पातशांतिः ॥ अथजनमारीशांतिः ॥ हेमाद्रौगर्गः॥ रुद्रप्रकोपजोयस्माज्जनमारःप्रवर्तते ॥ तस्मात्प्रसादयेद्यत्नाद्देवदेवंमहेश्वरम् ॥ गाणपत्येनविधिनाअथर्वशिरसातथा ॥ यामलेनविधानेनकुर्याद्देवप्रसाधनम् ॥ शिवसूक्तमुमासूक्तंजपेच्चशतरुद्रियम् ॥ बल्योपहारान्विविधांश्चत्वरेषुनिवेदयेत् ॥ आवाहयित्वासगणंरुद्रंरात्रावहस्सुच ॥ ब्राह्मणान्भक्ष्यभोज्यैश्चदक्षिणाभिश्चतोषयेत् ॥ प्रसादितेततोरुद्रेजनमारीनिवर्तते ॥ उपोषितोनृपःस्नातःशुक्लवस्त्रःसमाहितः ॥ आत्मरक्षांस्वयंकृत्वाततःशांतिंप्रयोजयेत् ॥ इतिजनमारीशांतिः ॥ हेमाद्रौमदनरत्नेसिंहपुराणे ॥ अनावृष्टिमहामारीज्वररोगभये तथा ॥ नरसिंहंसमाराध्यब्राह्मणैर्वेदपारगैः ॥ कारयेल्लक्षहोमंतुग्रामेयश्चनराधिपः ॥ नृसिंहमंत्रेणहोमः । सुश्रुते ॥ स्थानत्यागाज्जपाद्धो

मान्महामारीप्रशाम्यति ॥ आथर्वणेतुरौद्रीशांतिरुक्ता ॥ अथरविच्छिद्रशांतिः ॥ अद्भुतसागरेमयूरचित्रे ॥ तिलैर्दूर्वादिभिश्चैवपत्रैश्चैवय
वैस्तथा ॥ धान्यैरौदुंबरीभिश्चश्रीफलैराहुतिक्रिया ॥ समाप्तौभोजनंकृत्वानटप्रेक्षणमादिशेत् ॥ व्योममध्यगतंपश्येद्यदिसूर्यद्वयंनरः ॥ द
धिक्षौद्रघृताक्तानांजुहुयादयुतंशुचिः ॥ उपोष्यार्कस्यसमिधोधेनुंदद्याद्द्विजातये ॥ अथापर्वग्रहणेशांतिः ॥ तत्रैव ॥ अपर्वणिशशांकार्कौ
त्विष्टोनासमहाग्रहः ॥ आवृणोतितमःश्यामःसर्वलोकविपत्तये ॥ औदुंबरीःसहस्राणिचाष्टौचजुहुयाद्बुधः ॥ मध्वक्तानिचतान्यत्रजातवेदसमं
त्रवित् ॥ विप्रायदक्षिणांदद्याद्धेनुंचवृषभंतथा ॥ अथहस्तिनोकालमदेशांतिः ॥ ऊर्ध्वंविंशतिवर्षात्तुमदोभवतिवारणे ॥ तदर्वाग्यदिमाद्ये
तस्वामिनोमरणंदिशेत् ॥ अद्भुतसागरे ॥ कारयेत्तत्रशांतिंचब्राह्मणांश्चापितर्पयेत् ॥ स्नानंपूर्वंनरेंद्राणांयथावदभिधीयते ॥ एकरात्रोषितः
स्नात्वाप्रियःप्रयतमानसः ॥ अष्टोत्तरसहस्रंतुमंत्रस्यापिजपेच्छुचिः ॥ ततोजपितमंत्रैस्तुसलिलंचाभिमंत्रयेत् ॥ गजानांगजतत्वज्ञःसर्वदो
षहरंशुभम् ॥ गजस्नानंप्रकुर्वीततद्दिनेतूर्यनिःस्वनैः ॥ पूर्वाह्णेचाग्निकार्यंतुकृत्वाकुंभशतेनहि ॥ ततोहोमंप्रकुर्वीतविधिदृष्टेनहोमवित् ॥
अग्नयेस्वाहारुद्रायस्वाहागणपतयेस्वाहावरुणायस्वाहा॰ बृहस्पतयेस्वाहा॰ शुक्राय॰ इंद्राय॰ ततःस्नानंप्रकुर्वीतमंत्रेणानेनचारभेत् ॥
स्नानंकुंभशतेनेहसर्वोपद्रवनाशनम् ॥ अमदोमदेनसहितोवर्धितजातश्चभवतिजातः ॥ द्विजभोजनपूर्वंस्यात्पललंगुडमिश्रितंततःकृत्वा ॥
यवयावकसंयुक्तंपिंडमधुनाथपूजयेद्द्विशःकृतपूजासंस्कारंगणाधिपंवंदयेत्तूर्णम् ॥ नैवेद्यमंत्रः॥ईश्वरस्यमहासंध्यमम्ललालाटसंभवम् ॥ इदं
कृतोपनीतंतुनैवेद्यंभक्षयस्वनः ॥ अथहस्तिनीधेनुमदशांतिः ॥ अद्भुतसागरेराजपुत्रः ॥ मदंयदातुसुरभीविसृजेत्सूतिमेवच ॥ औत्पाति

कंतदाविंद्याद्भूपैरेतैर्महीपते॥पुरेराष्ट्रेवनेवापिगृहेवाहस्तिनीयदि॥मत्तामूत्रपुरीषाणियदासंघ्रायतिष्ठति॥तदापुरेचराष्ट्रेचभवेद्घोरंमहद्भयम्॥ म
त्तयाभज्यतेयुद्धेहस्तिन्यायादिवारणः ॥ महद्भयंतत्रभवेद्देशस्यनगरस्यच ॥ संघ्रायनिपतेन्नागंमत्तायत्रचधेनुका ॥ तदानाशंविजानीयाद्धा
न्यस्यचधनस्यच ॥ अस्मिन्नौत्पातिकेशांतिमिमांकुर्यान्नराधिपः ॥ उपोष्यबांधवैस्तत्रसामात्यःसपुरोहितः ॥ ततोपिविधिवच्चैवधेनुकांतां
नवर्तयेत् ॥ हस्तिवत्कलिपतांतांतुविषाणाभ्यांचयोजिताम् ॥ नीराजयित्वातांरात्रौधेनुकांकृतकौतुकाम् ॥ अथैनांहस्तिनींनीत्वाशत्रुरा
ष्ट्रेविमोक्षयेत् ॥ इत्येवमेनांकुर्वीतरात्रौवननिवासिनीम् ॥ तांविशिष्टबलिंहोमानुपचारांश्चकारयेत् ॥ अन्यैश्चपेशलैर्विप्रान्दक्षिणाभिश्चते
षयेत् ॥ अथवापूर्ववत्कृत्वाशांतिंकृत्वाकटद्वयम् ॥ सुवर्णेनसुतप्तेनवनमेवप्रधावयेत् ॥ नागदंतभंगफलंविस्तरभीतेर्नोच्यते ॥ अथा
श्वदंष्ट्रभंगादिशांतिः ॥ मदनरत्नेशालिहोत्रे ॥ दंष्ट्राश्चतस्रोभज्यंतेयुगपद्यस्यवाजिनः ॥ सामात्यस्यसराष्ट्रस्यराज्ञस्तत्रभयंदिशेत् ॥ पतने
त्वेषएवंस्याद्दोषःस्पष्टतरस्ततः ॥ सुवर्णगोप्रदानैश्चद्विजानांतर्पणेनच ॥ शांतिपुण्याहघोषैश्चशमयेदशुभंतथा ॥ अथलिंगादिभंगे अद्भु
तसागरेनारदः ॥ अत्रदेवकुलेवज्रंपतेद्गृध्रोथवापुनः ॥ कंकोथपततेचैवचूडायामग्निदर्शनम् ॥ लिंगंवाभिद्यतेयत्रकंपतेचानिमित्ततः ॥ चू
डाभंगोभवेद्यत्रप्रतिमाभिद्यतेयदा ॥ ग्रामोत्सादोभवेत्तत्रस्वामिनोमरणंदिशेत् ॥ तत्रशांतिंप्रवक्ष्यामियेनसंपद्यतेशुभम् ॥ कुंडंकृत्वाविधा
नेनततोहोमंसमाचरेत् ॥ चरुंचयमदैवत्यंसाधयित्वाविधानतः ॥ सुसुवर्णेनहस्तेनततःकर्मसमारभेत् ॥ अष्टोत्तरशतंजुहुयाद्घृताक्तसमि
धांततः ॥ माषैर्मुद्गैस्तिलैश्चैवघृतेनमधुनासह ॥ एभिःपंचसहस्राणिशक्तिबीजेनहोमयेत् ॥ होमांतेतर्पयेद्विप्रान्दक्षिणाभोजनादिभिः ॥ भू

मिंधेनुमनड्वाहंस्वर्णधान्यंसदक्षिणम् ॥ पंचगव्यंततःकृत्वास्नायादेवालयेद्विजः ॥ बलिंदत्वाविधानेनकृसरैःपायसैस्तथा ॥ ईशानंस्थापयेत्त
त्रबलिंदत्वाविधानतः॥एवंकृत्वाविधानंतुकृतकृत्योभवेन्नरः॥मंडपस्यतथाभित्तिश्चूडादेवकुलस्यच॥ अकस्मान्निपतेद्यत्रकंपतेवानिमित्ततः॥
दधिक्षौद्रघृताक्तानामश्वत्थसमिधांततः॥जुहुयादष्टशतंप्राज्ञइमारुद्रेतिमंत्रवित्॥धेनुंचदक्षिणांदद्यात्तिलपात्रंसकांचनम् ॥इतिलिंगादिभंगेशा
न्तिः॥अथदुःस्वप्नशांतिवक्तुंस्वप्नदर्शनविधिस्तत्फलानिचोच्यंते॥अद्भुतसागरेपराशरः॥दुकूलमुक्तामणिभिर्नरेन्द्राःसामंतदैवज्ञपुरोहिताश्च॥
तद्देवतागारमनुप्रविश्यप्रवेशतस्तत्रदिगीश्वरंच ॥ अभ्यर्च्यमंत्रैस्तुपुरोहितस्तुसंयम्यतस्यांभुविसंयतात्मा ॥ ब्राह्मीशपूर्वामथभागपुष्पंकृ
त्वोपधानंशिरसिक्षितीशः ॥ तथैकभुग्दक्षिणपार्श्वशायीस्वप्नंपरीक्षेतयथोपदेशम् ॥ नमःशंभोत्रिनेत्रायरुद्रायवरदायच ॥ वामनायविरूपा
यस्वप्नाधिपतयेनमः ॥ भगवन्देवदेवेशशूलभृद्वृषवाहन ॥ इष्टानिष्टेममाचक्ष्वस्वप्नेसुप्तस्यशाश्वतः ॥ एकवस्त्रःकुशास्तीर्णेसुप्तःप्रयतमान
सः ॥ निशांतेपश्यतेस्वप्नंशुभंवायदिवाऽशुभम् ॥ सत्याचार्यः ॥ आयुस्तृतीयभागेशेषेपतितःप्रकीर्तितःस्वप्नः ॥ पित्तेधिकेकांचनरत्नमा
ल्यदिवाकराग्निज्वलनानिपश्येत् ॥ श्लेष्माधिकश्चंद्रभशुक्लपुष्पसरित्सरांभोनिधिलंघनानि ॥ यदन्यमध्यप्रथमोनिशांतेप्रावृट्शरन्माधव
संज्ञितेवा ॥ कालेमरुत्पित्तकफप्रकोपःसाधारणंस्याद्बलसन्निपातात् ॥ दृष्टश्रुतानुभूतंचपार्थिवंकथितंतथा ॥ भावितंदोषजंचैवस्वप्नंसप्तवि
धंविदुः ॥ तत्रपंचविधंपूर्वमफलंभिषगादिशेत् ॥ तत्रशुभस्वप्नमाहपराशरः ॥ स्वांगप्रज्वलनंपरोपशमनंशक्रध्वजालिंगकृत्संयुक्तोपिनरै
र्विपत्यचविपत्प्रक्षेपणंदिक्षुच ॥ बद्धोवानिगडैर्ग्रसेच्चदहनंनारीक्षितोबाहुनाछत्रंवाद्रिरदादिरोहणविधौदिग्योपिचब्राह्मणः ॥ १ ॥ दिनकरश

शिताराभक्षणस्पर्शनानिविशरणमपिमूर्ध्नःसप्तपंचत्रिधावा ॥ वृषभगृहनरेंद्रश्वेतसिंहाधिरोहाग्रसनमुदधिभूमौभूमिराज्यप्रदानि ॥ २ ॥
विपुलरणविमर्देद्यूतवादेर्जयश्चपशुमृगमनुजानांलधिरध्यासनंवा ॥ विवसनपरिलोपोगम्यनारीगमोवास्वमरणशिखिलाभः सस्यसं
दर्शनंच ॥ ३ ॥ सितसुरभिमनोज्ञालेपमाल्यांबराणांद्विजसुरगुरुराज्ञांदर्शनंह्याशिषश्च ॥ मणिरजतसुवर्णभोजपात्रेषुभुक्तेघृतदधिपरमान्नं
सर्वमेतच्छुभंच ॥ ४ ॥ योगयात्रायांवराहः ॥ वृश्चिकादिदशनमणिरत्नकांचनप्रदीपकिशोरवत्सहंसशशादयोर्भकलाभःपुत्रलाभाय ॥
पराशरः ॥ श्वेतसूक्ष्मविरक्तप्रशस्ताहतवसनशृंगारव्यजनासितचामरध्वजाभयाद्विरदपायसदधिप्राशस्तासितकुसुमनवसस्यलाभोर्थला
भाय ॥ बृहद्यात्रायांवराहः ॥ शैलप्रासादनागाश्ववृषभारोहणंहितम् ॥ चंद्रतारार्कग्रसनंपरिमार्गणएवच ॥ भूम्यंबुधीनांग्रसनंशत्रूणां
चवधक्रिया ॥ जयोविवाहद्यूतेषुसंग्रामेषुतथाजयः ॥ भक्षणंचैवमांसानांमत्स्यानांपयसस्तथा ॥ दर्शनंरुधिरस्यापिस्नानंवारुधिरस्यच॥
सुरारुधिरमद्यानांपानंक्षीरस्यपायसः ॥ अत्रैववेष्टितंभूमौनिर्मलंगगनंतथा ॥ मुखेनदोहनंशस्तंमहिषीणांतथागवाम् ॥ सिंहीनांहस्तिनीनां
चवडवनांतथैवच ॥ प्रसादोदेवविप्रेभ्योगुरुभ्यश्चतथाशुभः ॥ अंभसात्वभिषेकश्चज्ञेयंराज्यप्रदंहितत् ॥ राष्ट्राभिषेकश्चतथाछेदनंशिरसो
पिच ॥ मरणंवह्निलाभश्चवह्निदाहोगृहादिषु ॥ तथोदकानांतरणंतथाविषमलंघनम् ॥ हस्तिनीवडवानांचगवांचप्रसवोगृहे ॥ आरोहणंगजें
द्राणांरोदनंचतथाशुभम् ॥ परस्त्रीणांतथालाभस्तथालिंगनमेवच ॥ निगडैर्बन्धनंचैवतथाविष्ठानुलेपनम् ॥ जीवानांभूमिपालानांसुहृ
दामपिदर्शनम् ॥ शुभान्येतानिप्रोक्तानिराज्यलाभकराणिच ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ एकस्यांयदिवारात्रौशुभंवायादिवाशुभम् ॥ पश्चाद्दृश्ये

तयत्तत्रतस्यपाकंविनिर्दिशेत् ॥ तस्मात्तुशोभनःस्वप्नःपश्चाज्ज्ञेयोनसंशयः ॥ अथदुःस्वप्नम् ॥ विष्णुपुराणेमत्स्यपुराणेच ॥ मलिनां
वरधारित्वमभ्यंगंपंकादिग्धंता ॥ उच्चात्प्रपतनंचैवदोलारोहणमेवच ॥ शक्रध्वजस्यपतनंपतनंशशिसूर्ययोः ॥ देवद्विजादिभूपानांप्रजानां
क्रोधएवच ॥ आलिंगनंकुमारीणांप्राणिनांचैवमैथुनम् ॥ हानिश्चैवस्वगात्राणांविरेकंठमनप्रिय॥ दक्षिणाशाभिगमनव्याधिनाभिभवस्तथा॥
फलापहारश्चतथाशाड्वलानांविशोधनम् ॥ ग्रहाणांचैवभंगश्चग्रहसंमार्जनंतथा ॥ क्रीडापिशाचक्रव्यादवानराश्वतरैरपि ॥काषायवस्त्रधारित्वं
तद्वत्क्रीडनकेतथा ॥ स्नेहपानावगाहौचरक्तमाल्यानुलेपनम् ॥ एवमादीनिचान्यानिदुः स्वप्नानिविनिर्दिशेत् ॥ पाराशरः ॥ कायस्यालेपनं
वाकलुषजलमसीगोमयस्नेहपंकैर्दृग्जिह्वादंतबाहुप्रपतनमथवानर्थशोकप्रदानि ॥ गीतक्रीडितभूषितप्रहसितप्रेताःपिशाचास्तथा ॥ वार्केन्द्र
ध्वजतारकानिपतनंविघ्नस्यहेतोस्ततः ॥ बृहद्यात्रायां वराहः ॥ हरिणारोहेभ्रमणंमृत्युर्नाचिरेणसूकरारोहे॥उष्ट्रारोहेव्याधिर्वृद्धिःस्यात्कुंजरारो
हे ॥ मार्कंण्डेयः ॥ वात्यांमूत्रपुरीषंतुसुवर्णरजतं तथा॥प्रत्यक्षमथवास्वप्नेजीवेतदशमासिकम् ॥ पराशरः ॥ रक्तगंधप्रलिप्तांगोरक्तमाल्योप
शोभितः ॥ तैलाभ्यक्तोतिपीतश्चमुंडितोरक्तवस्त्रधृक् ॥ खरमारुह्यवेगेनदक्षिणांदिशमाव्रजेत् ॥ स्वात्माचदृश्यतेस्वप्नेसयातियममंदिरम्
॥ मार्कंण्डेयः ॥ करालैर्विकटैःकृष्णैःपुरुषैरुद्यतायुधैः ॥ पाषाणैस्ताड्यतेस्वप्नेसद्योमृत्युर्भजेन्नरम् ॥ कलावत्याम् ॥ लोहदंडयुतं
कृष्णंनरंकृष्णपरिच्छदम् ॥ स्वप्नेचपार्श्वतोदृष्ट्वात्रिरात्रान्मृत्युमादिशेत् ॥ देवलः ॥ रक्तगंधांबरस्रग्वीगच्छेद्वादक्षिणामुखः ॥
खरोष्ट्रमहिषारोहेत्रिमासान्नाभिजीवति ॥ मार्कंण्डेयः ॥ केशांगारंतथानस्मउरगंनिर्जलांनदीम् ॥ दृष्ट्वास्वप्नेदशाहात्तुमृत्युरेकादशेदिने

॥ वायुलिंगपुराणयोः ॥ मुक्तकेशोहसंश्चैवगायतेनृत्यतेनरः ॥ याम्यांदिशमथोगच्छेत्तदंतंतस्यजीवितम् ॥ मार्कंडेयः ॥ रक्तकृ
ष्णांबरधरागायंतीचहसंतिच ॥ दक्षिणाशांनयेन्नारीस्वप्नेसोपिनजीवति ॥ यस्तुप्रावरणंशुक्लंस्वप्नेपश्यतिमानवः ॥ कृष्णरक्त
मपिस्वप्नेतस्यमृत्युरुपस्थितः ॥ देवलः ॥ श्वभ्रेयोनिपतेत्स्वप्नेद्वारंचास्यपिधीयते ॥ नचोत्तिष्ठतियत्तस्मात्तदंतंतस्यजीवितम् ॥ अयो
ध्याकांडेभरतः ॥ दृष्टोमयाद्यस्वप्नेवैचंद्रमाःपतितःक्षितौ ॥ सीदंतंचतथाद्राक्षंपंकेमग्नंमहागजम् ॥ विशीर्यमाणःशैलेंद्रोभग्नश्चात्रमहाद्रुमः
स्वप्नेचाद्यमयादृष्टोनिपतंश्चमहाध्वजः ॥ सुंदरकांडेत्रिजटास्वप्नाः ॥ कंठेवध्वादशग्रीवंप्रमदारक्तवासिनी ॥ कालिकमलपत्राक्षीदिशंया
म्यांप्रकर्षति ॥ लंकाचेयंपुरीकृत्स्नासवाजिरथकुंजरा ॥ सागरेपतितादृष्टामयासपुरतोरणा ॥ नंदिपुराणेत्रिपुरवधे ॥ मयाद्यदृष्टःस्वप्नांतेपि
नाकीक्रोधमूर्च्छितः ॥ उदरेऽस्यपुरीकृत्स्नाविवेशयातिवेगतः ॥ पराशरः ॥ शुभाशुभस्वप्नविचारमुक्तमयुक्तयुक्तंचसमूह्यबुद्ध्या ॥ देशा
दिवर्णाकृतिसंपदश्चतत्तत्फलंसंपरिकल्पयेच्च॥पादद्विपादौत्तरपादवृद्ध्याचावर्षार्धमासत्रयमासकालाः ॥ निशाविभागेषुचतर्षदृष्टाःस्वप्नाआनि
ष्टेष्टफलप्रदाःस्युः ॥ वराहः ॥ आद्येवर्षाद्वत्सरार्धाद्द्वितीयेपाकोवर्षार्धार्धभागेतृतीये ॥ मासात्पाकःशर्वरीपश्चिमांतेदुष्टादुष्टस्वप्नयोगाद्भवे
त्सः ॥ मात्स्यविष्णुधर्मोत्तरयोः ॥ स्वप्नस्तुप्रथमेयामेसंवत्सरफलोभवेत् ॥ षड्भिर्मासैर्द्वियामेचत्रिभिर्मासैस्त्रियामकः ॥ चतुर्थेमासमात्रेण
फलंभवतिनान्यथा ॥ अथदुःस्वप्नशांतिः ॥ मात्स्ये ॥ स्तुतिश्चवासुदेवस्यतथातस्यचपूजनम् ॥ नागेंद्रमोक्षश्रवणंज्ञेयंदुःस्वप्ननाशनम् ॥
पराशरः ॥ देवद्विजाग्निप्रतिपूजनानिमंत्रोपवासादिपवित्रमेव ॥ तिलान्नगोभूमिहिरण्यदानंदुःस्वप्नसंदर्शनवाशनानि ॥ अथांबुसंस्पर्शनमंत्र

होमातिलप्रदानंतपनंचभूयः ॥ शांतिर्जपोहोमगुडान्नदानंदुःस्वप्नहंतृणिपयश्चगांगम् ॥ तिलानामयुतंतत्रजुहुयात्तुसमाहितः ॥ तिलोसीती
तिमंत्रेणधेनुंदद्यात्सदक्षिणाम् ॥ ब्राह्मणांस्तर्पयेत्तत्रदक्षिणाभोजनादिना ॥ दानंचविविधंदेयमशुभानांविनाशनम् ॥ षड्भिर्मासैस्तुसंपूर्णैर
न्यथामरणंभवेत् ॥ अत्रलक्षहोमश्चंडिकापाठादिशांतिरपिकार्या । शौनकः ॥ यदानिष्टफलंस्वप्नंपश्येत्तस्योच्यतेविधिः ॥ स्नात्वाप्रभाते
संध्यांचउपास्यतदनंतरम् ॥ अद्यानोदेवसवितरित्यृचापूर्वमेकया ॥ ततःपरंपरंयच्चगोषुदुःस्वप्नंपंचभिः ॥ ऋग्भिःपरंयोमेराजन्युद्यइत्यागृ
चातथा॥ऋग्भिःसर्वाभिरेताभिरुपतिष्ठेतभास्करम्॥एवंकृतेतुदुःस्वप्नदर्शनंनिष्फलंभवेत्॥तत्रैव॥अधःस्वप्नस्येतिजपन्प्रातःप्रातर्दिनेदिने॥
दुःस्वप्नंनुदतेकृत्स्नंनतस्माद्विंदतेभयम्॥ पारिजातेशौनकः॥स्वप्नोत्पातेषुचैतेषुकालरात्र्यधिदेवता॥ पूजाविधानंपूर्वोक्तंकुर्यादत्रापियत्नतः॥
रात्रिसूक्तकल्पवदित्यर्थः ॥ होमंकुर्यात्प्रयत्नेनरात्रावेवद्विजोत्तमः॥ प्रत्यृचंपायसंहुत्वारात्रीव्यख्यदितिक्रमात् ॥ अष्टोत्तरशतंहुत्वासूक्तेनाने
नयत्नतः ॥ स्वप्नाधिपतिमंत्रेणदहुनेदष्टोत्तरंशतम् ॥ कालरात्रेर्नाममंत्रेणेत्यर्थः ॥ गुरवेदक्षिणांदद्याद्वस्त्रहेमपशूनपि ॥ यद्युक्तदक्षिणादाने
प्यशक्तोहोमकर्मणि ॥ हिरण्यंदक्षिणांदद्यात्तदानीमेववाबुधः ॥ वस्त्रकुंभादिसकलंतद्धोत्रेप्रतिपादयेत् ॥ याम्याशांतिश्चात्रोक्ताबहृचश्रुतौ ॥
सपद्येतेषांकिंचित्पश्येदुपोष्यपायसंस्थालीपाकंश्रपयित्वा रात्रिसूक्तेनप्रत्यृचंहुत्वान्येनान्नेनब्राह्मणान्भोजयित्वाचरुंस्वयंप्राश्नीयादिति ॥
इतिदिनकरभट्टकृतेशांतिसारेदुःस्वप्नशांतिः ॥ अथपर्जन्यशांतिः ॥ अथातःपर्जन्यसूक्तविधिंव्याख्यास्यामोब्राह्मणान्वेदपारगान्वरणपूर्व ॥१३४॥
कमभ्यर्च्यवरुणप्रतिमांपूजयित्वोदकमध्येस्थित्वावरुणंध्यात्वातत्सवितुरितिपच्छोर्धर्चशोनवानंददादीन्जपति ॥ इमंमेवरुणेतिपंचर्चमुदु

त्तमितिषडर्चंमापउंदंतूदा युषामहांइंद्रोथओजसावाचामैंद्रियेणयोवैसप्तदशंमैत्रावरुणीमसौसौरिंवरुणंप्रजापतिर्वरुणाययावामेतद्वैहिरण्यव
र्णापवमानोवृषासोअरꣳशुःसिꣳहेसर्वेषुयोसौयोपामादिसर्वाननुवाकानसुवर्णसहस्रशीर्षाद्यैःआदित्योवैपृथिवीसमिदित्यनुवाकान्जपित्वाज
लाद्बहिर्गत्वाचम्यपश्चिमाभिमुखोभूत्वापावोअन्नामित्यनुवाकमेकादशवारंजपित्वाशुष्कवस्त्राणिधारयेत् ॥ ततोहोमंकरिष्यइतिसंकल्प्यवि
धिवदग्निंप्रतिष्ठाप्याज्यभागांतेक्षीराज्यवेतसमिद्भिराज्यमिश्रचरुभिः प्रत्येकमष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिर्वापुरोवातोवर्षन्निरितिजुहुयाद्वर्षायपुरोवा
तायेत्युद्देशत्यागस्ततोजपादीन्प्रायश्चित्ताहुतीर्जुहुयात्पूर्णाहुतिंहुत्वाशांतिपाठंकुर्याद्यावद्दीक्षादिनानितावद्ब्रह्मचर्यंचरेद्वेदविदेकुटुंबिनेशांता
याचार्यायवस्त्रादिभिरलंकृत्यवरुणप्रतिमांदद्यादृत्विग्भ्योदक्षिणांदद्यादित्याहभगवान्बौधायनः ॥ ऋग्विधाने ॥ अच्छावदेतिसूक्तंतुवृ
ष्टिकामःप्रयोजयेत्॥निराहारःक्लिन्नवासाअचिरेणप्रवर्षति ॥ हुत्वायुतंवैतसीनांक्षीराक्तानांहुताशने ॥ महद्वर्षमवाप्नोतिसूक्तेनाच्छावदेनाहि॥
इतिपर्जन्यशांतिः॥अथराजाभिषेकः ॥ सद्विधाप्रथमाभिषेकःसांवत्सरिकश्चेति ॥ तत्राद्येपुरोहिताद्विनापितृकृतंराजप्रथमाभिषेकेरथसिंहास
नासिच्छत्रचामरध्वजगजवाजिवस्त्रालंकारसांवत्सरचिकित्सकपुरोहितादीन्युपयुक्तानिनोपयोजयेदितिगोपथब्राह्मणात् ॥ तत्रादौपुरोहितव
रणम्॥तस्माद्ब्रुरुंवेदरहस्ययुक्तंचतुर्विधेकर्मणिचाप्रमत्तम् ॥ शांतंचदांतंचजितेंद्रियंचकुर्यान्नरेंद्रःप्रियदर्शनंचेतिगोपथब्राह्मणात् ॥ वरणोत्त
रंकर्तव्यंचतत्रैवोक्तम् ॥ मधुपर्काद्येनसर्वार्थंसंपाद्यदक्षिणांदद्यात्कोटिमध्यात्तृतीयंभागंयथाभूमिप्रमाणेनवाहस्त्यश्वनरयानंदिव्यमाभरणमा
तपत्रंहिरण्यंक्षितिगोधनधान्यरत्नादिकंचगुरवेदद्याद्येनेवातुष्येतेति ॥ ततोविनायकशांतिंकृत्वामंडपंकुंडंचविधायग्रहमखऐंद्रीशांतिश्चकार्यं

त्याथर्वणसूत्रेउक्तम् ॥ विष्णुधर्मोत्तरेतुविनायकशांतिर्नोक्ता ॥ राजाभिषेकेकालोविधिश्चवासिष्ठसंहितायाम् ॥ आधानजन्मेशदशाधिनाथर
वींदुभौमेज्यासितैर्बलिष्ठैः ॥ उत्पातदोषादिविवर्जितेषुधराधिपानामभिषेकइष्टः ॥ मूलत्रिकोणस्थगृहोच्चमित्रगृहास्थितैर्वापितदंशसंस्थैः ॥
शुभेविलग्नेसततंग्रहेंद्रादिशंतिलक्ष्मींविपुलांचकीर्तिम् ॥ स्वनीचवैरिगृहगैस्तदंशैरस्तंगतैर्वक्रमुपागतैर्वा ॥ पापोदयेशोकभयंत्वकीर्तिंदिशं
तिराज्ञांभृशमंबराटाः ॥ शीर्षोदयेचोपचयेग्रहोवास्वजन्मलग्नादथलग्नगेपि ॥ शुभग्रहैर्युक्तनिरीक्षितेवापदंस्थिरंस्यात्सततंचराज्ञाम् ॥
रिक्तावमायांबुधभौमवारवर्ज्येषुवारेषुदिनेषुचैव ॥ बलेर्दिनेऋक्षनिशेशयोश्चननैधनेभेत्वभिषेकइष्टः॥ पापग्रहैःस्वांत्यगतैश्चनिःस्वोरोगीविल
ग्नोपगतैर्भवेत्सः ॥ पदच्युतःसप्तचतुर्थगैस्तैःपुत्रास्थितैःसर्वसुखैर्विहीनः ॥ भ्रष्टोद्यमःकर्मगतैरनायुर्मृत्युस्थितैर्वीर्ययुतैश्चपापैः ॥ लग्नव्य
याष्टारिगतःशशांकःक्षितीश्वरंहंतितदाबलौचेत् ॥ केंद्रत्रिकोणत्रिधनायसौम्यैस्त्रिषष्ठलाभोपगतैश्चपापैः ॥ षष्ठाष्टलग्नव्ययवर्जितेनचंद्रेण
राज्ञांशुभदोभिषेकः ॥ यस्याभिषेकेपुरुहूतमंत्रीलग्नेत्रिकोणेयादिवाभवेत्सः ॥ षष्ठेकुजःकर्मगतश्चशुक्रःसमोदतेविक्रमराजलक्ष्म्या ॥
दुश्चिक्यलाभारिगताःविनाकीखस्थेमरेज्येयदिबंधुगेज्ञे ॥ यस्यात्रयोगेक्रियतेभिषेकश्चिरायुषस्तस्यपदंस्थिरंस्यात् ॥ शुभेषुचंद्र
योगेषुस्वयोगेषुशुभेषुच ॥ राजयोगेषुयोराजात्वभिषिक्तःक्षितीश्वरः ॥ प्राग्भागेमंदिरस्याथगोमयेनतुकारयेत् ॥ मंडलंचतु
रस्रंतद्वर्णकैःसमलंकृतम् ॥ तत्रभद्रासनंसम्यग्रचयेत्सुमनोहरम् ॥ गंगातोयसुसंपूर्णपूर्णकुंभोदकैःसह ॥ दिग्विदिक्षुस्थितैःशुल्कगंधमाल्यां
बरार्चितैः ॥ शतौषधीमूलहेमरत्नसद्बीजपल्लवैः ॥ मृत्तिकावृषशृंगंचगजदंतंचरोचनम् ॥ उत्पलंपद्मकंपद्ममुरारेणुककुंकुमम् ॥ राजसर्ष

पमुस्तंचदेवदारुसमन्वितैः ॥ देवस्यत्वेतिमंत्रेणआयुःपुष्टियशस्करैः ॥ अव्लिंगैर्वेदमंत्रैश्चशुभलग्नेशुभान्विते ॥ भद्रासनेसनृपतेरभिषे
कंचकारयेत् ॥ नीराजनंचकर्तव्यंशंखवादित्रनिःस्वनैः ॥ आशिषोवाचनंकृत्वापूजयेच्चसुरान्पितॄन् ॥ आयुधानिचपट्टंचविप्रान्गंधादिनार्च
येत् ॥ शुक्लमाल्यांबरवृतःप्राङ्मुखस्यमहीपतेः ॥ पट्टंशिरसिबध्नीयात्सिंहासनगतस्यच॥विप्रेभ्योदक्षिणांदद्यान्मानयेन्मंत्रपूर्वकम्॥ ब्रूया
त्प्रत्यङ्मुखोराजानमामित्वांधरेतिच ॥ प्राच्यांमामभिषिंचंतुवसवस्तेजसेश्रिये ॥ याम्यायामभिषिंचंतुमांरुद्राविजयायच ॥ आदित्या
स्त्वभिषिंचंतुप्रतीच्यांदिशिवृद्धये ॥ विश्वेदेवास्तथोदीच्यामभिषिंचंतुपुष्टये ॥ दिगीशास्त्वभिषिंचंतुमांसदाविजयायच ॥ साम्राज्यमि
तिमंत्रेणराजानंसम्यगर्चयेत् ॥ व्याघ्रचर्मण्यथासीनंनवालंकारभूषितम् ॥ छत्रचामरसंयुक्तंराजचिह्नसमन्वितम् ॥ पुरोहितश्चजुहुयात्सावि
त्र्याग्नौप्रयत्नतः ॥ उदुंबरसमिद्भिश्चआज्येनाष्टोत्तरंशतम् ॥ विद्वत्पुरोहितामात्यवृद्धबंधुसमन्वितः॥तदासंचिंत्यसप्तांगप्रजाधर्मेणपालयेत् ॥
एवंयःकुरुतेसम्यक्सराजावर्द्धतेचिरम् ॥ इतिविष्णुधर्मोक्तोराजाभिषेकः ॥ हेमाद्रौ ॥ अथसंभृतसंभारोराज्ञःसांवत्सरस्ततः ॥ कालेभि
षेचनंकुर्यात्तंकालंकथयाम्यहम् ॥ मृतेराजनिकालस्यनियमोत्रविधीयते ॥ तत्रास्यस्नपनंकार्यंविधिवत्तिलसर्षपैः ॥ घोषयित्वाजयंचास्य
सांवत्सरपुरोहितौ ॥ अन्यासनोपविष्टस्यदर्शयेत्तुजनंशनैः ॥ ससांतयित्वातुजनंमुक्त्वाबंधनगांस्ततः ॥ अभयंघोषयित्वातुकालाकांक्षी
ततोभवेत्॥नाभिषिच्योनृपश्चैत्रेनाधिमासेचभार्गव॥नप्रसुप्तेतथाविष्णौविशेषात्प्रावृषिद्विज॥ नचभौमदिनेरामचतुर्थ्यांचतथैवच ॥ नवम्यां
चाभिषेक्तव्यश्चतुर्दश्यांचभार्गव॥ध्रुवाणिवैष्णवंशाक्रंहस्तपुष्यौतथैवच॥नक्षत्राणिप्रशस्यंतेभूमिपालाभिषेचने॥नागंचतुष्पदंविष्टिःकिंस्तुघ्नं

शकुनंतथा ॥ करणानिनशस्यंतेव्यतीपातदिनंतथा ॥ नक्षत्रमुल्काभिहतमुत्पाताभिहतंचयत् ॥ सोमसूर्यकुजाक्रांतंपरिविष्टंचभार्गव ॥ मुहूर्ताश्चोक्तनक्षत्रसमामानाहितप्रदाः ॥ कुजहोरातथानेष्टासर्वत्रकुलिकश्चहि ॥ वृषोथकीटःसिंहस्तुकुंभोलग्नंप्रशस्यते ॥ एतेषांजन्मलग्ने शात्स्यादप्युपचयेस्थितम् ॥ताराद्वितीयाषष्ठीचचतुर्थीचाष्टमीतथा॥ नवमीचतथाशस्ताअनुकूलश्चचंद्रमाः॥पापाश्चोपचयस्थानेशस्तो लग्नेदिवाकरः ॥ सौम्याःकेंद्रगतालग्नाच्छुभाश्चैवत्रिकोणयोः ॥ लग्नेनवांशेक्षितिजस्यवर्ज्यौवर्ज्यस्तथातस्यमहानुभावः ॥ सूर्यस्यवर्गः सकलःप्रशस्तोराज्ञोभिषेकेसनृपोग्रहाणाम् ॥ कार्यापौरन्दरीशांतिःप्रागेवास्यपुरोधसा॥सोष्णीषःश्वेतवसनःसितचंदनभूषितः॥सितमाल्यो पवीतश्चसर्वाभरणभूषितः ॥ वेदिमुल्लिख्ययंत्रेणकृत्वाचविधिवत्ततः॥जुहुयाद्वैष्णवान्मंत्रांस्तथाशाक्तान्विशेषतः ॥ सावित्रींवैश्वदेवाग्नान्सौ म्यांश्चविधिवत्ततः ॥आशुःशर्मगणंचैवतथास्वस्त्ययनंगणम्॥आयुष्यमभयंचैवतथाचैवापराजितम्॥आशुःआशुःशिशानइतिसूक्तम्॥शर्म वर्मगणइत्याथर्वणेप्रसिद्धः॥तथास्वस्त्ययनेपुष्पामयापराजितागणाः॥संपातवंतंकलशंतथाकुर्याच्चकांचनम्॥स्नानंसमारभेद्राज्ञोहोमकालेपु रोहितः॥आदौतुस्वेच्छयास्नातःपुनर्ऋग्भिःसमाचरेत् ॥ पर्वताग्रमृदातावन्मूर्धानंशोधयेन्नृपः ॥ वल्मीकाग्रमृदाकर्णौवदनंवैशिवालयात् ॥ चंद्रालयमृदाग्रीवांहृदयंतुनृपाजिरात् ॥ करिदंतोद्धृतमृदादक्षिणंतुतथाभुजम् ॥ सरोमृदातथापृष्ठमुदरंसंगमान्मृदा॥ नदीकूलद्वयमृदा पार्श्वौसंशोधयेत्तदा ॥ वेश्याद्वारमृदाराज्ञःकटिशौचंविधीयते ॥ गजस्थानमृदाचैवशोधयेज्जानुनीतथा ॥ अश्वस्थानात्तथाजं घेराज्ञःसंशोधयेद्बुधः ॥ रथचक्रोद्धृतमृदातथैवचरणद्वयम् ॥ मृत्पूतःस्नापनीयःस्यात्पंचगव्यजलेनतु ॥ ततोभद्रासनगतंमुख्यामात्य

चतुष्टयम् ॥ बलिप्रदानंभूपालमभिषिंचेद्यथाविधि ॥ पूर्वतोहेमकुंभेनघृतपूर्णेनवाडवः ॥ वाडवोब्राह्मणः ॥ दक्षिणेक्षीरपूर्णेनरौप्यकुंभेनबा
हुजः ॥ दध्नाचताम्रकुंभेनवैश्यःपश्चिमतोद्विजः ॥ नादेयेनजलेनोदक्शूद्रामाल्योभिषेचयेत् ॥ ततोभिषेकंनृपतेर्बह्वृचप्रवरोद्विजः ॥ कुर्वीत
मधुनारामछंदोगश्चकुशोदकैः ॥ संपातवंतंकलशंततोगत्वापुरोहितः ॥ विधायवह्निरक्षांतुसदस्येषुयथाविधि ॥ राजसूयाभिषेकेतुयेमंत्राः
परिकीर्तिताः ॥ तैस्तुदद्यान्महाभागब्राह्मणानांस्वरेणतु ॥ ततःपुरोहितोगच्छेद्वेदिमूलंतदैवतु ॥ विभूषितंतुराजानंसर्वतोभद्रआसने ॥शत
च्छिद्रेणपात्रेणसौवर्णेनयथाविधि ॥ अभिषिंचेतधर्मज्ञःसम्यग्वेदविशारदः ॥ याओषधीरोषधिभिःस्तुताभिःसुसमाहितः ॥ रथेतिष्ठेतिगंधै
श्चआब्रह्मन्ब्राह्मणस्तथा ॥ बीजैःपुष्पैस्तथाचैनंरामपुष्पवतीतिच ॥ तेनैवचैवमंत्रेणफलैस्तमभिषेचयेत् ॥ आशुःशिशानमित्येवसर्वमंत्रैश्च
भार्गव ॥ येदेवाःपुरःसदेतिकुशोदैःपरिमार्जयेत् ॥ ऋग्वेदवित्तथाराज्ञश्चंदनेनयथाविधि ॥ मूर्द्धानंचतथाकंठंगंधद्वारेतिसंस्पृशेत ॥ ततो
ब्राह्मणमुख्याश्चक्षत्रियाश्चविशस्तथा ॥ शूद्राश्चवारमुख्याश्चनानातीर्थसमुद्भवैः ॥ नादेयैःसारसैःकौपैर्नानाकलशसांस्थितैः ॥ चतुःसागरजै
र्लाभादलाभाद्विजकल्पितैः ॥ गंगायमुनयोश्चैवनिर्झरैश्चतटोद्भवैः ॥ छत्रपाणिर्भवेत्कश्चित्केचिच्चामरपाणयः ॥ अमात्यमुख्यास्तत्कालं
केचिद्वेत्रधरास्तथा ॥ शंखभेरीनिनादैश्चवंदिनादस्वनेनच ॥ गीतवादित्रघोषेणद्विजकोलाहलेनच ॥ राजानमभिषिंचेयुः समेत्यसहिता
जनाः ॥ सर्वलोकाभिषिक्तस्यसंमिश्रजलसंयुतम् ॥ मंत्रौषधियुतंपुण्यंसर्वगन्धयुतंतथा ॥ रत्नबीजसमायुक्तंचंदनैःकुसुमैस्तथा ॥ रक्तबीज
समायुक्तंफलबीजयुतंतथा ॥ पूजितंसितवस्त्रेणवेष्टितग्रीवमेवच ॥ श्वेतवस्त्रावकांतैश्चसंवीतंशुचिभूषितम् ॥ क्षीरवृक्षलताछन्नंसुदृढंकांचनं

नवम् ॥ आदायकलशंराज्ञःस्वयंसांवत्सरस्तदा ॥ मंत्रावसानेस्नपनंकुर्याद्भृगुकुलोद्वह ॥ ततःपश्येन्मुखंराजादर्पणेचाथसर्पिषि ॥ सोष्णी
षांसितवस्त्रंचमंगलालंभनंचरेत् ॥ ततःसंपूजयेद्विष्णुंब्रह्माणंशंकरंतथा ॥ लोकपालान्ग्रहांश्चैवनक्षत्राणिचभार्गवम् ॥ ततःस्वपूजांकुर्वीतश
यनीयंततोव्रजेत् ॥ व्याघ्रचर्मोत्तरंरम्यंसितवस्त्रोत्तरच्छदम् ॥ पुरोधामधुपर्केणतत्रस्थंतंसमर्चयेत् ॥ राजाचैवार्चयेत्तत्रसांवत्सरपुरोहितौ॥
मधुपर्केणधर्मज्ञस्ततस्तस्यसदैववित्॥ पट्टबंधंप्रकुर्वीतततोमुकुटबंधनम्॥ततःसंबद्धमुकुटंकालेपूर्वंमयोदिते॥पराध्यास्तरणोपेतेपंचचर्मोत्त
रच्छदे ॥ ध्रुवाद्यौरितिमंत्रेणसोपवेश्यःपुरोधसा ॥ वृषस्यवृषदंशस्यद्वीपिनश्चभृगूत्तम ॥ तेषामुपरिसिंहस्यव्याघ्रस्यचततःपरम्॥तत्रोपवि
ष्टस्यतदाप्रतीहारःप्रदर्शयेत् ॥ अमात्यांश्चतथापौरान्नैगमांश्चापणेश्वरान् ॥ तथाप्रकृतयश्चान्यायथावदनुपूर्वशः ॥ ततोग्रहारवस्त्रैश्चतुरंग
कनकोत्तमैः ॥ गोजाविगृहदानैश्चसांवत्सरपुरोहितौ ॥ पूजयित्वाततःपश्चात्पूजयेद्ब्राह्मणत्रयम् ॥ अनेनैवविधानेनयेनराजाभिषेचितः ॥
ततःसदस्यान्संपूज्यसांवत्सरपुरोधसः ॥ ततोब्राह्मणमुख्यानांपूजनंतुसमारभेत् ॥ गोरौप्यतिलवस्त्रान्नफलकांचनगोरसैः ॥ मोदकैःश्वेतपु
ष्पैश्चमहादानैश्चसुव्रत ॥ मंगलालंभनंकृत्वागृहीत्वासशरंधनुः ॥ वह्निंप्रदक्षिणंकृत्वाप्रणिपत्यतथागुरून् ॥ पृष्ठतोवृषमालभ्यगांसवत्सांच
पार्थिव ॥ पूजयित्वाचतुरगंमंत्रितंचाभिषेचितम् ॥ मंत्रितंदक्षिणेकर्णेस्वयंदैवविदाततः ॥ आरुह्यराजगार्गेणस्वपुरंचपरिभ्रमेत् ॥ मुख्या
मात्यैःसमंमंत्रैःसांवत्सरपुरोहितैः ॥ सहितःकुंजरारूढोअभिगच्छेच्चदेवताः ॥ तासांसंपूजनंकृत्वानगरंयोभिवेष्टितः ॥ प्रविश्यांतर्गृ
हंराजाप्रविष्टनरवाहनः ॥ दानमानादिसत्कारैर्गृह्णीयात्प्रकृतिंततः ॥ संपूजितास्ताविसृजेद्द्वितीयेस्वकेगृहेस्यान्मुदितोमहा

त्मा ॥ विधानमेतत्समवाप्यराजाकृत्स्नांचधात्रींवशगांविदध्यात् ॥ इतिविष्णुधर्मोत्तरेराजाभिषेकविधिः ॥ बौधायनेनाभिषेकांतेविशेषउ
क्तः ॥ अथरथमारुह्यग्रामंप्रक्षिणीकृत्यदुंदुभिशब्देनस्वस्तिसूक्तेनेति ॥ हेमाद्रावाथर्वणगोपथब्राह्मणे ॥ अथराज्ञामभिषेकविधिंव्याख्या
स्यामोबिल्वप्रभृतीन्संभृत्यषोडशकलशान्षोडशबिल्वानिवल्मीकस्यचमृत्तिकाः सर्वान्नंसर्वरसान्सर्वबीजानितत्रचत्वारःसौवर्णाश्चत्वारो
राजताश्चत्वारस्ताम्राश्चत्वारोमृन्मयास्तान्ह्रदेसरसिवाद्धौंस्तुतौवनांवएताआपइत्युदकेनपूरयित्वावेदिपृष्ठेसंस्थाप्यबिल्वमेकैकंदद्यात्सर्वा
न्नंसर्वरसान्सर्वबीजानिचप्रभावैरपराजितैरापुण्यैःस्वस्त्ययनैः सौवर्णेषुसंपातान्संस्राव्यसोमाग्नीयैश्चराजतेषुभैषज्यांहोममुच्चैस्ताम्रेषुमंवेत्ससं
सर्गात्यांशांततीयैःप्राणसूक्तेनचमृन्मयेषुततस्तान्कलशान्श्रोत्रियैःपवित्रैरभियसन्मुखमभिषेचयेत् ॥ भूमिंमिंद्रियंवर्धयक्षत्रियंमइतिसिंहास
नमभिमंत्रयेत् ॥ एवमभिषिक्तस्तुरसान्प्राश्नीयात् ॥ विप्रेभ्यश्चदद्याद्गोसहस्रंसदस्येभ्यःक्षेत्रंग्रामंचापिपुलांपृथ्वींयशःप्राप्नोतिभुंक्तेधरांजित
शत्रुःसदाभवेदिति ॥ अथाभिषेकमंत्राः ॥ हेमाद्रौविष्णुधर्मोत्तरे ॥ शृणुष्वावहितोमंत्रंरामकल्मषनाशनम् ॥ येनाभिषिक्तोनृपतिश्चिरंयश
सितिष्ठति ॥ राज्ञोभिषिक्तशब्दांतेदैववित्कुशवारिणा ॥ कुंभादभ्युक्षणंकुर्यान्मंत्रांतेकलशंन्यसेत् ॥ सुरास्त्वामभिषिंचंतुब्रह्मविष्णुमहे
श्वराः ॥ वासुदेवोजगन्नाथस्तथासंकर्षणोविभुः ॥ प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्चभवंतुविजयायते ॥ आखंडलोग्निर्भगवान्यमोवैनिर्ऋतिस्तथा ॥
वरुणःपवनश्चैवधनाध्यक्षस्तथाशिवः ॥ ब्रह्मणासहिताःसर्वेदिक्पालाःपांतुतेसदा ॥ रुद्रोधर्मोमरुद्दक्षोरुचिःश्रद्धाचपार्थिव ॥ भृगुरात्रिर्वसि
ष्ठश्चसनकश्चसनंदन ॥ सनत्कुमारश्चतथाभगवानपिचांगिराः ॥ पुलहश्चपुलस्त्यश्चमरीचिःकश्यपःप्रभुः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुप्रजाध्यक्षाः

समागताः ॥ प्रभाकरावर्हिषदोअग्निष्वात्तास्तथैवच ॥ क्रव्यादाश्चोपहूताश्चआज्यपाश्चसुकालिनः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुपितरश्चाग्निभिः
सह ॥ लक्ष्मीर्वेदीसतीक्षांतिरनुसूयातथास्मृतिः ॥ संभूतिःसंततिश्चैवक्षमाप्रीतिस्तथैवच ॥ स्वाहास्वधाचतेराजन्नभिषिंचंतुमातरः ॥ कीर्ति
र्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधापुष्टिःश्रद्धाक्रियामतिः ॥ बुद्धिर्लज्जावपुःशांतिस्तुष्टिःसिद्धिश्चपार्थिव ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतुधर्मपत्न्यःसमागताः ॥ अरुं
धतीवसुर्यामीलंबाभानुर्मरुत्वती ॥ संकल्पाचमुहूर्ताचसाध्याविश्वातथैवच ॥ धर्मपत्न्योदशान्यास्त्वामभिषिंचंतुपार्थिव ॥ अदितिर्दिति
र्दनुस्ताम्राह्यरिष्टानायुषासुनिः ॥ कद्रूःक्रोधवशाप्राचीविततासुरभिस्तथा ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतुकश्यपस्यप्रियाःस्त्रियः ॥ कृत्तिकारोहि
णीदेवीइलारौद्रीतथैवच ॥ पुनर्वसुश्चपुष्यश्चतथाश्लेषाचपार्थिव ॥ मघाचफाल्गुनीपूर्वातथैवोत्तरफाल्गुनी ॥ हस्तश्चित्रातथास्वातीविशा
खाचतथानृप ॥ अनुराधातथाज्येष्ठामूलंचवसुधाधिप ॥ आषाढाचतथापूर्वातथाचान्योत्तराह्वया ॥ अभिजिच्चश्रुतिश्चैवधनिष्ठाचतथैवच ॥
तथाशतभिषक्चैवपूर्वाभाद्रपदाचया ॥ उत्तरारेवतीराजन्नश्विनीभरणीतथा ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतुसोमपत्न्यःसमागताः ॥ महाकल्पश्च
कल्पश्चमन्वंतरयुगानिच ॥ संवत्सराणिसर्वाणितथाचैवायनद्वयम् ॥ ऋतवश्चतथामासाःपक्षयरात्र्यहनीतथा ॥ संध्याश्चतिथयश्चै
वमुहूर्ताकरणानिच ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुकालस्यावयवाःशुभाः ॥ आदित्यश्चंद्रमाभौमोबुधोजीवःसितार्कजौ ॥ ग्रहास्त्वामभि
षिंचंतुराहुःकेतुश्चपार्थिव ॥ स्वायंभुवोमनोःपुत्रोमनुःस्वारोचिषस्तथा ॥ वैवस्वतोथसावर्णिर्दक्षब्रह्मसुतावुभौ ॥ धर्मपुत्रोरुद्रपुत्रोरौ
च्योभोत्यश्चयोमनुः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुमनवश्चचतुर्दश ॥ नासत्यौदेवभिषजौभवेतांविजयायते ॥ धरोध्रुवश्चसोमश्चआपश्चैवा

निलोनलौ ॥ प्रत्यूषश्चप्रभासश्चवसवोष्टौमहाप्रभाः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुदेवमुख्याःसमागताः ॥ धातामित्रोर्यमापूषाशक्रेशो
वरुणोभगः ॥ त्वष्टाविवस्वान्सविताविष्णुर्द्वादशमस्तथा ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुकश्यपादितिसंभवाः ॥ एकज्योतिर्द्विज्योतिश्च
त्रिचतुर्ज्योतिरेवच ॥ एकशक्रोद्विशक्रश्चत्रिशक्रश्चमहाबलः ॥ इंद्रश्चगत्याहृश्यंतेततःप्रकृतिसत्तथा ॥ मितश्चसंमितश्चैवअमितश्च
महाबलः ॥ ऋतजित्सत्यजिच्चैवसुषेणःश्येनजित्तथा ॥ अतिमित्रोह्यमित्रश्चपुरुजिच्चपराजितः ॥ ऋतश्चऋतवान्धातावरुणोविधृतो
ध्रुवः ॥ विधारणोमहातेजावासवस्यपरः सखा ॥ ईदृशाश्चान्यादृशाश्चएतादृगमिताशनाः ॥ क्रीडनश्चतथाशक्तीसरभश्चमहायशाः ॥ धातु
रुग्रोमुनिर्भौमअतिमुक्तःक्षिपःसहः ॥ द्युतिर्वसुरनाधृष्टोवासःकामोजयोविराट् ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुमरुतश्चसमागताः ॥ देवाह्येकोनपंचाश
न्महाबलपराक्रमाः ॥ चित्रांगदश्चित्ररथश्चित्रसेनश्चवीर्यवान् ॥ पूर्णायुरनघश्चैवउग्रसेनश्चवीर्यवान् ॥ धृतराष्ट्रस्यसोमश्चसूर्यवर्णस्तथैवच ॥
उराधस्तृपणःकार्ष्णिर्नंदश्चित्रस्तथैवच ॥ कलिश्चामिगिराराजन्पर्जन्योनारदस्तथा ॥ वृषपर्वात्रहंसश्चतथाचैवहाहाहूहूः ॥ विश्वावसुस्ताम्र
कश्चतथावसुरुपश्रियः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुगंधर्वाःपृथिवीपते ॥ अनवद्यामत्तकामामनूनामरुणीत्रिया ॥ अनुत्तमासुकेशीचसुरूपाचमनो
वती ॥ मेनकासहजन्याचपूर्णाशापुंजिकस्थली ॥ ऋतुस्थलाघृताचीचविश्वाचीपूर्वचित्यपि ॥ प्रम्लोचाचाथमुम्लोचारंभाचैवोर्वशीतथा ॥
पंचचूडासामनतीचित्रलेखाचपार्थिव ॥ मिश्रकेशीसुगंधिश्चविद्युत्पर्णात्रिलोचनी ॥ आवृकालक्ष्मणाक्षेमाअसिकारुचिकातथा ॥ सुव्रताच
सुबाहूश्चसुबोधासुवपुस्तथा ॥ पुंडरीकासुधाराचसुराधासुरसातथा ॥ हेमासरस्वतीचैवकमलासूनृतालवा ॥ सुमुखीहंसपादीचवारुणील

तिलालसा ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतुराजन्नप्सरसस्तथा ॥ प्रह्लादश्चमहातेजास्तथाराजन्विरोचनः ॥ धन्वीबाणस्तथान्येचदितिपुत्राःसमा
गताः ॥ अभिषिंचंतुदैत्याश्चदिव्येनाप्यंभसास्वयम् ॥ विप्रचित्तिमुखाःसर्वेदानवास्त्वांसमागताः ॥अभिषिंचंतुराजानंराज्यंकर्तुंसुसत्वराः॥
हेत्यश्चैवप्रहेत्यश्चसलिलेंद्रस्तथैवच ॥ सुकेशीपौरुषेयश्चयज्ञहापुरुषोदरः ॥ विद्युत्सूर्यस्तथाव्यासोवधश्चरसनास्तथा ॥ एतेत्वामभिषिंचं
तुसमागम्याद्यराक्षसाः ॥ सिद्धोथोमणिभद्रश्चसुमनोनंदनस्तथा ॥ कद्रूतिःपंचमश्चैवमणिमान्वसुगस्तथा ॥ सर्वानुभूतःशंखश्चपिंगाक्षश्चतु
रस्तथा ॥ यमोनंदरसोभीमःपद्मश्चंद्रःप्रभाकरः ॥ मेघवर्णश्चभव्यश्चप्रद्योतश्चमहायशाः ॥ भूतिमान्केतुमांश्चैवमौलिनिश्चसुदर्शनः ॥ श्वेत
श्चविपुलश्चैवप्रद्युम्नश्चजयावहः ॥ पद्माक्षोपिंगलाक्षश्चकुमुदश्चबलाहकः ॥ पद्मनाभःसुगंधश्चसुवीरोविजयाकृतिः ॥ पूर्णमासोहिरण्याक्षःसित
जिह्वश्चवीर्यवान् ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुराजन्वृद्धाश्चसत्तमाः ॥ शंखःपद्मश्चराजेंद्रमकरःकश्यपस्तथा॥ महापद्मश्चनीलश्चवर्चःकुंदोमुकुंदकः॥
एतेत्वामभिषिंचंतुनिधयस्तुसमागताः ॥ छागलाश्चैववक्राश्चयेचसूरीमुखानृप ॥ दुःपूरणविशादाश्चज्वलनांगारकस्तथा ॥ कुंभपात्रः
प्रभुंजश्चउपवीताउलूखलाः ॥ अकर्णाश्चक्रतुंडाश्चतथायेपात्रपाणयः ॥ पांसवश्चवितुंडाश्चनिपुणाःस्कंदनास्तथा ॥ एतास्त्वामभि
षिंचंतुपिशाचानांचजातयः ॥ ब्रह्मचर्येस्थितादांताःसर्वज्ञाःसर्वदर्शिनः ॥ नानाप्रकाररचनानानाबाहुशिरोधराः ॥ चातुःपथसुरादालं
शून्यालयनिकेतनाः ॥ त्रिपुरारिंभवेदेवंयेगतामनुजेश्वर ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुगणाभूतपतेःस्वयम् ॥ महाकालंपुरस्कृत्यनरसिंहंचमातरः॥
सर्वास्त्वामभिषिंचंतुराजराज्येनराधिप ॥ ग्रहःस्कंदोविषादश्चनैगमेषस्तथैवच ॥ अभिषिंचंतुराजंस्त्वांसर्वेस्कंधग्रहाःशुभाः ॥ डाकिन्यो

याश्चयोगिन्यःखेचर्योभेदरीस्तथा ॥ सर्वास्त्वामभिषिंचंतुसमेत्यमनुजेश्वर ॥ गरुडश्चारुणश्चैआरुणिश्चमहाखगः ॥ संपातिर्विनयश्चैवविष्णुगं
धकुमारकाः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुसुपर्णाःपृथिवीपते ॥ अनंतश्चमदानागोवासुकिःशेषतक्षकौ ॥ सुपर्णारिश्चकुंभश्चवामनोथांजनोत्तमः ॥
ऐरावतोमहापद्मःकंबलाश्वतरावुभौ ॥ पद्मपत्रश्चशंखश्चकर्कोटकधनंजयौ ॥ महाकर्णोमहानीलोधृतराष्ट्रबलाहकौ ॥ कुमारःपुष्प
दंतश्चगन्धर्वश्चमनस्विकः ॥ नहुषःखररोमाचशंखपालस्तथैवच ॥ पद्मश्चकुलिकश्चैवपाणिरित्येवमादयः ॥ नागास्त्वामभिषिंचंतुराज
राज्येचपार्थिव ॥ कुमुदैरावतौपद्मःपुष्पदंतोथवामनः ॥ सुप्रतीकोंजनोनीलःपातुत्वांसर्वतोनृप ॥ पैतामहस्तथाहंसोवृषभःशांकरस्तथा ॥
उच्चैःश्रवाश्वाश्वपतिस्तथाधन्वंतरिर्नृप ॥ कौस्तुभःशंखराजश्चपातुत्वांसर्वतःसदा ॥ चक्रंत्रिशूलंवज्रश्चनंदकोस्त्राणिचाप्यथ ॥ सर्वा
भिषेकंदत्वाचदिशंतुविजयंध्रुवम् ॥ धर्मश्चवृद्धशाखश्चसत्यंदानंतपस्तथा ॥ यशोयज्ञास्तथैवायुर्ब्रह्मचर्यंदमःशमः ॥ एतेत्वामभिषिंचं
तुचित्रगुप्तश्चपार्थिव ॥ दंडःपिंगलकश्चैवमृत्युकालावुभौतथा ॥ वालखिल्यास्तथासर्वेभवंतुविजयायते ॥ दिग्धेनवश्चतस्रस्त्वां
सुरभिश्चतथानृप ॥ अभिषिंचंतुसर्वाभिर्गोभिःसार्द्धंनरेश्वर ॥ वेदव्यासश्चवाल्मीकिःशंबरोथपराशरः ॥ देवलःपर्वतश्चैवदुर्वासाभा
गुरिःशुचिः ॥ याज्ञवल्क्यःसजाबालिर्जमदग्निःशुचिश्रवाः ॥ विश्वामित्रःशूलकच्छुर्वर्धनोत्रिर्विदूरथः ॥ एकलश्चद्विदश्चैवत्रितोगौ
तमगालवौ ॥ शांडिल्यश्चभरद्वाजोमौद्गल्योवेदवाहनः ॥ बृहदश्वःकुटिमठोजपजानुर्घटोदरः ॥ यवक्रीतोथरैभ्यश्चआत्मधामश्चजै
मिनिः ॥ ऋषिःसारंगवश्चैवतथागस्त्योमहातपाः ॥ अदुर्मृदोमृदुश्चैवइद्धबाहुर्महोदयः ॥ कात्यायनश्चकण्यश्चबलाकःश्वेतनंदनः ॥

एतेत्वामाभिषिंचंतुमुनयःपार्थिवोत्तम ॥ पृथुर्दिलीपोभरतोदुष्यंतःशत्रुजिद्बली ॥ मनुःककुत्स्थश्चानेनायुवनाश्वोजयद्रथः ॥ मांधा
तामुचकुंदश्चतथाराजापुरूरवाः ॥ इक्ष्वाकुश्चयदुःश्वेतःपूरुर्भूरिश्रवास्तथा॥ अंबरीषश्चनाभागोबृहदश्वोमहाहनुः ॥ प्रद्युम्नश्चाप्रसुम्नश्च
संजयश्चतथार्जुनः ॥ एतेचान्येचराजानस्तवराजन्दिवंगताः ॥ समायांत्वभिषेकायविजयायतथाश्रिये ॥ पुरुषश्चाप्रमेयात्मामहाभूतानि
यानिवा ॥ पृथिवीवायुराकाशमापोज्योतिस्तथैवच ॥ मनोबुद्धिस्तथैवात्माअव्यक्तश्चमहीपते ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुसमेतावसुधाधिप
प ॥ भूर्लोकोथभुवर्लोकःस्वर्लोकोथमहाजनः ॥ तपःसत्यश्चराजेंद्रविजयायभवंतुते ॥ जंबूःशाकःकुशःक्रौंचःशाल्मलीद्वीपएवच ॥ गोमेदः
पुष्करश्चैवस्वसाम्यंप्रदिशंतुते ॥ उत्तराःकुरवःपुण्यारम्याहैरण्मयास्तथा ॥ भद्राश्वःकेतुमालश्चवर्षश्चैवइलावृतः ॥ हरिवर्षःकिंपुरुषो
वर्षोभारतसंज्ञकः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतुसमेत्यवसुधाधिप ॥ इक्षुद्वीपःकुसेरुश्चताम्रपर्णोगभस्तिमान् ॥ नागद्वीपस्तथासौम्योगंधर्वो
वरुणस्तथा ॥ अयंचनवमस्तेषांस्वसाम्यंप्रदिशंतुते ॥ हिमवान्हेमकूटश्चनिषधोनीलएवच ॥ श्वेतशृंगस्तथामेरुर्माल्यवद्गंधमा
दनौ ॥ महेंद्रोमलयःसह्यःशक्तिमानृक्षवांस्तथा ॥ विंध्यश्चपारियात्रश्चसर्वएवमहीधराः ॥ समागम्याभिषिंचंतुत्वामद्यवसुधा
धिप ॥ ऋग्वेदोथयजुर्वेदःसामवेदस्तथैवच ॥ अथर्ववेदोवेदास्त्वामभिषिंचंतुपार्थिव ॥ इतिहासोधनुर्वेदोगांधर्वश्चायुसंज्ञितः ॥ सप्तो
पवेदाश्चतथाविजयायभवंतुते ॥ शिक्षाकल्पोव्याकरणंनिरुक्तंछंदसांगतिः ॥ छंदोविबृतिषष्ठानिविजयंप्रदिशंतुते ॥ अंगानिवे
दाश्चत्वारोमीमांसान्यायविस्तरः ॥ धर्मशास्त्रंपुराणंचविद्याह्येताश्चतुर्दश ॥ सांख्ययोगःपंचरात्रंवेदाःपाशुपतंतथा ॥ कृतांतपंच

कंचैवशास्त्राणिविविधानिच ॥ गायत्रीपापशमनीमार्गादेवीमहाशिवा ॥ गांधारीचतथाविद्याविजयंप्रदिशंतुते ॥ देवदानवगंधर्वायक्षराक्षस
पन्नगाः ॥ ऋषयोमनवोगावोदेवमातरएवच॥देवपत्न्योद्रुमानागादैत्याश्चाप्सरसांगणाः॥अस्त्राणिसर्वशस्त्राणिराजानोवाहनानिच ॥ औषधा
निचरत्नानिकालस्यावयवाःशुभाः॥स्थानानिचसमस्तानिपुण्यान्यायतनानिच ॥ जीमूतानिचसर्वाणितद्विकाराश्चसर्वतः॥ उक्तानिचाप्यनु
क्तानिविजयायभवंतुते ॥ लवणक्षीरतोयौचघृतमंडोदकस्तथा ॥ दधिमंडोदकश्चैवसुरोदश्चनराधिप॥तथैवेक्षुरसोदश्चतथास्वादूदकश्चयः॥
गर्भोदकश्चतोयैस्त्वामभिषिंचंतुपार्थिव ॥ चत्वारःसागराश्चैवश्वेततोयेनपार्थिव ॥ त्वामागम्याभिषिंचंतुविजयंप्रदिशंतुते ॥ पुष्करश्चप्रया
गश्चप्रभासोनैमिषस्तथा ॥ तथाब्रह्मसरःपुण्योगयाशीर्षश्चपार्थिव ॥ कालोदकोनंदिकुंडस्तथैवोत्तरमानसः ॥ स्वर्गमार्गनदश्चैवतथापंचनद
दश्चयः ॥ भृगुतीर्थप्रभासश्चतथैवामरकंटकः ॥ आश्रमःकालिकायाश्चनारायणसरस्तथा ॥ तृणबिंदोस्तथातीर्थंतीर्थंचावंतिखंडके॥महास
रस्तथागस्त्यःकुमारीतीर्थमेवच ॥ गंगाद्वारंकुशावर्त्तोबिल्वकोनीलपर्वतः ॥ वाराहपर्वतश्चैवतीर्थंकनखलंतथा ॥ कालिंजरःसकेदारोरुद्रको
टिस्तथैवच ॥ महालयश्चराजेन्द्रबदर्याश्रमएवच ॥ नंदाचसूर्यतीर्थंचसोमतीर्थंशतक्रतोः ॥ अश्विनोर्वरुणस्याथवायोर्वैश्रवणस्यच ॥ब्रह्मण
श्चैवशर्वस्ययमस्यऽय्यनस्यच ॥ विरूपाक्षस्यधर्मस्यतथाचाप्सरसांनृप ॥ ऋषीणांचवसूनांचसाध्यानांमरुतांतथा ॥ आदित्यानां
चरुद्राणांतथाचांगिरसांनृप ॥ ऋषीणांचवसूनांचतथान्येषांचमानद ॥ प्लक्षप्रस्रवणंचैवसुषुम्णंचनराधिप ॥ शालग्रामसरश्चैववाराहोमानव
स्तथा॥कामाश्रमस्त्रिकूटश्चचित्रकूटस्तथैवच ॥सपूर्वःक्रतुसारश्चतथाविष्णुपदंसरः ॥ कपिलस्यतथातीर्थंवासुकेस्तीर्थमेवच ॥सिंधूत्तमस्त

पोद्वाराप्यथसूर्यारकुंभकः ॥ पौंडरीकश्वराजेंद्रगंगासागरसंगमः॥सिंधुसागरयोश्चैवसंगमःसुमनोहरः ॥ तथाकुंभाचसुंधश्चमानसंचतथासरः
॥ तथाविंदुसरःपुण्यसरःस्वच्छोदकंतथा ॥ धर्मारण्यंफल्गुतीर्थमविमुक्तंतथैवच ॥ लोहितश्चतथापुण्योवदरीपावनंशिवः ॥ तीर्थं
सप्तऋषीणांचवह्नितीर्थंचपार्थिव ॥ एतेचान्येचवहवःपुण्यसंकीर्तनाःशुभाः ॥ तोयैस्त्वामभिषिंचंतुसर्वपातकनाशनैः ॥ गंगानदीमहा
पुण्याऽऽह्लादिनीह्लादिनीतथा ॥ पावनीचतथाशीताचक्षुःसिंधुःसनर्मदा ॥ सुप्रभाकांचनाक्षीचविशालामानसऽऽह्रदा ॥ सरस्वतीघनोदाचसु
वंशाविमलोदका ॥ क्षिप्राशोणश्चतर्षश्चशरयूर्गण्डकीतथा ॥ अच्छोदाचविभागाचचंद्रभागाइरावती ॥ वितस्तादेविकारंभाकौशी
देवह्रदाशिवा ॥ तथाचेक्षुमतीपुण्याकौशिकीयमुनातथा ॥ गोमतीधूतपापाचबाहुदाचसरस्वती ॥ निर्विन्ध्याचतृतीयाचलौ
हित्यश्चमहानदः ॥ वेदस्मृतिर्वेदमातावेदायुर्वरदातदा ॥ गोवर्णाचंदनाचैवसदानीराकुमुद्वती ॥ पिताचर्मण्वतीधूपाविदर्भावेणुमत्यपि ॥
अवंतीचतथाकुंतीसुरसाचपलाशिनी ॥ मंदाकिनीदशार्णाचसिंधूरेवाकुमुद्वती ॥ तपनीपिप्पलाश्येनीकरतोयापिशाचिका ॥
चित्रोत्पलाचित्रवर्णामंजुलावालुकावती ॥ शुक्तिमतीसिनीवालीमंडणीनृपकाकयूः ॥ तापीपयोष्णीनिर्विंध्यासिताचानिषधावती ॥ वेणा
वैतरणीभीमानंदराचतथाकुहूः ॥ तोयाचैवमहागौरीदुर्गामतिविलातथा ॥ गोदावरीभीमरथीकृष्णावेणीभयंकरा ॥ तुंगभद्रासुप्रकारावह्या
कावेरिरेवच ॥ कृतमालाताम्रपर्णीपुष्पभद्रोत्पलावती॥ नृसमाऋषिकुल्याचइक्षुकात्रिदिवालया ॥ लांगूलिनीवंशधराजांबूश्चसुकलावती॥ ॥१४१॥
ऋषिकाचखगाचैवदमगामंदवाहिनी॥ कंपनाचविशल्याचकरतोयासुवाजिनी ॥ ताम्रारुणावेत्रवतीसुभद्राचाश्ववत्यपि ॥ अद्रिकाचइमाचैव

सुप्रकाराहिरण्मयी ॥ आपगालोतसाभासीसंध्याचवडवादिनी ॥ महेंद्रवाणशिलाचमालिकामलपावनी ॥ नीलोद्धतकराचैवबाहुदाचमहा नदी ॥ नंदाचापरनंदाचसुदाचवसुवाहिनी ॥ एताश्चान्याश्चराजेंद्रनद्यस्त्वांविविधोदकैः ॥ सर्वपापप्रशमनाःसर्वलोकस्यमातरः ॥ श्वेतो दपूर्णकलशैरभिषिंचंतुपार्थिव ॥ एतैर्यथोक्तैर्नृपराजराज्येकृताभिषेकः पृथिवींसमग्राम् ॥ ससागरांभुंक्ष्वचिरंचजीवधर्मेचतेबुद्धिरतीव चास्तु ॥ ऋग्विधाने ॥ राजानमभिषिंचेतातिष्येणश्रवणेनवा ॥ पौष्णसावित्रसौम्याश्विरोहिण्यामुत्तरासुच ॥ हुत्वाग्नियज्ञलिंगाभिःसावि त्र्याप्रयतःशुचिः ॥ महाव्याहृतिभिश्चैवसंपाताभिहुतोभवेत् ॥ सर्वौषधिरसैःश्लक्ष्णैर्नदीनांसलिलेनच ॥ व्याघ्रचर्मण्यथासीनमासंघामभिषि च्यतम्॥तिष्ठन्प्रत्यङ्मुखोब्रूयाज्जयत्वंपृथिवीपते॥धर्मस्तेनिखिलोराजन्वर्धतांपालयन्प्रजाः॥धर्मस्यचश्रियैपुष्ट्यैजयायाभ्युदयायच॥ राजा तुसंततौगोत्रेततोप्रतिरथंजपेत्॥२१॥वैय्याघ्रंतुभवेच्चर्मसमिदौदुंबरीभवेत्॥त्रिरेनमभिषिंच्यैवंदुंदुभीनभिमंत्रयेत्॥ प्राच्यांत्वांदिशिवसवोह्य भिषिंचंतुतेजसे॥दक्षिणस्यांत्वांदिशिरुद्राअभिषिंचंतुवृद्धये॥प्रतीच्यांत्वांदिश्यादित्याविश्वेदेवाउदक्दिशि ॥अभिषिच्यचराजानमाशीर्भिर भिसंयुजेत् ॥ आत्वाहर्षमंतरेधीत्यथैनमभिमंत्रयेत्॥अभिषेकफलमुक्तंबौधायनेन॥दशपूर्वान्दशपरानात्मानंचैकविंशतिम् ॥ पुनातिपुत्र पौत्रैःसहषष्टिवर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयतेब्रह्मणःसायुज्यमाप्नोतीति ॥ अथप्रतिवर्षाभिषेकः ॥ गोपथब्राह्मणे ॥ अथपुष्पाभिषेकस्यवि धिंवक्ष्यामिसांप्रतम् ॥ धर्मार्थकामसंयुक्तंराजाकुर्यात्पुरोहितम् ॥ सौवर्णैराजतैस्ताम्रैःकलशैःपार्थिवैरपि॥सहस्रेणशतेनाथतोयग्रहणमिष्यते चतुर्णांसागराणांतुनदीनांचशतस्यतु ॥ अभिषेकायराज्ञस्तुतोयमाहृत्ययत्नतः ॥ एकद्वित्रिचतुर्वर्णावासागस्त्यतुपंचमम् ॥ औषधी

स्तेषुसर्वेषुकुंभेषुपरिकल्पयेत् ॥ सहाचसहदेवीचबलाचातिबलातथा ॥ दमयंतीवचाश्वेताव्याघ्रदंतीसुमंगला ॥ १ ॥ शतावरीजयं
तीचशतपुष्पासचंदना ॥ प्रियंगूरोचनोशीरममृताचससारिका ॥ अश्वत्थप्लक्षबिल्वानांन्यग्रोधपनसस्यच ॥ शिरीषाम्रकपि
त्थानांपल्लवैःसमलंकृतान् ॥ हेमरत्नौषधीबिल्वपुष्पगंधाभिवासितान् ॥ आच्छादितान्सितैर्वस्त्रैरभिमंत्र्यपुरोहितः ॥ सावि
त्र्युभयतःकुर्याच्छन्नोदेवीतथैवच ॥ हिरण्यवर्णासूक्तंचअनुवाकाद्यमेवच ॥ धरणीपादपीठस्यादूर्वामूलान्कुशान्शुभान् ॥ तस्यो
परिभवेत्पीठंहैमंरोप्यमथापिवा ॥ २ ॥ अनडुद्व्याघ्रसिंहानांमृगस्यचयथाक्रमम् ॥ चत्वारिचर्माण्येतानिपूर्वादारभ्यविन्यसेत् ॥
चातुर्होत्रविधानेनजुहुयाच्चपुरोहितः ॥ चतुर्दिक्षुस्थितैर्विप्रैर्वेदवेदांगपारगैः ॥ बिल्वाहारःफलाहारःपयसावापिवर्त्तयेत् ॥ सप्तरा
त्रंघृताशीवाततोहोमंप्रयोजयेत् ॥ गव्येनपयसाकुर्यात्सौवर्णेनस्रुवेणतु ॥ वेदानामादिभिर्मंत्रैर्महाव्याहृतिपूर्वकैः ॥ शर्मवर्मागणेश्चैवतथा
स्यादपराजितः ॥ आयुष्यश्चाभयश्चैवतथास्वस्त्ययनोगणः ॥ ३ ॥ एतान्पंचगणान्हुत्वावाचयेत्तुद्विजोत्तमान् ॥ हिरण्येनाक्षताद्धेनत्वन्यै
श्चमधुसर्पिषा ॥ पुण्याहंवाचयित्वास्यह्यारंभंकारयेद्बुधः ॥ तिथिनक्षत्रसंयुक्तेमुहूर्तेकरणेशुभे ॥ उच्चैर्घोषइतितूर्याण्यभिमंत्र्यपुरोहितः ॥
सर्वतूर्यनिनादेनह्यभिषिक्तोह्यलंकृतः ॥ सिंहासनंसमारुह्यपीठकंचयथाक्रमम् ॥ चामरच्छत्रसंयुक्तंप्रतीहारविभूषितम् ॥ मत्तद्विपचतुष्कं
चचतुर्दिक्षुप्रकल्पयेत् ॥ उपतिष्ठंस्ततोराजाप्रजानांकारयेद्धितम् ॥ आकराब्राह्मणागावःस्त्रीबालजडरोगिणः ॥ ४ ॥ ततस्तद्दर्शनंदेयंब्रा
ह्मणानांनृपेणतु ॥ श्रेणिप्रकृतिमुख्यानांस्त्रीजनंचनमस्करोत ॥ आशिषस्तेहिशस्यंतितुष्टाजनपदाभुवि ॥ एवंप्रजानुषज्येतपृथिवीचवशा

भवेत् ॥ पुरोहितंमंत्रिणंचसेनाध्यक्षंतथैवच ॥ अश्वाध्यक्षंगजाध्यक्षंकोष्ठागारपतिंतथा ॥ भांडागारपतिंवैद्यंदैवज्ञंचयथाक्रमम् ॥ यथार्हेणच योगेनसर्वान्संपूजयेन्नृपः ॥ राज्यंपुरोहितेन्यस्यशेषाणांचयथाक्रमम् ॥ स्थानांतराणिचान्यानिदत्वासुखमवाप्नुयात् ॥ दूर्वासिद्धार्थकान्स र्पिःशमीव्रीहियवौतथा ॥ शुक्लानिचैवपुष्पाणिमूर्ध्निदद्यात्पुरोहितः ॥ अथर्वसहितोह्येषाविधिःपुष्पाभिषेचने ॥ राजाजातोमहींभुंक्तेशक्रलो कंचगच्छति ॥ इतिपुष्पाभिषेकः ॥ अयंचाभिषेकःप्रतिवर्षंमहानवम्यांकर्तव्यः ॥ पुष्पाभिषेकोमहानवम्यांइंद्रोत्सवोजन्मदिनेप्रतिवर्षंवृषो त्सर्गः ॥ कार्तिक्यांप्रतिवर्षमित्याथर्वणसूत्रात् ॥ अथसिंहासनच्छत्रलक्षणंवास्तुमंजर्याम् ॥सिंहासनंचोत्तममंगुलानांषष्ट्याद्शोनंचपरंवद न्ति ॥ दशांशवस्वंशमतोविहीनंव्यासेनदैर्घ्यार्धसमुच्छ्रयंस्यात् ॥ मुनिभिरथ शरैर्वाभद्रभागत्रयंस्यादुदयइहविभागैर्भावितेपीठमष्टौ ॥ कणिशमपिरसांशंसप्तधाग्रासपट्टीशिवमुनिनवरत्नैर्दन्तिवाहौनृवंद्यौ ॥ छाद्यंस्याद्रसभागमेवतिथितोभागेनकक्षाशतैर्युक्तंस्तंभयुगेनतोरण युतंरत्नैःशुभैराजितम् ॥ कर्तव्यंनृपवल्लभंमुनिभृताज्ज्येष्ठाचसिंहासनंकर्तव्यंचयशोभिवर्धननिभैःसिंहैर्नृकक्षासनम् ॥ छत्रंज्येष्ठमशीतिवेद सहितंद्वासप्ततिर्मध्यमंषष्ट्याकल्प्यसमंगुलैर्नरपतेर्दैवंशतार्द्धंसमम् ॥ विष्णुधर्मोत्तरे॥ भद्रासनंनरेन्द्रस्यक्षीरिवृक्षान्नकारयेत् ॥ उच्छ्रायश्चत थातस्यअध्यर्द्धंतुसमंभवेत् ॥ हस्तत्रयंतथाविष्वग्विस्तारेणचकारयेत् ॥ आयामश्चास्यकर्तव्योविस्तारेणैवसंमितः ॥ चतुरस्रंतुकर्तव्यंरा ज्ञोभद्रासनंतथा ॥ नास्राष्टंनतथावृत्तंनचदीर्घंभृगूत्तम ॥ सुवर्णरूप्यताम्रैश्चचित्रंकार्यविशेषवत् ॥ प्रशस्तैश्चतथारत्नैश्चत्वारःप्र तिरूपकैः ॥ चत्वारःपुरुषास्तत्रविन्यस्ताभृगुनंदन ॥ द्विगुणाश्चतथासिंहास्तत्रकार्याभृगूत्तम ॥ हंसपक्षैर्विराचितंमयूरस्यशुकस्यवा ॥

पक्षैरथबलाकायाच्छत्रंराज्येप्रशस्यते ॥ मिश्रपक्षैर्नकर्तव्यंहीनंपरिमितंतथा ॥ चतुरस्रंतुकर्तव्यंब्राह्मणस्यभृगूत्तम ॥ वृत्तंराज्ञः
प्रशस्तंस्याच्छुक्लवस्त्रविभूषितम् ॥ अथदुर्गविधिः ॥ राज्ञासहायसंयुक्तंप्रभूतप्रसवंधनम् ॥ रम्यमापोन्नसंपन्नंमध्यदेशंसमाश्र
येत् ॥ तत्रदुर्गंनृपःकुर्यात्षण्णामेकतमंबुधः ॥ नवदुर्गंमहीदुर्गंनरदुर्गंतथैवच ॥ वार्क्षंचैवाश्वदुर्गंचगिरिदुर्गंचभार्गव ॥ सर्वेषामे
वदुर्गाणांगिरिदुर्गंप्रशस्यते ॥ दुर्गंचपरिखोपेतंपुराट्टालकसंयुतम् ॥ शतघ्नीयंत्रमुख्यैश्चशतशोथसमावृतम् ॥ गोपुरंसर्ववाटंचतत्र
स्यात्सुमनोहरम् ॥ सपताकोगजारूढोयेनराजाविशेत्पुरम् ॥ सुशोभाश्चतथातत्रकार्याश्चापणवीथयः ॥ एकस्मिंस्तत्रवीथ्यग्रेदे
ववेश्मभवेद्दृढम् ॥ वीथ्यग्रेचद्वितीयेचराजवेश्मविधीयते ॥ धर्माधिकरणंकार्यंवीथ्यग्रेचतृतीयके ॥ चतुर्थेचैववीथ्यग्रेगोपुरंतुविधीय
ते ॥ आयतंचतुरस्रंवावृत्तंवाकारयेत्पुरम् ॥ अर्द्धचंद्रप्रकारंचवज्राकारंतुकारयेत् ॥ अर्धचंद्रंप्रशंसंतिनदीतीरेचतद्भवेत् ॥ अन्यत्रतुनक
र्तव्यंप्रयत्नेनविजानता ॥ राज्ञःशोकगृहंकार्यंदक्षिणेराजवेश्मनः ॥ तस्यापिदक्षिणेभागेगजस्थानंविधीयते ॥ गजानांप्राङ्मुखीशालाकर्त
व्यावाप्यथवाङ्मुखी ॥ आग्नेयेचतथाभागेआयुधागारमिष्यते ॥ महानसंचधर्मज्ञकर्मशालातथापरा ॥ गृहंपुरोधसःकार्यंवामतोराजवेश्म
नः ॥ मंत्रवेदविदोश्चैवचिकित्साकर्तुरेवच ॥ तस्यैवचतथाभागेकोष्ठागारंविधीयते ॥ गवांस्थानंतथैवात्रतुरंगाणांतथैवच ॥ उत्तराभिमु
खाश्रेणीतुरंगाणांविधीयते ॥ दक्षिणाभिमुखावाथपरिशेषाविगर्हिता ॥ तुरंगास्तुतथाधार्याः प्रदीपैःसार्वसत्रिकैः ॥ कुक्कुटान्वानरांश्चैव

मर्कटांश्चनराधिपः ॥ धारयेदश्वशालासुखवत्साधेनुमेवच ॥ अजाश्वधार्यायत्नेनतुरंगाणांहितैषिणा ॥ गोगजाश्वादिशालासुतत्पुरीषस्य निर्गमः ॥ अस्तंगतेनकर्तव्योदेवदेवेदिवाकरे ॥ योगिनांशिल्पिनांचैवसर्वेषामपिशेषतः ॥ दद्यादावसथंदुर्गेमंत्रकालविदःशुभम् ॥ गोवै द्यानश्ववैद्यांश्वराजवैद्यांस्तथैवच ॥ आहरेतभृशंराजादुर्गेहिप्रबलारुजः ॥ देवीपुराणे ॥ पूर्वादीन्कारयेद्द्वारान्महापद्मेषुचोत्तमान् ॥ रा जस्थानसमायुक्तान्वातायनसमन्वितान् ॥ मत्तवारणदेवाद्यान्ध्वजकैरुपशोभितान् ॥ गजव्यालकृतापीडान्पद्मपत्रमनोहरान् ॥ दुर्गेषुकार येद्दुर्गांमहिषासुरघातिनीम् ॥ द्वारस्थंगजवक्त्रंवाधनदंवाथपद्मजम् ॥ शिलान्यासेबलिःकार्यःप्रासादोक्तोयथाविधि ॥ अयंचाग्निपुराणेउक्तः ॥ हेमकूर्मंसरत्नंचशाखाधःसन्निवेशयेत् ॥ पूतनाशकुनीतत्रजंभादीन्पूजययेद्ग्रहान् ॥ देवान्यक्षान्ग्रहान्नागान्पूजयित्वायथाविधि ॥ दैवज्ञा न्सूत्रधारांश्चवसुहेमस्रगादिभिः ॥ ब्राह्मणान्स्वस्तिवाच्याथपशुंशांत्यैनिपातयेत् ॥ कारयेत्सर्वदानानिउत्सवंविविधंपुरे ॥ शाखोच्छ्रयंत थाकार्यंछत्रंश्वेतपताकिनम् ॥ एवंसमुच्छ्रयेच्छाखासर्वद्वारेषुबुद्धिमान् ॥ पूजयित्वाहरंदुर्गांग्रहान्मातृविनायकान् ॥ प्रासादोक्तवि धानेनबलिंदत्वापुरंकुरु ॥ इतिश्रीदिनकरभट्टकृतेशान्तिसारेदुर्गविधिः ॥ श्रीरामेश्वरसूरिसूनुरुदभूद्योभट्टनारायणःक्षोणीपंडितमान खंडनजयःश्रीरामकृष्णस्ततः ॥ मीमांसानयतत्त्वविद्दिनकरस्तस्मादभूत्तत्कृतिःसेयंशांतिकतंत्रसारविषयारामायदद्यान्मुदम् ॥ इति श्रीमद्रामेश्वरभट्टसूरिसूनुश्रीमन्नारायणभट्टसुतश्रीमद्रामकृष्णभट्टात्मजदिनकरभट्टकृतःशांतिसारःसमाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

इदं पुस्तकं "श्रीवेंकटेश्वर" मुद्रणयन्त्राधिपति-खेमराज श्रीकृष्णदास इत्यनेन
स्वकीये मुद्रणागारे धात्वक्षरैरङ्कितम्। संवत् १९५४, शके १८१९.

इति शान्तिसारं समाप्तम् ।

CV:

Jagannath Bhattarai
Date of Birth: 31 December 1960
Place of Birth: Kathmandu, Nepal
Address: Nagarjun (Ramkot), Kathmandu

Educational Qualifications
Bachelor of Science (B.Sc.) – Major in Biology
Master's Degree – Sociology & Anthropology
Shastri (Ongoing) – Balmiki Vidyapeeth

Professional Experience
Government School Teacher (Madhyamik Pratham Shreni)
Taught at Secondary Level (Madhyamik)
Taught at Higher Secondary Level (Uchcha Madhyamik)
Served as Head Teacher
Led academic and administrative development
Strengthened institutional performance and student outcomes

Areas of Interest
Sanskrit Vyakaran
Spiritual & Philosophical Studies
Educational Leadership

Digitization by eGangotri Trust
Funding by MIDF, New Delhi